وزارة المعارف العمومية

كتاب الأساس

فى الأمم السامية ولغاتها وقواعد اللغة العبرية وآدابها

تأليف

الدكتور على العنانى ، ليون محرز ، محمد عطية الابراشى

أستاذى اللغات السامية بدار العلوم العليا — المفتش بالوزارة

(يحتوى هذا الكتاب على مقرر دار العلوم فى اللغة العبرية وآدابها والموازنة بينها و بين اللغة العربية)

סֵפֶר הַיְסוֹד

לָעַמִּים הַשֵּׁמִיִּים וּלְשׁוֹנוֹתֵיהֶם

וְדִקְדּוּק הַשָּׂפָה הָעִבְרִית וְסִפְרוּתָהּ

(الطبعة الأولى)

القاهرة

طبع بالمطبعة الأميرية ببولاق

١٣٥٤هـ — ١٩٣٥م

اهداء الكتاب

إلى دار العلوم وابنائها ، وإلى اللغة الفصحى وادبائها ،

وإلى الثقافة العربية وروّادها ، نهدى هذا الكتاب .

وباسم الحكمة جِمَاع العلوم نخرجه للناس م

على العنانى ، ليون محرز ، عطية الابراشى

فهرس الجـزء الأول

مواضيع البـاب الأول

مواضيع البـاب الثـانى

فهرس الجـزء الثـانى

فى قواعد اللغة العبرية

السنة الثانية

السنة الثالثة

فهرس الجـزء الثـالث

مدارج القراءة والانشاء

السنة الأولى — مطالعة وترجمة

السنة الثانية — قراءة ومحادثة

السنة الثالثة — قراءة وانشاء

مختارات من العهد القديم

الجزء الأول

علم اللغات

الأمم السامية ولغاتها

חֵלֶק רִאשׁוֹן

הַפִּילוֹלוֹגְיָה

(חֵקֶר הַשָּׂפוֹת)

הָעַמִּים הַשֵּׁמִיִּים וּלְשׁוֹנוֹתֵיהֶם

الباب الأوّل

١ - اللغـــة

(١) موضوع اللغة وتعريفها :

تطلق اللغة على النطق والتكلم ، وعلى القوة النـاطقة ، كما تطلق على الألفاظ التى يعبر بهـا المتكلم عما يخالج نفسه من المعانى الآتية إليه من الإحساس والشعور وقوى التفكير . ولهذا تعرّف بأنها : " العمل العقلى المتكرر دائما لإبراز الفكر الإنسانى فى أصوات منظمة وألفاظ مؤتلفة " .

جمع هذا التعريف الإطلاقات الثلاثة المتقدّمة للغة . والإطلاق الأول منها محل البحث فيه يرجع الى الأنترو پولوچيا (Anthropologie) أو علم الإنسان . واذا أردنا حصر هـذا المبحث فى دائرة ضيقة من دوائر العلوم الطبيعية المتفرعة عن الأنترو پولوچيا فمرجع هذا الحصر هو علم وظائف الأعضاء أو الفيزيولوچى (Physiologie) . أما الإطلاق الثانى فالعلم المختص به هو علم النفس (Psychologie) الباحث عن قواها ومظاهرها ، لا الباحث عن حقيقتها وأصـل نشأتها ومصيرها .

والإطلاق الأخير هو بحث من بحوث علم اللغات (Philologie) وهـذا الجانب من مدلول اللغة هو الجانب المـادى المحس لأنه عبارة عن مجموعات من الألفاظ تختلف باختلاف الأجناس البشرية والأمم والشعوب .

وهى إما ألفاظ كانت مستعملة قديما ثم أهمل التطور الطبيعى بأى شكل من الأشكال استعمالها كألفاظ اللغات الميتة . أو لا زالت فى دور الاستعمال كألفاظ اللغات الحية الآن .

واللغة هى وسيلة التخاطب والتفاهم بين الناس . وهى القوة التى ظهرت بها مواهب الإنسان العقلية ، وأوصلته الى حياته المدنية ، ورقيه الاجتماعى ، وسلطانه السائد على كثير من الكائنات .

(٢) نشأة اللغة وتكوينها :

وقد اختلفت الآراء فى أصل نشأة اللغة ، وكيفية تكوينها الى مذهبين متقابلين : يعتمد أحدهما على ما أشارت اليه الكتب المقدسة من أنها هبة إلهية وصلت من الرب الى الإنسان . و يرجعها الثانى الى نشأة طبيعية ، هى التدرج الفطرى المرتبط بطبيعة الإنسان ، وتكوين أعضاء النطق فيه من حنجرة وحلق وخيشوم ولسان وأسنان وشفتين مع ما للقوى الفكرية من أثر فى تحريك تلك الأعضاء .

وأصحاب الرأى الأول لا يجدون فى الواقع مما يناصرون به رأيهم وعقيدتهم نصوصا دينية صريحة ، و إنما يسلكون فى تدليلهم على ما ذهبوا إليه مسلكا لايعدو تخريج هذه النصوص تخريجا لا يحول دون الاستنباط منها أيضا ما يخالف تخريجهم لها . وقد عقد السيوطى فى كتابه المزهر فصولا مستفيضة فى مناقشة هذا الموضوع فارجع اليها للتحقيق والإيضاح .

وأتباع الرأى الثانى يرون أن المسألة طبيعية محضة و يقولون : إن الإنسان فى الدور الذى تمت فيه نشأته الطبيعية باستكمال أعضائه ، وقواه العقلية ، وكمل له فيه أيضا الاستعداد الفطرى الى تحريك أعضاء النطق ، أخذ بحكم هذا الاستعداد ، و بفعل الحركة يدفع أصواتا ساذجة من فمه كأصوات الطفل قبل دور النطق ، وقبل القدرة على تكييف الصوت .

كانت هذه الأصوات الساذجة الأولى فى بداءة الأمر عارية عن الغرض والقصد ، خالية من الكيفية المشيرة الى حس أو شعور ، بعيدة من الصورة الرامية الى رغبة أو المنبثة عن نفور . لأن قوى الإنسان العقلية حينئذ — وهى مصدر الرغبة والنفور — و إن كانت قد بلغت كمالها الفطرى من جهة التكوين فإنها لم تبدأ بعد فى عملها الطبيعى . ولما أخذت فى هذا العمل نشأ له الشعور ، وظهرت فيه قوة الرغبة وقوة النفور . فأثر ذلك فى الأصوات الساذجة التى كانت تصدر بعامل تحرك أعضاء النطق فقط .

و بحكم هذا التأثير ابتدأت الأصوات تتكيف بما يحدثه الشعور فيها .

ولما كانت الأصوات بكيفياتها الأولى غير الكاملة لا تفى بالغرض المقصود منها بحكم الطبيعة نشأ بجوارها مساعد طبيعى وهو الإشارة باليد والإيماء بالرأس والدلالة بالالتفات و بغير ذلك من أنواع الحركات المختلفة باختلاف البواعث . أو بعبارة أخرى نشأت الإشارة بالحركات المتنوعة بتنوع الدواعى والأغراض .

و بحكم الارتباط الطبيعى بين الإحساس والشعور من جهة و بين أعضاء النطق وحركاتها من جهة أخرى كانت الأصوات تتدرج فى النمو والوضوح بتدرج الإحساس والشعور ونموهما . فدخل على كيفياتها الارتفاع والانخفاض والطول والقصر والاتجاه والتنويع .

وقد بلغت بهذه الحالة الجديدة ، مع مساعدة الإشارة وكثرة تنوعها ، درجة مواتية للغرض المقصود منها بعض المواتاة ، ووصلت الى صورة فيها بعض الدلالة على المراد .

وأصوات الإنسان فى هذه المرحلة تشبه كل الشبه ، من حيث الباعث والنوع ، أصوات الحيوانات المعبرة عن الرغبة ، والمعربة عن الجزع ، والمشيرة الى الحنين ، وهكذا الى غير ذلك من أنواع الأصوات الدالة على النفور أو الدنو والطلب والنداء .

(٣) تكوين المقاطع والألفاظ :

و بعد ذلك نمت هذه الأصوات الإنسانية فى الكم والكيف نموا جعلها تجتاز المراحل السابقة الى مرحلة جديدة هى تكوين مقاطع خاصة كالمقاطع التى يقذف الطفل بها من فمه يريد بها مدلولات بعينها . وهو كلما أراد مدلولا منها أعاد هـذا الصوت القطعى بعينه لا يغيره ولا ينساه ولبث على ذلك ردحا من الزمن .

وكما أن الطفل فى هـذا الدور يحاكى المتكلم معـه بأن يجعل المقاطع التى يمكنه أن يلفظ بهـا والحالة هذه متناسبة مع مقاطع كلماته فإنه أخذ يختزل من مقطعى كلمة مقطعا واحدا ومن مقاطع أخرى مقطعا واحدا أيضا أو أكثر إلا أن مقاطع الطفل عادة فى هذا الدور تكون أقل بالطبع فى العدد من عدد مقاطع الكلمة التى ينطق بها الكبير . و يحاول الطفل فى كل ذلك شيئا فشيئا جعل مقاطعه تتكيف بصورة ما ينطق به مرشده الى أن يصل بحكم هذا التقليد الى النطق بالكلمات . فكذلك الإنسان أخذ يحاكى الطبيعة فى ملاءمة المقاطع التى يرسلها من فمه بما يسمعه من الأصوات الطبيعية ، و بمـا يجيش فى نفسه من الانفعالات . ثم انتقل بحكم التقليد الطبيعى الى دور تركيب هـذه المقاطع فتكونت له بذلك الكلمات ، واجتمع له عدد يسير من الألفـاظ يتناسب مع عدد حاجاته على قلتها بداءة الأمر .

(٤) وضع الكلمات والقواعد :

ومن هذه الألفاظ الأولى اشتق الإنسان كلمات جديدة . بيد أنه ما أحجم عن ابتكار كلمات وضعها وضعا مستقلا عن الألفاظ الأولى . فكان كلما احتاج الى التعبير عن معنى من المعانى التى تعرض له وليس فى قاموسه مفرد له دفعته حاجته الطبيعية الى وضع لفظ جديد يناسبه فيدل عليه، أو اشتق له كلمة من لفظ سابق. و بحكم الرقى الاجتماعى المستمر كان الرقى أيضا فى وضع الألفاظ، والتواضع عليها .

على هـذا النحو الطبيعى نشأت اللغة الإنسانية نشأة طبيعية ، وتكوّنت تكوينا فطريا خاضعا لناموس النشوء والترقى، وارتقت شيئا فشيئا، واتسع كنز مفرداتها مع الزمن، حتى أصبحت وافية بحاجة الإنسان . وهو كلما اتسعت دوائر حاجاته وتنوعت فروع معايشه وتعددت نواحى مدنيتـه وحضارته اتسعت أيضا اللغـة الإنسانية فى مفرداتها وتراكيبها ، وصارت ديوان مجهوده العقلى فى جميع أدوار حياته وتطوراته .

وعند وصول اللغة الإنسانية الى هذا الدور الراقى تطرق اليها بالطبع الصقل الفنى ، وتناولتها قوة الصنعة بحكم التدبير العقلى فنشأت لهـا بذلك ضوابط مخصوصة خضعت اليها، وعرفت هذه الضوابط باسم القوانين أو القواعد اللغوية .

اصطنع الإنسان بجوار ذلك ضروبا من الذوق ، وفنونا من التنسيق ، ومقاييس من الجمال الفنى، فوصل بذلك أخيرا و بعد تطور عديد الى تهذيب النثر، والتوقيع الموسيقى فى التركيب اللفظى. وعندئذ اجتمع له بكل هذه العوامل الطبيعية النثر المهذب ، والنظم الموزون .

وخلاصة ما تقدم من الكلام فى نشأة اللغة الإنسانية أنها ترجع بالإجمال الى رأيين : أحدهما دينى ، والآخر طبيعى على ما فصلناه لك فوق . وقد سقنا اليك هذين الرأيين دون تعرض الى ترجيح أحدهما على الآخر لأننا هنا لسنا فى مقام الموازنة والترجيح .

---

٢ ـ اللغة الإنسانية الأولى

(١) هل هى واحدة أو متعددة ؟ :

يرى المذهب الدينى الذى أشرنا اليه فى الفصل السابق فى أصل النشأة الأولى للغة الإنسانية أنها واحدة ، وأن تلك اللغة الواحدة الأولى هى التى أوحى بها الرب إلى آدم أبى البشر ، و بقيت مستعملة فى نسله إلى ما بعد الطوفان . ثم تفرعت بعد ذلك إلى لهجات عدّة فى أعقاب أبناء نوح بعد تبابل الألسنة فى حادث بناء بابل و برجها الكبير حسب رواية التوراة .

أما المذهب الثانى الطبيعى الذى ذكرناه أيضا فى الفصل السابق، فإنه يرجع الحكم فى هذه المسألة إلى كيفية نشأة الإنسان على الأرض من حيث القول بتعدد المكان الذى نشأ فيه ، أو حصره فى بقعة واحدة بعينها .

ومعنى ذلك أنه إذا كان الإنسان قد أخذ نشأته الأولى فى جهة معينة من جهات كوكبنا الأرضى ، واجتاز دور الطفولة فى تلك الجهة مكوّنا جماعة واحدة هى الجماعة الانسانية الأولى . فإنه يترتب على ذلك بالطبع أن لغة الانسان الأولى قد نشأت أيضا نشأة واحدة من طبيعة المكان الأول الذى نبعت فيه، وفطرة الجماعة الإنسانية الأولى التى درج فيها .

تفرّعت هذه اللغة الواحدة الأولى إلى لهجات متعدّدة بتفرق الجماعة فى الأنحاء المختلفة ، تاركة هذه اللهجات تلك اللغة الأولى وراءها كأم لها نشأت عنها، كما صارت الجماعة الإنسانية الأولى أصلا للجماعات التى تفرّعت عنها . وعن تلك اللهجات ، وهذه الجماعات نشأت لهجات جديدة كما نشأت جماعات أخرى. وهكذا دواليك فى أدوار ماقبل التاريخ أو العهد المظلم ، وفى فجر التاريخ ، وفيما ولى ذلك من العصور المعروفة الآن بعصور التاريخ الدقيق .

أما إذا كان الإنسان قد نشأ فى بقاع مختلفة وجهات متعدّدة على وجه البسيطة — وهو ما يذهب اليه علم الحياة (Biologie) وأصول الأحياء — فانه لا توجد له لغة واحدة أولى، بل نشأت له من أول الأمر لغات كثيرة متعدّدة بتعدّد الجهات والجماعات .

(٢) اللغات القديمة وتقسيمها :

يتحدث البحث اللغوى عن لغات تضرب فى القدم إلى حد لا يوجد ما يدل عليه ، كالعربية القديمة والكنعانية والبابلية وكالمصرية والسنسكريتية مثلا . وأخرى معروفة النشأة والزمن الذى ظهرت فيه كالعبرية والسريانية والإغريقية واللاتينية مثلا .

وأقصى ما يمكن البحث اللغوى الدقيق المعتمد على الآثار القديمة والوثائق التاريخية العتيدة أنه يتحدث عن لغات بعضها يوجد فيه شبه مشترك ، واتصال وثيق فى اللفظ والتركيب والقاعدة ، وبعضها لا يدرك فيه ذاك الشبه ولا هذا الاتصال مطلقا .

لهذا قسم علماء هذا الفنّ اللغات الإنسانية بهذه الاعتبارات إلى عدّة مجاميع قد اشتركت لغات كل مجموعة منها فى خصائص لفظية ، وصلات تكوينية فى اللفظ والتركيب والأسلوب ، والقواعد ، والتفكير على ما سيجىء مفصلا فى محله .

(٣) علوم اللغة قديمها وحديثها :

قلنا فيما تقدّم : إن الإنسان فى الدور الذى وصل فيه إلى وضع الألفاظ بالاشتقاق والابتكار ، إنساق بحكم التفكير العقلى ، وناموس الرقى الطبيعى إلى اصطناع قوانين ، ووضع قواعد تضبط اللفظ وتعين المعنى ، وتنسق العبارة ، وتودعها ضروبا من الجمال الفنى . ونزيد على ذلك هنا أنه بمقدار رقى الجماعة فى نواحى التحضر ، وأنواع التمدين ، وضروب الاجتماع يكون نصيب اللغة أيضا من مقدار اصطناع القواعد ، وفنون التنسيق ، ونمو الجمال فيها إذ هى كائن حى يحيا بحياة الناطقين بها ويرقى برقيهم ويضعف ويموت بضعفهم وموتهم .

وأقدم اللغات التى وصلت الينا نراها متمتعة بالقواعد الدقيقة والتنسيق اللفظى والجمال الفنى مثل اللغة المصرية القديمة المعروفة بالهيروغليفية ومثل السنسكريتية ، والإيرانية القديمة والبابلية وغيرهما من اللغات البعيدة العهد فى القدم .

وإذن ففنّ القواعد اللغوية الذى يسمى الآن فى اللغة العربية بالنحو والصرف وما يتبعهما من قواعد تكوين الجملة وترتيب العبارة قديم بقدم اللغات نفسها .

ولست أعنى بذلك القدم بعد العهد فى التدوين . وإنما أعنى وجوده فى العبارة اللغوية كوجوده مثلا فى اللهجات العربية القديمة وفى العربية الفصحى قبيل عصر التدوين .

أما آداب اللغات المؤرخ ، وفنّ مقارناتها ، وتقسيمها إلى مجاميع كبرى ، وتقسيم المجاميع إلى أقسام كلية ، وأما فقه اللغة ، والنقد الأدبى الكامل والنقد الفنى فكلها حديث النشأة . وكلها مجهود البحوث القيمة المعروفة بالفيلولوچيا أو علم اللغات .

ونحن بعد هذه التقدمة المختصرة سنشرع فى بيان علم اللغات وموضوعه ومهمته لنتخذ من ذلك مرشدا للبحث فى اللغات السامية على ما سيجىء .

---

٣ – علم اللغـات

(١) نشأته وتعريفه :

يعرف علم اللغات باسم فيلولوچيا (Philologia) وهذه الكلمة مركبة تركيبا مزجيا من الكلمتين اليونانيتين فيلوس (Philos) ومعناها محب أو صديق أو مؤثر . ولوجوس (Logos) ومعناها كلمة أو كلام أو فنّ ، و بحذف الواو والسين (os) من هاتين الكلمتين و إقحام واو (o) بينهما لسهولة التركيب المزجى صارتا فيلولوج (Philologue) ومعنى هذا الوضع التركيبي مؤثر الكلمة أو اللغة أى الباحث فيها . ولإرادة المعنى المصدرى ألحقت بالكلمة المركبة بمعناها السابق علامة المصدر الصناعى وهى فى اليونانية واللاتينية (يا —ia) فصارت فيلولوچيا (Philologia) أى محبة الكلمة و إيثارها والمراد من الكلمة الكلم أى اللغة أو اللغات ومعنى ذلك فى النهاية فن اللغة أو علم اللغات.

وأول من نطق بهـذه الكلمة مركبة على النحو السابق أى بصيغة التركيب المزجى فى اللغة اليونانية هو أفلاطون الحكيم . وأراد بهذه اللفظة : الرغبة فى البحث العلمى ، أو توجيه الرغبة إلى البحث العلمى . وما لبث هذا المعنى لتلك الكلمة غير قليل من الزمن ثم صار يطلق على الاتجاه إلى استيعاب المعرفة أيا كان نوعها . أو الوقوف على علوم الوقت بأكملها .

هذا المعنى العام الأخير قد بقى لكلمة فيلولوچيا الى عهد النهضة العلمية فى إيطاليا و إن استعمل قبل الميلاد أيضا فى مدرسـة الاسكندرية فى الدلالة على معرفة علوم اليونان والرومان فى لغتيهما الإغريقية واللاتينية .

ومن تاريخ بدء النهضة العلمية فى إيطاليا تغلب المعنى الذى نشأ لكلمة فيلولوچيا فى الاسكندرية على المعنى العام لها وهو : الوقوف على علوم الوقت بأكملها ، كما تقدم .

وفى أواخر القرن التاسع عشر اتسعت دائرة هذا الفنّ اللغوى إلى حدّ شمولها البحث فى كل لغات الإنسان مع اللغتين اليونانية والرومانية ، وما فى هذه اللغات الإنسانية من إنتاج عقلى فى سبيل الرقى المدنى الإنسانى ، حتى أصبحت كلمة فيلولوچيا تدل على المعنى الواسع الآتى وهو : علم اللغات الباحث عن جميع نواحى العقلية الإنسانية لدى كل أمة من الأمم بدراسة اللغات .

لذلك كان لعلم اللغات أن يقدر درجات الرقى الإنسانى العام فى اللغة والأدب والنظم الاجتماعية ، والحياة الفردية وفى الدين والصناعة والعلوم . ولهذا صح أن يقال : الفيلولوچيا المصرية أو العبرية أو الهندية كما صح أن تنعت بالجرمانية أو الرومانية ، والمراد بذلك كل ما لهذه الأمم واحدة واحدة من إنتاج عقلى ، ونصيب مدنى مدوّن فى لغاتها .

على أن علماء اللغات قد اصطلحوا إزاء هذا المعنى العام عند إرادة التنصيص على ما للإغريق والرومان ، على وصف الفيلولوچيا بالاكلاسية (Classique) أى الفلولوچيا السامية الرتبة أو المحتذاة .

وغرض علماء اللغات من ذلك فى هذا الحين الإشارة إلى ما كان يقصد بمدلول الفيلولوچيا فى مدرسة الاسكندرية من أنها العلوم اليونانية والرومانية القديمة وعلوم التحرير الإنسانى المعروف بالهومانسم (Humanisme) التى ابتدأت منذ القرن الثانى قبل المسيح فى مدرسة الاسكندرية المذكورة والتى ظهرت بقوة فعالة من جديد فى عهد الرينيسانس أو إحياء العلوم .

(٢) الفيلولوچيا الاكلاسية :

ويمكن حصر الفيلولوچيا الاكلاسية أو المحتذاة بعد عصر الرينيسانس فى أربعة أدوار ، وإن تداخل بعضها فى البعض الآخر :

الدور الأول منها ، وهو الدور الطليانى : يمتدّ من منتصف القرن الرابع عشر إلى منتصف القرن السادس عشر .

والدور الثانى ، وهو الدور الفرنسى : ويمتد من ذلك العهد إلى أواخر القرن السابع عشر .

والدور الثالث ، وهو الدور الانجليزى الهولاندى : الذى استمر إلى نهاية القرن الثامن عشر .

أما الدور الرابع ، وهو الأخير : فقد ابتدأت به ألمانيا ولا يزال فى نموه المطرد حتى الآن . وليس هنا محل الكلام فيما أنتجته عقول كبار المفكرين الأحرار فى هذا السبيل ابتداء من الدور الأول إلى نهاية هذا الدور الأخير .

(٣) الفيلولوچيا العامة :

بجوار الفيلولوچيا الاكلاسية أى السامية الرتبة أو المحتذاة ابتدأت الفيلولوچيا العامة أو علم اللغات فى أواخر القرن الثامن عشر تشتغل — كما أشرنا الى ذلك فوق — بالبحث اللغوى فى كل اللغات الإنسانية قديمة وحديثة ، حية وميتة ، لتعرف ما فى هذه اللغات جميعها من إنتاج عقلى فى دوائر الدين والفلسفة والعلم والأدب وتاريخ الأدب والمقارنات اللغوية اللفظية والمعنوية . ولذلك سميت الفيلولوچيا العامة .

وقد وصلت أبحاث هذا الفن اللغوى الشامل إلى نتائج كبرى غيرت وجه التاريخ العام الإنسانى، ووضعت النهوض العلمى الحديث على أسس ثابتة، ودعائم قوية وكونت علوما مستقلة لولا علم اللغات ما ظهرت هذه العلوم فى عالم الوجود . وسنشير إلى بعض منها فى الفقرة الآتية :

(٤) فوائد علم اللغات :

ولعلم اللغات أو الفيلولوچيا العامة بناء على ما تقدم فوائد كبرى فى الحياة العقلية الإنسانية ، والثقافات العامة ، والحياة المدنية الاجتماعية ، وما وصلت إليه من تيسير الرفاهية الإنسانية وسعادة الإنسان .

وصل علم اللغات بمجهود عنيف وقوة الجبابرة المثابرين إلى معرفة العاديات ، وحل النقوش والخطوط القديمة، ووقف تماما على لغات هذه الخطوط وتلك النقوش مثل النقوش الهيروغليفية والكتابة السنسكريتية والخط المسمارى فى اللغات السومرية والبابلية الأشورية . فنقل التاريخ العام من قاعدته الأسطورية القديمة ، والاعتماد على روايات الكتب المقدسة ، ورحلات المؤرخين وروايات الرواة كقضايا مسلمة والأخبار المختلفة التى توارثها الناس من جيل إلى جيل . وغير ذلك من الاستناد على الحدس والتخمين . نقول نقل علم اللغات التاريخ العام القديم من تلك القاعدة

العتيدة والاعتماد عليها إلى قاعدة جديدة وهى الارتكاز على الآثار القديمة والعاديات العتيدة والوثائق التاريخية المدونة ، والمخطوطات القديمة فغير ذلك وجه التاريخ العام تغييرا كليا وقسمه إلى قسمين :

أما القسم الأول منهما ، فهو ما دونت حوادثه الآثار ، ودلت عليه الوثائق الرسمية وأوضحته وأقرته العلوم الطبيعية التجريبية . ويعرف بالتاريخ الدقيق .

والآخر منهما يعرف بالتاريخ المروى أو الأسطورى ، وهو ما خلا من الاعتماد على ما تقدم فى التاريخ الدقيق وكان وليد الرواية أو الأساطير فقط . على أن هذا التاريخ المروى أو الأسطورى ليس محلا للطعن فيه أو رفضه إلا إذا جاءت البراهين الأثرية والنتائج العلمية الطبيعية بعدم صحته . وإلا بقى الحكم فيه وعليه للمستقبل وما عسى أن تأتى به البحوث اللغوية الأثرية أو النظر الطبيعى مما يؤيده أو يرفضه .

ومن فوائد علم اللغات أيضا دراسة العقليات القديمة ، وتطور التفكير الإنسانى ، ومدنيات الأجناس البشرية ، وروابط الأمم والشعوب ، ومكاناتها فى المجهود العقلى الإنسانى ، والإنتاج الاجتماعى المدنى .

وفى العموم فمن فوائد علم اللغات العظيمة معرفة الحياة العقلية الإنسانية وتطوراتها معرفة دقيقة صادقة .

وقد أنتج علم اللغات علوما كثيرة لها أهميتها فى حياة الإنسان وثقافاته العامة ، منها : علم مقارنة اللغات مقارنة لفظية ومعنوية ، وتاريخ أدب اللغة بعد أن كان أدبا فقط ، وتاريخ آداب اللغات المقارن ، وعلم فقه اللغة (Etymologie) ، والنقد الفنى ، والنقد الأدبى الكامل وان كان موجودا من قبل على بساطته فى أذواق الأدباء والمتأدبين .

(٥) خلاصة :

وخلاصة القول فى هذا الباب أن الفيلولوچيا العامة أو علم اللغات الذى ذكرنا لك كيفية نشأته وأتينا على طرف وجيز من فوائده هو علم حديث النشأة ووليد القرن التاسع عشر . وما تقدم هذا العهد من الاشتغال بقواعد اللغتين الإغريقية واللاتينية ، والأبحاث المستفيضة فى ضوابط اللغتين

العربية والعبرية لم يصل إلى توسيع دائرة البحث اللغوى الذى يمكن أن تسمى نتائجه بعلم اللغات. وعلى الأخص فإن الفكرة الجريئة القائلة بأن اللغـة العبرية هى اللغة الإنسانية الأولى كانت مثبطة للهمم فى البحث اللغوى الحر الواسع .

على أنه منذ القرن العاشر قد حركت القرابة بين اللغتين العبرية والعربية علماء اليهود إلى البحث فى المقارنة بينهما من جهة و بين العبرية والآرامية من جهة أخرى للسبب نفسه الذى دفعهم إلى المقارنه بين العبرية والعربية .

وفى القرن السابع عشر أدرك المستشرقون القرابة بين اللغتين الحبشية (لغـة الكنيسة) والعربية ولهذا اتضح لعلماء اللغات المستشرقين أمر القرابة فى مجموعة من اللغات يمكن أن تعرف بالمجموعة السامية .فابتدأ البحث فيها ، وعلى هذا الوجه ظهر قبل الزمن الذى وصل فيه بوپ (Bopp) إلى معرفة اللغات الآرية أو الهندو جرمانية ، وتكوين مجموعة لغوية منها .

وفى القرن التاسع عشر وصل علم اللغات إلى الكشف عن اللغة الهندية المقدسة المعروفة بالسنسكريتية واللغة الإيرانية القديمة وعرف القرابة بينهما من جهة ، وقرابتهما إلى اللغات الأوربية من جهة أخرى ، وترتب على ذلك تكوين مجموعة لغوية تعرف بمجموعة اللغات الآرية أوالهندو جرمانية بجوار المجموعة المتقـدمة التى عرفت باسم مجموعة اللغات السامية . وقـد جر ذلك إلى البحث فى المجموعة الحامية و باقى مجاميع اللغات الأخرى التى سنتحدث لك عنها جميعها فى الفصول الآتية.

٤ ـ مجاميع اللغات

(١) تقسيمها :

قسم المستشرقون اللغات الإنسانية ، لسهولة البحث فيها ، إلى عدة مجاميع تشتمل كل واحدة منها على طائفة من اللغات التي بين بعضها والبعض الآخر قرابة فى الألفاظ والتراكيب ، والقواعد ، والتفكير . والقاعدة الأساسية فى هذا التقسيم جعله تابعا إلى تقسيم النوع الإنسانى إلى أجناس بشرية .

و بناء على وضع هذه القاعدة الأساسية اختلف الباحثون فى عدد المجاميع اللغوية ، وكيفية تقسيمها تبعا للاختلاف فى عدد الأجناس البشرية ، والأسس التى استندت إليها طرق التقسيم.

وأول تقسيم للأجناس البشرية هو تقسيم التوراة التى أرجعت النوع الإنسانى، على تعدد قبائله وشعوبه وأممه ، إلى أبناء نوح الثلاثة : وهم سام وحام و يافث فجعلت الأجناس البشرية لذلك ثلاثة فقط يرجع كل واحد منها إلى جد أعلى من أبناء نوح الثلاثة .

وهناك تقسيمات طبيعية أخرى ترجع فى تكوينها إلى طبيعة الإنسان من حيث الألوان والمشخصات الفطرية ، والأماكن والأوساط .

وعلى أى تقسيم من هذه التقاسيم سواء أكان مبنيا على رواية الكتاب المقدس أم النظر الطبيعى فإنه توجد جماعة متحدة فى النشأة والمكان واللون كونت جنسا بشريا عظيما قد اتصلت شعوبه اتصالا وثيقا ، وارتبطت بكل الروابط الطبيعية والاجتماعية التى تجعلها حقيقة جنسا بشريا ممتازا على مبدأ أى تقسيم .

و يعرف هذا الجنس الممتاز فى رواية التوراة بالجنس السامى ، كما يعرف أيضا بهذا الاسم و بوحدته الجنسية الطبيعية بين جميع الأجناس البشرية الأخرى التى حددها النظر الطبيعى . والعلم التجريبى الدقيق وضع أسماءها على ما هو معروف .

وكذلك الجنس الحامى قد أخذ وضعا مثل هذا الوضع المتقدم للجنس السامى ، فإنه استمد اسمه ووحدته فى التقسيمين الدينى والطبيعى مثل الجنس السامى جنبا لجنب . ومعنى ذلك بالاختصار أن هذين الجنسين المتقدمين قد بقيت لهما التسمية والوحدة الجنسية فى رأى أى تقسيم حتى إنك لتجد فى بعض المراجع عدهما جنسا واحدا يعرف بالجنس السامى الحامى لما وجد من الامتزاج بين أمم هذين الجنسين فى اللغات وفى تطور الجماعات .

أما الجنس اليافثى بتعبير التوراة فإنه ليس معروفا بهذه التسمية و بوحدة شعوبه وأممه التى أحصاها هذا الكتاب المقدس إلا فى التقسيم الدينى . أما النظر الطبيعى فانه وضع له اسما آخر وهو : الجنس الآرى أو الهندوجرمانى. وعدّ له أمما فى آسيا وفى أوربا لم يروها الكتاب المقدس وأهمل من هذا الجنس أمما ذكرها له هذا الكتاب .

أضاف التقسيم الطبيعى إلى هذه الأجناس البشرية الثلاثة ، وهى السامى والحامى واليافثى أو الآرى بعد التحوير الكبير فى ثالثها الأخير أجناسا كثيرة أخرى . كما أضاف إلى مجموعات لغات الأجناس الثلاثة مجموعات لغات تلك الأجناس بعد التعديل الكبير فى مجموعة اللغات الآرية بناء على التعديل فى أمم هذا الجنس .

و إنه ليجمل بنا أن نسرد هذه المجموعات اللغوية هنا سردا للعلم بها لا للبحث فيها وفى لغاتها لخروج ذلك عن دائرة الموضوع .

(٢) عدد المجاميع اللغوية :

عرفنا مما تقدم أن مجاميع اللغات تنقسم إلى ثلاثة أقسام على رأى التوراة وهى السامية والحامية واليافثية. وأن النظر الطبيعى أو البحث اللغوى أقر المجموعتين الأوليين فى الاسم والوحدة وغير اسم المجموعة الثالثة ووحدة أممها . فصارت تعرف باسم المجموعة الآرية أو الهندوجرمانية ، وتكونت وحدة أممها من الهنود والإيرانيين وما يلتحق بهما فى آسيا ومن الأمم الأوربية على ما سيجىء .

ولم يقف علم اللغات عند هذا العدد المتقدم للمجاميع اللغوية بل أوصلها إلى عشر مجاميع وهى : السامية ، الحامية ، الآرية ، الهندية الصينية ، الملايوبولونيزية ، الادرويدية ، الأورالتائية ، الأستورالية ، الأمريكية ، الباتووية .

ويلتحق بهذه المجموعات العشر قسم من اللغات يعرف باسم اللغات المنعزلة ، وسنبين لك كل هذا فى الفصل الآتى .

٥ - إحصاء المجاميع واللغات

(١) المجموعة السامية :

المجموعة السامية هى أولى المجاميع العشر التى ذكرناها فى نهاية الفصل السابق . وتنقسم هذه المجموعة إلى ثلاثة أقسام : أقسام عامة يعرف أولها بالقسم الشرقى أو الأشورى البابلى ، والثانى بالغربى أو الكنعانى ، والثالث بالجنوبى أو العربى . وكل قسم من هذه الأقسام العامة تتدرج تحته أقسام فرعية . وقد قسم بعض علماء اللغات هذه المجموعة السامية إلى قسمين فقط هما : القسم الشمالى وهو عبارة عن لغات القسمين الشرقى والغربى فى التقسيم الأول ، والقسم الثانى الجنوبى وهو عين القسم الثالث من التقسيم الأول أيضا .

ولكن الذى اتفق عليه أغلب المستشرقين هو التقسيم الأول لأسباب طبيعية كثيرة ترجع فى العموم إلى التقسيم الجغرافى والتكوين الاجتماعى والوضع السياسى والتطور الطبيعى على ما سيجىء إليك شرحه عند الكلام على أحوال الأمم السامية . ونحن هنا سنتبع فى ترتيب الموضوع طريقة التقسيم الأول الذى يقسم المجموعة السامية إلى ثلاثة أقسام . وهاك بيانها بالإجمال :

١ — القسم الشرقى — ولغاته :

(١) اللغة البابلية .
(٢) « الأشورية .
(٣) « الكلدانية الآرامية .

٢ — القسم الغربى — ويشتمل على اللغات الآتية وهى :

(١) الكنعانية .
(٢) الأخلامية .
(٣) الفينيقية والبونية .

(٤) الآرامية .
(٥) العبرية .
(٦) السريانية .
(٧) التدمرية .
(٨) النبطية .
(٩) الموأبية .
(١٠) الأمورية .

٣ — القسم الجنوبى — وينقسم الى قسمين فرعيين وهما العربى والحبشى، ولهجات القسم العربى هى :

(١) العربية القديمة أو الآرامية .
(٢) القحطانية .
(٣) الحميرية .
(٤) المعينية .
(٥) السبئية .
(٦) العدنانية المضرية أو القرشية الفصحى .

ولهجات القسم الحبشى الأتيوبى هى :

(١) الحبشية أو الأتيوبية .
(٢) الجعزية .
(٣) التيجرية
(٤) التيجرينائية .
(٥) الأمحارية .
(٦) الهررية .

هذا وسنتكلم فى كل ما يختص بهذه اللغات وأصحابها من البحوث اللغوية التاريخية فى باب خاص من أبواب هذا الكتاب الآتية . ولذلك ننقل إحصاء لغات المجموعة الثانية الحامية .

(٢) المجموعة الحامية :

تنقسم هذه المجموعة أيضا إلى ثلاثة أقسام عامة وهى القسم الشمالى، والقسم المصرى القديم، والقسم الجنوبى الأتيوبى، وإليك سردها على هذا الترتيب :

١ — القسم الشمالى — ويشتمل على اللهجات الآتية وهى :

(١) اللهجات البربرية فى شمال إفريقية .

(٢) اللهجة الليبية .

٢ — القسم المصرى القديم — ولهجاته هى :

(١) اللغة الهيروغليفية أو المقدسة .

(٢) اللهجة الهيراطيقية .

(٣) « الديموطيقية .

(٤) « القبطية .

٣ — القسم الجنوبى الأتيوبى — وترجع فروعه إلى اللهجات الآتية وهى :

(١) اللهجة الغلية .

(٢) « الصومالية .

(٣) « الباجية .

(٤) « القلاشية .

(٥) « الدنكالية .

(٦) « الأجاوية .

(٧) « الساهوية .

(٨) « البَلَنية .

هذا وليلاحظ هنا أن اللغة الأتيوبية الحبشية الحامية بعد أن تفرعت عنها اللهجات الحامية المتقدمة امتزجت بالعربية السامية وهى اللهجة السبئية على ما يظهر امتزاجا جعل عناصرها الحامية الأولى تتلاشى شيئا فشيئا أمام العناصر العربية السامية حتى أصبحت اللغة الأتيوبية أو الحبشية تعد بذلك من اللغات السامية .

و بعد هذا الدور نشأت عنها لهجات جديدة ذكرناها عند الكلام على المجموعة السامية . ومن ذلك ترى أن اللغة الأتيوبية الحبشية هى من جهة أم لطائفة كبيرة من اللهجات الحاميــة نشأت عنها قبل امتزاجها باللغة العربية ومن جهة أخرى أمٌّ طائفة ثانية من اللهجات السامية نشأت عنها بعد تطورها السامى. وخلاصة ذلك أن اللهجات المتفرعة عن الحبشية الأتيوبية تنقسم الى قسمين أحدهما حام يعد ضمن اللغات الحامية والآخر سام يلتحق فى عدده باللغات السامية كما رأيت .

وملاحظة أخرى يجب أن تتنبه اليها هنا . وهى أن القسم المصرى القديم من أقسام اللغات الحامية قد امتزج أيضا باللغات السامية حتى خرج تقريبا من طبيعته الحامية . وعدّه بعض اللغويين فى عداد اللغات السامية. واقتصد البعض فى الحكم بأن سمى الهيروغليفية ولهجاتها بلغة نصف سامية. وسنعود بعد إلى تفصيل فى هذا الموضوع .

(٣) المجموعة الآرية :

تعرف هذه المجموعة باسم المجموعة الآرية نسبة الى آرى آسيا وهم الهنود والإيرانيون وما يلتحق بهما من الشعوب . ومعنى آرى نبيل أو رفيع نسبة الى آريا بمعنى النبالة أو الرفعة . وتعرف أيضا باسم المجموعة الهندوجرمانية . وقد نشأت هــذه التسمية الأخيرة بعد نزوح الآريين من آسيا الى أوربا وتفرع عنهم الجرمان .

وخلاصة ما يقال عن الجنس الآرى أنه نشأ فى آسيا وعلى ما يظهر فى آسيا الوسطى ثم انتشر فى بلاد إيران وشمال الهند واستولى على الدكن ثم ارتحلت جماعات منه الى الشمال فعبرت القفقاس الى أوربا ، وانتشرت بها فى الشرق والشمال والجنوب والغرب من هذه القارة .

و يعرف أهل الشرق بالسلاف ، والشمال بالجرمان ، والجنوب الشرقى بالإغريق الهلينيين ، والجنوب والغرب باللاتين .

ولغات هــذه المجموعة تنقسم الى قسمين عامين كبيرين : القسم الأسيوى ، والقسم الأوربى . وكل من هذين القسمين ينقسم الى أقسام عامة أيضا كما سنوضحه لك فى الجدول الآتى :

١ — القسم الأسيوى — وينقسم الى ثلاثة أقسام وهى القسم الهندى ، والقسم الإيرانى ، والقسم الأرمنى :

(ا) القسم الهندى — ويشتمل على اللغات واللهجات الآتية وهى :

(١) اللغة السنسكريتية ، وتعرف باللغة المقدسة }
(٢) « الاپراكريتية ... ... } ميتة .
(٣) « الپالية ... ... }
(٤) « الهندية .
(٥) « الهندوستانية .

واللغة الأخيرة هى عبارة عن الأوردية ولهجات أخرى فى شمال الهند وهى اللهجات الآتية :

(١) اللهجة البنجابية ، فى شمال حوض السند .
(٢) « السندية ، فى جنوب حوض السند .
(٣) « الفوجراتية ، فى مقاطعة بومباى .
(٤) « البنغالية }
(٥) « الأسامية } فى البنغال .
(٦) « الأورية }
(٧) « الپالية }
(٨) « الكشميرية } فى الشمال .
(٩) « الكفرية .
(١٠) « الداردوية .

وأصحاب اللهجتين الأخيرتين نزحوا إلى أوربا ، وعرفوا فيها باسم "الغجر" وعن هاتين اللهجتين نشأت لهجة الغجر فى أوربا .

(ب) القسم الإيرانى — ويرجع الى اللغات واللهجات الآتية :

(١) اللغة الزندية أو البكتيرية القديمة .
(٢) « الفارسية القديمة .
(٣) « الفهلوية أو الفارسية الوسطى .

(٤) اللغة الپازندية .

(٥) « البزية .

(٦) « الفارسية الحديثة .

(٧) « الكردية .

(٨) « البلوتشية .

(٩) « الافغانية أو البوختية .

(١٠) « الأوسيتية ، فى القفقاس .

(ج) القسم الأرمنى — ويشتمل هـذا القسم على اللغة الأرمينية التى عرفت منـذ القرن الخامس والتى لم يطرأ عليها غير قليل من التحوير حتى الآن .

٢ — القسم الأوربى أو الهندوجرمانى — وينقسم الى ستة أقسام فرعية وهى :

(ا) القسم الإغريقى — ويشتمل على :

(١) اللغة اليونانية القديمة .

(٢) « الحديثة .

(ب) القسم الأليرى — ويشتمل على لغة واحدة ، وهى اللغة الألبانية فى إپيروس .

(ج) القسم الإيطالى — ويتفرع الى اللغات الآتية :

(١) اللغة اللاتينية } قديمة .
(٢) « الأمبرية }
(٣) « الأوسكية }

(٤) « الرومانية ، (لغة رومانيا) .

(٥) « الطليانية .

(٦) « الفرنسية .

(٧) « الاسبانية .

(٨) « البرتغالية .

(٩) « الريتورمانية .

(١٠) « الكتالونية .

(١١) « الاپروفنسالية .

(د) القسم السلافى — ويشتمل على اللغات الآتية وهى :

(١) اللغة البلغارية .

(٢) « الروسية .

(٣) « الصربية الأكروانية .

(٤) « الأسلوفينية .

(٥) « الاتشيشية .

(٦) « الأسلوفاكية .

(٧) « الوندية .

(٨) « البولونية .

(٩) « البروسية القديمة وقد ماتت

(١٠) « اللتاوية .

(١١) « اللتية

(ه) القسم الجرمانى — وينقسم الى لغات جرمانيا الشرقية وجرمانيا الشمالية وجرمانيا الغربية ، أما القسم الشمالى فلغاته هى :

(١) اللغة السويدية .

(٢) « الدانيماركية .

(٣) « النرويجية .

(٤) « الاسكتلندية .

ولغات القسم الجنوبى هى :

(١) اللغة الافلامية .

(٢) « الألمانية العليا والوسطى والسفلى .

(٣) « الهولاندية .

(٤) « الانجليزية .

(و) القسم الكلتى — ولغاته الآتية :

(١) الكيمرية في ولس .
(٢) الابروتينية في بريتانيا .
(٣) الاكرونوالية في اكرونوالس .
(٤) الجيلية في ارلانده .

(٤) المجموعة الهندية الصينية :

تعرف هذه المجموعة باسم مجموعة اللغات الهندية الصينية لأنها تتكون من لغات الهنود في الهند الصينية الذين لم يمتزجوا بالهنود الآريين ، ومن اللغة الصينية ولهجاتها في بلاد الصين .

وتعرف أيضا باسم " مجموعة لغات القسم الجنوبي الشرقي الأسيوى " والكلمات المستعملة في لغات هذه المجموعة لا تتكون من أكثر من مقطع واحد ، ولذلك تعرف أيضا بمجموعة اللغات ذوات المقطع الواحد . وتشتمل على اللغات الآتية وهي :

(١) اللغة الصينية ولهجاتها .
(٢) « السيامية ، مع اللهجة المعروفة باسم شان .
(٣) « البرمانية .
(٤) « التبتية ، مع اللهجات الهملايية .

وجميع هذه اللغات وما يتبعها من لهجات تتكون كلماتها كما ذكرنا من مقطع واحد لا يقبل التغيير بتصريف أو زيادة مطردة أو اشتقاق ، ويدل هذا المقطع الواحد على المعانى المختلفة — التى يحدثها التغيير عادة في أصول كلمات اللغات الأخرى — بوضعه في الجملة ، وبتنوعها وتنوع العبارة ، ودلالة السياق ينوع معناه .

ويوجد بجوار هــذه الكلمات ذوات المقطع الواحد الصالحة للدلالة على الحدث والمعانى المفردة ومعانى الأنواع والأجناس التى يعنيها الوضع في الجملة كما سبق عدد من العلامات تسمى (بالأصول الدالة) تلحق بالكلمات كالعلامات الملحقة في أوائل الكلمات وأواخرها في اللغات الأوربية . وهذه العلامات أو الأصول الدالة تساعد مع وضع الكلمة في الجملة على تعيين معناها .

(٥) المجموعة الملايو پولينيزية :

تنقسم هـــذه المجموعة إلى ثلاثة أقسام كليـــة : وهى القسم الملايى ، والقسم الميلانيزى ، والقسم البولينيزى . وهاك بيانها على الترتيب :

١ — القسم الملايى — يمتد هذا القسم من جزيرة فرموزه فى جنوب سواحل الصين إلى جزيرة جاوة فى الجنوب ثم يضرب غربا إلى جزيرة مدغشقر فى إفريقية ولغاته هى :

(١) لغات فيلبين وهى :

(ا) اللهجة القاجالية .

(ب) « البياية .

(ج) « الپمپانجية .

(٢) لهجة جزيرة فرموزة .

(٣) « بورنيو .

(٤) « سيليبس .

(٥) لهجات جزيرة سومطرا وهى :

(ا) اللهجة الداياكية .

(ب) « الألفورية .

(ج) « البرجية .

(د) « الماكسارية .

(هـ) « الباتاكية .

(٦) اللهجة المورىانية .

(٧) « المولكية .

(٨) اللهجة الجاوية مع اللهجة الكاوية المتأثرة بالسنسكريتية والمعروفة بلغة الأدب عند الجاويين .

(٩) « الملايية » فى شبه جزيرة ملقا .

(١٠) « الملجازية » فى مدغشقر .

٢ — القسم الميلانيزى — تنتشر لهجات هذا القسم فى ميلانزيا وميكرونزيا فى الجزر الآتية وهى :

هبريدة الجديدة ، وفيجى ، وسليمان ، وكالدونيا الجديدة ، و پلاو ، ومرشال .

٣ — القسم البولينيزى — ولهجاته منتشرة فى زيلندة الجديدة (ماؤرية) وساموا وتونجا وتاهيتى ورادتونجا و پوموتو والمركيز والأستر إلى هواى فى الشمال .

ومن خصائص هذه المجموعة اللغوية المعروفة باسم الملايو پولينيزية كما تقدم خفة الجرس على السمع لكثرة حركاتها الصوتية وقلة عدد الحروف فيها . وأغلب كلماتها تتكون من عدة مقاطع على عكس المجموعة الهندية الصينية المجاورة لها . أما قواعدها فانها لا زالت فى دور البساطة تقريبا ، لم تتكون بعد تكوينا واسعا . وأقل لغات هذه المجموعة فى التكوين اللغات البولينيزية مع أن هجرة الجنس الملايو پولينيزى الى أوربا ابتدأت من پولينيزيا .

(٦) المجموعة الادراويدية :

تشتمل هذه المجموعة على لغات ولهجات عدة منتشرة فى بلاد الهند الجنوبية لم تمتزج باللغات الآرية مثل لغات الهند الصينية التى سبق الكلام فيها . وهذه اللغات المكونة لهذه المجموعة هى :

(١) اللغة التيلوجوية } فى ساحل الكوروماندل .
(٢) « التاميلية }

(٣) اللغـة الكنارية
(٤) « الملايالامية } فى ساحل ملابار .
(٥) « التولوية
(٦) « التاملية .

وهذه اللغة الأخيرة هى أهم اللغات الأدراويدية وأكثرها انتشارا فى الهند الجنوبية . وهى منتشرة أيضا فى جزيرة سيلون أو سيلان. ومن هذه المجموعة أيضا اللغة الابراهوية، لهجة البيلوتش ومنها أيضا لهجات القبائل المتأخرة الجنوبية وأهمها :

(١) اللهجة التودائية .
(٢) « الكوتائية .
(٣) « الكوندية .

ومن خصائص هذه المجموعة أن أصول الكلمات فيهـا لا تتغير ، غير أن علامات القواعد الملحقة بأواخر هذه الأصول تدغم فى الحروف الأخيرة منها إذا كانت حروف مدّ .

(٧) مجموعة الأورالتـائية :

تنقسم هذه المجموعة اللغوية الى خمسة أقسام عامة وهى :

١ — القسم الفينى الأوغرى فى شرق أوربا وشمـال آسـيا — ويتفرع الى الفرعين الآتيين وهما :

(أ) الفرع الأول :
(١) اللغـة الفينية مع اللهجتين الأستنية والليفية .
(٢) « اللبية .
(٣) « الموردوينية .
(٤) « الأتشرمسية .
(٥) « السيريينية .

(٦) اللغـة الوتياكية .

(٧) « البرمية .

(ب) الفرع الثانى :

(١) اللغـة الاستياكية .

(٢) « الوكولية .

(٣) « المغيارية .

٢ — القسم الساموييدى — ويتفرع الى خمس لهجات .

٣ — « التركى ، فى تركية آسيا — ولهجاته الآتية :

(١) اللهجة العثمانية .

(٢) « النوغائية .

(٣) « الكراكالياكية .

(٤) « الأتشوالشية .

(٥) « الكيرغيزية .

(٦) « الكوموكية .

(٧) « الأيغورية .

(٨) « التركمانية .

(٩) « الأوزبكية والياكوتية .

٤ — القسم المونغولى — ويشتمل على لغات المونغول والكالميك والبورتين .

٥ — القسم التونغوزى — ويحتوى على لغات التونغوز والمانشو .

ويوجد شبه كبير بين هذه المجموعة وسابقتها من جهة البساطة فى القواعد اللغوية . وعدم التغيير البسيط الذى يحدث من تداخل الحروف الصوتية أو حروف المد التى فى أواخر هـذه الأصول فى حروف العلامات الملحقة بها .

(٨) مجموعة لغـات البـانتو :

تسمى هـذه المجموعة بهذا الاسم من كلمة أبانتو أى الناس وتسمى أيضا باسم مجموعة لغات إفريقية الجنوبية . وتنقسم الى ثلاثة أقسام :

١ — القسم الأول أو الشرق — ويشتمل على لغات : الكفرة ، ولغات زمبيزا ، ولغـة الزنزيبار . ونترك حصرها للاختصار .

٢ — القسم الثانى أو المتوسط — ويشتمل على لغات استشوانا وتيركيزا . ونترك حصرها أيضا .

٣ — القسم الثالث أو الغربى : وتدخل فيه لغات هررو ، و بوندا ، ولواندا ، والكونغو ، وديكاله إيزو بو ، وفرناندو بو ، ويشتمل كل فرع من فروع هذا القسم الأخير المذكورة لغات كثيرة عدلنا عن حصرها .

(٩) مجموعة اللغات الأمريكية :

تشتمل هـذه المجموعة على جميع لغات الأمريكيين الأصليين فى شمال أمريكا وجنوبها بعـد استثناء جزء صغير منها فى الشمال يعرف ببلاد الاسكيمو .

وتنقسم هـذه المجموعة الى أقسام عامة يدرج فى كل قسم منها عدد مـن الأقسام الفرعية و ينحصر فى هذه الأقسام الفرعية طوائف من اللغات . وأهم الأقسام العامة لهذه المجموعة هى قسم اللغات الاتبسكية والالجونيكية والسونورائية والاندو بيروانية والأنديزية . وقد زاحمت الآن اللغات الانجليزية والاسبانيولية والبورتغالية اللغات الأمريكية الأصلية .

(١٠) مجموعة اللغـات الأوسترالية :

هذه المجموعة عبارة عن عدة لغات متقاربة ومنتشرة قديما فى القارة الأوقيانوسية . وقد طغت اللغة الانجليزية عليها الآن حتى أوصلتها الى درجة الاحتضار .

(١١) خاتمة فى اللغات المنعزلة :

وفى الهند الأقصى توجد ثلاث لغات وما يتبعها من لهجات قد جعلها بعض علماء اللغات مجموعة لغوية مستقلة وألحقها بالمجاميع العشر مع مزج المجموعتين الحامية والسامية فى مجموعة واحدة وقد بقى بذلك عدد المجاميع على أصله ولم يزد بالمجموعة الأخيرة التى يطلق عليها اسم مجموعة اللغات ألمون أنامية . وقد جعلها بعضهم من اللغات المعروفة باسم اللغات المنعزلة .

واللغات المنعزلة هى عبارة عن طائفة كبرى من لغات لا تشبه الواحدة منها الأخرى ولا تربطها بها صلة ما . كذلك لا تتصل مطلقا بأية مجموعة من المجاميع اللغوية العشر . ولذلك سميت باللغات المنعزلة .

ومن هذه اللغات المنعزلة فى أوربا اللغة الباسكية فى پروڤانس واللغة الأتروسكية فى توسكانا وقد ماتت . وقيل إنها كانت تتبع اللغات الآرية .

وأغلب لغات النيجر والهوتنتوت والبوشمان فى إفريقية وهى كثيرة جدا ولا محل لذكرها هنا هى من اللغات المنعزلة .

ومنها فى آسيا بعض لغات فى قفقاسيا مثل اللغة الجورجية والمنجرلية واللاسية شمالا . والأتشركسية أو الشركسية والأوارية والأودية جنوبا . وفى الهند الشرقية توجد من اللغات المنعزلة اللهجات الكولارية .

ومن أشهر لغات هذا النوع اللغة اليابانية ، واللغة الكوريئية والپوكاغورية ، والكورياكية ، وغيرها فى آسيا الشرقية .

ومنها كذلك لغات الاسكيمو فى شمال آسيا وشمال أمريكا وجرينلاند ، وكثير جدا غير ما ذكر .

(١٢) إحصاء اللغات :

وفى ختام كل ما تقدم نسجل هنا أن علماء اللغات قد اختلفوا فى الإحصاء العددى للغات الحية الآن وقد أوصله أدلونغ (Adelung) إلى ٣٠٠٠ لغة . وفى إحصاءات أخرى يختلف عددها بين ٩٠٠ لغة و ١٥٠٠ لغة .

ولا نعجب لأمر هذا الخلاف الكبير فى نتيجة الإحصاء العددى للغات الحية لأن الذين تقدموا إلى هذا العمل قد اختلفت وجهات نظرهم فى الأسس التى بنوا عليها أمر الإحصاء، وذلك لأن بعضهم قد عدّ نقط اللغات الرئيسية وترك اللهجات المتفرعة عنها ، و بعض آخر كما عد اللغات الرئيسية عد أيضا اللهجات البارزة، و بعض ثالث ضم إلى ذلك كل اللهجات مهما تقاربت وظهرت كأنها لهجة واحدة . ولهذا السبب كان الخلاف فى نتائج الإحصاء والتفاوت الكبير فى أرقامه نتيجة طبيعية لازمة. والآن، و بعد البيانات المتقدمة الممهدة لموضوع البحث، وهو اللغات والأمم السامية، ننتقل بالقارئ مزودا بهذه البيانات إلى الكلام فى موضوعنا هذا بشىء من التفصيل المتناسب مع منهاج الدراسة فى دار العلوم .

الباب الثانى

١ - اللغات والأمم السامية

(١) التسمية :

ذكرنا فى بياننا المتقدم الخلاف فى تقسيم اللغات الى مجاميع بناء على تقسيم النوع الإنسانى الى أجناس بشرية . وبينا وجه حصر المجاميع اللغوية فى ثلاث فقط، بناء على رأى التوراة ، وفى عشر ، بناء على ما ذهب اليه علماء اللغات اعتمادا على النظر الطبيعى العلمى الدقيق .

ونضيف هنا إلى ذلك أنه على أى تقسيم لمجاميع اللغات سواء أكان مبنيا على رواية الكتاب المقدس أم البحث التجريبي ، وسواء أكان عدد المجاميع ثلاث أو عشر توجد جماعة بشرية واحدة كوّنت جنسا بشريا واحدا قد اتصلت شعوبه اتصالا وثيقا ، وارتبطت بكل الروابط الطبيعية التى تجعلها حقيقة جنسا بشريا واحدا على مبدأ أى تقسيم .

وهذا الجنس هو الجماعة الكبرى المعروفة باسم الجنس السامى الذى تعرف شعوبه أيضا بالشعوب السامية كما تعرف لغاته باللغات السامية . وهذه التسمية جاءت بناء على رواية التوراة التى أرجعت شعوب هذا الجنس الى سام بن نوح إذ جعلته جدا لهؤلاء الشعوب .

وأول من أطلق على لغات هذا الجنس اسم (اللغات السامية) هو المستشرق الألمانى شلوتزر (Schloezer) فى سنة ١٧٨١ وهذه التسمية وان كانت رشيقة اللفظ خفيفة الوقع على السمع حلوة فى الذوق لقصرها وملاءمتها إلا أنها ليست نصا فى مسماها لأنها غير جامعة وغير مانعة .

أما أنها غير جامعة فلأنه يوجد من الساميين ، على ما ذكرته التوراة ، من لا يتكلم بلغة سامية كالعيلاميين والليديين مثلا فهم ساميون بنص التوراة ولغاتهم ليست من اللغات السامية لعدم وجود أية قرابة بينها و بين اللغات السامية .

وأما أنها ليست مانعة فلأنه توجد لغات سامية والناطقون بها ليسوا من الجنس السامى مثل الأحباش فلغتهم سامية وهم من الجنس الحامى .

وقد حاول علماء اللغات العثور على اسم للغات الجنس السامى تكون نصا فى مدلولها فلم يوفقوا الى ذلك ، و بقيت تسمية شلوتزر لهذه اللغات باللغات السامية حتى الآن، إلا أنهم راعوا التنصيص على ما هو منها من اللغات وليس صاحبها بسامى ، وما هو خارج عنها من تلك اللغات وصاحبها سامى على ما هو مأثور .

(٢) المهد الأصلى للأمم السامية :

لما وقف علماء اللغات على القرابة القريبة بين بعض اللغات السامية و بعضها الآخر أجمعوا على أنها كلها ترجع الى لغة سامية أولى واحدة كما أجمعوا على أن الأمم السامية الناطقة بها ترجع كذلك الى جماعة سامية أولى واحدة وتعيين اللغة السامية الأولى والجماعة الواحدة التى كانت تتكلم بها متوقف بالطبع على تعيين مهد هذه الجماعة الواحدة الأولى، لأن هذه اللغة السامية الأولى ليست معروفة الآن، وغاية ما وصل اليه علم اللغات بحثه الأثرى الدقيق الإقرار بوجود لغات ثلاث من اللغات السامية المعروفة تضرب فى القدم الى عهد بعيد غير معروف، وهى اللغة العربية والبابلية والكنعانية.

وقد اختلف الباحثون فى المهد الأول للأمم السامية اختلافا كثيرا وذكروا فيه فى النهاية آراء متعددة ترتبت على أسباب مختلفة ووجهات نظر متباينة . وتتلخص هذه الآراء فى القول بأن الساميين قد أخذوا نشأتهم الأولى فى الأماكن المختلفة الآتية :

(١) عند مصب النهرين .

(٢) فى بلاد كنعان .

(٣) فى بلاد الحبشة .

(٤) فى شمال إفريقية .

(٥) فى بلاد العرب .

وأصحاب الرأى الأول يعتمدون على ما قصته التوراة من رسو السفينة عند انحسار الطوفان على جبال أراراط . ذلك المكان الأول الذى وضع سام بن نوح فوقه قدميه لأول لحظة وقد جفت الأرض . ثم عادت التوراة تتحدث عن أبناء سام وقد جاءوا من الشرق الى المكان الذى أقيمت فيه مدينة بابل فشرعوا فى بناء هذه المدينة وتشييد برجها الكبير غير أن الرب غضب و بلبل ألسنة القوم ، وفرقهم فى البلاد فاختلفت لهجاتهم باختلاف الأماكن التى قد استقروا فيها بعد .

ومن ذلك ترى كيف استنتج أصحاب الرأى الأول أن الجنس السامى نشأ نشأته الحقيقية الأولى فى بابل بعد أن جاء أبناء سام الأول نازحين اليها من جنوب أرمينيا .

أما أصحاب الرأى الثانى فانهم يرون أن الساميين قد دخلوا بلاد العراق فى الوقت الذى كانت فيه تلك البلاد آهلة بالسوماريين المتمدينين، وفى الوقت الذى كان الساميون فيه منتشرين بالبلاد السورية القديمة التى لا يعرف لها ساكن قبل الساميين .

والكنعانيون الذين أوجدوا فى سورية مدنية لا يعرف بدء نشأتها هم أقدم فى الوجود والنشأة من سامبي العراق . وعلى ذلك فالأخيرون قد نزحوا من بلاد كنعان مباشرة الى العراق أو بعد نزوحهم الى بلاد العرب . وإذن فبلاد كنعان هى المهد الأول للأمم السامية جميعها .

وأصحاب الرأى الثالث لا ترجع دعواهم الى أكثر من الصلات اللغوية بين اللغات السامية واللغات الحامية ، والى القول بناء على ذلك بأن الجنسين السامى والحامى كانا فى العصور القديمة فى إفريقية معا . وقد أخذ الساميون طريقهم بعد ذلك الى بلاد العرب عن طريق الحبشة مجتازين باب المغرب ثم ارتحل كثير منهم من البلاد العربية الى العراق وكنعان .

وأتباع الرأى الرابع لا يزيدون شيئا على ما ذكره أصحاب الرأى الثالث سوى أن الساميين قد دخلوا آسيا من برزخ السويس ولذلك جعلوا مهدهم الأول شمال إفريقية .

ونصراء الرأى الأخير وهو الراجح لا يشكون مطلقا فى أن أواسط الجزيرة العربية منذ القدم ومنذ عصور ما قبل التاريخ كانت آهلة بالسكان وليس من المهم ولا المفيد البحث عن الجهات التى نزح منها هؤلاء الأقوام سكان الجزيرة العربية الأول الى أصقاع هذه الجزيرة ، واذن ففى أكناف جزيرة العرب تكونت الجماعة السامية الأولى، ومنها ابتدأت هجرة الساميين الى أطراف تلك الجزيرة العربية، والى ما وراء هذه الأطراف فى مصر وتخوم بلاد إيران .

(٣) بلاد العرب هى المهد السامى الأول :

وللقائلين بأن بلاد العرب هى المهد السامى الأول أدلة كثيرة على تأييد رأيهم ترجع إلى الجهة اللغوية ، ووحدة التفكير ، واتحاد العقلية ، والاشتراك فى نوع الخيال عند جميع الأمم السامية ، واصطباغ كل ذلك بصبغة واحدة وتكييفه بكيفية مشتركة ، أصلها وحى الصحراء وقوامها حياة البداوة وكما يشاهد ذلك فى تفكير العرب ، وفى عقليتهم وخيالهم وهم سكان الصحراء وأبناء البادية يشاهد هذا أيضا عند الشعوب السامية الأخرى التى نزحت من القفار المترامية الأطراف بعد أن نشأت ونمت فيها إلى البقاع الخصبة والحياة الحضرية على ضفاف النهرين وربوع فلسطين وغابات سوريا ولبنان ووادى النيل . فإن هذه الشعوب رغم تأثير الأوساط الطبيعية الجديدة قد بقى نوع التفكير والخيال والعقلية العامة فى أساسه على ما كان عليه من قبل عندهم فى الصحراء .

ومهما كان من أمر العقلية السامية بعد استثناء تأثير البيئات المختلفة وظهور أثرها فى العقل السامى فإنها فى الأصل واحدة . وهى أميل إلى المشهود والتأثر به منها إلى الوهم والخيال الواسع ، ولذلك نراها لا تسبح فيما وراء الطبيعة إلا إلى حد محدود ومقدار ضئيل جدا .

نرى ذلك ونشاهده فى المجهود العقلى لجميع الأمم السامية بلا استثناء ، ومهما اختلفت طبيعة المساكن والديار . وهذا يوصلنا بالطبع إلى الحكم الصادق بأن الجماعة السامية الأولى التى ورثت جميع الأمم السامية عقليتها وخيالها قد نشأت واستمرت حقبا طويلة فى أماكن مظاهرها الطبيعية محدودة ، وظواهرها الجوية قليلة ، مما ينتج العقلية المرتكزة على الشهود فقط ، لعدم وجود العوامل المؤثرة فى تنويع التفكير وتمية قوة الخيال . بخلاف العقليات التى ينشأ أصحابها تحت تأثير الظواهر الطبيعية الكثيرة المختلفة والمناظر الكونية العديدة المتغايرة فى الأرض وفى السماء والأجواء ، فإنها لا تلبث بتأثير الانفعالات النفسية المختلفة التى تحدثها تلك الظواهر الطبيعية المتغايرة أن تنتقل إلى ما وراء المحس و إلى ما وراء الطبيعة ، إلى عالم الخيال الواسع وملأ المعنى المحض ، وآفاق الأرواح فتفكر فى ذلك وتتخيل ما لا وجود له فى عالم الأشباح .

و إذا كانت العقلية السامية من النوع الأول والمجهود العقلى السامى لجميع الأمم السامية على اختلاف بلادها لا يعدو حدود المشهود إلا قليلا ، مع أن بعض أماكن الأمم السامية التى نشأ فيها تفكير سكانها الساميين يمنح بطبيعته العقلية الخيالية الواسعة التى أشرنا إليها ، ولم يحدث ذلك

بالفعل بل وقف تفكيرهم عند حدود المشهود فما ذلك بالضرورة إلا لأنهم فى الأصل أبناء البادية وأحفاد السماء الصافية ، وسكان الأخبية ، ورعاة الماشية ، وهواة الانتجاع فى آفاق لا تغاير فى طبيعتها أكثر من التغاير بين الوهاد والنجاد ، والبطاح والكلأ المباح ، والسوام والخيام ، و بداوة الأعراب وحضارة العرب فى القرى والمدن والقصور والقلاع والآطام .

و إذن فمن السهل أن نحكم دون أى تردد بأن أصل جميع الشعوب السامية التى تحضرت فى أطراف الجزيرة العربية وفيما وراء هذه الأطراف مع بقاء نوع التفكير والخيال السالف الذكر لها ، بما تقدم من الأسباب و بحكم قانون الوراثة قد أخذت نشأة جماعتها الأولى ومهدها الأول فى وسط هذه الجزيرة العربية وجنوبها ، ومن هذا المهد الأول قد هاجرت ، و إليه عادت ثم هاجرت و إليه عادت ثانية وهكذا دواليك مرة بعد أخرى دون انقطاع .

وخلاصة القول فى ذلك وحماداه والنتيجة العملية له أن الجماعة الأولى السامية هى الجماعة العربية ، وأن مهد الساميين الأول هو مهد هذه الجماعة العربية الأصلى ، و إذن فهو نجد والحجاز وهو العروض واليمن وما والى هذه البقاع . ومنها جميعها ابتدأت الهجرة السامية الأولى إلى شمال الجزيرة حيث مساكن العرب اليهود و إلى فلسطين وسورية ومشارف الشام والعراق حتى تخوم بلاد إيران ثم إلى بلاد الحبشة ووادى النيل .

ومن هذه الأصقاع جميعها قفل تيار الهجرة السامية إلى المواطن الأولى ثم استمر كذلك من الداخل إلى الأطراف ، ومن الأطراف إلى الداخل عصرا بعد عصر وجيلا بعد جيل .

(٤) اللغة السامية الأولى :

تتقارب اللغات السامية تقاربا كليا كتقارب لهجة لغة من اللغات الآرية مع لهجة أو لهجات من تلك اللغة ، مثل اللغة الفرنسية والطليانية والأسبانيولية بالنسبة إلى اللغة اللاتينية و بالنسبة إلى كل واحدة منهن مع الأخرى ، وفى الواقع أن القرابة فى اللغات السامية أدنى وأظهر من ذلك بكثير .

ومن المحقق أن جميع اللغات السامية هى لهجات نشأت عن لغة واحدة أولى هى أم هذه اللهجات .

وإذا نحن بحثنا عن هـذه اللغة السامية الأولى لنصل إلى تعيينها فلا بد لنـا من البحث عنها فى مجموعة اللغات السامية المأثورة لنا والمعروفة بوثائقها التاريخية ، ونقوشها القديمة ، حتى إذا وصلنا إلى دليل قاطع على أقدمية إحداها كانت هذه اللغة التى يثبت بذلك الدليل قدمها وتقدمها فى العهد على بقية اللغات السامية القديمة الأخرى هى اللغة السامية الأولى ، وكانت هى الأم التى تفرّعت عنها كل اللهجات السامية قديمها وحديثها .

وقد أجهد العلماء الباحثون فى اللغات السامية أنفسهم فى ذلك، فوصلوا إلى الحكم بأن أقدم اللغات السامية هى اللغة العربية القديمة والبابلية والكنعانية . ولا توجد وثائق تدل على أن واحدة منهنّ أقدم من الأخيرتين ، بل تدل كل الآثار اللغوية المعروفة حتى الآن على أن كل واحدة منهنّ تضرب فى القدم إلى حدّ لا يعرف له بدء ، ولا يحكم عليه بنشأة معينة .

و إذن فمن الممكن والجائز أن تكون كل واحدة من هذه اللغات الثلاث المتقدّمة أصل للاثنتين الأخريين ، كما يصح أن تكون الثلاث قد نشأن عن أم قد تقدّمتهنّ فى الأزمان البعيدة فى القدم ثم ذهبت ولم يبق لها أثر مستقل تعرف به .

و إذا صح أن واحدة منهنّ هى الأولى والاثنتان الأخريان تفرعتا عنها ، فأية واحدة منهنّ هى الأولى ؟

و إذا كنّ جميعا قد نشأن عن أم قديمة سبقتهنّ فى الوجود التاريخى ثم ذهبت فى ظلام التاريخ فأى دليل يرجح ذلك ؟

الفرضان محتملان ، ولنا أن نقف عند هذا الحد ، إذا كنا لم نر موجبا للإجابة عن السؤالين المتقدّمين أو منفذا للإجابة عنهما ولكن الموجب لا شك أمر قائم والمنفذ موجود .

أما الموجب وهو طلب المعرفة والوصول إلى الحكم الرافع للاحتمال فهو بطبيعته على الدوام قائم مادامت المعرفة غاية العقل والبحث والتفكير . وأما المنفذ الموجود فهو فى البحث المتقدم فى تعيين المهد الأصلى للأمم السامية ، إذ الحكم فيه موصل توصيلا منطقيا صادرا للحكم فى مسألة اللغة السامية الأولى . و إذن فلنرجع اليه :

سبق القول فى الفصل المتقدم بأن بلاد العرب فى وسط الجزيرة وجنوبها أو مساكن العرب الأقدمين الذين عرفوا خطأ باسم العرب البائدة هى المهد الأول للأمم السامية . إذ فيها على

ما تقدّم قد نشأت الجماعة السامية الأولى فى العصور القديمة المظلمة، وعرفت فيها منذ فجر التاريخ. كما عرفت الهجرات السامية الأولى التى ابتدأت من هذه الأصقاع العربية إلى الجهات الأخرى فى أطراف الجزيرة وفيما وراءها كما تقدّم شرح ذلك .

و إذا كان قد ثبت ذلك بأدلته القاطعة على ماسبق فالساميون جميعا من الأصل العربى ولغاتهم بناء على ذلك ترجع إلى لغة عربية قديمة هى اللغة السامية الأولى .

يجوز أن تكون هذه اللغة السامية الأولى هى لغة العرب الأرمية المتفرعة إلى قبائل عاد وثمود وطسم وجديس وعمليق ، كما يجوز أن تكون لغة جماعة عربية أخرى كانت أقدم فى العهد من العرب الآرمية وأسبق منها فى الوجود .

وعلى كل حال ، و بناء على القول بأن المهد السامى الأول هو بلاد العرب، فاللغة السامية الأولى عربية حتما، وهى إما العربية الأرمية أو أم لها نشأت عنها نشأة اللهجات التى تفرّعت عنها لهجات العرب القحطانية والحميرية والمعينية والسبئية ثم اللهجات العدنانية ، وما تفرّع عنها من لهجة مضر القرشية المعروفة الآن بالفصحى و بلغة القرآن .

(٥) خلاصة :

وقصارى القول إن الأمة العربية قديما وحديثا هى الجنس السامى بأكمله . ومنزلة جميع الوحدات السامية من العرب منزلة الشعوب المتفرّعة عن أمة واحدة مع دوام اتصال الفرع بالأصل، واستمرار المدد من الأصل إلى الفرع . ومنزلة اللهجات السامية من اللغة العربية منزلة الفروع الدانية من الأصل . ولذلك تجد الفروق اللغوية بين اللهجات السامية جميعها ضئيلة ، حتى إن العربى اليمنى مثلا كان يتفاهم مع العربى البابلى، وكل واحد منهما يتحدّث بلهجته ، كما كان يتفاهم العربى الحجازى مع العربى العبرى ،وكل واحد منهما يلتزم لغته فى الحديث،وكذلك كان الشأن بين الأرامى والسريانى من جهة و بينهما و بين الفينيق أو الكلدانى من جهة أخرى .

لهذا كان الساميون على اختلاف شعوبهم و بلادهم فى جميع أدوار التاريخ حتى الآن يشعرون جميعا بأنهم أمة واحدة و إن تنازعوا وتحاربوا ، وتغلب بعضهم على بعض آخر ، وأدخله تحت نفوذه وسلطانه ، طمعا فى الاستقلال بالسيادة وقوة السلطان وامتداد النفوذ .

على أنك ترى هذا أيضا فى قبائل الشعب الواحد مثل الحروب التى التهب سعيرها بين البابليين والأشور بين وهم شعب واحد وتغلب الأولون على الأخيرين مرة والأخيرون على الأولين مرة أخرى. ومثل الحروب التى كانت لا تخمد نارها مطلقا بين القبائل العربية ، وتغلب بعضها على البعض الآخر حتى جمع كلمتها الإسلام ثم عادت من جديد إلى التناحر والشقاق .

نعم كان الساميون بلا جدال يشعرون بأنهم أمة واحدة ، وهم لا يزالون يحافظون على هذا الشعور الجنسى القومى العظيم و إن تنازعوا فيما بينهم تنازع الأخ مع أخيه، فالسريانى والسامرى والإسرائيلى والعربى كلهم أمة واحدة هى الأمة العربية فى العموم .

٢ — مقارنة اللغات السامية

(١) نشأتها وأقسامها :

قد سقنا إليك نبذة وجيزة فى خلاصة الباب الثالث من الكتاب الأول ، أشرنا فيها بإيجاز إلى ما قد بدأ به علماء اليهود منذ القرن العاشر من الاشتغال بالبحث فى مقارنة اللغتين العبرية والعربية من جهة ، وبين العبرية والأرامية من جهة أخرى . ثم ألمعنا هناك إلى ماقام به المستشرقون من المقارنة بين اللغتين الحبشية والعربية منذ القرن السابع عشر . ونضيف هنا إلى ذلك أن القرن التاسع عشر جاء فيما جاء به من الكشف العلمى بإزاحة الستار عن الخط المسمارى . واللغة الآشورية البابلية ، وبعض لغات سامية أخرى تركت آثارا قديمة قيمة قد دونت بالخط المسمارى .

وبهذه الأبحاث جميعها ، وما أدت إليه من المقارنة اللغوية اتضح لعلماء اللغات المستشرقين أمر القرابة القريبة بين لغات طائفة كبيرة من اللغات قد عرفت باسم اللغات السامية ، وكونت لها مجموعة لغوية نعتت بالسامية قبل أن تكون مجموعة اللغات الآرية ، وبقية المجاميع اللغوية الأخرى .

ومقارنة اللغات السامية التى نشأت على هذا وفى تلك الغضون ، ووصلت إلى النتيجة المذكورة تنقسم إلى قسمين كبيرين أحدهما يعرف بالمقارنة اللفظية الفنية ، والثانى يسمى بالمقارنة المعنوية الأدبية . وسنتكلم هنا تباعا على حدود كل قسم منها بالإجمال .

(٢) المقارنة اللفظية الفنية :

ترجع مقارنة اللغات مقارنة لفظية فنية بالنسبة إلى اللغات السامية ، وبالنسبة أيضا إلى لغات جميع المجاميع اللغوية الأخرى إلى مقارنة الألفاظ والقواعد .

أما مقارنة ألفاظ لغة بألفاظ لغة أو لغات أخرى فيراعى فيها تحديد أنواعها الاسمية والفعلية والحرفية ، ومعانيها الدالة عليها بصيغها وإدراك مافى كل ذلك من قرابة أو تباعد .

وأما مقارنة القواعد فتبتدئ بالحروف الصوتية ، وحروف المدّ ، وأنواع الحركات ، ثم تنتقل إلى أقسام الكلمات ، وكيفيات الاشتقاق ، وعلامات التثنية والجمع ، والصحة والإعلال ، وصيغ الأفعال والأسماء ، وتركيب الجملة ، والدلالة على المعانى المختلفة بالوضع فى الجملة أو بتغيير الأعراب .

والمقارنة اللفظية الفنية بعد هذا البيان تنقسم إلى قسمين : أحدهما هو المقارنة اللفظية الخاصة ، والثانى المقارنة اللفظية العامة .

والمقارنة اللفظية الخاصة تحصل بالمقارنة على الوجه المتقدم بين لغتين على الأقل من لغات مجموعة بعينها . والمقارنة اللفظية العامة هى التى تشتمل على مقارنة كل اللغات المكونة لمجموعة من المجموعات اللغوية .

ولا يتسنى لمشتغل بهذا الفنّ أن يعرف المقارنة اللفظية الخاصة إلا بعد معرفة لغتين على الأقل تقوم المقارنة بينهما ، كما لا يتسنى للباحث فى المقارنة اللفظية العامة أن يشتغل ببحثه هذا إلا إذا ألمّ أولا بجميع تلك اللغات التى يريد المقارنة بينها مقارنة لفظية عامة .

ومحال أن تلق دروس فى هذه المقارنة بقسميها على طلبة لا يعرفون هذا الأساس . والذى يحاول ذلك أو يراه ممكنا إنما يحاول البناء فى الهواء أو جعل المستحيل ممكنا جهلا بحقيقة المستحيل وحدود الممكن ، وخبطا فى الظلماء خبط العشواء .

(٣) فائدة المقارنة اللفظية الفنية :

وبناء على ما تقدم فكل نتيجة المقارنة اللغوية اللفظية سواء أكانت خاصة أم عامة من فائدة إنما هى معرفة مقدار الشبه ومدى القرابة بين لغتين أو عدة لغات .

وبمقارنة اللغات السامية مقارنة لفظية على هذا الوجه المتقدم اتضح للباحثين فيها أن أصول كلماتها واحدة ومشتركة . وكثيرا ما تكون معانى هذه الكلمات الأصلية لا تغير فيها فهى بمعنى كذا فى اللغة العربية مثلا وبه نفسه فى اللغة العبرية أو السريانية أو أية لغة سامية أخرى . وفى بعض الكلمات ترى الاشتراك اللفظى مع التحوير فى المعنى بأن تكون الكلمة من هذا النوع فى اللغة

العربية مثلا بمعنى وهى بلفظها فى اللغة العبرية أو السريانية أو أية لغة سامية أخرى ولكنها تدل على معنى غير المعنى الذى تدل عليه فى العربية . إلا أنك على الدوام ترى بالبحث السهل العلاقة القائمة بين المعنيين، فتعلم من ذلك أن تغيير المعنى للكلمة الواحدة فى لغتين إنما جاء بناء على التطور المعروف فى معانى الكلمات . ولست فى حاجة هنا إلى إيضاح ذلك بالأمثلة ما دمت أوثر جانب الاختصار .

بالمقارنة اللفظية الفنية فى اللغات السامية قد أصبح مما لا جدال فيه مطلقا أن جميع اللغات السامية الداخلة فى مجموعة واحدة هى لهجات متقاربة جدا ترجع إلى لغة واحدة أولى هى أم هذه اللهجات ، وأن جميع الشعوب التى تتكلم بها هى فروع جنس واحد يرجع إلى جماعة سامية أولى هى أصل هذه الفروع .

(٤) المقارنة المعنوية الأدبية :

بينا فيما تقدم أن المقارنة اللفظية الفنية تتناول الألفاظ من حيث الصيغة والمدلول ، أو من حيث مبنى الكلمات ومعانيها على الوجه الذى أوضحناه هناك . ونذكر هنا أن المقارنة المعنوية الأدبية لا تتعلق بالمفردات ومدلولاتها ، وإنما ترجع إلى المعانى العامة ، وأنواع التفكير مما يسمى بالمجهود العقلى الأدبى المدوّن فى اللغة .

ويمكن حصر أهم ضروب التفكير أو المجهود العقلى العلمى والأدبى فى النقط الأساسية الآتية وهى :

أولا — التفكير الدينى أو تكوين العقيدة ، وما إليها من طقوس العبادات ، وأنواع المعاملات . وهذا النوع من التفكير هو أقدم أنواع التفكير الإنسانى ، وأساس لكل ما عداه .

ثانيا — التفكير الفنى المكون للصناعات العملية التى أنتجت ما يسمى بالحضارة الإنسانية . وهذه الجهة من التفكير ناشئة بالطبع عن التفكير الدينى ، وأساس للنظر العلمى الاجتماعى .

ثالثا — النظر العلمى الاجتماعى فى تكوين العلوم المدنية التى أنتجت للإنسان ما نسميه بالمدنية الإنسانية .

رابعا — النظر الفلسفى الباحث فى أسرار الوجود العام ، ونواميسه الأولى المسببة لكل تغيير يقع فيه .

و ينقسم هـذا النظر الفلسفى الى قسمين قد نشأ أحدهما عن التفكير الدينى ، و بقى فى حدود الدين ، ولم ينفصل عنه بأى نوع من أنواع الاستقلال. وثانيهما قد أخذ نشأة حرة من العقل الحر الطليق بحيث لا يرتكز على دين ، ولا يعتمد على عادة أو تقليد .

خامسا — المجهود العقلى التاريخى المدون لحوادث الأمة أو الأمم فى الحرب والسلم ، وفى الفتح والجلاء، وفى الانتصار والانكسار، ثم فى الحكم والسلطان أو العبودية والإذلال، والمسجل للتطورات التاريخية من طريق الرواية والأساطير أو من ناحيـة الوثائق والنقوش المعربة عن الحوادث عند وقوعها بالفعل أو بعد الوقوع .

سادسا — المجهود العقلى الأدبى المعبر عن ذوق الأمة فى سموها الروحى ، أو انحطاطها الاجتماعى ، أو عن حالتها فى العموم بين هاتين الدرجتين .

ذلك المجهود الذى دونه الشعراء فى ملاحمهم ومطولات قصائدهم فى الشعر القصصى والغنائى وغير ذلك من أنواع الشعر ، ودونه الكتاب والأدباء فى النثر المهذب والأسلوب الحكيم .

(٥) أنواع المقـارنة المعنوية الأدبية :

وإذا كانت المقارنة المعنوية الأدبية ترجع إلى المجهود العقلى بأنواعه المتقدمة فى الفصل السابق المدونة فى اللغة فأقل ما تحصل به هذه المقارنة أن تكون بين لغتين كما هو الشأن فى المقارنة اللفظية الفنية على ماسبق . و بمقارنة لغتين من اللغات السامية مثل المقارنة بين العبرية والعربيـة مثلا مقارنة معنوية أدبية تجعلنا نخرج من هـذه المقارنة على الأساس المتقدم بنتائج قيمة صادقة فى شأن العلاقات الدينية ، وأنواع الصناعات العملية المكونة للحضارة ، والنظر العلمى الاجتماعى أساس المدنية ، والنظر الفلسفى ، والمجهود العقلى التاريخى فى حدود الروايات والأساطير ، وفى دوائر الحوادث الواقعة بالفعل عند تدوينها وقبله ، والمجهود العقلى الأدبى المعبر عن الذوق ومقدار سمو الروح .

نعم نخرج من المقارنة بين هاتين اللغتين مقارنة معنوية أدبية بنتائج قيمة صادقة فى أمر العلاقات بين الأمتين صاحبتى هاتين اللغتين فى كل المسائل الأساسية المتقدمة .

ولا شك أن هذه المقارنة بعد هذه النتائج الخاصة الكبرى تنتج أيضا نتيجة عامة لهذه النتائج الخاصة ، وهى الحقيقة التاريخية المجردة فى علاقات الأمتين العربية والعبرية من جهة تأثير من إحداهما على الأخرى وانتفاع الواحدة منها بمواهب الثانية . وبذلك يمكن رد الأشياء الى أصولها ، ويتسنى إيضاح الحق وإحقاقه ، ويتيسر إزالة كل دخيل كاذب ، وكل تعصب ممقوت من ثقافة الأمتين .

هذا هو النوع الأول من أنواع المقارنة المعنوية الأدبية وهو أضيقها دائرة ، ويليه نوع ثان أوسع من الأول دائرة . ذلك النوع هو أن تتناول المقارنة المذكورة كل المجهود العقلى العام لقسم من أقسام الأمم السامية مثلا ، ولغات هذا القسم مثل المقارنة على النحو المتقدم فى العقلية البابلية والأشورية والكلدانية ، وارتباط هذه العقلية وما فيها من حضارة ومدنية بعقلية السومار بين والأكاديين ، ومبلغ ما وصل اليه الأولون من حضارة ومدنية الأخيرين .

وعلى هذا النحو يمكن أن تكون هذه المقارنة فى عقلية القسم الغربى الكنعانى ولغاته أو القسم الجنوبى العربى ولغاته .

وزيادة على هذين النوعين من أنواع المقارنة المعنوية الأدبيـــة يوجد نوع ثالث أشمل فى الاختصاص والأثر من سابقيه .

وهذا النوع الثالث هو نوع المقارنة المذكورة بين جميع أمم جنس من الأجناس ، فهو بالنسبة للجنس السامى عبارة عن إجراء هـــذه المقارنة بين جميع الأمم الساميـــة ولغاتها . ومعنى ذلك تلك المقارنة المختصة بجميع لغات المجموعة السامية ، والتى تنتج بعد النتائج الخاصة على النحو الذى ذكرناه من قبل النتيجة العامة التى تعطى الجنس السامى فى جملته مميزاته الخاصة به ، وتحدد خصائصه ، وتضبط تاريخه ، وتعين مجهوده العقلى فى مدنيته وحضـــارته ، وتضع هـــذا المجهود فى وضعه الطبيعى ومركزه الحقيق من جهة الحضارة الانسانية والمدنية العامة بالنسبة إلى وضع أمم الأجناس ومراكزها فى هذه المدنية وتلك الحضارة .

هــذه الأنواع الثلاثة المذكورة سمى بالمقارنة المعنوية الأدبية الخاصة بجنس من الأجناس البشرية . وإذا نحن حصرنا أنفسنا فى الكلام على الجنس السامى كما مثلنا من قبل فنسمى هذه الأنواع المذكورة بالمقارنة المعنوية الأدبية الخاصة بالجنس السامى .

وتوجد فى النهاية مقارنة من هذا النوع أعم كثيرا وأشمل شمولا لا يعرف تحديدا . وتلك هى المقارنة المعنوية الأدبية بين جنسين من الأجناس البشرية أو عدة منها أو كل الأجناس . وذلك مثل المقارنة بالمعنى المذكور بين الجنسين السامى والآرى . أو مقارنتهما معا مع الجنس الحامى أو المنغولى مثلا أو مع بقية الأجناس البشرية جميعها . وإذن فعــدد أنواع المقارنة المعنوية الأدبية أربعة على ما أوضحناه لك فاحفظه ولا تنسه .

(٦) نشأة المقــارنة المعنوية الأدبية :

لقد سقنا اليك إلمــامة وجيزة فى شأن المقارنة اللفظية الفنية ، وكيفية الاشتغال بها ، ومزاولة تكوين مسائلها ، وتحديد نشأتها . والآن نذكر لك أن المقارنة المعنوية الأدبية قد نشأت نشأة متأخرة فى الزمن عن نشأة الأولى . ففى منتصف القرن التاسع عشر ألف المستشرق الفرنسى الكبير رينــان كتابه المشهور فى قواعد اللغات السامية المقارنة . وهذا العنوان يفهم منه بالطبع المقارنة اللفظية الفنية قبل كل شىء ، ولكن المؤلف لم يتعرض فى كتابه هذا إلى تلك المقارنة مطلقا ، وجعل بحثه قاصرا على المقارنة المعنوية الأدبية واسترسل فى هذا البحث حتى دون فيه سفرا ضخما جدا ، وأخرجه للناس ، ولم يكتب بعد شيئا فى المقارنة اللفظية الفنية .

جاء بعــد رينان نولدكه وكتب فيما لم يكتب فيــه رينان ثم نسج على منوال نولدكه كثير من المستشرقين إلى أن ظهر فى أوائل القرن العشرين مؤلف جليل للمستشرق الألمــانى العظيم ابروكلمن فى المقارنة اللفظية الفنية باستيعاب كبير ودون فى مفتتحه مقدمة مضغوطة فى تاريخ اللغات السامية لا تصل أن تكون هذه المقدمة بحثا وافيا فى مقارنة اللغات السامية مقارنة معنوية أدبية . المقارنة التى بقيت بعد سفر رينان فى تطوره مبعثرة فى كثير من المراجع حتى الآن .

وخلاصة القول فى ذلك أن أول مؤلف جامع فى هذا الموضوع هو مؤلف رينان ، ولا يزال الوحيد فى بابه إلا أنه أصبح قديم العهد من جهة بالنسبة إلى البحوث الكبرى التى ظهرت فى هذا الموضوع بعد ظهور الكتاب المذكور ، وأننا من جهة أخرى لا محيص لنا من أن نحكم عليه بأنه ليس فنيا بمعنى الكلمة ، وليس مدونا فى حدود النظريات العلميـــة المحضة تمـاما دون تعصب ، ودون غرض خاص ، بل قد عمد فيه مؤلفه إلى الجدل والسفسطة ، والاستنتاج بناء عليهما بما حكم به على الساميين من الأحكام الجائرة القاسية البعيدة عن الصدق والصواب .

هذا ، والمقارنة المعنوية الأدبية لا تحتاج على سبيل الشرط والإلزام فى الاشتغال بها ، ومزاولة معرفتها ، والوقوف على نتائجها ، إلى دراسة لغة أو عدة لغات أو جميع اللغات التى ترجع إليها هذه المقارنة ، بل يمكن الباحث المحاضر فيها أن يحاضر الطلبــة والجماهير دون معرفة بلغات المقارنة أو بعضها من جانب المحاضر ، ومن جانب السامعين . على خلاف ما هو الشأن فى المقارنة اللفظية الفنية كما بيناه من قبل .

(٧) خاتمـــة البحث :

قد أشرنا فيما سبق إلى فوائد المقارنة اللفظية الفنية فى موضع ، وإلى فوائد المقارنة المعنوية الأدبية فى موضع آخر بالنســبة اليها بين لغتين وبين لغات قسم من الأقسام اللغوية وبين لغات مجموعة من المجاميع ، وضربنا لذلك الأمثال بالمقارنة بين اللغتين العربية والعبرية ، وبين لغات القسم الكنعانى ، وبين لغات المجموعة السامية كلها . والآن نذكر هنا نبذة بسيطة فى فوائد هذه المقارنة فيما يختص بكل مجاميع اللغات العشر المتقدمة .

وصل علم اللغات بأبحاثه الدقيقة بعــد دراسة اللغات الإنسانية كلها وحصرها ، وتقسيمها إلى مجاميع كبرى ، إلى نتيجة تاريخية حاسمة ، وعلمية صادقة غيرت وجه التاريخ العام وجعلته بعد اعتماده على الأساطير والروايات المتنقلة باللسان من السلف إلى الخلف قاصرا فى حكمه القاطع على الأثر القائم ، والعاديات المـائلة ، والنقوش المحفورة ، والوثائق الرسمية ، وما إلى ذلك من المراجع الموثوق بها على اختلافها . فكان من جراء ذلك أن أخذت الثقافة الانسانية العامة بذلك ، وبالبحوث العلمية الدقيقة صبغة جديدة تفرق بين الواقع والمروى الموروث .

والثقافة القائمة على هذا الأساس كما تجلى الواقع وتعتمد فى الحق والصدق عليه كذلك لا تهمل أمر المروى الموروث ، ولا تنكر ما له من أثر نافع فى البحث العلمى التاريخى ، وتقدير للحقيقة النسبية بجوار الحقيقة المجردة نتيجة البحث الدقيق .

نحن لا نعرف الحلقات المكونة لسلسلة تاريخ المجهود العقلى الإنسانى بالنسبة للحضارة والمدنية وتطورهما عصرا بعد عصر وجيلا بعد جيل إلا بالاعتماد المطلق على أنواع البحث الدقيق ونتائجه العلمية الصحيحة مع مراعاة المروى الموروث ولكن فى حدود الحيطة والتحفظ ، ذلك المروى من روايات وأساطير، وماله من أثر فى تسلسل حلقات هذا التاريخ، وتطورات الحضارة الإنسانية والمدنية العامة .

وبناء على هذا الأساس قد قرر البحث اللغوى التاريخى المقارن بما وصل إليه من نتائج المقارنة العلمية الأدبية العامة أن أهم مجاميع اللغات العشر لا يعدو المجموعتين السامية والآرية وأن أعظم الأجناس البشرية وأفضلها ينحصر فى الجنسين السامى والآرى .

إلى هذين الجنسين ترجع الحضارة الإنسانية والمدنية العامة . ولغاتهما هى ديون هذه المدنية وتلك الحضارة .

وإلى هذين الجنسين فقط يرجع السلطان الأكبر فى قيادة الأمم ويعد النفوذ المباشر ، وغير المباشر فيها .

والجنس السامى أقدم فى كل ذلك وأبعد أثرا فى أزمان طويلة من الجنس الآرى. فقد ابتدأت المدنية الإنسانية العامة فى بلاد النيل ، وسكانها وإن كانوا مزيجا من عناصر مختلفة فالعنصر السائد فيها والذى أنتج أول مدنية إنسانية هو العنصر السامى . وقد مدت مصر نفوذها فى أول أدوار التاريخ الإنسانى العام على كثير من بلاد العالم المتاخمة والنائية إذ ذاك .

بعد ذلك ظهر البابليون وتمدينوا بالمدنية السومارية الأكدية ، وبمدنية مصر ومدوا نفوذهم على كثير من البلاد المجاورة لهم . ثم تنبه الأشوريون وزاحموا البابليين ، واستولوا على بلادهم والبلاد التى تحت نفوذهم ، وامتد سلطانهم من نجد إيران إلى سواحل البحر الأبيض المتوسط وبلاد مصر .

و يعرف هذا الدور بالدور السامى الأول . وقد انتقل النفوذ العام عند نهاية هـذا الدور إلى فارس الآرية ، ثم إلى الإغريق الآريين أيضا ، ثم إلى الرومان وهم كذلك من نفس هذا الجنس. و بالنفوذ الرومانى وعند نهايته انتهى الدور الثانى وهو آرى كما رأيت، ثم عاد الحكم والسلطان العام إلى الساميين العرب واستمر فيهم إلى العصور الوسطى حيث انتهى الدور الثالث أو الدور الثانى السامى، ثم ابتدأ الدور الرابع فى النفوذ السياسى والسلطان العام، والإنتاج المدنى للإنسانية بأكملها إلى أمم أوربا الآرية . ولا يزال هذا الدور الآرى حتى الآن .

من ذلك ترى ما للجنسين السامى والآرى من العظمة وما للغاتهما من الأهمية الكبرى فإلى هذين الجنسين يرجع تاريخ المدنية الإنسانية وفى لغاتهما قد دوّن هذا التاريخ .

والجنس السامى فى الوقت الحاضر وهو عبارة عن الأمم العربية صريحة ومستعربة والعرب العبرانيين وعدد يسير جدا من السريان و بضع مئات من السامريين قد نهض نهضة مدنيّة كبرى أخذت نشأتها فى مصر ، وامتدت إلى أطراف جميع البلاد العربية .

تلك النهضة العربية السامية ستجدد المجد السامى القديم تجديدا كاملا ومتناسبا مع روح الوقت والتطور الحديث وتجعله منتجا كبيرا فى خير الانسانية وفى السلام العام »

على العنانى

الجزء الثانى

اللغـــــة العـــــبرية

(قواعد وتطبيق)

חֵלֶק שֵׁנִי

הַשָּׂפָה הָעִבְרִית

(כְּלָלִים וְתַרְגִּילִים)

بســم الله الرحمن الرحيم

בשם ה׳ נעשה ונצליח

مقدّمة الجزء الثانى

أحمد الله على توفيقه وأصلى وأسلم على أنبيائه ، وبعـد ، فقد رغبت إلىّ وزارة المعارف أن أشترك مع حضرتى الدكتور على العنـانى والأستاذ محمد عطيه الابراشى فى وضع كتابين للغات السامية ومقارنتها باللغة العربية بحيث يشملان مقرر دار العلوم فى مادة هـذه اللغات . فوزعنا العمل فيما بيننا ، وكان نصيبى أن أقوم بالجزء الخاص باللغة العبرية .

وقد راعيت فى هذا الجزء أن تكون العبارة واضحة سهلة يفهمها القارئ . ويدركها الطالب ، وقد أكثرت من التمرينات بعد كل قاعدة حتى تثبت القواعد فى نفوس الطلبة ، واخترت كثيرا من قطع المطالعة الأدبية باللغة العبرية الحديثة ، كى يتسنى للطالب معرفة شىء من آداب هذه اللغة وتطوّرها مدى العصور ، لا سيما وقد أصبحت منذ نصف قرن لغة حية كأختها العربية يلهج بها الطفل فى طفولته ، ويخطب بها الخطيب فى خطبته ، وينشد بها الشاعر فى شعره .

أما الاصطلاحات العلمية واللغوية ، فقد اجتهدت فى أن تكون قريبة من الاصطلاحات العربية بقدر المستطاع ، حتى يسهل على الطالب مقارنة قواعد اللغة العبرية بقواعد اللغة العربية من تلقاء نفسه بغير عناء . وهذه هى الغاية من دراسة هذه المـادة بدار العلوم .

وبذلك أرجو أن أكون قد وفقت فى خدمة اللغات السامية بوضع هذا الكتاب . وأسأل الله التوفيق إنه سميع مجيب ؟

القاهرة فى ٩ أغسطس سنة ١٩٣٤

ليون محرز

السنة الأولى

كلمة فى الخط العـــبرى

كان يعتمد الخط العبرى القديم على الخط الكنعانى الذى اشتقت منه جميع الخطوط السامية المتأخرة .

والخط الكنعانى انمـا هو من صنع الكنعانيين واختراعهم وحدهم، لأنه لا دليل مطلقا على وجود حروف أبجدية من هذا النوع عند غيرهم من الأمم .

ولمـا كان لمخترعى هذا الخط إلمام بالخط الهيروغليفى والقلم المسمارى ، فإنهم استعانوا ببعض صور وعلامات لهذين الخطين على اختراع خطهم الجديد .

وممـا يؤيد ذلك أن الحروف الكنعانية ، و إن كانت ليست بصور ، فإنا نجد لمعانيها بالكنعانية علاقة بالصور كما يتضح ذلك من جدول الحروف العبرية الذى تجـده فى آخر هذه الكلمة .

وكان الخط القديم عند بنى اسرائيل يعرف بالقلم العبرى (כְּתָב עִבְרִית) "كتاب عبريت" وهو الذى كان يستعمل من أقدم الأزمنة الى عهد السبي البابلى .

ثم استبدل اليهود بهذا القلم قلما آخر يشبه الآرامى، وعرف عندهم بعد أن ارتقى بالخط المربع (מְרֻבָּע) "مُرَبّاع" أو الخط الأشورى אַשּׁוּרִי "أشورى" وهو المستعمل الآن .

وقد اختلفت آراء العلماء فى الأسباب التى حملت اليهود على ترك خطهم القديم ولكن أغلبهم يميل الى ترجيح أن اليهود نفروا من السامرة التى جاءت الى منطقة نابلس واستوطنتها بعد حروب بنى اسرائيل والأشوريين سنة ٧٢٢ ق . م ثم تهودت واتخذت اللغة العبرية لسانا لها كما اتخذت الدين الاسرائيلى دينا لها واقتبست القلم العبرى أيضا ، فكره اليهود أن يكونوا معهم على قدم المساواة فى كل شيء ، فتركوا خطهم وكتبوا مصاحفهم بالخط الجديد [١] .

وكان اليهود يستعملون القلم المربع فى الشؤون الدينية ، أما فى الأعمال الدنيوية فقد ظلوا يستعملون الخط العبرى القديم حتى نهاية القرن الثانى ب . م .

ومن المحتمل أن يكون اليهود قد أخذوا نظام الأبجدية عن الكنعانيين[٢] لأن هذا النظام موجود من زمن بعيد فى الآداب الاسرائيلية بدليل أن بعض المزامير وجد مكتوبا به . وقد كانت الأبجدية عند اليهود قديما تستعمل للدلالة على الأعداد .

كان اليهود قديما كجميع الأمم السامية لايكتبون الحركات المستعملة الآن بل كانت لديهم حروف مجردة عن الحركات ، ثم أخذوا يستعملون بعض الحروف كعلامات للحركات تساعدهم على ضبط النطق وحفظ الكلمات من التحريف ، وكانت الألف والهاء والواو والياء هى التى تقوم مقام الحركات ، فأحدث ذلك تغييرا فى هجاء الكلمات وزيادة فى حروفها مما يجعلها بعيدة عن أصل اشتقاقها .

ولكن بعد أن تشتت اليهود فى أقطار العالم ، صارت هذه الحروف لا تكفى لضبط النطق فى كل الكلمات ، وخشى اليهود أن تتغير لهجة لغتهم بسبب ذلك فاخترعوا نظام الحركات .

وقد كان فى القرن الخامس والسادس ب . م عدة نظم لهذه الحركات ، ولكن الذى اشتهر منها نظامان اثنان : عرف الأول منهما بالنظام العراقى ، وعرف الثانى بالنظام الطبرى نسبة الى مدينة طبرية بفلسطين ، وهو النظام المستعمل الآن[٢] .

---

(١) التلمود : סנהדרין כ"א

(٢) تاريخ اللغات السامية ، تأليف الدكتور ولفنسون .

الخـــط العـــبرى القـــديم

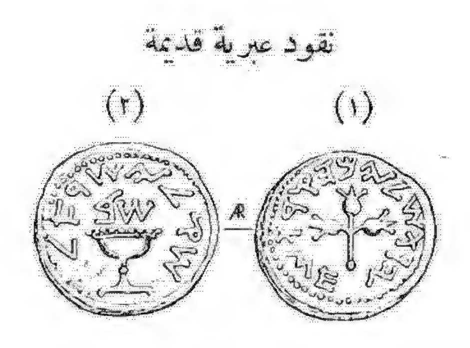
من أهم آثار الخط العبرى القديم النقش الذى كشف عنه فى سنة ١٨٨٠ فى שִׁילֹחַ بالقرب من مدينة أورشليم فى فلسطين وهو المعروف عند علماء الآثار بـ " نقش السلوان " و إليك نصه :

يصف هذا النقش عملية الحفر فى جبل السلوان فى عهد الملك حزقيال أى حوالى سنة ٧٠٠ ق.م لجلب مياه نبع عين السلوان فى الجبل إلى المدينة . ووضع العمال هـذا النقش منحوتا على جدران النبع لتخليد ذكرى عملهم . و يوجد هذا النقش إلى الآن على حالته الأصلية .

نقود عبرية قديمة

(٢) (١)

(١) ירושלים הקדושה (٢) שקל ישראל ש ב

(أورشليم المقدسة) (ريال اسرائيلى سنة ٢)

أى سنة ٦٧ ب . م

طريقة القراءة والكتابة

تقرأ العبرية وتكتب كالعربية من اليمين الى اليسار .

لا إعراب لأواخر الكلمات فى اللغة العبرية ، فهى : إما ساكنة ، وإما مبنية . والحروف العبرية مفككة من بعضها ، فكل حرف منها مستقل بذاته إلا الألف واللام فقد اصطلحوا على وصلهما معا هكذا : ﭏ

عدد الحروف

الحروف العبرية عددها الوضعى اثنان وعشرون حرفا إلا أنها تكون أكثر من ذلك اذا اعتبرنا اللفظ من جهة واعتبرنا المركز من جهة أخرى كما سيأتى بعد ، وليس فى العبرية "ض" ولا "ظ" وفيها حرفا "پ" (P) و"ڤ" (V) وهما ليسا فى العربية .

ومن الحروف العبرية خمسة إذا وقعت فى آخر الكلمة تغير شكلها نوعا وتدعى الحروف الطويلة وهى : ال "ك" وال "م" وال "ن" وال "ف" وال "ص" يجمعها قولك "صنفكم" .

جدول الحروف العبرية

الحروف العبرية القديمة	الحروف العبرية الحالية	تكملة آخر الكلمة	تسميتها	ضبط نطقها	معناها	قيمتها الرقمية	ما يقابلها في العربية
𐤀	א		آلِف	على وزن فاتح...	بقرة	١	ا
𐤁	ב		بِيت	كنطق كلمة بيت بلغة العامة	بيت	٢	ب
𐤂	ג		غِيمَلْ	بكسر الغين وفتح الميم	جَمَل	٣	غ
𐤃	ד		دالِت	على وزن ثابت	باب	٤	د
𐤄	ה		هِ	كنطق العامى العادى	شبكة	٥	ﻫ
𐤅	ו		ڤاف	Vav بالانجليزية	وَتَد	٦	و
𐤆	ז		زايِن	على وزن عاين...	سلاح	٧	ز
𐤇	ח		حِيت	على وزن حيط بلغة العامة ...	حائط	٨	ح
𐤈	ט		طِيت	على وزن ما قبله	حنش	٩	ط
𐤉	י		يود	على وزن يوم بلغة العامة ...	يد	١٠	ى
𐤊	כ	ך	خاف	كنطقها العربى	كف اليد	٢٠	خ
𐤋	ל		لَمِّد	بفتح اللام وكسر الميم وتشديدها	عصا الضرب البقر	٣٠	ل
𐤌	מ	ם	ميم	بالكسرة الممالة كوزن عين عامية	ماء	٤٠	م
𐤍	נ	ן	نون	كالنطق العربى	حوت	٥٠	ن
𐤎	ס		سَمِّخ	بفتح السين وكسر الميم مشددة	مسند	٦٠	س
𐤏	ע		عايِن	كوزن عاين فعل أمر	عين	٧٠	ع
𐤐	פ	ף	فِ	كنطقها العامى العادى... ...	فم	٨٠	ف
𐤑	צ	ץ	صَدِّق صادِى	كوزن صَدِّقْ وهادى	صاح أو صدِّيق	٩٠	ص
𐤒	ק		قوف	كوزن جوق بلغة العامة ...	سم الخياط	١٠٠	ق
𐤓	ר		رِيش	على وزن عيش بلغة العامة ...	رأس	٢٠٠	ر
𐤔	שׁ		شين	كالنطق العربى	سن	٣٠٠	ش
𐤔	שׂ		سين	» »	سن	—	س
𐤕	ת		تاف	» »	علامة	٤٠٠	ت

حروف בּ גּ דּ כּ פּ תּ

ستة حروف من هذا الجدول وهى בּ ، גּ ، דּ ، כּ ، פּ ، תּ تنطق على طريقتين سواء أ كانت معجمة أم مهملة .

فانها تنطق : بيت (ب)، وجيمَل (ج)، ودالِت (د)، وكاف (ك)، وپيه (P)، وتاف (ت) اذا كانت معجمة أى إذا كانت فى داخلها نقطة هكذا : בּ ـ גּ ـ דּ ـ כּ ـ פּ ـ תּ

وتنطق : ڤيت (V) ، وغيمل (غ) ، وذالِت (ذ) ، وخاف (خ) ، وفيه (ف) ، وثاف (ث) اذا كانت مهملة أى اذا خلت من النقطة كما وردت فى جدول الحروف وتكتب حينئذ هكذا : ב ـ ג ـ ד ـ כ ـ פ ـ ת

ويجمع هذه الحروف الستة قولك : (بَجَدْ ــ كَپَتْ) إذا دخلتها النقطة ويجمعها قولك : (ڤَغَذْ ــ خَفَثْ) إذا خلت من النقطة .

وسيأتى الكلام فيما بعد فى الأحوال التى يجب فيها كتابة هذه الحروف بنقطة أو بلا نقطة .

ملاحظة :

تختلف القبائل الاسرائيلية فى نطق بعض هذه الألفاظ حتى انه يمكننا أن نستدل على معرفة موطن هــذه القبائل من لفظ بعض هذه الحروف فمثلا الباء ב تنطق فاء V عند يهود النمسا وألمانيا و روسيا المعروفين بيهود (الأشكازيم) أى يهود بلاد أوربا الشرقية الشمالية وكذلك التاف ת تنطق ثاف عند هؤلاء الجماعة من اليهود والدال ד تنطق عندهم ذال .

أما اليهود الشرقيون وهم المعروفون بيهود (السفراديم) فانهم لا يعتبرون هذا التمييز فى نطق هذه الحروف الثلاثة صحيحا و ينطقون الـ ב باء والـ ת تافا والـ ד دالا سواء أكان فى داخلها نقطة أم كانت خالية من النقطة .

ولم يحتفظ اليهود الشرقيون إلا بثلاثة من هذه الحروف الستة وهى الكاف כ والجيمَل ג والپيه פ فانها تنطق بدون نقطة خاف وغيمَل وفيه .

تمرين

انطق على الطريقة الشرقية الحروف الآتية :

(١) بالفتح : בּ – דּ – פּ – בּ – פּ – תּ – דּ – דּ – גּ – תּ

(٢) بالكسر : כּ – תּ – בּ – בּ – גּ – דּ – תּ – דּ – כּ – גּ

(٣) بالضم : פּ – דּ – תּ – דּ – תּ – גּ – גּ – בּ – פּ – כּ

مخارج الحــــروف

نعم إن كل الحروف مصدرها الحلق ولكنها تختلف بعضها عن بعض فى أصواتها بحسب اصطدامها بأجزاء الفم المختلفة فتنقسم لذلك إلى خمسة أقسام :

(١) حلقية وهى : א ח ה ע

(٢) حنكية وهى : ג י כ ק

(٣) لسانية وهى : ד ט ל נ ת ר

(٤) سنانية وهى : ז ס צ ש

(٥) شفوية وهى : ב ו מ פ

الأرقام العــــبرية

ليس هناك علامات مخصوصة للدلالة على الأرقام فى العبرية وتحل الحروف محل الأرقام حيث إن لكل حرف من حروف الأبجدية قيمته الرقمية كما ذكرنا فى الجدول السابق وتكتب الأرقام من اليمين الى اليسار أى أنه يكتب أولا رقم الألوف ثم يتبعه رقم المئات ثم رقم العشرات وهكذا .

فاذا أردنا مثلا أن نكتب العدد (١٦) نكتب هكذا : ״טז״، والعدد (٢٦٠) يكتب ״רס״، والعدد (٤٠٦) يكتب ״תו״، والعدد (١٩٣٣) يكتب ״א״תתקלג״، والعدد (٥٦٨٤) يكتب ״ה״תרפד״ الخ .

تمرين ١

اكتب الأعداد الآتية بالأرقام العبرية :

١٨ — ٢١ — ٣٥ — ٩٢ — ٩٩ — ١٠١ — ٢٣٥ — ٢٩٩ —
٣٦٨ — ٥٧٤ — ٧٤٠ — ٦١٤ — ٦٢١ — ٨١٥ — ٨٠١ — ٨٨٨ —
٩٠٠ — ٩٠١ — ٩٩٩ — ١٠٠١ — ١٠٢٥ — ١١١٨ — ١٢٣٦ — ١٩٤٠ —
٢١٢١ — ٦٧٨٢ — ٨٥٠٠ — ٨٩٠٦ — ٩١٤١ — ٩٨٥٠ - ٩٩٦٤ .

تمرين ٢

اكتب ما يقابل الأرقام العبرية الآتية بالعربية :

ט״ - יב״ - יז״ - כא״ - כה״ - כת״ - לג״ - מה״ - נו״ -
נה״ - פד״ - עז״ - סט״ - קל״ - צז״ - קמד״ - קצב״ - רע״ג -
רפב״ - שעה״ - שמה״ - תא״ - תק״ - תקע״ - תקצב״ -
תתקל״ - תתכא״ - א״שלא״ - ב״קל״ - ה״תרכב״ -
ה״תקא - ה״שנד״ .

الحركات ــ הַתְּנוּעוֹת

تحرك الحروف العبرية بحركات كما فى العربية فتحرك بالفتحة والكسرة والضمة .

وتنقسم الحركات العبرية حسب النطق الذى تشير اليه كل منها إلى ثلاثة أقسام ، وتنقسم إلى كبرى وصغرى ومركبة وهذا بيانها :

١ ــ حركات الفتح

(ا) ָ قَمَص (קָמֵץ) حركة كبرى مثل : אָב وשָׁם و יָם وבָּרָא وקָטָן

(ب) ַ پَتَاحْ (פַּתָּח) حركة صغرى مثل : אַף وגַּן وהַר وדַּי وיַחַס

(ج) ֲ حَطَفْ پَتَاحْ (חֲטַף־פַּתָּח) حركة مركبة مثل : חֲבָטָה و עֲרָבָה

٢ ــ حركات الكسر

(١) الكسرة الممـالة "إ A" انجليزية :

(ا) ֵי صِيريه جدُول (צֵירֵי־גָּדוֹל) حركة كبرى مثل : בֵּין وבֵּיצָה وמֵימָן

(ب) ֵ صِيريه قطان (צֵירֵי־קָטָן) حركة كبرى مثل : אֵמֵן وגֵּדֵר وשֵׁם

(ج) ֶ سيجول (סֶגּוֹל) حركة صغرى مثل : בֶּטֶן وבֶּן وזֶרֶת وפֶּתַח وסֵפֶר

(د) ֱ حَطَفْ سيجول (חֲטַף־סֶגּוֹל) حركة مركبة مثل : אֱלֹהִים وאֱמֹר

(هـ) ְ شِڤا ناع (שְׁוָא נָע) نصف حركة مثل : בְּנֵי وשְׁמַע وבְּרָכָה وסִפְרֵי

(٢) الكسرة المشبعة "إى E" انجليزية :

(ا) ִי حِيريق جَدُول (חִירִיק־גָּדוֹל) حركة كبرى مثل : בֵּיתִי وְאָבִי وִילָדִים

(ب) ִ حِيريق قَطانْ (חִירִיק־קָטָן) حركة صغرى مثل : עִם وאִם وהִנְנִי

٣ — حركات الضم

(١) الضمة الممالة "أو O" انجليزية :

(ا) וֹ حُولِمْ جَدُول (חוֹלֶם־גָּדוֹל) حركة كبرى مثل : לוֹ و עוֹלָם

(ب) ֹ حُولِمْ قَطانْ (חוֹלֶם־קָטָן) حركة كبرى مثل : מֹשֶׁה و שְׁלֹמֹה

(ج) ָ قَمَصْ حَطوفْ (קָמַץ־חָטוּף) حركة صغرى مثل : כָּל־אִישׁ و אָמְנָם

(د) ֳ حَطَفْ قَمَصْ (חֲטַף־קָמַץ) حركة صغرى مركبة مثل : אֳנִיָּה

(٢) الضمة المشبعة "أو U" انجليزية :

(ا) וּ شُورُوق (שׁוּרוּק) حركة كبرى مثل : סוּס و לוּל و יִלְקוּט و שׁוּב

(ب) ֻ قُبُوصْ (קִבּוּץ) حركة صغرى مثل : סֻלָּם و שֻׁלְחָן و קֻפָּה

السكون ـ שְׁוָא נָח

السكون فى اللغة العبرية عبارة عن نقطتين رأسيتين تأتيان تحت الحرف للدلالة على أن هـذا الحرف ساكن ولا حركة له مثل : כִּתְבִי "كِتبي" (أى اكتبى) ومثل : סִפְרוֹ "سِفرو" (أى كتابه) .

و بمـا أنه لا إعراب فى اللغـة العبرية فالقاعدة تسكين كل آخر حرف من كل كلمة ما دام غير متحرك وعلى هذا فلا ضرورة لوضع علامة السكون فى آخر الكلمة فهو ينطق ساكنا من نفسه مثل : סַפְסָל "سَفْسال" (أى مقعد) ومثل : שֻׁלְחָן "شُلْحان" (أى مائدة) .

وقد شذ عن هـذه القاعدة بعض أحرف أخذت علامة السكون وضعا فى آخر الكلمة وهى حرف ال "ךְ" (خاء) مثل : מֶלֶךְ "مِيلِخ" (أى ملِك) وحرف ال "תְּ" (تاف) مثل : אַתְּ "أَتْ" (أى أنتِ) وأحيانا الباء "בְ" والقاف "קְ" والدال "דְ" والطـاء "טְ" مثل וַיֵּשְׁבְּ "فَيِّشْبْ" (أى وسبى) و וַיֵּרְדְּ "فَيِرْدْ" (أى ويحكم) ومثل יֵשְׂטְ "يِسْط" (أى يميل) الخ . ويجمع هذه الأحرف النهائية قولك כְּתַב-קְדַט

تمرين ١

انطق الكلمات الآتية :

אָב אֵם אָח אָחוֹת דּוֹד אַבְרָהָם יִצְחָק דָּוִד יוֹסֵף שִׁמְעוֹן בִּנְיָמִין אֶפְרַיִם גַּבְרִיאֵל נְתַנְאֵל עַזְרִיאֵל מִיכָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמָעֵאל .

تمرين ٢

اكتب الكلمات الآتية بالحروف العبرية :

سِفْر يِلِد عِبِد عِطْ مَلْئَخْ أَخْ أَتْ كَتَبْتَ سُوس شُور

بَاخْ رَخْ رِجِلْ مَحْبَرْت سِفِلْ يِشْمَعْ شُومْرُونْ حِبْرُونْ عَقْرَابْ تَلْمُودْ

السكون المتحرك — שְׁוָא נָע

في بعض الأحوال يعتبر السكون كنصف حركة وينطق الحرف الذى يأتى تحته السكون كحرف محرّك بحركة الكسرة الممالة كما جاء فى جدول الحركات .

والأحوال التى يحرك بها السكون خمسة وهى :

(١) فى أول الكلمة مثل : שְׁמַע בְּנִי "شِمَعْ بِنِى" (أى اسمع يا بنى) .

(٢) إذا أتى السكون تحت حرف مشدد أى فى داخله نقطة مثل : דַּבְּרִי "دَبِّرِى" (أى تكلمى) ومثل : דִּלְּגוּ "دِلِّغُوا" (أى اقفزوا) .

(٣) إذا التقى سكونان فى وسط الكلمة فيكون الأول ساكنا والثانى متحركا مثل : כַּלְכְּלוּ "كَلْكِلُوا" (أى أطعموا) ومثل : מִשְׁפְּטֵי "مِشْپِطِى" (أى أحكام) .

(٤) إذا أتى السكون بعد حركة كبرى موقوف عليها بالمدة المعروفة بالميتغ "מֶתֶג" هكذا אֽ مثل : אָֽמְרָה "آمِرا" (أى قالت) ومثل : תּֽוֹלְדוֹת "تُولِدُوتْ" (أى مواليد).

(٥) إذا أتى السكون تحت حرف يتلوه حرف مثله مثل : הַלְלוּ "هَلِلوا" (أى مجّدوا) ومثل : הִנְנִי "هِنِنِى" (أى ها أنا ذا) .

تمرين

اقرأ الكلمات الآتية :

בְּךָ، לְךָ، בְּנֵי־שְׁלֹמֹה، נַפְשְׁךָ، שְׁמוּאֵל הָיָה מִגְּדוֹלֵי הַנְּבִיאִים، אֶתְמוֹל، שִׁלְשֹׁם، הַתַּלְמִידִים לוֹמְדִים בַּסְּפָרִים، הָלְכָה אִמְּךָ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת וְהִתְפַּלְּלָה אֶת תְּפִלַּת הַבֹּקֶר، תְּנִי־לִי מִרְיָם אֶת סִפְרֵךְ، תַּרְנְגֹל וְתַרְנְגֹלֶת בַּלַּיִל، לְלֵאָה יֵשׁ בֻּבָּה וְלֵאָה מְטַיֶּלֶת עִם הַבֻּבָּה בָּרְחוֹב. לֵאָה נִפְגְּשָׁה עִם חַוָּה בָּרְחוֹב، שָׁלוֹם לָךְ לֵאָה، מַה יָּפָה בֻּבָּתֵךְ، מַה שֵּׁם הַבֻּבָּה؟ ־יְהוּדָה.

الحركات المركبة ـ הַתְּנוּעוֹת הַמֻּרְכָּבוֹת

لا يأتى السكون بمفرده تحت حرف من حروف الحلق אהחע بل إنه يأتى مرفقا إما بحركة القماص هكذا (ֳ) وينطق كالضمة الممالة ويدعى حَطَفْ قَمَاصْ (חֲטַף קָמָץ) مثل : פָּעָלְךָ " پاعُلخ " (أى عَمَلُكِ) و إما بحركة البتّاح هكذا (ֲ) وينطق كالفتحة ويدعى حَطَفْ بتّاحْ (חֲטַף פַּתָּח) مثل: הַגַּאֲוָה "هجّأڤا" (أى الكبرياء) و إما بحركة السيجول هكذا (ֱ) و ينطق كالكسرة الممالة ويدعى حطف سيجول (חֲטַף סֶגּוֹל) مثل : הֶעֱמִיד "هِعميد (أى أوقف) سواء أكان الحرف الذى سبق الحرف الحلق مشكلا إما بالقماص و إما بالبتّاح و إما بالسيجول .

ملاحظة :

وفى أول الكلمة تكون غالبا علامة السكون فى الحروف ההחע الحَطَفْ بتّاح (ֲ) وفى حرف الـ א الحَطَفْ سيجولْ (ֱ) إلا إذا كانت الكلمة التى أولها א مكونة من أكثر من ثلاثة حروف فحينئذ تشكل الـ א أيضا بالحطف بتاح كأخواتها مثل : הֲרֹג " هَرُوغ " (أى قتل) و חֲמוֹר " حَمُور " (أى حمار) و אֱמֹר " إمور " (أى قل) ومثل אֲמַרְתֶּם " أمَرتِم " (أى قلتم) .

تمرين

اقرأ ما يأتى :

אֲנִי· אֲנָשִׁים· הֲגוּנִים· חֲסִידִים יְעֵנִים· אַבִּירֵי־לֵב·
אֲגֻדָּה· אֲגוּדָל· אֲדָמָה· אֱוִיל· אֲוִירוֹן· הָאָרָה· הֲבָאָה·
הֲגָנָה· הַחֲזָקָה· הָעֲדָה· הֶעֱוָה· הֲבֵל· חֲזִיר· חֲזָרָה·
חֲלוֹם· חֲמִישִׁי· חֲתֻנָּה· טַחֲנָה· טַעֲנָה· יַהֲדוּת· יַעֲנָה·
עֲבֵדָה· הֶעֱבָה· הָעֲגָלָה·

الساكن الظاهر — "نح نِرْئِى" — נָח נִרְאֶה

إذا سُكِّن حرف أى إذا أتى تحته سكون ساكن سواء أكان هذا الحرف فى وسط الكلمة أم فى آخرها فهذا الحرف يظهر فى النطق كالحرف الساكن فى اللغة العربية ويدعى נַח נִרְאֶה "نح نِرْئِى" (أى الساكن الظاهر) مثل : יִכְתֹּב "يِخْتُبْ" (أى يكتب) لحرف ال כ وحرف ال ב فى هذه الكلمة المشكلان بالسكون يدعيان "نَحْ نِرْئى" لأنهما ظاهران فى النطق .

الساكن المستتر — نَحْ نِسْتارْ — נָח נִסְתָּר

اذا أتى حرف من حروف العلة אהוי ساكنا وان لم يكن السكون ظاهرا تحته فلا ينطق أبدا ويدعى هذا الحرف الساكن "نَحْ نِسْتارْ" נַח נִסְתָּר مثل : בָּא "با" (أى جاء) و רָאָה "رَأى" (أى رأى) و מָה "ما" (أى ما) و לוּ "لُو" (أى لو) و בְּנִי "بِنِى" (أى ابنى) .

والأحوال التى تأتى فيها حروف العلة "نح نستار" هى :

(١) ال (א) تأتى "نَحْ نِسْتارْ" بعد الحركات الكبرى مثل : קָרָא "قارا" (أى قراء) و בְּרֵאשִׁית "بِرِشِيتْ" (أى فى البدء) و תָּבוֹא "تابُو" (أى تأتى) و יוֹצִיא "يُوصِى" (أى يُخرج) و קָרוּא "قارُو" (أى مَدْعو) .

(٢) وتأتى ال (ה) "نَحْ نِسْتارْ" بعد حركات القماص (ָ) والصيريه بنوعيه (ֵ) (ֵי) والحوليم بنوعيه (ֹ ، וֹ) وأحيانا بعد حركة السيجول (ֶ) مثل : שָׂרָה "سارا" (أى سارَه) (وهى زوجة سيدنا ابراهيم عليه السلام) و הִנֵּה "هِنِّى" (أى ها ، هَا هُوَ) و שְׁלֹמֹה "شِلُومُو" (أى سليمان) — (عَلَمْ) و אֵלֶּה "إلِّى" (أى هؤلاء) — (اسم اشارة) .

(٣) وتأتى ال (ו) "نَحْ نِسْتارْ" فى حالتى الحوليم جَدُول (וֹ) والشروق (וּ) مثل לוֹ "لُو" (أى له) و שִׁמְעוּ "شِمْعُو" (أى اسمعوا) .

(٤) وتأتى ال (י) "نَحْ نِسْتَارْ" فى حالتى الصيريه جَدُول (ֵי) والحيريق جَدُولْ (ִי)
مثل: אַלְפַי "ألْفِي" (أى آلاف) و לִי "لِي" (أى لى) و מִי "مِي" (أى مَن) — (كلمة الاستفهام).

ملاحظة :

(١) تأتى ال (ה) أحيانا "نَحْ نِرْئِى" أى انها تظهر فى النطق بعد حركات القامص والصيريه والحولم ويكون حينئذ فى داخلها نقطة تدعى מַפִּיק "مپيق" أى مُخرج لاخراجها عن حالة السكون وتكتب هكذا (הּ) مثل: בָּהּ "باه" (أى بها) לָהּ "لاه" (أى لها) و הִכָּהּ "هكّاه" (أى ضَرَبَهَا) وأحوال هذا المخرج "מַפִּיק" أربعة وهى :

(أ) إذا أتت ال (הּ) فى آخر الكلمة كضمير مفرد للغائبة مثل: יָדָהּ "ياداه" (أى يدَها) ومثل: רֹאשָׁהּ "رُوشاه" (أى رأسها) .

(ب) فى حالة ضمير المفعول للغائبة المفردة مثل: שְׁמָרָהּ "شِماراه" (أى حرسها) (فعل ماض) و אֲכָלָהּ "أخالاه" أى أكلَهَا .

(ج) فى لفظ الجلالة יָהּ وتنطق (يَاهْ) أى الله .

(د) فى كلمتى הָהּ "هاه" و אֲהָהּ "أهَاهْ" المستعملتين للتأوه .

(٢) إذا أتت الفاف (ו) واليود (י) فى غير الحالات السابق ذكرها أى انه اذا أتت ال (ו) فى غير حالة الحولم جَدُولْ والشروق وال (י) فى غير حالة الصيريه جدول والحريق جدول أصبحتا (נָח נִרְאֶה) وظهرتا فى النطق مثل: קַו "قاف" (أى خط مستقيم) ومثل: וָו "ڤاڤ" (أى مسمار) ومثل: פִּיו "پيڤ" (أى فمه) ومثل: שַׁי "شَي" (أى هبة) ومثل: דַּי "دَي" (أى كفاية) و גּוֹי "جُوي" (أى شعب) ومثل: הוֹי אָבוֹי "هوى ڤابوى" (أى يا ويلاه) ومثل: אֵלַי "إلاي" (أى الىّ) ومثل: אֵלָיו "إلاڤ" (أى إليه) ومثل בְּדוֹרוֹתָיו "بدوروتاڤ" (أى فى أجياله ، فى عصره) .

تمرين ١

انطق الكلمات الآتية مع مراعاة أحوال الساكن الظاهر والساكن المستتر :

בָּרָא· אֶרֶץ· קַו· יָד· שָׁבִים· הַר· חָכָם· בֵּיתְךָ·
כּוּס· סֵפֶר· נָבִיא· תַּשְׁמִיעַ· יָם· אָבָק· הֵבִיא· הָבִיא·
תּוֹרָה· יַלְדָּה· אֲכָלָהּ· סִינַי· כֵּלִי· דִּבְרָה· אֵלַי· יָבִיא·
גָּבַהּ· יָדַי· פָּנָיו· רַגְלָיו· אֱלֹהִים· בְּחַסְדְּךָ· נָאָה.

المقاطع — הַהֲבָרוֹת

كل حرف محرّك بحركة من الحركات أو كل مجموعة من الحروف محرّكة بحركة واحدة تدعى مقطعا (הֲבָרָה) وكل مقطع ينطق بمفرده كأنه كلمة مستقلة بذاتها. وعدد المقاطع فى الكلمة كعدد حركاتها .

وتتكوّن الكلمة من مقطع واحد أو من مقاطع كثيرة مثلا :

لكل من كلمات עֵץ، שֶׂה، אִישׁ مقطع واحد ولكل من كلمات שָׂדֶה، סֵפֶר، מֶלֶךְ مقطعان وكلمة וּמִמְּצֻקוֹתֵיהֶם مكوّنة من سبعة مقاطع .

والمقاطع نوعان : المقطع المركب (הֲבָרָה מֻרְכֶּבֶת) وهو الحرف المحرّك بحركة من الحركات و يتلوه حرف ساكن أو حرف مشدّد مثل : מִסְפָּר، שֻׁלְחָן، גִּבּוֹר، צַדִּיק (والشدّة فى اللغة العبرية عبارة عن نقطة فى داخل الحرف وسيأتى الكلام عنها فيما بعد) والمقطع البسيط (הֲבָרָה פְּשׁוּטָה) وهو الحرف الذى ليس بعده حرف ساكن ولا مشدد مثل : אָבִי، עָשִׂיתָ، לְךָ .

تمرين ٢

اقرأ القطعة الآتية واذكر عدد مقاطع الكلمات :

שְׁנֵי נְעָרִים הִתְהַלְּכוּ בַּיַּעַר . פִּתְאֹם הֵחֵל לָרֶדֶת מָטָר. מַחְסֶה לֹא הָיָה בִּידֵי הַנְּעָרִים. וַיֹּאמֶר הָאֶחָד אֶל הַשֵּׁנִי : הָבָה נֵשֵׁב תַּחַת עַנְפֵי הָעֵץ הַזֶּה – אָבִי، אָמַר הַשֵּׁנִי הֲלֹא עוֹד מְעַט וְיֵרֵד הַגֶּשֶׁם גַּם בְּעַד עַנְפֵי הָעֵץ – אָז נֵשֵׁב תַּחַת עֵץ אַחֵר... אָמַר הַנַּעַר הָרִאשׁוֹן.

تمرين ٣

بيّن المقاطع المركبة والمقاطع البسيطة لكل كلمة من القطعة الآتية :

הָיְתָה נַעֲרָה אַחַת וּשְׁמָהּ נְעִימָה. לָהּ הָיָה מוֹרֶה
וּשְׁמוֹ שִׁמְעוֹן. הַמּוֹרֶה נָתַן לָהּ שִׁעוּר לִלְמֹד.

נְעִימָה לֹא לָמְדָה אֶת הַשִּׁעוּר. הַמּוֹרֶה כָּעַס מְאֹד
לְמָחָר לָמְדָה נְעִימָה אֶת־הַשִּׁעוּר. הַמּוֹרֶה נָתַן לָהּ
סֵפֶר לְמַתָּנָה. נְעִימָה שָׂמְחָה מְאֹד מְאֹד.

الشدّة — דָּגֵשׁ

الشدّة فى اللغة العبرية عبارة عن نقطة تأتى فى جوف الحرف هكذا מּ ، בּ لتشديده أو لتغيير نطقه ، فالشدة إذاً نوعان :

(١) الشدة الثقيلة وتدعى דָּגֵשׁ חָזָק "داغيش حَزَاق" للتشديد .

(٢) الشدة الخفيفة وتدعى דָּגֵשׁ קַל "داغيش قَلّ" لتغيير نطق بعض الحروف .

ملاحظة :

لا تأتى الشدة مطلقا فى حروف א׳ה׳ח׳ע׳ר׳ سواء أكانت الشدة ثقيلة أم خفيفة .

وفى حروف מַס שָׁקֵץ נִזְלִים لا تأتى إلا الشدة الثقيلة دون الشدة الخفيفة .

وتأتى الشدة الثقيلة والخفيفة فى حروف בְּגַד כְּפַת.

أحوال الشدّة الثقيلة — דָּגֵשׁ חָזָק

الشدة الثقيلة وضعت كما فى العربية لتشديد الحرف ، ومحلها الأحوال الآتية :

(١) فى حالة الإدغام نحو יִתֵּן "يِتّن" (أى يعطى) وأصلها יִנְתֵּן "يِنْتن" لأن أصل الفعل נָתַן "نَتَانْ" (أى أعطى) فأدغمت الـ נ فى الـ ת لدخول حرف المضارعة على الفعل وشُدِّدت عين الفعل دلالة على هذا الإدغام ، وكذلك الحال فى كلمة מִשָּׁם "مِشّامْ" (أى من ثَمَّ) (أو من هناك) وأصلها كلمتان מִן (حرف جر) (أى من) و שָׁם (أى ثَمَّ هناك) فأدغم حرف الـ ן فى حرف الـ שׁ وشدّد حرف الشين دلالة على هذا الإدغام .

(٢) فى أول حرف من الاسم دخلت عليه أداة التعريف وهى الـ "ה" أو حرف من حروف النسب يجمعها قولك בְּכֻלָּם (أى بكلهم) وكذلك فى بعض الأحوال تشدد فاء الفعل فى صيغة المضارع بعد دخول واو العطف عليه .

مثال ذلك : הַסֵּפֶר "هَسّفِر" (أى الكتاب) و בַּבַּיִת "بَبَّايِتْ" (أى فى البيت) و כַּשֶּׁמֶשׁ "كَشّمِشْ" (أى كالشمس) وַיֵּלֶךְ "وَيِّلِخْ" (أى وذهب) وأصلها و يذهب (فعل مضارع قد تحول إلى ماض لدخول واو العطف عليه) .

(٣) فى بعض الأفعال وردت على البناء المشدد للمبالغة مثل : שִׁבֵּר "شِبِّر" (أى كَسَّر) ومثل : פִּזֵּר "پِزّر" (أى بَذَّر) .

(٤) وتأتى أحيانا فى بعض الكلمات لتحسين نطقها فقط ولا فائدة لها غير ذلك مثل : מִקְדָּשׁ "مِقّداش" (أى مَقْدِس) ومثل : חֲלָמִים "حِلّيم" (أى جمال) ومثل : אֵלֶּה (أى هؤلاء) و לָמָּה (أى لماذا ؟) .

(٥) فى أول حرف من الكلمة إذا سبقتها كلمة مكونة من مقطع واحد ومعتلة الآخر مثل : מַה־זֶּה (أى ما هذا) و מַה־לָּכֶם (أى ما لكم) فالكلمتان كأنهما كلمة واحدة ولذا وضعت بينهما علامة الوصل وهى الـ מַקָּף وهو الخط السطحى الصغير بينهما .

(٦) وتأتى أيضا الشدّة الثقيلة فى أول حرف من الكلمة إذا كانت الكلمة التى قبلها تنتهى بأحد الحروف الآتية والمشكلة كالآتى : הֵ ، הֶ ، הָ ، הּ وكانت هاتان الكلمتان متصلة الواحدة بالأخرى بال מַקָּף (الوصلة) .

ويجب أن يمدّ أول حرف من الكلمة الثانية بالمدّة المعروفة بال דְּחִיק هكذا (١).

مثال ذلك : נִבְנֶה־לָּנוּ " نِبْنِيلّانو " (أى ابْنِى لَنَا) ومثل הַגִּידָה־נָּא " هَجِّيدَنّا " (أى أرجوك أن تخبرنى) وكذلك וְעָשִׂיתָ־פֶּסַח " فَعسيتَپِّيسَح " (وتعمل الفصح) أى عيد الفصح ومثل וַעֲבָדֶיךָ־בָּאוּ " فَعبديخبّاءوا " (أى وجاء عبيدك) .

ملاحظة عامة :

لا تأتى الشدة الثقيلة بعد حركة كبرى أى انها لا تأتى إلا بعد حركة صغرى .

تمرين

اقرأ الكلمات الآتية واشرح أحوال الشدّة فى هذه الكلمات :

שַׁבָּת· הַסֵּפֶר הַזֶּה· סַבָּל· מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם· אַתָּה
תְּבַקֵּשׁ· הַמַּיִם· אַפּוֹ· יִתֵּן· הָאֹמֵר· וַיֹּאמֶר· לֶהָבָה·
נִגַּע· הַבִּשִּׁים אִמָּהּ· צִדָּה· יִפָּגֵשׁ· שִׁבֵּר· הִנָּם·
יַבָּשָׁה· וַתַּשְׁבַּע· בַּבֹּקֶר· הַיּוֹם· יִדָּאִי· יִתֵּר· הִתֵּךְ·
יַצִּיב· הִתְיַצֵּב· מַשָּׂא· מִתֹּךְ· אַדִּיר· הִתְנַבֵּא· דִּבֵּר·
מַצֵּבָה· נִצָּחוֹן· הִתְנַקֵּם· כִּבָּה· כַּדּוּר· מַה־לְּךָ·
אָכַלְתָּ־לֶּחֶם· אַרְצָה־כְּנַעַן· הַלְּכָה־יָּהּ· יָבֹאתָה־
שָׁמָּה· אֵלְכָה־נָּא.

الشدّة الخفيفة — דָּגֵשׁ קַל

تأتى الشدّة الخفيفة فى الحروف الستة בגד כפת لتغيير نطقها فقط كما سبق الكلام عنها فى غير هذا المكان ، وذلك فى الحالتين الآتيتين :

(١) فى أول الكلمة مثل: בֶּגֶד "بِـغِدْ" (أى ثوب) و כֶּלֶב "كِلِبْ" (أى كَلْبٌ) و גָּמָל "جامال" (أى جمـل) و דֶּלֶת "دِلِتْ" (أى باب) و פְּסִיעָה "پِسيعا" (أى خَطْوَة) תִּשְׁעָה "تِشعا" (أى تسعة).

(٢) وتأتى فى وسط الكلمة بعد سكون ساكن שְׁוָא נָח مثل : מִסְפָּר "مِسْپارْ" (أى عدد) و גַּלְגַּל "جلجال" (أى عَجَلَة) و כַּרְכֹּם "كَرْكُومْ" (أى كُرْكُم. زَعْفران) و פִּלְפּוּל "پِلْپولْ" أى (سَفْسَطَة) و מַשְׁבֵּר "مشبير" أى (أزْمَة).

ملاحظة :

وعلى كل حال لا تستعمل الشدّة الخفيفة فى الحروف الستة المذكورة بعد الساكن المستتر נָח נִסְתָּר أو قبله مثل : אַלְפֵי גְמַלִּים "ألفيه جَمَلّيم" (أى ألوف من الجمال). فحرف الـ (פ) فى الكلمة الأولى رغما عن أنه ورد بعد سكون ساكن فى وسط الكلمة كما ذكرنا فى الحالة الثانية من القاعدة فانه يخلو من الشدّة الخفيفة لأنه أتى قبل حرف العلة وهو الـ (י) أى لأنه أتى قبل ناح نستار وكذلك الـ (ג) فى أول الكلمة الثانية خلا من الشدّة الخفيفة لوقوعه بعـد الساكن المستتر وهو حرف الـ (י) بعينه .

وكذلك كلمة בְּכֹרִי "بخوري" (أى بكري) فى قولك בְּנִי בְכֹרִי (أى ابنى البكر) وكلمة כַדָּהּ فى قولك וַתְּמַלֵּא-כַדָּהּ (أى وملأت كوزها ماء) .

ويشترط فى هذه الأحوال الشاذة أن تكون الكلمة المبتدئة أو المنتهية بحرف من حروف בגד כפת مضافة إلى الكلمة التى قبلها أو بعدها وعلامة الاضافة المقاف מַקָּף هكذا (ـ) أو معنى المقاف .

تمرين ١

علل سبب إدخال الشدّة الخفيفة فى حروف בגד כפת من الكلمات الآتية وسبب عدم وجودها فى بعضها :

אֵלֶּה־תוֹלְדוֹת, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת, אֵלֶּה־בְנֵי־כוּשׁ
וּבְנֵי גֹמֶר. לָמָּה תַעֲמֹד־בַּחוּץ, וַיָּקוּמוּ בַבֹּקֶר, פֶּן־
יִפְתֶּה לְבַבְכֶם. כָּעֵת בָּאתִי פְנִימָה, עִיר גְּדוֹלָה.

تمرين ٢

ضع الشدّة الثقيلة والشدّة الخفيفة فى الحرف المناسب :

מִי הֵמָה אֵלֶה הַנֶאֱסָפִים שָׁמָה? כִי הֵנָה אֵלֶה הַנָשִׁים עִם הַיְלָדִים הַבָאוֹת הֵנָה? אֱמֹר לְאַנְשֶׁיךָ וַיִקְחוּ לָהֶם צֵידָה לַדֶרֶךְ וַיִשְׂאוּ עַל שִׁכְמָם. וַיִסְעוּ לְדַרְכָּם.

וַיְהִי הַיוֹם וַיָבוֹא אֵלַי אִישׁ מִסְכֵן וַיְדַבֵר אֵלַי לַהֲכְנִיסֵהוּ הַבַיְתָה וָאַעַשׂ כֵן וָאֶתֵן לוֹ לֶחֶם וַיְכַל לֶאֱכֹל וַיְבָרֶךְ אוֹתִי וַיֵלֶךְ לְדַרְכוֹ.

קַח לְךָ אֶת הַתַפּוּחַ הַזֶה וְתֵן לֶעָנִי הַזֶה וְיֹאכַל.

أحوال القَمَصْ حَطوف ـ קָמַץ חָטוּף

القَمَص (ָ) وهى أوّل حركة من حركات الفتح تنطق أحيانا كالضمة الممالة وتدعى قَمَص حَطُوف (קָמַץ חָטוּף) وقد سبق ذكرها فى جدول الحركات .

وأحوال القمص حطوف هى كالآتى :

(١) إذا أتى بعد القمص حرف مشدّد بشدّة ثقيلة مثل : רָנִּי " رُنّى " (أى غنّى) ومثل : כָּלּוּ " كُلّو " (أى انتهوا) .

(٢) إذا أتى فعل أجوف فى صيغة المضارع مثل : יָקוּם " يَقُومْ " (أى يقوم) و مثل : יָשׁוּב " يَشُوبْ " (أى يرجع) ودخلت عليه واو العطف المشكلة بحركة البّتاح (ַ) والتى تقلب الفعل المضارع إلى فعل ماضى ، تحذف حينئذ عين الفعل (أى حرف العلة) وتشكل فاء الفعل بالقمص ، فهذه القمص الأخيرة تنطق كضمة ممالة وتدعى (قمص حطوف) و يصبح الفعل וַיָּקָם " ڤَيَّاقُمْ " (أى وقام) و וַיָּשָׁב " ڤَيَّاشُبْ " (أى و رجع) .

(٣) إذا أتى فعـل مضعف فى صيغة المضارع ودخلت عليـه واو العطف القالبة المشكلة بالبتاح (ַ) وحولته إلى ماض ، تحذف لام الفعـل وتشكل فاؤه بالقمص ، فهذه القمص تنطق كالضمة الممـالة وتدعى (قَمَص حَطوف) مثل الفعل المضعف סָבַב " سَبَبْ " (أى أحاط) والمضارع יָסֹב " يَسُوب " (أى يحيط) فبعد دخول واو العطف القالبة عليه يصبح וַיָּסָב " ڤَيَّاسب " (أى وأحاط) بشكل فاء الفعل وهى الـ (ס) بالقمص وتنطق كالضمة الممـالة ، وكذلك الفعل מָדַד " مَدَدْ " (أى قاس) يصبح فى صيغة المضارع عند دخول الواو القالبة عليه וַיָּמָד (أى وقاس) و ينطق " ڤَيَّامُدْ " .

(٤) إذا أتى بعد القمص حرف ساكن تنطق هذه القمص كالضمة الممـالة وتدعى (قمص حطوف) مثل : חָכְמָה " حُخْما " (أى حكمة) ومثل : נָכְרִי " نُخْرى " (أى أجنبى) .

(٥) إذا كانت القمص آخر حركة فى الكلمة وكانت هذه الكلمة متصلة بما بعدها بالمقاف מַקָּף (أى الوصـلة ־) ، فانها تنطق كالضمة الممـالة وتدعى (قمص حطوف) مثل : מִכָּל־בְּנֵי־קֶדֶם " مِكُلْ بِنى قِيدِمْ " (أى من كل أبناء الشرق) ، و مثل : כְּתָב־לִי " كتُبْ لِى " (أى اكتب لى) .

تمرين

اقرأ الجمل الآتية مع مراعاة أحوال القمص حطوف :

אמנה אחותי אמנה את הילדים .

המלכה בצרה לה מקום בעיר בצרה .

איך גדלה ותיף ، אך לגדלה אין קץ .

לא זכרה אחריתה ، זכרני אלהים לטובה .

בטחנה את החטים ، מדוע לא טחנה גם השעורים ؟

בסגרה את השער ، לא סגרה את הדלת .

גם בפתחה את לשונה ، לא פתחה את לבבה .

אכלה לשבעה ، שבעה יעוד הותירה .

תקפה אותי בכל תקפה ולא יכלתי לה .

סתם־פי השטן ، דבריו היו סתם .

כלי קרב ומלחמה ، בקרב־איש אליו .

בתם־לבבו האיש התם הזה עשה רעה .

פשט־נבלה בחוץ ، ואל תצטרך לבריות .

בספרה את הפרקים ، לא ספרה את הדפים .

ויגז את הכבשים וישב אל הערבות .

ואתה אלהים בצדקתך תחנם .

וירץ הילד וילך לקראת אמו .

אני אבטח באלהים כי הוא עזי ימעזי .

الفتحة المستعارة ـ פַּתָּח גְּנוּבָה

إذا أتى فى آخر الكلمة حرف من الحروف الثلاثة ה، ח، ע، مشكولا بالپتاح هكذا : הַ، חַ، עַ، فانه ينطق "يَهْ" أو "يَحْ" أو "يَعْ" إذا كان مسبوقا بحركة من حركات الكسرة مثل : רֵיחַ "رِيَحْ" (أى رائحة) و תָּמֵהַּ "تَمِيَهْ" (أى متعجب) ومثل : שִׂיחַ "سِيَحْ" (أى حديث) و רָקִיעַ "رَقِيَعْ" (أى جماد) و נוֹטֵעַ "نُوطِيَعْ" (أى غارس و زارع) .

و ينطق "وَهْ" أو "وَحْ" أو "وَعْ" إذا كان مسبوقا بحركة من حركات الضمة مثل : גָּבֹהַּ "جَبُوَهْ" (أى مرتفع) و רוּחַ "رُوَحْ" (أى ريح و روح) و יָדוּעַ "يَدُوَعْ" (أى معروف) .

تمرين

انطق الكلمات الاتية مع مراعاة أحوال الفتحة المستعارة :

לוּחַ · מַדּוּעַ · נֹחַ · רֵעַ · אֲבַטִּיחַ · לָנוּחַ · לָנוּעַ · שָׁבוּעַ ·
רְבִיעַ · רֵיחַ · נֹהַּ · הַגָּבֹהַּ .

הָאִישׁ הַזֶּה חֵרֵשׁ אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ.

הַנַּעַר כּוֹתֵב עַל הַלּוּחַ.

— מִי יוֹדֵעַ מַה הוּא עִוֵּר ? שָׁאַל הַמּוֹרֶה.

— אֲנִי · אֲנִי יוֹדֵעַ · עָנָה נֹחַ · עִוֵּר הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ רֹאֶה.

— כָּתַב נֹחַ אֶת הַמִּלִּים הָאֵלֶּה עַל הַלּוּחַ.

ممدود الصدر وممدود العجز ـ מִלְעֵיל־מִלְרַע

الكلام فى اللغة العبرية يكون غالبا ممدود العجز " מִלְרַע " أى ان الوقف يحصل فى المقطع الأخير من الكلمة المكوّنة من مقطعين أو أكثر مثل : זָקֵן " زَقِينْ " (أى شيخ) و מָלֵא " مَلِي " (أى مملوء) و בָּרָא " بَرَا " (أى خَلَق) و מוֹרֶה " مورِيه " (أى معلّم) الخ . ففى كل هذه الكلمات يُمدّ المقطع الأخير منها وتُنطق المقاطع الأخرى بسرعة مسندة الى المقطع الأخير الموقوف عليه .

وأغلب الكلمات فى اللغة العبرية تنطق على هذا النمط وتدعى " מִלְרַע " (أى ممدودة العجز).

غير أنه فى خمســة أحوال ينتقل الوقف الى المقطع الذى يسبق المقطع الأخير فى الكلمة ، وتنطق الكلمة ممدودة الصدر وتصبح " מִלְעֵיל " . وهذه الأحوال هى كالآتى :

(١) إذا كانت الكلمة التالية ممدودة الصدر فالتى قبلهـا يمدّ صدرها أيضا مراعاة لانسجام النطق مثل : קָרָא לָיְלָה " قارا لايلا " (أى دعا ليلا) ومثل : רֹדְפֵי צֶדֶק " رُودْفى صِيدِق " (أى تابعو العدل) . فأصل الوقف على الراء من קָרָא انتقل الى القاف قبلها ومن الفاء من רֹדְפֵי انتقل الى الراء فى أول الكلمة لأن الكلمة التى بعدها ممدودة الصدر .

وتعرف هذه الحال باسم נָסוֹג אָחוֹר بمعنى مرتد الى الخلف .

(٢) إذا كانت حركة الحرف الأول من الكلمة سيجول (ֶ) أو صيريه (ֵ) أو قمص (ָ) أو حوليم (ֹ) وحركة ما قبل آخر الكلمة سيجول (ֶ) ، نطقت ممدودة الصدر مثل : מֶלֶךְ " مِيلِخْ " (أى مَلِك) و סֵפֶר " سِيفِرْ " (أى كتاب) و אָוֶן " آفِنْ " (أى ظلم) و אֹזֶן " أُوزِن " (أى أُذن) .

وتنطبق هذه الحالة على كل كلمة قلبت فيها حركة السيجول الأخيرة پتاح (ַ) إذا كان فى آخرها حرف حلق من حروف (א ה ח ע) مثل : שֶׁמַע " شِمَعْ " (أى سَمْع وصوت) و מֶלַח " مِيلَحْ " (أى ملح) و אֹרַח " أورَحْ " (أى طريق) . فأصل هذه الكلمات שֶׁמֶע و מֶלֶח و אֹרֶח قلبت فيها حركة السيجول الأخيرة پتاح لتوسيع نطق الحرف الحلقى الأخير .

وكذلك فى بعض الكلمات الثلاثية تقلب فيها الحركتان من الكسر الى الفتح إذا كانت عين الكلمة حرفا حلقيا مثل : נַעַר " ناعَر " (أى صبي) و" כַּחַשׁ " (أى بهتان) و שַׁחַל " شاحَل " (أى أسد) . فأصل هذه الكلمات נֶעֶר, כֶּחֶשׁ, שֶׁחֶל .

ويستثنى من هـذه القاعدة الكلمات التى أتت فى آخرها الـ ה كما كى مستتر ה בִּסְתָר مثـل : גֵּאֶה "جئيه" أى (متكبر) و רֹעֶה "روعيه" (أى راع) و נָאֶה " نئيه " (أى لائق) فكل هذه الكلمات ممدودة العجز لا ممدودة الصدر وإن كان فى آخرها سيجول مسبوق (بسيجول وصيريه وحوليم وقاص) وذلك مراعاة لحرف العلة الذى فى آخرها .

(٣) إذا كانت حركة المقطع الأخير من الكلمة حيريق قطان (ـִ) وكانت حركة الحرف الذى قبله پتاح (ـַ) مثل : זַיִת " زايِت " (أى زيتون) و בַּיִת " بايِت " (أى بيت) و מַיִם " مايِم " (أى ماء) و שָׁמַיִם " شمايِم " (أى سماء) .

(٤) إذا كانت الكلمة مزيدة الآخر أى ان حرفها الأخير ليس من مبناها مثـل : הֵמָּה " هيمّه " أصلها הֵם (أى هُم — ضمير) ومثل : שָׁמָּה " شامّه " (أى هناك) وأصلها שָׁם وكذلك كلمة לַיְלָה " لايلا " (أى ليلا) وأصلها לַיִל و תֹהוּ " توهو " و בֹהוּ " بوهو " (بمعنى خراب وفراغ) .

وقد شذَّ عن هذه الحال بعض كلمات تنطق ممدودة العجز مثـل : אֵיכָה وأصلها אֵיךְ (بمعنى كيف) و אַיֵּה أصلها بدون هاء " אֵי " (بمعنى أين) و הִנֵּה أصلها הֵן (أى ها) .

(٥) اذا أسند الفعل الى ضمائر الرفع أو ضمائر النصب ، أصبحت الكلمة ممدودة الصدر مثل : כָּתַבְתִּי (أى كتبتُ) و כָּתַבְנוּ (أى كتبنا) و כְּתָבַנִי (أى كتبنى) و כְּתָבָנוּ (أى هو كتبنا) و כְּתָבַתְהוּ (أى كتبتْها هى) و כְּתָבוּהָ (أى كتبوها) ما عدا ضمائر الرفع للخاطبين وللخاطبات תֶּם و תֶּן مثل : כְּתַבְתֶּם (أى كتبتم) ممدود العجز و כְּתַבְתֶּן (أى كتبتن) ممدودة العجز .

وكذلك إذا انتهى الاسم فى صيغة الجمع بكاف المخاطب مثل : עֵינֶיךָ (أى عيونك) أو بضمير כֶם (وهو ضمير مذكر جمع للغائبين) مثل : עֵינֵיכֶם (أى عيونهم) كانت الكلمة ممدودة الصدر .

ملاحظة :

كلمـة אָנָּא (بتشـديد الـ " נ ") معناها الرجاء وتنطق ممـدودة العجز . أما كلمة אָנָה (بدون تشديد الـ " נ ") فمعناها : أين ؟ وتنطق ممدودة الصدر .

وكلمة לָמָּה (أى لماذا ؟) تنطق ممدودة الصدر وبتشديد الـ " מ " إلا فى أحوال مخصوصة حيث تنطق ممدودة العجز و بدون تشديد الـ " מ " هكذا : לָמָה .

تمرين

اقرأ القطعة الآتية مع مراعاة أحوال الـ מִלְּרַע (ممدود العجز) والـ מִלְעֵיל (ممدود الصدر) :

וַיְהִי בַּלַּיְלָה הֱקִיצוֹתִי מִקּוֹל דּוֹפֵק עַל הַדֶּלֶת. וָאָקוּם וָאֶפְתַּח אֶת הַפֶּתַח וְהִנֵּה לְפָנַי אוֹרֵחַ אִישׁ זָקֵן וְאִתּוֹ נַעַר קָטָן. וָאֶשְׁאַל אֶת הַזָּקֵן:

מֵאַיִן בָּאתָ וְאָנָה תֵּלֵךְ? וַיַּעַן וַיֹּאמַר:

— מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בָּאתִי וּשְׁמִי חָנֹךְ. וּבַאֲשֶׁר כִּי לַיִל חֹשֶׁךְ וּמָטָר הוּא, לָכֵן אַחַת אֶשְׁאָלֶךָּ: אָנָּא אַסְפֵנִי־נָא הַבַּיְתָה, כִּי תָּעָה אָנֹכִי בַּשָּׂדֶה וּבַיַּעַר כָּל־הַלַּיְלָה מִבְּלִי מַחֲסֶה מִזֶּרֶם וּמִסַּעַר:

וָאֲבִיאֵם בַּיְתָה וָאָשִׂים לִפְנֵיהֶם לֶחֶם וְחָלָב וְחֵמַת מַיִם. וַיֹּאכְלוּ לָשֹׂבַע וַיִּשְׁכְּבוּ וַיְבָרְכוּנִי.

الفصل فى الكلمة ــ חֶלְקֵי הַדִּבּוּר

الكلمة فى اللغة العبرية ثلاثة أنواع :

(١) اسم : שֵׁם ، (٢) وفعل : פֹּעַל ، (٣) وحرف : מִלָּה

الاســـم ــ הַשֵּׁם

الاسم הַשֵּׁם فى اللغة العبرية كما فى العربية هو ما دل على معنى مستقل بالفهم وليس الزمن جزءا منه مثل : אִישׁ (أى رجل) و עִיר (أى مدينة) و מַיִם (أى ماء) و חָכְמָה (أى حكمة) .

أقسام الاسم ــ חֶלְקֵי הַשֵּׁם

وينقسم الاسم الى خمسة أقسام :

(١) اسم ذات שֵׁם עֶצֶם مثل : אֵשׁ (نار) و מַיִם (ماء) و אָדָם (انسان) و בְּהֵמָה (بهيمة) .

(٢) اسم معنى שֵׁם מִקְרֶה مثل : חָכְמָה (حكمة) و גְּבוּרָה (قوة) و עֵצָה (نصيحة) و דַּעַת (إدراك) .

(٣) صفة שֵׁם תֹּאַר مثل : חָכָם (حكيم وعالم) و גָּדוֹל (كبير) و גְּבוֹרָה (قويّة) و לָבָן (أبيض) و שָׁחוֹר (أسود) .

(٤) ضمير שֵׁם הַגּוּף (اسم الجوف) مثل: אֲנִי (أنا) و הוּא (هو) و אַתֶּם (أنتم).

(٥) عدد שֵׁם מִסְפָּר مثل: אֶחָד (واحد) و שְׁנַיִם (اثنين) و עֲשָׂרָה (عشرة) و מֵאָה (مائة).

أقسام اسم الذات — חֶלְקֵי שֵׁם הָעֶצֶם

ينقسم اسم الذات إلى:

(١) علم שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי مثل: אַבְרָהָם (ابراهيم) و שָׂרָה (ساراه) و כְּנַעַן (كنعان) و מִצְרַיִם (مصر) و יָפוֹ (يافا).

(٢) واسم منكر שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי مثل: אָדָם (انسان) و בְּהֵמָה (بهيمة) و עִיר (مدينة) و נָהָר (نهر).

(٣) واسم جمع שֵׁם הַקִּבּוּץ مثل: בָּקָר (بقر) و צֹאן (ضأن) و עַם (شعب) و עֵדָה (جمعية) و קָהָל (جمهور) و מַחֲנֶה (جيش).

(٤) واسم جنس שֵׁם הַחֹמֶר مثل: זָהָב (ذهب) و כֶּסֶף (فضة) و מַיִם (ماء) و חוֹל (رمل).

تمرين ١

اقرأ القطعة الآتية واذكر أنواع كل كلمة منها (اسم وفعل وحرف) . والترجمة هنا حرفية :

וַיְהִי הַיּוֹם וְאִישׁ הָלַךְ אֶל הַשּׁוּק וַיִּקֶן שָׁם שִׁשָּׁה חֲמוֹרִים וַיִּנְהַג
وكان ذات يوم ورجل ذهب إلى السوق واقتنى ثمّ ستة حمير وساق

אוֹתָם אֶל בֵּיתוֹ. וַיְהִי כִּי יָגַע בַּדֶּרֶךְ וַיִּרְכַּב עַל אַחַד הַחֲמוֹרִים
إياهم الى بيته وحدث أنه تعب فى الطريق فركب على أحد الحمير

וַיֹּסֶף לָלֶכֶת הָלְאָה. וַיְסַפֵּר אֶת חֲמוֹרָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה רַק חֲמִשָּׁה
وواصل (ل) سيره بعيدا فعدّ — حميره ورأى واذ فقط خمسة

לְפָנָיו תַּחַת הַשִּׁשָּׁה. וַיִּמְנֵם שֵׁנִית וּשְׁלִישִׁית וּבְכָל־פַּעַם שָׁכַח אֶת
أمامه عوضا (عن) الستة فعدّهم (للمرة) الثانية و (للمرة) الثالثة وفى كل مرة نسى —

הַחֲמוֹר אֲשֶׁר הוּא רֹכֵב עָלָיו. וַיְהִי הַדָּבָר בְּעֵינָיו לְפֶלֶא גָּדוֹל. וַיְהִי
الحمار الذى هو (كان) راكبا عليه وأصبح الأمر لعينيه كأعجوبة كبير(ة) وكان

בְּבוֹאוֹ הַבַּיְתָה וְעוֹד טֶרֶם יָרַד מֵעַל הַחֲמוֹר, וַיִּקְרָא לְאִשְׁתּוֹ
عند دخوله (الى) البيت وحتى قبل نزولـ(ـه) من على الحمار (أنه) نادى (ل) زوجته

וַיְסַפֵּר לָהּ אֶת אֲשֶׁר קָרָה לוֹ. וַתִּצְחַק אִשְׁתּוֹ וַתֹּאמַר: הֵרָגַע־נָא
وقص عليها — ما جرى له . فضحكت امرأته وقالت سكن (روعك)—

אִישִׁי הֶחָכָם, אַתָּה רוֹאֶה רַק חֲמִשָּׁה חֲמוֹרִים וְאָנֹכִי רוֹאָה שִׁבְעָה.
(يا) زوجى الحكيم أنت رآء فقط خمسة حمير و (لكننى) أنا أرا (ها) سبعة .

تمرين ٢

اذكر نوع الأسماء التي وردت فى القطعة السابقة مع استعمال اصطلاحاتها العبرية .

تمرين ٣

بيّن كل نوع من أسماء الذات الآتية باصطلاحاتها العبرية :

צִפּוֹר ، תּוֹדָה ، חַלָּמִישׁ ، סַרְטָן ، שַׁיִשׁ ، אֱגוֹז ، תַּאֲבוֹן ، עוֹפֶרֶת ، דּוּרָה ،
عصفور شكر صوّانة سرطان بحرى رخام جوزة رغبة رصاص ذرة

נָמֵר ، מֶתֶק ، אִישׁ ، סַרְגֵּל ، צְחוֹק ، גִּיס ، דָּג ، גְּבִינָה ، דֻּבְדְּבָן ، אַרְנֶבֶת ،
نمر لطف رجل مسطرة ضحك نسيب سمك جبنة كريز أرنب

פִּהוּק ، צְעָקָה ، טַוָּס ، חֲלוֹם ، שֶׁקֶר ، חוּגָא ، צִפְצוּף ، נְחֹשֶׁת ، חוֹל ، יֹפִי ،
تثاؤب صراخ طاؤوس حلم كذب قنبرة تغريد صفير نحاس رمل جمال

חֶסֶד ، עֵדֶר ، יוֹסֵף ، תַּלְמִיד ، מַחֲנֶה ، זָהָב ، מִרְיָם ، רוּת ، גְּדוּד ، יַיִן ، דְּיוֹ
فضل قطيع يوسف تلميذ جيش ذهب مريم راعوث فرقة نبيذ حبر

אַהֲרֹן ، שׁוֹשַׁנָּה ، תֶּבֶן ، יְרוּשָׁלַיִם ، נַגָּר ، פַּסָּל ، קְהִלָּה ، פְּנִינָה ، עִיר ، בַּנַּאי ،
هارون وردة تبن بيت المقدس نجار نحات اجتماع ياقوتة مدينة بناء

מֹשֶׁה ، נִילוֹס ، טִיט ، קָהִיר ، לְבָנוֹן ، עֵץ ، מִצְרַיִם ، פַּרְעֹה ، שֶׁלֶג .
موسى النيل طين القاهرة لبنان شجر مصر فرعون ثلج .

الاسم المذكر والاسم المؤنث
שֵׁם זָכָר . שֵׁם נְקֵבָה

ينقسم الاسم إلى قسمين :

(١) مذكر שֵׁם זָכָר و (٢) مؤنث שֵׁם נְקֵבָה.

فالمذكر ما دل على ذكر مثل : אָב (أب) و אִישׁ (رجل).

والمؤنث ما دل على أنثى (נְקֵבָה) مثل : אֵם (أم) و אִשָּׁה (امرأة).

أما أسماء الأشياء التى لا روح لها فتكون مذكرة اذا كانت من بين الأسماء الآتية :

(أ) أسماء البحار والجبال والأنهار مثل : יַם־סוּף (البحر الأحمر) و יָם הַתִּיכוֹן (البحر المتوسط) و הַיַּרְדֵּן (نهر الأردن) و פְּרָת (الفرات) و נִילוּס (النيل) و סִינַי (سيناء).

(ب) أسماء الشعوب والأمم مثل : מוֹאָב (موآب) و יִשְׂרָאֵל (اسرائيل) و עֲרָב (عرب) و יִשְׁמָעֵאל (اسماعيل).

(ج) الأسماء المنتهية بـ (ֶ ה) مثل : עָלֶה (ورق شجر) و שָׂדֶה (حقل) و מַרְאֶה (منظر).

(د) أغلب الأسماء غير المنتهية بـ ָ ה و ִ ית و וּת و ֶ ת.

وتكون مؤنثة إذا كانت من الأسماء الآتية :

(أ) أسماء البلاد والمدن والقرى مثل : מִצְרַיִם (مصر) و קָהִיר (القاهرة) و אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה (الاسكندرية) و יְרוּשָׁלַיִם (بيت المقدس) و אַנְגְּלִיָּה (انجلترا) و צָרְפַת (فرنسا) و הֹדּוּ (الهند).

(ب) أسماء أعضاء الجسم المزدوجة مثل : עַיִן (عين) و אֹזֶן (أذن) و יָד (يد).

(ج) جميع الأسماء المنتهية بالعلامات الآتية :

بـ ـָה مثل: יַלְדָּה (بنت) و בְּרָכָה (بركة) و פָּרָה (بقرة).

أو بـ ـָת مثل: שֵׁנָת (نوم) و שַׁבָּת (السبت) و קְצָת (نهاية).

أو بـ ـֶֶת مثل: קֶסֶת (دواية) و תִּפְאֶרֶת (فخر) و אִגֶּרֶת (رسالة).

أو بـ ـִית مثل: רֵאשִׁית (ابتداء) و תָּכְנִית (برنامج) و תַּגְלִית (اكتشاف).

أو بـ ـוּת مثل: זְכוּת (فضل) و יַלְדוּת (طفولة) و זִלּוּת (دناءة).

ملاحظة :

(١) الأسماء אֶצְבַּע (أصبع) و שֵׁן (سن) و לָשׁוֹן (لسان) مؤنثة وان لم تكن من أعضاء الجسم المزدوجة وكذلك : אֶבֶן (حجر) و אֶרֶץ (أرض) و בְּאֵר (بئر) و כּוֹס (كأس).

(٢) الأسماء בַּיִת (بيت) و זַיִת (زيتون) و מָוֶת (موت) مذكرة شذوذا.

(٣) هناك أسماء تعد تارة كاسم مذكر وطورا كاسم مؤنث مثل: רוּחַ (روح وريح) דֶּרֶךְ (طريق) و רְחוֹב (شارع) و אֵשׁ (نار) و מַחֲנֶה (جيش).

تمرين ١

اقرأ الأسماء الآتية وافصل بين المذكر والمؤنث :

אָתוֹן، נָהָר، מִקְנֶה، חֶבְרוֹן، רֶגֶל، שִׂמְחָה، עֵגֶל، אֶצְבַּע، רְחוֹב

أتان، نهر، مواشي، مدينة حبرون، رجل، سرور، عجل، أصبع، شارع

זְבוּב، כּוֹס، צִפּוֹר، שֵׁן، אַגָּס، תַּפּוּחַ، תְּאֵנָה، יוֹנָה، זְכוּת

ذبابة، كأس، عصفور، سنّ، كمثرة، تفاح، تين، حمامة، فضل

צְפַרְדֵּעַ، גַּנָּן، שְׂעוֹרָה، צִיּוֹן، קוֹץ، לַיְלָה، זָהָב، עַפְעַף

ضفدعة، جنائني، شعير، بلاد صهيون، شوكة، ليل، ذهب، جفن العين

כָּתֵף، פֶּה، בְּדִיל، חָזֶה، אַרְכֻּבָּה، בּוֹרִית، תַּרְנְגוֹל، לָשׁוֹן، סַנְטֵר، קֶסֶת

كتف، فم، قصدير، صدر، ركبة، صابون، ديك، لسان، ذقن، محبرة

تمرين ٢

اكتب الأسماء الآتية وضع خطاً تحت الاسم المذكر وخطين تحت الاسم المؤنث :

כְּלִי ، כֶּלֶב ، כָּנָף ، כִּסֵּא ، כֶּסֶף ، כְּתֹנֶת ، לְבָנָה ، לְחִי ، מַזְלֵג ،
إناء كلب جنح كرسي فضة قميص قمر خدّ شوكة

מַחְבֶּרֶת ، מַחַט ، מַטֶּה ، מֶלֶךְ ، מַלְכוּת ، מַפְתֵּחַ ، מֵצַח ، מָשָׁל ، מְשָׁרֵת ،
كراسة إبرة عصا مَلِك مُلك مفتاح جبهة مثل خادم

נָהָר ، נַחַל ، נְחִיר ، נְיָר ، נָמֵר ، נַעַל ، נַעֲרָה ، נֶפֶשׁ ، סוֹחֵר ، סוֹפֵר ،
نهر واد منخار ورق نمر حذاء فتاة نفس تاجر كاتب

סֻלָּם ، עֲגָלָה ، עוֹף ، עִוֵּר ، עוֹר ، עֵז ، עַיִן ، בְּאֵר ، עִיר ، עֵמֶק ،
سلم عربة طير أعمى جلد عنزة عين بئر مدينة سهل (سهول)

עָנִי ، עָנָן ، עָנָף ، עֹנֶשׁ ، עָקֵב ، עֶרֶב ، עֵשֶׂב ، עֵת ، פֶּתַח ، צְבִי
فقير سحاب غصن عقاب كعب مغرب عشب وقت (زمن) مدخل ظبي

צַלַּחַת ، צִפֹּרֶן ، צֹרֶךְ ، קוֹל ، קֵן ، קֶרֶן ، רֹאשׁ ، שֶׁמֶשׁ ، שָׁנָה ، שָׂפָה ،
جيب ظفر احتياج صوت عش قرن رأس شمس سنة شفة . لغة

שַׁיִשׁ ، תַּיִשׁ ، תַּרְנְגֹלֶת .
رخام تيس دجاجة

المفرد والمثنى والجمع

מִסְפָּר יָחִיד · מִסְפָּר זוּגִי · מִסְפָּר רַבִּים

ينقسم الاسم إلى مفرد ومثنى و جمع :

فالمفرد ما دل على واحد مثل : אִישׁ (أى رجل) و אִשָּׁה (أى امرأة) و דָּוִד (أى داود) .

والمثنى هو ما دل على اثنين وعلامته فى اللغة العبرية (◌ַ יִם) أى انه يشكل الحرف الأخير من الاسم المفرد بالپتاح و يضاف إليه יִם مثل : יָד (أى يد) و יָדַיִם (أى يدين) و עַיִן (أى عين) و עֵינַיִם (أى عينين) .

و يأتى المثنى فى أحوال مخصوصة :

(١) فى أسماء أعضاء الجسم المزدوجة مثل : אֹזֶן (أذن) و אָזְנַיִם (أذنان) ومثل : רֶגֶל (رِجْل) و רַגְלַיִם (رِجْلان) .

(٢) فى آلات الصناعة المزدوجة مثل : רֵחַיִם (رحى) و מִסְפָּרַיִם (مقص) و מֹאזְנַיִם (ميزان) و מֶלְקָחַיִם (ملقاط) . وهذه الأسماء لا مفرد لها .

(٣) فى أسماء الملابس المزدوجة مثل : מִכְנָסַיִם (سروال ، بنطلون) و גַּרְבַּיִם (جوارب) .

(٤) فى أسماء العدد المزدوج مثل : שְׁנַיִם (اثنين) و שְׁתַּיִם (اثنتين) و מָאתַיִם (مائتين) و אַלְפַּיִם (ألفين) .

وهناك أسماء تأتى على صيغة المثنى وان لم تكن منها مثل : מַיִם (ماء ومياه) و שָׁמַיִם (سماء) و צָהֳרַיִם (ظُهر) .

وهناك أسماء تأتى على الصيغتين (أى صيغة المثنى وصيغة جمع المؤنث) مثل : כַּפַּיִם و כַּפּוֹת (أكف) ومثل : כְּנָפַיִם و כְּנָפוֹת (أجنحة) الخ .

الجمع – הָרִבּוּי

الجمع نوعان :

(١) جمع مذكر מִסְפָּר רַבִּים .

(٢) جمع مؤنث מִסְפָּר רַבּוֹת .

جمع المذكر – מִסְפָּר רַבִּים

يصاغ جمع المذكر بأن يضاف الى الاسم المفرد علامة الجمع (ִים) أى أن يشكل الحرف الأخير من الاسم المفرد بالحريق جدول ويضاف إليه بعد ذلك حرف ם ، مثال ذلك :

סֵפֶר – סְפָרִים (أى كتاب وكتب) و יֶלֶד – יְלָדִים (أى ولد وأولاد) .
و עֶבֶד – עֲבָדִים (أى عبد وعبيد) و דָּבָר – דְּבָרִים (أى شيء وأشياء).
و מוֹעֵד – מוֹעֲדִים (أى موعد ومواعيد) و עֵץ – עֵצִים (أى شجرة وأشجار).

جمع المؤنث – מִסְפָּר רַבּוֹת

يصاغ جمع المؤنث بأن يضاف الى الكلمة المؤنثة المفردة :
علامة الجمع (וֹת) اذا كانت منتهية بـ ָה أو بـ ָת أو بـ ֶֶת
أو علامة (יּוֹת) إذا كانت منتهية بـ ִית أو بـ וּת

وذلك بعد حذف علامة التأنيث من الكلمة المفردة مثال ذلك :

בְּרָכָה (أى بركة) تجمع على בְּרָכוֹת (أى بركات).
و שַׁבָּת (أى سبت) » שַׁבָּתוֹת (أى سبوت) بلا حذف علامة التأنيث للمفردة .
و תִּפְאֶרֶת (أى فخر) » תִּפְאָרוֹת (أى عظمات) .
و זָוִית (أى زاوية) » זָוִיּוֹת (أى زوايا) .
و מַלְכוּת (أى مملكة) » מַלְכֻיּוֹת (أى ممالك) .

ويستثنى من ذلك فى الأحوال الآتية :

(١) هناك أسماء مذكرة تجمع على صيغة جمع المؤنث مثل :

אָב (أب) يجمع على אָבוֹת لا على אָבִים وكذلك שֵׁם (اسم) يجمع على שֵׁמוֹת لا على שֵׁמִים و עוֹף (طير) يجمع على עוֹפוֹת.

وكذلك جميع الأسماء الآتية : אוֹצָר (مخزن) و אֹרַח (طريق) و אֶשְׁכּוֹל (عنقود) و בּוֹר (بئر) و גַּג (سطح) و גּוֹרָל (قرعة) و זָנָב (ذنب) و זוּג (زوج) و חֲלוֹם (حلم) و חֶשְׁבּוֹן (حساب) و כִּסֵּא (كرسى) و לֵב , לֵבָב (لب ، قلب) و לַיְלָה (ليل) و מַזְלֵג (شوكة) و מָטָר (مطر) و מָקוֹם (مكان) و מַקֵּל (عصا) و נֵר (مصباح ، شمعة) و סֻלָּם (سلم) و עוֹר (جلد) و עָוֹן (ذنب) و עָפָר (تراب) و קוֹל (صوت) و לוּחַ (سبورة) .

(٢) وهناك أسماء مؤنثة تجمع على صيغة جمع المذكر مثل :

נְמָלָה (نملة) تجمع على נְמָלִים لا على נְמָלוֹת ومثل דְּבוֹרָה (نحلة) فانها تجمع على דְּבוֹרִים

وكذلك الأسماء : אֶבֶן (حجر) و בֵּיצָה (بيضة) و גַּחֶלֶת (جمرة) و גֶּפֶן (كرم) و דְּבֵלָה (عجوة) و דָּת (دين ، مذهب) و חִטָּה (قمح) و יוֹנָה (حمامة) و לְבֵנָה (آجرة) و עֲדָשָׁה (عدس) و עֵז (عنزة) و פִּשְׁתָּה (كتان) و פַּת (لقمة خبز) و צִפּוֹר (عصفـــور) و שִׁבֹּלֶת (سنبلة) و שְׂעֹרָה (حطة) و שׁוֹשַׁנָּה (وردة) و תְּאֵנָה (تين) .

(٣) وهناك أسماء تجمع على الصيغتين أى على صيغة جمع المذكر وصيغة جمع المؤنث مثل :

דּוֹר (جيل) فانها تجمع على דּוֹרִים و דּוֹרוֹת ومثل : נָהָר (نهر) تجمع على נְהָרִים و נְהָרוֹת.

وكذلك אֲלֻמָּה (حزمة وخصبة) و הֵיכָל (قصر) و זְרוֹעַ (ذراع) و חַלּוֹן (شـــباك) و חָצֵר (بلاط الملك ، حوش) و יוֹם (يوم) و יַעַר (غابة) و כִּכָּר (قرص رغيف) و כָּנָף (جناح) و כָּתֵף (كتف) و מָאוֹר (منارة) و מִגְדָּל (برج) و מִבְצָר (حصن) و מַעְיָן (ينبوع) و סַף (عتبة) و עֶצֶם (عظم) و עָקֵב (كعب) و עֵת (وقت ، زمن) و צַוָּאר (عنق) و קֶבֶר (قبر) و קַרְדֹּם (قدوم) و שָׁבוּעַ (أسبوع) و שָׂדֶה (حقل) و שָׁנָה (سنة) .

(٤) وهناك أسماء لا تأتى على صيغة الجمع مطلقا وهى الأعلام وأغلب أسماء المعنى وأسماء الجمع وأسماء الجنس مثل : מֹשֶׁה (أى موسى) "علم" ومثل : זִקְנָה (أى شيخوخة) "اسم معنى" ومثل : בָּקָר (أى بقر) "اسم جمع" و זָהָב (أى ذهب) "اسم جنس".

(٥) وهناك أسماء لا تأتى إلا على صيغة الجمع ولا مفرد لها مثل : פָּנִים (أى وجه) ومثل : חַיִּים (أى حياة) ومثل נְעוּרִים (أى أيام الصبا) و זְקוּנִים (أى أيام الشيخوخة) .

(٦) وأخيرا توجد أسماء تتغير ألفاظها إذا تغيرت صيغتها مثل : אָב و אֵם (أى أب وأم) ومثل : בֵּן و בַּת (أى ابن وبنت) ومثل : עֶבֶד و אָמָה (أى عبد وجارية) ومثل : אַיִל و רָחֵל (أى خروف ونعجة) الخ .

تمرين ١

هات الأسماء الآتية على صيغة الجمع :

דּוֹד , דּוֹדָה , פַּר , פָּרָה , תַּלְמִיד , מוֹרֶה, כַּד , עֵט , גַּג ,

אֱגוֹז , חֲמוֹר , עֵץ , לֵב , רוֹעֶה , שַׂק , עֵצָה , קוֹמָה , סַכִּין,

תְּפִלָּה, דָּג , אַרְבֶּה, אֲגוֹרָה, זְאֵב, אַוָּז, עֲגָלָה, קִפּוֹד , מֶרְכָּבָה,

חַג , עַכְבָּר , אַרְיֵה , שׁוּעָל , לַפִּיד , אָתוֹן , רְחוֹב , יוֹנָה ,

תַּרְנְגֹלֶת, כּוֹס, זָוִית, קֶשֶׁת, נָהָר, תְּאֵנָה, לַיִל, עֻגָּה, בֵּיצָה,

זַיִת, חָבִית, תָּכְנִית, תַּרְבּוּת, אִישׁ .

تمرين ٢

اكتب القطعة الآتية واجمع الأسماء التى تحتها خط :

התלמיד יושבים בבית הספר על הספסל ולומדים והתלמידה מטיילת
בגן. הסוס והחמור מביאים תועלת לאדם. המורה קוצפות על התלמידה.
הגנן עובדים בגן . האב אוהבים את העולל המקשיבים . היום ראיתי
את ההיכל היפים בחצר המלך . כמה אשכל אכלת ? . שלשם חלמתי
שני חלום בלילה אחד . ביער נמצאים זאב , שועל , זבוב ונמלה .
הרחוב אשר בעיר רחבים מאד . שמענו קול קוראים לעזרה . הסרטן
הולכים אחרנית . הטוס , האוז , התרנגול והתרנגלת הם עוף הבית .

تمرين ٣

اكتب القطعة الآتية وحوّل الألفاظ التى تحتها خط من مفرد الى جمع :

הפר והפרה גועים . המורה והמורה מלמדים את התלמיד ואת
התלמידה . השיר הנעימה הזאת ידועה לנו . העלמה החכמה הלומדת
כל־היום אחות היא לי . הילדה השובבה אינה חפצה ללמד רק בתת
לה האב ממתקים . האיש והאשה עובדים כל־היום בזעת אפיהם .
הסוס עומדים בארוה ואוכלים חציר . האכרה הזאת נושאת משא כבד
על שכמה . הסנדלר תופר נעל . והחיט תופר בגד לאיש העני הזה .

تغيير الحركات فى صيغة الجمع

أولا — جمع المذكر :

فضلا عن زيادة علامة (ִים) فى آخر الاسم فى صيغة الجمع تتغير أيضا حركاته فى بعض الأحوال .

ولهذا قسم اللغويون الأسماء إلى قسمين :

١ — الأسماء التى تنطق ممدودة الصدر " מִלְּעֵיל " (أى الأسماء الثلاثية) التى تأتى فاؤها أو عينها مشكلة فى حالة المفرد بالسيجول (ֶ) مثل : מֶלֶךְ و סֵפֶר .

٢ — الأسماء التى تنطق ممدودة العجز " מִלְּרַע " (أى الأسماء الثلاثية) التى لا تأتى فيها حركة السيجول فى فائها أو فى عينها مثل : דָּבָר و כִּסֵּא و פְּרִי .

ولنشرح كلا منهما :

(١) الأسماء الممدودة الصدر :

هذه الأسماء تأتى فى صيغة الجمع على وزن פְּעָלִים أى انه بعد زيادة علامة الجمع فى آخرها تشكل فاؤها بالشفا (ְ) وعينها بالقماص (ָ) مثل : מֶלֶךְ - מְלָכִים و סֵפֶר - סְפָרִים و נֵדֶר - נְדָרִים وكذلك الأسماء التى يكون عينها أو لامها حرفا حلقيا ومشكلة بالپتاح والتى تعدّ بين الممدودة الصدر (راجع أحوال ممدود الصدر وممدود العجز) .

مثل : נַעַר - נְעָרִים و זֹהַר - זְהָרִים و נֵצַח - נְצָחִים .

ويستثنى קֹדֶשׁ — קֳדָשִׁים و אֹהֶל — אֹהָלִים و עֵשֶׂב — עֲשָׂבִים الخ .

(٢) الأسماء الممدودة العجز :

(أ) الأسماء التى يكون أحد حروفها مشكلا بالقماص أو يكون حرفاها الأولان مشكلين بالقماص مثل : שָׁקֵד و דָּבָר و נָדִיב و מָקוֹם ففى حالة الجمع يشكل الحرف الأول فقط بالشفا (ְ) ويبقى الحرف الثانى على شكله الأصلى مثل : שָׁקֵד - שְׁקֵדִים - דָּבָר - דְּבָרִים و נָדִיב - נְדִיבִים و מָקוֹם - מְקוֹמוֹת الخ .

ويستثنى גְּדִי — גְּדָיִים و פָּרִיץ — פָּרִיצִים و עָרִיץ — עָרִיצִים .

(ب) الأسماء المشكلة بـ (ֵ ִ) مثل : כִּסֵּא أو بـ (ֵ ֵ) مثل : חֵרֵשׁ أو بـ (ֵ וֹ) مثل : שׁוֹמֵר يتغير (الصيريه) الأخير إلى شفا (ְ) ويبقى الحرف الأول على شكله الأصلي مثال ذلك : כִּסֵּא - כִּסְאוֹת و חֵרֵשׁ - חֵרְשִׁים و שׁוֹמֵר - שׁוֹמְרִים الخ .

(ج) الأسماء المشكلة بـ (ִ ַ) مثل : זַיִת و אַיִל و עַיִן تقلب الحركة الأولى وهى البتاح إلى (صيريه) (ֵ) وتحذف الحركة الثانية مثال ذلك : זַיִת - זֵיתִים و אַיִל - אֵילִים و עַיִן - עֵינַיִם .

ويستثنى בַּיִת – בָּתִּים و עַיִר – עֲיָרִים و עַיִן – עֲיָנוֹת (بمعنى عين ماء) و חַיִל – חֲיָלִים .

(د) الأسماء التى شكلها الأخير بالحولم (ֹ) بلا (ו) يتغير هذا الشكل إلى قبوص (ֻ) مثل : דֹּב - דֻּבִּים و תֹּף - תֻּפִּים بتشديد الحرف الأخير من الكلمة المفردة.

(هـ) الأسماء التى شكلها الوحيد بالصيريه (ֵ) يتغير هذا الشكل إلى حيريق (ִ) مع تشديد الحرف الأخير من المفرد مثل : עֵת - עִתִּים و קֵן - קִנִּים و שֵׁן - שִׁנַּיִם .

ويستثنى עַם – עַמִּים و בֵּן – בָּנִים و צֵל – צְלָלִים الخ .

(و) الأسماء المشكلة بـ (ִ ְ) مثل : גְּדִי يتغير شكلها الأخير إلى قماص (ָ) ويبقى الحرف الأول بشكله الأصلي مثل : גְּדִי - גְּדָיִים و חֳלִי - חֳלָיִים و דְּלִי - דְּלָיִים .

ويستثنى פְּרִי – פֵּרוֹת و כְּלִי – כֵּלִים .

ملاحظة :

والأسماء التى لا يتغير شكلها فى صيغة الجمع هى من الأسماء المدودة العجز وترتيبها كالآتى :

(ا) الأسماء التى ليس بها حركة القماص ولا حركة الصيريه مثل : כַּבִּיר – כַּבִּירִים و שַׁכּוֹר – שַׁכּוֹרִים و חֲלוֹם – חֲלוֹמוֹת الخ .

(ب) الأسماء التى بها حركة القماص أو حركة الصيريه يتبعها حرف حلق من حروف "אהחע״ר" مثل : עָרִיץ – עָרִיצִים و בְּאֵר – בְּאֵרִים .

(ج) كل اسم أجوف أتى على وزن פָּל أو على وزن פֵּל مثل : קָם – קָמִים و גֵּר – גֵּרִים .

(د) كل اسم غير أجوف أتى على وزن פַּל مثل : דַּל – דַּלִּים و פַּח – פַּחִים و גַּן – גַּנִּים – גַּנּוֹת بتشديد لام الكلمة .

ثانيا — جمع المؤنث :

الأسمـاء المؤنثة التى تأتى فى حالة المفرد على وزن פִּעְלָה أو على وزن פַּעְלָה يتحول وزنها فى صيغة الجمع إلى פְּעָלוֹת مثال ذلك : שִׂמְלָה - שְׂמָלוֹת و שִׁפְחָה - שְׁפָחוֹת و יַלְדָּה - יְלָדוֹת.

ويستثنى מִצְוָה — מִצְוֹת و חָכְמָה — חָכְמוֹת و תִּקְוָה — תִּקְווֹת وغير ذلك من الأسمـاء التى تأتى على الوزنين المذكورين.

و باقى الأسمـاء المؤنثة تبقى على شكلها الأصلى بعد زيادة علامة التأنيث عليها .

وكلمة אָחוֹת تجمع على אֲחָיוֹת شذوذا .

جدول عام للمراجعة
عن تغيير الحركات فى صيغة الجمع

أولا — جمع المذكر :

(١) الأسماء الممدودة الصدر (فاؤها أو عينها مشكلة بالسيجول وما يتبعها) :

מֶלֶךְ - מְלָכִים	נַעַר - נְעָרִים
סֵפֶר - סְפָרִים	תֹּאַר - תְּאָרִים
חֶדֶר - חֲדָרִים	שַׁחַק - שְׁחָקִים
צֹרֶךְ - צְרָכִים	נֵצַח - נְצָחִים
חֹדֶשׁ - חֳדָשִׁים	פֶּשַׁע - פְּשָׁעִים

(٢) الأسماء الممدودة العجز (ليس فيها حركة السيجول) :

(أ)	זָקֵן - זְקֵנִים	דָּבָר - דְּבָרִים	גָּדוֹל - גְּדוֹלִים
	אָבֵל - אֲבֵלִים	חָכָם - חֲכָמִים	גַּנָּב - גַּנָּבִים
(ب)	עִוֵּר - עִוְרִים	חֵרֵשׁ - חֵרְשִׁים	שׁוֹמֵר - שׁוֹמְרִים
	אוֹיֵב - אוֹיְבִים	אוֹהֵב - אוֹהֲבִים	פּוֹעֵל - פּוֹעֲלִים

(ج) זַיִת - זֵיתִים   (هـ) עֵת - עִתִּים

(د) דֹּב - דֻּבִּים   (و) גְּדִי - גְּדָיִים

ثانيا — جمع المؤنث :

(١) שִׂמְלָה - שְׂמָלוֹת

(٢) יַלְדָּה - יְלָדוֹת

تمرين ١

اكتب الأسماء الآتية فى صيغة جمع المذكر إذا كان الاسم مذكرا وفى صيغة جمع المؤنث إذا كان الاسم مؤنثا :

כְּלִי , כֶּלֶב , כַּלֶּבֶת , כָּנָף , כִּסֵּא , כֶּסֶף , כַּף , כַּף ,
إناء كلب داء الكلب جناح كرسى فضة ملعقة كف اليد

כֻּתֹּנֶת , לְבֵנָה , לְחִי , לָבִיא , לַיִל , מִזְלָג , מַחְבֶּרֶת , מָחוֹל ,
قميص آجرة خدّ أسد (لبوة) ليلة شوكة . كراسة رقص

מַחַט , מַטֶּה , מֶלֶךְ , מַלְכוּת , מְעָרָה , מַפְתֵּחַ , מֵצַח , מַקֵּל ,
إبرة عصا ملك مملكة مغارة مفتاح جبهة عصاء

מָשָׁל , מַשְׁקֶה , מְשָׁרֵת , נָהָר , נוֹדֵד , נַחַל , נְחִיר , נְיָר , נָכֶה ,
مثَل مشروب خادم نهر تائه واد خيشوم ورق عاجز

נָמֵר , נַעַל , נַעֲרָה , נֶפֶשׁ , סֵדֶר , סוֹחֵר , סוֹפֵר , סֵפֶר , סָעִיף ,
نمـر حذاء فتاة نفس نظام تاجر كاتب كتاب بند

סֻלָּם , עֵגֶל , עֲגָלָה , עוֹף , עִוֵּר , עוֹר , עֵז , עַיִן , עִיר ,
سلم عجل عربة طير أعمى جلد عنزة عين ماء مدينة

עָקֵב , עֶרֶב , עֵשֶׂב , עֵת , פֶּה , פֶּרֶד , פֶּתַח , צְבִי , צַלַּחַת ,
كعب مساء (مغرب) عشب زمن فم بغل مدخل ظبي جيب

צִפּוֹר , צִפֹּרֶן , צֹרֶךְ , קוֹל , קֵן , קֶרֶן , רֹאשׁ , רֶגֶל ,
عصفور ظفر حاجة(ضرورة) صوت قن (عش) قرن رأس رِجْل

שֶׁמֶן , שֶׁמֶשׁ , שֵׁם , שָׁנָה , שָׂפָה , תְּאֵנָה , תֹּאַר , תַּיִשׁ , תַּרְנְגֹלֶת .
زيت شمس اسم سنة شفة تين وصف تيس دجاجة .

تمرين ٢

هات الاسم المفرد من الأسماء الآتية وتحت كل منها ترجمة الاسم المفرد بالعربية :

אָבוֹת , אַחִים , אִמּוֹת , אִלְּמִים , אוֹפִים , אֲבָנִים , אַגָּסִים ,
أب أخ أم أبكم فران حجر كمثرى

אֲדָמוֹת , אֲחָיוֹת , אֲנָשִׁים , אֲסָמִים , אֳפָנִים , אֲרָצוֹת , אֵבָרִים ,
أديمة أخت رجل مخزن شكل أرض عضو .

אַדָּרוֹת , אֳהָלִים , אוֹרוֹת , אוֹתִיּוֹת , אֵילִים , אֻמָּנִים , אֶפְרֹחִים ,
رداء خيمة نور حرف خروف صاحب صنعة فروج

אֶצְבָּעוֹת , אֲרָיוֹת , אֲתוֹנוֹת , אֲסוֹנִים , בְּגָדִים , בָּתִּים , בָּנִים ,
أصبع أسد آتان كارثة ثوب بيت إبن

בָּנוֹת , בְּקָרִים , בְּרֵכוֹת , בֵּיצִים , בְּצָלִים , בְּרִיחִים , בִּרְכַּיִם ,
بنت بقر بركة بيضة بصلة متراس ركبة

גְּבִירוֹת , גַּנּוֹת , גְּדֵרִים , גְּזָעִים , גְּמַלִּים , גְּפָנִים , דְּאָגוֹת , דֻּבִּים ,
سيدة حديقة جدار فرع جمل كرم اهتمام دب

דְּלָתוֹת , דְּמָעוֹת , דְּשָׁאִים , הָרִים , וָוִים , זֵיתִים , זְכוּכִיּוֹת ,
باب دمعة عشب جبل مسمار زيتون زجاجة

זְמַנִּים , זְאֵבִים , זְרָעִים , זְנָבוֹת , זְרוֹעוֹת , חֲבֵרִים , חַגִּים , חֲדָרִים ,
زمن ذئب زرع ذنب ذراع زميل عيد غرفة

חֳדָשִׁים , חִטִּים , חַלּוֹנוֹת , טְלָלִים , יָמִים , יְלָדִים , יְלָדוֹת , יוֹנִים ,
شهر قمح نافذة ندى يوم ولد بنت حمامة

יָדַיִם , יְעָרִים , יְרֵכַיִם , יְתוֹמִים , כְּבָשִׂים , כּוֹבָעִים , כְּרָמִים , כִּכָּרִים .
يد غابة فخذ يتيم كبش قبعة كرم رغيف

تمرين ٣

اكتب القطعة الآتية واجمع الأسماء التى تحتها خط :

בַּשָּׁמַיִם יֵשׁ שְׁנֵי מָאוֹר גְּדוֹלִים: הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ.

הַמָּקוֹם הָאֵלֶּה צָרִים לְכֻלָּנוּ.

הַבַּיִת הָאֵלֶּה נֶהֱדָרִים.

הַמָּעוֹן הַמְּרֻוָּחִים אֲשֶׁר הָעֲשִׁירִים יוֹשְׁבִים בָּהֶם יְקָרִים.

כַּמָּה גִּלָּיוֹן כָּתַבְתָּ הַיּוֹם?

הַשָּׁעוֹן הַמְּקֻלְקָלִים נִתְּנוּ לְתִקּוּן.

הַנַּעֲרָה יָצְאוּ בְּמָחוֹל.

הַבֵּן וְהַבַּת אָכְלוּ אֶת כָּל־הַפְּרִי אֲשֶׁר הָיוּ בַּכְּלִי.

שׁוֹאֲבֵי־הַמַּיִם נוֹשְׂאִים אֶת הַדְּלִי עַל הַכָּתֵף.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָמַד עַל הַר־הַבַּיִת.

أداة التعريف ــ ה״ הַיְדִיעָה

أداة التعريف فى اللغة العبرية هو حرف الهاء ״ה״ و يسمى ה״ הַיְדִיעָה (أى هاء التعريف) والأصل فيها أن تشكل بالپتاح הַ مع تشديد الحرف الذى يليها مثل : הַסֵּפֶר (أى الكتاب) ومثل : הַכִּסֵּא (أى الكرسى) و הַשָּׁמַיִם (أى السماء) .

أما إذا دخلت على حرف من حروف ״אחהע״ר الحلقية فيخلو الحرف الذى يليها من الشدّة لأنه حلق و يتغير شكلها كالآتى :

(١) إذا دخلت على ״א״ أو ״ר״ مهما كان شكلهما أو على حرف الـ ״ע״ المشكل بأية حركة دون القمص فتشكل حينئذ بالقمص هكذا ״הָ״ مثل : הָאִישׁ (أى الرجل) و הָאוֹר (أى النور) و הָרֶגֶל (أى الرِجل) و הָעוֹף (أى الطير) و הָעִוֵּר (أى الأعمى).

(٢) وتشكل بالپتاح هكذا ״הַ״ إذا دخلت على حرف ״ה״ او ״ח״ المشكلين بأى حركة غير القمص مثل : הַהוֹמִיָּה (أى الهائجة) و הַחַיִּים (أى الحياة) و הַחֶמְאָה (أى الزبدة) .

(٣) أما إذا دخلت على ״ה״ أو ״ח״ أو ״ע״ المشكلة بحركة القمص فتشكل هاء التعريف بالسيجول هكذا ״הֶ״ مثل : הֶהָמוֹן (أى الجمهور) و הֶחָכָם (أى الحكيم) و הֶעָשִׁיר (أى المثرى والغنى) .

ولكن إذا دخلت هاء التعريف على كلمة صغيرة مكوّنة من حرفين وأولهما ״ה״ أو ״ע״ مشكلة بالقمص شكلت حينئذ هاء التعريف هى أيضا بالقمص ״הָ״ عوضا عن السيجول ״הֶ״ مثل : הָעָם (أى الشعب) و הָהָר (أى الجبل) بشرط أن تكون هذه الكلمة מִלְּרַע

ملاحظة :

(١) تحذف هاء التعريف من الاسم المعرّف اذا دخلت عليه حروف النسب الثلاثة وهى ״בכל״ يجمعها قولك בְּכֹל (أى بكل) وتنقل حينئذ حركة الهاء مهما كانت إلى حرف النسب مثل : לַיֶּלֶד (أى للولد) عوضا عن לְהַיֶּלֶד وكذلك בָּאָרֶץ (أى بالأرض) عوضا عن בְּהָאָרֶץ ومثل : כֶּעָשִׁיר (أى كالرجل الغنى) عوضا عن כְּהֶעָשִׁיר

(٢) تدخل هاء التعريف على أسماء الزمان وتحل محل اسم الاشارة مثل : הַיּוֹם (أى هذا اليوم) הַשָּׁנָה (أى هذه السنة) و הַפַּעַם (أى هذه المرة) .

(٣) إذا أتى بعد الاسم المعرّف صفة أو اسم اشارة دخلت هاء التعريف على الصفة أو على اسم الاشارة نحو : הָעִיר הַגְּדוֹלָה (أى المدينة الكبرى) و הַמָּקוֹם הַהוּא (أى ذلك المكان) و אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה (أى الى هذا الفتى) و הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה (أى هؤلاء الرجال) بتقديم الاسم المعرّف على اسم الاشارة .

(٤) لا تدخل هاء التعريف على العَلَم ولا على المضاف بل على المضاف إليه فقط مثل : מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים (أى ملاك الرب) ومثل : חֲדַר הַהַרְצָאוֹת (أى قاعة المحاضرات) .

(٥) تأتى النكرة أحيانا فى اللغة العبرية مقرونة بكلمة אֶחָד (واحد) أو بكلمة אַחַת (أى واحدة) مثل : אִישׁ אֶחָד רָאָה עָנִי דּוֹרֵשׁ צְדָקָה (أى رأى رجل فقيرا يطلب الحسنة) ومثل : אָבִי קָנָה לִי עֲגָלָה אַחַת (أى اشترى لى أبى عربة) .

تمرين ١

اقرأ القطعة الآتية و بيّن المعارف والنكرات (والترجمة هنا ترجمة حرفية) :

בעיר אחת ישב חָכָם אֶחָד גדול. ויהי הֶחָכָם ההוא עָשִׁיר
فى مدينة واحدة جلس(قطن) عالم واحد كبير وكان العالم ذلك غنيا

בשכל ועני בכסף. באחד הלילות שמע הֶחָכָם כי בָּא גַּנָּב אֶל חֲדָרוֹ,
بالعلم وفقيرا بالمال فى إحدى الليالى سمع العالم أن دخل لص إلى غرفته

ולא אמר הֶחָכָם דבר. ויבקש הגנב ויחפש בכל הארונות והארגזים
ولم يقل العالم شيئا فبحث اللص وفتش فى كل الأصونة والقماطر

ולא מָצָא בָּהֶם מאומה, זולתי ספרים וכתבים שונים. ויחל הֶחָכָם
ولم يجد فيها شيئا غير كتب وأوراق مختلفة فأخذ العالم

לצחק בקול. וישאלהו הגנב בכעס: "למה תצחק ככה?"
يضحك بصوت عال فسأله اللص بغضب لماذا تضحك هكذا ؟

ויענהו הֶחָכָם : "ואיך לא אצחק בראותי אותך מבקש בלילה את
فأجابه العالم وكيف لا أضحك حين أراك تبحث ليلا عن

הַדָּבָר אשר אנכי בעצמי אינני יכול למצוא גם ביום"
الشيء الذى أنا بنفسى لا يمكننى أن أجده حتى فى النهار .

تمرين ٢

ادخل هاء التعريف على الأسماء الآتية وشكّلها بالحركة المناسبة :

דֶּלֶת · הֶדֶר · רִצְפָּה · תְּבוּנָה · אִישׁ · בּוֹרֶה ·

חַלּוֹן · לוּחַ · עֵגֶל · עָנִי · עֲגָלָה · אָרוֹן · אוֹר ·

אַרְגָּז · סֵפֶר · מֶלֶךְ · בַּיִת־גָּדוֹל · אִישׁ־זָקֵן ·

שֻׁלְחָן־עָגֹל · הֵיכַל־מֶלֶךְ · סֵפֶר־דִּקְדּוּק · זֶה סַפְסָל ·

זֹאת יַלְדָּה · אֵלֶּה תַּלְמִידִים · רְחוֹב רָחָב · רְחוֹב צַר ·

קוֹל זָבִּיר · עַיִן רוֹאָה · חָתוּל .

أداة الاستفهام ـ ה׳ הַשְּׁאֵלָה

أداة الاستفهام فى اللغة العبرية هى الهاء المشكلة بالحطف پتاح هكذا (הֲ)
مثل : הֲשׁוֹמֵר אָחִי אָנֹכִי ؟ (أى أحارس أنا لأخى ؟)

وتشكل بالپتاح هكذا (הַ) إذا دخلت على حرف اليود المشكل بالشـڤا (יְ)
مثل : הַיְדַעְתֶּם מִי זֶה ؟ (أى هل علمتم من هذا ؟)

وتشكل بالپتاح أيضا إذا دخلت على حرف حلق (א ה ח ע) غير مشكل بالقماص
ومثل : הַאַתְּ שָׁמַעַתְּ ؟ (أى هـل سمعتنى ؟) ومثل : הַעוֹד לָנוּ חֵלֶק ؟
(أى هل لنا أيضا نصيب ؟)

أما إذا كان هـذا الحرف الحلق مشكلا بالقماص فتشكل أداة الاستفهام بالسيجول (הֶ)
مثل : הֶאָנֹכִי הֶאָחֲרָאִי ؟ (أى هل أنا المسئول ؟)

تمرين ١

اشكل أداة الاستفهام بالحركة المناسبة :

היוֹדְעִים אַתֶּם אֶת שֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מָלַךְ בְּיִשְׂרָאֵל
אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד ؟
האֲכַלְתֶּם עֲנָבִים בִּימֵי הַחֹרֶף ؟
הסְפָרִים עִבְרִים קָנִיתָ לִקְרֹא ؟
החָלָב שָׁתִיתָ אוֹ מַיִם ؟
בְּבַקֶּשְׁךָ גֵּר אַל תְּשָׁאֲלֵהוּ ، העָשִׁיר הוּא אִם עָנִי ؟
רַק עַד רְבוֹ הַבַּיִת : הטּוֹב הוּא אִם רָע .

تمرين ٢

اشكل أداة التعريف وأداة الاستفهام بالحركة المناسبة لكل منهما :

עָנִי פִּסֵּחַ אֶחָד יָשַׁב עַל הדֶּרֶךְ וַיְבַקֵּשׁ מֵאֵת
העוֹבְרִים כִּי יִתְּנוּ לוֹ נְדָבָה. עָשִׁיר אֶחָד, אַךְ עִוֵּר,
עָבַר בְּמֶרְכַּבְתּוֹ הרְתוּמָה לְסוּסִים אַבִּירִים וַיֹּאמֶר
אֶל העָנִי:

– "הלֹא תִכָּלֵם לְבַקֵּשׁ נְדָבוֹת! האֵינְךָ יָכוֹל לָלֶכֶת
לַעֲבוֹדָה?" וַיַּעַן העָנִי:

– "אֲבָל, אֲדֹנִי הנִּכְבָּד, האֵינְךָ רוֹאֶה כִּי אִלֵּם אָנֹכִי?".

الاضافة ـ סְמִיכוּת

إذا أتى الاسم فى حالته الأصلية أى غير منسوب لاسم آخر فيدعى שֵׁם יָשָׁר (أى اسم مطلق) مثل : בַּיִת (بيت) و עֵצִים (أشجار) و שָׂדֶה (حقل).

أما إذا كان منسوبا لاسم آخر للتوضيح مثل : בֵּית אַבְרָהָם أو עֲצֵי הַיַּעַר أو שְׂדֵה עֶפְרוֹן (أى بيت ابراهيم وشجر الغابة وحقل عفرون) فيدعى حينئذ נִסְמָךְ (مضافا) والاسم الثانى يدعى סוֹמֵךְ (مضافا إليه).

فالأسماء العبرية كما ترى تتغير حروفها وشكلها فى حالة الاضافة وهذا التغيير لا يسرى إلا على الاسم المضاف ، أما المضاف إليه فانه يبقى على حالته الأصلية .

وفى العبرية لا تأتى الأعلام فى حالة الاضافة .

ويمتاز العَلَم فى اللغة العبرية عن باقى الأسماء بأربع صفات وهى :

(١) لا يعرّف العلم : أى انه لا يجوز إدخال هاء التعريف عليه .

(٢) لا يجوز تأنيثه : أى انه لا تدخل عليه علامات التأنيث .

(٣) لا يجوز جمعه : أى انه لا تدخل عليه علامات الجمع .

(٤) لا يجوز إضافته إلى اسم أو ضمير .

وهذا النوع من الإضافة يسمى بالإضافة اللفظية وهى تمتاز عن الإضافة المعنوية بتغيير حركات المضاف وبالتغيير فى صيغته كما أشرنا إلى ذلك فى أول الكلام .

فكلمة בַּיִת مثلا يتحول شكلها إلى בֵּית فى حالة الإضافة وهى فى صيغة المفرد ، وأما فى صيغة الجمع فتتحول من בָּתִּים إلى בָּתֵּי .

وكذلك סְפָרִים (كُتُب) تتحوّل إلى סִפְרֵי فى حالة الإضافة .

وكلمة מְלָכִים (ملوك) تتحوّل إلى מַלְכֵי فى حالة الإضافة .

ومن هذا يتبين أنه فضلا عن تغيير الحركات فى الاسم المضاف فقـد تحذف الـ "ــ" من آخره إذا كان فى صيغة الجمع وتشكل لامه بالصيريه (ــ) عوضا عن الحريق (ــ) .

و يترتب على هذا أن لصيغة الأسمـاء المضافة ولشكلها قواعد مخصوصة تختلف بحسب هذه الأسمـاء وأوزانها .

و إليك بيان هذا التغيير مع رصد الأسمـاء الثلاثية على اختلاف أو زانها وقـد و رد عن كل نوع منها اسم اعتبرناه فى هذا الجدول كميزان لكل الأسمـاء من نوعه بحسب الطريقة المستعملة فى جدول الأسمـاء التى يتغير شكلها فى صيغة الجمع :

جدول عام للمراجعة

تغيير شكل الأسماء فى حالة الاضافة مفردا و جمعا

أولا — الاسم المذكر :

١ — الأسماء الممدودة الصدر

الوزن	مضاف مفرد	جمع	مضاف فى صيغة الجمع	أوزان أخرى
מֶלֶךְ	מֶלֶךְ	מְלָכִים	מַלְכֵי	דֶּגֶל (דִּגְלֵי)
סֵפֶר	סֵפֶר	סְפָרִים	סִפְרֵי	עֵשֶׂב (עִשְׂבֵי)
חֶדֶר	חֶדֶר أو חֲדַר	חֲדָרִים	חַדְרֵי	
צֹרֶךְ	צֹרֶךְ	צְרָכִים	צָרְכֵי	קֹדֶשׁ (קָדְשֵׁי) אֹהֶל (אָהֳלֵי)
חֹדֶשׁ	חֹדֶשׁ	חֳדָשִׁים	חָדְשֵׁי	
נַעַר	נַעַר	נְעָרִים	נַעֲרֵי	
תֹּאַר	תֹּאַר	תְּאָרִים	תָּאֳרֵי	
שַׁחַק	שַׁחַק	שְׁחָקִים	שַׁחֲקֵי	
נֵצַח	נֵצַח	נְצָחִים	נִצְחֵי	
פֶּשַׁע	פֶּשַׁע	פְּשָׁעִים	פִּשְׁעֵי	

ملاحظة — لا تغيير فى المضاف المفرد .

٢ — الأسماء الممدودة العجز

الوزن	مضاف مفرد	جمع	مضاف فى صيغة الجمع	أوزان أخرى
זָקֵן	זְקַן	זְקֵנִים	זִקְנֵי	
דָּבָר	דְּבַר	דְּבָרִים	דִּבְרֵי	גָּמָל , גְּמַל , גְּמַלֵּי
גָּדוֹל	גְּדוֹל	גְּדוֹלִים	גְּדוֹלֵי	
עֵנָב	עֵנַב	עֲנָבִים	עִנְּבֵי	חָרָשׁ , חָרַשׁ , חָרָשֵׁי
עִוֵּר	עִוֵּר	עִוְרִים	עִוְרֵי	
חֵרֵשׁ	חֵרֵשׁ	חֵרְשִׁים	חֵרְשֵׁי	
שׁוֹמֵר	שׁוֹמֵר	שׁוֹמְרִים	שׁוֹמְרֵי	
שָׂדֶה	שְׂדֵה	שָׂדוֹת	שְׂדֵי	קָנֶה , קְנֵה , קָנִים , קְנֵי
מַטֶּה	מַטֵּה	מַטּוֹת	מַטּוֹת	
זַיִת	זֵית	זֵיתִים	זֵיתֵי	בַּיִת , בֵּית , בָּתִּים , בָּתֵּי
אָוֶן	אוֹן	אוֹנִים	אוֹנֵי	מָוֶת , מוֹת , מִיתוֹת
דֹּב	דֹּב	דֻּבִּים	דֻּבֵּי	בֵּן , בֶּן , בָּנִים , בְּנֵי
עֵת	עֵת	עִתִּים	עִתֵּי	עַם , עַמִּים , עַמֵּי
גְּדִי	גְּדִי	גְּדָיִים	גְּדָיֵי	

ثانيا — الاسم المؤنث :

الوزن	مضاف مفرد	جمع	مضاف في صيغة الجمع	أوزان أخرى
פָּרָה	פְּרַת	פָּרוֹת	—	שָׂפָה, שְׂפַת, שְׂפוֹת
מִטָּה	מִטַּת	מִטּוֹת	—	אִשָּׁה, אֵשֶׁת, נָשִׁים, נְשֵׁי
שְׁכֵנָה	שְׁכֶנֶת	שְׁכֵנוֹת	—	מִשְׁפָּחָה, מִשְׁפַּחַת, מִשְׁפְּחוֹת
שְׁמִירָה	שְׁמִירַת	שְׁמִירוֹת	שְׁמִירוֹת	
יְלָדָה	יַלְדַּת	יְלָדוֹת	יַלְדוֹת	
בְּשׂוֹרָה	בְּשׂוֹרַת	בְּשׂוֹרוֹת	—	
תּוֹעֵבָה	תּוֹעֲבַת	תּוֹעֵבוֹת	תּוֹעֲבוֹת	
מַתָּנָה	מַתְּנַת	מַתָּנוֹת	מַתְּנוֹת	
עֲטֶרֶת	—	עֲטָרוֹת	עַטְרוֹת	מַחְבֶּרֶת, מַחְבָּרוֹת, מַחְבְּרוֹת
מִלְחֶמֶת	—	מִלְחָמוֹת	מִלְחֲמוֹת	
גָּלוּת	—	גָּלֻיּוֹת	גָּלֻיּוֹת	

ملاحظة :

لا تحذف علامة التأنيث من الاسم المؤنث فى حالة الاضافة اذا كان فى صيغة الجمع بل يكتفى بتغيير شكله كما ورد فى هذا الجدول .

والأسماء التى ترد على وزن غير الوزن المذكور فى هذا الجدول لا يتغير شكلها فى حالة الاضافة بل تبقى على حالتها الأصلية .

تمرين ١

اقرأ القطعة الآتية واجعل الأسماء المكتوبة بين قوسين فى حالة الاضافة :

וַיְהִי בְּהָפִיץ יְיָ אֶת (בָּנִים) הָאָדָם עַל (פָּנִים) הָאָרֶץ, וַיִּתְחַלְּקוּ

وكان عند ما شتت الرب بنى آدم على وجه الأرض فانقسموا

לַחֲלָקִים וַיִּהְיוּ (בָּנִים) כִּתִּים לַאֲגֻדָּה אֶחָת, וַיֵּצְאוּ (בִּקְעָה) כְּנַפְנִיָּה וַיֵּשְׁבוּ

لأقسام فأصبح بنو كتيم كقبيلة واحدة وانفردوا فى سهل كنفانية ومكثوا

שָׁם עַל (נָהָר) תִּיבִּירָאוֹ, (וּבָנִים) תּוּבַל חָנוּ בְּתוּשְׁכְנָה, וַיְהִי (גְּבוּל)

هناك على نهر تيبرأو وأبناء توبال مكثوا بتوشخنا وكان حدود

מוֹשָׁבָם עַל (נָהָר) תִּיבִּירָאוֹ וַיִּבְנוּ לָהֶם עִיר וַיִּקְרְאוּ אֶת (שֵׁם) (עִיר)

سكنهم على نهر تيبرأو وبنوا لهم مدينة ودعوا اسم مدينة

מוֹשָׁבָם פּוּצִימְנָה. וַיִּתְגָּאוּ (בָּנִים) תּוּבַל עַל (בָּנִים) כִּתִּים לֵאמֹר: לֹא

سكنهم پوصيمنه فتكبر بنو توبال على بنى كتيم وقالوا لن

יִתְחַתְּנוּ בָּנוּ.

يتصهروا بنا .

וַיְהִי (בְּעֵת) (קָצִיר) הַתְּבוּאוֹת וַיֵּלְכוּ (בָּנִים) תּוּבַל אֶל שְׂדוֹתֵיהֶם

وكان عند حصاد الغلة أن خرج بنو توبال إلى حقولهم

(בַּחוּרִים) כִּתִּים נֶאֶסְפוּ וַיֵּלְכוּ אֶל (קִרְיָה) סְכִינָה וַיִּגְזְלוּ אֶת (בָּנוֹת)

وشبان كتيم اجتمعوا وذهبوا إلى قرية سخينة ونهبوا بنات

העיר ויעלו אל עיר קפטושיאו. וישמעו (בנים) תיבל ויבאו עליהם

المدينة وصعدوا إلى مدينة قفطوشيئو فسمع بنو توبال ذلك وجاءوا عليهم

(למלחמה) גבורה, ולא יכלו להם כי שגב מהם ההר. ויהי

لحرب شهامة ولم يستطيعوا التغلب عليهم لارتفاع الجبل وكان

(לתקופה) השנה ויבאו עוד רבים (מאנשים) תיבל למלחמה, (ובנים)

عند دورة السنة نخرج أيضا كثير من رجال توبال للحرب وبنو

כתים העלו את (ילדים) בנותיהם על החומה אשר בנו, ויאמרו אליהם:

كتيم أصعدوا أولاد بناتهم على السور الذى بنوه فقالوا لهم

הבאתם למלחמה עם בניכם ובנותיכם? הלא עצמכם ובשרכם אנחנו

هل جئتم لمحاربة بنيكم وبناتكم ألم نصبح من عظمكم ومن لحمكم

מעתה ועד (עולמים) עד. ויחדלו להלחם.

من الان للدهر والأبد فكفوا عن محاربتهم .

تمرين ٢

اكتب القطعة الآتية وصحح الأخطاء :

לְפָנִים לֹא יָדְעוּ הָאִישׁ (صيغة الجمع) לִבְנוֹת לָהֶם בַּיִת

فى الزمن القديم لم يعرف الناس أن يبنوا لهم بيوتا

(صيغة الجمع) וַיֵּשְׁבוּ כֻּלָּם בִּמְעָרָה (صيغة الجمع) וּבְסֻכָּה (صيغة الجمع)

و كانوا يسكنون كلهم فى مغارات وفى مظلات

אוֹ בְּאֹהֶל (جمع) עַתָּה בּוֹנִים לָהֶם הָאֲנָשִׁים בָּתִּים (مضاف)

أو فى خيم والآن فهم يبنون لهم بيوتا

עֵץ , בָּתִּים (مضاف) אֶבֶן , וַעֲנִיִּים (مضاف) הָעָם יִבְנוּ לָהֶם גַּם

من الخشب وبيوت حجر وفقراء الشعب يبنون لهم حتى

הַיּוֹם אֹהָלִים (مضاف) עֵץ אוֹ בָּתִּים (مضاف) חֹמֶר.

اليوم خيمات خشب أو بيوت طين .

דֶּרֶךְ הַפֶּתַח (جمع) יָבֹא הָאִישׁ (جمع) אֶל הַבַּיִת (جمع) דֶּרֶךְ

وعن طريق الأبواب يدخل الناس إلى البيوت وعن طريق

הַחַלּוֹן (جمع) יָבוֹא הָאוֹר וְהָאֲוִיר . לִפְעָמִים יִבְנוּ אֶת הַבַּיִת בְּדִיוֹטָה

النوافذ يدخلان النور والهواء وأحيانا يبنون البيت بعدة أدوار

(جمع) רִצְפָּה (مضاف) הַבַּיִת עוֹשִׂים מִקְּרָשִׁים (مضاف) עֵץ וְאֶת הַגַּג (جمع)

وأرض البيت تصنع من ألواح خشبية والأسطحة

מֵרַעַף (جمع) מִקַּשׁ אוֹ מִפַּח . אֶת הָאֶבֶן (جمع) חוֹצְבִים הַחוֹצֵב (جمع) בָּהָר

بِقرميد بقش أو بالصفيح والحجر يستخرجه الحجارون من الجبال

(جمع) וְהַסַּתָּת (جمع) מְסַתְּתִים אוֹתָן וְהַבַּנַּאי (جمع) בּוֹנִים מֵהֶן אֶת קִיר

والنحاتون ينحتونها والبناؤون يبنون منها جدران

(جمع) הַבַּיִת.

البيت.

النسب أو الاضافة المعنوية ـ יַחַס

هناك نوع آخر من الاضافة فى اللغة العبرية وهو النسب أو الاضافة المعنوية وهى تستعمل لاظهار الاسم إذا كان مفعولا وقع عليه حدث الفاعل .

وعلامات الاضافة المعنوية ثلاثة أحرف تدعى حروف النسب يجمعها قولك לְבָּם (قلبهم) وكذلك حرف אֶת يُعدّ أيضا من حروف النسب .

وفى الإضافة المعنوية لا تغيير فى حركات الاسم ولا فى صورته وهذا بعكس ما ورد فى حالة الإضافة اللفظية .

وتأتى الإضافة المعنوية فى الأحوال الآتية :

(١) إذا كان الاسم مفعولا به فانه يأتى مسبوقا بحرف אֶת مثل : וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף (أى واسرائيل أحب يوسف) ومثل : כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ (أى أكرم أباك وأمك) .

ويستغنى أحيانا عن استعمال אֶת إذا كان المفعول نكرة مثل : בֵּן יְכַבֵּד אָב (أى ابن يكرم أبا) .

(٢) إذا كان الاسم مفعولا فيه يذكر لبيان مكان الفعل أو زمنه فيأتى مقرونا بحرف בּ مثل : וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן־עֵדֶן (أى ووضعه فى جنة عدن) .

(٣) إذا كان الاسم مفعولا له أو مفعولا لأجله وعلامته حرف לְ أو אֶל مثل : וּלְאָדָם אָמַר (أى وقال لآدم) ومثل : וַיִּקְרָא אֶל בָּנָיו (أى ودعى لأولاده) وتحل أحيانا الـ "ה" فى آخر المفعول محل الـ "ל" أو محل "אֶל" مثل : הַבֵּט שְׂמֹאלָה (أى انظر شمالا) عوضا عن הַבֵּט אֶל הַשְּׂמֹאל

وفى هذه الحالة يصلح الاسم جوابا لـ مَن أو لـ أينَ .

(٤) إذا كان الاسم مفعولا يذكر لبيان موضع صدور الحدث . فيأتى مسبوقا بحرف מִן أو מִ وشدّة بعدها مثل : וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה (أى وخرج يعقوب من بئرسبع وذهب إلى حران) ومثل : בָּאתִי מִן הַמָּקוֹם (أى جئت من المكان) .

وفى هذه الحالة يصلح الاسم جوابا لـ مِن مَن أو لـ مِن أين .

الدرجات فى التشبيه ـــ עֶרְכֵי הַדִּמְיוֹן

درجات التشبيه ثلاث وهى :

(١) درجة المساواة עֶרֶךְ הַשִּׁוְיוֹן مثل : חָכָם כִּשְׁלֹמֹה (أى حكيم كسليمان) وعلامتها حرف الـ "כ".

(٢) درجة التفضيل עֶרֶךְ הַיִּתְרוֹן مثل : חָכָם מִשְּׁלֹמֹה (أى أكثر حكمة من سليمان) وعلامتها حرف الـ "מ".

(٣) درجة المبالغة עֶרֶךְ הַהַפְלָגָה مثل : הֶחָכָם בָּאָדָם (أى أكثر حكمة من كل انسان) أو חָכָם מִכָּל־אָדָם وعلامتها "ה" تدخل على الاسم الأول و "ב" تدخل على الاسم الثانى كما فى المثال الأول أو كلمة "מִכָּל" كما فى المثال الثانى .

الاضافة بكلمة ـــ שֶׁל

تُصاغ أحيانا الاضافة اللفظية باستعمال كلمة "שֶׁל" بين المضاف والمضاف إليه وذلك اذا كان المضاف ملكا للمضاف إليه فعوضا عن סֵפֶר מֹשֶׁה (كتاب موسى) و בֵּית אָחִי (بيت أخى) בִּגְדֵי קַיִץ (ثياب فصل الصيف) يمكننا أن نقول باستعمال كلمة "שֶׁל" : סֵפֶר שֶׁל מֹשֶׁה أو בַּיִת שֶׁל אָחִי أو בְּגָדִים שֶׁל קַיִץ بلا تغيير حركات الاسم المضاف .

حروف النسب – מִלּוֹת הַיַּחַס

حروف النسب أربعة يجمعها قولك בְּכְלָם (أى بكلهم) :

١ — حروف — בְּכְלְ :

الأصل فى هذه الحروف الثلاثة أن تكون مشكلة بالشفا (ְ) مثل :

כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה (أى ككل الذى أوصى به) .

בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן (أى فى يوم الأول) .

לְדָוִד סֵפֶר (أى لداود كتاب) .

ويتغير شكل هذه الحروف فى الأحوال الآتية :

(١) تشكل بالحريق إذا دخلت على حرف ساكن مثل : בִּבְאֵר (ببئر) وכִּבְאֵר (كبئر) و לִבְאֵר (لبئر) .

(٢) وهكذا تكون الحال إذا دخلت على حرف اليود المشكل بالشفا (ְ) فحينئذ تحذف الشفا من اليود وتصبح اليود حركة مثل : בִּימֵי דָוִד (أى فى أيام داود) فان أصل الكلمة الأولى בְּ־יְמֵי ومثل : לִירוּשָׁלַיִם (أى لبيت المقدس أورشليم) وأصلها לְ־יְרוּשָׁלַיִם.

(٣) إذا دخلت على حرف مشكل بحركة مركبة فيأخذ حرف النسب الحركة الثانية من الحركة المركبة مثل : לֶאֱכָל־לֶחֶם (أى لأكل خبز) ومثل : לַעֲשׂוֹת (أى لصنع) ومثل : כָּאֳנִיּוֹת (أى كسفن) .

ملاحظة :

شذ فى اسم الجلالة אֱלֹהִים فانه عند دخول حرف النسب عليه يصير בֵּאלֹהִים أو כֵּאלֹהִים بتشكيل الحرف بالصيريه و بتسكين حرف الـ "א".

وكلمة אֲדֹנָי تصبح بدخول حرف الـ "ל" לַאדֹנָי.

(٤) إذا دخلت هـذه الحروف على اسم معرّف تحذف هاء التعريف منـه و يأخذ حرف النسب حركة هاء التعريف المحذوفة مثل : בָּאָרֶץ (أى بالأرض) عوضا عن בְּ־הָאָרֶץ ومثل : לַיֶּלֶד עֵט (أى للولد سن ريشة) عوضا عن לְ־הַיֶּלֶד עֵט.

ملاحظة :

أما إذا دخلت هـذه الحروف على اسم الاشارة فانهـا تشكل بالقماص (ָ) مثـل לָזֶה (أى لهذا) ومثل כָּזֶה (أى كهذا) .

كذلك إذا دخلت على كلمة מָה (ما) الاستفهامية فانها تشكل بالبتاح (ـــ) مثل בַּמֶּה (أى بما ؟) ويتغير أحيانا شكلها هكذا בַּמָּה ؟ (أى بماذا)

٢ — حرف ال " מ " :

يكتب هذا الحرف مشكولا بالحريق و يتبعه حرف نون هكذا " מִן " ويكون منفصلا عن الكلمة التى بعده إذا كانت الكلمة إسما معرّفا مثل : מִן הַבַּיִת (أى من البيت) .

ولكن إذا كان الاسم الذى بعده نكرة تحذف النون منه و يشدّد أول حرف من الكلمة دلالة على هذا الحذف مثل : מִבַּיִת (أى من بيت) ومثل : מִשָּׁם (أى من هناك).

و إذا كان الحرف الأول من النكرة حرفا حلقيا فيخلو هذا الحرف من الشدّة وتشكل ال "מ" بالصيريه عوضا عن الحريق مثل : מֵאֶרֶץ־כְּנַעַן (أى من أرض كنعان) ومثل : מֵעַל הָהָר (أى من فوق الجبل) .

تمرين ١

أضف إلى كل فعل من الطائفة الأولى مفعولا من الطائفة الثانية بواسطة حرف النسب الملائم :

(ب)		(أ)	
المدرسة	בֵּית הַסֵּפֶר	دخلت	בָּאתִי
الدرس	הַשִּׁעוּר	خرجت	יָצָאתִי
السوق	הַשּׁוּק	ذهبت	הָלַכְתִּי
البيت	הַבַּיִת	كنت	הָיִיתִי
زملائي	חֲבֵרַי	رأيت	רָאִיתִי
المعلم	הַמּוֹרֶה	تكلمت	דִּבַּרְתִּי
ثوبي	בְּגָדַי	لبست	לָבַשְׁתִּי
أجرتي	מַשְׂכֻּרְתִּי	أخذت	לָקַחְתִּי
النافذة	הַחַלּוֹן	ركضت	רַצְתִּי
سرير	מִטָּה	نمت	יָשַׁנְתִּי
الطريق	הַדֶּרֶךְ	رجعت	חָזַרְתִּי
البئر	הַבְּאֵר	سقطت	נָפַלְתִּי
اللص	הַגַּנָּב	خفت	פָּחַדְתִּי
بيت المقدس	יְרוּשָׁלַיִם	عدت	שַׁבְתִּי
الباخرة	הָאֳנִיָּה	سافرت	נָסַעְתִּי

تمرين ٢

اكتب الجمل الآتية :

أولا — فى درجة المساواة   עֶרֶךְ הַשִּׁוּוּי

ثانيا — فى درجة التفضيل   עֶרֶךְ הַיִּתְרוֹן

רְאוּבֵן גָּדוֹל ... ... אָחִיו   גָּדוֹל — كبير

יִצְחָק קָטָן ... ... יִשְׁמָעֵאל   קָטָן — صغير

אֶפְרַיִם נָבוֹן ... ... אָבִיו   נָבוֹן — ذكى

מִיכָה עָשִׁיר ... ... אַבְרָהָם   עָשִׁיר — غنى

אַתָּה זָקֵן ... ... אָחִיךָ   זָקֵן — شيخ

שָׂרָה יָפָה ... . אֲחוֹתָהּ   יָפָה — جميلة

מִרְיָם עֲשִׁירָה ... ... דוֹדָהּ   עֲשִׁירָה — غنية

تمرين ٣

اكتب الجمل الآتية فى درجة المبالغة : "עֶרֶךְ הַהַפְלָגָה" :

מֹשֶׁה הָיָה עָנָיו (متواضع) ... ... אָדָם

שְׁלֹמֹה הָיָה חָכָם ... ... אָדָם

שָׁאוּל הָיָה גָּבֹהַּ (طويل القامة) ... ... עָם

הָעִיר לוֹנְדוֹן גְּדוֹלָה ... ... עָרִים

הַפִּיל (الفيل) גָּדוֹל ... ... חַיּוֹת

تمرين ٤

أكتب الكلمات الآتية واسبقها بحروف בכלם مشكولة بالشكل المناسب :

בקר ، כזב ، אמת ، יפה תאר ، אשר ، צדקה ، אלהים ، חמה ،

חרש ، עני ، אדני ، ידי משה ، חדר ، חדש ، לשון ، דיו ، נהר ،

אחותי ، בהמה ، ניר ، יהודה .

تمرين ٥

اشكل حروف בכלם بالشكل المناسب :

בשמים החדשים ، בארץ החדשה ، כיום הזה ، כשנה הזאת ،

לאדם הראשון ، לחכם דעת ، לשופט ، לעשות צדקה ، מאלהים ،

בארגז הזה ، כברזל וכעפרת . ביום עשרים וארבע שעות ، בשעה

ששים רגע ، ברגע ששים דק ، העשיר באנשים הוא השמח בחלקו .

واو العطف ـ ו" הַחִבּוּר

يعطف الاسم مذكرا ومؤنثا ومفردا ومثنى و جمعا بحرف واحد كالعربية هو حرف الڤاڤ "ו" يدعى ו" הַחִבּוּר (أى واو العطف) .

والأصل فى واو العطف أن تكون مشكلة بالشڤا ناع هكذا (וְ) مثل : כִּסֵּא וְשֻׁלְחָן (أى كرسى ومائدة) ومثل: אָכַל וְהָלַךְ (أى أكل وذهب) و يتغير هذا الشكل فى الأحوال الآتية :

(١) تشكل واو العطف بالشروق هكذا (וּ) وتدعى שׁוּרוּק גְּנוּבָה (أى الضمة المستعارة) وتنطق كالهمزة المضمومة (أُو) وذلك إذا دخلت على حرف ساكن مثل : דָּוִד וּשְׁלֹמֹה (أى داود وسليمان) ومثل : וּנְשֵׁי בָנֶיךָ (أى ونساء بنيك) وكذلك إذا دخلت على حرف من حروف "בומף" الشفوية مثل : אַתָּה וּבָנֶיךָ (أى أنت وبنيك) ومثل : עָלֶה וּוֶרֶד (أى ورقة شجر ووردة) ومثل : וּמִי זֶה ؟ (أى ومن هذا) ؟ ومثل : וּפֶתַח הַתֵּבָה (أى ومدخل الفلك) .

(٢) و إذا دخلت على حرف حلق مشكل بحركة مركبة تأخذ واو العطف الحركة الثانيـة من الحركة المركبة مثل: אֱמֹר וַעֲשֵׂה (أى قل وافعل) ومثل: שֵׁב וֶאֱכֹל (أى اجلس وكل) ومثل : וַחֳדָשִׁים (أى وأشهر) .

(٣) وتشكل بالپتاح هكذا (וַ) مع تشديد الحرف الذى يليها اذا دخلت على فعل مضارع وقلبته الى ماض بالمعنى وتدعى فى هذه الحالة الواو القالبة "ו" הַהִפּוּךְ مثل: יִקְרָא و וַיִּקְרָא (أى يدعو ودعا) תֹּאמַר و וַתֹּאמַר (أى تقول هى) و (قالت هى) .

وقد يخلو الحرف من الشدة اذا كان ساكنا مثل : וַיְהִי (أى وكان) ومثل : וַיְבָרֵךְ (أى وبارك) .

ولكن فى حالة دخول واو القالبة على فعل مضارع للمتكلم تشكل بالقامص مثل : וָאֹמַר (أى وقلت) וָאוֹצִיא (أى وأخرجت) וָאֶעֱבוֹר (أى وعبرت) .

(٤) وتشكل بالحريق هكذا (וִ) اذا دخلت على حرف اليود "יְ" المشكل بالشفا فتحذف حينئذ حركة الشفا من اليود وتصبح اليود حركة مثـل : יְהוּדָה (أى يهودا) تصير عند دخول واو العطف عليها וִיהוּדָה (أى ويهودا) وكذلك كلمة יְרוּשָׁלַיִם (أى أورشليم عاصمة فلسطين) تصير וִירוּשָׁלַיִם (أى وأورشليم) .

(٥) اسم الجلالة المبدوء بحرف الألف אֲדֹנָי و אֱלֹהִים أو غير مبدوء بها ولكنه ينطق بها יְהֹוָה (اسم الجلالة المعظم) يدخل عليـه حرف العطف فلا يظهر نطق الألف وتكون حركة واو العطف صيريه هكذا (וֵ) فى אֱלֹהִים فتقول וֵאלֹהִים بلا نطق الألف ولذا حذفت حركتها وتكون فتحة هكذا (וַ) فى אֲדֹנָי فتقول וַאדֹנָי وكذلك فى كلمة יְהֹוָה التى تنطق عادة אֲדֹנָי تصير اذا دخلت واو العطف عليها וַיהֹוָה وتنطق וַאדֹנָי .

تمرين ١

اقرأ ما يأتى واشكل واو العطف بالحركة المناسبة :

אָב וּבֵן - בֵּן וְאָב - אֵם וּבַת - בַּת וְאֵם - אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה - מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
יְהוּדָה וּפְנִינָה - פְּנִינָה וִיהוּדָה - אֲנָשִׁים וְנָשִׁים - נָשִׁים וַאֲנָשִׁים - חֲדָשִׁים
וִישָׁנִים - יְשָׁנִים וַחֲדָשִׁים - שָׁעוֹת וּרְגָעִים - רְגָעִים וְשָׁעוֹת - גַּנִּים וּבָתִּים - בָּתִּים
וְגַנִּים - פַּרְדֵּסִים וּכְרָמִים - כְּרָמִים וּפַרְדֵּסִים - גַּנִּים וּבָתִּים וְעָרוֹת - לֵךְ וֶאֱמֹר
לָהֶם אֶת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ.

تمرين ٢

اقرأ القطعة الآتية و برر بالشرح الكافى شكل كل واو عطف و ردت فيها :

אָבִיךָ וְאִמְּךָ בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ בָּאוּ אֵלַי, גַּם אָחִיךָ נָדָב וַאֲבִיהוּא וְאֶלְעָזָר, גַּם אַחְיוֹתֶיךָ שָׂרָה וְרִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, כֻּלָּם בָּאוּ אֵלַי לְבָרְכֵנִי לְיוֹם הֻלַּדְתִּי.

הַיּוֹם נָטָה לָעֶרֶב וָאֹמַר לְנָדָב וַאֲבִיהוּא וּלְאֶלְעָזָר: הֱיוּ אֶצְלִי עַד הַבֹּקֶר וְאֶת אַחְיוֹתֵיכֶם שָׂרָה וְרִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה שִׁלְחוּ לְבֵיתָן בַּמֶּרְכָּבוֹת וּבָעֲגָלוֹת יִקְחוּ מֵהַלֶּחֶם וּמִן הַבָּשָׂר וְשִׁלְחוּ לִבְנֵיכֶם וְלִבְנִיתֵיכֶם וְיֹאכֵלוּ.

לָמָּה הָלַכְתָּ לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה וְלֹא בָאתָ עִם מוֹרֶה דָּנִיֵּאל אֶל בֵּית הַסֵּפֶר?

הוֹרוּ אֶת בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ וְהַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ וְטוֹב לָהֶם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וַיַּרְא יְהוָֹה אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל יְהוָֹה בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

النعت ـ שֵׁם תֹּאַר

النعت تابع يذكر لبيان صفة متبوعه مثل : אִישׁ חָכָם (أى رجل حكيم) ، אִשָּׁה חֲכָמָה (أى امرأة حكيمة) ، אֲנָשִׁים חֲכָמִים (رجال حكماء) ، נָשִׁים חֲכָמוֹת (أى نساء حكيمات) أو بلا ذكر متبوعه مثل : גִּבּוֹר (أى قوى) ، רָשָׁע (أى ظالم) و נָבוֹן (أى ذكى) .

و يتبع النعت منعوته فى تعريفه وتنكيره مثل : הָאִישׁ הַטּוֹב (أى الرجل الطيب) ومثل : הָאִשָּׁה הַטּוֹבָה (أى الامرأة الطيبة) أما اذا كان النعت خبرا لاسم معرف فجاز تنكيره مثل : הָאִישׁ טוֹב (أى الرجل طيب) הַבַּיִת רָחָב (أى البيت واسع الأطراف) .

و يتبع النعت منعوته أيضا فى أفراده و جمعه وفى تذكيره وتأنيثه كما ورد فى الأمثلة السابقة . ولكن إذا كان المنعوت من الأسماء المذكرة التى تجمع شذوذا على صيغة جمع المؤنث أو من الأسماء المؤنثة التى تجمع على صيغة جمع المذكر مثل : אָבוֹת (אָב) و נְמָלִים (נְמָלָה) ففى حالة الجمع يتبع النعت القاعدة العامة أى انه يجمع على (ים) مع الاسم المذكر وعلى (וֹת) أو (יּוֹת) مع الاسم المؤنث مثال ذلك :

אָבוֹת טוֹבִים و נְמָלִים חָרוּצוֹת و הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים

و يأتى النعت كالاسم فى حالة الاضافة وتسرى عليه علامات النسب ودرجات التشبيه و يجوز فيه المبالغة أو التخفيف. ففى المبالغة يضاف فى آخره علامة (ָ ן) مثل: עָצֵל (أى بليد) يصبح עַצְלָן (أى بليد للغاية) و בָּטֵל يصبح בַּטְלָן (أى مهمل للغاية) وللتخفيف يضاف فى آخره حرفاه الأخيران مثل : לָבָן (أى أبيض) و לְבַנְבַּן (أى أبيض قليلا) و שָׁחוֹר (أى أسود) و שְׁחַרְחַר (أى أسود قليلا) و יָרֹק (أى أخضر) و יְרַקְרַק (أى أخضر قليلا) الخ .

المنسوب ـ שֵׁם יַחַס

إذا أردت أن توضح شيئا أو تخصصه فانك تنسبه الى موطنه أو طائفته أو العلم الذى اختص به أو إلى عمله أو إلى صفة من صفاته وعلامة النسب فى اللغة العبرية (ִי) فى آخر الاسم للفرد المذكر و (ִיָּה) أو (ִית) للفردة المؤنثة مثل : מִצְרִי (أى مصرى) و מִצְרִיָּה أو מִצְרִית (أى مصرية) ومثل : עִבְרִי (أى عبرى) و עִבְרִיָּה أو עִבְרִית (أى عبرية) .

وفى صيغة الجمع يضاف الى آخر المنسوب المفرد علامة (ִיִּם) للمذكر وعلامة (ִיּוֹת) للمؤنث مثل : מִצְרִי , מִצְרִיִּים و עִבְרִי , עִבְרִיִּים إلا أنه يقال فى غالب الأحيان ولتخفيف النطق : מִצְרִים و עִבְרִים بحذف حرف اليود الأخير من المنسوب قبل إضافة علامة الجمع إليه .

وكذلك فى جمع المؤنث تقول : עִבְרִית , עִבְרִיּוֹת و מִצְרִית , מִצְרִיּוֹת بحذف الـ ת من المنسوب المفرد .

ويجوز تعريف المنسوب بهاء التعريف كالاسم وكالنعت مثل : הָעַרְבִי (أى العربى) و הַמִּצְרִית (أى المصرية) و הַיְּהוּדִית (أى اليهودية) .

وفى حالة ما اذا كان الاسم مركبا من كلمتين عرف الثانى فقط مثل : בֵּית לֶחֶם و בֵּית הַלַּחְמִי ومثل בִּנְיָמִין و בֶּן הַיְמִינִי .

تمرين ١

اكتب ما يأتى فى صيغة المفرد :

אבות טובים ונעימים - אמות יקרות ואהובות - בנים חרוצים ומקשיבים - גנים יפים ומרווחים - אנשים בריאים ושמנים - דלתות שחורות ושפלות - הרים גבהים וכבירים - חדרים עליונים ותחתונים - חברים רעים וגסים - מעשים נאים וישרים - שאלות חמורות - ערים עתיקות.

تمرين ٢

اكتب ما يأتى فى صيغة الجمع :

נפש ישרה - מעיל ישן - איש ואשה עני באו לבקש עבודה מאת גבירה עבריה עשירה - התלמיד והתלמידה ההגון מקשיב בכונה אל כל־הדבר הנחוץ אשר המורה הטוב מודיע אותם - כל־הילד צריך להיות מנמס גם בבית גם בחוץ גם בבית הספר - העלם והעלמה הגס אינם חביב לכל־איש.

تمرين ٣

اقرأ ما يأتى مع المبالغة فى النعوت الواردة بين قوسين واجعلها فى صيغة الجمع :

הנערים (הבטל) אינם יודעים את שעוריהם - האיש (הכזב) שנוא בכל־מקום - לא (הקפד) מלמדים ולא (הביש) לומדים - (הכעס) אינן יודעות מנוחה לנפשותן - היו (הרגז) מרים - האנשים (הרחם) מהללים בפי כל־אחיהם.

تمرين ٤

اقرأ ما يأتى مع تخفيف النعوت الواردة بين قوسين وضعها فى صيغة الجمع :

הַזְּבוּבִים (הַקָּטָן) מְעוֹפְפִים - הַחַלּוֹנוֹת (הַיָּרֹק) שְׁבוּרִים - הַסּוּסִים (הָאָמֹץ) דּוֹהֲרִים. הַשְּׂעָרוֹת (הַשָּׁחֹר) יָפוֹת - הַבְּגָדִים (הַכָּחֹל) קְרוּעִים - הָעוֹרוֹת (הָאָדֹם) (וְהַלָּבָן) יְקָרִים.

تمرين ٥

اذكر درجات التشبيه فى ألفاظها العبرية وطبّقها على النعوت الواردة فى هذه القطعة :

אֵירוֹפָּה קְטַנָּה מֵאַסְיָה - הַשֶּׁמֶשׁ גְּדוֹלָה מֵהָאָרֶץ - הַבַּרְזֶל נָחוּץ מִזָּהָב - הַשּׁוּעָל הֶעָרוּם מִכָּל הַחַיּוֹת, וְהַטַּוָּס הַיָּפֶה מִכָּל־הָעוֹפוֹת - הָאֲוִיר קַל מִן הַמַּיִם - קָהִיר הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה בְּמִצְרַיִם - הַפִּיל הִיא הַחַיָּה הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה בְּהוֹלְכֵי עַל אַרְבַּע - הַמַּשְׁקֶה הַיּוֹתֵר מַבְרִיא הוּא הַמַּיִם - בַּת־הַיַּעֲנָה הִיא הַגְּדוֹלָה בָּעוֹפוֹת וְהַצִּפֹּרֶת הַקְּטַנָּה בָּהֶם - הַלְּבָנָה קְרוֹבָה אֶל הָאָרֶץ מֵהַשֶּׁמֶשׁ.

تمرين ٦

كوّن من الأسماء الآتية منسوبا مفردا و جمعا ومذكرا ومؤنثا :

עֵבֶר - מִצְרַיִם - יִשְׂרָאֵל - כְּנַעַן - פְּלֶשֶׁת - חֶבְרוֹן - קָהִיר - אַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה - טַנְטָה - עֶצְיוֹן־גֶּבֶר - רְאוּבֵן - לֵוִי - יְהוּדָה - דָּן - בִּנְיָמִין - בֵּית־אֵל - כַּרְמֶל - מַדָּע - אִיִּר - חִיצוֹן - פָּנִים - עֵילָם - יִשְׁמָעֵאל - צָרְפַת - חַגַּי.

الضمائر ـ שְׁמוֹת הַגּוּף

الضمائر هي ما وضعت لمتكلم (מְדַבֵּר) ومخاطب (נֹכַח) وغائب (נִסְתָּר) مثل : אֲנִי أو אָנֹכִי (أى أنا) و אַתָּה (أى أنتَ) و הוּא (أى هو) .

أقسام الضمائر — חֶלְקֵי שְׁמוֹת הַגּוּף

الضمائر قسمان : بارز (בּוֹלֵט) ومستتر (נִסְתָּר) :

فالبارز هو ما كان ظاهرا فى النطق كحرف الـ "תָּ" فى כָּתַבְתָּ (أى كَتَبْتَ) .

والمستتر هو ما ليست له صورة فى النطق كالضمير الغائب فى כָּתַב (أى كَتَبَ) .

وينقسم البارز إلى منفصل (מֻבְדָּל) ومتصل (מְחֻבָּר) :

فالمنفصل هو ما كان ظاهر الاستقلال فى النطق مثل : אֲנִי (أنا) و אֲנַחְנוּ (نحن) .

والمتصل هو ما كان كجزء من الكلمة السابقة مثل: "תִּי" فى כָּתַבְתִּי (أى كَتَبْتُ أنا) و נוּ فى כָּתַבְנוּ (أى كتبنا نحن) .

أقسام المنفصل

وتنقسم الضمائر المنفصلة بحسب موقعها من الاعراب إلى قسمين :

(١) ما يختص بالرفع وهى :

אֲנִי أو אָנֹכִי	أنا	אֲנַחְנוּ	نحن
אַתָּה	أنتَ	אַתֶּם	أنتم
אַתְּ	أنتِ	אַתֶּן	أنتنّ
הוּא	هُوَ	הֵם	هم
הִיא	هِيَ	הֵן	هُنّ

(٢) ما يختص بالنصب وهى :

אֹתִי	اياى	אֹתָנוּ	ايانا
אֹתְךָ	اياكَ	אֶתְכֶם	اياكم
אֹתָךְ	اياكِ	אֶתְכֶן	اياكنّ
אֹתוֹ	اياه	אֹתָם	اياهم
אֹתָהּ	اياها	אֹתָן	اياهنّ

أقسام المتصل

وينقسم المتصل بحسب موقعه من الاعراب إلى قسمين :

١ — ما يختص بالرفع وعددها ستة وهى : ת و ה و י و מ و ו و ן يجمعها قولك תְּהִימוּן (أى تضجون) مثل :

אָכַלְתִּי	—	תִּי	:	أكلتُ
אָכַלְתָּ	—	תָּ	:	أكلتَ
אָכַלְתְּ	—	תְּ	:	أكلت
אָכְלָה	—	ָה	:	أكلَتْ
אָכַלְנוּ	—	נוּ	:	أكلنا
אֲכַלְתֶּם	—	תֶּם	:	أكلتم
אֲכַלְתֶּן	—	תֶּן	:	أكلتنّ
אָכְלוּ	—	וּ	:	أكلوا

٢ — ما هو مشترك بين النصب والجر : فيكون ضمير نصب إذا أسند إليه فعل و يكون ضمير جر إذا اتصل بالإسم وعلاماته كالآتى :

ضمـــير نصب

אֲהֵבַנִי	ַנִי	أحبنى	אֲהֵבָנוּ	ָנוּ	أحبنا
אֲהֵבְךָ	ְךָ	أحبكَ	אֲהֶבְכֶם	ְכֶם	أحبكم
אֲהֵבָךְ	ָךְ	أحبكِ	אֲהֶבְכֶן	ְכֶן	أحبكن
אֲהֵבוֹ	וֹ	أحبه	אֲהֵבָם	ָם	أحبهم
אֲהֵבָהּ	ָהּ	أحبها	אֲהֵבָן	ָן	أحبهن

ضمـــير جـــر

الاسم فى صيغة المفرد :			الاسم فى صيغة الجمع :		
סִפְרִי	ִי	كتابى	סְפָרַי	ַי	كتبى
סִפְרְךָ	ְךָ	كتابكَ	סְפָרֶיךָ	ֶיךָ	كتبكَ
סִפְרֵךְ	ֵךְ	كتابكِ	סְפָרַיִךְ	ַיִךְ	كتبكِ
סִפְרוֹ	וֹ	كتابه	סְפָרָיו	ָיו	كتبه
סִפְרָהּ	ָהּ	كتابها	סְפָרֶיהָ	ֶיהָ	كتبها
סִפְרֵנוּ	ֵנוּ	كتابنا	סְפָרֵינוּ	ֵינוּ	كتبنا
סִפְרְכֶם	ְכֶם	كتابكم	סִפְרֵיכֶם	ֵיכֶם	كتبكم
סִפְרְכֶן	ְכֶן	كتابكن	סִפְרֵיכֶן	ֵיכֶן	كتبكن
סִפְרָם	ָם	كتابهم	סִפְרֵיהֶם	ֵיהֶם	كتبهم
סִפְרָן	ָן	كتابهن	סִפְרֵיהֶן	ֵיהֶן	كتبهن

و يلاحظ أن فى حالة اتصال الجمع بضمير الجر يضاف حرف (י) إلى آخر الكلمة قبل الضمير مع تغيير فى بعض حركات الاسم .

اتصال بعض الحروف بضمائر الجر المتصلة

حروف النسب

בְּ (ب أو ف) :

בִּי	بي	בָּנוּ	بنا
בְּךָ	بكَ	בָּכֶם	بكم
בָּךְ	بكِ	בָּכֶן	بكن
בּוֹ	بهِ	בָּם	بهم
בָּהּ	بها	בָּהֵן	بهن

לְ (ل) :

לִי	لي	לָנוּ	لنا
לְךָ	لكَ	לָכֶם	لكم
לָךְ	لكِ	לָכֶן	لكن
לוֹ	له	לָהֶם	لهم
לָהּ	لها	לָהֶן	لهنّ

אֶל (إلى) :

אֵלַי	إليَّ	אֵלֵינוּ	إلينا
אֵלֶיךָ	إليكَ	אֲלֵיכֶם	إليكم
אֵלַיִךְ	إليكِ	אֲלֵיכֶן	إليكن
אֵלָיו	إليه	אֲלֵיהֶם	إليهم
אֵלֶיהָ	إليها	אֲלֵיהֶן	إليهنّ

מִן أو מִ (مِن) :

מִמֶּנִּי	منّى	מִמֶּנּוּ	منّا
מִמְּךָ	منكَ	מִכֶּם	منكم
מִמֵּךְ	منكِ	מִכֶּן	منكن
מִמֶּנּוּ	منه	מֵהֶם	منهم
מִמֶּנָּה	منها	מֵהֶן	منهنّ

כְּ أو כְּמוֹ (ك) أو (مثل) :

כָּמוֹנִי	مثلى	כָּמוֹנוּ	مثلنا
כָּמוֹךָ	مثلكَ	כְּמוֹכֶם	مثلكم
כָּמוֹךְ	مثلكِ	כְּמוֹכֶן	مثلكن
כָּמוֹהוּ	مثله	כְּמוֹהֶם	مثلهم
כָּמוֹהָ	مثلها	כְּמוֹהֶן	مثلهنّ

حروف الملكية

שֶׁל (مِلك) :

שֶׁלִּי	مِلكى	שֶׁלָּנוּ	مِلكنا
שֶׁלְּךָ	مِلككَ	שֶׁלָּכֶם	مِلككم
שֶׁלָּךְ	مِلككِ	שֶׁלָּכֶן	مِلككن
שֶׁלּוֹ	مِلكه	שֶׁלָּהֶם	مِلكهم
שֶׁלָּהּ	مِلكها	שֶׁלָּהֶן	مِلكهنّ

حرف الجر

עַל (على) :

עָלַי	عليَّ	עָלֵינוּ	علينا
עָלֶיךָ	عليكَ	עֲלֵיכֶם	عليكم
עָלַיִךְ	عليكِ	עֲלֵיכֶן	عليكنّ
עָלָיו	عليه	עֲלֵיהֶם	عليهم
עָלֶיהָ	عليها	עֲלֵיהֶן	عليهنّ

עִם (مع) :

עִמִּי	معي	עִמָּנוּ	معنا
עִמְּךָ	معكَ	עִמָּכֶם	معكم
עִמָּךְ	معكِ	עִמָּכֶן	معكنّ
עִמּוֹ	معه	עִמָּהֶם	معهم
עִמָּהּ	معها	עִמָּהֶן	معهنّ

אֵת (مع) :

אִתִּי	معي	אִתָּנוּ	معنا
אִתְּךָ	معكَ	אִתְּכֶם	معكم
אִתָּךְ	معكِ	אִתְּכֶן	معكنّ
אִתּוֹ	معه	אִתָּם	معهم
אִתָּהּ	معها	אִתָּן	معهنّ

בֵּין (بين) :

בֵּינִי	بيني	בֵּינֵינוּ	بيننا
בֵּינְךָ	بينكَ	בֵּינֵיכֶם	بينكم
בֵּינֵךְ	بينكِ	בֵּינֵיכֶן	بينكنّ
בֵּינוֹ	بينهُ	בֵּינָם	بينهم
בֵּינָהּ	بينها	בֵּינָן	بينهنّ

לְמַעַן
בִּשְׁבִיל (لأجل . بسبب) :
בַּעֲבוּר

בִּשְׁבִילִי	لأجلي	בִּשְׁבִילֵנוּ	لأجلنا
בִּשְׁבִילְךָ	لأجلكَ	בִּשְׁבִילְכֶם	لأجلكم
בִּשְׁבִילֵךְ	لأجلكِ	בִּשְׁבִילְכֶן	لأجلكنّ
בִּשְׁבִילוֹ	لأجلهِ	בִּשְׁבִילָם	لأجلهم
בִּשְׁבִילָהּ	لأجلها	בִּשְׁבִילָן	لأجلهنّ

בְּעַד (عن) :

בַּעֲדִי	عنّي	בַּעֲדֵנוּ	عنّا
בַּעַדְךָ	عنكَ	בַּעֲדֵיכֶם	عنكم
בַּעֲדֵךְ	عنكِ	בַּעֲדֵיכֶן	عنكنّ
בַּעֲדוֹ	عنهُ	בַּעֲדָם	عنهم
בַּעֲדָהּ	عنها	בַּעֲדָן	عنهنّ

לִפְנֵי (أمام) :

לְפָנַי	أمامي	לְפָנֵינוּ	أمامنا
לְפָנֶיךָ	أمامكَ	לִפְנֵיכֶם	أمامكم
לְפָנַיִךְ	أمامكِ	לִפְנֵיכֶן	أمامكنّ
לְפָנָיו	أمامه	לִפְנֵיהֶם	أمامهم
לְפָנֶיהָ	أمامها	לִפְנֵיהֶן	أمامهنّ

אֵצֶל (عند) أو (بجوار) :

אֶצְלִי	عندي	אֶצְלֵנוּ	عندنا
אֶצְלְךָ	عندكَ	אֶצְלְכֶם	عندكم
אֶצְלֵךְ	عندكِ	אֶצְלְכֶן	عندكنّ
אֶצְלוֹ	عنده	אֶצְלָם	عندهم
אֶצְלָהּ	عندها	אֶצְלָן	عندهنّ

תַּחַת (تحت) أو (بدلا من) أو (عوضا عن) :

תַּחְתַּי	تحتي	תַּחְתֵּינוּ	تحتنا
תַּחְתֶּיךָ	تحتكَ	תַּחְתֵּיכֶם	تحتكم
תַּחְתַּיִךְ	تحتكِ	תַּחְתֵּיכֶן	تحتكنّ
תַּחְתָּיו	تحته	תַּחְתָּם	تحتهم
תַּחְתֶּיהָ	تحتها	תַּחְתָּן	تحتهنّ

تمرين ١

اقرأ ما يأتي وترجم الضمير الوارد بين قوسين إلى العبرية :

מִי הִגִּיד לְךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה ؟ הוּא אוֹ (هى) ، (هم) אוֹ (هنّ) ؟

לֹא (هو) וְלֹא (هى) ، לֹא (هم) וְלֹא (هنّ) ، לֹא (أنتم) וְלֹא (أنتن) .

לְמִי שָׁלוּחַ הַמִּכְתָּב ؟ לִי אוֹ (له) ، (لنا) אוֹ (لكم) ، (لكِ) אוֹ (لها) ؟

אָבִי אוֹהֵב אוֹתִי וְ (إياكَ) ، (إياكِ وإياه) אוּלָם לֹא (إياكم) וְלֹא (إياهن) .

בְּמִי בָּחֲרָה אִמִּי לָתֵת מַתָּנָה ؟ בָּנוּ אוֹ (بكم) ، (بهم) אוֹ (بهن) (بكِ) אוֹ (بها) ؟

מִמִּי שׁוֹמֵעַ אָחִיךָ אֶת הַבְּשׂוֹרָה ؟ מִמְּךָ אוֹ (منكِ) ، (منى) אוֹ (منهم) ؟

לֹא (منى) וְלֹא (منها) לֹא (منا) וְלֹא (منه) לֹא (منكم) וְלֹא (منهن) .

אִמִּי אוֹהֶבֶת אוֹתְךָ וְ (إياكِ) כְּ (مثلنا) וּ כְּ (مثلهم) ، (مثله ومثلكم) .

تمرين ٢

اقرأ ما يأتي وترجم الضمير الوارد بين قوسين إلى العبرية :

שֶׁלְּמִי הַבַּיִת הַזֶּה ؟ שֶׁלְּךָ אוֹ (ملكك) ، (ملكها) אוֹ (ملكه) ؟

שֶׁלְּמִי הַסֵּפֶר הַזֶּה ؟ (ملكي) אוֹ (ملككم) ؟

הַסֵּפֶר הַזֶּה לֹא (ملكَك) וְלֹא (ملككم) ، לֹא (ملكها) וְלֹא (ملكهن) ،
רַק (ملكنا) אוֹ (ملكه) .

— הֲלֹא אָמַרְתִּי (إليكم) כִּי לֹא תִתְרוֹעֲעוּ עִם הַנְּעָרִים הַשּׁוֹבָבִים הָאֵלֶּה וְלֹא תִתְחַבְּרוּ (لهم) וְאַתֶּם לֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי וְהִנְּכֶם רָצִים וּמִשְׁתּוֹבְבִים כָּל הַיּוֹם (كلهم) ، שִׁמְעוּ נָא בְּקוֹלִי וַחֲדְלוּ (لكم) מֵהִתְרוֹעֵעַ (معهم) ، פֶּן תְּאַלְּפוּ אָרְחוֹת נְעָרִים שׁוֹבָבִים וְתַשְׁחִיתוּ אֶת דַּרְכְּכֶם (منهم) .

— טוֹב דִּבַּרְתָּ, אֲדוֹנֵנוּ הַמּוֹרֶה, וְהִנֵּנוּ מַבְטִיחִים (إياكَ) כִּי מִן הַיּוֹם וָהָלְאָה לֹא נֵלֵךְ (إليهم) וְלֹא נִתְחַבֵּר (لهم) וְלֹא נִשְׁתַּעֲשֵׁעַ (معهم) ، וְהָיָה כִּי נִפְגֹּשׁ (بهم) וְאָמַרְנוּ (لهم) : מוֹרֵנוּ צִוָּה (علينا) לְבַל נִתְרוֹעֵעַ אֶת נְעָרִים שׁוֹבָבִים (كلكم) .

اسم الاشارة ـ כִּנּוּי הָרֶמֶז

اسم الإشارة اسم وضع لمسمى معين بواسطة إشارة حسية وألفاظه كالآتى :

١ ــ ألفاظ المفرد

للمذكر القريب ... ... זֶה , הַזֶּה , זוּ

للمذكر البعيد ... ... הַלָּז , הַלָּזֶה , הַהוּא

للمؤنث القريب ... ... זֹאת , הַזֹּאת , זוּ

للمؤنث البعيد ... ... הַהִיא

٢ ــ ألفاظ الجمع

للمذكر وللمؤنث القريب ... { אֵל , אֵלֶּה , אֵלּוּ
הָאֵל , הָאֵלֶּה , הָאֵלּוּ }

للمذكر البعيد ... ... הָהֵם

للمؤنث البعيد ... ... הָהֵן

ملاحظة :

اذا كان الاسم المشار اليه نكرة يتقدم اسم الإشارة عليه مثل :

זֶה סֵפֶר أى هذا كتاب ، זֹאת יַלְדָּה أى هذه بنية ، אֵלֶּה יְלָדוֹת أى هؤلاء بنات .

ولكن اذا كان الاسم المشار اليه معرفا يأتى اسم الإشارة بعده ومسبوق بأداة التعريف مثل : הַסֵּפֶר הַזֶּה أى هذا الكتاب ، הָאִשָּׁה הַזֹּאת أى هذه الامرأة ، הַתַּלְמִידִים הָאֵלֶּה أى هؤلاء التلاميذ .

ويأتى أحيانا اسم الاشارة "זֶה" للتحسين فقط ولا فائدة له غير ذلك مثل : הִנֵּה־זֶה בָּא أى ها هو أتى ولا سيما بعد كلمات מִי (من) و מָה (ما) و לָמָּה (لما) و אַיֵּה (أين) و אֵיפֹה (أين) مثل : מִי הוּא זֶה ؟ أى من هو ؟ ومثل מַה־זֶּה הָיָה לְבֶן־קִישׁ ؟ أى ماذا كان أمر ابن قيش ؟ ومثل : לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה ؟ أى لما ضحكت سارا ؟

تدخل حروف النسب على أسماء الإشارة فتقول : לָזֶה , אֶת־זֶה , בָּזֶה , מִזֶּה , כָּזֶה للمذكر و בְּזֹאת , לְזֹאת , כָּזֹאת للمؤنث بشكل الـ "בְּ" والـ "לְ" بالشفا والـ "כְּ" بالقماص ، בְּאֵלֶּה , כְּאֵלֶּה فى حالة الجمع للمذكر وللمؤنث وأحيانا בָּאֵלֶּה , כָּאֵלֶּה , לָאֵלֶּה , מֵאֵלֶּה سواء أكان الاسم المشار اليه نكرة أم معرفة .

كلمة הִנֵּה (ها) — تعد كلمة "הִנֵּה" كاسم إشارة وتسند إلى الضمائر المتصلة لا إلى الضمائر المنفصلة فتقول :

הִנְנִי أى ها أنا . عوضا عن הִנֵּה אֲנִי وتكتب הִנֵּנִי فى آخر الكلام
הִנְּךָ » ها أنتَ » הִנֵּה אַתָּה » הִנֶּךָּ »
הִנָּךְ » ها أنتِ » הִנֵּה אַתְּ
הִנֵּהוּ » ها هو » הִנֵּה הוּא » הִנּוֹ »
הִנֶּהָ » ها هى » הִנֵּה הִיא » הִנָּהּ »
הִנֶּנּוּ » ها نحن » הִנֵּה אֲנַחְנוּ » הִנֵּנוּ »
הִנְּכֶם » ها أنتم » הִנֵּה אַתֶּם
הִנְּכֶן » ها أنتن » הִנֵּה אַתֶּן
הִנָּם » ها هم » הִנֵּה הֵם » הִנָּמוֹ »
הִנָּן » ها هنّ » הִנֵּה הֵן

كلمة אֵין (ليس) — تسند هذه الكلمة إلى الضمائر المتصلة ككلمة הִנֵּה وتستعمل مع الفعل فى الزمن الحالى فقط فتقول :

אֵינֶנִּי أو אֵינִי أى لستُ عوضا عن אֵין אֲנִי
אֵינְךָ » لستَ » אֵין אַתָּה
אֵינֵךְ » لستِ » אֵין אַתְּ
אֵינֶנּוּ أو אֵינוֹ » ليس » אֵין הוּא
אֵינֶנּוּ » لسنا » אֵין אֲנַחְנוּ
אֵינְכֶם » لستم » אֵין אַתֶּם
אֵינְכֶן » لستن » אֵין אַתֶּן
אֵינָם أو אֵינָמוֹ » ليسوا » אֵין הֵם
אֵינָן » لسن » אֵין הֵן

تمرين ١

اكتب القطعة الآتية واستعمل إسم الإشارة المناسب حسب المعلومات المذكورة بين القوسين :

הִנֵּה (إسم الإشارة للذكر القريب) טוֹב , אוּלָם (للبعيد) טוֹב מִמֶּנּוּ . הָאִישׁ (قريب) חָכָם , אוּלָם (بعيد) חָכָם מִמֶּנּוּ . הַנַּעֲרָה (قريبة) קְטַנָּה , אוּלָם (بعيدة) קְטַנָּה מִמֶּנָּה . הַחַיָּה (قريبة) גְּדוֹלָה ! (قريبة) גְּדוֹלָה מִמֶּנָּה . הַנְּעָרִים (قريبون) וְהַנְּעָרוֹת (قريبات) לוֹמְדִים יַחְדָּו אֵצֶל מוֹרֶה אֶחָד . אַל יַעֲלִימוּ לֹא (قريب) מִ (قريبة) וְלֹא (قريبة) מִ (قريب) . הַגֵּד הַבְּשׂוֹרָה (قريبة) לָאָדוֹן (قريب) וְלַגְּבִירָה (قريبة) וּלְכָל הָאֲנָשִׁים (قريبون) . תְּמוֹל כָּתַבְתִּי לַאֲחוֹתִי מֵהַמִּקְרֶה (بعيد) . בַּשָּׁבוּעַ (بعيد) נִשְׁבַּעְתִּי אֶת הַשְּׁבוּעָה (بعيدة) .

تمرين ٢

اقرأ ما يأتي واسند كلمتي הִנֵּה و אַיִן إلى الضمائر المتصلة بدلا من الضمائر المنفصلة .

אִם אֵין (אַתָּה) יָכוֹל לִפְתֹּר שְׁאֵלָה קַלָּה כָּזוֹ, הִנֵּה (אַתָּה) תַּלְמִיד רַע מְאֹד .—

– אֵין (אֲנִי) רָע, אֲבָל קָשָׁה הַשְּׁאֵלָה מְאֹד .

– הִנֵּה לְךָ שְׁאֵלָה קַלָּה מִזֹּאת, וּבְזֹאת תִּבָּחֵן אִם בֶּאֱמֶת קָשָׁה הַשְּׁאֵלָה מִמְּךָ לִפְתֹּר אוֹתָהּ .

לְמִי הַשָּׁעוֹן הַיָּפֶה הַזֶּה ?

– לְבֶן אָחִי הוּא, וְגַם לִי יֵשׁ שָׁעוֹן יָפֶה כָּזֶה .—

– מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהוֹלֵךְ לִקְרָאתֵנוּ?

– הוּא הַצַּיָּר הַנּוֹדָע, אֲשֶׁר צִיֵּר אֶת תְּמוּנַת אָבִי וַיְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מְחִיר רַב בַּעֲדָהּ.

– מַדּוּעַ אֵין (אַתֶּם) לוֹמְדִים?

– הִנֵּה (אֲנַחְנוּ) מַתְחִילִים לִלְמֹד.

– הוּא אֵין (הוּא) שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וְאִמּוֹ וּמוֹרָיו, וְכָל יוֹדְעָיו קוֹרְאִים לוֹ "נַעַר מְגֻנֶּה".

הָאִשָּׁה הַלָּזוּ הִיא דוֹדָתִי.

הִנֵּה (אַתֶּם) תַּלְמִידִים מַקְשִׁיבִים, וְאֵין (אֲנִי) קוֹצֵף עֲלֵיכֶם עוֹד.

معنى الكلمات :

לִפְתֹּר أن تشرح . أن تحل — קַלָּה بسيطة — קָשָׁה صعبة ومعقدة — תִּבָּחֵן تُمتحن — בֶּאֱמֶת حقيقة — יָפֶה جميل — לִקְרָאת نحو — צַיָּר رسام — תְּמוּנָה رسم — מְחִיר ثمن — רַב كثير . وكبير . وقيم — מַדּוּעַ لماذا — מַתְחִילִים مبتدئون — יוֹדְעָיו عارفوه — מְגֻנֶּה قبيح — מַקְשִׁיב مطيع — קוֹצֵף غاضب — עוֹד بعد . أيضا .

تمرين ٣

اشرح أسماء الإشارة الواردة فى القطعة السابقة و بين حالاتها :

قل مثلا : כָּזוֹ — اسم إشارة للفرد المؤنث القريب مسبوق بـ "כּ" التشبيه .

מִזֹּאת — اسم إشارة للفرد المؤنث القريب مسبوق بـ "מ" النسب . الخ .

اسم الموصول — כִּנּוּי הַמּוּשָׁךְ

الموصول اسم وضع لمسمى معين بواسطة جملة بعده تسمى صلة .

وله لفظ واحد فى اللغة العبرية وهو كلمة אֲשֶׁר فهى تستعمل للمذكر وللمؤنث وللمفرد والجمع فتقول مثلا :

כַּבֵּד אֲשֶׁר לִמְּדְךָ (أى أكرم الذى علمك) .

و כַּבֵּד אֲשֶׁר לִמְּדוּךָ (أى أكرم الذين علموك) .

وأحيانا يأتى حرف الـ שֶׁ وحده أو حرف الـ הַ بدلا من كلمة אֲשֶׁר مثل : מַה־שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה (أى ما الذى كان هو الذى سيكون) ومثل : הוּא הַסֹּבֵב (أى هو المحيط) .

ملاحظة :

وتحل الـ " ה " محل الموصول اذا وقع بعده صفة أو فعل ورد فى الزمن الحالى مثل : הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם (أى هو الذى (الله) يصون الحق للدهر والأبد) فهنا دخلت الـ " ה " على الفعل שֹׁמֵר وهو فى زمن الحال عوضا عن الموصول "אֲשֶׁר" ومثل : הָרִים הַגְּבֹהִים (أى الجبال المرتفعة) عوضا عن הָרִים אֲשֶׁר הֵם גְּבֹהִים وذلك لدخولها على الصفة " גְּבֹהִים " .

قد يضم حرف النسب الى الموصول אֲשֶׁר وتحذف الصلة مثل : בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם عوضا عن בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא שָׁם (أى فى المكان الذى هو فيه) فقد حذفت الصلة " מָקוֹם " وانضمت الـ " ב " الى الموصول وأصبحت בַּאֲשֶׁר .

ما استفهامية — כִּנּוּי הַשְּׁאֵלָה

للعاقل מִי وللغير العاقل מַה مع تشديد أول حرف من الكلمة التى تتبعها و يفصل بينهما المقاف (־) مثل :

מִי הָאִישׁ הַזֶּה ؟ (أى من هذا الرجل ؟) ومثل :

מִי הִגִּיד לְךָ ؟ (أى من أخبرك ؟)

أو מַה־זֶּה ؟ (أى ما هذا ؟) ومثل :

מַה־שָּׁתִיתָ ؟ (أى ماذا شربت ؟) ومثل :

מַה־טּוֹב וּמַה נָּעִים ! (أى ما أحسن وما ألذ) .

ويتغير شكل מַה كالآتى إذا أتى بعدها حرف حلق من حروف "אהחרע" :

(١) فتشكل بالقماص هكذا : מָה إذا كان بعدها حرف "א" أو حرف "ר" مثل : מָה אַתֶּם ؟ (أى ماذا أنتم) ومثل : מָה רְאִיתֶם ؟ (أى ماذا رأيتم) ؟

وكذلك إذا أتى بعدها حرف "ע" الغير مشـكل بالقماص مثـل : מָה עָנָה (أى ماذا أجابت هى) ؟ أو מָה עֲשִׂיתֶם ؟ (أى ماذا صنعتم) ؟

(٢) وتشكل بالپتاح هكذا מַה وبدون تشديد الحرف الذى يليها إذا دخلت على حرف "ה" أو حرف "ח" المشكلين بحركة غير القماص مثل : מַה הוּא אוֹמֵר ؟ (أى ماذا يقول هو) ؟ ومثل : מַה חַטָּאתִי וּמַה־פִּשְׁעִי (أى ماذا يكون ذنبى وماذا تكون جريمتى) ؟

(٣) وتشكل بالسيجول هكذا מֶה إذا أتى بعدها ה, ח, ע مشكلة بأى حركة دون القماص مثل : מֶה הָיָה ؟ (أى ماذا كان) — מֶה חָשַׁבְתָּ ؟ (أى ماذا حسبت) — מֶה עָנִיתָ ؟ (أى ماذا أجبت) ؟

(٤) وتشكل بالقماص هكذا – מָה – أمام "ה" التعريف مهما كان شكلها مثل : וּמָה הָאָרֶץ ؟ (أى وما الأرض) ؟ — מָה הַדָּבָר ؟ (أى ما الأمر) ؟

ملاحظة :

وتدخل حروف النسب בְּכָלְ"ב على מִי و מָה كما تدخل عليهما أيضا كلمة שֶׁ فتقول : לְמִי ؟ בַּמֶּה ؟ כַּמָּה ؟ מִמִּי ؟ מִמָּה ؟ שֶׁלְּמִי ؟

تمرين

اكتب القطعة الآتية واشكل بالشكل المناسب (١) מה الاستفهامية. (٢) حرفا "ה" و "שׁ" الواردان كاسم الموصول .

מה־יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל הָעָמָל שֶׁיַּעֲמֹל ?

מה־שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה ומה שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה ·

מה־טּוֹב ומה־נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם־יָחַד !

אֶת־מִי אוֹ אֶת־מה רָאִיתָ ?

מה אַתֶּם עוֹשִׂים, מה אַתֶּם כּוֹתְבִים ומה יִלְמְדוּ הֵם ?

מה עָשִׂיתָ ומה עָשָׂה אָחִיךָ ?

מִי מִשְּׁנֵיכֶם יוֹדֵעַ מה הוּא ?

אֶת־מה־ תֶּאֱהַב יוֹתֵר, לִלְמֹד אוֹ לִישׁוֹן ?

מה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה שֶׁאַתָּה רוֹאֶה ?

מה עֲוֹנִי ומה חַטָּאתִי כִּי תִרְדְּפֵנִי חִנָּם ?

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, בָּרוּךְ הַמְרַחֵם עַל הָאָרֶץ ·

בָּרוּךְ הַמְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו ·

العـــدد — שֵׁם הַמִּסְפָּר

كما فى العربية يذكر فى المؤنث ويؤنث فى المذكر فتقول :

שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים — ثلاثة رجال .

תֵּשַׁע שָׁנִים — تسع سنين .

وواحد — אֶחָד وواحدة — אַחַת لا يجيئان قبل المعدود بل بعده فتقول :

בַּיִת אֶחָד — بيت واحد .

אִשָּׁה אַחַת — امرأة واحدة .

وإليك بيانه مذكرا ومؤنثا . مستقلا ومضافا

مذكرا			مؤنثا	
مستقلا		مضافا	مستقلا	مضافا
אֶחָד	واحد	אַחַד	אַחַת أو אֶחָת	אַחַת
שְׁנַיִם	إثنان	שְׁנֵי	שְׁתַּיִם	שְׁתֵּי
שְׁלֹשָׁה	ثلاثة	שְׁלֹשֶׁת	שָׁלֹשׁ	שְׁלֹשׁ
אַרְבָּעָה	أربعة	אַרְבַּעַת	אַרְבַּע	אַרְבַּע
חֲמִשָּׁה	خمسة	חֲמֵשֶׁת	חָמֵשׁ	חֲמֵשׁ
שִׁשָּׁה	ستة	שֵׁשֶׁת	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ
שִׁבְעָה	سبعة	שִׁבְעַת	שֶׁבַע	שְׁבַע
שְׁמֹנָה	ثمانية	שְׁמֹנַת	שְׁמֹנֶה	שְׁמֹנֶה
תִּשְׁעָה	تسعة	תִּשְׁעַת	תֵּשַׁע	תְּשַׁע
עֲשָׂרָה	عشرة	עֲשֶׂרֶת	עֶשֶׂר	עֶשֶׂר

من أحد عشر إلى تسع عشر وهى كالوضع العربى مذكرا ومؤنثا :

مذكرا

אַחַד أو עַשְׁתֵּי עָשָׂר	أحـد عشر
שְׁנֵים أو שְׁנֵי עָשָׂר	إثنـا »
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	ثلاثة »
אַרְבָּעָה »	أربعة »
חֲמִשָּׁה »	خمسة »
שִׁשָּׁה »	ستة »
שִׁבְעָה »	سبعة »
שְׁמֹנָה »	ثمـانية »
תִּשְׁעָה »	تسعة »

مؤنثـا

אַחַת أو עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה	إحدى عشرة
שְׁתֵּים أو שְׁתֵּי »	إثنتـا »
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה	ثلاث »
אַרְבַּע »	أربع »
חֲמֵשׁ »	خمس »
שֵׁשׁ »	ست »
שְׁבַע »	سبع »
שְׁמֹנֶה »	ثمـانى »
תְּשַׁע »	تسع »

من عشرين إلى ما فوق :

עֶשְׂרִים عشرون — עֶשְׂרִים וְאֶחָד أو אֶחָד וְעֶשְׂרִים واحد وعشرون — עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם أو שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים إثنان وعشرون — עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה أو שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים ثلاثة وعشرون — עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה أو שְׁמֹנָה וְעֶשְׂרִים ثمانية وعشرون — עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה أو תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים تسعة وعشرون ... ...

وتقول في المؤنث — עֶשְׂרִים וְאַחַת أو אַחַת וְעֶשְׂרִים إحدى وعشرون — עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם أو שְׁתַּיִם וְעֶשְׂרִים إثنتان وعشرون — עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ أو שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים ثلاث وعشرون — עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע أو אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים أربع وعشرون ... ... עֶשְׂרִים וָתֵשַׁע أو תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים تسع وعشرون .

ثم تقول שְׁלֹשִׁים ثلاثون — אַרְבָּעִים أربعون — חֲמִשִּׁים خمسون — שִׁשִּׁים ستون — שִׁבְעִים سبعون — שְׁמוֹנִים ثمانون — תִּשְׁעִים تسعون — מֵאָה مائة .

מָאתַיִם أو שְׁתֵּי מֵאוֹת مائتان — שְׁלֹשׁ מֵאוֹת ثلثمائة — אַרְבַּע מֵאוֹת أربعمائة — חֲמֵשׁ מֵאוֹת خمسمائة — שֵׁשׁ מֵאוֹת — שְׁבַע מֵאוֹת — שְׁמֹנֶה מֵאוֹת — תְּשַׁע מֵאוֹת — אֶלֶף ألف — אַלְפַּיִם أو שְׁנֵי אֲלָפִים ألفان — שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים ثلاثة آلاف — אַרְבַּעַת ... חֲמֵשֶׁת ... שֵׁשֶׁת ... שִׁבְעַת ... שְׁמֹנַת ... תִּשְׁעַת ... עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים عشرة آلاف أو רִבּוֹא — עֶשְׂרִים אֶלֶף عشرون ألف أو רִבּוֹתַיִם — שְׁלֹשִׁים אֶלֶף ثلاثون ألف أو שָׁלֹשׁ רִבּוֹא — מֵאָה אֶלֶף مئة ألف أو עֶשֶׂר רִבּוֹא — אֶלֶף אֲלָפִים أو מֵאָה רִבּוֹא مليون .

ملاحظة :

الأعداد من ثلاثة الى تسعة تكون على عكس المعدود مفردة أو مركبة أو معطوفا عليها .

العدد عشرة يكون على عكس المعدود ان كان مفردا ، وعلى وفقه إن كان مركبا .

العددان واحد واثنان يوافقان المعدود مفردين أو مركبين أو معطوفا عليهما

مائة وألف وألفاظ العقود تلزم صورة واحدة ، سواء أكان المعدود مذكرا أم مؤنثا .

عدد ترتيبي — מִסְפָּר סִדּוּרִי

مذكرا	مؤنثا	جمع المذكر	جمع المؤنث
רִאשׁוֹן أول	רִאשׁוֹנָה أولى	רִאשׁוֹנִים أوائل	רִאשׁוֹנוֹת أوليات
שֵׁנִי ثانى	שֵׁנִית ثانية	שְׁנִיִּים ثوان	שְׁנִיּוֹת ثانيات
שְׁלִישִׁי ثالث	שְׁלִישִׁית ثالثة	שְׁלִישִׁים ثالثون	שְׁלִישִׁיּוֹת ثالثات
רְבִיעִי رابع	רְבִיעִית رابعة	רְבִיעִים رابعون	רְבִיעִיּוֹת رابعات
חֲמִישִׁי خامس	חֲמִישִׁית خامسة	חֲמִישִׁים خوامس	חֲמִישִׁיּוֹת خامسات
שִׁשִּׁי سادس	שִׁשִּׁית سادسة	שִׁשִּׁים سوادس	שִׁשִּׁיּוֹת سادسات
שְׁבִיעִי سابع	שְׁבִיעִית سابعة	שְׁבִיעִים سوابع	שְׁבִיעִיּוֹת سابعات
שְׁמִינִי ثامن	שְׁמִינִית ثامنة	שְׁמִינִים ثوامن	שְׁמִינִיּוֹת ثامنات
תְּשִׁיעִי تاسع	תְּשִׁיעִית تاسعة	תְּשִׁיעִים تواسع	תְּשִׁיעִיּוֹת تاسعات
עֲשִׂירִי عاشر	עֲשִׂירִית عاشرة	עֲשִׂירִים عواشر	עֲשִׂירִיּוֹת عاشرات

ملاحظة :

العدد الترتيبي كالنعت يأتى بعد المعدود و يتبع المعدود فى تعريفه وتنكيره كما يتبعه فى افراده وجمعه وفى تذكيره وتأنيثه
مثل : שָׁנָה רִאשׁוֹנָה — سنة أولى و הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה — السنة الأولى .

بعد العدد عشرة يستعمل العدد الأصلى بدلا من العدد الترتيبي و يأتى بعد الاسم المعدود مثل : הַיּוֹם הָעֶשְׂרִים اليوم العشرين ومثل : שְׁנַת הַשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה (أى السنة الثانية عشرة) .

الكسور — מִסְפָּר חֶלְקִי

חֵצִי (חֲצִי فى الإضافه) نصف — שְׁלִישׁ ثلث — רֶבַע ربع — חֹמֶשׁ خمس — שִׁשִּׁית سُدس — שְׁבִיעִית سُبع — שְׁמִינִית ثُمن — תְּשִׁיעִית تُسع — עֲשִׂירִית أو עֲשִׂירִיָּה عُشر .

ما بعد عشرة لا توجد ألفاظ للكسور وتستعمل الأعداد الأصلية مسبوقة بلفظ חֵלֶק
مثال ذلك : חֵלֶק אַחַד עָשָׂר – חֵלֶק עֶשְׂרִים – חֵלֶק שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים وهكذا .

تمرين ١

اكتب القطعة الآتية وبدل الأرقام العربية بأعداد عبرية :

לְדוֹדִי הַזָּקֵן (٢) בָּנִים ו (٢) בָּנוֹת·— (٧) סוּסִים ו (٧) פָּרוֹת עַל הָהָר הַזֶּה·— יַעֲקֹב שָׁלַח לְעֵשָׂו: עִזִּים (٢٠٠) וּתְיָשִׁים (٢٠) רְחֵלִים (٢٠٠) וְאֵילִים (٢٠) גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם (٣٠) פָּרִים (١٠) וּפָרוֹת (٤٠) אֲתוֹנוֹת (٢٠) וַעֲיָרִים (١٠).

אַתְּ צְעִירָה מִמֶּנִּי, כִּי אַתְּ רַק בַּת (١١) שָׁנָה וַאֲנִי בֶּן (١٣) שָׁנָה· בַּבַּיִת הַגָּדוֹל הַזֶּה יֵשׁ (١٥) חֲדָרִים· בְּכָל חֲדָרֵינוּ יֵשׁ (٩) מִטּוֹת, (٦) שֻׁלְחָנוֹת ו (١٥١) כִּסְאוֹת· אָחִי חוֹלֶה זֶה (١٤) יוֹם· אָבִי בֶּן (٤٢) שָׁנָה וְאִמִּי בַּת (٣٩) שָׁנָה·

בַּשָּׁנָה יֵשׁ (٣٦٥) יוֹם, בַּחֹדֶשׁ (٣٠) יוֹם, וּבַיּוֹם (٢٤) שָׁעָה·

הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת לָקְחָה מִמֶּנִּי (٥) שָׁעוֹת, (٤٨) רֶגַע ו (٥٥) דַּק·

تمرين ٢

اكتب كما قبله :

אָדָם הָרִאשׁוֹן חַי (٩٣٠) שָׁנָה, שֵׁת מֵת בֶּן (٩١٢) שָׁנָה, אֱנוֹשׁ בֶּן (٩٠٥) שָׁנִים, כָּל יְמֵי מַהֲלַלְאֵל (٨٩٥) שָׁנִים, כָּל יְמֵי יֶרֶד (٩٦٢) שָׁנִים· כָּל יְמֵי מְתוּשֶׁלַח (٩٦٩) שָׁנִים, נֹחַ חַי (٩٥٠) שָׁנָה, אַבְרָהָם חַי (١٧٥) שָׁנִים, שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (١٢٧) שָׁנִים, יוֹסֵף מֵת בֶּן (١١٠) שָׁנִים, בְּנֵי בִנְיָמִין (٦٥٤,٠٠٠) בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם יֵשׁ לְעֵרֶךְ (١٤) מִלְיוֹן תּוֹשָׁבִים וּבָהֶם כְּ (٩٠,٠٠٠) עִבְרִים·

تمرين ٣

اقرأ ما يأتي و بدل الأرقام العبرية بالأعداد الترتيبية :

בַּחֶדֶר הָ (א׳) יֵשׁ מִטָּה וְכִסֵּא וְשֻׁלְחָן· הַיּוֹם הַ (ז׳) הוּא יוֹם הַשַּׁבָּת· אָחִי הַקָּטָן לוֹמֵד בִּשְׁקִידָה וְהִנֵּהוּ הַתַּלְמִיד הַ (ב׳) בְּבֵית הַסֵּפֶר, אַךְ אֲחוֹתִי הַגְּדוֹלָה עֲצֵלָה וְהִנֶּהָ הַתַּלְמִידָה הַ (כה׳) כְּלוֹמַר: הָאַחֲרוֹנָה· הַשָּׁנָה הַ (נ׳) הָיְתָה מִלְּפָנִים שְׁנַת הַיּוֹבֵל לָעִבְרִים וְהַשָּׁנָה הַ (ז׳) שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה· הַחֹדֶשׁ הָ (א׳) בַּשָּׁנָה הָעִבְרִית נִקְרָא נִיסָן, הַ (ב׳) אִיָּר, הַ (ג) סִיוָן, הָ (ד׳) תַּמּוּז, הַ (ה׳) אָב, הַ (ו׳) אֱלוּל, הַ (ז׳) תִּשְׁרֵי, הַ (ח׳) חֶשְׁוָן, הַ (ט׳) כִּסְלֵו, הָ (י׳) טֵבֵת, הָ (יא׳) שְׁבָט, הַ (יב׳) אֲדָר·

تمرين ٤

اكتب بالحروف العبرية الكسور الآتية :

٣/٤ כִּילוֹ ، ١/٢ הַהִין ،

٤/٦ = ٢/٣   ٢/٣ + ١/٢ = ١ ١/٦   ٤/٨ + ٥/٨ = ١ ١/٨ ·

הַחֹדֶשׁ הוּא ١/٢ בַּשָּׁנָה, וְהַיּוֹם הוּא הַחֵלֶק ١/٣٦٥ בַּשָּׁנָה·

יְדִידִי הָיָה בְּקָהִיר ١/٣ שָׁנָה, אָחִי ١/٢ שָׁנָה, אֲחוֹתִי ٢ שָׁנִים וַאֲנִי ١ ١/٢ שָׁנָה·

تصريف الاسم ـ נְטִיַּת הַשֵּׁמוֹת

سبق أن تكلمنا عن التغيير فى صورة الاسم وفى شكله فى حالة إضافته إلى اسم آخر مفردا وجمعا . أما فى حالة إضافته إلى الضمائر فيتصرف الاسم كالآتى :

١ ـ الاسم المذكر

(أ) أسماء ممدودة الصدر :

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	מֶלֶךְ ملك	מֶלֶךְ	מַלְכִּי ، מַלְכְּךָ ، מַלְכֵּךְ ، מַלְכּוֹ ، מַלְכָּהּ ، מַלְכֵּנוּ ، מַלְכְּכֶם ، מַלְכְּכֶן ، מַלְכָּם ، מַלְכָּן .
جمع ...	מְלָכִים ملوك	מַלְכֵי	מְלָכַי ، מְלָכֶיךָ ، מְלָכַיִךְ ، מְלָכָיו ، מְלָכֶיהָ ، מְלָכֵינוּ ، מַלְכֵיכֶם ، מַלְכֵיכֶן ، מַלְכֵיהֶם ، מַלְכֵיהֶן .
			وقس عليه יֶלֶד ولد ، כֶּרֶם كرم ، דֶּרֶךְ طريق ، קֶשֶׁת قوس ، עֶבֶד عبد ، עֶרֶשׂ سرير ،
مفرد ...	דֶּגֶל علم . راية	דֶּגֶל	דִּגְלִי ، דִּגְלְךָ ، דִּגְלֵךְ ، דִּגְלוֹ ، דִּגְלָהּ ، דִּגְלֵנוּ ، דִּגְלְכֶם ، דִּגְלְכֶן ، דִּגְלָם ، דִּגְלָן .
جمع ...	דְּגָלִים أعلام	דִּגְלֵי	فى صيغة الجمع يتصرف كـ מֶלֶךְ
			وقس عليه שֶׁקֶל ريال فضة ، שֶׁבֶר كسر ، קֶבֶר قبر ، פֶּסֶל تمثال ، בֶּגֶד ثوب ، זֵכֶר ذكر .

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	סֵפֶר كتاب	סֵפֶר	انظر דָּבָר فتقول : סִפְרִי ، סִפְרְךָ ... סִפְרָהּ ، סִפְרֵנוּ ، סִפְרְכֶם ، ... סִפְרָן.
جمع ...	סְפָרִים كتب	סִפְרֵי	انظر דָּבָר في صيغة الجمع فتقول : סְפָרַי ، סְפָרֶיךָ ، סְפָרֶיהָ ، סְפָרֵינוּ ، סִפְרֵיכֶם ، סִפְרֵיכֶן ، סִפְרֵיהֶם ، סִפְרֵיהֶן.
			وقس عليه סֵדֶר نظام ، סֵפֶל فنجان ، שֵׁבֶט سبط ، מֵצַח جبين ، נֵצַח قوة ، פֶּשַׁע ذنب.
مفرد ...	עֵגֶל عجل	עֵגֶל	עֶגְלִי ، עֶגְלְךָ ، עֶגְלֵךְ ، עֶגְלוֹ ، עֶגְלָהּ ، עֶגְלֵנוּ ، עֶגְלְכֶם ، עֶגְלְכֶן ، עֶגְלָם ، עֶגְלָן.
جمع ...	עֲגָלִים عجول	עֶגְלֵי	עֲגָלַי ، עֲגָלֶיךָ ، עֲגָלַיִךְ ، עֲגָלָיו ، עֲגָלֶיהָ ، עֲגָלֵינוּ ، עֶגְלֵיכֶם ، עֶגְלֵיכֶן ، עֶגְלֵיהֶם ، עֶגְלֵיהֶן.
			وقس عليه אֵבֶר جناح ، عضو ، חֶדֶר حجرة חֵלֶב شحم ، עֵדֶר قطيع ، سرب ، עֵשֶׂב عشب . وكلها أسماء فاؤها حرف حلق .
مفرد ...	צֹרֶךְ حاجة	צֹרֶךְ	צָרְכִּי ، צָרְכְּךָ ، צָרְכֵּךְ ، צָרְכּוֹ ، צָרְכָּהּ ، צָרְכֵּנוּ ، צָרְכְּכֶם ، צָרְכְּכֶן ، צָרְכָּם ، צָרְכָּן.
جمع ...	צְרָכִים حوائج	צָרְכֵי	צְרָכַי ، צְרָכֶיךָ ، צְרָכַיִךְ ، צְרָכָיו ، צְרָכֶיהָ ، צְרָכֵינוּ ، צָרְכֵיכֶם ، צָרְכֵיכֶן ، צָרְכֵיהֶם ، צָרְכֵיהֶן.
			وقس عليه קֹדֶשׁ قداسة ، طهارة ، אֹהֶל خيمة ، אֹזֶן أذن ، חֹדֶשׁ شهر .

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف الى الضمائر
مفرد ...	נַעַר فتى	נַעַר	נַעֲרִי ، נַעַרְךָ ، נַעֲרֵךְ ، נַעֲרוֹ ، נַעֲרָהּ ، נַעֲרֵנוּ ، נַעַרְכֶם ، נַעַרְכֶן ، נַעֲרָם ، נַעֲרָן.
جمع ...	נְעָרִים فتية	נַעֲרֵי	נְעָרַי ، נְעָרֶיךָ ، נְעָרַיִךְ ، נְעָרָיו ، נְעָרֶיהָ ، נְעָרֵינוּ ، נַעֲרֵיכֶם ، נַעֲרֵיכֶן ، נַעֲרֵיהֶם ، נַעֲרֵיהֶן.
			وقس عليه בַּעַל بعل. صاحب ، שַׁעַר بوابة ، سعر ، סַעַר زوبعة ، שַׁחַר فجر، שַׁחַק سماء، נַחַל جدول ماء .
مفرد ...	תֹּאַר صفة	תֹּאַר	תָּאֳרִי ، תָּאָרְךָ ، תָּאֳרֵךְ ، תָּאֳרוֹ ، תָּאֳרָהּ ، תָּאֳרֵנוּ ، תָּאָרְכֶם ، תָּאָרְכֶן ، תָּאֳרָם ، תָּאֳרָן.
جمع ...	תְּאָרִים صفات	תָּאֳרֵי	תְּאָרַי ، תְּאָרֶיךָ ، תְּאָרַיִךְ ، תְּאָרָיו ، תְּאָרֶיהָ ، תְּאָרֵינוּ، תָּאֳרֵיכֶם ، תָּאֳרֵיכֶן، תָּאֳרֵיהֶם ، תָּאֳרֵיהֶן.
			وقس عليه זֹהַר بهاء ، מֹהַר مهر ، פֹּעַל فعل ، שֹׁחַד رشوة .
مفرد ...	נֵצַח قوة	נֵצַח	נִצְחִי ، נִצְחֲךָ ، נִצְחֵךְ والباقى مثل סֵפֶר
جمع ...	נְצָחִים قوات	נִצְחֵי	נְצָחַי ، נְצָחֶיךָ ، والباقى مثل סֵפֶר
			وقس عليه נֶגַע وباء ، פֶּגַע حادث ، סֶלַע صخرة ، מֶלַח ملح ، זֶבַח ذبح ، قربان ، פֶּרַח زهرة.

(ب) أسماء ممدودة العجز :

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	זָקֵן شيخ	זְקַן	זְקֵנִי , זְקֵנְךָ , זְקֵנֵךְ , זְקֵנוֹ , זְקֵנָהּ , זְקֵנֵנוּ , זְקֵנְכֶם , זְקֵנְכֶן , זְקֵנָם , זְקֵנָן ,
جمع ...	זְקֵנִים شيوخ	זִקְנֵי	זְקֵנַי , זְקֵנֶיךָ , זְקֵנַיִךְ , זְקֵנָיו , זְקֵנֶיהָ , זְקֵנֵינוּ , זִקְנֵיכֶם , זִקְנֵיכֶן , זִקְנֵיהֶם , זִקְנֵיהֶן.
			وقس عليه שָׁכֵן ساكن ، جار , שָׁקֵד لوزة , בָּטֵל عاطل ، بدون عمل .
مفرد ...	דָּבָר شيء . قول	דְּבַר	דְּבָרִי , דְּבָרְךָ , דְּבָרֵךְ , דְּבָרוֹ , דְּבָרָהּ , דְּבָרֵנוּ , דְּבַרְכֶם , דְּבַרְכֶן , דְּבָרָם , דְּבָרָן.
جمع ...	דְּבָרִים أشياء أقوال . كلام	דִּבְרֵי	דְּבָרַי , דְּבָרֶיךָ , דְּבָרַיִךְ , דְּבָרָיו , דְּבָרֶיהָ , דְּבָרֵינוּ , דִּבְרֵיכֶם , דִּבְרֵיכֶן , דִּבְרֵיהֶם , דִּבְרֵיהֶן.
			وقس عليه כְּתָב كتابة ، خط , בָּקָר بقر , בָּרָק برق זָכָר ذكر .
مفرد ...	גָּמָל جمل	גְּמַל	גְּמַלִּי , גְּמַלְּךָ , גְּמַלֵּךְ , גְּמַלּוֹ , גְּמַלָּהּ , גְּמַלֵּנוּ , גְּמַלְּכֶם , גְּמַלְּכֶן , גְּמַלָּם , גְּמַלָּן.
جمع ...	גְּמַלִּים جمال	גְּמַלֵּי	גְּמַלַּי , גְּמַלֶּיךָ , גְּמַלַּיִךְ , גְּמַלָּיו , גְּמַלֶּיהָ , גְּמַלֵּינוּ , גְּמַלֵּיכֶם , גְּמַלֵּיכֶן , גְּמַלֵּיהֶם , גְּמַלֵּיהֶן.
			وقس عليه אַרְנָב أرنب , זְמַן زمن ، وقت , עָפָר تراب (بلا تشديد لام الكلمة) נָהָר نهر (بلا تشديد لام الكلمة) ويجمع على נְהָרוֹת و נְהָרִים .

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	גָּדוֹל كبير	גְּדוֹל	גְּדוֹלִי ، גְּדוֹלְךָ ، גְּדוֹלֵךְ ، גְּדוֹלוֹ ، גְּדוֹלָהּ ، גְּדוֹלֵנוּ ، גְּדוֹלְכֶם ، גְּדוֹלְכֶן ، גְּדוֹלָם ، גְּדוֹלָן .
جمع ...	גְּדוֹלִים كبار	גְּדוֹלֵי	גְּדוֹלַי ، גְּדוֹלֶיךָ ، גְּדוֹלַיִךְ ، גְּדוֹלָיו ، גְּדוֹלֶיהָ ، גְּדוֹלֵינוּ ، גְּדוֹלֵיכֶם ، גְּדוֹלֵיכֶן ، גְּדוֹלֵיהֶם ، גְּדוֹלֵיהֶן .
			وقس عليه שָׁלוֹם سلام ، כָּבוֹד شرف ، احترام ، שָׂשׂוֹן فرح ، سرور.
مفرد ...	גַּנָּב لص ، سارق	גַּנַּב	גַּנָּבִי ، גַּנָּבְךָ ، גַּנָּבֵךְ ، גַּנָּבוֹ ، גַּנָּבָהּ ، גַּנָּבֵנוּ ، גַּנַּבְכֶם ، גַּנַּבְכֶן ، גַּנָּבָם ، גַּנָּבָן .
جمع ...	גַּנָּבִים لصوص	גַּנָּבֵי	גַּנָּבַי ، גַּנָּבֶיךָ ، גַּנָּבַיִךְ ، גַּנָּבָיו ، גַּנָּבֶיהָ ، גַּנָּבֵינוּ ، גַּנָּבֵיכֶם ، גַּנָּבֵיכֶן ، גַּנָּבֵיהֶם ، גַּנָּבֵיהֶן .
			وقس عليه חָרָשׁ حفار ، פָּרָשׁ فارس ، סַבָּל حمال גַּמָּל جمال ، חַמָּר حمّار ، מַלָּח نوتي ، נַגָּר نجار .
مفرد ...	פָּקִיד وكيل ملاحظ	פְּקִיד	פְּקִידִי ، פְּקִידְךָ ، פְּקִידֵךְ ، פְּקִידוֹ ، פְּקִידָהּ ، פְּקִידֵנוּ ، פְּקִידְכֶם ، פְּקִידְכֶן ، פְּקִידָם ، פְּקִידָן .
جمع ...	פְּקִידִים وكلاء	פְּקִידֵי	פְּקִידַי ، פְּקִידֶיךָ ، פְּקִידַיִךְ ، פְּקִידָיו ، פְּקִידֶיהָ ، פְּקִידֵינוּ ، פְּקִידֵיכֶם ، פְּקִידֵיכֶן ، פְּקִידֵיהֶם ، פְּקִידֵיהֶן .
			وقس عليه שָׂכִיר عامل ، مأجور ، שָׂרִיד بقية ، עָשִׁיר غني ، גְּבִיר سيد ، נָסִיךְ أمير ، וָזִיר وزير ، נָגִיד زعيم ، شريف .

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	עִוֵּר أعمى	עִוֵּר	עִוְרִי , עִוֶּרְךָ , עִוְרֵךְ , עִוְרוֹ , עִוְרָהּ , עִוְרֵנוּ , עִוֶּרְכֶם , עִוֶּרְכֶן , עִוְרָם , עִוְרָן .
جمع ...	עִוְרִים عميان	עִוְרֵי	עִוְרַי , עִוְרֶיךָ , עִוְרַיִךְ , עִוְרָיו , עִוְרֶיהָ , עִוְרֵינוּ , עִוְרֵיכֶם , עִוְרֵיכֶן , עִוְרֵיהֶם , עִוְרֵיהֶן .
			وقس عليه חֵרֵשׁ أصم
مفرد ...	שָׂדֶה حقل	שְׂדֵה	שָׂדִי , שָׂדְךָ , שָׂדֵךְ , שָׂדוֹ , שָׂדָהּ , שָׂדֵנוּ , שָׂדְכֶם , שָׂדְכֶן ' שָׂדָם , שָׂדָן .
جمع ...	שָׂדוֹת حقول	שְׂדֵי	שְׂדוֹתַי , שְׂדוֹתֶיךָ , שְׂדוֹתַיִךְ , שְׂדוֹתָיו , שְׂדוֹתֶיהָ ' שְׂדוֹתֵינוּ , שְׂדוֹתֵיכֶם , שְׂדוֹתֵיכֶן , שְׂדוֹתֵיהֶם ' שְׂדוֹתֵיהֶן .
			وقس عليه מַטֶּה عصا , מִקְנֶה مواشي , קָנֶה قصبة , بحذف لام الفعل عند التصريف
مفرد ...	זַיִת زيتونة	זֵית	זֵיתִי , זֵיתְךָ , זֵיתֵךְ , זֵיתוֹ , זֵיתָהּ , זֵיתֵנוּ , זֵיתְכֶם , זֵיתְכֶן , זֵיתָם , זֵיתָן .
جمع ...	זֵיתִים زيتون	זֵיתֵי	זֵיתַי , זֵיתֶיךָ , זֵיתַיִךְ , זֵיתָיו , זֵיתֶיהָ , זֵיתֵינוּ , זֵיתֵיכֶם , זֵיתֵיכֶן , זֵיתֵיהֶם , זֵיתֵיהֶן .
			وقس عليه חַיִל قوة ، مقدرة , עַיִן عين (עֵינַיִם مثنى) לַיִל ليل .

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	בַּיִת بيت	בֵּית	בֵּיתִי ، בֵּיתְךָ ، ... בֵּיתָהּ ، ... مثل זַיִת
جمع ...	בָּתִּים بيوت	בָּתֵּי	בָּתַּי ، בָּתֶּיךָ ، בָּתַּיִךְ ، בָּתָּיו ، בָּתֶּיהָ ، בָּתֵּינוּ ، בָּתֵּיכֶם ، בָּתֵּיכֶן ، בָּתֵּיהֶם ، בָּתֵּיהֶן
مفرد ...	אָוֶן ظلم ، مشقة	אוֹן	אוֹנִי ، אוֹנְךָ ، אוֹנֵךְ ، אוֹנוֹ ، אוֹנָהּ. אוֹנֵנוּ ، אוֹנְכֶם ، אוֹנְכֶן ، אוֹנָם ، אוֹנָן.
جمع ...	אוֹנִים مشقات	אוֹנֵי	אוֹנַי ، אוֹנֶיךָ ، אוֹנַיִךְ אוֹנָיו ، אוֹנֶיהָ ، אוֹנֵינוּ ، אוֹנֵיכֶם ، אוֹנֵיכֶן ، אוֹנֵיהֶם ، אוֹנֵיהֶן.
			وقس عليه מָוֶת موت ، שָׁוְא شر ، إثم תּוֹר دور ، אוֹר نور ، דּוֹר جيل ، עוֹל نير .
مفرد ...	דֹּב دب	דֹּב	דֻּבִּי ، דֻּבְּךָ ، דֻּבֵּךְ ، דֻּבּוֹ ، דֻּבָּהּ ، דֻּבֵּנוּ ، דֻּבְּכֶם ، דֻּבְּכֶן ، דֻּבָּם ، דֻּבָּן.
جمع ...	דֻּבִּים أدباب	דֻּבֵּי	דֻּבַּי ، דֻּבֶּיךָ ، דֻּבַּיִךְ ، דֻּבָּיו ، דֻּבֶּיהָ ، דֻּבֵּינוּ ، דֻּבֵּיכֶם ، דֻּבֵּיכֶן ، דֻּבֵּיהֶם ، דֻּבֵּיהֶן.
			وقس عليه חֹק قانون ، فرض ، כֹּל كل ، רֹב معظم.

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	עֵת وقت. زمن	עֵת	עִתִּי , עִתְּךָ , עִתֵּךְ , עִתּוֹ , עִתָּהּ , עִתֵּנוּ , עִתְּכֶם , עִתְּכֶן , עִתָּם , עִתָּן.
جمع ...	עִתִּים أوقات	עִתֵּי	עִתַּי , עִתֶּיךָ , עִתַּיִךְ , עִתָּיו , עִתֶּיהָ , עִתֵּינוּ , עִתֵּיכֶם , עִתֵּיכֶן , עִתֵּיהֶם , עִתֵּיהֶן.
			وقس عليه שֵׁן (שִׁנַּיִם , שִׁנֵּי) سن , לֵב لب ، قلب חֵן لطف ، جمال , קֵן قن ، عش , פַּת لقمة.
مفرد ...	עֵט سن ريشة	עֵט	עִטִּי , עִטְּךָ , עִטֵּךְ , עִטּוֹ , עִטָּהּ , עִטֵּנוּ , עִטְּכֶם , עִטְּכֶן , עִטָּם , עִטָּן.
جمع ...	עִטִּים أسنان ريشة	עִטֵּי	עִטַּי , עִטֶּיךָ , עִטַּיִךְ , עִטָּיו , עִטֶּיהָ , עִטֵּינוּ , עִטֵּיכֶם , עִטֵּיכֶן , עִטֵּיהֶם , עִטֵּיהֶן.
			وقس عليه עֵד شاهد , זָר أجنبي , עֵץ شجر , דַּד وغ.
مفرد ...	גְּדִי جدى	גְּדִי	גְּדִיִי , גְּדִיְךָ , גְּדִיֵךְ , גְּדִיוֹ , גְּדִיָהּ , גְּדִיֵנוּ , גְּדִיְכֶם , גְּדִיְכֶן , גְּדִיָם , גְּדִיָן.
جمع ...	גְּדָיִים جديان	גְּדָיֵי	גְּדָיַי , גְּדָיֶיךָ , גְּדָיַיִךְ , גְּדָיָיו , גְּדָיֶיהָ , גְּדָיֵינוּ , גְּדָיֵיכֶם , גְּדָיֵיכֶן , גְּדָיֵיהֶם , גְּדָיֵיהֶן.
			وقس عليه צְבִי ظبي , כְּלִי (כֵּלִים) آنية , דְּלִי جردل , פְּרִי ثمر .

٢ — الاسم المؤنث

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	בְּרָכָה بركة	בִּרְכַּת	בִּרְכָתִי ... يتصرف كـ שִׂמְחָה.
جمع ...	בְּרָכוֹת بركات	בִּרְכוֹת	انظر שִׂמְחָה في صيغة الجمع فتقول : בִּרְכוֹתַי , בִּרְכוֹתֶיךָ , בִּרְכוֹתַיִךְ الخ. وقس عليه יַלְדָּה بنت (יַלְדָּתִי , יְלָדוֹת , יַלְדוֹתַי)
مفرد ...	בְּשׂוֹרָה بشرى	בְּשׂוֹרַת	בְּשׂוֹרָתִי , בְּשׂוֹרָתְךָ ... انظر פָּרָה في صيغة المفرد
جمع ...	בְּשׂוֹרוֹת بشائر	בְּשׂוֹרוֹת	انظر פָּרָה في صيغة الجمع فتقول : בְּשׂוֹרוֹתַי الخ.
مفرد ...	תּוֹעֵבָה مكروهة	תּוֹעֲבַת	תּוֹעֲבָתִי , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתֵךְ , תּוֹעֲבָתוֹ , תּוֹעֲבָתָהּ , תּוֹעֲבָתֵנוּ , תּוֹעֲבַתְכֶם , תּוֹעֲבַתְכֶן , תּוֹעֲבָתָם , תּוֹעֲבָתָן
جمع ...	תּוֹעֵבוֹת مكروهات	תּוֹעֲבוֹת	תּוֹעֲבוֹתַי , תּוֹעֲבוֹתֶיךָ , תּוֹעֲבוֹתַיִךְ , תּוֹעֲבוֹתָיו , תּוֹעֲבוֹתֶיהָ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ , תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם , תּוֹעֲבוֹתֵיכֶן , תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם , תּוֹעֲבוֹתֵיהֶן.
مفرد ...	מַתָּנָה هبة	מַתְּנַת	מַתָּנָתִי , מַתְּנָתְךָ , מַתָּנָתֵךְ , מַתָּנָתוֹ , מַתָּנָתָהּ , מַתָּנָתֵנוּ , מַתְּנַתְכֶם , מַתְּנַתְכֶן , מַתָּנָתָם , מַתָּנָתָן.
جمع ...	מַתָּנוֹת هبات	מַתְּנוֹת	מַתְּנוֹתַי , מַתְּנוֹתֶיךָ , מַתְּנוֹתַיִךְ , מַתְּנוֹתָיו , מַתְּנוֹתֶיהָ מַתְּנוֹתֵינוּ , מַתְּנוֹתֵיכֶם , מַתְּנוֹתֵיכֶן , מַתְּנוֹתֵיהֶם , מַתְּנוֹתֵיהֶן.

	الوزن	مضاف الى اسم	مضاف الى الضمائر
مفرد ...	עֲטָרָה إكليل	עֲטֶרֶת	עֲטַרְתִּי ، עֲטַרְתְּךָ ، עֲטַרְתֵּךְ ، עֲטַרְתּוֹ ، עֲטַרְתָּהּ ، עֲטַרְתֵּנוּ ، עֲטֶרֶתְכֶם ، עֲטֶרֶתְכֶן ، עֲטַרְתָּם ، עֲטַרְתָּן ،
جمع ...	עֲטָרוֹת أكاليل .	עַטְרוֹת	עַטְרוֹתַי ، עַטְרוֹתֶיךָ ، עַטְרוֹתַיִךְ ، עַטְרוֹתָיו ، עַטְרוֹתֶיהָ עַטְרוֹתֵינוּ ، עַטְרוֹתֵיכֶם ، עַטְרוֹתֵיכֶן ، עַטְרוֹתֵיהֶם ، עַטְרוֹתֵיהֶן .
مفرد ...	מִלְחָמָה معركة حرب	מִלְחֶמֶת	מִלְחַמְתִּי ، انظر עֲטֶרֶת ، מִלְחַמְתֵּנוּ ، انظر עֲטֶרֶת .
جمع ...	מִלְחָמוֹת معارك حروب	מִלְחֲמוֹת	מִלְחֲמוֹתַי ، מִלְחֲמוֹתֶיךָ ، מִלְחֲמוֹתַיִךְ ، מִלְחֲמוֹתָיו ، מִלְחֲמוֹתֶיהָ ، מִלְחֲמוֹתֵינוּ ، מִלְחֲמוֹתֵיכֶם ، ...כֶן מִלְחֲמוֹתֵיהֶם ...הֶן
مفرد ...	גָּלוּת سبي	גָּלוּת	גָּלוּתִי ، גָּלוּתְךָ ، גָּלוּתֵךְ ، ... גָּלוּתֵנוּ ، גָּלוּתְכֶם ، ...
جمع ...	גָּלֻיּוֹת سبايا	גָּלֻיּוֹת	גָּלֻיּוֹתַי ، גָּלֻיּוֹתֶיךָ ، ...

	الوزن	مضاف الى اسم	مضاف الى الضمائر
مفرد ...	פָּרָה بقرة	פָּרַת	פָּרָתִי ، פָּרָתְךָ ، פָּרָתֵךְ ، פָּרָתוֹ ، פָּרָתָהּ · פָּרָתֵנוּ ، פָּרַתְכֶם ، פָּרַתְכֶן ، פָּרָתָם ، פָּרָתָן ·
جمع ...	פָּרוֹת بقرات	פָּרוֹת	פָּרוֹתַי ، פָּרוֹתֶיךָ ، פָּרוֹתַיִךְ פָּרוֹתָיו ، פָּרוֹתֶיהָ ، פָּרוֹתֵינוּ ، פָּרוֹתֵיכֶם ، פָּרוֹתֵיכֶן ، פָּרוֹתֵיהֶם ، פָּרוֹתֵיהֶן ·
			وقس عليه קָמָה حصاد ، בָּמָה منبر ، צָרָה شدّة . ضيقة .
مفرد ...	שָׂפָה لغة . شفة	שְׂפַת	שְׂפָתִי ، שְׂפָתְךָ ، שְׂפָתֵךְ ، שְׂפָתוֹ ، שְׂפָתָהּ ، שְׂפָתֵנוּ ، שְׂפַתְכֶם ، שְׂפַתְכֶן ، שְׂפָתָם ، שְׂפָתָן ·
جمع ...	שָׂפוֹת لغات	שָׂפוֹת	يتصرف كـ פָּרוֹת فى صيغة الجمع
مثنى ...	שְׂפָתַיִם شفتان	שִׂפְתֵי	שְׂפָתַי ، שְׂפָתֶיךָ ، שְׂפָתַיִךְ ، שְׂפָתָיו ، שְׂפָתֶיהָ ، שְׂפָתֵינוּ ، שִׂפְתֵיכֶם ، שִׂפְתֵיכֶן ، שִׂפְתֵיהֶם ، שִׂפְתֵיהֶן ·
مفرد ...	מִטָּה سرير نعش	מִטַּת	מִטָּתִי ، מִטָּתְךָ ، מִטָּתֵךְ ، מִטָּתוֹ ، מִטָּתָהּ ، מִטָּתֵנוּ ، מִטַּתְכֶם ، מִטַּתְכֶן ، מִטָּתָם ، מִטָּתָן ·
جمع ...	מִטּוֹת سرائر نعوش	מִטּוֹת	מִטּוֹתַי ، מִטּוֹתֶיךָ ، מִטּוֹתַיִךְ ، מִטּוֹתָיו ، מִטּוֹתֶיהָ ، מִטּוֹתֵינוּ ، מִטּוֹתֵיכֶם ، מִטּוֹתֵיכֶן ، מִטּוֹתֵיהֶם ، מִטּוֹתֵיהֶן ·

	الوزن	مضاف الى اسم	مضاف الى الضمائر
مفرد ...	שְׁכֵנָה جارة	שְׁכֶנֶת	שְׁכֶנְתִּי ، שְׁכֶנְתְּךָ ، שְׁכֶנְתֵּךְ ، שְׁכֶנְתּוֹ ، שְׁכֶנְתָּהּ ، שְׁכֶנְתֵּנוּ ، שְׁכֶנְתְּכֶם ، שְׁכֶנְתְּכֶן ، שְׁכֶנְתָּם ، שְׁכֶנְתָּן .
جمع ...	שְׁכֵנוֹת جارات	שְׁכֵנוֹת	שְׁכֵנוֹתַי ، שְׁכֵנוֹתֶיךָ ، שְׁכֵנוֹתַיִךְ ، שְׁכֵנוֹתָיו ، שְׁכֵנוֹתֶיהָ ، שְׁכֵנוֹתֵינוּ ، שְׁכֵנוֹתֵיכֶם ، שְׁכֵנוֹתֵיכֶן ، שְׁכֵנוֹתֵיהֶם ، שְׁכֵנוֹתֵיהֶן .
مفرد ...	שִׂמְלָה ثوب	שִׂמְלַת	שִׂמְלָתִי ، שִׂמְלָתְךָ ، שִׂמְלָתוֹ ، ... שִׂמְלָתֵנוּ ، שִׂמְלַתְכֶן ، ... שִׂמְלָתָן .
جمع ...	שְׂמָלוֹת أثواب	שִׂמְלוֹת	שִׂמְלוֹתַי ، שִׂמְלוֹתֶיךָ ، ... שִׂמְלוֹתֶיהָ ، שִׂמְלוֹתֵינוּ ، ... שִׂמְלוֹתֵיהֶן .
			وقس عليه שִׁפְחָה جارية ، בִּקְעָה سهل . وادى שִׂמְחָה سرور .

٣ ـ تصريف بعض الأسماء الشاذة

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف الى الضمائر
مفرد ...	אָב أب	אַב و אֲבִי	אָבִי، אָבִיךָ، אָבִיךְ، אָבִיו، אָבִיהָ، אָבִינוּ، אֲבִיכֶם، אֲבִיכֶן، אֲבִיהֶם، אֲבִיהֶן.
جمع ...	אָבוֹת آباء	אֲבוֹת	אֲבוֹתַי، אֲבוֹתֶיךָ، אֲבוֹתַיִךְ، אֲבוֹתָיו، אֲבוֹתֶיהָ، אֲבוֹתֵינוּ، אֲבוֹתֵיכֶם، ... כֶן، אֲבוֹתֵיהֶם، ... הֶן.
مفرد ...	חָם حمو	חָם	חָמִי، חָמִיךָ، חָמִיךְ، חָמִיו، חָמִיהָ، חָמִינוּ، חֲמִיכֶם، ... כֶן، ... הֶם، ... הֶן.
جمع ...	חָמוֹת أحماء	חֲמוֹת	חֲמוֹתַי، חֲמוֹתֶיךָ، חֲמוֹתַיִךְ، חֲמוֹתָיו، חֲמוֹתֶיהָ، חֲמוֹתֵינוּ، ... כֶם، ... כֶן، ... הֶם، ... הֶן.
مفرد ...	אָח أخ	אֲחִי	אָחִי، אָחִיךָ، אָחִיךְ، אָחִיו، אָחִיהָ، אָחִינוּ، אֲחִיכֶם، אֲחִיכֶן، ... הֶם، ... הֶן.
جمع ...	אַחִים إخوان	אֲחֵי	אַחַי، אַחֶיךָ، אַחַיִךְ، אֶחָיו، אַחֶיהָ، אַחֵינוּ، אֲחֵיכֶם، אֲחֵיכֶן، אֲחֵיהֶם، אֲחֵיהֶן.

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	פֶּה فم	פִּי	פִּי, פִּיךָ, פִּיךְ, פִּיו, פִּיהָ, פִּינוּ, פִּיכֶם, פִּיכֶן, פִּיהֶם, פִּיהֶן.
جمع ...	פִּיוֹת أو أفـام	פִּיוֹת	פִּיוֹתַי, פִּיוֹתֶיךָ, פִּיוֹתַיִךְ, פִּיוֹתָיו, פִּיוֹתֶיהָ, פִּיוֹתֵינוּ, פִּיוֹתֵיכֶם, פִּיוֹתֵיכֶן, פִּיוֹתֵיהֶם, ... הֶן.
	אִישׁ رجل	אִישׁ	אִישִׁי ... وجمعه : אֲנָשִׁים (אַנְשֵׁי في حالة الإضافة) فتقول : אֲנָשַׁי ... אַנְשֵׁיהֶם, ... הֶן.
	אִשָּׁה امرأة	אֵשֶׁת	אִשְׁתִּי, אִשְׁתְּךָ ... وجمعه : נָשִׁים (נְשֵׁי في حالة الإضافة) فتقول : נָשַׁי, נָשֶׁיךָ ... נְשֵׁיכֶם ... הֶן.
	בַּת بنت	בַּת	בִּתִּי, בִּתְּךָ, ... وجمعه : בָּנוֹת (בְּנוֹת في حالة الإضافة) فتقول : בְּנוֹתַי, בְּנוֹתֶיךָ, ... בְּנוֹתֵיהֶם, בְּנוֹתֵיהֶן.
مفرد ...	שֶׂה خروف	שֵׂה	שֵׂיִי, שֵׂיְךָ, שֵׂיֵךְ, שֵׂיו أو שֵׂיהוּ, שֵׂיהָ, שֵׂינוּ, שֵׂיכֶם ... כֶן, שֵׂיָם, שֵׂיָן.
جمع ...	שֵׂיוֹת خرفان	שֵׂיוֹת	שֵׂיוֹתַי, שֵׂיוֹתֶיךָ, שֵׂיוֹתַיִךְ, שֵׂיוֹתָיו, שֵׂיוֹתֶיהָ, שֵׂיוֹתֵינוּ, ... כֶם, ... כֶן, ... הֶם, ... הֶן.

السنة الثانية

الفعـــل ـ הַפֹּעַל

تقسيم الفعل إلى ماض وحال ومستقبل وأمر ـــ זְמַנֵּי הַפֹּעַל

ينقسم الفعل إلى ماض זְמַן עָבָר وحال זְמַן הֹוֶה ومستقبل זְמַן עָתִיד وأمر צִוּוּי.

فالماضى זְמַן עָבָר ما يدلّ على حدوث شىء فى زمن مضى قبل التكلّم .
مثل : כָּתַב (كَتَبَ) .

والحالى זְמַן הֹוֶה ما يدلّ على حدوث شىء فى زمن التكلّم .
مثل : אֲנִי כּוֹתֵב (أنا كاتبٌ الآن) .[1]

والمستقبل זְמַן עָתִיד ما يدلّ على حدوث شيء بعد زمن التكلّم .
مثل : יִכְתֹּב (يَكْتُبُ) .

والأمر צִוּוּי ما يطلب به حصول شىء بعد زمن التكلّم .
مثل : כְּתֹב (اكْتُبْ) .

---

(1) وهو ما يقابله فى بعض أحواله اسم الفاعل فى العربية ، وسيأتى الكلام عن ذلك فيما بعد .

اللازم والمتعدّى — פֹּעַל עוֹמֵד - פֹּעַל יוֹצֵא

ينقسم الفعل إلى لازم עוֹמֵד ومتعد יוֹצֵא :

فاللازم ما ليس له مفعول مثل : יוֹסֵף שָׁכַב (رَقَدَ يوسفُ) ومثل : עָמַד (وَقَفَ) و הָלַךְ (ذَهَبَ) .

والمتعدّى ما كان له مفعول واحد أو مفعولان . ففى גָּד אָכַל אֶת הַלֶּחֶם (أكَلَ جادٌ الخُبْزَ) الفعل אָכַל متعد لواحد . وفى שְׁלֹמֹה הֶאֱכִיל אֶת גָּד אֶת הַלֶּחֶם (أكَّلَ سليمانُ جاداً الخبزَ) الفعل הֶאֱכִיל متعد لاثنين .

وإذا زيد فى أول الثلاثى اللازم "ה" وبين عينه ولامه "י" أو ضُعف ثانيه صار متعديا لواحد مثل : עָמַד و הֶעֱמִיד (وقَفَ و أوْقَفَ) — שָׁכַב و הִשְׁכִּיב (رَقَدَ وأرْقَدَ) ومثل : יָשַׁן و יִשֵּׁן (نامَ وأنامَ) יָבֵשׁ و יִבֵּשׁ (يَبِسَ ويَبَّسَ) . وإن كان متعديا لواحد صار متعديا لاثنين مثل : קָרָא و הִקְרִיא (قرأ وأقرأ) ومثل : כָּתַב و כִּתֵּב (كَتَبَ وأكْتَبَ).

وإن كان الفعل متعديا لواحد يكون مطاوعه لازما مثل : שָׁבַרְתִּי אֶת הַכִּסֵּא (كَسَرْتُ الكرسى) וְהַכִּסֵּא נִשְׁבַּר (فانكسر الكرسى) . واذا كان متعديا لاثنين كان مطاوعه متعديا لواحد مثل : הָאָב הִלְבִּישׁ אֶת בְּנוֹ אֶת הַבֶּגֶד (ألبَسَ الأبُ إبنَهُ الثوبَ) و הַבֵּן לָבַשׁ אֶת הַבֶּגֶד (لَبَسَ الإبنُ الثوبَ).

وهناك نوع آخر من الأفعال يدعى חוֹזֵר (مُنْعَكِسٌ) ويدلّ على فاعل ومفعول فى آن واحد وعلامته زيادة حرفى הִתְ فى أول الثلاثى ويأتى على وزن הִתְפַּעֵל بتشديد عينه مثل : הִתְהַלֵּל (افْتَخَرَ) و הִתְנַצֵּל (اعْتَذَرَ) و הִתְכּוֹנֵן (استعدَّ).

תמרין ١ — הבנין א.

اقرأ ما يأتى وميز الأفعال اللازمة والمتعدية والمنعكسة :

אֲנִי אוֹהֵב [1] אֶת שְׁכֵנֵנוּ [2] הַזָּקֵן וְהִנְנִי מִתְעַנֵּג [3] לִרְאוֹת אֶת הַנְהָגָתוֹ [4] בְּכָל־יוֹם. בַּבֹּקֶר [5] הַשְׁכֵּם [6] הוּא קָם מִשְּׁנָתוֹ, [7] מִתְלַבֵּשׁ [8] וּמִתְרַחֵץ, [9] אוֹכֵל [10] וְשׁוֹתֶה [11] דְּבַר־מָה [12] וְהוֹלֵךְ לַעֲבוֹדָתוֹ. [13] הוּא אֵינֶנּוּ הוֹלֵךְ לְאַט [14] כְּדֶרֶךְ הַזְּקֵנִים רַק פּוֹסֵעַ [15] פְּסִיעוֹת גַּסּוֹת [16] וּמְהִירוֹת [17] וְכִמְעַט [18] שֶׁהוּא רָץ. [19] הוּא מְבַקֵּשׁ [20] לוֹ עֲבוֹדָה בָּעִיר, נוֹשֵׂא [21] מַשָּׂא, [22] קוֹנֶה [23] וּמוֹכֵר [24] בַּשּׁוּק, [25] וְלַאֲרֻחַת [26] הַצָּהֳרַיִם הוּא שָׁב לְבֵיתוֹ וְנוֹתֵן אֶת מְעַט [27] הַכֶּסֶף [28] אֲשֶׁר הִשְׂתַּכֵּר [29] לְאִשְׁתּוֹ הַזְּקֵנָה, אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם עוֹבֵד הוּא בְּגַנּוֹ הַקָּטָן. חוֹפֵר, מְנַקֶּה, [30] זוֹרֵעַ וּמַשְׁקֶה אֶת הַזֶּרַע. אָז [31] הוֹלֵךְ הוּא לְהִתְפַּלֵּל, [32] בִּימֵי הַמּוֹעֲדִים הוּא מִתְיַפֶּה [33] וּמִתְקַשֵּׁט, [34] סוֹרֵק [35] אֶת זְקָנוֹ הַלָּבָן [36] וְהֶאָרֹךְ, [37] מִתְהַדֵּר [38] בְּבִגְדֵי הַמּוֹעֵד וְהוֹלֵךְ בִּנְעִימוֹת [39] לְבֵית־הַתְּפִלָּה. [40]

المفـــــردات

[1] أحِبُّ . [2] جارنا . [3] أسَرّ . [4] خطته . [5] فى الصباح . [6] باكرا . [7] من نومه . [8] يلبس . [9] ويغتسل . [10] يأكل . [11] ويشرب . [12] شيئا ما . [13] إلى عمـــله . [14] رويدا — ببطء . [15] يخطو . [16] واسعة . [17] ومُسرعة . [18] وتقريبا . [19] راكض — جار . [20] باحث . [21] حامل . [22] حملا . [23] مقتنٍ . [24] وبائع . [25] فى السوق . [26] وعند غذاء . [27] قليل . [28] النقود — الفضة . [29] إكتسبَ . [30] منظِّف . [31] حينئذ . [32] ليصـــلّى . [33] متجمّل . [34] ومتزيّن . [35] يمشط . [36] البيضاء . [37] والطويلة . [38] مبتهج — معجب . [39] بانشراح . [40] إلى الكنيسة .

تمرين ٢ — תִּרְגִּיל ב.

اكتب الأفعال الآتيــة وضع خطا واحدا تحت الفعل اللازم وخطين تحت الفعــل المتعدى وثلاثة خطوط تحت الفعل المنعكس :

מָכַר (باع). יָשַׁב (جلس). לָמַד (تعلَّم). הִתְעַשֵּׁר (إغتنى). זָכַר (ذكَرَ) צָעַק (صرخ). הִתְפַּלֵּא (استغرب — دهش). מָלַךְ (ملَكَ). שָׁלַח (أرسل) הָלַךְ (ذهب). קָרָא (قرأ — نادى). הִתְחַלֵּק (انقسم). שָׁמַר (حفظ — حرس) חָרַשׁ (حرث). נָסַע (رحل — سافر). תָּעָה (تاه).

المجَرَّد والمَزيد — הַקַּל וְהַנּוֹסָף

ينقسم الفعل إلى مجرد קַל ومزيد נוֹסָף :

فالمجرد קַל ما كانت جميع حروفه أصليــة . والمزيد נוֹסָף ما زيد فيه حرف أو أكثر على حروفه الأصلية .

والمجرد قسمان — ثلاثى مثل : כָּתַב (كَتَبَ) و פָּתַח (فَتَحَ) و אָמַר (قال) ورُباعى مثل : קִלְקֵל, (زَعزَع) צִפְצֵף, (صَفَّر) כִּלְכֵּל (أقاتَ) .

والمزيد قسمان — مزيد الثلاثى ومزيد الرباعى : فمزيد الثلاثى إما أن تكون زيادته بحرف واحد مثل : נִמְצָא (وُجِدَ) و נִסְגַּר (قُفِلَ) و פִּזֵּר (بَذَّرَ) و מִלֵּא (تَمَّمَ) وإما بحرفين مثل : הִשְׁכִּים (بَكَّرَ) و הִקְטִיר (بَخَّرَ) و הִתְבָּרֵךְ (تَبَارَكَ) . و הִתְקַשֵּׁר (تَقَيَّدَ) . ومزيد الرباعى تكون زيادته بحرفين مثل : הִתְקַלְקֵל (تَزَعزَعَ) و הִתְכַּלְכֵּל (إقتاتَ — تَقَوَّتَ) .

سبعة أنواع الفعل — בִּנְיָנֵי הַפֹּעַל

تنقسم الأفعال العبرية إلى سبعة أنواع (أوزان) בִּנְיָנִים واحد منها مجرد والأخرى مزيدة وترتيبها كالآتى :

(١) קַל (مجرد) : פָּעַל — فَعَلَ مثل : כָּתַב

(٢) נוֹסָף (مزيد) : נִפְעַל بزيادة "נ" فى أوله — إنفعلَ « נִכְתַּב

(٣) « («) : פִּעֵל بتشديد عينه — فَعَّلَ « כִּתֵּב

(٤) « («) : פֻּעַל « « — فُعِّلَ « כֻּתַּב

(٥) « («) : הִפְעִיל بزيادة "ה" فى أوله و "י" بين عينه ولامه — أَفْعَلَ « הִכְתִּיב

(٦) « («) : הָפְעַל بزيادة "ה" فى أوله — تَفَعَّلَ « הָכְתַּב

(٧) « («) : הִתְפַּעֵל بزيادة הִתְ فى أوله — إفتعلَ « הִתְכַּתֵּב

فالأول والثالث والخامس من هذه الأنواع أفعال مبنية للعلوم ، والثانى والرابع والسادس أفعال مبنيـة للجهول ، أما السابع فهو مبنى للعلوم ومبنى للجهول فى آن واحد .

تمرين ١ — הִנּוּךְ א.

ميّز المجرد والمزيد فى الأفعال الآتية :

יָשֵׁן (أنام) — טָמַן (أخفى) — הֶאֱמִין (آمن) — כָּרַת (قطع) — עִבֵּת (عرقل) — הֵמִית (أمات) — הִתְנַצֵּל (تخلّص) — יָשַׁב (جلس) — הֻכְשַׁר (عملوه صالحًا) — הִתְעוֹרֵר (استيقظ) — הִתְנַפֵּחַ (انتفخ) — בִּשֵּׁל (طهى) — נִמְנֵם (دمدم) — הִתְקַשְׁקֵשׁ (تشخشخ) — גִּלְגֵּל (دحرج) — הִתְגַּלְגֵּל (تدحرج) — הָקְרָא (أملى) — בָּלַע (بلع) — פִּטְפֵּט (ثرثر) — הָשְׁלַם (كمّل) — הִתְעַנֵּן (تمعّن) — קִצֵּר (قصّر) — נִשְׁעַן (اعتمد على) — צָלַל (غرق) — הִשְׁלִיךְ (ألقى) — אִמֵּץ (قوّى ـ شجّع) — יָצַר (خلق) — נִקְרָא (دُعى) — הִלֵּל (شكر ـ سبّح) — כִּבֵּד (أكرم) — חִזֵּק (مكّن) — נִגְלָה (انكشف) — הִגִּישׁ (قرّب) — גָּדַל (كبُر) — פָּחַד (خاف) — כִּרְסֵם (قضم) — הִשְׁתַּעֲשֵׁעַ (انشرح) — הִתְקַשֵּׁר (تعهّد) — סִפֵּר (قصّ ـ روى) — עָשָׂה (صنع) — אָמַר (قال) — דִּבֵּר (تكلّم) — חִלֵּף (بدّل) — חִרְחֵר حرّض — רָאָה (رأى ـ نظر) — נִזְכַּר (ذكر) .

تمرين ٢ — הִנּוּךְ ב.

بيّن أنواع الأفعال السابقة وعيّن اللازمة والمتعدية منها على نظام كالآتى :

יָשֵׁן فعل من النوع الثالث פִּעֵל — متعدى — ثلاثى .

הִתְעַנֵּן فعل من النوع السابع הִתְפַּעֵל — منعكس — رباعى .

נִמְנֵם فعل من النوع الأول פָּעַל — لازم — رباعى . . . الخ .

تمرين ٣ – הִפּוּךְ ג.

هات النوع الثالث من فعل אָבַד (ضاعَ) و אָזַר (ربَطَ) و אָחַז (قَبَضَ) و גָּנַב (سَرَقَ) — גָּרַע (نقَصَ) — דָּלַג (قفَزَ) — זָבַח (ذَبَحَ) — חָנַן (شَفَقَ) יָגַע (تَعِبَ) .

وهات النوع الثاني من فعل טָבַל (غاصَ) و יָדַע (عَرَفَ) و יָלַד (وَلَدَ) — כָּבַשׁ (قَهَرَ وضَغَطَ) — כָּתַב (كَتَبَ) — מָאַס (كَرِهَ) מָלֵא (مَلأَ) — נָהַג (قادَ) .

وهات النوع السادس من فعل כָּרַת (قَطَعَ) — לָקַח (أخَذَ) — מָלַח (ملَحَ) — מָלַךְ (مَلَكَ) — סָכַךְ (ظَلَّلَ) עָמַד (وَقَفَ) — פָּנָה (اتَّجَهَ) — שָׂבַע (شَبِعَ) .

وهات النوع الرابع من فعل תָּכַן (وَزَنَ) — תָּאַר (وَصَفَ) — שָׂרַף (أحْرَقَ) — שָׁקַד (راقَبَ) — שָׁנָה (راجَعَ) — שָׁפַךְ (سَكَبَ) — רָקַע (بَسَطَ) — קָרַץ (قطَعَ) .

وهات النوع السابع من فعل שָׁכַח (نَسِيَ) — נִרְצָה (قُبِلَ) — רִנֵּן (رَنَّمَ) — רָגַז (غَضِبَ) — הִקְשִׁר (رُبِطَ) פָּרַץ (نَمَا) — פִּתַּח (فُتِحَ) — לִקֵּט (لَقَّطَ).

وهات النوع الخامس من فعل אָדַם (احمرَّ) — אָכַל (أكَلَ) — אָמַץ (قَوِيَ) — בָּטַח (توكَّل) — גָּדַל (كَبُرَ) — יָדַע (عَرَفَ) — סָתַר (سَتَرَ).

حروف الفعل الإضافية — אוֹתִיּוֹת הַשִּׁמּוּשׁ בַּפֹּעַל

يضاف الى الفعل بعض الحروف تدعى الحروف الاضافية لتعيين الفاعل وجنسه وعدده . ويجمع هذه الأحرف قولك מֹשֶׁה כָּתַב אֵלֵינוּ (موسى كَتَبَ لنا) .

وتنقسم إلى ثلاثة أقسام :

(١) قسم يضاف إلى آخر الفعل فى زمن الماضى وعدد حروفه ستة يجمعها قولك תְּהִימוּן (تَهيجون) مثل : כָּתַבְ־תָּ (كَتَبْتَ) و כָּתַבְ־נוּ (كتبنا) و כָּתַבְ־תִּי (كَتَبْتُ) و כָּתְבָה (كَتَبَتْ) و כְּתַבְתֶּם (كَتَبْتُمْ) و כְּתַבְ־תֶּן (كَتَبْتُنَّ) .

(٢) وقسم يدخل على الفعل فى زمن الاستقبال . فمنه ما يدخل على الفعل فى أوله وعدد حروفه أربعة وتجمعها كلمة אֵיתָן (متين) ومنه ما يضاف إلى الفعل فى آخره وعدد حروفه أربعة أيضا تجمعها كلمة יוֹנָה (حمامة) مثل : אֶ־כְתֹּב (أَكْتُبُ) و תִּ־כְתֹּב (تَكْتُبُ هى) و תִּ־כְתְּבוּ (تكتبونَ) و תִּ־כְתֹּבְ־נָה (يكْتُبْنَ) .

(٣) وقسم يدخل على الفعل أو على المصدر وحكمه كحكم حروف النسب فى الاسم وعدد حروفه سبعة يجمعها قولك שָׁוֶה בְּכֻלָּם (متساو مع كلهم) .

صيغ الفعل — גִּזְרוֹת הַפֹּעַל

يأتى الفعل الثلاثى العبرى على وزن פָּעַל أى أن فاءه تكون مشكلة بالقماص (ָ) وعينه بالپتاح (ַ) ولامه ساكنة مثل : כָּתַב و שָׁמַר و סָגַר . وقد يختلف هذا الوزن بحسب اختلاف صيغ الفعل .

وللفعل العبرى خمس صيغ مختلفة تسمى גְּזָרוֹת من גִּזְרָה (صيغة) :

(١) صيغة الفعل السالم : גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים وهى إذا كان الفعل خاليا من حروف العلة (אֶהֱוִי) والتضعيف مثل : פָּתַח (فتح) و דָּרַשׁ (طلب) و לָמַד (تعلم) .

(٢) صيغة الفعل المعتل : גִּזְרַת הַנָּחִים وتشمل الأفعال التى كان أحد حروفها حرف علة وتنقسم إلى ثلاثة أقسام :

(ا) المعتل الفاء بالألف : נָחֵי "פ א مثل : אָמַר (قال)
« « بالهاء : « « ה « הָלַךְ (ذهب)
« « بالياء : « « י « יָרַד (نزل)
وهذا ما يقابله المثال فى العربية

(ب) المعتل العين بالواو : נָחֵי ע ו مثل : קוּם (قم)
« « بالياء : « « י « שִׁיר (غن)
ويقابله الأجوف فى العربية

(ج) المعتل اللام بالألف : נָחֵי ל" א مثل : קָרָא (قرأ)
« « بالهاء : « « ה « בָּנָה (بنى)
ويقابله الناقص فى العربية

(٣) صيغة الفعل المضعّف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים وهى صيغة الفعل الذى تكون عينه ولامه من جنس واحد مثل : סָבַב (أحاط) و הָמַם (هاج) و כָּלַל (جمع) .

(٤) صيغة الفعل الناقص[١] : גִּזְרַת הַחֲסֵרִים وهى صيغة الفعل الذى تكون فاؤه "נ" أو "ל" ويدعى هـذا الفعل ناقصا لسقوط فائه فى زمن الاستقبال مثل : נָתַן و יִתֵּן (أعطى و يعطى) و לָקַח و יִקַּח (أخذ و يأخذ) و נָטַע و יִטַּע (غرس و يغرس) .

(٥) صيغة الفعـل المركّب : גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים وهى صيغة الأفعـال التى تنسب إلى صيغتين فى آن واحد مثل : הָיָה (كان) و נָשָׂא (حمل) و נָטָה (مال) و יָרָה (قذف) و בָּא (جاء — دخل) .

(١) الناقص العبرى — وهو غير الناقص العربى .

تمرين ١ – הבנין א.

بيّن صيغ الأفعال الآتية واذكر أسماءها العبرية :

בָּחַר (اختار) — בָּרַח (فرَّ) — גָּאָה (تكبّر) — שָׁב (رجع) — גָּלָה (هجر) —
קָם (قام) — נָסַע (رحل) — אָכַל (أكل) — אָשַׁם (أخطأ) — יָצָא (خرج) —
לָאָה (تعب) — סָבַל (حمل) — קָפָא (تجمّد) — אָפָה (خبز) — רִנֵּן (غنّى) —
מָדַד (قاس) — רָאָה (رأى) — הֵבִין (أدرك — فهم) — מָצָא (وجد) —
נִקָּה (نظّف) — אָבָה (رضى) — גָּלַל (دحرج) — גָּרַר (جرّ) — צָעַק (صرخ) —
גָּר (سكن) — דָּאָה (طار) — פִּלֵּל (ظنّ) — זָבַח (ذبح) — נִגַּשׁ (اقترب) —
נָזַל (هطل) — כִּפֵּר (كفر) — כָּפַף (طأطأ) — מִלֵּל (كلّم) — סָלַח (سامح) —
מֵת (مات) — מָצַץ (مصّ) — נָטַשׁ (ترك) — צָלָה (صلى — شوى) —
צָרַר (صرّ) — יָשַׁב (جلس) — הָרַס (هدم) .

تمرين ٢ – הבנין ב.

هات المجرد من الأفعال الآتية :

הִלְבִּין – לִבֵּשׁ – נִלְקַח – בִּשֵּׁל – הִקְרִיא – נֶעֱבַד – הִתְפַּלֵּל – הִרְבָּה –
שִׁלַּח – נִטְבַּע – נֶאֱכַל – הָלְבַּשׁ – הִתְקַבֵּל – פִּתַּח – הֶעֱנִישׁ – נֶאֱחַז – הִצְלִיחַ –
הִתְקַשֵּׁר – הָשְׁבַּת – נִרְפָּא – נִרְפָּה – הֶעֱבִיד – הֶעֱבִיר – חֻנַּט – הִתְחַלֵּץ – סֻבַּב –
נוֹלַד – נִשְׁבַּע – הִתְלַכֵּד – טֻבַּע .

تصريف الأفعال — נְטִיַּת הַפְּעָלִים

(١) النوع الأول (المجرد) — בִּנְיַן הַקַּל

الزمن الماضي — זְמַן עָבָר

سبق أن تكلمنا عن الحروف التي تضاف إلى الفعل الماضي في آخره والتي تقوم مقام ضمائر الرفع لتعيين الفاعل وجنسه وعدده وقلنا ان عدد هذه الحروف ستة يجمعها قولك תְּהִימוּן .

وإليك كيفية استعمالها :

(أ) صيغة الفعل السالم — גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

يأتي الفعل السالم على ثلاثة أوزان : פָּעַל (فَعَلَ) و פָּעֵל (فَعِلَ) و פָּעֹל (فَعُلَ).

١ — وزن פָּעַל (فَعَلَ) — مثل : שָׁבַר (كَسَرَ) :

عوضا عن אֲנִי يضاف תִּי في آخر الفعل فتقول : שָׁבַרְ־תִּי (كَسَرْتُ) .
» אַתָּה » תָּ » » » שָׁבַרְ־תָּ (كَسَرْتَ)[1]
» אַתְּ » תְּ » » » שָׁבַרְ־תְּ (كَسَرْتِ) .
» הוּא لا يضاف حرف في آخر الفعل » שָׁבַר (كَسَرَ) .
» הִיא يضاف ָ־ה في آخر الفعل فتقول : שָׁבְרָ־ה (كَسَرَتْ) .
» אֲנַחְנוּ » נוּ » » » שָׁבַרְ־נוּ (كَسَرْنَا) .
» אַתֶּם » תֶּם » » » שְׁבַרְ־תֶּם (كَسَرْتُمْ) .
» אַתֶּן » תֶּן » » » שְׁבַרְ־תֶּן (كَسَرْتُنَّ) .
» הֵם » וּ » » » שָׁבְרוּ (كَسَرُوا) .
» הֵן » וּ » » » שָׁבְרוּ (كَسَرْنَ) .

(١) لا مثنى للأفعال في اللغة العبرية .

يأتى الفعل السالم فى الزمن الماضى على وزن פְּעַלְתֶּם و פְּעַלְתֶּן للخاطبين والمخاطبات أى أن فاءه تشكل بالسكون المتحرك (שְׁוָא נָע) عوضا عن القماص مثل : כְּתַבְתֶּם (كتبتم) و כְּתַבְתֶּן (كتبتنّ).

و إذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا فانها تشكل بالحطف پتاح (חֲטַף פַּתַּח) عوضا عن الشفا ناع مثل : אֲכַלְתֶּם (أكلتم) و אֲכַלְתֶּן (أكلتنّ) — חֲשַׁבְתֶּם (حسبتم) و חֲשַׁבְתֶּן (حسبتنّ) — עֲמַדְתֶּם (وقفتم) و עֲמַדְתֶּן (وقفتنّ) — הֲלַכְתֶּם (ذهبتم) و הֲלַכְתֶּן (ذهبتنّ).

تأتى الغائبة على وزن פָּעְלָה أى أن عين الفعل تشكل بالسكون المتحرك عوضا عن الپتاح مثل : כָּתְבָה (كتبتْ).

و إذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا فانها تشكل حينئذ بالحطف پتاح (חֲטַף פַּתַּח) عوضا عن الشفا ناع مثل : שָׁאֲלָה (سألتْ) و אָהֲבָה (أحبّتْ) و בָּחֲרָה (اختارتْ) و בָּעֲרָה (اشتعلتْ).

وفى حالة الوقف فى آخر الكلام تأتى الغائبة على وزن פָּעָלָה مثل : בָּא הַלַּיְלָה וְהָעִיר שָׁקָטָה (أتى الليلُ وهدأتْ المدينةُ).

و يأتى الماضى على وزن פָּעְלוּ فى حالة الغائبين والغائبات مثل : כָּתְבוּ (كتبوا وكتبنَ).

واذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا تشكل حينئذ بالحطف پتاح חֲטַף פַּתַּח عوضا عن الشفا ناع مثل : שָׁאֲלוּ (سألوا وسألنَ) و אָהֲבוּ (أحبوا وأحببْنَ) و בָּחֲרוּ (اختاروا واخترنَ) و בָּעֲרוּ (اشتعلوا واشتعلنَ).

وفى حالة الوقف فى آخر الكلام تشكل عين الفعل بالقماص عوضا عن الشفا ناع أو الشفا پتاح ويكون الفعل على وزن פָּעָלוּ مثل : דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמָעוּ (تكلمتُ ولم يسمعوا).

إذا كانت لام الفعل حرف ת كما هى الحال فى فعل כָּרַת (قَطَعَ) و שָׁבַת (استراحَ) سقطت الـ ת عند إسناد الفعل إلى ضمائر الرفع المتصلة : תִּי – תָּ – תְּ – תֶּם – תֶּן وتشدد هذه الضمائر دلالة على حذف لام الفعل مثل :

כָּרַתִּי (قَطَعْتُ) عوضا عن כָּרַתְתִּי

و כָּרַתָּ (قَطَعْتَ) عوضا عن כָּרַתְתָּ

و כָּרַתְּ (قَطَعْتِ) عوضا عن כָּרַתְתְּ

وهكذا فى כְּרַתֶּם (قطعتم) و כְּרַתֶּן (قَطَعْتُنَّ) .

ويبقى الفعل على حالته الأصلية عند إسناده إلى الضمائر الأخرى مثل فى כָּרַתְנוּ (قَطَعْنَا) و כָּרְתוּ (قَطَعوا) .

أما إذا كانت لام الفعل حرف נ مثل : טָמַן (أخفى) فانها تسقط عند التقائها بضمير الرفع المتصل נוּ ويستعاض عنها بالشدة فى נ الضمير فتقول :

טָמַנּוּ (أخفينا) عوضا عن טָמַנְנוּ وهكذا فى זָקַנּוּ (هَرِمنا) عوضا عن זָקַנְנוּ.

إذا كانت لام الفعل حرفا من حرفى ח أو ע مثل : שָׁלַח (أرسَل) و שָׁמַע (سمِع) فانها تشكل بالپتاح عوضا عن أن تكون ساكنة فى حالة إسناد الفعل إلى ضمير المخاطبة תְּ فتقول مثلا :

שָׁלַחַתְּ (أرسلتِ) عوضا عن שָׁלַחְתְּ.

و שָׁמַעַתְּ (سمعتِ) عوضا عن שָׁמַעְתְּ.

تمرين ١ – הִנּוּךְ א.

ضع أمام كل فعل من الأفعال الآتية ضمير الرفع المنفصل المناسب مفردا وجمعا مثل :

רָכַב – (הוּא רָכַב – הֵם רָכְבוּ).

שְׁמַרְתֶּם – (אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם – אַתָּה שָׁמַרְתָּ).

גָּנְבָה – שָׁלְחוּ – קָצַרְתָּ – בָּרַחְנוּ – הָרַג – אָכַלְתִּי – יְשַׁנְתֶּן – דָּרַכְתְּ – שָׁלְחָה – חָשַׁב – בָּרְחוּ – שָׂמְחָה – מְכַרְתֶּם – חָלַם – קָצַרְנוּ – דָּרְשׁוּ – שְׁמַעְתֶּן – פָּחַדְתְּ – יָשַׁנְתָּ – אָמְרוּ – גָּנַבְתָּ – חֲלַמְתֶּן – שָׁלַחְתִּי – חָשַׁבְתְּ – שָׂמַחְנוּ – שְׁכַחְתֶּן – קְרַעְתֶּן –.

تمرين ٢ – הִנּוּךְ ב.

اقرأ ما يأتى واسند الأفعال إلى ضمائر الرفع المتصلة مثل :

אֲנִי יָשַׁבְתִּי בַּבַּיִת, לֹא אָכַלְתִּי, לֹא יָשַׁנְתִּי, רַק לָמַדְתִּי וְכָתַבְתִּי.

אַתָּה ؟ — — ؟ — ؟ — ؟ ؟

אַתְּ ؟ — — ؟ — ؟ — ؟ ؟

(وهكذا إلى آخر الضمائر).

אֲנִי עָבַדְתִּי בַּשָּׂדֶה, חָרַשְׁתִּי, זָרַעְתִּי, וְיָגַעְתִּי עַד הָעֶרֶב.

אֲנִי הָלַכְתִּי לְבַדִּי בָּעֶרֶב וּפָחַדְתִּי מְאֹד, וְהִנֵּה פָּגַשְׁתִּי אֶת אָבִי וְשָׂמַחְתִּי שִׂמְחָה גְדוֹלָה.

אֲנִי שָׁכַבְתִּי עַל מִטָּתִי וְחָלַמְתִּי חֲלוֹם נָעִים וְכַאֲשֶׁר פָּקַחְתִּי אֶת עֵינַי, שָׁכַחְתִּי אוֹתוֹ.

تمرين ٣ — הִבּוּר ג.

اكتب ما يأتي والحق كل فعل بضمير متصل بدلا من الضمير المنفصل ثم اشكل الفعل بالشكل المناسب :

אֶתְמֹל רכב (אֲנִי) עַל חֲמוֹרִי הַקָּטָן· רְאוּבֵן הַשּׁוֹעֵר שמר (הוּא) אֶת הֶחָצֵר· הַכּוֹבֶסֶת כבס (הִיא) אֶת בִּגְדֵי הַיָּשָׁן· בַּמֶּה כתב (הֵם) עַל הַלּוּחַ הַשָּׁחוֹר אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֵּפֶר? הַתַּלְמִידוֹת לֹא למד (הֵן) אֶת הַשִּׁעוּרִים אֲשֶׁר נתן (הִיא) לָהֶן הַמּוֹרָה כִּי רקד (הֵן) כָּל־הַיּוֹם בַּגַּן· אֲנַחְנוּ למד הַיּוֹם בְּבֵית הַסֵּפֶר כִּי הָאָרֶץ נֶחֱלֶקֶת לְחָמֵשׁ יַבָּשׁוֹת· אָנָה הלך (אַתְּ) אֶתְמוֹל עִם אָחִיךְ?

تمرين ٤ — הִבּוּר ד.

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة ثم اكتبها وشكلها بالشكل المناسب :

בָּרַח – גָּנַב – בָּחַן – הָרַג – שָׁבַת – שָׁמַע – מָנַע – זָנַח – כָּרַת – אָכַל – פָּקַד – קָשַׁר – שָׁפַת – טָמַן – חָפַר – חָשַׁב – אָהַב – זָרַע – עָסַק – סָרַק – זָרַק – נָבַח – דָּרַשׁ – חָלַם – שָׂרַף – הָלַךְ – בָּעַר·

٢ — وزن פָּעֵל (فَعِلَ) — مثل : שָׁלֵם (سَلِمَ) .

تستعمل أحيانا الصفة مجازا كفعل ماض بقصد الوجازة والاختصار فعوضا عن قولك مثلا : הוּא הָיָה לְזָקֵן (أصبحَ شيخًا) جاز لك أن تقول : זָקֵן (شاخَ) باستعمالك الصفة זָקֵן كفعل يسند الى الضمائر و يتصرف كسائر الأفعال . وكذلك عوضا عن قولك : אֲנִי הָיִיתִי לְשָׁלֵם (أصبحتُ سالماً) تقول : שָׁלַמְתִּי (سَلِمْتُ) باعتبار الصفة وهى שָׁלֵם كفعل ماض أسند الى ضمير الرفع תִּי وهكذا فى שָׁלַמְתָּ (سَلِمْتَ) و זָקַנְתָּ (هَرِمتَ) الخ .

ففى هذه الحالة يأتى الفعل المشتق من الصفة على وزن פָּעֵל فى حالة الغائب المفرد أى أن عينه تشكل بالصيريه (עֵ) عوضا عن الپتاح وفى سائر الأحوال تشكل حروفه كالمعتاد فتقول :

مفرد	جمع
שָׁלַמְתִּי (سَلِمتُ)	שָׁלַמְנוּ (سَلِمْنا)
שָׁלַמְתָּ (سَلِمتَ)	שְׁלַמְתֶּם (سَلِمتُم)
שָׁלַמְתְּ (سَلِمتِ)	שְׁלַמְתֶּן (سَلِمتُنَّ)
שָׁלֵם (سَـلِمَ)	שָׁלְמוּ (سلموا) שָׁלֵמוּ
שָׁלְמָה (سَلِمتْ) (שָׁלֵמָה)	שָׁלְמוּ (سَلِمنَ) שָׁלֵמוּ

تمرين — הַבְחָנָה

كوّن أفعالا من الصفات الآتية ثم اسند كلا منها إلى ضمائر الرفع المتصلة :

יָבֵשׁ – זָקֵן – רָעֵב – יָשֵׁן – חָפֵץ – חָסֵר – בָּשֵׁל – חָרֵד – דָּשֵׁן – זָעֵף – כָּשֵׁר – שָׁפֵל – שָׁמֵן – עָמֵל – עָצֵב – כָּבֵד – טָהוֹר – עָלֵז – עָשֵׁן – חָרֵב – קָרֵב – .

---

٣ — وزن פָּעֹל (فَعُلَ) — مثل : קָטֹן (صَغُرَ) :

تأتى بعض الأفعال العبرية — وهى قليلة العدد — على وزن פָּעֹל بضم العين لا فى كل الأحوال عند اسنادها الى الضمائر فى زمن الماضى و إليك طريقة تصريفها :

مفرد	جمع
קָטֹנְתִּי (صَغُرتُ)	קָטֹנּוּ (صَغُرنا)
קָטֹנְתָּ (صَغُرتَ)	קְטָנְתֶּם (صَغُرتُمْ)
קָטֹנְתְּ (صَغُرتِ)	קְטָנְתֶּן (صَغُرتُنَّ)
קָטֹן (صَغُـرَ)	קָטְנוּ (صَغُروا) קָטֹנוּ
קָטְנָה (صَغُرتْ) קָטֹנָה	קָטְנוּ (صَغُرنَ) קָטֹנוּ

و يلاحظ تغيير حركة عين الفعل فى קְטָנְתֶּם و קְטָנְתֶּן من حوليم إلى قماص حطوف وتبقى عين الفعل مضمومة . وهكذا تكون الحال إذا دخلت واو العطف القالبة على الفعل وتصبح فاء الفعل ممدودة مثل : וְקָטֹנְתָּ عوضا عن וְקָטֹנְתָּ.

تمرين ١ — הִנּוּךְ א״.

قس على الفعل קָטֹן الأفعال :

יָכֹל (استطاع) — יָגֹר (خاف) — יָקֹשׁ (نصب شركا) .

تمرين ٢ — תַּרְגִּיל ב׳.

اكتب ما يأتى واقلب صيغة الفعل من الحال الى الماضى :

הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת (כְּבֵדָה) מְאֹד: הָאִשָּׁה הָעֲנִיָּה (שְׂבֵעָה וּשְׂמֵחָה)· הַתַּלְמִידָה אֵינֶנָּה (חֲפֵצָה) לִלְמוֹד · הַשִּׁפְחָה (עֲיֵפָה) מֵעֲבוֹדַת הַיּוֹם · הַנַּעֲרָה (יְכֹלָה) לִשְׁמֹר אֶת הַבַּיִת · הַחוֹלָה (יְשֵׁנָה) מְעָט · הַצִּפֳּרִים (יְקוּשׁוֹת) בַּפַּח · בַּקַּיִץ (גָּדוֹל) הַחֹם · הַבַּרְזֶל (כָּבֵד) מְאֹד · שִׂמְלַת אֲחוֹתִי (אֲרֻכָּה) מְאֹד · מַחֲלַת שְׁכֵנִי (חֲזָקָה) · אַחַי (רְחוֹקִים) מִמֶּנִּי · מֵי הַמַּעְיָן (טְהוֹרִים) · דּוֹדֶיךָ (עֲשִׁירִים) מְאֹד · רֵעַי! מַה (יְקָרִים) אַתֶּם לִי · הַפֶּרַח (רָטֹב) מִטָּל ·

(ب) صيغة الفعل المعتل — גִּזְרַת הַנָּחִים

(١) المثال : נָחֵי פ״ ومنه :

المعتل الفاء بالألف (المهموز) : נָחֵי פ״ א׳ مثل : אָכַל (أَكَلَ).

المعتل الفاء بالهاء : נָחֵי פ״ ה׳ مثل : הָרַס (هَدَمَ).

المعتل الفاء بالياء : נָחֵי פ״ י׳ مثل : יָשַׁב (جَلَسَ).

تتصرف هذه الأفعال كالفعل السالم ولا يتغير شكلها إلا فى حالة المخاطبين والمخاطبات حيث تشكل فاء الفعل بـ (ֲ) عوضا عن الـ (ְ) فتقول مثلا : אֲכַלְתֶּם (أكلتم) و הֲרַסְתֶּן (هدمتنّ).

وتسرى هذه القاعدة على الطائفتين الأوليين من هذه الأفعال من نوع אָכַל و הָרַס ولا تسرى على الطائفة الثالثة من نوع יָשַׁב التى تعتبر كالأفعال السالمة تماما فتقول : יְשַׁבְתֶּם و יְשַׁבְתֶּן مثل : שְׁבַרְתֶּם و שְׁבַרְתֶּן بدون تغيير شكل فاء الفعل.

و إليك كيفية اسنادها الى ضمائر الرفع المتصلة :

אָכַלְתִּי	(أَكَلْتُ)	הָרַסְתִּי	(هَدَمْتُ)	יָשַׁבְתִּי	(جَلَسْتُ)
אָכַלְתָּ	(أَكَلْتَ)	הָרַסְתָּ	(هَدَمْتَ)	יָשַׁבְתָּ	(جَلَسْتَ)
אָכַלְתְּ	(أَكَلْتِ)	הָרַסְתְּ	(هَدَمْتِ)	יָשַׁבְתְּ	(جَلَسْتِ)
אָכַל	(أَكَلَ)	הָרַס	(هَدَمَ)	יָשַׁב	(جَلَسَ)
אָכְלָה	(أَكَلَتْ)	הָרְסָה	(هَدَمَتْ)	יָשְׁבָה	(جَلَسَتْ)
אָכַלְנוּ	(أَكَلْنا)	הָרַסְנוּ	(هَدَمْنا)	יָשַׁבְנוּ	(جَلَسْنا)
אֲכַלְתֶּם	(أَكَلْتُمْ)	הֲרַסְתֶּם	(هَدَمْتُمْ)	יְשַׁבְתֶּם	(جَلَسْتُمْ)
אֲכַלְתֶּן	(أَكَلْتُنَّ)	הֲרַסְתֶּן	(هَدَمْتُنَّ)	יְשַׁבְתֶּן	(جَلَسْتُنَّ)
אָכְלוּ	(أَكَلُوا)	הָרְסוּ	(هَدَمُوا)	יָשְׁבוּ	(جَلَسُوا)
אָכְלוּ	(أَكَلْنَ)	הָרְסוּ	(هَدَمْنَ)	יָשְׁבוּ	(جَلَسْنَ)

تمرين — תַּרְגִּיל

قس على هذه الأفعال . الأفعال الآتية فى اسنادها إلى الضمائر فى الماضى :

אָמַר — אָסַף — הָדַף — יָרַד — יָלַד — אָפַד — אָשַׁם — הָפַךְ —
יָצַר — אָחַז — אָסַר — הָרַג — הָלַם — יָצַק — יָעַץ — אָטַר — אָנַס —
הָלַךְ — יָדַע — יָסַד — אָהַב — הָדַךְ — יָגַע — אָרַג — אָרַךְ — יָרַשׁ ·

(٢) الأجوف : נָחֵי ע״ ومنه :

المعتل العين بالواو : נָחֵי ע״ו״ مثل : קָם (قامَ) ومصدره קוּם (قيام)

والمعتل العين بالياء : נָחֵי ע״י״ مثل : שָׁר (غنَّى) ومصدره שִׁיר (غناء)

المعتل العين بالواو — נָחֵי ע״ו״

يأتى الفعل المعتل العين بالواو على ثلاثة أوزان كالفعل السالم فيأتى على وزن פָּל و פֵּל و פֹּל مثل : קָם (قامَ) و מֵת (ماتَ) و בֹּשׁ (خَجِلَ) .

ففى الوزن الأول تشكل فاء الفعل بالقامص (ָ) فى حالة الغائب والغائبة والغائبين مثل : קָם (قامَ) و קָמָה (قامَتْ) و קָמוּ (قاموا) وفى باقى الأحوال تشكل فاء الفعل بالپتاح (ַ) مثل : קַמְתִּי (قمتُ) و קַמְנוּ (قمنا) الخ .

وفى الوزن الثانى تشكل فاء الفعل بالصيريه (ֵ) فى حالة الغائب والغائبة والغائبين مثل : מֵת (ماتَ) و מֵתָה (ماتَتْ) و מֵתוּ (ماتوا) وفى باقى الأحوال تشكل فاء الفعل بالپتاح (ַ) مثل : מַתִּי (مُتُّ) و מַתְנוּ (مُتنا) الخ .

وفى الوزن الثالث تشكل فاء الفعل دائما بالحوليم (ֹ) على أصلها مثل : בֹּשׁ (خَجِلَ) و בֹּשָׁה (خجلتْ) و בֹּשְׁנוּ (خَجِلنا) غير أنها تشكل بالقامص (ָ) فى حالة المخاطبين والمخاطبات בָּשְׁתֶּם (خَجِلتم) و בָּשְׁתֶּן (خجلتُنَّ) فيبقى نطق فاء الفعل بالضمة كأصلها لالتقاء القامص بالسكون .

و إليك كيفية إسناد هذه الأفعال إلى ضمائر الرفع المتصلة بحسب أوزانها الثلاثة :

وزن פָּל ، فعل קָם		وزن פֵּל ، فعل מֵת		وزن פֹּל ، فعل בֹּשׁ	
קַמְתִּי	(قُمْتُ)	מַתִּי	(مُتُّ)	בֹּשְׁתִּי	(خُجِلتُ)
קַמְתָּ	(قُمْتَ)	מַתָּ	(مُتَّ)	בֹּשְׁתָּ	(خُجِلتَ)
קַמְתְּ	(قُمْتِ)	מַתְּ	(مُتِّ)	בֹּשְׁתְּ	(خُجِلتِ)
קָם	(قامَ)	מֵת	(ماتَ)	בֹּשׁ	(خُجِلَ)
קָמָה	(قامَتْ)	מֵתָה	(ماتت)	בֹּשָׁה	(خُجِلتْ)
קַמְנוּ	(قُمْنا)	מַתְנוּ	(متنا)	בֹּשְׁנוּ	(خُجِلنا)
קַמְתֶּם	(قُمْتُم)	מַתֶּם	(مُتُّم)	בָּשְׁתֶּם	(خجلتم)
קַמְתֶּן	(قُمْتُنَّ)	מַתֶּן	(مُتُّنَّ)	בָּשְׁתֶּן	(خجلتنَّ)
קָמוּ	(قاموا. قُمن)	מֵתוּ	(ماتوا. مُتن)	בֹּשׁוּ	(خجلوا. خجلنَ)

المعتل العين بالياء — נָחֵי ע״י

يتصرف الفعل المعتل العين باليـاء (שׁ״ר) كالفعل المعتل العين بالواو من وزن פָּל مثل : קָם فتقول :

مفرد		جمع	
שַׁרְתִּי	(غَنَّيْتُ)	שַׁרְנוּ	(غَنَّينا)
שַׁרְתָּ	(غَنَّيْتَ)	שַׁרְתֶּם	(غَنَّيْتُم)
שַׁרְתְּ	(غَنَّيْتِ)	שַׁרְתֶּן	(غَنَّيْتُنَّ)
שָׁר	(غَنَّى)	שָׁרוּ	(غَنَّوا)
שָׁרָה	(غَنَّتْ)	שָׁרוּ	(غَنَّيْنَ)

تمرين ١ — הִנּוּךְ א״.

كوّن فعلا ماضيا من كل مصدر من المصادر الآتية ثم اسنده إلى ضمائر الرفع المتصلة :

צוּף — צִיף — שִׁית — בִּין — לִין — דִּין — צוּר — סִיחַ — נוּחַ — נוּעַ — בּוּז — קוּץ — גּוּר — שִׂים — שׂוּשׂ — גִּיל — דּוּשׁ — שׁוּר — שׁוּב — עוּר — שׁוּט — בּוֹשׁ — מוּת — סוּר —.

تمرين ٢ — הִנּוּךְ ב״.

اكتب ما يأتى وضع الأفعال فى صيغة الماضى واسندها إلى الضمائر المناسبة :

סוּר (אֲנִי) אֵלֶיךָ כַּאֲשֶׁר שׁוּב (אַתָּה) מִבֵּית הַסֵּפֶר. — אֲחוֹתְךָ קוּם (הִיא) זֶה עַתָּה מִשְּׁנָתָהּ. — הָאִישׁ אֲשֶׁר נָפַל אֶתְמוֹל מֵעַל הַגָּג מוּת (הוּא) הַיּוֹם בַּבֹּקֶר. — בּוֹשׁ (אֲנַחְנוּ) מֵהַנְהָגַת אָחִינוּ הָרָעָה. — רוּץ (אֲנִי) לְמַעַן שׁוּב הַבַּיְתָה וְנוּחַ (אֲנִי) מֵעֲמָלִי. — הַאִם בִּין (אַתְּ) לְדִבְרֵי וְשִׂים (אַתְּ) אוֹתָם עַל לִבֵּךְ? — אֲנַחְנוּ לִין (אֲנַחְנוּ) בְּבֵית אָחִינוּ. — מַדּוּעַ בּוּז (אַתֶּם) לָנוּ? — הָעֵץ נוּעַ (הוּא) בָּרוּחַ. — אֲחִיוֹתַי קוּם (הֵן) בַּבֹּקֶר וְהָלְכוּ לָשׂוּחַ בַּיַּעַר. — הָאִכָּרִים דּוּשׁ (הֵם) אֶת הַתְּבוּאָה בַּגֹּרֶן —

(٣) المعتل اللام : נָחֵי ל״ ومنه :

المعتل اللام بالألف : נָחֵי ל״ א״ مثل : מָצָא (وَجَدَ) و צָמֵא (عَطِشَ) .

والمعتل اللام بالهاء : נָחֵי ל״ ה״ مثل : בָּנָה (بَنَى) .

المعتل اللام بالألف — נָחֵי ל״ א״

يأتى الفعل المعتل اللام بالألف :

إما على وزن פָּעָא مثل : מָצָא و קָרָא و בָּרָא وتشكل عينه بالقامص .

و إما على وزن פָּעֵא مثل : צָמֵא و מָלֵא و טָמֵא وتشكل عينه بالصيريه .

وزن פָּעָא — مثل : מָצָא (وجد) :

مفرد		جمع	
מָצָאתִי	(وَجَدْتُ)	מָצָאנוּ	(وَجدنا)
מָצָאתָ	(وَجَدْتَ)	מְצָאתֶם	(وَجَدْتُم)
מָצָאתְ	(وَجَدْتِ)	מְצָאתֶן	(وَجَدْتُنَّ)
מָצָא	(وَجَدَ)	מָצְאוּ	(وَجدوا)
מָצְאָה	(وَجَدَتْ)	מָצְאוּ	(وَجَدْنَ)

و يلاحظ أن لام الفعل وهى الألف (א) لا تنطق بعد حركة كبرى لأنها נָח נִסְתָּר غير أنها تظهر فى النطق فى מָצְאָה و מָצְאוּ لأنها وقعت بعد حركة صغرى فهى فى هذه الحال נָח נִרְאֶה .

وزن פָּעֵא — مثل : צָמֵא (عطش) :

مفرد		جمع	
צָמֵאתִי	(عَطِشْتُ)	צָמֵאנוּ	(عَطِشْنا)
צָמֵאתָ	(عَطِشْتَ)	צְמֵאתֶם	(عَطِشْتُم)
צָמֵאת	(عَطِشْتِ)	צְמֵאתֶן	(عَطِشْتُنَّ)
צָמֵא	(عَطِشَ)	צָמְאוּ	(عَطِشوا)
צָמְאָה	(عَطِشَتْ)	צָמְאוּ	(عَطِشْنَ)

تمرين — תַּרְגִּיל

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة :

קָרָא — מָלֵא — בָּרָא — טָמֵא — שָׂנֵא — נָשָׂא — דָּשָׁא — יָצָא — מָחָא — סָבָא — צָבָא — בָּדָא — חָטָא — כָּלָא — .

المعتل اللام بالهاء — נָחֵי ל״ ה״ مثل : בָּנָה

تحوّل لام الفعل وهى الـ "ה" إلى "י" عند إسناده إلى ضمائر الرفع وتشكل عين الفعل بالحريق (ִ) عوضا عن القماص (ָ) فمن الفعل בָּנָה (بنى) و שָׁתָה (شرب) تقول : בָּנִיתִי (بنيتُ) و שָׁתִיתָ (شربتَ) بكسر عين الفعـل . غير أنه فى حالة الغائبة المفردة تحوّل لام الفعل إلى "ת" لا إلى "י" كما سبق ، فتقول مثلا : בָּנְתָה (بنتْ) عوضا عن בָּנְיָה و שָׁתְתָה لا שָׁתְיָה . وتسقط لام الفعـل فى حالة الغائبين والغائبات مثل : בָּנוּ (بنوا) و שָׁתוּ (شربوا) .

و إليك كيفية إسناد هذه الأفعال فى صيغة المـاضى :

فعـــل בָּנָה :

مفرد		جمع	
בָּנִיתִי	(بَنَيْتُ)	בָּנִינוּ	(بَنَيْنَا)
בָּנִיתָ	(بَنَيْتَ)	בְּנִיתֶם	(بَنَيْتُم)
בָּנִית	(بَنَيْتِ)	בְּנִיתֶן	(بَنَيْتُنّ)
בָּנָה	(بَنَى)	בָּנוּ	(بَنَوا)
בָּנְתָה	(بَنَتْ)	בָּנוּ	(بَنَيْنَ)

و يلاحظ أن الفعل المعتل اللام بالهاء مثل : בָּנָה و שָׁתָה يشبه فى صيغته الفعل الأجوف فى حالة الغائبين والغائبات

مثل : בָּנוּ (بَنَوا) من فعل בָּנָה و בָּנוּ (فهَموا) من فعل בָּן

ومثل : שָׁתוּ (شَربوا) من « שָׁתָה و שָׁתוּ (جعَلوا) من « שָׁת

ومثل : רָצוּ (رَضوا) من « רָצָה و רָצוּ (رَكَضوا) من « רָץ.

و يميز بين الطائفة الأولى والثانية بالمدّة (מֶתֶג) تحت فاء الفعل أو عينه سواء أكان الفعل أجوفا أم معتل اللام بالهاء . ففى الفعل الأجوف تنطق الكلمة ممدودة الصدر فى حالة الغائبين والغائبات وتأتى المدّة تحت فائها مثل : בָּנוּ (أجوف) وفى الفعل المعتل اللام بالهاء تنطق الكلمة ممدودة العجز فى حالة الغائبين والغائبـات وتأتى المدّة تحت عينهـا مثل : בָּנוּ (بَنوا) وهكذا فى שָׁבוּ (رَجَعوا) و שָׁבוּ (سبوا).

تمرين ١ — הִנּוּךְ א׳.

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة :

אָבָה — אָפָה — צָלָה — שָׁתָה — קָנָה — מָנָה — בָּנָה — עָנָה —
בָּזָה — גָּלָה — כָּלָה — פָּנָה — פָּדָה — פָּצָה — מָחָה — כָּרָה —
בָּכָה — מָרָה — זָרָה — חָלָה — זָנָה — חָצָה — טָוָה ·

تمرين ٢ — הִנּוּךְ ב׳.

اسند كلًّا من الأفعال الآتية إلى الضمائر الواردة فى صدر كل طائفة منها :

הוּא–הִיא : רָפָה — כָּהָה — עָבָה — קָדַשׁ — מָתַק — אָרַךְ —
רָטַב — בָּרַח ·

אַתָּה–אַתְּ : חָפֵץ — יָשֵׁן — קָשָׁה — בָּשֵׁל — עָלַז — חָזַק —
חָרֵד — קָהָה ·

אֲנִי–הֵם : יָגֵעַ — רָשַׁע — צָדַק — עָשֵׁר — רָחַב — טָהַר —
עָצַב — שָׁמֵן ·

אֲנַחְנוּ–אַתֶּם : יָפֶה — שָׁפֵל — רָחַק — שָׁלֵם — חָכַם — קָצֵר —
רָפָה — עָשָׂה ·

אַתֶּן–הֵן : שָׁחַר — אָכַל — יָקַר — יָשַׁר — שָׁבַע — גָּדַל —
שָׂמַח — כָּתַב ·

تمرين ٣ – הִנּוּךְ ג״

إقرأ ما يأتى وضع المدّة (מֶתֶג) تحت الحرف المناسب من الفعـل للتمييز بين الفعل الناقص والفعل الأجوف :

הַבּוֹנִים בָּנוּ אֶת הַבַּיִת מֵאֲבָנִים — הַתַּלְמִידִים בָּנוּ אֶת הַשִּׁעוּר.

הַסּוּסִים שָׁתוּ מַיִם קָרִים — הַסַּבָּלִים שָׁתוּ אֶת מַשָּׂאָם בַּעֲגָלָה.

הַשְּׁפַנִּים רָצוּ מִפְּנֵי הַצַּיָּד — הַתַּלְמִידוֹת רָצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף בַּלִּמּוּדִים.

הַתַּיָּרִים שָׁבוּ מִנְּסִיעָתָם — אַנְשֵׁי הַצָּבָא שָׁבוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר בִּמְדִינַת הָאוֹיֵב.

تمرين ٤ – הִנּוּךְ ד״.

اكتب ما يأتى وضع الأفعال فى صيغة الماضى واسندها إلى الضمائر المناسبة :

אוּלַי מצא (קַל, עָבַר, אַתֶּם) אֶת סִפְרִי, אֲשֶׁר אבד (עָבַר) לִי? אֲנִי ראה (עָבַר) אֶת הַמֶּלֶךְ כַּאֲשֶׁר עָבַר (עָבַר, הוּא) הַיּוֹם בָּרְחוֹב. יוֹסֵף וּמֹשֶׁה קרא (עָבַר הֵם) אֶת כָּל־הַסֵּפֶר. אָחִי וַאֲחוֹתִי עשה (עָבַר הֵם) אֶת שִׁעוּרָם. אֲנַחְנוּ חֲפֵצִים לִשְׁתּוֹת כִּי צמא (עָבַר אֲנַחְנוּ). כַּאֲשֶׁר ראה (עָבַר אַתֶּם) אוֹתִי מַדּוּעַ לֹא קרא (עָבַר אַתֶּם) לִי? לָמָּה עוֹד לֹא צלה (עָבַר אַתֶּן) אֶת הַבָּשָׂר? אֲנִי שָׂמַחְתִּי עַל כִּי מצא (עָבַר אַתְּ) אֶת הַסֵּפֶר.

(ج) صيغة الفعل المضعّف — גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

الفعل المضعّف هو ما كانت عينه ولامه من جنس واحد مثل : סָבַב (أحاط) و גָּלַל (دَحْرَجَ) و שָׁלַל (سَلَبَ) .

تسقط لام الفعل المضعّف عند إسناده إلى الضمائر في الزمن الماضي وتشدد عينه وتشكل بالحوليم جدول (־וֹ) وتشكل فاؤه بالپتاح (־ַ) عوضا عن القماص فمن الفعل סָבַב مثلا تقول : סַבּוֹתִי (أحطتُ) و סַבּוֹתָ (أحطتَ) ومن גָּלַל تقول : גַּלּוֹתִי (دَحْرَجْتُ) و גַּלּוֹתָ (دَحْرَجْتَ) وتخلو عين الفعل من الشدّة في حالة الغائب المفرد فقط ، فتقول مثلا : סַב (أحاطَ) و גַּל (دَحْرَجَ) .

و إليك كيفية إسناد الفعل المضعف إلى الضمائر في صيغة الماضي :

فعل סָבַב (أحاطَ) :

مفرد		جمع	
סַבּוֹתִי	(أحطتُ)	סַבּוֹנוּ	(أحَطْنا)
סַבּוֹתָ	(أحطتَ)	סַבּוֹתֶם	(أحَطْتُم)
סַבּוֹת	(أحَطْتِ)	סַבּוֹתֶן	(أحطتُنّ)
סַב	(أحاطَ)	סַבּוּ	(أحاطوا)
סַבָּה	(أحاطَتْ)	סַבּוּ	(أحَطْنَ)

ملاحظة :

(١) تشكل فاء الفعل المضعف المنتهى بحرفى רר بالقماص عوضا عن الپتاح عند إسناده إلى ضمائر الرفع إلا فى حالة الغائب المفرد حيث تبقى على شكلها (أى الپتاح) مثلا : الفعل בָּרַר (اختار) ، فتقول عند إسناده إلى ضمائر الرفع : בָּרוֹתִי (اخترتُ) و בָּרוֹתָ (اخترتَ) و בָּרוֹת (اخترتِ) و בַּר (اختارَ) الخ .

(٢) وقد يجوز إسناد الفعل المضعف إلى الضمائر على صيغة الفعل السالم فيصح أن تقول مثلا : סָבַבְתִּי و סָבַבְתָּ و סָבַב كما يصح أن تقول גָּלַלְתִּי و גָּלַלְתָּ و גָּלַל بدون حذف عين الفعل وتشديد لامه . غير أن هذه الصيغة قليلة الاستعمال .

(٣) وهناك نوع آخر من الفعل المضعف ينتهي بحرفي הה مثل : כָּהָה (أظلمّ) . فيعتبر هذا الفعل من الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل : בָּנָה فتقول عند إسناده إلى ضمائر الرفع : כָּהִיתִי ، و כָּהִיתָ ، و כָּהִית و כָּהָה و כָּהֲתָה الخ كما تقول בָּנִיתִי و בָּנִיתָ و בָּנִית و בָּנָה و בָּנְתָה .

تمرين ١ – חִבּוּק א.

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع الواردة أمام كل طائفة منها :

(אֲנִי – אַתֶּם – הֵם) : בָּרַר – גָּלַל – דָּמַם – דָּקַק – הָלַל – זָכַךְ – חָלַל .

(אַתָּה – אַתְּ – הִיא) : כָּתַת – מָסַס – מָקַק – מָרַר – מָשַׁשׁ – נָדַד .

(אֲנִי – אַתָּה – אַתֶּן) : סָבַב – עָזַז – עָמַם – צָלַל – צָרַר – קָלַל – מָדַד .

(אֲנַחְנוּ – אַתֶּם – הֵן) : רָכַךְ – צָרַר – רָצַץ – שָׁמַם – תָּמַם – שָׁרַר .

تمرين ٢ – חִבּוּק ב.

اقرأ ما يأتي واسند الأفعال إلى الضمائر المتصلة المشار إليها بين قوسين واشكل بالشكل المناسب :

הַצּוֹרֵף זָקַק אֶת הַכֶּסֶף . אַנְשֵׁי בְלִיַּעַל זָמַם (עָבַר הֵם) לִי . אֶת הַחַג חגג (עָבַר אֲנַחְנוּ) בִּירוּשָׁלַיִם . לָמָה גלל (עָבַר אַתֶּם) אֶת הָאֶבֶן ? חֵיל הַצָּבָא סבב (עָבַר הוּא) אֶת הָעִיר . צרר (עָבַר אֲנִי) אֶת כַּסְפִּי בְּכִיסִי . הַיּוֹם מדד (עָבַר אַתָּה) אֶת חֶלְקַת הַשָּׂדֶה . אֲחוֹתִי חנן (עָבַר הִיא) עֲנִיִּים . הַיְלָדוֹת לקק (עָבַר הֵן) דְּבַשׁ . מַדּוּעַ אָחִיךָ צרר (עָבַר הוּא) אוֹתִי ? הִתְנַפְּלוּ הַשּׁוֹדְדִים עַל הָאִכָּרִים וְשדד (עָבַר הֵם) אֶת מִקְנֵיהֶם . ברר (עָבַר אֲנַחְנוּ) אֶת הַחִטִּים . רכך (עָבַר הִיא) אֶת הַקֶּמַח בַּשֶּׁמֶן . הַיֶּלֶד הֶעָצֵל הַזֶּה מרר (עָבַר הוּא) אֶת חַיֵּי הוֹרָיו . הָאִישׁ הַזָּקֵן מִתְכַּסֶּה בִּבְגָדִים וְלֹא חמם (עָבַר הוּא) לוֹ .

(د) صيغة الفعل الناقص — גִּזְרַת הַחֲסֵרִים

الفعل الناقص — وهو غير الناقص العربى — هو ما كانت فاؤه حرف "נ" مثل : נָטַע (غَرَسَ) و נָפַל (سَقَطَ) و נָפַח (نَفَخَ) و נָתַן (أعطى) .

وسمى بالناقص لسقوط فائه فى المضارع عند دخول حروف المضارعة عليه . أما فى الماضى فلا فرق بينه و بين السالم و يسرى عليه ما قيل عن الفعل السالم فى وزنه (وزن פָּעַל) وفى شكله . فتقول مثلا فى فعل נָפַל (سَقَطَ) عند إسناده إلى ضمائر الرفع :

مفرد		جمع	
נָפַלְתִּי	(سَقَطْتُ)	נָפַלְנוּ	(سَقَطْنا)
נָפַלְתָּ	(سَقَطْتَ)	נְפַלְתֶּם	(سَقَطْتُم)
נָפַלְתְּ	(سَقَطْتِ)	נְפַלְתֶּן	(سَقَطْتُنَّ)
נָפַל	(سَقَطَ)	נָפְלוּ	(سَقَطوا)
נָפְלָה	(سَقَطَتْ)	נָפְלוּ	(سَقَطْنَ)

ملاحظة :

(١) إذا كانت لام الفعل ח أو ע كفعلى נָפַח و נָטַע شكلت بالپتاح عوضا عن السكون فى حالة إسناد الفعل إلى ضمير المخاطبة תְּ فتقول :

נָפַחַתְּ (نفختِ) عوضا عن נָפַחְתְּ

و נָטַעַתְּ (غرستِ) عوضا عن נָטַעְתְּ

(٢) فى الفعل נָחַת (هَبَطَ — أَثَّرَ) وأمثاله تسقط لام الفعل وهى الـ ת عند إسناده إلى الضمائر : תִּי و תָּ و תְּ و תֶּם و תֶּן وتشدد الضمائر بشدة ثقيلة دلالة على حذف لام الفعل فتقول .

נָחַתִּי عوضا عن נָחַתְתִּי — נָחַתָּ عوضا عن נָחַתְתָּ — נָחַתְּ عوضا عن נָחַתְתְּ — נְחַתֶּם عوضا عن נְחַתְתֶּם — נְחַתֶּן عوضا عن נְחַתְתֶּן . الخ .

(٣) فى الفعل נָתַן وأمثاله تسقط لام الفعل وهى الـ ן عند إسناده إلى ضمير الرفع נוּ وتشدد נ الضمير بشدة ثقيلة دلالة على حذف لام الفعل فتقول נָתַנּוּ عوضا عن נָתַנְנוּ .

وهناك بعض أفعال تشبه فى صيغتها الأفعال الناقصة وتُعد منها مثل الفعل לָקַח (أخَذَ) .

تمرين — חִנּוּךְ

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة الواردة فى صدر كل طائفة منها :

(אֲנִי — אַתֶּם — הֵם) : נָגַשׁ — נָדַר — נָהַם .

(אַתָּה — אַתְּ — הִיא) : נָטַע — נָגַח — נָפַח — נָסַע .

(אֲנִי — אַתָּה — אַתֶּן) : נָחַת — שָׁבַת — כָּרַת .

(אֲנַחְנוּ — אַתֶּם — הֵן) : נָתַן — נָעַל — נָאַם — לָקַח .

(ه) صيغة الفعل المركب — גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים

الفعل المركب هو ما كان منسوبا إلى صيغتين فى آن واحد مثل: נָשָׂא (حَمَلَ) و נָטָה (مالَ) و אָפָה (خَبَزَ) و הָמָה (هاج) و יָרֵא (خاف) و יָרָה (ألقى).

وهو ما يقابله اللفيف المفروق بالعربية .

فالفعل נָשָׂא مثلا ، فعل مركب لأنه ناقص ومعتل اللام بالألف فى آن واحد . فهو ناقص من حيث فائه ومعتل اللام بالألف من حيث لامه .

والفعل נָטָה فعل مركب لأنه ناقص من حيث فائه ومعتل اللام بالهاء من حيث لامه .

والفعل אָפָה فعل مركب لأنه معتل الفاء بالألف من حيث فائه ومعتل اللام بالهاء من حيث لامه . وكذلك الفعل הָמָה و יָרֵא و יָרָה .

ملاحظة :

ويلاحظ أن هذا النوع من الأفعال ينتهى دائما إما بـ א وإما بـ ה .

فالفعل المركب المنتهى بـ א مثل : נָשָׂא و יָרֵא و יָצָא يعتبر كالفعل المعتل اللام بالألف عند إسناده إلى الضمائر فى الماضى (انظر تصريف الفعل מָצָא و צָמֵא فى باب الفعل المعتل اللام بالـ א) .

أما الفعل المركب المنتهى بـ ה مثل : נָטָה و אָפָה و הָמָה و יָרָה و הָיָה فانه يعتبر كالفعل المعتل اللام بالهاء عند إسناده إلى الضمائر فى الماضى (انظر تصريف الفعل בָּנָה فى باب الفعل المعتل اللام بالـ ה) .

وإليك كيفية إسناد هذه الأفعال إلى الضمائر فى صيغة الماضى :

(أ) فعل נָשָׂא (لامه א — على وزن מָצָא) :

مفرد		جمع	
נָשָׂאתִי	(حَمَلْتُ)	נָשָׂאנוּ	(حَمَلْنا)
נָשָׂאתָ	(حَمَلْتَ)	נְשָׂאתֶם	(حَمَلْتُمْ)
נָשָׂאת	(حَمَلْتِ)	נְשָׂאתֶן	(حَمَلْتُنَّ)
נָשָׂא	(حَمَلَ)	נָשְׂאוּ	(حَمَلُوا)
נָשְׂאָה	(حَمَلَتْ)	נָשְׂאוּ	(حَمَلْنَ)

(ب) فعل הָיָה (لامه ה — على وزن בָּנָה) :

مفرد		جمع	
הָיִיתִי	(كُنْتُ)	הָיִינוּ	(كُنّا)
הָיִיתָ	(كُنْتَ)	הֱיִיתֶם	(كُنْتُمْ)
הָיִית	(كُنْتِ)	הֱיִיתֶן	(كُنْتُنَّ)
הָיָה	(كانَ)	הָיוּ	(كانوا)
הָיְתָה	(كانَتْ)	הָיוּ	(كُنَّ)

وهناك نوع آخر من الفعل المركب وهو ما كان مشتركا بين الفعل الأجوف والفعل المعتل اللام مثل الفعل בוא (مجيء . دخول) فهو أجوف من حيث عينه ومعتل اللام بالألف من حيث لامه .

وهو ما يقابله اللفيف المقرون بالعربية ويعتبر كالفعل الأجوف عند إسناده إلى الضمائر فى زمن الماضى فتقول :

مفرد		جمع	
בָּאתִי	(جئتُ)	בָּאנוּ	(جئنا)
בָּאתָ	(جئتَ)	בָּאתֶם	(جئتُم)
בָּאת	(جئتِ)	בָּאתֶן	(جئتُنَّ)
בָּא	(جاءَ)	בָּאוּ	(جاءوا)
בָּאָה	(جاءَتْ)	בָּאוּ	(جئنَ)

	المضعف גִּזְרַת הַכְּפוּלִים		الناقص גִּזְרַת הַחֲסֵרִים	المركّب גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים	
	أحاطَ סָבַב	أَظْلَمَ כָּהָה	سَقَطَ נָפַל	حَمَلَ נָשָׂא	كانَ הָיָה
אֲנִי	סַבּוֹתִי	כָּהִיתִי	נָפַלְתִּי	נָשָׂאתִי	הָיִיתִי
אַתָּה	סַבּוֹתָ	כָּהִיתָ	נָפַלְתָּ	נָשָׂאתָ	הָיִיתָ
אַתְּ	סַבּוֹת	כָּהִית	נָפַלְתְּ	נָשָׂאת	הָיִית
הוּא	סַב	כָּהָה	נָפַל	נָשָׂא	הָיָה
הִיא	סַבָּה	כָּהֲתָה	נָפְלָה	נָשְׂאָה	הָיְתָה
אֲנַחְנוּ	סַבּוֹנוּ	כָּהִינוּ	נָפַלְנוּ	נָשָׂאנוּ	הָיִינוּ
אַתֶּם	סַבּוֹתֶם	כְּהִיתֶם	נְפַלְתֶּם	נְשָׂאתֶם	הֱיִיתֶם
אַתֶּן	סַבּוֹתֶן	כְּהִיתֶן	נְפַלְתֶּן	נְשָׂאתֶן	הֱיִיתֶן
הֵם	סַבּוּ	כָּהוּ	נָפְלוּ	נָשְׂאוּ	הָיוּ
הֵן	סַבּוּ	כָּהוּ	נָפְלוּ	נָשְׂאוּ	הָיוּ

الزمن الحالى ـ זְמַן הֹוֶה

للزمن الحالى أربعة أوزان :

(ا) فيأتى على وزن פּוֹעֵל للتكلم والمخاطب والغائب ، مثال ذلك : אֲנִי כּוֹתֵב (أنا كاتبٌ الآن) — و אַתָּה אוֹכֵל (أنت آكلٌ الآن) — و הוּא יוֹשֵׁב (هو جالسٌ الآن) .

(ب) ويأتى على وزن פּוֹעֶלֶת أو פּוֹעְלָה للتكلمة والمخاطبة والغائبة ، مثال ذلك : אֲנִי סוֹבֶבֶת أو סוֹבְבָה (أنا محيطةٌ الآن) — و אַתְּ נוֹפֶלֶת أو נוֹפְלָה (أنتِ ساقطةٌ الآن) — و הִיא כּוֹתֶבֶת أو כּוֹתְבָה (هى كاتبةٌ الآن) .

(ج) ويأتى على وزن פּוֹעְלִים فى حالة جمع المذكر للتكلمين والمخاطبين والغائبين ، مثال ذلك : אֲנַחְנוּ כּוֹתְבִים (نحن كاتبون الآن) — و אַתֶּם אוֹכְלִים (أنتم آكلون) و הֵם יוֹשְׁבִים (هم جالسون) .

(د) ويأتى على وزن פּוֹעְלוֹת فى حالة جمع المؤنث للتكلمات والمخاطبات والغائبات ، مثال ذلك : אֲנַחְנוּ סוֹבְבוֹת (نحن محيطات) — و אַתֶּן נוֹפְלוֹת (أنتنّ ساقطات) و הֵן כּוֹתְבוֹת (هنّ كاتبات) .

و إليك طريقة استعمال هذه الأوزان فى أفعال مختلفة الصيغ :

	فعل כָּתַב	فعل אָכַל	فعل הָרַס	فعل יָשַׁב	فعل סָבַב
אֲנִי - אַתָּה - הוּא	כּוֹתֵב	אוֹכֵל	הוֹרֵס	יוֹשֵׁב	סוֹבֵב
אֲנִי - אַתְּ - הִיא	כּוֹתֶבֶת أو כּוֹתְבָה	אוֹכֶלֶת أو אוֹכְלָה	הוֹרֶסֶת أو הוֹרְסָה	יוֹשֶׁבֶת أو יוֹשְׁבָה	סוֹבֶבֶת أو סוֹבְבָה
אֲנַחְנוּ - אַתֶּם - הֵם	כּוֹתְבִים	אוֹכְלִים	הוֹרְסִים	יוֹשְׁבִים	סוֹבְבִים
אֲנַחְנוּ - אַתֶּן - הֵן	כּוֹתְבוֹת	אוֹכְלוֹת	הוֹרְסוֹת	יוֹשְׁבוֹת	סוֹבְבוֹת

وتتغير هذه الأوزان فى الأحوال الآتية :

(١) فى الفعل السالم — إذا كانت عينه ח أو ע مثـل : בָּחַר (اختارَ) أو בָּעַר (احترَقَ) فانها تشكل بالحطف پتاح (ֲ) عوضا عن الشفا (ְ) فى حالة جمع المذكر وجمع المؤنث وتقول : אֲנַחְנוּ בּוֹחֲרִים (عوضا عن בּוֹחְרִים) و הֵן בּוֹחֲרוֹת (عوضا عن בּוֹחְרוֹת) و אַתֶּם בּוֹעֲרִים (عوضا عن בּוֹעְרִים) و אַתֶּן בּוֹעֲרוֹת (عوضا عن בּוֹעְרוֹת) .

و إذا كانت لام الفعل ח أو ע مثل : שָׁלַח (أرسَلَ) أو שָׁמַע (سَمِعَ) فانها تشكل بپتاح جنوبا (الفتحة المستعارة) فى حالة المفرد المذكر وتقول : אֲנִי שׁוֹמֵעַ (عوضا عن שׁוֹמֵע) و הוּא שׁוֹלֵחַ (عوضا عن שׁוֹלֵח) كما أنها تشكل بالپتاح (ַ) عوضا عن السيجول (ֶ) فى حالة المؤنثة المفردة . وفى هـذه الحالة الأخيرة تشكل عين الفعـل أيضا بالپتاح عوضا عن السيجول فتقول مثلا : אֲנִי שׁוֹמַעַת (عوضا عن שׁוֹמֶעֶת أو שׁוֹמְעָה) و הִיא שׁוֹלַחַת (عوضا عن שׁוֹלֶחֶת أو שׁוֹלְחָה) .

و إذا كان الفعل السالم على وزن פָּעֵל أو פָּעֹל فى صيغة المـاضى مثل : שָׁלֵם (سَلِمَ) و יָכֹל (استطاعَ) فلا يتغير وزنه فى الزمن الحالى إذ تقول : הוּא שָׁלֵם (هو سالمٌ) فى الحالى كما تقول : הוּא שָׁלֵם (سَلِمَ هو) فى المـاضى، وكذلك הוּא יָכֹל (هو مستطيعٌ) فى الحالى يأتى على وزن הוּא יָכֹל (استطاعَ هُوَ) فى المـاضى . غير أن فاء الفعل تشكل فى الحالى بالشفا (ְ) عوضا عن القماص (ָ) فى حالة المؤنثة المفردة (שְׁלֵמָה – יְכֹלָה) وفى حالتى جمع المذكر وجمع المؤنث (שְׁלֵמִים שְׁלֵמוֹת) و (יְכוֹלִים – יְכוֹלוֹת) .

(٢) فى الفعل الأجوف — مثـل קוּם — يأتى الحالى على وزن المـاضى ويميَّز بينهما النطق فقط أى أن المـاضى ينطق ممدود الصدر وتأتى المدّة تحت فائه مثل : קָם (قامَ) و קָמָה (قامتْ) — בּוֹשׁ (خجِلَ) و בּוֹשָׁה (خجلَتْ)— מֵת (ماتَ) و מֵתָה (ماتَتْ) — שָׁר (غَنَّى) و שָׁרָה (غَنَّتْ). فكل هذه الأفعال وردت هنا على صيغة المـاضى، وقد تعبِّر أيضا عن الحالى إذا جعلتها ممدودة العجز ونقلت المـدّة إلى عينها فتقول حينئذ : קָם (قائمٌ) و קָמָה (قائمةٌ) — בּוֹשׁ (خجِلٌ) و בּוֹשָׁה (خجلةٌ) — מֵת (مائتٌ) و מֵתָה (مائتةٌ) .

(٣) في الفعل المعتل اللام بالهاء — مثل בָּנָה — يأتي الحالى على وزن פּוֹעֵל (بشكل عين الفعل بالسيجول لا بالصيريه) في حالة المفرد المذكر وتسقط لام الفعل في الأحوال الأخرى فتصبح أوزان الحالى كالآتي : פּוֹעֶה — פּוֹעָה — פּוֹעִים — פּוֹעוֹת.

فالفعل בָּנָה مثلا يصاغ في الزمن الحالى على בּוֹנֶה — בּוֹנָה — בּוֹנִים — בּוֹנוֹת في أوزانه الأربعة .

(٤) في الفعل المعتل اللام بالألف — مثل מָצָא — (وزن פָּעַל) تصاغ المؤنثة المفردة في الزمن الحالى מוֹצֵאת بحيث تكون لام الفعل أى الـ "א" (נָח נִסְתָּר) ولا تظهر في النطق .

وفي باقى الأحوال يتبع هذا الفعل القاعدة العامة فتقول : מוֹצֵא — מוֹצְאִים — מוֹצְאוֹת .

وإذا كان الفعل المعتل اللام بالألف على وزن פָּעֵל مثل צָמֵא تَصرَّف كالفعل السالم على وزن פָּעֵל في الزمن الحالى فتقول : צָמֵא — צְמֵאָה — צְמֵאִים — צְמֵאוֹת كما قلنا من שָׁלֵם في الحالى : שָׁלֵם — שְׁלֵמָה — שְׁלֵמִים — שְׁלֵמוֹת .

(٥) في الفعل المركب — مثل נָשָׂא و הָיָה — يتصرف الحالى كما في الفعل المعتل اللام. فاذا كان الفعل المركب منتهيا بحرف "א" — مثل נָשָׂא — عُدّ من الأفعال المعتلة اللام بالألف مثل מָצָא. وإذا كان منتهيا بحرف "ה" — مثل הָיָה — عُدّ من الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل : בָּנָה.

الفعل בָּא يعتبر في زمنه الحالى كفعل أجوف وتقول :

בָּא — בָּאָה — בָּאִים — בָּאוֹת .

المجـــرد – בִּנְיָן הַקַּל

الزمن الحالى – זְמַן הֹוֶה

الفعل السالم – שְׁלֵמִים

		للفرد المذكر יָחִיד	للفرد المؤنث יְחִידָה	للجمع المذكر רַבִּים	للجمع المؤنث רַבּוֹת
מִשְׁקָל פָּעַל :	שָׁבַר	שׁוֹבֵר	שׁוֹבֶרֶת	שׁוֹבְרִים	שׁוֹבְרוֹת
„ „	בָּחַר	בּוֹחֵר	בּוֹחֶרֶת	בּוֹחֲרִים	בּוֹחֲרוֹת
„ „	שָׁמַע	שׁוֹמֵעַ	שׁוֹמַעַת	שׁוֹמְעִים	שׁוֹמְעוֹת
„ „	שָׁלַח	שׁוֹלֵחַ	שׁוֹלַחַת	שׁוֹלְחִים	שׁוֹלְחוֹת
„ פָּעֵל :	שָׁלֵם	שָׁלֵם	שְׁלֵמָה	שְׁלֵמִים	שְׁלֵמוֹת
„ פָּעֹל :	יָכֹל	יָכוֹל	יְכוֹלָה	יְכוֹלִים	יְכוֹלוֹת

الفعل المعتل – נָחִים

		للفرد المذكر יָחִיד	للفرد المؤنث יְחִידָה	للجمع المذكر רַבִּים	للجمع المؤنث רַבּוֹת
נָחֵי פ״א	אָכַל	אוֹכֵל	אוֹכֶלֶת	אוֹכְלִים	אוֹכְלוֹת
„ פה״	הָרַס	הוֹרֵס	הוֹרֶסֶת	הוֹרְסִים	הוֹרְסוֹת
„ פי״	יָשַׁב	יוֹשֵׁב	יוֹשֶׁבֶת	יוֹשְׁבִים	יוֹשְׁבוֹת
„ עו״ מִשְׁקָל פָּל :	קָם	קָם	קָמָה	קָמִים	קָמוֹת
„ „ „ פֵּל :	מֵת	מֵת	מֵתָה	מֵתִים	מֵתוֹת
„ „ „ פֹּל :	בֹּשׁ	בּוֹשׁ	בּוֹשָׁה	בּוֹשִׁים	בּוֹשׁוֹת
„ עי״ „ פָּל :	שָׁר	שָׁר	שָׁרָה	שָׁרִים	שָׁרוֹת
„ לא״ מִשְׁקָל פָּעָא :	מָצָא	מוֹצֵא	מוֹצֵאת	מוֹצְאִים	מוֹצְאוֹת
„ „ „ פָּעֵא :	צָמֵא	צָמֵא	צְמֵאָה	צְמֵאִים	צְמֵאוֹת
„ לה״ „ פָּעָה :	בָּנָה	בּוֹנֶה	בּוֹנָה	בּוֹנִים	בּוֹנוֹת

		للفرد المذكر יָחִיד	للفرد المؤنث יְחִידָה	للجمع المذكر רַבִּים	للجمع المؤنث רַבּוֹת

الفعل المضعف — כְּפוּלִים

	סָבַב	סוֹבֵב	סוֹבֶבֶת	סוֹבְבִים	סוֹבְבוֹת
	כָּהָה	כּוֹהֶה	כּוֹהָה	כּוֹהִים	כּוֹהוֹת

الفعل الناقص — חֲסֵרִים

חַסְרֵי פ"נ	נָפַל	נוֹפֵל	נוֹפֶלֶת	נוֹפְלִים	נוֹפְלוֹת

الفعل المركب — מֻרְכָּבִים

ל" הַפֹּעַל א"	נָשָׂא	נוֹשֵׂא	נוֹשֵׂאת	נוֹשְׂאִים	נוֹשְׂאוֹת
" " ה"	הָיָה	הוֹוֶה	הוֹוָה	הוֹוִים	הוֹוֹת
נָחֵי ע"ו וְ"ל"א"	בָּא	בָּא	בָּאָה	בָּאִים	בָּאוֹת

ملاحظة :

(١) إذا أريد نفى الفعل الحالى يستعمل كلمة אֵין (ليس) مبنية مع الضمير المناسب . ولا يجوز أن تستعمل كلمة לֹא النافية لأنها خاصة بالفعل الماضى والمضارع . فلا يمكنك مثلا أن تقول אֲנִי לֹא כּוֹתֵב بل : אֵינֶנִּי כּוֹתֵב (لست كاتبا) وعوضا عن אַתֶּם לֹא אוֹכְלִים تقول : אֵינְכֶם אוֹכְלִים (لستم آكلين) .

(٢) ولا يأتى الحالى مسبوقا باسم الموصول אֲשֶׁר بل يستعاض عنه بـ ה التعريف ، فعوضا عن הַנַּעַר אֲשֶׁר לוֹמֵד ... تقول : הַנַּעַר הַלּוֹמֵד ... (الفتى الذى يتعلّم ...) .

اسم الفاعل ـ שֵׁם הַפּוֹעֵל

الفعل فى الزمن الحالى يكون دائما مقترنا بضمائر الرفع أو باسم يعتبر كمبتدأ يكون الفعل خبرا له ، وقد سبق بيان ذلك .

أما إذا كان الفعل فى الزمن الحالى غير مقترن بضمائر الرفع أو باسم يحل محلها فيعتبر كاسم يدل على ما وقع منه ويدعى שֵׁם הַפּוֹעֵל (اسم الفاعل) ، مثال ذلك :

אֲנִי שׁוֹמֵר אֶת הַבַּיִת (أنا حارس البيت) — فعل فى الزمن الحالى ولكن إذا قلت : שׁוֹמֵר הַבַּיִת נָסַע (سافر حارس البيت) — اسم فاعل (أى الشخص المعيّن لحراسة البيت) .

ملاحظة :

وقد اعتاد بعضهم عدم التفريق بين الزمن الحالى واسم الفاعل واكتفوا بأن يلقبوا كل كلمة وردت على وزن פּוֹעֵל باسم فاعل سواء أكانت مقترنة بضمائر الرفع أو باسم يحل محلها أم كانت غير مقترنة بها . والصواب التفريق ومراعاة القاعدة السابقة .

اسم المفعول ـ שֵׁם הַפָּעוּל

اسم المفعول (שֵׁם הַפָּעוּל) اسم مصوغ لما وقع عليه الفعل . و يصاغ على وزن פָּעוּל أى أنه تشكل عين الفعل بالضمة المشبعة أى الشروق (וּ) .

فمن الأفعال : כָּתַב – שָׁבַר – מָכַר مثلا — يصاغ اسم المفعول : כָּתוּב – שָׁבוּר – מָכוּר .

وفى الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل : בָּנָה – קָנָה – אָפָה يأتى اسم المفعول على وزن פָּעוּי بابدال لام الفعل وهى الـ ה بالـ י فتقول : בָּנוּי – קָנוּי – אָפוּי .

ولا يصاغ اسم المفعول من اللازم . فمن فعل יָצָא (خَرَجَ) مثلا — لا يمكننا أن نصيغ اسم المفعول ولا من יָרַד (نَزَلَ) و עָמַד (وَقَفَ) و עָלָה (صَعَدَ) .

وقد اعتبر بعض اللغويين اسم المفعول كالنعت فهو لذلك يتبع منعوته فى تعريفه وتنكيره و يتبعه أيضا فى إفراده و جمعه وفى تذكيره وتأنيثه . فتقول مثلا : הַחַלּוֹן הַפָּתוּחַ (النافذة المفتوحة) و עֵץ שָׁתוּל (شجر مشتول) و יָד שְׁבוּרָה (يد مكسورة) و הַתַּרְנְגֹלֶת הַצְּלוּיָה (الدجاجة المشوية) و הַתַּרְנְגֹלִים הַצְּלוּיִים (الديوك المشوية) و הַחֲנוּיוֹת הַסְּגוּרוֹת (الدكاكين المغلقة) .

وانظر خلاصة ما سبق فى الجدول الآتى :

	فعل כָּתַב	فعل אָכַל	فعل הָרַס	فعل בָּנָה	فعل צָלָה	فعل מָצָא	فعل נָשָׂא
للمفرد :							
אֲנִי – אַתָּה – הוּא	כָּתוּב	אָכוּל	הָרוּס	בָּנוּי	צָלוּי	מָצוּא	נָשׂוּא
אֲנִי – אַתְּ – הִיא	כְּתוּבָה	אֲכוּלָה	הֲרוּסָה	בְּנוּיָה	צְלוּיָה	מְצוּאָה	נְשׂוּאָה
للجمع :							
אֲנַחְנוּ – אַתֶּם – הֵם	כְּתוּבִים	אֲכוּלִים	הֲרוּסִים	בְּנוּיִים	צְלוּיִים	מְצוּאִים	נְשׂוּאִים
אֲנַחְנוּ – אַתֶּן – הֵן	כְּתוּבוֹת	אֲכוּלוֹת	הֲרוּסוֹת	בְּנוּיוֹת	צְלוּיוֹת	מְצוּאוֹת	נְשׂוּאוֹת

تمرين ١ — חִנּוּךְ א.

اقرأ القطعة الآتية وضع الأفعال فى الزمن الحالى عوضا عن الماضى :

חָרַשׁ אִכָּר אֶת שָׂדֵהוּ וּמָצָא אֶבֶן יְקָרָה, לָקַח אֶת הָאֶבֶן, הָלַךְ אֶל הַמֶּלֶךְ לְהַגִּישׁ אוֹתָהּ לוֹ לְמִנְחָה· אֲבָל שׁוֹמֵר הַסַּף לֹא נָתַן אוֹתוֹ לָבוֹא וְדָרַשׁ מִמֶּנּוּ אֶת חֲצִי הַשָּׂכָר, אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הַמֶּלֶךְ· הָאִכָּר הִבְטִיחַ לוֹ זֹאת וּבָא אֶל הַמֶּלֶךְ· רָאָה הַמֶּלֶךְ אֶת הָאֶבֶן וְשָׂמַח מְאֹד וְחָפֵץ לָתֵת לָאִכָּר אַלְפַּיִם שֶׁקֶל, אֲבָל הָאִכָּר שָׁאַל לָתֵת לוֹ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת· שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת בַּקָּשָׁתוֹ בְּתִמָּהוֹן וְנָתַן צַו לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ· שָׁכַב הָאִכָּר עַל הָאָרֶץ· מְשָׁרֵת הִכָּהוּ· וְהָאִכָּר מָנָה: אַחַת, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ··· עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, וְאָז קָרָא: עֲמֹד! אֶת הַחֲצִי הַשֵּׁנִי הִבְטַחְתִּי לְשׁוֹמֵר הַסַּף לְמַעַן יִתְּנֵנִי לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ! כְּרֶגַע קָרְאוּ לְשׁוֹמֵר הַסַּף וְנָתְנוּ לוֹ אֶת חֶלְקוֹ, וְהַמֶּלֶךְ נָתַן לָאִכָּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שֶׁקֶל·

تمرين ٢ — חִנּוּךְ ב.

اكتب ما يأتى واقلب الفعل من الحالى إلى الماضى :

הַנַּעַר רוֹחֵץ בַּמַּיִם וְשׁוֹתֶה· לָמָּה אַתָּה יוֹשֵׁב וְדוֹאֵג וְאֵינְךָ בּוֹטֵחַ בַּה׳? אֲנִי רוֹעֵד בַּקָּרָה, וְלָכֵן אֵינֶנִּי יוֹצֵא הַחוּצָה בְּלִי בֶּגֶד חַם· הָאִשָּׁה הָעֲנִיָּה מוֹכֶרֶת תַּפּוּחִים וְנוֹתֶנֶת בְּזֹאת לֶחֶם לִילָדֶיהָ הַקְּטַנִּים· אֲחוֹתִי מַדּוּעַ אֵינֵךְ לוֹבֶשֶׁת אֶת הַבֶּגֶד, אֲשֶׁר אַתְּ אוֹהֶבֶת תָּמִיד?

المستقبل — זְמַן עָתִיד

قلنا إن الحروف التى تدخل على المستقبل لتعيين الفاعل وجنسه وعدده نوعان : نوع يدخل على الفعل فى أوله ، وعدد حروفه أربعة يجمعها كلمة אֵיתָן (متين) ونوع يضاف إلى الفعل فى آخره وعدد حروفه أربعة أيضا يجمعها كلمة יוֹנָה (حمامة) .

فاذا أردنا أن نصيغ المستقبل من فعل שָׁמַר مثلا — قلنا :

אֶשְׁמֹר (أحرُس) — للتكلم المفرد .

و תִּשְׁמְרִי (تحرسين) — للمخاطبة المفردة .

و יִשְׁמְרוּ (يحرسون) — للغائبين الجماعة .

و נִשְׁמֹר (نحرُس) — للتكلمين وللتكلمات .

حرف ال א فى المثال الأول وال ת فى المثال الثانى وال י فى المثال الثالث وال נ فى المثال الرابع دخلت على الفعل فى أوله لتعيين زمن الاستقبال وجنس الفاعل وعدده . وكذلك حرف ال י فى المثال الثانى وحرف ال ו فى المثال الثالث زيدت فى آخر الفعل لتعيين جنس الفاعل وعدده .

و إليك كيفية استعمال هذه الحروف فى تصريف المستقبل :

للمفرد :

عوضا عن אֲנִי (أنا)	تزيد אֶ	فى أول الفعل		فتقول :	אֶ – שְׁמֹר
« אַתָּה (أنتَ)	« תִּ	«		«	תִּ – שְׁמֹר
« אַתְּ (أنتِ)	« תִּ	«	و ־י فى آخره	«	תִּ – שְׁמְרִ – י
« הוּא (هو)	« יִ	«		«	יִ – שְׁמֹר
« הִיא (هى)	« תִּ	«		«	תִּ – שְׁמֹר

للجمع :

عوضا عن אֲנַחְנוּ (نحن)	تزيد נִ	فى أول الفعل		فتقول :	נִ – שְׁמֹר
« אַתֶּם (أنتم)	« תִּ	«	و ־וּ فى آخره	«	תִּ – שְׁמְר – וּ
« אַתֶּן (أنتنّ)	« תִּ	«	و נָה «	«	תִּ – שְׁמֹרְ – נָה
« הֵם (هم)	« יִ	«	و ־וּ «	«	יִ – שְׁמְר – וּ
« הֵן (هنّ)	« תִּ	«	و נָה «	«	תִּ – שְׁמֹרְ – נָה

وللمستقبل أوزان عدة تختلف بحسب اختلاف صيغ الأفعال :

(١) صيغة السالم ــ גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

يأتى الفعل السالم على وزنين فى المستقبل :

(١) وزن יִפְעֹל بضم عين الفعل .

(٢) وزن יִפְעַל بفتح عين الفعل .

(١) وزن יִפְעֹל :

يأتى الفعل المتعدى غالبا على وزن יִפְעֹל مثال ذلك : הָאִכָּר יִקְצֹר אֶת שָׂדֵהוּ (يحصُدُ الفلاح حقلَه) ومثل : אַל תִּרְמֹס אֶת הַפְּרָחִים (لا تدس الأزهار). ومثل : מָתַי תִּגְמֹרְנָה אֶת עֲבוֹדַתְכֶן؟ (متى تُتَمِمنَ عملكنَّ ؟).

و يتصرف المستقبل على وزن יִפְעֹל كالآتى :

فعل זָכַר (ذَكَرَ) :

للمفرد		للجمع	
אֶזְכֹּר	(أذْكُرُ)	נִזְכֹּר	(نَذْكُرُ)
תִּזְכֹּר	(تَذْكُرُ) أنتَ	תִּזְכְּרוּ	(تذكرون)
תִּזְכְּרִי	(تَذْكرين)	תִּזְכֹּרְנָה	(تَذْكرنَ)
יִזְכֹּר	(يَذْكُرُ)	יִזְכְּרוּ	(يذكرون)
תִּזְכֹּר	(تَذْكُرُ) هى	תִּזְכֹּרְנָה	(يَذْكرنَ)

و يلاحظ أن الفعل فى حالة المخاطب (תִּזְכֹּר) يأتى على وزن الغائبة (תִּזְכֹּר) كما أنه يأتى فى حالة المخاطبات (תִּזְכֹּרְנָה) على وزن الغائبات (תִּזְכֹּרְנָה).

و يتغير وزن الفعل (יִפְעֹל) فى حالة المخاطبة (תִּזְכְּרִי) والمخاطبين (תִּזְכְּרוּ) والغائبين (יִזְכְּרוּ) إذ تشكل عين الفعل بالسكون المتحرك (ـְ) عوضا عن الضمة (ـُ).

ملاحظة :

تشمل هاتان القاعدتان جميع الأفعال مهما كانت أوزانها وصيغها ما عدا الفعل الأجوف وسيأتى الكلام عنه فيما بعد .

(٢) وزن יִפְעַל :

يأتى غالبا الفعل اللازم على وزن יִפְעַל مثال ذلك :

הָאִישׁ הַיָּשָׁר יִצְדַּק בִּדְבָרָיו (الرجل المستقيم يَصْدُقُ بكلامه) ومثل : הַגּוּר יִרְבַּץ עַל יַד אִמּוֹ (يَرْبُضُ الشبلُ بجانب أمّه) ومثل : אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם נִשְׁכַּב לָנוּחַ (بعد الظهر ننامُ طلباً للراحة) .

وتأتى أيضا على وزن יִפְעַל الأفعال المتعدية إذا كانت عينها حرفا من الحروف אחהע״ר الحلقية أو إذا كانت لامها ח و ע ، أو حرف הּ (فى داخلها نقطة) وهى المبّيق (מַפִּיק) مثل : יִשְׁאַל (يَسْأَلُ) — תִּרְחַץ (تَغْسِلُ) — יִנְהַג (يَقُودُ) — נִרְעַב (نَجوعُ) ومثل : יִשְׁלַח (يُرسِلُ) — תִּזְרַע (تزرعُ) — נִגְבַּהּ (نَعْلُو) .

وهناك أفعال تأتى أيضا على وزن יִפְעַל وان تكن متعدية وهى قليلة الوجود مثل : יִלְמַד (يتعلَّمُ) و יִלְבַּשׁ (يلبِسُ) .

ويتصرف المستقبل على وزن יִפְעַל كالآتى :

فعــل שָׁכַב (نام) :

للمفرد		للجمع	
אֶשְׁכַּב	(أنامُ)	נִשְׁכַּב	(ننامُ)
תִּשְׁכַּב	(تنامُ) أنتَ	תִּשְׁכְּבוּ	(تنامونَ)
תִּשְׁכְּבִי	(تنامين)	תִּשְׁכַּבְנָה	(تنمنَ)
יִשְׁכַּב	(ينامُ)	יִשְׁכְּבוּ	(ينامون)
תִּשְׁכַּב	(تنامُ) هى	תִּשְׁכַּבְנָה	(ينمنَ)

فعل שָׂמַח (فَرِحَ) — لامه ח׳ — يصاغ على وزن יִפְעַל :

للمفرد		للجمع	
אֶשְׂמַח	(أَفْرَحُ)	נִשְׂמַח	(نَفْرَحُ)
תִּשְׂמַח	(تَفْرَحُ) أنتَ	תִּשְׂמְחוּ	(تَفْرَحُونَ)
תִּשְׂמְחִי	(تَفْرَحِينَ)	תִּשְׂמַחְנָה	(تَفْرَحْنَ)
יִשְׂמַח	(يَفْرَحُ)	יִשְׂמְחוּ	(يَفْرَحُونَ)
תִּשְׂמַח	(تَفْرَحُ) هى	תִּשְׂמַחְנָה	(يَفْرَحْنَ)

فعل שָׁמַע (سمع) — لامه ע׳ — يصاغ على وزن יִפְעַל :

للمفرد		للجمع	
אֶשְׁמַע	(أَسْمَعُ)	נִשְׁמַע	(نَسْمَعُ)
תִּשְׁמַע	(تَسْمَعُ) أنتَ	תִּשְׁמְעוּ	(تَسْمَعُونَ)
תִּשְׁמְעִי	(تَسْمَعِينَ)	תִּשְׁמַעְנָה	(تَسْمَعْنَ)
יִשְׁמַע	(يَسْمَعُ)	יִשְׁמְעוּ	(يَسْمَعُونَ)
תִּשְׁמַע	(تَسْمَعُ) هى	תִּשְׁמַעְנָה	(يَسْمَعْنَ)

تشكيل حروف אֵיתָן (أنيت) فى السالم

تشكل حروف المضارعة (אֵיתָן) كالآتى :

(١) تشكل الهمزة (א) بالسيجول هكذا : (אֶ) والحروف الثلاثة الأخرى بالحريق هكذا : (יִ – תִּ – נִ) إذا لم يكن الحرف الذى يليها (أى فاء الفعل) من حروف א׳ה׳ח׳ע׳ وتسكن فاء الفعل التى تأتى بعدها. مثل : יִשְׁכַּב، אֶשְׁמֹר، נִכְתֹּב، אֶלְמַד وقد سبق بيان ذلك فى الجداول الموضحة أعلاه .

(٢) أما إذا كانت فاء الفعل من حروف א׳ה׳ח׳ע׳ تبقى الهمزة على شكلها الأصلى (אֶ) فى الوزنين المذكورين وتشكل حروف א׳ה׳ח׳ע׳ التى تليها بحطف سيجول (ֱ) مثل : אֶאֱסֹף (أجمعُ) و אֶחֱזַק (أتقوّى) و אֶהֱרֹס (أهدمُ) و אֶעֱרַב (أحلو) .
وحروف المضارعة الأخرى (י – ת – ן) تشكل بالسيجول إذا دخلت على حرف א وتشكل الـ א (أى فاء الفعل) بحطف سيجول مثل : יֶאֱמַץ (يتقوى) و תֶּאֱזֹר (تقمطُ) و נֶאֱלַף .

ملاحظة :

وفى حالة المخاطبة المفردة وحالتى المخاطبين والغائبين حيث تكون عين الفعل ساكنة تشكل حروف المضارعة بالبتاح وكذلك فاء الفعل (الـ א) مثل : תַּאַסְפִי (تجمعين) و יַאַרְכוּ (يطولون) عوضا عن תֶּאֱסְפִי و יֶאֶרְכוּ .

(٣) و إذا دخلت الحروف الثلاثة (י – ת – ן) على حرف من حروف ה ח ע فانها تشكل بالسيجول (ֶ) إذا كان الفعل على وزن יִפְעַל وتشكل فاء الفعل بحطف سيجول (ֱ) مثل : יֶחֱזַק – תֶּעֱרַב – נֶעֱרַב.

ملاحظة :

وإذا كانت عين الفعل حرفا من حروف בגד־כפת سُكِّنَتْ فاء الفعل لضرورة إعجام حروف בגד־כפת بعد الساكن مثل : יֶחְדַּל و תֶּחְכַּם و נֶעְתַּר .

و إذا كان الفعل على وزن יִפְעַל شكلت حروف (י־ת־ן) بالپتاح (ـַ) وفاء الفعل החע بحطف پتاح (ـֲ) مثل יַהֲרֹס (يهدم) و תַּחֲלֹם (تحلم) و נַעֲמֹד (نقف) .

ملاحظة :

و إذا كانت عين الفعل حرفا من حروف בגד־כפת سكنت فاء الفعل لضرورة إعجام حروف בגד־כפת مثل : יַחְפֹּץ (يريد) و תַּחְגֹּר (تقمط) و נַחְתֹּם (نختم) . و يستثنى فعل واحد وهو יֶהְדֹּף (يدفع . يقذف) .

وانظر تطبيق ما سبق فى تصريف الأفعال الآتية :

(١)

فعل אָסַף (جَمَعَ) فاء الفعل : (א) وتشكل אית"ן بالسيجول .

للمفرد :		للجمع	
אֶאֱסֹף	(أجمع)	נֶאֱסֹף	(نجمع)
תֶּאֱסֹף	(تجمع) أنتَ	תַּאַסְפוּ	(تجمعون)
תַּאַסְפִי	(تجمعين)	תֶּאֱסֹפְנָה	(تجمعن)
יֶאֱסֹף	(يجمع)	יַאַסְפוּ	(يجمعون)
תֶּאֱסֹף	(تجمع) هى	תֶּאֱסֹפְנָה	(يجمعن)

(٢)

فعل חָזַק (تَقَوَّى) فاء الفعل : (ח) وتشكل אית"ן بالسيجول .

للمفرد		للجمع	
אֶחֱזַק	(أتقوى)	נֶחֱזַק	(نتقوى)
תֶּחֱזַק	(تتقوى) أنتَ	תֶּחֶזְקוּ	(تتقوون)
תֶּחֶזְקִי	(تتقوين)	תֶּחֱזַקְנָה	(تتقوين)
יֶחֱזַק	(يتقوى)	יֶחֶזְקוּ	(يتقوون)
תֶּחֱזַק	(تتقوى) هى	תֶּחֱזַקְנָה	(يتقوين)

(٣)

فعل הָרַס (هَدَمَ) فاء الفعل : (ה) وتشكل الـ א بالسيجول وحروف "יתן" بالپتاح .

للمفرد		للجمع	
אֶהֱרֹס	(أهدُمُ)	נַהֲרֹס	(نَهدُمُ)
תַּהֲרֹס	(تَهدُمُ) أنتَ	תַּהַרְסוּ	(تَهدمونَ)
תַּהַרְסִי	(تَهدُمين)	תַּהֲרֹסְנָה	(تَهدمنَ)
יַהֲרֹס	(يَهدُمُ)	יַהַרְסוּ	(يَهدمونَ)
תַּהֲרֹס	(تهدم) هي	תַּהֲרֹסְנָה	(يَهدمنَ)

(٤)

فعل עָרַב (حلا) فاء الفعل : (ע) وتشكل איתן بالسيجول .

للمفرد		للجمع	
אֶעֱרַב	(أحلو)	נֶעֱרַב	(نحلو)
תֶּעֱרַב	(تَحلو) أنتَ	תֶּעֶרְבוּ	(تحلون)
תֶּעֶרְבִי	(تَحلين)	תֶּעֱרַבְנָה	(تَحلين)
יֶעֱרַב	(يَحلو)	יֶעֶרְבוּ	(يحلون)
תֶּעֱרַב	(تَحلو) هي	תֶּעֱרַבְנָה	(يَحلين)

(٥)

فعـل חָכַם (حَكَمَ) فاء الفعل : (ח) وعين الفعـل من حروف (בגד כפת) وتشكل אֵיתָן بالسيجول وتسكن فاء الفعل — على وزن יִפְעַל ·

للفرد		للجمع	
אֶחְכַּם	(أحكم)	נֶחְכַּם	(نحكم)
תֶּחְכַּם	(تحكم) أنتَ	תֶּחְכְּמוּ	(تحكمون)
תֶּחְכְּמִי	(تحكمين)	תֶּחְכַּמְנָה	(تحكمن)
יֶחְכַּם	(يحكم)	יֶחְכְּמוּ	(يحكمون)
תֶּחְכַּם	(تحكم) هى	תֶּחְכַּמְנָה	(يحكمن)

(٦)

فعل חָפַר (حَفَرَ) فاء الفعل : (ח) وعين الفعل من حروف (בגד כפת) وتشكل الـ א بالسيجول و יתן بالپتاح وتسكن فاء الفعل — على وزن יִפְעֹל ·

للفرد		للجمع	
אֶחְפֹּר	(أحفر)	נַחְפֹּר	(نحفر)
תַּחְפֹּר	(تحفر) أنتَ	תַּחְפְּרוּ	(تحفرون)
תַּחְפְּרִי	(تحفرين)	תַּחְפֹּרְנָה	(تحفرن)
יַחְפֹּר	(يحفر)	יַחְפְּרוּ	(يحفرون)
תַּחְפֹּר	(تحفر) هى	תַּחְפֹּרְנָה	(يحفرن)

تمرين ١ — תִּרְגּוּל א׳.

صغ كلا من الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال بادخال حروف אֵיתָן فى أولها وحروف יוֹנָה فى آخرها :

(אֲנִי – הֵם – הִיא) :

שָׁמַר (حرس) רָמַס (داس) כָּתַב (كتب) גָּנַב (سرق)

(אֲנַחְנוּ – הוּא – הֵן) :

שָׁלַח (ارسل) קָצַר (حصد) בָּרַח (هرب) שָׂמַח (فرح)

(אַתֶּם – אַתְּ – הִיא) :

מָכַר (باع) דָּרַשׁ (طلب) שָׁמַע (سمع) שָׁכַח (نسى)

(אַתֶּן – אַתָּה – הֵן) :

סָגַר (قفل) פָּתַח (فتح) צָדַק (صدق) רָכַב (ركب)

تمرين ٢ — תִּרְגּוּל ב׳.

صغ كلا من الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال واشكل حروف אֵיתָן وفاء الفعل بالشكل المناسب :

(אַתֶּן – אַתָּה – הֵן) :

חָדַל (امتنع) הָרַס (هدم) עָמַל (تعب) עָמַד (وقف)

(אַתֶּם – אַתְּ – הִיא) :

חָזַק (تقوّى) אָסַף (جمع) חָלַם (حلم) אָלַף (تعلّم)

(אֲנַחְנוּ – הוּא – הֵן) :

חָגַר (قمط) עָתַר (صلّى) חָפַר (حفر) עָצַב (غضب)

(אֲנִי – הֵם – הִיא) :

חָכַם (حكُم) אָרַךְ (طال) אָצַר (خزن) עָצַם (غمّض)

تمرين ٣ — תִּרְגּוּל ג.

اقرأ ما يأتى واقلب الأفعال من صيغة المفرد المذكر إلى صيغة المفردة المؤنثة ثم إلى صيغة الجمع المذكر والمؤنث :

אַתָּה תִּרְדֹּף, הוּא יִבְרַח, אַתָּה תִּשְׁמֹר, מָתַי תִּלְמַד ?

אַל תִּשְׁקֹר, הוּא יִקְצוֹף, אַתָּה תִּגְזֹר, אַל תִּדְרֹשׁ זֹאת.

מַדּוּעַ תִּשְׁפֹּךְ אֶת הַמַּיִם? הוּא יִקְשׁוֹר אֶת הַחֶבֶל.

מָתַי תִּפְגֹּשׁ אוֹתוֹ? אַל תִּשְׁבֹּר אֶת הַכּוֹס. אֲנִי אֶפְרֹשׂ מִכְמֹרֶת (شبكة)

אַל תִּרְמֹס אֶת הַפְּרָחִים. לָמָּה תַּחְפֹּר אֶת הַבְּאֵר הַזֹּאת ? הוֹלֵךְ עִם חֲכָמִים יֶחְכָּם.

לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ. לֹא תִּרְצַח, לֹא תִּגְנֹב.

(ب) صيغة الفعل المعتل — גִּזְרַת הַנָּחִים

(١) المثال נָחֵי פ״ :

ينقسم المثال إلى قسمين :

فيشمل القسم الأول الأفعال من نوع אָסַף و הָרַס أى الفعل المعتل الفاء بالألف : (נָחֵי פ״ א״) والفعل المعتل الفاء بالهاء (נָחֵי פ״ ה״) .

ويشمل القسم الثانى الأفعال من نوع יָגַע أى الفعل المعتل الفاء باليود (נָחֵי פ״ י״).

فالأفعال التابعة للقسم الأول مثل : אָסַף و הָרַס تتصرف كالفعل السالم فى زمن الاستقبال أى أنها تعتبر كالأفعال السالمة التى فاؤها من حروف الحلق אהחע وقد سبق بيان ذلك.

(راجع صيغة الاستقبال للفعل السالم فى باب تشكيل حروف איתן فى السالم بندى ٢ و ٣).

غير أنه يوجد ثلاثة أفعال معتلة الفاء بالألف تمتاز فى تصريفها عن غيرها وذلك بأنه تحذف فاؤها بعد إدخال الهمزة عليها وتكتب بلا حركة بعد حروف المضارعة الأخرى (ײתן) وهى : אָכַל (أَكَلَ) – אָמַר (قال) – אָבַד (هَلَكَ) .

وانظر إلى تصريفها فى الجدول الآتى :

فعل אָכַל (أَكَلَ)		فعل אָמַר (قالَ)		فعل אָבַד (هَلَكَ)	
אֹכַל	(آكُلُ)	אֹמַר	(أقولُ)	אֹבַד	(أَهْلَكُ)
תֹּאכַל	(تأكُلُ) أنتَ	תֹּאמַר	(تقولُ) أنتَ	תֹּאבַד	(تَهْلَكُ) أنتَ
תֹּאכְלִי	(تأكلينَ)	תֹּאמְרִי	(تقولينَ)	תֹּאבְדִי	(تهلكينَ)
יֹאכַל	(يأكُلُ)	יֹאמַר	(يقولُ)	יֹאבַד	(يهلك)
תֹּאכַל	(تأكُلُ) هى	תֹּאמַר	(تقولُ) هى	תֹּאבַד	(تهلك) هى
נֹאכַל	(نأكُلُ)	נֹאמַר	(نقولُ)	נֹאבַד	(نهلكُ)
תֹּאכְלוּ	(تأكلون)	תֹּאמְרוּ	(تقولون)	תֹּאבְדוּ	(تهلكونَ)
תֹּאכַלְנָה	(تأكلنَ)	תֹּאמַרְנָה	(تقلنَ)	תֹּאבַדְנָה	(تهلكنَ)
יֹאכְלוּ	(يأكلون)	יֹאמְרוּ	(يقولون)	יֹאבְדוּ	(يهلكونَ)
תֹּאכַלְנָה	(يأكلنَ)	תֹּאמַרְנָה	(يقلنَ)	תֹּאבַדְנָה	(يهلكنَ)

ملاحظة :

ويلاحظ أن هذه الأفعال تأتى فى زمن الاستقبال على وزن יִפְעַל (أى أن عينها تشكل بالبتاح) وحروف المضارعة (אֵיתָן) بالحولم .

أما الأفعال التابعة للقسم الثانى من نوع יָגַע (تَعِبَ) و יָבֵשׁ (يَبِسَ) و יָטַב (طابَ) فانها تأتى غالبا فى زمن الاستقبال على وزن יִיפְעַל (أى أن فاءها وهى الـ ") تكتب ولا تنطق (נָח נִסְתָּר) بعد ادخال حروف المضارعة عليها وتشكل عينها بالبتاح وحروف المضارعة (אֵיתָן) كلها بالحريق فتقول יִיגַע (يَتْعَبُ) و יִיבַשׁ (يَيْبَسُ) و יִיטַב (يَطيبُ) .

وانظر فى الجدول الآتى كيفية تصريف الفعل יָגַע فى زمن الاستقبال :

فعـل יָגַע (تعِب) وأمثاله :

للفرد		للجمع	
אִיגַע	(أتعَبُ)	נִיגַע	(نتعَبُ)
תִּיגַע	(تتعَبُ) أنتَ	תִּיגְעוּ	(تتعَبونَ)
תִּיגְעִי	(تتعَبينَ)	תִּיגַעְנָה	(تتعَبنَ)
יִיגַע	(يتعَبُ)	יִיגְעוּ	(يتعَبون)
תִּיגַע	(تتعَبُ) هى	תִּיגַעְנָה	(يتعَبنَ)

وهناك ثلاثة أفعال : יָלַד (وَلَدَ ـ خَلَّفَ) و יָרַד (نَزَلَ) و יָשַׁב (جَلَسَ) تصاغ على وزن יִפְעַל بحذف فائها و بتشكيل حروف المضارعة (איתן) بالصيريه .

و إليك كيفية تصريفها :

فعـل יָשַׁב (جَلَسَ) وأمثاله :

للفرد		للجمع	
אֵשֵׁב	(أجلِسُ)	נֵשֵׁב	(نجلِسُ)
תֵּשֵׁב	(تجلِسُ) أنتَ	תֵּשְׁבוּ	(تجلِسونَ)
תֵּשְׁבִי	(تجلِسينَ)	תֵּשַׁבְנָה	(تجلِسنَ)
יֵשֵׁב	(يجلِسُ)	יֵשְׁבוּ	(يجلِسونَ)
תֵּשֵׁב	(تجلِسُ) هى	תֵּשַׁבְנָה	(يجلِسنَ)

و ينسب لهذه الأفعال الثلاثة الفعل יָדַע (عَلِمَ) غير أنه يصاغ على وزن יֵעַל بتشكيل عينه بالپتاح عوضا عن الصيريه لأنه منتهٍ بحرف حلق (ע) فتقول :

للمفرد		للجمع	
אֵדַע	(أَعْلَمُ)	נֵדַע	(نَعْلَمُ)
תֵּדַע	(تَعْلَمُ) أنتَ	תֵּדְעוּ	(تَعْلَمونَ)
תֵּדְעִי	(تَعْلَمِينَ)	תֵּדַעְנָה	(تَعْلَمْنَ)
יֵדַע	(يَعْلَمُ)	יֵדְעוּ	(يَعْلَمونَ)
תֵּדַע	(تَعْلَمُ) هى	תֵּדַעְנָה	(يَعْلَمْنَ)

ملاحظة :

والفعل הָלַךְ (ذهب) يعدّ أيضا من هذه الأفعال الثلاثة فى زمن الاستقبال وان كانت فاؤه (ה״) لا (י) فيصاغ على وزن יֵעֵל مثلها فتقول :

אֵלֵךְ (أذهب) و תֵּלֵךְ (تذهب) كما تقول : אֵשֵׁב و תֵּשֵׁב .

تمرين ١ — חִנּוּךְ א.

صغ الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال (مذكرا ومؤنثا — مفردا وجمعا) مع مراعاة شكل حروف المضارعة א׳י׳ת׳ן׳ :

אָצַר – אָרַךְ – אָשַׁם – אָכַל – אָדַם – אָזַר – אָבַד – אָטַם – אָמַר – אָסַף.

تمرين ٢ – הִנּוּךְ ב.

اقرأ ما يأتى واقلب الفعل من صيغة الماضى إلى صيغة المستقبل واشكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

בַּמֶּה אָשַׁמְנוּ לְפָנֶיךָ, כִּי כָעַסְתָּ עָלֵינוּ? הַסְּעָרוֹת הָרְסוּ בָתִּים וְעָקְרוּ עֵצִים רַבִּים. מִפְּנֵי מִי חָרַדְתְּ הַיּוֹם? מָה אָרְכוּ לִי שָׁם הַיָּמִים? שָׂמַחְתִּי לִשְׁמֹעַ, כִּי עָשַׁרְתָּ. מַדּוּעַ לֹא כָתַבְתָּ לִּי כָּל־הַזְּמָן? הַלֶּחֶם לֹא חָמֵץ, לָכֵן לֹא אָכַלְתִּי אוֹתוֹ. הַיָּם סָעַר כָּל־הַיּוֹם, כְּמוֹ חָפֵץ לִשְׁטֹף אֶת הָאָרֶץ. שִׁירֶיךָ עָרְבוּ מְאֹד לְאָזְנָי! טוֹב לְךָ אִם בָּטַחְתָּ בִּי בְּצָרָתֶךָ, לָכֵן גַּם עָזַרְתִּי אוֹתְךָ. הַשִּׁפְחָה עָרְכָה אֶת הַשֻּׁלְחָן. הָאִכָּרוֹת חָרְשׁוּ כָּל־הַיּוֹם אֶת הַשָּׂדֶה. מִקּוֹל הָרַעַם חָרְשׁוּ הָאָזְנַיִם. אֲבוֹתָיו אָצְרוּ כֶּסֶף לָרֹב. וְהוּא נָחַל אֶת כָּל־עָשְׁרָם. אָחִי חָלַשׁ מְאֹד אַחֲרֵי מַחֲלָתוֹ. בְּכָל־מַכִּירֶיךָ בָּחַרְתָּ לְךָ רֵעַ נֶאֱמָן אֶחָד. הַסּוּסִים יָרְדוּ בַּנָּהָר עַד צַוָּאר וְעָבְרוּ בְּלִי פֶּגַע.

تمرين ٣ – הִנּוּךְ ג.

صغ الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال وادخل عليها حروف المضارعة المشار إليها بالضمائر المنفصلة والمكتوبة أمام كل طائفة منها :

(אֲנִי – אַתֶּם – הֵן) : הָרַס – הָרַג – הָפַךְ – הָדַךְ.

(אַתָּה – אַתְּ – הִיא) : הָדַר – הָדַף – הָלַם.

(אֲנַחְנוּ – הֵם – הוּא) : הָכַר – הָיַם – הָבַל

تمرين ٤ — חִבּוּק ד.

صغ الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال مع مراعاة شكل حروف المضارعة אֵיתָן ·

יָאַב – יָגַע – יָבֵשׁ – יָגֹר – יָדַע – יָכֹל – הָלַךְ – יָלַד – יָרַשׁ – יָרַד – יָרַק –
יָרַע – יָשַׁב – יָסַד – יָטַב – יָעַץ – יָשֵׁן – יָשַׁר ·

---

(٢) الأجوف — נָחֵי ע״ ومنه :

المعتــل العين بالواو : נָחֵי ע״ו مثــل : קָם (قام) ومصدره קוּם (قيام) .

والمعتل العين بالياء : נָחֵי ע״י مثــل : שָׁר (غَنَّى) ومصدره שִׁיר (غناء) .

المعتل العين بالواو : נָחֵי ע״ו

يأتى الفعــل المعتل العين بالواو على وزنين فى زمن الاستقبال فهو يأتى على وزن יָפוּל وعلى وزن יֵפוֹל.

فاذا كان ماضيه على وزن פָּל أو פֵּל مثل : קָם و מֵת صيغ فى الاستقبال على وزن יָפוּל فتقول : יָקוּם و יָמוּת بتشكيل حروف المضارعة (אֵיתָן) بالقماص (ָ) .

أما إذا كان ماضيه على وزن פֹּל مثل : בֹּשׁ صيغ مستقبله على وزن יֵפוֹל فتقول : יֵבֹשׁ و אֵבֹשׁ بتشكيل حروف المضارعة (אֵיתָן) بالصيريه (ֵ) .

و إليك كيفية تصريف هذه الأفعال فى زمن الاستقبال على كل من الوزنين المذكورين :

وزن יָפוּל — فعل קָם		وزن יֵפוֹל — فعل בֹּשׁ	
אָקוּם	(أقومُ)	אֵבוֹשׁ	(أخجَلُ)
תָּקוּם	(تقومُ) أنتَ	תֵּבוֹשׁ	(تخجَلُ) أنتَ
תָּקוּמִי	(تقومينَ)	תֵּבוֹשִׁי	(تخجَلينَ)
יָקוּם	(يقومُ)	יֵבוֹשׁ	(يخجَلُ)
תָּקוּם	(تقومُ) هى	תֵּבוֹשׁ	(تخجَلُ) هى
נָקוּם	(نقومُ)	נֵבוֹשׁ	(نخجَلُ)
תָּקוּמוּ	(تقومونَ)	תֵּבוֹשׁוּ	(تخجَلونَ)
תָּקֹמְנָה	(تقمنَ)	תֵּבֹשְׁנָה	(تخجَلنَ)
יָקוּמוּ	(يقومونَ)	יֵבוֹשׁוּ	(يخجَلون)
תָּקֹמְנָה	(يقمنَ)	תֵּבֹשְׁנָה	(يخجَلنَ)

ملاحظة :

(أ) و يلاحظ أن عين الفعل وهى الـ (ו) تسقط عند التقائها مع الضمير נָה فى حالتى المخاطبات والغائبات حيث تشكل فاء الفعل بالحوليم قطان عوضا عن الشروق أو الحوليم جدول مثل : תָּקֹמְנָה (عوضا عن תְּקוּמֶנָה) و תֵּבֹשְׁנָה (عوضا عن תֵּבוֹשְׁנָה).

(ب) وفى الأفعال المنتهية بحرف ח أو ע مثل : נָח (سكن) و נָע (تحرَّكَ) تشكل لام الفعل بفتاح جنوبه (חַ أو עַ) فنقول : יָנוּחַ (يسكن) و יָנוּעַ (يتحرك) و אָנוּחַ (أسكن) و אָנוּעַ (أتحرك) . وعند التقائها بالضمير נָה فى حالتى المخاطبات والغائبات : תְּנוּחֶינָה و תְּנוּעֶינָה .

(ج) وإذا دخلت واو القالبة على الفعل المعتل العين بالواو فى زمن الاستقبال سقطت عينه وشكلت فاءه بالقماص حطوف عوضا عن الشروق وأصبحت الكلمة ممدودة الصدر بمدّ فاء الفعل بالميتج وذلك فى حالة المخاطب المفرد أو الغائبة المفردة תָּקוּם وفى حالة الغائب المفرد יָקוּם وفى حالة المتكلمين والمتكلمات נָקוּם. فتقول بادخال الواو القالبة : וַתָּקָם (وقُمْتَ) أو (وقامَتْ) — וַיָּקָם (وقام) — וַנָּקָם (وقُمنا) وفى باقى الأحوال يبقى الفعل على حالته الأصلية : וָאָקוּם (وقُمْتُ) — וַתָּקֹמְנָה (وقُمْنَ) — וַתָּקוּמוּ (وقمتم).

واذا كانت لام الفعل حرفا حلقيا יָנוּחַ – יָנוּעַ – יָסוּר شكلت فاءه بالفتاح (لا بالقماص كما سبق) عند دخول الواو القالبة عليها فتقول : וַיָּנַח (وسَكَنَ) — וַיָּנַע (وتحرَّكَ) — וַיָּסַר (ومال) بحذف عين الفعل كما تقدم.

المعتل العين بالياء — נָחֵי ע״י

يصاغ الفعل المعتل العين بالياء على وزن יַפִּיל فى زمن الاستقبال مثل : יָשִׁיר (שָׁר فى الماضى) و יָשִׂים (שָׂם فى الماضى).

وتشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالقماص (ָ) كما فى الفعل المعتل العين بالواو.

أما فاء الفعل فتشكل بالحريق (ִ) الا عند التقائها بالضمير נָּה حيث تشكل بالصيريه (ֵ) وتحذف عين الفعل وهى (ا ى) فى حالتى المخاطبات والغائبات : תָּשֵׁרְנָה (تُغنّينَ) و תָּשֵׁרְנָה (يُغنّينَ).

وإليك كيفية تصريف الفعل المعتل العين بالياء فى زمن الاستقبال :

فعل שָׂם (جَعَلَ)

للمفرد		للجمع	
אָשִׂים	(أجْعَلُ)	נָשִׂים	(نَجْعَلُ)
תָּשִׂים	(تَجعَلُ) أنتَ	תָּשִׂימוּ	(تجعلونَ)
תָּשִׂימִי	(تَجعلينَ)	תָּשֵׂמְנָה	(تَجعلْنَ)
יָשִׂים	(يَجعَلُ)	יָשִׂימוּ	(يَجعلونَ)
תָּשִׂים	(تَجعَلُ) هى	תָּשֵׂמְנָה	(يَجعلْنَ)

ملاحظة :

(ا) وفى الأفعال المنتهية بحرف "נ" مثل : דָּן (حَكَم) و בָּן (أدرك) و לָן (باتَ) تحذف هذه الـ "נ" عند التقائها بـ "נ" الضمير נָה فى حالتى المخاطبات والغائبات فتقول : תָּדֵנָּה أى تحكُمْنَ (عوضا عن תָּדֵנְנָה) و תָּבֵנָּה أى تدركن (عوضا عن תָּבֵנְנָה) و תָּלֵנָּה أى تبيتون (عوضا عن תָּלֵנְנָה) .

(ب) وفى الأفعال المنتهية بحرف ח مثل : שָׂח (تحدّث) تشكل لام الفعل (أى الـ ח) بفتاح جنوبه فتقول : יָשִׂיחַ (يحدث) و אָשִׂיחַ (أتحدث) و נָשִׂיחַ (نحدث) .

وعند التقائها بالضمير נָה فى حالتى المخاطبات والغائبات : תְּשִׂיחֶינָה (تحدثن أو يحدثن) .

(ج) وإذا دخلت الواو القالبة على الفعل المعتل العين بالياء فى زمن الاستقبال سقطت عين الفعل وشكلت فاؤه بالسيجول عوضا عن الحريق وأصبحت الكلمة ممدودة الصدر بمدّ فاء الفعل بالمتيج وذلك فى حالة المخاطب المفرد أو الغائبة المفردة תָּשִׂים وفى حالة الغائب المفرد יָשִׂים وفى حالة المتكلمين والمتكلمات נָשִׂים فتقول : וַיָּשֶׂם (وجعل) — וַתָּשֶׂם (وجعلتَ أو وجعلتْ) — וַנָּשֶׂם (وجعلنا) .

وفى سائر الأحوال يبقى الفعل على حالته الأصلية וָאָשִׂים (وجعلتُ) — וַתָּשֵׂמְנָה (وجعلن أو وجعلنَ) — וַתָּשִׂימוּ (وجعلتم) .

تمرين ١ — הַבָּנָק א.

كوّن فعلا من كل مصدر من المصادر الآتية فى زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا ومفردا و جمعا واشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالشكل المناسب :

צוּף — צִיף — שִׁית — בִּין — לִין — דִּין — צוּר — טוּחַ — נוּחַ — נוּעַ — בּוּז — קוּץ — גּוּר — שִׂים — שׂוּשׂ — גִּיל — דּוּשׁ — שׁוּר — שׁוּב — עוּר — שׁוּט — בּוֹשׁ — מוּת — סוּר .

تمرين ٢ — תַּרְגִּיל ב.

اقلب الأفعال الآتية من صيغة الاستقبال الى صيغة الماضى بادخال الواو القالبة على كل منها واشكل بالشكل المناسب :

אָסוּר — יָסוּר — תָּסוּר — נָנוּעַ — תָּנוּחַ — יָעוּף — תָּקוּם — תָּנוּעַ — תָּנוּעוּ — יָשׁוּב — נָשִׁיר — תָּעוּר — יָקוּץ — נָצוּר — תָּרִיב — נָדוּשׁ — יָמוּת — תֵּבוֹשִׁי — תָּמוּת — יֵבוֹשׁ.

تمرين ٣ — תַּרְגִּיל ג.

اكتب ما يأتى وصغ من المصادر أفعال تضعها فى زمن الاستقبال بابدال ضمائر الرفع بحروف المضارعة الملائمة لكل منها :

(אֲנִי) סוּר אֵלֶיךָ כַּאֲשֶׁר (אַתָּה) שׁוּב מִבֵּית־הַסֵּפֶר. — אֲחוֹתְךָ (הִיא) קוּם זֶה עַתָּה מִשְּׁנָתָהּ. — הָאִישׁ אֲשֶׁר נָפַל אֶתְמוֹל מֵעַל הַגַּג (הוּא) מוּת הַיּוֹם בַּבֹּקֶר. — (אֲנַחְנוּ) בּוֹשׁ מֵהַנְהָגַת אָחִינוּ הָרָעָה. — רוּץ (אֲנִי) לְמַעַן (אֲנִי) שׁוּב הַבַּיְתָה וְנוּחַ (אֲנִי) מֵעֲמָלִי. — הַאִם (אַתְּ) בִּין לְדִבְרֵי וְשִׂים (אַתְּ) אוֹתָם עַל לִבֵּךְ? — (אֲנַחְנוּ) לִין בְּבֵית אָחִינוּ. — מַדּוּעַ (אַתֶּם) בּוּז לָנוּ? — הָעֵץ (הוּא) נוּעַ בָּרוּחַ. — אֲחִיוֹתַי (הֵן) קוּם בַּבֹּקֶר וְהָלֹךְ לָשׁוּחַ בַּיַּעַר. — הָאִכָּר (הוּא) דּוּשׁ אֶת הַתְּבוּאָה:

(٣) المعتل اللام : נָחֵי ל״ ومنه :

المعتل اللام بالألف : נָחֵי ל״ א״ مثل : מָצָא و צָמֵא ·

والمعتل اللام بالهاء : נָחֵי ל״ ה״ مثل : בָּנָה ·

المعتل اللام بالألف — נָחֵי ל״ א״

يأتى الفعل المعتل اللام بالألف فى زمن الاستقبال على وزن יִפְעָא وتشكل عينه بالقماص سواء أكان ماضيه على وزن פָּעָא أم على وزن פָּעֵא مثل : מָצָא (יִמְצָא) و צָמֵא (יִצְמָא) · وتشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالحريق ما عدا الـ ״א״ التى تشكل بالسيجول كما فى الفعل السالم ·

وفى حالتى المخاطبات والغائبات عند التقاء لام الفعل بالضمير נָה تشكل عين الفعل بالسيجول عوضا عن القماص . فتقول : תִּמְצֶאנָה (تجدن أو يجدن) و תִּצְמֶאנָה (تعطشن أو يعطشن) باعتبار لام الفعل وهى الـ ״א״ ، נָח נִסְתָּר ·

وانظر إلى تصريفه فى الجدول الآتى :

فعل מָצָא (وجد) :

للمفرد		للجمع	
אֶמְצָא	(أجدُ)	נִמְצָא	(نجدُ)
תִּמְצָא	(تجدُ) أنتَ	תִּמְצְאוּ	(تجدون)
תִּמְצְאִי	(تجدينَ)	תִּמְצֶאנָה	(تجدن)
יִמְצָא	(يجدُ)	יִמְצְאוּ	(يجدون)
תִּמְצָא	(تجدُ) هى	תִּמְצֶאנָה	(يجدن)

فعل צָמֵא (عطش):

للمفرد		للجمع	
אֶצְמָא	(أَعْطَشُ)	נִצְמָא	(نَعطشُ)
תִּצְמָא	(تَعْطَشُ) أنتَ	תִּצְמְאוּ	(تَعطشونَ)
תִּצְמְאִי	(تَعْطَشِينَ)	תִּצְמֶאנָה	(تَعطشنَ)
יִצְמָא	(يَعْطَشُ)	יִצְמְאוּ	(يَعطشونَ)
תִּצְמָא	(تَعْطَشُ) هى	תִּצְמֶאנָה	(يَعطشنَ)

ملاحظة :

وفى الفعل חָטָא (أخطأ) الذى فاؤه حرف حلق (وهو الوحيد من نوعه) تُشكل حروف المضارعة بالسيجول وتشكل فاء الفعل بالحطف سيجول (ֱ) كما فى الفعل السالم فتقول :

יֶחֱטָא (يخطىء) – אֶחֱטָא (أُخطىء) – תֶּחֶטְאוּ (تخطئون) – תֶּחֱטֶאנָה (تخطئن أو يخطئن) – יֶחֶטְאוּ (يخطئون) .

تمرين – תַּרְגִּיל

ضع الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا ومفردا وجمعا :

קָרָא – בָּרָא – מָלֵא – דָּשָׁא – רָפָא – טָמֵא – מָחָא – סָבָא – בָּדָא – שָׂנֵא – צָבָא – כָּלָא – חָטָא – אָתָא .

المعتل اللام بالهاء — נָחֵי ל״ה

يأتى الفعل المعتل اللام بالهاء مثل: בָּנָה على وزن יִפְעֶה بتشكيل عين الفعل بالسيجول وتشكل حروف المضارعة بالحريق ما عدا الهمزة (א) التى تشكل بالسيجول كما فى الفعل السالم فتقول : יִבְנֶה – אֶבְנֶה – תִּבְנֶה .

وتسقط لام الفعل (أى الـ ה) عند التقائها بالضمائر "ִי" و "וּ" فى حالة المخاطبة وحالة الغائبين فتقول : תִּבְנִי (تبنين) و תִּבְנוּ (تبنون) .

وعند التقائها بالضمير "נָה" فى حالتى المخاطبات والغائبات تحول إلى "ֶי" فتقول: תִּבְנֶינָה (تبنين أو يبنين) .

و إليك كيفية تصريف هذه الأفعال فى زمن الاستقبال :

فعل בָּנָה (بَنَى) :

للمفرد		للجمع	
אֶבְנֶה	(أبنى)	נִבְנֶה	(نبنى)
תִּבְנֶה	(تبنى) أنتَ	תִּבְנוּ	(تبنون)
תִּבְנִי	(تبنين)	תִּבְנֶינָה	(تبنين)
יִבְנֶה	(يبنى)	יִבְנוּ	(يبنون)
תִּבְנֶה	(تبنى) هى	תִּבְנֶינָה	(يبنين)

أما الأفعال المنتهية بـ ה (مپيق فى داخل الهاء) مثل: גָּבַהּ (ارتفع) و כָּמַהּ (اشتاق) فتعتبر كالفعل السالم فى زمن الاستقبال وتتصرف كالآتى على وزن יִפְעַל :

فعل גָּבַהּ (ارتفع) :

للفرد		للجمع	
אֶגְבַּהּ	(أرتفع)	נִגְבַּהּ	(نرتفع)
תִּגְבַּהּ	(ترتفع) أنتَ	תִּגְבְּהוּ	(ترتفعونَ)
תִּגְבְּהִי	(ترتفعين)	תִּגְבַּהְנָה	(ترتفعنَ)
יִגְבַּהּ	(يرتفع)	יִגְבְּהוּ	(يرتفعونَ)
תִּגְבַּהּ	(ترتفع) هى	תִּגְבַּהְנָה	(يرتفعنَ)

تمرين — תַּרְגִּיל

صَرِّف الأفعال الآتيــة فى زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا ومفردا و جمعا واشــكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

גָּלָה – דָּלָה – פָּרָה – צָפָה – רָבָה – קָנָה – שָׁתָה – שָׁבָה – בָּזָה – כָּרָה
צָלָה – כָּמַהּ – נָגַהּ – לָהַהּ – תָּמַהּ ·

ملاحظة :

(١) وفى الأفعال المعتلة اللام بالهاء والتى فاؤها حرف א مثـل : אָתָה (أتى) و אָרָה (قطف) تشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالسيجول وفاء الفعل (أى الـ א) بحطف سيجول كما فى الفعل السالم الذى فاؤه א فتقول : אֶאֱתֶה (آتى) و יֶאֱתֶה (يأتى) و נֶאֱרֶה (نقطف) و תֶּאֶרוּ (تقطفون) .

(٢) وفى الأفعال التى فاؤها ה أو ח مثـل : הָגָה (لهج) و הָמָה (هاج) و חָשָׁה (سكت) و חָזָה (نظر) تشكل حروف المضارعة بالسيجول وتشكل فاء الفعل (أى الـ ה والـ ח) بحطف سيجول غالبا مثل : אֶהֱמֶה (أهيج) و יֶהֱמֶה (يهيج) — תֶּחֱשֶׁה (تسكت) و נֶחֱשֶׁה (نسكت) — אֶחֱזֶה (أنظر) و תֶּחֱזֶינָה (تنظرن) .

وأحيانا تأتى فاء الفعل ساكنة مثل :

אֶהְגֶּה (ألهج) و יֶהְגֶּה (يلهج) و תֶּחְסֶה (تلجأ) و נֶחְסֶה (نلجأ) وقد وردت بعض الأفعال بشكل حروف المضارعة יתן بالپتاح وفاء الفعل بحطف پتاح مثل : חָנָה – תַּחֲנֶה و הָרָה – תַּהֲרִי .

(٣) أما اذا كانت فاء الفعل ע مثل : עָשָׂה (صنع) و עָלָה (صعد) و עָנָה (أجاب) شكلت الهمزة بالسيجول وفاء الفعل التى بعدها بحطف سيجول فتقول : אֶעֱשֶׂה و אֶעֱלֶה و אֶעֱנֶה وتشكل حروف المضارعة الأخرى (יתן) بالپتاح وفاء الفعل التى بعدها بحطف پتاح فتقول : יַעֲשֶׂה و תַּעֲלֶה و יַעֲנוּ .

وفى بعض الأفعال تأتى فاء الفعل (أى الـ ע) ساكنة بعد إدخال יתן عليها مثل : יַעְטֶה (يَلْبَس) .

وانظر إلى تصريف هذا النوع من الأفعال فى الجداول الآتية :

فعل אָתָה (أتى) :

للمفرد		للجمع	
אֶאֱתֶה	(آتى)	נֶאֱתֶה	(نأتى)
תֶּאֱתֶה	(تأتى) أنتَ	תֶּאֱתוּ	(تأتون)
תֶּאֱתִי	(تأتين)	תֶּאֱתֶינָה	(تأتين)
יֶאֱתֶה	(يأتى)	יֶאֱתוּ	(يأتون)
תֶּאֱתֶה	(تأتى) هى	תֶּאֱתֶינָה	(يأتين)

فعل הָמָה (هاجَ)			فعل חָזָה (نَظَرَ)			فعل הָגָה (لَهَجَ)		
אֶהֱמֶה	(أهيج)		אֶחֱזֶה	(انظر)		אֶהְגֶּה	(ألهج)	
תֶּהֱמֶה	(تهيج)	أنتَ	תֶּחֱזֶה	(تنظر)	أنتَ	תֶּהְגֶּה	(تلهج)	أنتَ
תֶּהֱמִי	(تهيجين)		תֶּחֱזִי	(تنظرين)		תֶּהְגִּי	(تلهجين)	
יֶהֱמֶה	(يهيج)		יֶחֱזֶה	(ينظر)		יֶהְגֶּה	(يلهج)	
תֶּהֱמֶה	(تهيج)	هى	תֶּחֱזֶה	(تنظر)	هى	תֶּהְגֶּה	(تلهج)	هى
נֶהֱמֶה	(نهيج)		נֶחֱזֶה	(ننظر)		נֶהְגֶּה	(نلهج)	
תֶּהֱמוּ	(تهيجون)		תֶּחֱזוּ	(تنظرون)		תֶּהְגּוּ	(تلهجون)	
תֶּהֱמֶינָה	(تهجن)		תֶּחֱזֶינָה	(تنظرن)		תֶּהְגֶּינָה	(تلهجن)	
יֶהֱמוּ	(يهيجون)		יֶחֱזוּ	(ينظرون)		יֶהְגּוּ	(يلهجون)	
תֶּהֱמֶינָה	(يهجن)		תֶּחֱזֶינָה	(ينظرن)		תֶּהְגֶּינָה	(يلهجن)	

فعل חָנָה (استقرَّ) :

للمفرد			للجمع	
אֶחֱנֶה	(استقر)		נַחֲנֶה	(نستقر)
תַּחֲנֶה	(تستقر)	أنتَ	תַּחֲנוּ	(تستقرون)
תַּחֲנִי	(تستقرين)		תַּחֲנֶינָה	(تستقرن)
יַחֲנֶה	(يستقر)		יַחֲנוּ	(يستقرون)
תַּחֲנֶה	(تستقر)	هى	תַּחֲנֶינָה	(يستقرن)

فعل עָלָה (صعد) :

للمفرد		للجمع	
אֶעֱלֶה	(أصعد)	נַעֲלֶה	(نصعد)
תַּעֲלֶה	(تصعد) أنتَ	תַּעֲלוּ	(تصعدون)
תַּעֲלִי	(تصعدين)	תַּעֲלֶינָה	(تصعدن)
יַעֲלֶה	(يصعد)	יַעֲלוּ	(يصعدون)
תַּעֲלֶה	(تصعد) هى	תַּעֲלֶינָה	(يصعدن)

إذا دخلت واو القالبة على فعل معتل اللام بالهاء فى زمن الاستقبال سقطت لامه (وهى ال ה) وانتقلت حركة عين الفعل إلى فائه وأصبحت الكلمة ممدودة الصدر بمدّ صدرها بالمدة (מֶתֶג) مثل : אֶבְנֶה – וָאֶבֶן أو וָאִבֶן ومثل : תִּפְנֶה – וַתֵּפֶן أو וַתִּפֶן ومثل : יִקְנֶה – וַיִּקֶן أو וַיֵּקֶן ومثل : נִזְרֶה – וַנִּזֶר أو וַנֵּזֶר بتشكيل حروف المضارعة אֵיתָן بالحريق أو بالصيريه .

وفى بعض الأفعال تشكل حروف المضارعة بالصيريه فقط وذلك إذا كانت عينها حرف א مثل :

الفعل לָאָה : וָאֵלֶא ، וַתֵּלֶא ، וַיֵּלֶא ، וַנֵּלֶא .

والفعل רָאָה : וָאֵרֶא ، וַתֵּרֶא ، וַיֵּרֶא (شذوذا) וַנֵּרֶא .

والفعل דָּאָה : וָאֵדֶא ، וַתֵּדֶא ، וַיֵּדֶא ، וַנֵּדֶא .

و إذا كانت فاء الفعل من حروف החע شكلت حروف المضارعة بالپتاح وشكلت بالپتاح أيضا فاء الفعل مثل :

עָנָה : וָאַעַן ، וַתַּעַן ، וַיַּעַן ، וַנַּעַן ·
חָצָה : וָאַחַץ ، וַתַּחַץ ، וַיַּחַץ ، וַנַּחַץ ·
הָרָה : וָאַהַר ، וַתַּהַר ، וַיַּהַר ، וַנַּהַר ·

ويستثنى الفعلان הָיָה (كان) و חָיָה (عاش) إذ يأتيان على الصورة الآتية :

הָיָה : וָאֱהִי ، וַתְּהִי ، וַיְהִי ، וַנְּהִי ·
חָיָה : וָאֱחִי ، וַתְּחִי ، וַיְחִי ، וַנְּחִי ·

وفى الأفعال חָנָה و חָדָה و חָרָה تشكل حروف المضارعة بالحريق شذوذا فتقول : וָאִחַן — וַיִּחַד — וַתִּחַד — וַנִּחַר.

و إذا كانت عين الفعل من حروف החע شكلت فاؤه بالپتاح وأما حروف المضارعة فانها تشكل بالحريق أو بالصيريه مثل :

שָׁעָה : וָאֶשַׁע ، וַתֶּשַׁע ، וַיִּשַׁע ، וַנִּשַׁע ·
מָחָה : וָאֶמַח ، וַנִּמַח ، וַיִּמַח ، וַתִּמַח ·
כָּהָה : וָאֵכַה ، וַתֵּכַה ، וַיִּכַה ، וַנֵּכַה ·

و إذا كانت عين الفعل من حروف " כתב דט " شكلت حروف المضارعة بالصيريه أو بالحريق وشكلت فاء الفعل وعينه بالسكون الساكن مثل :

שָׁבָה — וָאֶשְׁבְּ ، וַתִּשְׁבְּ ، וַיִּשְׁבְּ ، וַנִּשְׁבְּ
פָּתָה — וָאֶפְתְּ ، וַתִּפְתְּ ، וַיִּפְתְּ ، וַנִּפְתְּ
} حروف איתן مشكلة بالحريق .

בָּכָה — וָאֵבְךְּ ، וַתֵּבְךְּ ، וַיֵּבְךְּ ، וַנֵּבְךְּ
רָדָה — וָאֵרְדְּ ، וַתֵּרְדְּ ، וַיֵּרְדְּ ، וַנֵּרְדְּ
שָׁתָה — וָאֵשְׁתְּ ، וַתֵּשְׁתְּ ، וַיֵּשְׁתְּ ، וַנֵּשְׁתְּ
שָׁטָה — וָאֵשְׁטְ ، וַתֵּשְׁטְ ، וַיֵּשְׁטְ ، וַנֵּשְׁטְ
} حروف איתן مشكلة بالصيريه .

تمرين ١ — הִבּוּק א.

هات المستقبل من الأفعال الآتية وادخل الواو القالبة على كل منها بحسب ضمائر الرفع الواردة أمام كل طائفة من هذه الأفعال :

(אֲנִי — אַתֶּם — הוּא) : זָרָה — קָשָׁה — רָפָה — רָאָה ·

(הֵן — אֲנַחְנוּ — הִיא) : קָרָה — צָפָה — כָּלָה — רָבָה ·

(אַתְּ — אַתֶּן — הוּא) : עָטָה — עָשָׂה — הָרָה ·

(אֲנִי — אַתָּה — הֵם — הֵן) : חָזָה — מָחָה — שָׁעָה ·

تمرين ٢ — הִבּוּק ב.

اقرأ ما يأتى واقلب الأفعال من صيغة الماضى إلى زمن الاستقبال :

מַדּוּעַ לֹא בָּנִיתָ אֶת הַבַּיִת? עוֹד לֹא קָנִיתִי אֶת הָאֲבָנִים, כִּי אֵין לִי כֶּסֶף · אֲנַחְנוּ חָזִינוּ אֶת אָחִיךָ בְּדַרְכֵּנוּ · דָּרַשְׁנוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַסֵּפֶר וְלֹא הָיָה אִתּוֹ · צָפוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי · מַה מְּאֹד שַׂשְׂנוּ בְּשָׁמְעֵנוּ, כִּי נַחְתֶּם · אַךְ לְחִנָּם אֲרוֹתֶם אֶת הַתַּפּוּחִים, כִּי עוֹד לֹא בָּשְׁלוּ · מַדּוּעַ לֹא טַחְתֶּם אֶת קִירוֹת הַבַּיִת? הַפֶּרַח צָץ בַּגַּן הַזֶּה, וְעַתָּה יָבֵשׁ הוּא · נְעָרוֹת, אַיֵּה שַׂמְתֶּן אֶת סְפָרַי? אֲנַחְנוּ שַׂמְנוּ אוֹתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן:

(ج) صيغة الفعل المضعف — גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

يصاغ الفعل المضعف على وزن יִפֹּל في زمن الاستقبال بحذف عين الفعل و بتشكيل فائه بالحوليم . فمن סָבַב مثلا تقول יָסֹב ومن גָּלַל تقول יָגֹל ·

وتشدد لام الفعل عند التقائها بالضمير "י" فى حالة المخاطبة أو بالضمير "ו" فى حالتى المخاطبين والغائبين فتقول : תָּסֹבִּי — תָּסֹבּוּ و תָּגֹלִּי — יָגֹלּוּ ·

وعند التقاء لام الفعل بالضمير "נָה" فى حالتى المخاطبات والغائبات ـ تشدد اللام كما سبق ـ و يضاف حرف "י" بين لام الفعل والضمير "נָה" وتشكل فاء الفعل بالقبوص (ֻ) عوضا عن الحوليم فتقول : תְּסֻבֶּינָה و תְּגֻלֶּינָה ·

وفى الفعل المضعف تشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالقمص كما فى الفعل السالم إلا فى حالتى المخاطبات والغائبات حيث تشكل الـ "ת" بالسكون المتحرك .

وانظر خلاصة ما سبق فى الجدول الآتى :

فعل סָבַב (أحاطَ) :

للمفرد		للجمع	
אָסֹב	(أحيطُ)	נָסֹב	(نُحيط)
תָּסֹב	(تُحيطُ) أنتَ	תָּסֹבּוּ	(تحيطون)
תָּסֹבִּי	(تحيطين)	תְּסֻבֶּינָה	(تحيطن)
יָסֹב	(يحيط)	יָסֹבּוּ	(يحيطون)
תָּסֹב	(تُحيطُ) هى	תְּסֻבֶּינָה	(يُحيطنَ)

الأفعال المنتهية بحرف حلق مثل : רָעַע, שָׁחַח تشكل لامها بفتاح جنوبه ولا تشدّد عند التقائها بالضمائر "יִ" و "וּ" و "נָה" . فالفعل רָעַע مثلا يتصرف كالآتى :

فعل רָעַע (حَطَّمَ) :

للمفرد		للجمع	
אָרֹעַ	(أحطِّمُ)	נָרֹעַ	(نُحَطِّمُ)
תָּרֹעַ	(تحطم) أنتَ	תָּרֹעוּ	(تحطمون)
תָּרֹעִי	(تحطمين)	תְּרֹעֶינָה	(تحطمن)
יָרֹעַ	(يحطم)	יָרֹעוּ	(يحطمون)
תָּרֹעַ	(تُحَطِّمُ) هى	תְּרֹעֶינָה	(يُحَطِّمْنَ)

وفى بعض الأفعال تشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالحريق (ما عدا الهمزة التى تشكل بالسيجول) كما فى الفعل السالم وتشدّد فاء الفعل فى كل الأحوال فمن فعل דָּמַם (صَمَتَ) مثلا تقول :

אֶדֹּם (أصْمُتُ) و יִדֹּם (يَصْمُتُ) و תִּדְּמִי (تَصْمُتِينَ) و יִדְּמוּ (يصمتون) و תִּדֹּמְנָה (تصمتن و يصمتن) وكذلك : כָּפַף و כָּתַת و קָבַב و קָדַד و שָׁמַם .

والفعل المضعف المنتهى بحرف "ה" مثل : כָּהָה (ضَعُفَ) و נָהָה (شَفَى) يعتبر كالفعل المعتل اللام بالهاء من نوع בָּנָה ويتصرف كالآتى فى زمن الاستقبال :

فعل כָּהָה (ضعف) :

للمفرد		للجمع	
אֶכְהֶה	(أضعف)	נִכְהֶה	(نضعف)
תִּכְהֶה	(تضعف) أنتَ	תִּכְהוּ	(تضعفون)
תִּכְהִי	(تضعفين)	תִּכְהֶינָה	(تضعفن)
יִכְהֶה	(يضعف)	יִכְהוּ	(يضعفون)
תִּכְהֶה	(تضعف) هى	תִּכְהֶינָה	(يضعفن)

وعند دخول الواو القالبة على الفعـل المضعف فى زمن الاستقبال تشكل فاء الفعل بالقماص حطوف عوضا عن الحولم وتصبح الكلمة ممدودة الصدر بمد حروف المضارعة بالمـدّة (ميتيج) وذلك فى حالة المخاطب أو الغائبة وفى حالة الغائب وحالة المتكلمين فقط مثل :

תָּסֹב, וַתָּסָב (تُحيط هى . وأحاطَتْ) أو (تُحيطُ أنتَ . وأحطتَ أنتَ) .

יָסֹב, וַיָּסָב (يحيط . وأحاط) .

נָסֹב ,וַנָּסָב (نحيط . وأحطنا) .

وفى باقى الأحوال يبقى الفعل على شكله الأصلى مثل :

אָסֹב, וָאָסֹב – תָּסֹבִּי, וַתָּסֹבִּי – תְּסֻבֶּינָה, וַתְּסֻבֶּינָה ·

تمرين ١ – הִנּוּךְ א.

صغ الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال. مذكرا ومؤنثا. مفردا وجمعا :

זָקַק – זָמַם – כָּתַת – גָּנַן – חָנַן – לָקַק – סָלַל – אָרַר – קָצַץ – שָׁרַר – שָׁכַךְ – רָנַן – חָקַק – חָגַג – כָּפַף – קָבַב – גָּהָה – רָהָה – קָהָה – שָׁחַח – פָּסַס – דָּמַם ·

تمرين ٢ – הִנּוּךְ ב .

اقلب الأفعال الآتية من صيغة المستقبل إلى صيغة الماضى بادخال الواو القالبة عليها :

תָּפֹס – יָחֹגּוּ – נָשֹׁחַ – תִּקְהֶינָה – תָּקֹבוּ ·

יִגְּהוּ – יָכֹף – אָחֹק – תָּרֹנִּי – יָשֹׁךְ ·

אָשֹׁר – תְּקֻצֶּינָה – יָאֹר – נָסֹל – תִּלְקַק·

תִּדֹּם – תָּחֹן – נָגֹן – אָכֹת – יָהֹם ·

תָּאֹר – נָעֹז – יָשֹׁחוּ – יִכְהֶה – אָזֹם ·

تمرين ٣ – הִנּוּךְ ג׳ .

ضع الجمل الآتية فى زمن الاستقبال واشكل الأفعال بالشكل المناسب :

הַצּוֹרֵף (זָקַק) אֶת הַכֶּסֶף · – (הֲיָדַע) אָחִיךָ , כִּי אַנְשֵׁי הָעִיר (זָמְמוּ) לוֹ? אֲנַחְנוּ (לַנּוּ) בְּבֵית אָחִינוּ · – הַנַּעֲרָה הַזֹּאת (קָצָה) בְּחַיֶּיהָ · – הַגִּידוּ נָא , מַדּוּעַ (בַּזֹּתֶם) לָנוּ ? – אֲחוֹתִי (חוֹנְנָה) עֲנִיִּים (וְשָׂשָׂה) לַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד · – מָתַי (חַגּוּ) אֶת חַג הַיּוֹבֵל לְבָתֵּי הַמִּשְׁפָּט בְּמִצְרַיִם ? – הַחֲתוּלִים (לָקְקוּ) דְּבַשׁ · – מַדּוּעַ הִנְּךָ (צוֹרֵר) אוֹתִי ? – רִבְקָה (גָּלְלָה) אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר · – אַךְ לְחִנָּם (אֲרוֹתֶם) אוֹתִי , וַאֲנִי (חַף) מִפֶּשַׁע · – (פָּגְשׁוּ) הַשּׁוֹדְדִים אֶת רֵעִי (וְשָׁדְדוּ) מִמֶּנּוּ אֶת כַּסְפּוֹ ·

(د) صيغة الفعل الناقص – גִּזְרַת הַחֲסֵרִים

قلنا سابقا ان الفعـل الناقص العبرى هو ما كانت فاؤه "נ" تسقط فى زمن الاستقبال عند دخول حروف المضارعة عليه مثل : נָפַל (سقط) و יִפֹּל (يسقط) — ومثل : נָטַע (غرس) و יִטַּע (يغرس) .

يصاغ الفعل الناقص فى زمن الاستقبال على وزنين :

إما على وزن יִפֹּל (بضم عينه) مثـل : יִפֹּל (من נָפַל) و יִטֹּשׁ (من נָטַשׁ) و יִקֹּם (من נָקַם) .

و إما على وزن יִפַּל (بفتح عينـه) مثـل : יִטַּע (من נָטַע) و יִגַּשׁ (من נָגַשׁ) و יִשַּׁק (من נָשַׁק) .

وفى كلا الوزنين تحذف فاء الفعـل وتشدد عينه دلالة على هـذا الحذف وتشكل حروف المضارعة אֵיתָן بالحريق (ما عدا الهمزة التى تشكل بالسيجول) كما فى الفعل السالم فتقول :

فعل נָפַל (سقط) — على وزن יִעֹּל		فعل נָשַׁק (قبل) — على وزن יִעַּל	
אֶפֹּל	(أسقُطُ)	אֶשַּׁק	(أقبِّلُ)
תִּפֹּל	(تسقطُ) أنتَ	תִּשַּׁק	(تقبِّلُ) أنتَ
תִּפְּלִי	(تسقطين)	תִּשְּׁקִי	(تقبِّلين)
יִפֹּל	(يسقطُ)	יִשַּׁק	(يقبِّلُ)
תִּפֹּל	(تسقط) هى	תִּשַּׁק	(تقبِّلُ) هى
נִפֹּל	(نسقط)	נִשַּׁק	(نقبِّل)
תִּפְּלוּ	(تسقطون)	תִּשְּׁקוּ	(تقبِّلون)
תִּפֹּלְנָה	(تسقطن)	תִּשַּׁקְנָה	(تقبِّلن)
יִפְּלוּ	(يسقطون)	יִשְּׁקוּ	(يقبِّلون)
תִּפֹּלְנָה	(يَسقُطْنَ)	תִּשַּׁקְנָה	(يُقبِّلنَ)

والأفعال التى عينها حرف حلق (مثل : נָאַץ و נָחַל و נָהַג و נָעַם) تعتبر كالفعل السالم عنـد تصريفها فى زمن الاستقبال ولا تحذف فاؤها عنـد دخول حروف المضارعة عليها .
فالفعل נָחַל مثلا يتصرف كالآتى :

فعـل נָחַל (ورث) :

للمفرد		الجمع	
אֶנְחַל	(أرث)	נִנְחַל	(نرث)
תִּנְחַל	(ترث) أنت	תִּנְחֲלוּ	(ترثون)
תִּנְחֲלִי	(ترثين)	תִּנְחַלְנָה	(ترثن)
יִנְחַל	(يرث)	יִנְחֲלוּ	(يرثون)
תִּנְחַל	(ترث) هى	תִּנְחַלְנָה	(يرثن)

والأفعال المعتلة الفاء بالياء والتى عينها حرف "צ" مثل : יָצַק و יָצַת تعدّ من الناقصة عند تصريفها فى زمن الاستقبال ما عدا الفعل יָצָא والفعل יָצַר فالفعل יָצַק يتصرف كالآتى :

אֶצֹּק – תִּצֹּק – תִּצְּקִי – יִצֹּק – תִּצֹּק – נִצֹּק – תִּצְּקוּ – תִּצֹּקְנָה – יִצְּקוּ – תִּצֹּקְנָה ·

والفعل לָקַח ناقص أيضا وتسقط فاؤه فى زمن الاستقبال فتقول :

אֶקַּח – תִּקַּח – תִּקְחִי – יִקַּח – תִּקַּח – נִקַּח – תִּקְחוּ – תִּקַּחְנָה – יִקְחוּ – תִּקַּחְנָה ·

والفعل נָתַן و إن كان ناقصا فهو شاذ فى تصريفه فتقول :

אֶתֵּן – תִּתֵּן – תִּתְּנִי – יִתֵּן – תִּתֵּן – נִתֵּן – תִּתְּנוּ – תִּתֵּנָּה – יִתְּנוּ – תִּתֵּנָּה ·

تمرين ١ – הִנּוּךְ א.

صرِّف الأفعال الآتية فى زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا . مفردا و جمعا :

נָטָה – נָטַע – נָסַע – נָחַל – שָׁאַל – מָנַע – זָנַח – נָהַג – צָעַד – מָעַד – מָחַל – מָחַק – גָּאַל – יָעַץ – נָטַשׁ – נָשַׁק – קָרַב – זָקֵן – קָטֹן – שָׁמֵן – מָעַט – גָּדַל·

تمرين ٢ – הִנּוּךְ ב.

اكتب ما يأتى فى زمن الاستقبال واشكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

אֲחוֹתִי, מַדּוּעַ לֹא כָּתַבְתְּ אֵלַי כָּל־הַזְּמַן? אֲנִי לֹא כָּתַבְתִּי יַעַן כִּי חָלִיתִי, הַנַּעַר נָהַג סוּס בְּחֶבֶל, הַחֶבֶל נָפַל מִיָּדוֹ וְהַסּוּס בָּרַח· מַדּוּעַ לֹא נָטַעַתְּ גַּם עֲצֵי תַפּוּחַ בְּגַנֵּךְ? הַאִם עוֹד לֹא סָלַחַתְּ לִי אֶת חַטָּאתִי? רַק לְחִנָּם יָגַעְתִּי כָּל־הַיּוֹם וְלֹא יָשַׁנְתִּי כָּל־הַלַּיְלָה· הָאֵם נָשְׁקָה לִבְנָהּ הַקָּטָן, וְהוּא צָעַק וּבָכָה· אָחִי חָיָה בְּרֹב טוֹב, לָכֵן הוּא שָׁמֵן· אָבִי זָקֵן, עֵינָיו כָּהוּ, יָדָיו וְרַגְלָיו חָלְשׁוּ, וְשִׁנָּיו נָפְלוּ וּמָעֲטוּ· מַדּוּעַ הָלַכְתְּ, אֲחוֹתִי, מִפָּנָיו? הַכְּלָבִים נָבְחוּ עָלַי וְנָשְׁכוּ אוֹתִי, רֵעוֹתֶיהָ אָהֲבוּ אוֹתָהּ תָּמִיד, עֵינַי לֹא רָאוּ וְאָזְנַי לֹא שָׁמְעוּ זֹאת· מִמִּי נָחַלְתְּ אֶת הַבַּיִת הַזֶּה? אֲנַחְנוּ נָעַרְנוּ אֶת כַּפֵּנוּ מֵהַדָּבָר הַזֶּה· הַנַּעַר קָנָה בֶּגֶד חָדָשׁ·

(ه) صيغة الفعل المركب — גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים

ينقسم الفعل المركب إلى ستة أقسام عند تصريفه فى زمن الاستقبال :

(١) الفعل من نوع אָתָה (معتل الفاء بالألف ومعتل اللام بالهاء) يتصرف كالآتى :

אֶאֱתֶה، תֶּאֱתֶה، תֶּאֶתִי، יֶאֱתֶה، תֶּאֱתֶה،
נֶאֱתֶה، תֶּאֶתוּ، תֶּאֱתֶינָה، יֶאֶתוּ، תֶּאֱתֶינָה٠

فهو يتبع الفعل المعتل الفاء بالألف مثل : אָסַף فى شكل أوله وفى شكل حروف المضارعة و يتبع الفعل المعتل اللام بالهاء مثل : בָּנָה فى شكل آخره .

وعند دخول الواو القالبة عليه يصير :

וָאֵאת (من אֶאֱתֶה) و וַתֵּאת (من תֶּאֱתֶה) و וַיֵּאת (من יֶאֱתֶה) و וַנֵּאת (من נֶאֱתֶה) ويبقى على شكله فى باقى الأحوال .

والفعلان אָפָה و אָבָה يتبعان الفعل אָכַל فى شكل أولها فتقول :

אֹפֶה، תֹּאפֶה، תֹּאפִי، יֹאפֶה، תֹּאפֶה،
נֹאפֶה، תֹּאפוּ، תֹּאפֶינָה، יֹאפוּ، תֹּאפֶינָה٠

ولا تغيير فى صورتهما إذا دخلت الواو القالبة عليهما .

(٢) الفعل من نوع יָצָא (معتل الفاء بالياء ومعتل اللام بالألف) يتصرف كالآتى :

אֵצֵא , תֵּצֵא , תֵּצְאִי , יֵצֵא ″ תֵּצֵא ,
נֵצֵא , תֵּצְאוּ , תֵּצֶאנָה , יֵצְאוּ ,״ תֵּצֶאנָה ٠

والفعل יָרֵא (وزن פָּעֵא) يتصرف كالآتى :

אִירָא، תִּירָא، תִּירְאִי، יִירָא، תִּירָא،
נִירָא، תִּירְאוּ، תִּירֶאנָה، יִירְאוּ، תִּירֶאנָה٠

وتتبع هذه الأفعال الفعل יָשַׁב أو יָנַק فى شكل أولها وتتبع الفعل מָצָא فى شكل آخرها .

ولا تتغير صورتها إذا دخلت الواو القالبة عليها .

(٣) الفعل من نوع יָרָה (معتل الفاء بالياء ومعتل اللام بالهاء) يتصرف كالآتى :

אִירֶה، תִּירֶה، תִּירִי، יִירֶה، תִּירֶה،

נִירֶה، תִּירוּ، תִּירֶינָה، יִירוּ، תִּירֶינָה .

فهو يتبع الفعل יָנַק فى شكل أوله و يتبع الفعل בָּנָה فى شكل آخره .

ومن هذا النوع الفعل יָפָה أيضا فتقول :

אִיפֶה، יִיפֶה، תִּיפֶה، נִיפֶה، תִּיפוּ، תִּיפֶינָה .

وعند دخول الواو القالبة على هذه الأفعال تقول :

וַתִּיר، וַנִּיר، וַיִּיר أو וַתִּיף، וַנִּיף، וַיִּיף .

(٤) الفعل من نوع נָשָׂא (ناقص الفاء ومعتل اللام بالألف) يتصرف كالآتى :

אֶשָּׂא، תִּשָּׂא، תִּשְׂאִי، יִשָּׂא، תִּשָּׂא،

נִשָּׂא، תִּשְׂאוּ، תִּשֶּׂאנָה، יִשְׂאוּ، תִּשֶּׂאנָה .

فيتبع هذا النوع من الأفعال . الفعل נָפַל و נָטַע فى شكل أوله و يتبع الفعل מָצָא فى شكل آخره . ولا تغيير فى صورته عند دخول الواو القالبة عليه .

(٥) الفعل من نوع נָטָה (ناقص الفاء ومعتل اللام بالهاء) يتصرف كالآتى :

אֶטֶּה، תִּטֶּה، תִּטִּי، יִטֶּה، תִּטֶּה .

נִטֶּה، תִּטּוּ، תִּטֶּינָה، יִטּוּ، תִּטֶּינָה .

يتبع هذا النوع من الأفعال الفعل נָפַל و נָטַע فى شكل أوله و يتبع الفعل בָּנָה فى شكل آخره.

وعند دخول الواو القالبة عليه تقول :

וָאֵט، וַתֵּט، וַיֵּט، וַנֵּט .

(٦) والفعل בָּא (أجوف ومعتل اللام بالألف) يتصرف كالآتى :

אָבוֹא، תָּבוֹא، תָּבוֹאִי، יָבוֹא، תָּבוֹא،

נָבוֹא، תָּבוֹאוּ، תָּבֹאנָה، יָבוֹאוּ، תָּבֹאנָה .

ولا تغيير فى صورته عند دخول الواو القالبة عليه :

ת

גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים

الناقص –

חַסְרֵי פ

		מ״ יַעֻל	מ״ יַעַל	מ	מ״ יִיעָא	מ״ יִיעֶה	מ״ יִעָא	מ״ יִעֶה	מ״ יָפוֹא
		سقط	قبل		خاف	ألقى	حمل	مال	جاء
		נָפַל	נָשַׁק		יָרֵא	יָרָה	נָשָׂא	נָטָה	בָּא
אֲנִי	אֲנִי	אֶפֹּל	אֶשַּׁק	אֶ[illegible]	אִירָא	אִירֶה	אֶשָּׂא	אֶטֶּה	אָבוֹא
אַתָּה	אַתָּה	תִּפֹּל	תִּשַּׁק	תִ[illegible]	תִּירָא	תִּירֶה	תִּשָּׂא	תִּטֶּה	תָּבוֹא
אַתְּ	אַתְּ	תִּפְּלִי	תִּשְּׁקִי	תִ[illegible]	תִּירְאִי	תִּירִי	תִּשְּׂאִי	תִּטִּי	תָּבוֹאִי
הוּא	הוּא	יִפֹּל	יִשַּׁק	יִ[illegible]	יִירָא	יִירֶה	יִשָּׂא	יִטֶּה	יָבוֹא
הִיא	הִיא	תִּפֹּל	תִּשַּׁק	תִ[illegible]	תִּירָא	תִּירֶה	תִּשָּׂא	תִּטֶּה	תָּבוֹא
אֲנַחְנוּ	אֲנַחְנוּ	נִפֹּל	נִשַּׁק	נִ[illegible]	נִירָא	נִירֶה	נִשָּׂא	נִטֶּה	נָבוֹא
אַתֶּם	אַתֶּם	תִּפְּלוּ	תִּשְּׁקוּ	תִ[illegible]	תִּירְאוּ	תִּירוּ	תִּשְּׂאוּ	תִּטּוּ	תָּבוֹאוּ
הֵם	הֵם	יִפְּלוּ	יִשְּׁקוּ	יִ[illegible]	יִירְאוּ	יִירוּ	יִשְּׂאוּ	יִטּוּ	יָבוֹאוּ
אַתֵּן – הֵ	אַתֵּן – הֵן	תִּפֹּלְנָה	תִּשַּׁקְנָה	תִ[illegible]	תִּירֶאנָה	תִּירֶינָה	תִּשֶּׂאנָה	תִּטֶּינָה	תָּבוֹאנָה

الأمر – הַצִּוּוּי

يشتق الأمر من المستقبل فى حالة المخاطب بتجريده من حرف المضارعة תּ فمن المستقبل תִּקְרָא (تقرأ) مثلا يشتق الأمر : קְרָא (إقرأ) — ومن תִּכְתֹּב (تكتب) يشتق : כְּתֹב (إكتب) ومن תַּעֲשֶׂה (تصنع) يشتق : עֲשֵׂה (إصنع).

وفى حالتى المخاطبة والمخاطبين تشكل فاء الفعل بالحريق (ִ) عوضا عن السكون (ְ) لعدم التقاء ساكنين فى أول الكلمة مثل :

مستقبل		أمر
תִּ־שְׁמְעִי	—	שִׁמְעִי (לא שְׁמְעִי)
תִּ־שְׁמְעוּ	—	שִׁמְעוּ (לא שְׁמְעוּ)

وفى حالة النفى يأتى الأمر مقرونا بـ אַל النافية بدون حذف תּ المضارعة من المستقبل

مثل : תִּקְרָא (تقرأ) — אַל תִּקְרָא (لا تقرأ).

ومثل : תֹּאכְלִי (تأكلين) — אַל תֹּאכְלִי (لا تأكلى).

---

(١) الأمر فى الفعل السالم — גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

(١) اذا كان المستقبل على وزن יִפְעֹל مثل : יִשְׁמֹר يأتى الأمر على الصورة الآتية :

שְׁמֹר	(إحرس)	من תִּשְׁמֹר	(تحرس) أنتَ
שִׁמְרִי	(احرسى)	من תִּשְׁמְרִי	(تحرسين)
שִׁמְרוּ	(احرسوا)	من תִּשְׁמְרוּ	(تحرسون)
שְׁמֹרְנָה	(احرسن)	من תִּשְׁמֹרְנָה	(تحرسن)

(٢) وإذا كان المستقبل على وزن יִפְעַל مثل : יִשְׁכַּב يأتى الأمر على الصورة الآتية :

שְׁכַב (نام) من תִּשְׁכַּב (تنام) أنتَ.

שִׁכְבִי (نامى) من תִּשְׁכְּבִי (تنامين).

שִׁכְבוּ (ناموا) من תִּשְׁכְּבוּ (تنامون).

שְׁכַבְנָה (نمن) من תִּשְׁכַּבְנָה (تمن).

(٣) وإذا كانت فاء الفعل حرفا من حرفى ח أو ע مثل : חָזַק و עָזַב فانها تشكل بحطف پتاح عوضا عن السكون فى حالة المخاطب والمخاطبات فتقول חֲזַק (تقوى أنتَ) و חֲזַקְנָה (تقوين أنتن) و עֲזֹב (اترك أنتَ) و עֲזֹבְנָה (اتركن).

وتبقى على شكلها الأصلى (أى الحريق) فى حالتى المخاطبة والمخاطبين فتقول :

חִזְקִי (تقوى أنتِ) و חִזְקוּ (تقووا) — עִזְבִי (اتركى) و עִזְבוּ (اتركوا).

(٤) وإذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا مثل : שָׁאַל و בָּחַר و נָהַג و גָּעַר شكلت فاء الفعل بالپتاح عوضا عن الحريق وشكلت عينه (وهى الحرف الحلقى) بحطف پتاح فى حالتى المخاطبة والمخاطبين ، ويبقى الأمر على شكله الأصلى فى حالتى المخاطب والمخاطبات مثل :

للخاطب : שְׁאַל — בְּחַר — נְהַג — גְּעַר.

للخاطبة : שַׁאֲלִי — בַּחֲרִי — נַהֲגִי — גַּעֲרִי.

للخاطبين : שַׁאֲלוּ — בַּחֲרוּ — נַהֲגוּ — גַּעֲרוּ.

للخاطبات : שְׁאַלְנָה — בְּחַרְנָה — נְהַגְנָה — גְּעַרְנָה.

(ب) الأمر فى الفعل المعتل ـــ גִּזְרַת הַנָּחִים

المعتل الفاء بالألف ــــ נָחֵי פ״א :

(١) فى الفعل المعتل اللام بالألف مثل : אָזַר و אָמַץ يأتى الأمر على وزن פְּעֹל أو פְּעַל بحسب ما كان المستقبل على وزن יִפְעֹל أو יִפְעַל وتشكل فاؤه بحطف سيجول (ֱ) فى حالة المخاطب والمخاطبات فتقول :

אֱזֹר و אֱזֹרְנָה ــ אֱמַץ و אֱמַצְנָה ·

وتبقى فاء الفعل على شكلها الأصلى (أى الحريق) فى حالتى المخاطبة والمخاطبين فتقول :

אִזְרִי و אִזְרוּ ــ אִמְצִי و אִמְצוּ ·

(٢) وتسرى هذه القاعدة على الأفعال الثلاثة (אָכַל و אָמַר و אָבַד) التى فاؤها لا حركة لها فى زمن الاستقبال عند دخول حروف المضارعة "יתן" عليها . ويصاغ الأمر منها على وزن פְּעֹל (بضم عين الفعل) فتقول :

אֱכֹל و אֱכֹלְנָה – אֱמֹר و אֱמֹרְנָה – אֱבֹד و אֱבֹדְנָה كما تقول :

אִכְלִי و אִכְלוּ – אִמְרִי و אִמְרוּ – אִבְדִי و אִבְדוּ ·

(٣) وفى حالة ما إذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا مثل : אָחַז و אָהַב تشكل فاء الفعل (أى الألف) بالسيجول (ֶ) عوضا عن الحريق وتشكل عينه (أى الحرف الحلق) بحطف سيجول (ֱ) وذلك فى حالتى المخاطبة والمخاطبين فتقول :

אֶחֱזִי و אֶחֱזוּ – אֶהֱבִי و אֶהֱבוּ ·

وفى حالتى المخاطب والمخاطبات يتبع الأمر القاعدة رقم (١) فتقول :

אֱחֹז و אֱחֹזְנָה – אֱהַב و אֱהַבְנָה بضم العين أو بفتحها بحسب الوزن الذى يأتى عليه الفعل فى زمن الاستقبال .

المعتل الفاء بالهاء — נָחֵי פ״ ה״ :

يأتى الأمر من الفعل المعتل الفاء بالهاء مثل : הָרַס و הָפַךְ على وزن פְּעֹל بشكل فائه بحطف پتاح (ֲ) فى حالتى المخاطب والمخاطبات فتقول :

הֲרֹס (إهدم) و הֲרֹסְנָה (إهدمن) — הֲפֹךְ (إقلب) و הֲפֹכְנָה (إقلبن) .

وتبق على شكلها الأصلى (أى الحريق) فى حالتى المخاطبة والمخاطبين . فتقول :

הִרְסִי (إهدمى) و הִרְסוּ (إهدموا) — הִפְכִי (إقلبى) و הִפְכוּ (إقلبوا) .

المعتل الفاء بالياء — נָחֵי פ״ י״ :

يأتى الأمر فى الفعل المعتل الفاء بالياء مثل : יָשֵׁן و יָנַק و יָגַע على وزن الأمر فى الفعل السالم (وزن יְעַל) فتقول :

יְגַע (إتعب) و יִגְעִי (إتعبى) و יִגְעוּ (إتعبوا) و יְגַעְנָה (إتعبن) .

יְשַׁן (نام) و יִשְׁנִי (نامى) و יִשְׁנוּ (ناموا) و יְשַׁנָּה (نمن) .

وفى الأفعـال التى تأتى فى زمن الاستقبال على وزن יֵעֵל بحذف فاء الفعـل (أى الـ י״) مثل : יֵלֵד (יָלַד) و יֵרֵד (יָרַד) و יֵשֵׁב (יָשַׁב) يأتى الأمر على وزن עֵל بحذف الفاء أيضا كما فى زمن الاستقبال فتقول :

לֵד, לְדִי, לְדוּ, לֵדְנָה·

רֵד, רְדִי, רְדוּ, רֵדְנָה·

שֵׁב, שְׁבִי, שְׁבוּ, שֵׁבְנָה·

وكذلك الفعـل יָרַשׁ وان كان مستقبله على وزن יִיעַל فانه يأتى فى الأمر على وزن עַל أيضا فتقول :

רֵשׁ, רְשִׁי, רְשׁוּ, רֵשְׁנָה·

وفى الأفعال المنتهية بحرف ע مثل : יָדַע يأتى الأمر على وزن עַל بفتح العين مثل :
דַּע, דְּעִי, דְּעוּ, דַּעְנָה.

والأمر من فعـل הָלַךְ يصاغ هو أيضا على وزن עֵל لأنه يعـد فى زمن الاستقبال من الأفعال المعتلة الفاء بالياء فتقول : לֵךְ, לְכִי, לְכוּ, לֵכְנָה.

المعتل العين بالواو والمعتل العين بالياء (الأجوف) — נָחֵי ע״ו و נָחֵי ע״י :

يصاغ الأمر فى الفعـل الأجوف بحذف ת المضارعة من مستقبله بلا تغيير حركاته . ويأتى على وزن עוּל أو עֹל إذا كانت عينه "ו" مثل : קוּם (من יָקוּם) و שׁוּב (من יָשׁוּב) و בֹּשׁ (من יֵבֹשׁ) .

ويأتى على وزن עִיל إذا كانت عينه "י" مثل: שִׂים (من יָשִׂים) و בִּין (من יָבִין).
فتقول :

(المستقبل)		(الأمر)
תָּקוּם	:	קוּם , קוּמִי , קוּמוּ , קֹמְנָה .
תֵּבֹשׁ	:	בֹּשׁ , בֹּשִׁי , בֹּשׁוּ , בֹּשְׁנָה .
תָּשִׂים	:	שִׂים , שִׂימִי , שִׂימוּ , שִׂימֶינָה .

المعتل اللام بالهاء — נָחֵי ל״ה :

يصاغ الأمر فى الفعل المعتل اللام بالهاء بحذف ת المضارعة من مستقبله وتشكل عين الفعل بالصيريه عوضـا عن السيجول . فمن فعـل בָּנָה (תִּבְנֶה فى زمن الاستقبال) يصاغ الأمر كالآتى :

(المستقبل)		(الأمر)
תִּבְנֶה	:	בְּנֵה , בְּנִי , בְּנוּ , בְּנֶינָה .

والأفعال المنتهية بـ הּ (مپيق فى داخل الهاء) تعتبر كالأفعال السالمة و يصاغ الأمر منها كالآتى :

תִּמַהּ , תִּמְהִי , תִּמְהוּ , תִּמַהְנָה ·

و إذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا شكلت بحطف پتاح (ֲ) عوضا عن السكون المتحرك مثل :

תֶּחֱזֶה : חֲזֵה , חֲזִי , חֲזוּ , חֲזֶינָה ·

תַּעֲשֶׂה : עֲשֵׂה, עֲשִׂי, עֲשׂוּ, עֲשֶׂינָה ·

(ج) الأمر فى الفعل المضعف — גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

يصاغ الأمر فى الفعل المضعف بحذف תּ المضارعة من مستقبله فتقول :

(المستقبل)		(الأمر)
תָּסֹב	:	סֹב , סֹבִּי , סֹבּוּ , סֻבֶּינָה ·
תָּאֹר	:	אֹר , אֹרִּי , אֹרּוּ , אֹרֶינָה ·
תָּרֹעַ	:	רֹעַ , רֹעִי , רֹעוּ , רֹעֶינָה ·

ملاحظة :

وقد وردت بعض الأفعال مشكلة بالقامص حطوف عوضا عن الحولم مثل :

גָּזִּי، רָנּוּ، חָנֵּי ·

(د) الأمر فى الفعل الناقص — גִּזְרַת הַחֲסֵרִים

فى الأفعال التى تأتى فى زمن الاستقبال على وزن יִפְּעֹל مثل : יִפֹּל (من נָפַל) يأتى الأمر على وزن الفعل السالم (פְּעֹל) بدون حذف فاء الفعل مثل :

المستقبل		الأمر
תִּפֹּל	:	נְפֹל ·
תִּפְּלִי	:	נִפְלִי ·
תִּפְּלוּ	:	נִפְלוּ ·
תִּפֹּלְנָה	:	נְפֹלְנָה ·

وفى الأفعال التى تأتى فى زمن الاستقبال على وزن יִפַּעַל مثل : יִגַּשׁ (من נָגַשׁ) يأتى الأمر على وزن עַל بحذف فاء الفعل (أى النون) مثل :

المستقبل		الأمر
תִּגַּשׁ	:	גַּשׁ ·
תִּגְּשִׁי	:	גְּשִׁי ·
תִּגְּשׁוּ	:	גְּשׁוּ ·
תִּגַּשְׁנָה	:	גֵּשְׁנָה ·

وفى الأفعال (مثل : נָחַל ، נָהַג ، נָאַץ ، נָעַם) التى عينها حرف حلق يأتى الأمر على وزن פְּעַל بدون حذف فائها فتقول مثلا : נְחַל ، נַחֲלִי ، נַחֲלוּ ، נְחַלְנָה ·

ملاحظة :

والفعل לָקַח ناقص أيضا وتسقط فاؤه فى الأمر فتقول : קַח، קְחִי، קְחוּ ، קַחְנָה ·

والفعل נָתַן يأتى فى الأمر على الصورة الآتية :

תֵּן תְּנִי תְּנוּ، תֵּנָּה ·

(ﻫ) الأمر فى الفعل المركب — גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים

يصاغ الأمر فى الفعل المركب بحذف ת المضارعة من مستقبله وتشكل فاء الفعل بالسكون المتحرك (ְ) و إذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا شكلت بحطف پتاح (ֲ).

و إليك بيان ذلك :

(١) الفعل المعتل الفاء بالألف والمعتل اللام بالهاء مثل : אָפָה

المستقبل الأمر

תֹּאפֶה : אֲפֵה , אֲפִי , אֲפוּ , אֱפֶינָה ·

(٢) الفعل المعتل الفاء بالياء والمعتل اللام بالألف مثل : יָצָא

المستقبل الأمر

תֵּצֵא : צֵא , צְאִי , צְאוּ , צֶאנָה ·

תִּירָא : יְרָא , יִרְאִי , יִרְאוּ , יְרֶאנָה ·

(٣) الفعل المعتل الفاء بالياء والمعتل اللام بالهاء مثل : יָרָה

المستقبل الأمر

תִּירֶה : יְרֵה , יְרִי , יְרוּ , יְרֶינָה ·

(٤) الفعل الناقص والمعتل اللام بالألف مثل : נָשָׂא

المستقبل الأمر

תִּשָּׂא : שָׂא , שְׂאִי , שְׂאוּ , שֶׂאנָה ·

(٥) الفعل الناقص والمعتل اللام بالهاء مثل : נָטָה

المستقبل الأمر

תִּטֶּה : נְטֵה , נְטִי , נְטוּ , נְטֶינָה ·

(٦) والفعل בָּא (أجوف ومعتل اللام بالألف) يصاغ كالآتى :

المستقبل الأمر

תָּבוֹא : בּוֹא , בּוֹאִי , בּוֹאוּ , בֹּאנָה ·

تمرين ١ – הִנּוּךְ א.

هات الأمر من الأفعال الآتية :

נָס – נָעַץ – כָּתַת – עִקֵּר – חָנָה – מִצֵּץ – נָשַׁק – יָעַד – יָצָא –
הָרַג – שָׁאַב – רָעֵב – צָהַל – מָחַל – סָלַח – קָבַץ – קָרָא – כָּלָא –
זָקֵן – פֵּרַשׁ – צָף – לָן – דָּן – גָּל – גָּלַל – גָּנַן – חָלָה – דָּקַר – עֵר.

تمرين ٢ – הִנּוּךְ ב.

اقرأ ما يأتي واجعل الجمل أمرية بابدال الفعل الماضي بفعل أمر :

הַיֶּלֶד לָקַח אֶת הַסֵּפֶר, פָּתַח אוֹתוֹ וְקָרָא בּוֹ· הַשִּׁפְחָה נָשְׂאָה אֶת הַיֶּלֶד הַחַדְרָה, נָתְנָה לוֹ חָלָב לִשְׁתּוֹת וְיָשְׁבָה עִמּוֹ עַד שׁוּב אִמּוֹ· הַמְשָׁרֵת לָקַח נֵר וְיָצָא אֶל הַמִּסְדְּרוֹן וְרָאָה מִי דוֹפֵק בַּדֶּלֶת· הָאוֹפֶה שָׂם קֶמַח בַּקְּעָרָה, יָצַק אֵלֶיהָ מַיִם, לָשׁ בָּצֵק וְאָפָה עֻגּוֹת· אִישׁ טוֹב אוֹהֵב טוֹב וְשׂוֹנֵא רָע· הַשִּׁפְחָה פֵּרְשָׂה מַפָּה לְבָנָה עַל הַשֻּׁלְחָן וְשָׂמָה לֶחֶם· הַסּוֹחֵר מָדַד אֶת הָאָרֶג וְאָמַר לִי, כַּמָּה מְחִירוֹ· הַדְּבוֹרָה מוֹצֶצֶת נֹפֶת מִכָּל־פֶּרַח וְעוֹשָׂה לָנוּ דְבַשׁ· הַשְּׂמָמִית אוֹרֶגֶת קוּרִים, יוֹשֶׁבֶת שָׁם וְאוֹרֶבֶת עַד נָפַל זְבוּב בְּרִשְׁתָּהּ, וְאָז הִיא נוֹפֶלֶת עָלָיו וּמוֹצֶצֶת אֶת דָּמוֹ· הַמָּטָר יָרַד בָּרִאשׁוֹנָה טִפּוֹת טִפּוֹת וְאָז חָזַק וְשָׁטַף בְּרַעַשׁ וְדָפַק בְּחַלּוֹנוֹת הַבָּתִּים· הַסַּנְדְּלָר נוֹקֵב בָּעוֹר נְקָבִים רַבִּים, תּוֹחֵב בָּהֶם חוּט וְתוֹפֵר נְעָלִים· הָאִכָּר מָשַׁח אֶת הָאוֹפַנִּים, וַיֶּאְסֹר אֶת הַסּוּס בָּעֲגָלָה, וַיַּעֲמֵס עָלֶיהָ שַׂקִּים עִם תְּבוּאָה, וַיִּסַּע הָעִירָה, וַיִּמְכֹּר אֶת תְּבוּאָתוֹ, וַיִּקֶן שָׁם נְעָלִים וָבֶגֶד· בִּתִּי אֲחוֹזָה בָעֵט, וַתִּטְבֹּל אוֹתוֹ בִּדְיוֹ, וַתִּכְתֹּב מִכְתָּב, וַתִּסְגֹּר אוֹתוֹ בִּמַעֲטָפָה, וַתָּשֶׂם אוֹתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן· הַסּוּס מוֹשֵׁךְ אֶת הָעֲגָלָה, חוֹרֵשׁ אֶת הַשָּׂדֶה, נוֹשֵׂא מַשָּׂא וְעוֹשֶׂה כָּל־עֲבוֹדָה קָשָׁה· אֲחוֹתִי הָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם שָׁנִים רַבּוֹת וַתְּהִי שָׁם מְאֻשָּׁרָה, וַתִּשְׁכַּח אֶת כָּל־תְּלָאוֹתֶיהָ, הַגַּנָּן חָפַר בּוֹר, וַיִּטַּע עֵץ קָטָן וָדַק, וַיִּנְעַץ סְבִיבוֹ קָנִים עָבִים, וַיִּקְשׁוֹר אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם· הָעוֹבֵד עָבַד כָּל־הַיּוֹם, וּבָעֶרֶב נָח מֵעֲבוֹדָתוֹ·

السنة الثالثة

المصـــدر ـ הַמָּקוֹר.

الأصل الذى تصدر منه المشتقات يسمى مصدرا : מָקוֹר .

ولمـا كان المصدر موضوعا للدلالة على حصول الحدث فقط بدون ذكر اسم فاعله ولا زمن الحصول فانه يمتاز عن الفعل بصيغته و بتركيبه ولا يقبل علاماته .

وللمصدر الثلاثى ثلاثة أوزان :

(١) وزن פְּעֹל : (بفتح الفاء و بضم العين) فى جميع الأفعال ما عدا الفعـل الأجوف مثل : שְׁבֹר (فعل שָׁבַר) ـ קְנֹה (فعل קָנָה) ـ אֱמֹר (فعل אָמַר) ـ הֲרֹס (فعل הָרַס) ـ יְלֹד (فعل יָלַד) ـ מְצֹא (فعل מָצָא) ـ רְאֹה (فعل רָאָה).

(٢) وزن פּוּל أو פּוֹל : (بضم الفاء) فى الفعل الأجوف الذى عينه "ו" مثل : קוּם (فعل קָם) סוּר (فعل סָר) ـ שׁוּב (فعل שָׁב) ـ בּוֹשׁ (فعل בֹּשׁ) .

(٣) وزن פִּיל : (بكسر الفـاء) فى الفعل الأجوف الذى عينه "י" مثل : שִׂים (فعل שָׂם) שִׁיר (فعل שָׁר) ـ בִּין (فعل בָּן) .

اضافة المصدر — סְמִיכוּת הַמָּקוֹר

(أ) إن كان المصدر من باب פָּעַל مضافا إلى اسم شكلت فاؤه بسكون متحرك (ְ)
وصار على وزن פְּעֹל أو פְּעֹא إذا كان سالما أو كانت لامه "א" وعلى وزن פְּעוֹת
إذا كانت لامه "ה"

مثل : כָּתַב — כְּתֹב מִכְתָּב (كتابة خطاب) .
מָצָא — מְצֹא מַטְמוֹן (وجود كنز) .
שָׁתָה — שְׁתוֹת מַיִם חַיִּים (شرب ماء عذب) .

وقد يأتى المصدر على هذه الصورة أيضا فى حالة الإطلاق بدون أن يتبعه اسم فيعد
اسما ويدعى اسم الحدث (שֵׁם הַפְּעֻלָּה) .

مثل : עֵת רְקֹד (وقت الرقص) عوضا عن רִקּוּד (اسم) .
و עֵת בְּכוֹת (وقت البكاء) عوضا عن בֶּכִי (اسم) .

(ب) و إذا كان المصدر من باب פָּעַל معتل الفاء بالياء (مثل: יָלַד و יָרַד و יָשַׁב)
تحول وزنه إلى פֶּעֶת فى حالة الاضافة أو إلى פַּעַת إذا كانت لامه ח أو ע
(مثل: יָדַע) أو إلى פֵּאת إذا كانت لامه א (مثل: יָצָא) .

فتقول مثلا : לֶדֶת (من יָלַד) — רֶדֶת (من יָרַד) — שֶׁבֶת (من יָשַׁב)
كما تقول : דַּעַת (من יָדַע) — גַּעַת (من יָגַע) — פַּחַת (من יָפַח)
و צֵאת (من יָצָא).

ملاحظة :

والمصدر לָקַח يتحول فى حالة الإضافة إلى קַחַת.

(ج) وإن كان المصدر من باب פָּעַל ناقصا (فاؤه "נ") ومفتوح العين فى زمن الاستقبال مثل : נָגַשׁ (יִגַּשׁ فى الاستقبال) أتى على وزن עֶלֶת فى حالة الإضافة أو على وزن עַלַת إذا كانت لامه ח أو ע (مثل : נָגַע – נָפַח) أو على وزن עֵאת إذا كانت لامه א (مثل : נָשָׂא) بحذف الفاء فى كل الأحوال .

فتقول مثلا : נָגַשׁ – גֶּשֶׁת و נָגַע – גַּעַת و נָפַח – פַּחַת و נָשָׂא – שְׂאֵת .

(د) وإن كان المصدر من باب פָּעַל مضعفا مثل : מָדַד، סָבַב أتى على وزن פֹּע (بضم الفاء وحذف اللام) فى حالة الاضافة .

فتقول مثلا : סָבַב – סֹב و מָדַד – מֹד و גָּלַל – גֹּל .

ملاحظة :

والمصدر נָתַן يتحول إلى תֵּת فى حالة الإضافة .

المصدر مقرون بحروف " בכלם "

تدخل حروف الجر " בכלם " على المصدر فى أحوال مخصوصة ويتغير وزن المصدر كما فى حالة الإضافة التى سبق الكلام عنها مثل :

כָּתַב – לִכְתֹּב و בָּנָה – בִּבְנוֹת

יָצָא – כְּצֵאת و לָקַח – מִקַּחַת .

والأصل فى هذه الحروف إذا دخلت على المصدر أن تشكل بالحريق وأن تشدد فاء المصدرية (بعد الـ מ فقط) وذلك إذا كان المصدر سالما من حروف العلة أو كان معتل اللام بالألف أو بالهاء مثل :

שָׁמַר : בִּשְׁמֹר ، כִּשְׁמֹר ، לִשְׁמֹר ، מִשְּׁמֹר .

מָצָא : בִּמְצֹא ، כִּמְצֹא ، לִמְצֹא ، מִמְּצֹא .

קָנָה : בִּקְנוֹת ، כִּקְנוֹת ، לִקְנוֹת ، מִקְּנוֹת .

و إذا كانت فاء المصدرية حرفا من حروف אהחער شكلت ال "מ" بالصيريه (מֵ) عوضا عن الحريق وخلت فاء المصدرية من الشدة مثل :

מֵאֲכֹל – מֵהֲרֹס – מֵחֲקֹר – מֵעֲנוֹת ,

تشكل فاء المصدرية بحطف بتاح (־ֲ) إلا فى حالة ما إذا كانت "ר" فتبق ساكنة على أصلها مثل :

מֵרְדֹף – מֵרְאוֹת.

أما حروف "בכל" فانها تشكل بالسيجول إذا كانت فاء المصدرية א وتشكل بالبتاح إذا كانت فاء المصدرية "החע". وتشكل فاء المصدرية بحركة مركبة من جنس حركة حروف בכל الداخلة عليها مثل :

אָכֹל :	בֶּאֱכֹל , כֶּאֱכֹל , לֶאֱכֹל	فاء المصدرية "א"
אָסֹר :	בֶּאֱסֹר , כֶּאֱסֹר , לֶאֱסֹר	
אָפֹה :	בֶּאֱפוֹת , כֶּאֱפוֹת , לֶאֱפוֹת(١)	
הָרֹס :	בַּהֲרֹס , כַּהֲרֹס , לַהֲרֹס	فاء المصدرية "החע"
חָמֹל :	בַּחֲמֹל , כַּחֲמֹל , לַחֲמֹל	
עָשֹׂה :	בַּעֲשׂוֹת , כַּעֲשׂוֹת , לַעֲשׂוֹת	
חָטֹא :	בַּחֲטֹא , כַּחֲטֹא , לַחֲטֹא	

هذا إذا كان المصدر سالما من حروف العلة أو كانت لامه "א" أو "ה" . أما فى باقى الأحوال فتشكل حروف الجر "בכלם" عند دخولها على المصدر كالآتى :

(١) تشكل ال ב وال כ بالسكون المتحرك هكذا : בְּ ، כְּ.

(٢) وتشكل ال ל بالقامص هكذا : לָ.

---

(١) ويستثنى : אָמֹר – לֵאמֹר.

(٣) وتشكل الـ מ بالحريق كما فى حالتها الأصلية هكذا (מִ) أو بالصيريه هكذا (מֵ)
إذا دخلت على حرف حلق :

יָלֹד : בְּלֶדֶת , כְּלֶדֶת , לָלֶדֶת , מִלֶּדֶת ·

יָדֹעַ : בְּדַעַת , כְּדַעַת , לָדַעַת , מִדַּעַת ·

יָרֹד : בְּרֶדֶת , כְּרֶדֶת , לָרֶדֶת , מֵרֶדֶת ·

יָצֹא : בְּצֵאת , כְּצֵאת , לָצֵאת , מִצֵּאת ·

יָשֹׁב : בְּשֶׁבֶת , כְּשֶׁבֶת , לָשֶׁבֶת , מִשֶּׁבֶת ·

יָרֹשׁ : בְּרֶשֶׁת , כְּרֶשֶׁת , לָרֶשֶׁת , מֵרֶשֶׁת ·

יָצֹק : בְּצֶקֶת , כְּצֶקֶת , לָצֶקֶת , מִצֶּקֶת ·

לָקֹחַ : בְּקַחַת , כְּקַחַת , לָקַחַת , מִקַּחַת ·

נָטֹעַ : בְּטַעַת , כְּטַעַת , לָטַעַת , מִטַּעַת ·

נָשֹׂא : בְּשֵׂאת , כְּשֵׂאת , לָשֵׂאת , מִשֵּׂאת ·

נָגֹעַ : בְּגַעַת , כְּגַעַת , לָגַעַת , מִגַּעַת ·

נָגֹשׁ : בְּגֶשֶׁת , כְּגֶשֶׁת , לָגֶשֶׁת , מִגֶּשֶׁת ·

נָפֹחַ : בְּפַחַת , כְּפַחַת , לָפַחַת , מִפַּחַת ·

נָתֹן : בְּתֵת , כְּתֵת , לָתֵת , מִתֵּת ·

סָבֹב : בְּסֹב , כְּסֹב , לָסֹב , מִסֹּב ·

מָדֹד : בְּמֹד , כְּמֹד , לָמֹד , מִמֹּד ·

קוּם : בְּקוּם , כְּקוּם , לָקוּם , מִקּוּם ·

שִׂים : בְּשִׂים , כְּשִׂים , לָשִׂים , מִשִּׂים ·

تمرين ١ – הִנּוּךְ א.

هات مصادر الأفعال الآتية ثم ادخل حروف בכלם على كل منها :

גָּנַב – חָפֵץ – מָסַר – עָטָה – עָזַר – סָפָה – חָזַר – חָנָה – אָהֵב – אָמַר – אָפָה – גָּנַן – חָקַק – צָלָה – אָבָה – יָצַר – סָלַל – אָגַר – עָוָה – יָסַד – חָטָא – חָטַף – חָלָה – תָּלָה· קָם – דָּשׁ – הָרַס – הָרַג – אָטַם – אָלָה – רָן – צָם – דָּלָה – דָּלַל – קָצַץ – שָׁדַד – צָרַר – מָנָה – קָצַר – רָדָה ·

تمرين ٢ – הִנּוּךְ ב ·

اقرأ ما يأتى وادخل على الفعل الثانى من كل جملة حرف ל بعد تحويله إلى مصدر :

(قل مثلا : הַנַּעַר חָפֵץ לִישֹׁן ····· – הָאִכָּר הוֹלֵךְ לַחֲרֹשׁ ····· الخ)

הַנַּעַר (חָפֵץ) יָשֵׁן עִם אָחִיו· הָאִכָּר (הוֹלֵךְ) חוֹרֵשׁ אֶת שָׂדֵהוּ· הַשִּׁפְחָה (הוֹלְכָה) קָנְתָה בָשָׂר· הָאִישׁ הַזֶּה (יָכֹל) נוֹשֵׂא מַשָּׂא כָּבֵד· הַיֶּלֶד (חָפֵץ) יוֹרֵד מֵעַל הַכִּסֵּא· הַסּוֹחֵר (רָגִיל) מוֹדֵד בָּאַמָּה· הָרוּחַ (יָכֹל) עוֹקֵר עֵצִים· הַתַּלְמִיד (חָפֵץ) הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר· הָאִישׁ הַטּוֹב (אוֹהֵב) חוֹנֵן עָנִי· הָאֵם (חָשְׁבָה) אוֹפָה עֻגוֹת· אֲנִי (הוֹלֵךְ) עוֹטֶה אֶת מְעִילִי· אַתָּה (יָכֹל) אוֹהֵב כָּל־אִישׁ· הַחוֹלֶה אֵינֶנּוּ (יָכֹל) קָם מִמִּטָּתוֹ· הַנַּעֲרָה (יָצְאָה) דוֹלָה מַיִם מִן הַבְּאֵר· אָבִי (אוֹהֵב) יוֹשֵׁב בַּכְּפָר· הָאֹרֵחַ (הֵחֵל) צוֹרֵר אֶת חֲפָצָיו וְנוֹסֵעַ· מַדּוּעַ (חוֹשֵׁב) אַתָּה לוֹקֵחַ אֶת סְפָרַי ?· דּוֹדִי (יוֹדֵעַ) נוֹטֵעַ עֵצִים· אֲנִי (יָרֵא) יוֹצֵא הַיּוֹם בַּדֶּרֶךְ· הַמְבַשֶּׁלֶת (יָכְלָה) נוֹפַחַת אֵשׁ בְּפִיהָ· ה׳ (יָכֹל) נוֹתֵן לָנוּ הַכֹּל· אָחִי הַקָּטָן (אוֹהֵב) נוֹגֵעַ הַכֹּל בְּיָדָיו· הַיֶּלֶד (יָרֵא) נוֹגֵשׁ אֶל הַכֶּלֶב· הָאִישׁ הָרַע הַזֶּה (אוֹהֵב) נוֹגֵשׂ אֶת עַבְדּוֹ· הַבּוֹנִים (בָּאוּ) הוֹרְסִים אֶת הַבַּיִת הַיָּשָׁן וּבוֹנִים בַּיִת חָדָשׁ·

تمرين ٣ — תַּרְגִּיל ג׳.

اقرأ ما يأتي وابدل كلمتي בְּעֵת אֲשֶׁר بحرف ב تدخله على الفعل بعدهما بعد تحويله إلى مصدر :

(قل مثلا : בְּנְשֹׁב הָרוּחַ הוֹמֶה הַיָּם מְאֹד الخ).

בְּעֵת אֲשֶׁר נוֹשֵׁב הָרוּחַ , הוֹמֶה הַיָּם מְאֹד · בְּעֵת אֲשֶׁר צָלְתָה הַשִּׁפְחָה אֶת הַבָּשָׂר , נִכְווּ אֶצְבְּעוֹתֶיהָ · בְּעֵת אֲשֶׁר חָפֵץ הַיֶּלֶד לִכְתּוֹב , הָפַךְ אֶת הַקֶּסֶת עִם הַדְּיוֹ · בְּעֵת אֲשֶׁר מָנָה אָחִי אֶת הַכֶּסֶף , הַגַּנָּב בָּא הַבַּיְתָה · בְּעֵת אֲשֶׁר הָרְסוּ הָעוֹבְדִים אֶת הַבַּיִת , נָפְלָה קוֹרָה עַל אֶחָד מֵהֶם · בְּעֵת אֲשֶׁר בָּכָה הַיֶּלֶד , לֹא הָיְתָה הָאֵם בַּבַּיִת · בְּעֵת אֲשֶׁר אָכַל הָאִישׁ בָּשָׂר נִתְקְעָה עֶצֶם בִּגְרוֹנוֹ · בְּעֵת אֲשֶׁר חָלָה הַיֶּלֶד , חָלְתָה גַּם אִמּוֹ · בְּעֵת אֲשֶׁר קָנָה שְׁכֵנֵנוּ אֶת בֵּיתוֹ , הָיָה אִישׁ עָשִׁיר ·

اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة

يتصل الفعل المتعدى فى كل أزمنته بضمائر النصب المتصلة ولا يتصل بضمائر النصب المنفصلة .

فعوضا عن أن تقول :

זָכַר אוֹתִי (ذَكَرَ إيّايَ) تقول : זְכָרַנִי : (ذَكَرَنِي) باستعمال الضمير المتصل ־ַנִי

وعوضا عن זָכַר אוֹתְךָ (ذكر إياكَ) « זְכָרְךָ : (ذكرَكَ) « ־ְךָ

« זָכַר אוֹתָךְ (ذكر إياكِ) « זְכָרֵךְ : (ذكركِ) « ־ֵךְ

« זָכַר אוֹתוֹ (ذكر إياهُ) « זְכָרוֹ أو זְכָרָהוּ :(ذكرهُ) « וֹ أو הוּ

« זָכַר אוֹתָהּ (ذكر إياها) « זְכָרָהּ : (ذكرها) « ־ָהּ

« זָכַר אוֹתָנוּ (ذكر إيانا) « זְכָרָנוּ : (ذكرنا) « ־ָנוּ

« זָכַר אֶתְכֶם (ذكر إياكم) « זְכַרְכֶם : (ذكركم) « ־ְכֶם

« זָכַר אֶתְכֶן (ذكر إياكنّ) « זְכַרְכֶן : (ذكركنّ) « ־ְכֶן

« זָכַר אוֹתָם (ذكر إياهم) « זְכָרָם : (ذكرهم) « ־ָם

« זָכַר אוֹתָן (ذكر إياهنّ) « זְכָרָן : (ذكرهنّ) « ־ָן

ملاحظة :

تحول الـ "ה" الدالة على تأنيث الفاعل (זָכְרָה) إلى ת عند إسناد الفعل إلى ضمير النصب المتصل فتقول :

זְכָרַתְנִי عوضا عن — זָכְרָה אוֹתִי (ذكرتني هي)
זְכָרַתְךָ » — » אוֹתְךָ (ذكرتكَ هي)
זְכָרָתֵךְ » — » אוֹתָךְ (ذكرتكِ هي)
זְכָרַתְהוּ أو זְכָרַתּוּ » — » אוֹתוֹ (ذكرته هي)
זְכָרַתָּה » — » אוֹתָהּ (ذكرتها هي)
זְכָרַתְנוּ » — » אוֹתָנוּ (ذكرتنا هي)
זְכָרַתְכֶם » — » אֶתְכֶם (ذكرتكم هي)
זְכָרַתְכֶן » — » אֶתְכֶן (ذكرتكنّ هي)
זְכָרָתַם » — » אוֹתָם (ذكرتهم هي)
זְכָרָתַן » — » אוֹתָן (ذكرتهنّ هي)

اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة فى زمن الاستقبال

عوضا عن יִזְכֹּר אוֹתִי تقول : יִזְכְּרֵנִי : (يذكرني) باستعمال الضمير المتصل ־ֵנִי
» » אוֹתְךָ » יִזְכָּרְךָ : (يذكركَ) » ־ְךָ
» » אוֹתָךְ » יִזְכְּרֵךְ : (يذكركِ) » ־ֵךְ
» » אוֹתוֹ » יִזְכְּרוֹ، ־ֵהוּ، ־ֶנּוּ (يذكره) » ־וֹ أو ־ֵהוּ أو ־ֶנּוּ
» » אוֹתָהּ » יִזְכְּרָהּ، ־ֶהָ، ־ֶנָּה (يذكرها) » ־ָהּ أو ־ֶהָ أو ־ֶנָּה
» » אוֹתָנוּ » יִזְכְּרֵנוּ : (يذكرنا) » ־ֵנוּ
» » אֶתְכֶם » יִזְכָּרְכֶם : (يذكركم) » ־ְכֶם
» » אֶתְכֶן » יִזְכָּרְכֶן : (يذكركنّ) » ־ְכֶן
» » אוֹתָם » יִזְכְּרֵם : (يذكرهم) » ־ֵם
» » אוֹתָן » יִזְכְּרֵן : (يذكرهنّ) » ־ֵן

وعند اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة تتغير حركاته كالآتى :

(١) الفعل السالم ـ שְׁלֵמִים

שָׁמַר

אֲנִי שָׁמַרְתִּי ، שׁוֹמֵר ، אֶשְׁמֹר ، (אֶשְׁלַח)

ماضى – עָבַר : שְׁמַרְתִּיךָ ، שְׁמַרְתִּיךְ ، שְׁמַרְתִּיהוּ أو שְׁמַרְתִּיו ، שְׁמַרְתִּיהָ ، שְׁמַרְתִּיכֶם – ן ، שְׁמַרְתִּים – ן ·

حالى – הֹוֶה : שׁוֹמֶרְךָ ، שׁוֹמְרֵךְ ، שׁוֹמְרוֹ ، שׁוֹמְרָהּ ، שׁוֹמֶרְכֶם – ן ، שׁוֹמְרָם – ן ·

مستقبل – עָתִיד : (وزن אֶפְעֹל) | אֶשְׁמָרְךָ ، אֶשְׁמְרֵךְ ، אֶשְׁמְרוֹ أو אֶשְׁמְרֶהוּ أو אֶשְׁמְרֶנּוּ ، אֶשְׁמְרֶהָ أو אֶשְׁמְרֶנָּה أو אֶשְׁמְרָהּ ، אֶשְׁמָרְכֶם – ן ، אֶשְׁמְרֵם – ן ·

مستقبل – עָתִיד : (وزن אֶפְעַל) | אֶשְׁלָחֲךָ ، אֶשְׁלָחֵךְ ، אֶשְׁלָחֵהוּ أو אֶשְׁלָחֶנּוּ ، אֶשְׁלָחֶהָ أو אֶשְׁלָחֶנָּה ، אֶשְׁלַחֲכֶם – ן ، אֶשְׁלָחֵם – ן ·

אַתָּה שָׁמַרְתָּ, שׁוֹמֵר, תִּשְׁמֹר, (תִּשְׁלַח)

ماضى – עָבַר : שְׁמַרְתַּנִי, שְׁמַרְתּוֹ, שְׁמַרְתָּהוּ, שְׁמַרְתָּהּ, שְׁמַרְתָּנוּ, שְׁמַרְתָּם–ן·

حالى – הֹוֶה : שׁוֹמְרֵנִי, שׁוֹמְרוֹ, שׁוֹמְרָהּ, שׁוֹמְרֵנוּ, שׁוֹמְרָם–ן·

مستقبل – עָתִיד (وزن אֶפְעֹל) : תִּשְׁמְרֵנִי, תִּשְׁמְרוֹ (תִּשְׁמְרֵהוּ – תִּשְׁמְרֶנּוּ), תִּשְׁמְרֶהָ (תִּשְׁמְרֶנָּה – תִּשְׁמְרָהּ), תִּשְׁמְרֵנוּ, תִּשְׁמְרֵם–ן·

مستقبل – עָתִיד (وزن אֶפְעַל) : תִּשְׁלָחֵנִי, תִּשְׁלָחוֹ (תִּשְׁלָחֵהוּ – תִּשְׁלָחֶנּוּ), תִּשְׁלָחֶהָ (תִּשְׁלָחֶנָּה – תִּשְׁלָחָהּ) תִּשְׁלָחֵנוּ, תִּשְׁלָחֵם–ן·

אַתְּ שָׁמַרְתְּ, שׁוֹמֶרֶת, תִּשְׁמְרִי, (תִּשְׁלְחִי)

ماضى – עָבַר : שְׁמַרְתִּנִי, שְׁמַרְתִּהוּ, שְׁמַרְתִּהָ, שְׁמַרְתִּנוּ, שְׁמַרְתִּם–ן·

حالى – הֹוֶה : שׁוֹמַרְתִּי, שׁוֹמַרְתּוֹ, שׁוֹמַרְתָּהּ, שׁוֹמַרְתֵּנוּ, שׁוֹמַרְתָּם–ן·

مستقبل – עָתִיד (وزن אֶפְעֹל) : תִּשְׁמְרִינִי, תִּשְׁמְרִיהוּ, תִּשְׁמְרִיהָ, תִּשְׁמְרִינוּ, תִּשְׁמְרִים–ן·

مستقبل – עָתִיד (وزن אֶפְעַל) : תִּשְׁלָחִינִי, תִּשְׁלָחִיהוּ, תִּשְׁלָחִיהָ, תִּשְׁלָחִינוּ, תִּשְׁלָחִים–ן·

הוּא שָׁמַר, שׁוֹמֵר, יִשְׁמֹר, (יִשְׁלַח)

ماضى – עָבָר : שְׁמָרַנִי , שְׁמָרְךָ , שְׁמָרֵךְ , שְׁמָרוֹ (שְׁמָרָהוּ), שְׁמָרָהּ,
שְׁמָרָנוּ, שְׁמַרְכֶם–ן, שְׁמָרָם–ן·

حالى – הֹוֶה : שׁוֹמְרֵנִי, שׁוֹמֶרְךָ, שׁוֹמְרֵךְ, שׁוֹמְרוֹ, שׁוֹמְרָהּ, שׁוֹמְרֵנוּ,
שׁוֹמֶרְכֶם–ן, שׁוֹמְרָם–ן·

مستقبل – עָתִיד : יִשְׁמְרֵנִי, יִשְׁמָרְךָ, יִשְׁמְרוֹ (יִשְׁמְרֵהוּ – יִשְׁמְרֶנּוּ), יִשְׁמְרֶהָ
(وزن אֶפְעֹל) (יִשְׁמְרֶנָּה – יִשְׁמְרָהּ), יִשְׁמְרֵנוּ, יִשְׁמָרְכֶם–ן, יִשְׁמְרֵם–ן·

مستقبل – עָתִיד : יִשְׁלָחֵנִי, יִשְׁלָחֲךָ, יִשְׁלָחוֹ (יִשְׁלָחֵהוּ – יִשְׁלָחֶנּוּ), יִשְׁלָחֶהָ
(وزن אֶפְעַל) (יִשְׁלָחֶנָּה – יִשְׁלָחָהּ) יִשְׁלָחֵנוּ, יִשְׁלָחֲכֶם–ן, יִשְׁלָחֵם–ן·

הִיא שָׁמְרָה, שׁוֹמֶרֶת, תִּשְׁמֹר, (תִּשְׁלַח)

ماضى – עָבָר : שְׁמָרַתְנִי, שְׁמָרַתְךָ, שְׁמָרָתֶךְ, שְׁמָרַתְהוּ (שְׁמָרַתּוּ),
שְׁמָרַתָּה, שְׁמָרַתְנוּ, שְׁמָרַתְכֶם–ן, שְׁמָרָתַם–ן·

حالى – הֹוֶה : שׁוֹמַרְתִּי, שׁוֹמַרְתְּךָ, שׁוֹמַרְתֵּךְ, שׁוֹמַרְתּוֹ, שׁוֹמַרְתָּהּ,
שׁוֹמַרְתֵּנוּ, שׁוֹמַרְתְּכֶם–ן, שׁוֹמַרְתָּם–ן·

مستقبل – עָתִיד : תִּשְׁמְרֵנִי, תִּשְׁמָרְךָ, תִּשְׁמְרֵךְ תִּשְׁמְרוֹ (תִּשְׁמְרֵהוּ –
(وزن אֶפְעֹל) תִּשְׁמְרֶנּוּ), תִּשְׁמְרָהּ (תִּשְׁמְרֶהָ – תִּשְׁמְרֶנָּה) – תִּשְׁמְרֵנוּ,
תִּשְׁמָרְכֶם–ן, תִּשְׁמְרֵם–ן·

مستقبل – עָתִיד : תִּשְׁלָחֵנִי, תִּשְׁלָחֲךָ, תִּשְׁלָחֵךְ, תִּשְׁלָחוֹ (תִּשְׁלָחֵהוּ –
(وزن אֶפְעַל) תִּשְׁלָחֶנּוּ), תִּשְׁלָחָהּ (תִּשְׁלָחֶהָ – תִּשְׁלָחֶנָּה), תִּשְׁלָחֵנוּ,
תִּשְׁלָחֲכֶם–ן· תִּשְׁלָחֵם–ן·

אֲנַחְנוּ שָׁמַרְנוּ, שׁוֹמְרִים, נִשְׁמֹר, (נִשְׁלַח)

ماضى — עָבַר : שְׁמַרְנוּךָ, שְׁמַרְנוּךְ, שְׁמַרְנוּהוּ, שְׁמַרְנוּהָ, שְׁמַרְנוּכֶם — ן.
שְׁמַרְנוּם — ן.

حالى — הֹוֶה : שׁוֹמְרֶיךָ, שׁוֹמְרַיִךְ, שׁוֹמְרָיו, שׁוֹמְרֶיהָ, שׁוֹמְרֵיכֶם — ן.
שׁוֹמְרֵיהֶם — ן.

مستقبل — עָתִיד : (وزن אֶפְעֹל) נִשְׁמָרְךָ, נִשְׁמְרֵךְ, נִשְׁמְרוֹ (נִשְׁמְרֵהוּ — נִשְׁמְרֶנּוּ),
נִשְׁמְרֶהָ (נִשְׁמְרֶנָּה — נִשְׁמְרָה) נִשְׁמָרְכֶם — ן. נִשְׁמְרֵם — ן.

مستقبل — עָתִיד : (وزن אֶפְעַל) נִשְׁלָחֲךָ, נִשְׁלָחֵךְ, נִשְׁלָחוֹ (נִשְׁלָחֵהוּ — נִשְׁלָחֶנּוּ),
נִשְׁלָחֶהָ (נִשְׁלָחֶנָּה — נִשְׁלָחָה) נִשְׁלָחֲכֶם — ן, נִשְׁלָחֵם — ן.

אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם, שׁוֹמְרִים, תִּשְׁמְרוּ, (תִּשְׁלְחוּ)

ماضى — עָבַר : שְׁמַרְתּוּנִי, שְׁמַרְתּוּהוּ, שְׁמַרְתּוּהָ, שְׁמַרְתּוּנוּ, שְׁמַרְתּוּם — ן.

حالى — הֹוֶה : שׁוֹמְרַי, שׁוֹמְרָיו, שׁוֹמְרֶיהָ, שׁוֹמְרֵינוּ, שׁוֹמְרֵיהֶם — ן.

مستقبل — עָתִיד : (وزن אֶפְעֹל) תִּשְׁמְרוּנִי, תִּשְׁמְרוּהוּ, תִּשְׁמְרוּהָ, תִּשְׁמְרוּנוּ, תִּשְׁמְרוּם — ן.

مستقبل — עָתִיד : (وزن אֶפְעַל) תִּשְׁלָחוּנִי, תִּשְׁלָחוּהוּ, תִּשְׁלָחוּהָ, תִּשְׁלָחוּנוּ, תִּשְׁלָחוּם — ן.

אַתֶּן שְׁמַרְתֶּן، שׁוֹמְרוֹת، תִּשְׁמֹרְנָה، (תִּשְׁלַחְנָה)

ماضى — עָבַר : שְׁמַרְתּוּנִי، שְׁמַרְתּוּהוּ، שְׁמַרְתּוּהָ، שְׁמַרְתּוּנוּ، שְׁמַרְתּוּם—ן.

حالى — הֹוֶה : שׁוֹמְרוֹתַי ، שׁוֹמְרוֹתָיו ، שׁוֹמְרוֹתֶיהָ ، שׁוֹמְרוֹתֵינוּ ، שׁוֹמְרוֹתֵיהֶם—ן.

مستقبل — עָתִיד (وزن אֶפְעֹל) : תִּשְׁמְרוּנִי، תִּשְׁמְרוּהוּ، תִּשְׁמְרוּהָ، תִּשְׁמְרוּנוּ، תִּשְׁמְרוּם—ן.

مستقبل — עָתִיד (وزن אֶפְעַל) : תִּשְׁלָחוּנִי، תִּשְׁלָחוּהוּ، תִּשְׁלָחוּהָ، תִּשְׁלָחוּנוּ، תִּשְׁלָחוּם—ן.

הֵם שָׁמְרוּ، שׁוֹמְרִים، יִשְׁמְרוּ، (יִשְׁלְחוּ)

ماضى — עָבַר : שְׁמָרוּנִי، שְׁמָרוּךָ، שְׁמָרוּךְ، שְׁמָרוּהוּ، שְׁמָרוּהָ، שְׁמָרוּנוּ، שְׁמָרוּכֶם—ן، שְׁמָרוּם—ן.

حالى — הֹוֶה : שׁוֹמְרַי، שׁוֹמְרֶיךָ، שׁוֹמְרַיִךְ، שׁוֹמְרָיו، שׁוֹמְרֶיהָ، שׁוֹמְרֵינוּ، שׁוֹמְרֵיכֶם—ן، שׁוֹמְרֵיהֶם—ן.

مستقبل — עָתִיד (وزن אֶפְעֹל) : יִשְׁמְרוּנִי ، יִשְׁמְרוּךָ ، יִשְׁמְרוּךְ ، יִשְׁמְרוּהוּ ، יִשְׁמְרוּהָ ، יִשְׁמְרוּנוּ، יִשְׁמְרוּכֶם—ן، יִשְׁמְרוּם—ן.

مستقبل — עָתִיד (وزن אֶפְעַל) : יִשְׁלָחוּנִי ، יִשְׁלָחוּךָ ، יִשְׁלָחוּךְ ، יִשְׁלָחוּהוּ ، יִשְׁלָחוּהָ ، יִשְׁלָחוּנוּ، יִשְׁלָחוּכֶם—ן، יִשְׁלָחוּם—ן.

הֵן שָׁמְרוּ · שׁוֹמְרוֹת · תִּשְׁמֹרְנָה · (תִּשְׁלַחְנָה)

ماضی – עָבַר : שְׁמָרוּנִי, والباقی مثل הֵם ·

حالی – הֹוֶה : שׁוֹמְרוֹתַי, שׁוֹמְרוֹתֶיךָ, שׁוֹמְרוֹתַיִךְ, שׁוֹמְרוֹתָיו, שׁוֹמְרוֹתֶיהָ
שׁוֹמְרוֹתֵינוּ , שׁוֹמְרוֹתֵיכֶם – ן שׁוֹמְרוֹתֵיהֶם – ן·

مستقبل – עָתִיד : תִּשְׁמְרוּנִי, תִּשְׁמְרוּךָ, תִּשְׁמְרוּךְ, תִּשְׁמְרוּהוּ, תִּשְׁמְרוּהָ·
(وزن אֶפְעֹל) תִּשְׁמְרוּנוּ, תִּשְׁמְרוּכֶם – ן, תִּשְׁמְרוּם – ן·

مستقبل – עָתִיד : תִּשְׁלָחוּנִי, תִּשְׁלָחוּךָ, תִּשְׁלָחוּךְ, תִּשְׁלָחוּהוּ, תִּשְׁלָחוּהָ,
(وزن אֶפְעַל) תִּשְׁלָחוּנוּ, תִּשְׁלָחוּכֶם – ן, תִּשְׁלָחוּם – ן·

הַצִּוּוּי

שְׁמֹר : שָׁמְרֵנִי, שָׁמְרֵהוּ, שָׁמְרֶהָ (שָׁמְרֶנָּה – שָׁמְרָה), שָׁמְרֵנוּ,
שָׁמְרֵם – ן·

שִׁמְרִי : שִׁמְרִינִי, שִׁמְרִיהוּ, שִׁמְרִיהָ, שִׁמְרִינוּ, שִׁמְרִים – ן·

שִׁמְרוּ : שִׁמְרוּנִי, שִׁמְרוּהוּ, שִׁמְרוּהָ, שִׁמְרוּנוּ, שִׁמְרוּם – ן·

שְׁמֹרְנָה : שִׁמְרוּנִי, والباقی مثل שִׁמְרוּ·

---

(٢) الفعل المعتل اللام بالهاء — נָחֵי ל״ה

קָנָה

الماضي עָבַר : קָנִיתִי : קְנִיתִיךָ، קְנִיתִיךְ، קְנִיתִיו (קְנִיתִיהוּ)، קְנִיתִיהָ،
קְנִיתִיכֶם ־ ן، קְנִיתִים — ן.

קָנִיתָ : קְנִיתַנִי، קְנִיתוֹ (קְנִיתָהוּ)، קְנִיתָהּ קְנִיתָנוּ، קְנִיתָם־ן.

קָנִית : קְנִיתִנִי קְנִיתִהוּ، קְנִיתָהּ، קְנִיתָנוּ، קְנִיתִים־ן.

קָנָה : קָנָנִי، קָנְךָ، קָנֵךְ، קָנָהוּ (קָנוֹ)، קָנָהּ קָנָנוּ، קָנְכֶם־ן،
קָנָם ־ ן.

קָנְתָה : קָנַתְנִי، קָנָתֶךָ، קָנָתֵךְ، קָנַתְהוּ (קָנַתּוּ)، קָנַתָּה קָנַתְנוּ،
קָנַתְכֶם־ן، קָנָתַם־ן.

קָנִינוּ : קְנִינוּךָ ، קְנִינוּךְ ، קְנִינוּהוּ ، קְנִינוּהָ ، קְנִינוּכֶם ־ ן،
קְנִינוּם ־ ן.

קְנִיתֶם : קְנִיתוּנִי، קְנִיתוּהוּ، קְנִיתוּהָ، קְנִיתוּנוּ، קְנִיתוּם ־ ן.

קָנוּ : קָנוּנִי، קָנוּךָ، קָנוּךְ، קָנוּהוּ، קָנוּהָ، קָנוּנוּ، קָנוּכֶם־ן
קָנוּם ־ ן.

الحالى הֹוֶה : קוֹנֶה : קוֹנֵנִי، קוֹנְךָ، קוֹנֵךְ، קוֹנוֹ (קוֹנֵהוּ) קוֹנָהּ، קוֹנֵנוּ،

קוֹנְכֶם، ־ ן، קוֹנָם ־ ן.

קוֹנָה : קוֹנַתְנִי، קוֹנָתְךָ، קוֹנָתֵךְ، קוֹנָתוֹ، קוֹנָתָהּ، קוֹנָתֵנוּ،

קוֹנַתְכֶם ־ ן، קוֹנָתָם ־ ן.

קוֹנִים : קוֹנַי، קוֹנֶיךָ، קוֹנַיִךְ، קוֹנָיו، קוֹנֶיהָ، קוֹנֵינוּ، קוֹנֵיכֶם־ן

קוֹנֵיהֶם ־ ן.

קוֹנוֹת : קוֹנוֹתַי، קוֹנוֹתֶיךָ، קוֹנוֹתַיִךְ، קוֹנוֹתָיו، קוֹנוֹתֶיהָ

קוֹנוֹתֵינוּ، קוֹנוֹתֵיכֶם ־ ן، קוֹנוֹתֵיהֶם ־ ן.

المستقبل עָתִיד : אֶקְנֶה : אֶקְנְךָ، אֶקְנֵךְ، אֶקְנֵהוּ، אֶקְנֶהָ، אֶקְנְכֶם־ן، אֶקְנֵם־ן.

תִּקְנֶה : תִּקְנֵנִי، תִּקְנֵהוּ، תִּקְנֶהָ، תִּקְנֵנוּ، תִּקְנֵם־ן.

---

(٣) الفعل الأجْوَف (معتل العين بالياء) — נָחֵי ע״י

דָּן

المـاضى עָבַר : דַּנְתִּי : דַּנְתִּיךָ، דַּנְתִּיךְ، דַּנְתִּיו (דַּנְתִּיהוּ)، דַּנְתִּיהָ،
דַּנְתִּיכֶם ־ ן، דַּנְתִּים ־ ן.

דַּנְתָּ : דַּנְתַּנִי، דַּנְתּוֹ (דַּנְתָּהוּ)، דַּנְתָּהּ، דַּנְתָּנוּ، דַּנְתָּם ־ ן.

דַּנְתְּ : דַּנְתִּנִי، דַּנְתִּהוּ، דַּנְתִּהָ، דַּנְתִּנוּ، דַּנְתִּם ־ ן.

דָּן : דָּנַנִי، דָּנְךָ، דָּנוֹ (דָּנָהוּ)، דָּנָהּ، דָּנָנוּ، דָּנְכֶם־ן דָּנָם־ן

דָּנָה : דָּנַתְנִי، דָּנָתְךָ، דָּנָתֶךְ، דָּנַתְהוּ، דָּנַתָּה، דָּנַתְנוּ،
דָּנַתְכֶם ־ ן. דָּנָתַם ־ ן.

דַּנּוּ : דַּנּוּךָ، דַּנּוּךְ، דַּנּוּהוּ، דַּנּוּהָ، דַּנּוּכֶם ־ ן، דַּנּוּם ־ ן.

דַּנְתֶּם : דַּנְתּוּנִי، דַּנְתּוּהוּ، דַּנְתּוּהָ، דַּנְתּוּנוּ، דַּנְתּוּם ־ ן.

דַּנְתֶּן : דַּנְתּוּנִי، דַּנְתּוּהוּ، דַּנְתּוּהָ، דַּנְתּוּנוּ، דַּנְתּוּם ־ ן.

דָּנוּ : דָּנוּנִי، דָּנוּךָ، דָּנוּךְ، דָּנוּהוּ، דָּנוּהָ، דָּנוּנוּ، דָּנוּכֶם־ן،
דָּנוּם ־ ן.

الحالى הֹוֶה : דָּן : דָּנִי، דָּנְךָ، דָּנֵךְ، דָּנוֹ، דָּנָהּ، דָּנֵנוּ، דָּנְכֶם־ן، דָּנָם־ן.

דָּנָה : דָּנָתִי، דָּנָתְךָ، דָּנָתֵךְ، דָּנָתוֹ، דָּנָתָהּ، דָּנָתֵנוּ،
דָּנַתְכֶם־ן، דָּנָתָם־ן.

דָּנִים : דָּנַי، דָּנֶיךָ، דָּנַיִךְ، דָּנָיו، דָּנֶיהָ دָּנֵינוּ، דָּנֵיכֶם־ן.
דָּנֵיהֶם־ן.

דָּנוֹת : דָּנוֹתַי، דָּנוֹתֶיךָ، דָּנוֹתַיִךְ، דָּנוֹתָיו، דָּנוֹתֶיהָ، דָּנוֹתֵינוּ،
דָּנוֹתֵינוּ، דָּנוֹתֵיכֶם־ן . דָּנוֹתֵיהֶם־ן.

المستقبل עָתִיד : אָדִין : אֲדִינְךָ، אֲדִינוֹ، الخ (وتسقط حركة القماص من حروف
المضارعة אית״ן)

الأمر צִוּוּי : דִּין : דִּינֵנִי، דִּינֵהוּ، דִּינֶהָ، דִּינֵנוּ، דִּינֵם־ן.

דִּינִי : דִּינִינִי، דִּינִיהוּ، דִּינִיהָ، דִּינִינוּ، דִּינִים־ן.

דִּינוּ ، דִּינָּה : דִּינוּנִי، דִּינוּהוּ، דִּינוּהָ، דִּינוּנוּ، דִּינוּם־ן

---

(٤) الفعل المضعَّف — כְּפוּלִים

דָּקַק

يتبع الأفعال الأخرى فى الماضى وفى الزمن الحالى

المستقبل : עָתִיד : אָדֹק : אֲדֻקֵּךְ ، אֲדֻקֵּךְ ، אֲדֻקֵּנוּ ، אֲדֻקֶּהָ، אֲדָקְכֶם–ן·
אֲדֻקֵּם — ן

תָּדֹק : תְּדֻקֵּנִי ، תְּדֻקֵּנוּ ، תְּדֻקֶּהָ ، תְּדֻקֵּם — ן·

وهكذا فى باقى الأحوال بشكل عين الفعل بالقبوص (ֻ) عوضا عن الحوليم .

الأمر : צִוּוּי : דֹּק : דֻּקֵּנִי ، דֻּקֵּהוּ ، דֻּקֶּנָּה (דֻּקֶּהָ)، דֻּקֵּנוּ ،
דֻּקֵּם–ן·

דֹּקִּי : דֻּקִּינִי ، דֻּקִּיהוּ ، דֻּקִּיהָ ، דֻּקִּינוּ ، דֻּקִּים — ן·

דֹּקּוּ ، דֻּקֶּינָה : דֻּקּוּנִי ، דֻּקּוּהוּ ، דֻּקּוּהָ ، דֻּקּוּנוּ ، דֻּקּוּם —ן·

تمرين ١ – הִנּוּךְ א.

ضع الأفعال الآتية فى صيغة الماضى وفى زمن الحالى والاستقبال وضف إليها ضمائر النصب المتصلة مذكرا ومؤنثا ومفردا وجمعا :

עָצַר ، עָנָה ، צָרַף ، דָּרַשׁ ، פָּדָה ، שָׁאַל ، נָטַע ، נָשַׁק ، זָקַק ، יָדַע
יָדַשׁ ، נָתַן ، רָאָה ، שָׁלַח ، מָנַע ، אָכַל ، דָּשׁ ، שָׂם ، צָד ، הָמַם ، נָשָׂא ،
יָעַץ ، רָצָה ، רָפָא ، זָרַע ، בָּחַן ، סָחַב ، בָּחַר ، נָגַע ، נָהַג ، רָחַץ ·

تمرين ٢ – חִנּוּךְ ב.

اكتب ما يأتي بإبدال الضمير المنفصل אוֹתִי ، אוֹתְךָ ، אוֹתוֹ ··· بالضمير المتصل
ִי ، ְךָ ، וֹ ··· – :

קַח אוֹתָנוּ עִמְּךָ · אַל תִּירָא ، כִּי לֹא נַעֲזֹב אוֹתְךָ · הָאֵם לָקְחָה אֶת הַיֶּלֶד וַתִּשַּׁק אוֹתוֹ · הָעַכְבָּר מָהִיר ، וְהֶחָתוּל יָצוּד אוֹתוֹ · כַּאֲשֶׁר פְּגָשָׁה אוֹתָם אֲחוֹתְךָ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה ، לֹא יָדְעָה אוֹתָם עוֹד · הָרוֹפֵא הָלַךְ אֵלַי יָמִים רַבִּים וְלֹא רָפָא אוֹתִי · הִנֵּה תַּפּוּחִים יָפִים ، קְנִי אוֹתָם ، אֲחוֹתִי ، וְאִכְלִי אוֹתָם · קַח אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה וּמְסֹר אוֹתוֹ לְיַד אָחִי · זֶה כַּמָּה בָּחַנְתְּ אוֹתִי רֵעוּתִי ، וַתֵּדְעִי אוֹתִי הֵיטֵב וְעוֹד לֹא תַאֲמִינִי לִי · נְהַג נָא אוֹתוֹ אֶל דּוֹדוֹ ، כִּי עוֹד לֹא רָאָה אוֹתוֹ עַד הַיּוֹם · בָּרֶפֶת אֵין עוֹד חָצִיר ، כִּי הַפָּרָה אָכְלָה אוֹתוֹ · הִנֵּה הַתְּמוּנָה הַחֲדָשָׁה ، שָׂא אוֹתָהּ אֶל הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי וּתְלֵה אוֹתָהּ עַל הַקִּיר · הָאִכָּר יִקְצֹר בָּרִאשׁוֹנָה אֶת הַתְּבוּאָה וְאַחֲרֵי כֵן יָדוּשׁ אוֹתָהּ בַּגֹּרֶן · מִי יִתֵּן וְרָצְתָה אוֹתִי דּוֹדָתִי וְחָנְנָה אוֹתִי · הַבָּרָק הִפְחִיד אוֹתָנוּ פִּתְאֹם וַיָּהָם אוֹתָנוּ · לָמָּה לְךָ הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה ؟ מְכֹר אוֹתָם אוֹ תֵּן אוֹתָם לִי ، וַאֲנִי אוֹדֶה לְךָ · אִמִּי אָמְרָה ، כִּי תְשַׁלַּח אוֹתִי הַיּוֹם ، כִּי חָפֵץ אֲנִי לִלְמוֹד ·

علامات الترقيم والتجويد وعلامات الفصل

טְעָמִים וּמַפְסִיקִים

من علامات الترقيم والتجويد — وعددها ست وعشرون فى اللغة العبرية — ما وضع لفصل الجمل بعضها عن بعض أو لتمييز بعض أجزاء الكلام المكتوب الذى يترتب من مجموعه جملة طويلة. وتسمى هذه العلامات علامات الفصل מַפְסִיקִים وعددها تسع عشرة علامة ولا تستعمل إلا فى أسفار العهد القديم.

أما فى المؤلفات الحديثة فعلامات الفصل تسع ، وأهمها :

(١) النقطة (נְקֻדָּה) — تأتى فى نهاية الجملة التامة المعنى.

مثل : מֹשֶׁה עָלָה עַל הָהָר· אָנֹכִי שׁוֹמֵר אֶת הָעֵדֶר· אִמִּי שָׁלְחָה לִי מִכְתָּב·

(٢) النقطتان (שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת) — تستعملان فى ثلاثة مواضع :

(ا) بين القول والكلام المقول لا سيما بعد كلمة לֵאמֹר (قائلا).

مثل : וַיַּשְׁבִּיעֵנִי אֲדֹנִי לֵאמֹר: לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי···

ومثل : וּלְאָשֵׁר אָמַר: בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר·

(ب) بين الشىء وأقسامه أو أنواعه.

مثل : רוֹעֶה אָנֹכִי פֹּה עֵדֶר: צֹאן, בָּקָר, סוּס···

ومثل : אַרְבַּע תְּקוּפוֹת בַּשָּׁנָה וְאֵלּוּ הֵן: אָבִיב, קַיִץ, חֹרֶף, סְתָיו·

(ج) قبل الأمثلة التى توضح قاعدة.

مثل : בגד״ כפת״ סְמוּכוֹת לְ״אֶהֱוִי״ רְפוּיוֹת כְּמוֹ: הָיְתָה תֹהוּ, פְּנֵי תְהוֹם·

(٣) الفصلة — (קַו) — الغرض من وضعها أن يسكت القارئ عندها سكتة خفيفة لتميز بعض أجزاء الكلام من بعض . وتوضع فى المواضع الآتية :

(١) بين أنواع الشىء وأقسامه .

مثل : חֶלְקֵי הַדִּבּוּר שְׁלֹשָׁה: שֵׁם, פֹּעַל, מִלָּה·

(ب) بين الجمل التى يتركب من مجموعها كلام تام الفائدة .

مثل : הָאִישׁ, הָרוֹדֵף אַחֲרַי, נִלְכַּד בַּפַּח, אֲשֶׁר טָמַן לִי·

(ج) بعد لفظة المنادى .

مثل : זֹאת, יְדִידִי, זָכוֹר וְאַל תִּשְׁכַּח·

ومثل : אִמִּי, תְּנִי־לִי חֶמְאָה וּגְבִינָה·

(٤) الفصلة المنقوطة — (קַו וּנְקֻדָּה) — تأتى بين الجمل الطويلة التى يتركب من مجموعها كلام مفيد وذلك لإمكان التنفس بين الجمل عند قراءتها، ومنع خلط بعضها ببعض بسبب تباعدها ، وتأتى أيضا بين جملتين تكون الثانية سببا فى الأولى أو تكون مسببة عن الأولى فتأتى الجملة الثانية مقرونة باحدى الكلمات : עַל־כֵּן, לָכֵן, לְזֹאת, כִּי, אוּלָם وغيرها .

مثل : הָאִישׁ הַזֶּה מְצֻיָּן בְּמִדּוֹתָיו; לָכֵן הוּא מְכֻבָּד בְּעֵינֵי כָל־אָדָם·

ومثل : אַהֲבַת עַצְמוֹ הִיא מִדָּה רָעָה; כִּי תַכְאִיב כָּל הֶרְגֵּשׁ מוּסָרִי·

ويشار إلى هــذه العلامات بكلمة הֶפְסֵק ومعناها الوقوف أو الاستراحة . والغرض من كتابتها أن يسكت القارئ عندها كى يتسنى لسامعه أن يدرك معنى الجمل وارتباطها بعضها ببعض، وعن تنويع الصوت و إطالة الوقوف أو اختصاره عند هذه العلامات يترتب حسن الإلقاء .

وقد ذهب علمــاء اللغة إلى حدّ بعيد فى هذا الشأن لمـا لهــذه العلامات من أهمية فى قراءة العبرية حيث أنهم وضعوا علامة مخصوصة (ֽ أو ׀) تحت الكلمة التى تختم بها الجملة أوأجزاء الجملة . والغرض من هذه العلامة مدّ الكلمة و إطالة نغمتها تنبيها إلى علامة الفصــل التى بعدها سواء أ كانت هذه العلامة نقطة أم نقطتين أمفصلة أمفصلة منقوطة أم غيرها من علامات الفصل.

فاذا ما وردت هذه العلامة تحت الكلمة تسبب عنها تغيير فى حركاتها . وسنتكلم الآن عن تغيير الحركات فى الفعل عند علامات الفصل .

تغيير الحركات عند علامات الفصل فى الفعل المـاضى

---

(١) تتغير حركة عين الفعل من پتاح (ַ) إلى قمـاص (ָ) عند علامات الفصل

مثل: שָׁמַרְתִּי – שָׁמָרְתִּי ومثل: אָכַלְתָּ – אָכָלְתָּ ومثل: שָׁלַח – שָׁלָח

ومثل: יָנַק – יָנָק ومثل : סָבַב – סָבָב.

(٢) وفى حالتى الغائبة والغائبين تتغير حركة عين الفعل من سكون متحرك (ְ) إلى قمـاص (ָ)

مثل : שָׁמְרָה – שָׁמָרָה ومثل : אָכְלָה – אָכָלָה

ومثل : שָׂמְחוּ – שָׂמָחוּ ومثل : אָמְרוּ – אָמָרוּ .

و إذا كانت عين الفعل مشكلة بالصيريه (ֵ) أو بالحوليم (ֹ) وذلك فى الأفعال من وزن פָּעֵל أو פָּעֹל ، شكلت بالصيريه أو بالحوليم عوضا عن السكون المتحرك فى حالتى الغائبة والغائبين مثل :

وزن פָּעֵל : כָּבֵד ، כָּבְדָה – כָּבֵדָה ومثل : כָּבְדוּ – כָּבֵדוּ .

وزن פָּעֹל : יָכֹל ، יָכְלָה – יָכֹלָה ومثل : יָכְלוּ – יָכֹלוּ .

تغيير الحركات عند علامات الفصل فى زمن الاستقبال

(١) فى الأفعال على وزن יִפְעַל تتغير حركة عين الفعل (فى حالة المخاطبة والمخاطبين والغائبين) من سكون متحرك إلى قامص مثل : יִשְׁכַּב ، תִּשְׁכְּבִי — תִּשְׁכָּבִי . ومثل : יִשְׁלַח ، תִּשְׁלְחוּ — תִּשְׁלָחוּ ومثل : יִנְחַל ، יִנְחֲלוּ — יִנְחָלוּ .

(٢) وفى سائر الأفعال تشكل عين الفعل (فى حالة المخاطبة والمخاطبين والغائبين) بحركة عين الفعل الأصلية بحسب صيغته مثل :

יִשְׁמֹר : תִּשְׁמְרִי — תִּשְׁמֹרִי .
יֵלֵד : תֵּלְדִי — תֵּלֵדִי .
יֵשֵׁב : יֵשְׁבוּ — יֵשֵׁבוּ .
יִפֹּל : תִּפְּלוּ — תִּפֹּלוּ .
יִמְצָא : תִּמְצְאִי — תִּמְצָאִי .
יִשָּׂא : יִשְּׂאוּ — יִשָּׂאוּ .

(٣) وفى الأفعال אָכַל — אָמַר — אָבַד تشكل عين الفعل بالصيريه (ֵ) عوضا عن السكون المتحرك (فى حالة المخاطبة والمخاطبين والغائبين) مثل :

יֹאכַל : תֹּאכְלִי — תֹּאכֵלִי .
יֹאמַר : תֹּאמְרוּ — תֹּאמֵרוּ .
יֹאבַד : יֹאבְדוּ — יֹאבֵדוּ .

تغيير الحركات عند علامات الفصل فى الأمر

لما كان الأمر مشتقا من المستقبل فشأنه شأن المستقبل عند علامات الفصل فتقول مثلا :

المستقبل	الأمر	المستقبل عند علامات الفصل	الأمر عند علامات الفصل
תִּכְתְּבִי	כִּתְבִי	תִּכְתֹּ֑בִי	כְּתֹ֑בִי
תִּכְתְּבוּ	כִּתְבוּ	תִּכְתֹּ֑בוּ	כְּתֹ֑בוּ
תִּשְׁלְחִי	שִׁלְחִי	תִּשְׁלָ֑חִי	שְׁלָ֑חִי
תִּלְבְּשׁוּ	לִבְשׁוּ	תִּלְבָּ֑שׁוּ	לְבָ֑שׁוּ
תֵּלְכִי	לְכִי	תֵּלֵ֑כִי	לֵ֑כִי
יֵדְעוּ	דְּעוּ	יֵדָ֑עוּ	דָּ֑עוּ
תֵּשְׁבוּ	שְׁבוּ	יֵשֵׁ֑בוּ	שֵׁ֑בוּ
תִּשְׂמְחִי	שִׂמְחִי	תִּשְׂמָ֑חִי	שְׂמָ֑חִי
תִּצְעֲקוּ	צַעֲקוּ	תִּצְעָ֑קוּ	צְעָ֑קוּ
יִקְרְאוּ	קִרְאוּ	תִּקְרָ֑אוּ	קְרָ֑אוּ

ملاحظة :

ويستثنى الفعلان אֱמֹר و אֱכֹל فالفعل الأمر المشتق منهما يأتى على :

אִמְרוּ فى الحالة الأصلية وعلى אֱמֹ֑רוּ عند علامات الفصل (عوضا عن אֱמֹ֑רוּ)
אִמְרִי « « אֱמֹ֑רִי « « (« אֱמֹ֑רִי)
אִכְלוּ « « אֱכֹ֑לוּ « « (« אֱכֹ֑לוּ)
אִכְלִי « « אֱכֹ֑לִי « « (« אֱכֹ֑לִי)

تمرين - תִּרְגּוּל ·

اكتب ما يأتى واشكل الفعل بالشكل المناسب بحسب ما إذا كان فى وسط الجملة أو فى آخرها :

הָרְעֵבִים לֹא (אכלו) כָּל־הַיּוֹם· הָאֲנָשִׁים (עבדו) כָּל־הַיּוֹם וְלֹא (אכלו)· אִמִּי (שמחה)، בְּקָרְאָהּ אֶת מִכְתַּב אָחִי· גַּם אֲחוֹתִי (קראה) אֶת הַמִּכְתָּב (ושמחה)· הָעֲנִיִּים (יעמלו) הַרְבֵּה לְהִשְׂתַּכֵּר לֶחֶם לְבֵיתָם· כָּל הַיּוֹם (יעבדו) הָאֲנָשִׁים (ויעמלו)· מַדּוּעַ לֹא (תאכלי)، אֲחוֹתִי، אֶת הַלֶּחֶם? מַדּוּעַ (תשבי) וְלֹא (תאכלי)? מַדּוּעַ לֹא (כתבת) לִי מִכְתָּב? וּמַדּוּעַ גַּם אֶל אֲבוֹתֶיךָ לֹא (כתבת)? הַיְלָדִים הַשּׁוֹבָבִים (יצעקו) תָּמִיד· הַיְלָדִים הָאֵלֶּה שׁוֹבָבִים מְאֹד، וְתָמִיד (יצעקו)· הַחוֹלָה לֹא (ישנה) כָּל הַלַּיְלָה، וּמֵהַבֹּקֶר עַד עַתָּה (ישנה)· (צהלי)، אֲחוֹתִי، וָרֹנִּי! רֹנִּי، אֲחוֹתִי، (וצהלי)· (דהרו) נָא، סוּסַי، וְרוּצוּ! רוּצוּ נָא، סוּסַי، (ודהרו)! (עורו) נָא، אֲדוֹנַי، וְהַצִּילוּ! הַצִּילוּ נָא، אֲדוֹנַי، (ועורו)· (בחרו) נָא בָּרִאשׁוֹנָה אֶת סְפָרַי וְאָז (תקחו)، גְּשׁוּ נָא אֶל סְפָרַי (ובחרו)· (חשבו) נָא מַה לַּעֲשׂוֹת! קְחִי אֶת מַחְבֶּרֶת הַחֶשְׁבּוֹן (וחשבי)· (גאלו) אֶת הֶעָנִי הַזֶּה מִיַּד עוֹשְׁקֵהוּ· חוּסוּ נָא (וגאלו)! (אכלו) אֶת הַלֶּחֶם، אֲדוֹנַי! קְחוּ נָא אֶת הַלֶּחֶם (ואכלו)· חַנָּה، (קראי) אֶת הַמִּכְתָּב (ושמחי)! קְחִי، חַנָּה، אֶת הַמִּכְתָּב (וקראי)· אַל תִּקְרְעוּ אֶת מַחְבְּרֹתַי، נְעָרִים، קְחוּ אֶת סְפָרַי، נְעָרִים، אֲבָל אַל (תקרעו)· לְכוּ נָא، נְעָרִים، (ולמדו)· קְחוּ אֶת סִפְרֵיכֶם (ולכו)·

زيادة حرفى ה و ן إلى الفعل

يزاد أحيانا حرفا ה و ן إلى الفعل فى آخره لتحسين النطق أو لتعديل الوزن فى البلاغة أو فى النظم ولا فائدة لهما غير ذلك .

(ا) فى زمن الاستقبال تزاد أحيانا الـ ה إلى الفعل فى آخره فى حالتى المتكلم والمتكلمين وفى حالة المخاطب وفى حالتى الغائب والغائبة مثل :

للمتكلم : אֶשְׁמְעָה (אֶשְׁמַע) — אֶזְכְּרָה (אֶזְכֹּר) אָקוּמָה (אָקוּם) .

للمتكلمين : נָבוֹאָה (נָבוֹא) — נִכְרְעָה (נִכְרַע) — נָרוּצָה (נָרוּץ) .

للمخاطب : תָּרֹנָּה (תָּרֹן) — תִּלְמְדָה (תִּלְמַד) .

للغائب : יָבוֹאָה (יָבוֹא) — יָגִילָה (יָגִיל) .

للغائبة : תָּחִישָׁה (תָּחִישׁ) .

ملاحظة :

تدل أحيانا الـ ה الزائدة على الرجاء والتوسل وإذا زيدت فى آخر الفعل للمتكلم وللمتكلمين تحول المستقبل إلى أمر وفى هذه الحال يضاف إلى الفعل كلمة נָא .

(ب) وتزاد أحيانا الـ ה إلى المصدر مثل : לְאַהֲבָה (לֶאֱהֹב) — לְיִרְאָה (לִירֹא) מְרְדָה (מְרֶדֶת) .

(ج) وتزاد أيضا إلى الأمر (للفرد المذكر) مثل : קוּמָה ، עוּרָה ، זָכְרָה ، שִׁמְעָה גְּשָׁה ، רְדָה .

(د) يزاد حرف الـ ן فى آخر الفعل فى زمن الاستقبال فقط وفى حالتى المخاطبين والغائبين مثل : תֵּדְעוּן، תִּשְׁמְרוּן ، יַעַבְרוּן ، יְנוּסוּן ، יַחְפְּזוּן ، יִשְׁמְעוּן .

تصريف الأفعال ــ נְטִיַּת הַפְּעָלִים

(٢) المزيد ــ הַנּוֹסָף

الجداول الآتية تبين أحوال الفعل المزيد على اختلاف أنواعه ويشتمل أيضا على صيغ الفعل المجرد التي ذكرنا ضوابطها بالتفصيل

السالم — שְׁלֵמִים

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָבָר	אֲנִי	פָּקַדְתִּי	נִפְקַדְתִּי	פִּקַּדְתִּי	פֻּקַּדְתִּי	הִפְקַדְתִּי	הָפְקַדְתִּי	הִתְפַּקַּדְתִּי
	אַתָּה	פָּקַדְתָּ	נִפְקַדְתָּ	פִּקַּדְתָּ	פֻּקַּדְתָּ	הִפְקַדְתָּ	הָפְקַדְתָּ	הִתְפַּקַּדְתָּ
	אַתְּ	פָּקַדְתְּ	נִפְקַדְתְּ	פִּקַּדְתְּ	פֻּקַּדְתְּ	הִפְקַדְתְּ	הָפְקַדְתְּ	הִתְפַּקַּדְתְּ
	הוּא	פָּקַד	נִפְקַד	פִּקֵּד	פֻּקַּד	הִפְקִיד	הָפְקַד	הִתְפַּקֵּד
	הִיא	פָּקְדָה	נִפְקְדָה	פִּקְּדָה	פֻּקְּדָה	הִפְקִידָה	הָפְקְדָה	הִתְפַּקְּדָה
	אֲנַחְנוּ	פָּקַדְנוּ	נִפְקַדְנוּ	פִּקַּדְנוּ	פֻּקַּדְנוּ	הִפְקַדְנוּ	הָפְקַדְנוּ	הִתְפַּקַּדְנוּ
	אַתֶּם	פְּקַדְתֶּם	נִפְקַדְתֶּם	פִּקַּדְתֶּם	פֻּקַּדְתֶּם	הִפְקַדְתֶּם	הָפְקַדְתֶּם	הִתְפַּקַּדְתֶּם
	הֵם—הֵן	פָּקְדוּ	נִפְקְדוּ	פִּקְּדוּ	פֻּקְּדוּ	הִפְקִידוּ	הָפְקְדוּ	הִתְפַּקְּדוּ
	אַתֶּן	פְּקַדְתֶּן	נִפְקַדְתֶּן	פִּקַּדְתֶּן	פֻּקַּדְתֶּן	הִפְקַדְתֶּן	הָפְקַדְתֶּן	הִתְפַּקַּדְתֶּן
הֹוֶה	יָחִיד	פּוֹקֵד	נִפְקָד	מְפַקֵּד	פֻּקָּד	מַפְקִיד	הָפְקָד	מִתְפַּקֵּד
	יְחִידָה	פּוֹקְדָה	נִפְקָדָה	מְפַקְּדָה	פֻּקָּדָה	מַפְקִידָה	הָפְקָדָה	מִתְפַּקְּדָה
	רַבִּים	פּוֹקְדִים	נִפְקָדִים	מְפַקְּדִים	פֻּקָּדִים	מַפְקִידִים	הָפְקָדִים	מִתְפַּקְּדִים
	רַבּוֹת	פּוֹקְדוֹת	נִפְקָדוֹת	מְפַקְּדוֹת	פֻּקָּדוֹת	מַפְקִידוֹת	הָפְקָדוֹת	מִתְפַּקְּדוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	פָּקוּד		מְפֻקָּד		מֻפְקָד		
	יְחִידָה	פְּקוּדָה		מְפֻקָּדָה		מֻפְקָדָה		
	רַבִּים	פְּקוּדִים		מְפֻקָּדִים		מֻפְקָדִים		
	רַבּוֹת	פְּקוּדוֹת		מְפֻקָּדוֹת		מֻפְקָדוֹת		

	קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד אֲנִי	אֶפְקֹד	אֶפָּקֵד	אֲפַקֵּד	אֲפֻקַּד	אַפְקִיד	אָפְקַד	אֶתְפַּקֵּד
אַתָּה	תִּפְקֹד	תִּפָּקֵד	תְּפַקֵּד	תְּפֻקַּד	תַּפְקִיד	תָּפְקַד	תִּתְפַּקֵּד
אַתְּ	תִּפְקְדִי	תִּפָּקְדִי	תְּפַקְּדִי	תְּפֻקְּדִי	תַּפְקִידִי	תָּפְקְדִי	תִּתְפַּקְּדִי
הוּא	יִפְקֹד	יִפָּקֵד	יְפַקֵּד	יְפֻקַּד	יַפְקִיד	יָפְקַד	יִתְפַּקֵּד
הִיא	תִּפְקֹד	תִּפָּקֵד	תְּפַקֵּד	תְּפֻקַּד	תַּפְקִיד	תָּפְקַד	תִּתְפַּקֵּד
אֲנַחְנוּ	נִפְקֹד	נִפָּקֵד	נְפַקֵּד	נְפֻקַּד	נַפְקִיד	נָפְקַד	נִתְפַּקֵּד
אַתֶּם	תִּפְקְדוּ	תִּפָּקְדוּ	תְּפַקְּדוּ	תְּפֻקְּדוּ	תַּפְקִידוּ	תָּפְקְדוּ	תִּתְפַּקְּדוּ
הֵם	יִפְקְדוּ	יִפָּקְדוּ	יְפַקְּדוּ	יְפֻקְּדוּ	יַפְקִידוּ	יָפְקְדוּ	יִתְפַּקְּדוּ
אַתֶּן־הֵן	תִּפְקֹדְנָה	תִּפָּקַדְנָה	תְּפַקֵּדְנָה	תְּפֻקַּדְנָה	תַּפְקֵדְנָה	תָּפְקַדְנָה	תִּתְפַּקֵּדְנָה
צִוּוּי יָחִיד	פְּקֹד	הִפָּקֵד	פַּקֵּד		הַפְקֵד		הִתְפַּקֵּד
יְחִידָה	פִּקְדִי	הִפָּקְדִי	פַּקְּדִי		הַפְקִידִי		הִתְפַּקְּדִי
רַבִּים	פִּקְדוּ	הִפָּקְדוּ	פַּקְּדוּ		הַפְקִידוּ		הִתְפַּקְּדוּ
רַבּוֹת	פְּקֹדְנָה	הִפָּקַדְנָה	פַּקֵּדְנָה		הַפְקֵדְנָה		הִתְפַּקֵּדְנָה
מָקוֹר	פְּקֹד	הִפָּקֵד	פַּקֵּד	פֻּקַּד	הַפְקִיד	הָפְקַד	הִתְפַּקֵּד

المعتل الفاء بالألف – נָחֵי פ"א.

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל
עָבַר	אֲנִי	אָכַלְתִּי	נֶאֱכַלְתִּי	אִכַּלְתִּי	אֻכַּלְתִּי	הֶאֱכַלְתִּי
	אַתָּה	אָכַלְתָּ	נֶאֱכַלְתָּ	אִכַּלְתָּ	אֻכַּלְתָּ	הֶאֱכַלְתָּ
	אַתְּ	אָכַלְתְּ	נֶאֱכַלְתְּ	אִכַּלְתְּ	אֻכַּלְתְּ	הֶאֱכַלְתְּ
	הוּא	אָכַל	נֶאֱכַל	אִכֵּל	אֻכַּל	הֶאֱכִיל
	הִיא	אָכְלָה	נֶאֶכְלָה	אִכְּלָה	אֻכְּלָה	הֶאֱכִילָה
	אֲנַחְנוּ	אָכַלְנוּ	נֶאֱכַלְנוּ	אִכַּלְנוּ	אֻכַּלְנוּ	הֶאֱכַלְנוּ
	אַתֶּם	אֲכַלְתֶּם	נֶאֱכַלְתֶּם	אִכַּלְתֶּם	אֻכַּלְתֶּם	הֶאֱכַלְתֶּם
	אַתֶּן	אֲכַלְתֶּן	נֶאֱכַלְתֶּן	אִכַּלְתֶּן	אֻכַּלְתֶּן	הֶאֱכַלְתֶּן
	הֵם – הֵן	אָכְלוּ	נֶאֶכְלוּ	אִכְּלוּ	אֻכְּלוּ	הֶאֱכִילוּ
הֹוֶה	יָחִיד	אוֹכֵל	נֶאֱכָל	מְאַכֵּל	אֻכָּל	מַאֲכִיל
	יְחִידָה	אוֹכֶלֶת	נֶאֱכָלָה	מְאַכְּלָה	אֻכָּלָה	מַאֲכִילָה
	רַבִּים	אוֹכְלִים	נֶאֱכָלִים	מְאַכְּלִים	אֻכָּלִים	מַאֲכִילִים
	רַבּוֹת	אוֹכְלוֹת	נֶאֱכָלוֹת	מְאַכְּלוֹת	אֻכָּלוֹת	מַאֲכִילוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	אָכוּל		מְאֻכָּל		מָאֳכָל
	יְחִידָה	אֲכוּלָה		מְאֻכָּלָה		מָאֳכָלָה
	רַבִּים	אֲכוּלִים		מְאֻכָּלִים		מָאֳכָלִים
	רַבּוֹת	אֲכוּלוֹת		מְאֻכָּלוֹת		מָאֳכָלוֹת

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל
עָתִיד	אֲנִי	אֹכַל	אֵאָכֵל	אֲאַכֵּל	אֲאֻכַּל	אַאֲכִיל
	אַתָּה	תֹּאכַל	תֵּאָכֵל	תְּאַכֵּל	תְּאֻכַּל	תַּאֲכִיל
	אַתְּ	תֹּאכְלִי	תֵּאָכְלִי	תְּאַכְּלִי	תְּאֻכְּלִי	תַּאֲכִילִי
	הוּא	יֹאכַל	יֵאָכֵל	יְאַכֵּל	יְאֻכַּל	יַאֲכִיל
	הִיא	תֹּאכַל	תֵּאָכֵל	תְּאַכֵּל	תְּאֻכַּל	תַּאֲכִיל
	אֲנַחְנוּ	נֹאכַל	נֵאָכֵל	נְאַכֵּל	נְאֻכַּל	נַאֲכִיל
	אַתֶּם	תֹּאכְלוּ	תֵּאָכְלוּ	תְּאַכְּלוּ	תְּאֻכְּלוּ	תַּאֲכִילוּ
	הֵם	יֹאכְלוּ	יֵאָכְלוּ	יְאַכְּלוּ	יְאֻכְּלוּ	יַאֲכִילוּ
	אַתֵּן — הֵן	תֹּאכַלְנָה	תֵּאָכַלְנָה	תְּאַכֵּלְנָה	תְּאֻכַּלְנָה	תַּאֲכֵלְנָה
צִוּוּי	יָחִיד	אֱכֹל	הֵאָכֵל	אַכֵּל		הַאֲכֵל
	יְחִידָה	אִכְלִי	הֵאָכְלִי	אַכְּלִי		הַאֲכִילִי
	רַבִּים	אִכְלוּ	הֵאָכְלוּ	אַכְּלוּ		הַאֲכִילוּ
	רַבּוֹת	אֱכֹלְנָה	הֵאָכַלְנָה	אַכֵּלְנָה		הַאֲכֵלְנָה
מָקוֹר		אָכֹל	הֵאָכֵל	אַכֵּל	אֻכֹּל	הַאֲכִיל

المعتل الفاء بالياء

		קַל א׳	קַל ב׳	נִפְעַל	פִּעֵל
עָבַר	אֲנִי	יָלַדְתִּי	יָנַקְתִּי	נוֹלַדְתִּי	יִלַּדְתִּי
	אַתָּה	יָלַדְתָּ	יָנַקְתָּ	נוֹלַדְתָּ	יִלַּדְתָּ
	אַתְּ	יָלַדְתְּ	יָנַקְתְּ	נוֹלַדְתְּ	יִלַּדְתְּ
	הוּא	יָלַד	יָנַק	נוֹלַד	יִלֵּד
	הִיא	יָלְדָה	יָנְקָה	נוֹלְדָה	יִלְּדָה
	אֲנַחְנוּ	יָלַדְנוּ	יָנַקְנוּ	נוֹלַדְנוּ	יִלַּדְנוּ
	אַתֶּם	יְלַדְתֶּם	יְנַקְתֶּם	נוֹלַדְתֶּם	יִלַּדְתֶּם
	אַתֶּן	יְלַדְתֶּן	יְנַקְתֶּן	נוֹלַדְתֶּן	יִלַּדְתֶּן
	הֵם־הֵן	יָלְדוּ	יָנְקוּ	נוֹלְדוּ	יִלְּדוּ
הֹוֶה	יָחִיד	יוֹלֵד	יוֹנֵק	נוֹלָד	מְיַלֵּד
	יְחִידָה	יוֹלֶדֶת	יוֹנֶקֶת	נוֹלָדָה	מְיַלְּדָה
	רַבִּים	יוֹלְדִים	יוֹנְקִים	נוֹלָדִים	מְיַלְּדִים
	רַבּוֹת	יוֹלְדוֹת	יוֹנְקוֹת	נוֹלָדוֹת	מְיַלְּדוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	יָלוּד	יָנוּק		מְיֻלָּד
	יְחִידָה	יְלוּדָה	יְנוּקָה		מְיֻלָּדָה
	רַבִּים	יְלוּדִים	יְנוּקִים		מְיֻלָּדִים
	רַבּוֹת	יְלוּדוֹת	יְנוּקוֹת		מְיֻלָּדוֹת

נָחֵי פ״י״

פָּעַל	הִפְעִיל א״	הִפְעִיל ב״	הֻפְעַל	הִתְפַּעֵל
יָלַדְתִּי	הוֹלַדְתִּי	הֵינַקְתִּי	הוּלַדְתִּי	הִתְיַלַּדְתִּי
יָלַדְתָּ	הוֹלַדְתָּ	הֵינַקְתָּ	הוּלַדְתָּ	הִתְיַלַּדְתָּ
יָלַדְתְּ	הוֹלַדְתְּ	הֵינַקְתְּ	הוּלַדְתְּ	הִתְיַלַּדְתְּ
יָלַד	הוֹלִיד	הֵינִיק	הוּלַד	הִתְיַלֵּד
יָלְדָה	הוֹלִידָה	הֵינִיקָה	הוּלְדָה	הִתְיַלְּדָה
יָלַדְנוּ	הוֹלַדְנוּ	הֵינַקְנוּ	הוּלַדְנוּ	הִתְיַלַּדְנוּ
יְלַדְתֶּם	הוֹלַדְתֶּם	הֵינַקְתֶּם	הוּלַדְתֶּם	הִתְיַלַּדְתֶּם
יְלַדְתֶּן	הוֹלַדְתֶּן	הֵינַקְתֶּן	הוּלַדְתֶּן	הִתְיַלַּדְתֶּן
יָלְדוּ	הוֹלִידוּ	הֵינִיקוּ	הוּלְדוּ	הִתְיַלְּדוּ
יֹלֵד	מוֹלִיד	מֵינִיק	הוּלָד	מִתְיַלֵּד
יֹלְדָה	מוֹלִידָה	מֵינִיקָה	הוּלָדָה	מִתְיַלֶּדֶת
יֹלְדִים	מוֹלִידִים	מֵינִיקִים	הוּלָדִים	מִתְיַלְּדִים
יֹלְדוֹת	מוֹלִידוֹת	מֵינִיקוֹת	הוּלָדוֹת	מִתְיַלְּדוֹת
	מוּלָד	מוּנָק		
	מוּלָדָה	מוּנָקָה		
	מוּלָדִים	מוּנָקִים		
	מוּלָדוֹת	מוּנָקוֹת		

(تابع) المعتل الفاء بالياء

		קַל א׳	קַל ב׳	נִפְעַל	פִּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֵלֵד	אִינַק	אִוָּלֵד	אֲיַלֵּד
	אַתָּה	תֵּלֵד	תִּינַק	תִּוָּלֵד	תְּיַלֵּד
	אַתְּ	תֵּלְדִי	תִּינְקִי	תִּוָּלְדִי	תְּיַלְּדִי
	הוּא	יֵלֵד	יִינַק	יִוָּלֵד	יְיַלֵּד
	הִיא	תֵּלֵד	תִּינַק	תִּוָּלֵד	תְּיַלֵּד
	אֲנַחְנוּ	נֵלֵד	נִינַק	נִוָּלֵד	נְיַלֵּד
	אַתֶּם	תֵּלְדוּ	תִּינְקוּ	תִּוָּלְדוּ	תְּיַלְּדוּ
	הֵם	יֵלְדוּ	יִינְקוּ	יִוָּלְדוּ	יְיַלְּדוּ
	אַתֶּן־הֵן	תֵּלַדְנָה	תִּינַקְנָה	תִּוָּלַדְנָה	תְּיַלֵּדְנָה
צִוּוּי	יָחִיד	לֵד	יְנַק	הִוָּלֵד	יַלֵּד
	יְחִידָה	לְדִי	יִנְקִי	הִוָּלְדִי	יַלְּדִי
	רַבִּים	לְדוּ	יִנְקוּ	הִוָּלְדוּ	יַלְּדוּ
	רַבּוֹת	לֵדְנָה	יְנַקְנָה	הִוָּלַדְנָה	יַלֵּדְנָה
מָקוֹר		לֶדֶת ، יָלֹד	יְנֹק	הִוָּלֵד	יַלֵּד

בִּנְיְנֵי פ״י (הֶמְשֵׁךְ)

פָּעַל	הִפְעִיל א״	הִפְעִיל ב״	הֻפְעַל	הִתְפַּעֵל
אֵלֵד	אוֹלִיד	אֵינִיק	אוּלַד	אֶתְיַלֵּד
תֵּלֵד	תּוֹלִיד	תֵּינִיק	תּוּלַד	תִּתְיַלֵּד
תֵּלְדִי	תּוֹלִידִי	תֵּינִיקִי	תּוּלְדִי	תִּתְיַלְּדִי
יֵלֵד	יוֹלִיד	יֵינִיק	יוּלַד	יִתְיַלֵּד
תֵּלֵד	תּוֹלִיד	תֵּינִיק	תּוּלַד	תִּתְיַלֵּד
נֵלֵד	נוֹלִיד	נֵינִיק	נוּלַד	נִתְיַלֵּד
תֵּלְדוּ	תּוֹלִידוּ	תֵּינִיקוּ	תּוּלְדוּ	תִּתְיַלְּדוּ
יֵלְדוּ	יוֹלִידוּ	יֵינִיקוּ	יוּלְדוּ	יִתְיַלְּדוּ
תֵּלַדְנָה	תּוֹלֵדְנָה	תֵּינֵקְנָה	תּוּלַדְנָה	תִּתְיַלֵּדְנָה
	הוֹלֵד	הֵינֵק		הִתְיַלֵּד
	הוֹלִידִי	הֵינִיקִי		הִתְיַלְּדִי
	הוֹלִידוּ	הֵינִיקוּ		הִתְיַלְּדוּ
	הוֹלֵדְנָה	הֵינֵקְנָה		הִתְיַלֵּדְנָה
יְלַד	הוֹלִיד	הֵינִיק		הִתְיַלֵּד

المعتل اللام بالألف – נְחֵי ל"א

	קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הֻפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָבָר							
אֲנִי	מָצָאתִי	נִמְצֵאתִי	מִלֵּאתִי	מֻלֵּאתִי	הִמְצֵאתִי	הֻמְצֵאתִי	הִתְמַלֵּאתִי
אַתָּה	מָצָאתָ	נִמְצֵאתָ	מִלֵּאתָ	מֻלֵּאתָ	הִמְצֵאתָ	הֻמְצֵאתָ	הִתְמַלֵּאתָ
אַתְּ	מָצָאת	נִמְצֵאת	מִלֵּאת	מֻלֵּאת	הִמְצֵאת	הֻמְצֵאת	הִתְמַלֵּאת
הוּא	מָצָא	נִמְצָא	מִלֵּא	מֻלָּא	הִמְצִיא	הֻמְצָא	הִתְמַלֵּא
הִיא	מָצְאָה	נִמְצְאָה	מִלְּאָה	מֻלְּאָה	הִמְצִיאָה	הֻמְצְאָה	הִתְמַלְּאָה
אֲנַחְנוּ	מָצָאנוּ	נִמְצֵאנוּ	מִלֵּאנוּ	מֻלֵּאנוּ	הִמְצֵאנוּ	הֻמְצֵאנוּ	הִתְמַלֵּאנוּ
אַתֶּם	מְצָאתֶם	נִמְצֵאתֶם	מִלֵּאתֶם	מֻלֵּאתֶם	הִמְצֵאתֶם	הֻמְצֵאתֶם	הִתְמַלֵּאתֶם
אַתֶּן	מְצָאתֶן	נִמְצֵאתֶן	מִלֵּאתֶן	מֻלֵּאתֶן	הִמְצֵאתֶן	הֻמְצֵאתֶן	הִתְמַלֵּאתֶן
הֵם – הֵן	מָצְאוּ	נִמְצְאוּ	מִלְּאוּ	מֻלְּאוּ	הִמְצִיאוּ	הֻמְצְאוּ	הִתְמַלְּאוּ
הוֹוֶה							
יָחִיד	מוֹצֵא	נִמְצָא	מְמַלֵּא	מֻלָּא	מַמְצִיא	הֻמְצָא	מִתְמַלֵּא
יְחִידָה	מוֹצְאָה	נִמְצָאָה	מְמַלְּאָה	מֻלָּאָה	מַמְצִיאָה	הֻמְצָאָה	מִתְמַלְּאָה
רַבִּים	מוֹצְאִים	נִמְצָאִים	מְמַלְּאִים	מֻלָּאִים	מַמְצִיאִים	הֻמְצָאִים	מִתְמַלְּאִים
רַבּוֹת	מוֹצְאוֹת	נִמְצָאוֹת	מְמַלְּאוֹת	מֻלָּאוֹת	מַמְצִיאוֹת	הֻמְצָאוֹת	מִתְמַלְּאוֹת
פָּעוּל							
יָחִיד	מָצוּא		מְמֻלָּא		מֻמְצָא		
יְחִידָה	מְצוּאָה		מְמֻלָּאָה		מֻמְצָאָה		
רַבִּים	מְצוּאִים		מְמֻלָּאִים		מֻמְצָאִים		
רַבּוֹת	מְצוּאוֹת		מְמֻלָּאוֹת		מֻמְצָאוֹת		

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֶמְצָא	אֶמָּצֵא	אֲמַלֵּא	אֲמֻלָּא	אַמְצִיא	אֻמְצָא	אֶתְמַלֵּא
	אַתָּה	תִּמְצָא	תִּמָּצֵא	תְּמַלֵּא	תְּמֻלָּא	תַּמְצִיא	תֻּמְצָא	תִּתְמַלֵּא
	אַתְּ	תִּמְצְאִי	תִּמָּצְאִי	תְּמַלְּאִי	תְּמֻלְּאִי	תַּמְצִיאִי	תֻּמְצְאִי	תִּתְמַלְּאִי
	הוּא	יִמְצָא	יִמָּצֵא	יְמַלֵּא	יְמֻלָּא	יַמְצִיא	יֻמְצָא	יִתְמַלֵּא
	הִיא	תִּמְצָא	תִּמָּצֵא	תְּמַלֵּא	תְּמֻלָּא	תַּמְצִיא	תֻּמְצָא	תִּתְמַלֵּא
	אֲנַחְנוּ	נִמְצָא	נִמָּצֵא	נְמַלֵּא	נְמֻלָּא	נַמְצִיא	נֻמְצָא	נִתְמַלֵּא
	אַתֶּם	תִּמְצְאוּ	תִּמָּצְאוּ	תְּמַלְּאוּ	תְּמֻלְּאוּ	תַּמְצִיאוּ	תֻּמְצְאוּ	תִּתְמַלְּאוּ
	הֵם	יִמְצְאוּ	יִמָּצְאוּ	יְמַלְּאוּ	יְמֻלְּאוּ	יַמְצִיאוּ	יֻמְצְאוּ	יִתְמַלְּאוּ
	אַתֶּן — הֵן	תִּמְצֶאנָה	תִּמָּצֶאנָה	תְּמַלֶּאנָה	תְּמֻלֶּאנָה	תַּמְצֶאנָה	תֻּמְצֶאנָה	תִּתְמַלֶּאנָה
צִוּוּי	יָחִיד	מְצָא	הִמָּצֵא	מַלֵּא		הַמְצִיא		הִתְמַלֵּא
	יְחִידָה	מִצְאִי	הִמָּצְאִי	מַלְּאִי		הַמְצִיאִי		הִתְמַלְּאִי
	רַבִּים	מִצְאוּ	הִמָּצְאוּ	מַלְּאוּ		הַמְצִיאוּ		הִתְמַלְּאוּ
	רַבּוֹת	מְצֶאנָה	הִמָּצֶאנָה	מַלֶּאנָה		הַמְצֶאנָה		הִתְמַלֶּאנָה
	מָקוֹר	מְצֹא	הִמָּצֵא	מַלֵּא	מֻלָּא	הַמְצִיא	הָמְצָא	הִתְמַלֵּא

المعتل اللام بالهاء — בָּחֵי ל״ה

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הֻפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָבָר	אֲנִי	גָּלִיתִי	נִגְלֵיתִי	גִּלִּיתִי	גֻּלֵּיתִי	הִגְלֵיתִי	הָגְלֵיתִי	הִתְגַּלֵּיתִי
	אַתָּה	גָּלִיתָ	נִגְלֵיתָ	גִּלִּיתָ	גֻּלֵּיתָ	הִגְלִיתָ	הָגְלֵיתָ	הִתְגַּלִּיתָ
	אַתְּ	גָּלִית	נִגְלֵית	גִּלִּית	גֻּלֵּית	הִגְלִית	הָגְלֵית	הִתְגַּלִּית
	הוּא	גָּלָה	נִגְלָה	גִּלָּה	גֻּלָּה	הִגְלָה	הָגְלָה	הִתְגַּלָּה
	הִיא	גָּלְתָה	נִגְלְתָה	גִּלְּתָה	גֻּלְּתָה	הִגְלְתָה	הָגְלְתָה	הִתְגַּלְּתָה
	אֲנַחְנוּ	גָּלִינוּ	נִגְלֵינוּ	גִּלִּינוּ	גֻּלֵּינוּ	הִגְלִינוּ	הָגְלֵינוּ	הִתְגַּלֵּינוּ
	אַתֶּם	גְּלִיתֶם	נִגְלֵיתֶם	גִּלִּיתֶם	גֻּלֵּיתֶם	הִגְלֵיתֶם	הָגְלֵיתֶם	הִתְגַּלִּיתֶם
	אַתֶּן	גְּלִיתֶן	נִגְלֵיתֶן	גִּלִּיתֶן	גֻּלֵּיתֶן	הִגְלֵיתֶן	הָגְלֵיתֶן	הִתְגַּלֵּיתֶן
	הֵם־הֵן	גָּלוּ	נִגְלוּ	גִּלּוּ	גֻּלּוּ	הִגְלוּ	הָגְלוּ	הִתְגַּלּוּ
בֵּינוֹנִי	יָחִיד	גּוֹלֶה	נִגְלֶה	מְגַלֶּה	גֻּלֶּה	מַגְלֶה	הָגְלֶה	מִתְגַּלֶּה
	יְחִידָה	גּוֹלָה	נִגְלָה	מְגַלָּה	גֻּלָּה	מַגְלָה	הָגְלָה	מִתְגַּלָּה
	רַבִּים	גּוֹלִים	נִגְלִים	מְגַלִּים	גֻּלִּים	מַגְלִים	הָגְלִים	מִתְגַּלִּים
	רַבּוֹת	גּוֹלוֹת	נִגְלוֹת	מְגַלּוֹת	גֻּלּוֹת	מַגְלוֹת	הָגְלוֹת	מִתְגַּלּוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	גָּלוּי		מְגֻלֶּה		מְגֻלֶּה		
	יְחִידָה	גְּלוּיָה		מְגֻלָּה		מְגֻלָּה		
	רַבִּים	גְּלוּיִם		מְגֻלִּים		מְגֻלִּים		
	רַבּוֹת	גְּלוּיוֹת		מְגֻלּוֹת		מְגֻלּוֹת		

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֶגְלֶה	אִגָּלֶה	אֲגַלֶּה	אֲגֻלֶּה	אַגְלֶה	אָגְלֶה	אֶתְגַּלֶּה
	אַתָּה	תִּגְלֶה	תִּגָּלֶה	תְּגַלֶּה	תְּגֻלֶּה	תַּגְלֶה	תָּגְלֶה	תִּתְגַּלֶּה
	אַתְּ	תִּגְלִי	תִּגָּלִי	תְּגַלִּי	תְּגֻלִּי	תַּגְלִי	תָּגְלִי	תִּתְגַּלִּי
	הוּא	יִגְלֶה	יִגָּלֶה	יְגַלֶּה	יְגֻלֶּה	יַגְלֶה	יָגְלֶה	יִתְגַּלֶּה
	הִיא	תִּגְלֶה	תִּגָּלֶה	תְּגַלֶּה	תְּגֻלֶּה	תַּגְלֶה	תָּגְלֶה	תִּתְגַּלֶּה
	אֲנַחְנוּ	נִגְלֶה	נִגָּלֶה	יְגַלֶּה	נְגֻלֶּה	נַגְלֶה	נָגְלֶה	נִתְגַּלֶּה
	אַתֶּם	תִּגְלוּ	תִּגָּלוּ	תְּגַלּוּ	תְּגֻלּוּ	תַּגְלוּ	תָּגְלוּ	תִּתְגַּלּוּ
	הֵם	יִגְלוּ	יִגָּלוּ	יְגַלּוּ	יְגֻלּוּ	יַגְלוּ	יָגְלוּ	יִתְגַּלּוּ
	אַתֶּן־הֵן	תִּגְלֶינָה	תִּגָּלֶינָה	תְּגַלֶּינָה	תְּגֻלֶּינָה	תַּגְלֶינָה	תָּגְלֶינָה	תִּתְגַּלֶּינָה
צִוּוּי	יָחִיד	גְּלֵה	הִגָּלֵה	גַּלֵּה		הַגְלֵה		הִתְגַּלֵּה
	יְחִידָה	גְּלִי	הִגָּלִי	גַּלִּי		הַגְלִי		הִתְגַּלִּי
	רַבִּים	גְּלוּ	הִגָּלוּ	גַּלּוּ		הַגְלוּ		הִתְגַּלּוּ
	רַבּוֹת	גְּלֶינָה	הִגָּלֶינָה	גַּלֶּינָה		הַגְלֶינָה		הִתְגַּלֶּינָה
מָקוֹר		גָּלֹה	נִגְלֹה	גַּלֵּה	גֻּלֹּה	הַגְלֵה	הָגְלֵה	הִתְגַּלֵּה
		גְּלוֹת	הִגָּלוֹת	גַּלּוֹת	גֻּלּוֹת	הַגְלוֹת	הָגְלוֹת	הִתְגַּלּוֹת

الأجوف (معتل العين بالواو) – נָחֵי ע״ו

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הֻפְעַל
עָבָר	אֲנִי	סַרְתִּי	נְסוּרוֹתִי	סוֹרַרְתִּי		הֲסִרֹתִי	הוּסַרְתִּי
	אַתָּה	סַרְתָּ	נְסוּרוֹתָ	סוֹרַרְתָּ		הֲסִרֹתָ	הוּסַרְתָּ
	אַתְּ	סַרְתְּ	נְסוּרוֹת	סוֹרַרְתְּ		הֲסִרֹתְ	הוּסַרְתְּ
	הוּא	סָר	נָסוֹר	סוֹרֵר		הֵסִיר	הוּסַר
	הִיא	סָרָה	נָסוֹרָה	סוֹרְרָה		הֵסִירָה	הוּסְרָה
	אֲנַחְנוּ	סַרְנוּ	נְסוּרוֹנוּ	סוֹרַרְנוּ		הֲסִרֹנוּ	הוּסַרְנוּ
	אַתֶּם	סַרְתֶּם	נְסוּרוֹתֶם	סוֹרַרְתֶּם		הֲסִרֹתֶם	הוּסַרְתֶּם
	אַתֶּן	סַרְתֶּן	נְסוּרוֹתֶן	סוֹרַרְתֶּן		הֲסִרֹתֶן	הוּסַרְתֶּן
	הֵם – הֵן	סָרוּ	נָסוֹרוּ	סוֹרְרוּ		הֵסִירוּ	הוּסְרוּ
הוֹוֶה	יָחִיד	סָר	נָסוֹר	מְסוֹרֵר		מֵסִיר	הוּסָר
	יְחִידָה	סָרָה	נְסוֹרָה	מְסוֹרְרָה		מְסִירָה	הוּסָרָה
	רַבִּים	סָרִים	נְסוֹרִים	מְסוֹרְרִים		מְסִירִים	הוּסָרִים
	רַבּוֹת	סָרוֹת	נְסוֹרוֹת	מְסוֹרְרוֹת		מְסִירוֹת	הוּסָרוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	סוּר		מְסוֹרָר		מוּסָר	
	יְחִידָה	סוּרָה		מְסוֹרָרָה		מוּסָרָה	
	רַבִּים	סוּרִים		מְסוֹרָרִים		מוּסָרִים	
	רַבּוֹת	סוּרוֹת		מְסוֹרָרוֹת		מוּסָרוֹת	

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל
עָתִיד	אֲנִי	אָסוּר	אִסּוֹר	אֲסוֹרֵר		אָסִיר	אוּסַר
	אַתָּה	תָּסוּר	תִּסּוֹר	תְּסוֹרֵר		תָּסִיר	תּוּסַר
	אַתְּ	תָּסוּרִי	תִּסּוֹרִי	תְּסוֹרְרִי		תָּסִירִי	תּוּסְרִי
	הוּא	יָסוּר	יִסּוֹר	יְסוֹרֵר		יָסִיר	יוּסַר
	הִיא	תָּסוּר	תִּסּוֹר	תְּסוֹרֵר		תָּסִיר	תּוּסַר
	אֲנַחְנוּ	נָסוּר	נִסּוֹר	נְסוֹרֵר		נָסִיר	נוּסַר
	אַתֶּם	תָּסוּרוּ	תִּסּוֹרוּ	תְּסוֹרְרוּ		תָּסִירוּ	תּוּסְרוּ
	הֵם	יָסוּרוּ	יִסּוֹרוּ	יְסוֹרְרוּ		יָסִירוּ	יוּסְרוּ
	אַתֶּן – הֵן	תָּסֹרְנָה	תִּסֹּרְנָה	תְּסוֹרֵרְנָה		תָּסֵרְנָה	תּוּסַרְנָה
צִוּוּי	יָחִיד	סוּר	הִסּוֹר	סוֹרֵר		הָסֵר	
	יְחִידָה	סוּרִי	הִסּוֹרִי	סוֹרְרִי		הָסִירִי	
	רַבִּים	סוּרוּ	הִסּוֹרוּ	סוֹרְרוּ		הָסִירוּ	
	רַבּוֹת	סֹרְנָה	הִסֹּרְנָה	סוֹרֵרְנָה		הָסֵרְנָה	
	מָקוֹר	סוּר	הִסּוֹר	סוֹרֵר		הָסִיר	הוּסַר

المضعف – הַכְּפוּלִים

		קַל	נִפְעַל	הִפְעִיל	הֻפְעַל
עָבָר	אֲנִי	סַבּוֹתִי	נְסַבּוֹתִי	הֲסִבּוֹתִי	הוּסַבּוֹתִי
	אַתָּה	סַבּוֹתָ	נְסַבּוֹתָ	הֲסִבּוֹתָ	הוּסַבּוֹתָ
	אַתְּ	סַבּוֹת	נְסַבּוֹת	הֲסִבּוֹת	הוּסַבּוֹת
	הוּא	סַב – סָבַב	נָסַב	הֵסֵב	הוּסַב
	הִיא	סַבָּה	נָסַבָּה	הֵסֵבָּה – הֵסַבָּה	הוּסַבָּה
	אֲנַחְנוּ	סַבּוֹנוּ	נְסַבּוֹנוּ	הֲסִבּוֹנוּ	הוּסַבּוֹנוּ
	אַתֶּם	סַבּוֹתֶם	נְסַבּוֹתֶם	הֲסִבּוֹתֶם	הוּסַבּוֹתֶם
	אַתֶּן	סַבּוֹתֶן	נְסַבּוֹתֶן	הֲסִבּוֹתֶן	הוּסַבּוֹתֶן
	הֵם – הֵן	סַבּוּ	נָסַבּוּ	הֵסֵבּוּ – הֵסַבּוּ	הוּסַבּוּ
הֹוֶה	יָחִיד	סַב – סוֹבֵב	נָסָב	מֵסֵב	הוּסַב
	יְחִידָה	סַבָּה – סוֹבְבָה	נְסַבָּה	מְסִבָּה	הוּסַבָּה
	רַבִּים	סַבִּים	נְסַבִּים	מְסִבִּים	הוּסַבִּים
	רַבּוֹת	סַבּוֹת	נְסַבּוֹת	מְסִבּוֹת	הוּסַבּוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	סָבוּב		מוּסָב	
	יְחִידָה	סְבוּבָה		מוּסַבָּה	
	רַבִּים	סְבוּבִים		מוּסַבִּים	
	רַבּוֹת	סְבוּבוֹת		מוּסַבּוֹת	

		קַל		נִפְעַל	הִפְעִיל		הָפְעַל
		עָתִיד א׳	עָתִיד ב׳		עָתִיד א׳	עָתִיד ב׳	
עָתִיד	אֲנִי	אָסֹב	אֶסֹּב	אִסַּב	אָסֵב	אַסֵּב	אוּסַב
	אַתָּה	תָּסֹב	תִּסֹּב	תִּסַּב	תָּסֵב	תַּסֵּב	תּוּסַב
	אַתְּ	תָּסֹבִּי	תִּסְּבִי	תִּסַּבִּי	תָּסֵבִּי	תַּסֵּבִּי	תּוּסַבִּי
	הוּא	יָסֹב וַיָּסָב	יִסֹּב	יִסַּב	יָסֵב וַיָּסֶב	יַסֵּב	יוּסַב
	הִיא	תָּסֹב	תִּסֹּב	תִּסַּב	תָּסֵב	תַּסֵּב	תּוּסַב
	אֲנַחְנוּ	נָסֹב	נִסֹּב	נִסַּב	נָסֵב	נַסֵּב	נוּסַב
	אַתֶּם	תָּסֹבּוּ	תִּסְּבוּ	תִּסַּבּוּ	תָּסֵבּוּ	תַּסֵּבּוּ	תּוּסַבּוּ
	הֵם	יָסֹבּוּ	יִסְּבוּ	יִסַּבּוּ	יָסֵבּוּ	יַסֵּבּוּ	יוּסַבּוּ
	אַתֶּן – הֵן	תְּסֻבֶּינָה	תִּסֹּבְנָה	תִּסַּבְנָה	תְּסִבֶּינָה	תַּסֵּבְנָה	תּוּסַבֶּינָה
צִוּוּי	יָחִיד	סֹב		הִסַּב	הָסֵב		
	יְחִידָה	סֹבִּי		הִסַּבִּי	הָסֵבִּי		
	רַבִּים	סֹבּוּ		הִסַּבּוּ	הָסֵבּוּ		
	רַבּוֹת	סֻבֶּינָה		הִסַּבְנָה	הֲסִבֶּינָה		
מָקוֹר		סָבֹב – סֹב		הִסּוֹב הִסַּב	הָסֵב		הוּסַב

الناقص – גִּזְרַת הַחֲסֵרִים

		חסרי פ"נ				חסרי פ"ל	חסר הקצוות
		קל	נפעל	הפעיל	הפעל	קל	קל
	אני	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתי	נתתי
עבר	אתה	נגשת	נגשת	הגשת	הגשת	לקחת	נתת–תתה
	את	נגשת	נגשת	הגשת	הגשת	לקחת	נתת
	הוא	נגש	נגש	הגיש	הגש	לקח	נתן
	היא	נגשה	נגשה	הגישה	הגשה	לקחה	נתנה
	אנחנו	נגשנו	נגשנו	הגשנו	הגשנו	לקחנו	נתנו
	אתם	נגשתם	נגשתם	הגשתם	הגשתם	לקחתם	נתתם
	אתן	נגשתן	נגשתן	הגשתן	הגשתן	לקחתן	נתתן
	הם–הן	נגשו	נגשו	הגישו	הגשו	לקחו	נתנו
הוה	יחיד	נוגש	נגש	מגיש	הגש	לקח	נותן
	יחידה	נוגשה	נגשה	מגישה	הגשה	לקחת	נותנת
	רבים	נוגשים	נגשים	מגישים	הגשים	לקחים	נותנים
	רבות	נוגשות	נגשות	מגישות	הגשות	לקחות	נותנות
פעול	יחיד	נגוש		מגש		לקוח	נתון
	יחידה	נגושה		מגשה		לקוחה	נתונה
	רבים	נגושים		מגשים		לקוחים	נתונים
	רבות	נגושות		מגשות		לקוחות	נתונות

		חֲסֵרֵי פ״נ				חֲסֵרֵי פ״ל	חֲסַר הַקְּצָווֹת
		קַל	נִפְעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	קַל	קַל
עתיד	אֲנִי	אֶגַּשׁ אֶפֹּל	אֶנָּגֵשׁ	אַגִּישׁ	אֻגַּשׁ	אֶקַּח	אֶתֵּן
	אַתָּה	תִּגַּשׁ	תִּנָּגֵשׁ	תַּגִּישׁ	תֻּגַּשׁ	תִּקַּח	תִּתֵּן
	אַתְּ	תִּגְּשִׁי	תִּנָּגְשִׁי	תַּגִּישִׁי	תֻּגְּשִׁי	תִּקְחִי	תִּתְּנִי
	הוּא	יִגַּשׁ יִפֹּל	יִנָּגֵשׁ	יַגִּישׁ	יֻגַּשׁ	יִקַּח	יִתֵּן
	הִיא	תִּגַּשׁ	תִּנָּגֵשׁ	תַּגִּישׁ	תֻּגַּשׁ	תִּקַּח	תִּתֵּן
	אֲנַחְנוּ	נִגַּשׁ	נִנָּגֵשׁ	נַגִּישׁ	נֻגַּשׁ	נִקַּח	נִתֵּן
	אַתֶּם	תִּגְּשׁוּ	תִּנָּגְשׁוּ	תַּגִּישׁוּ	תֻּגְּשׁוּ	תִּקְחוּ	תִּתְּנוּ
	הֵם	יִגְּשׁוּ	יִנָּגְשׁוּ	יַגִּישׁוּ	יֻגְּשׁוּ	יִקְחוּ	יִתְּנוּ
	אַתֶּן–הֵן	תִּגַּשְׁנָה	תִּנָּגַשְׁנָה	תַּגֵּשְׁנָה	תֻּגַּשְׁנָה	תִּקַּחְנָה	תִּתֵּנָּה
צווי	יָחִיד	גַּשׁ	הִנָּגֵשׁ	הַגֵּשׁ		קַח לְקַח	תֵּן
	יְחִידָה	גְּשִׁי	הִנָּגְשִׁי	הַגִּישִׁי		קְחִי לִקְחִי	תְּנִי
	רַבִּים	גְּשׁוּ	הִנָּגְשׁוּ	הַגִּישׁוּ		קְחוּ	תְּנוּ
	רַבּוֹת	גַּשְׁנָה	הִנָּגַשְׁנָה	הַגֵּשְׁנָה		קַחְנָה לְקַחְנָה	תֵּנָּה
	מָקוֹר	נְגֹשׁ ׳ גֶּשֶׁת	הִנָּגֵשׁ ׳ הִנָּגֹשׁ	הַגֵּשׁ ׳ הַגִּישׁ	הֻגַּשׁ	לְקֹחַ קַחַת	נָתֹן ׳ תֵּת

المركب –

		קַל חַסְרֵי פ״ נ״ וְנָחֵי ל״ א״	קַל חַסְרֵי פ״ נ״ וְנָחֵי ל״ ה״	הִפְעִיל חַסְרֵי פ״ נ״ וְנָחֵי ל״ ה״	קַל נָחֵי פ״ י״ ול״ א״	קַל עַל מִשְׁקַל פָּעֵל נָחֵי פ״ י״ ול״ א״
עָבָר	אֲנִי	נָשָׂאתִי	נָטִיתִי	הִכֵּיתִי	יָצָאתִי	יָרֵאתִי
	אַתָּה	נָשָׂאתָ	נָטִיתָ	הִכֵּיתָ	יָצָאתָ	יָרֵאתָ
	אַתְּ	נָשָׂאת	נָטִית	הִכֵּית	יָצָאת	יָרֵאת
	הוּא	נָשָׂא	נָטָה	הִכָּה	יָצָא	יָרֵא
	הִיא	נָשְׂאָה	נָטְתָה	הִכְּתָה	יָצְאָה	יָרְאָה
	אֲנַחְנוּ	נָשָׂאנוּ	נָטִינוּ	הִכֵּינוּ	יָצָאנוּ	יָרֵאנוּ
	אַתֶּם	נְשָׂאתֶם	נְטִיתֶם	הִכֵּיתֶם	יְצָאתֶם	יְרֵאתֶם
	אַתֶּן	נְשָׂאתֶן	נְטִיתֶן	הִכֵּיתֶן	יְצָאתֶן	יְרֵאתֶן
	הֵם – הֵן	נָשְׂאוּ	נָטוּ	הִכּוּ	יָצְאוּ	יָרְאוּ
הֹוֶה	יָחִיד	נוֹשֵׂא	נוֹטֶה	מַכֶּה	יוֹצֵא	יָרֵא
	יְחִידָה	נוֹשְׂאָה	נוֹטָה	מַכָּה	יוֹצְאָה	יְרֵאָה
	רַבִּים	נוֹשְׂאִים	נוֹטִים	מַכִּים	יוֹצְאִים	יְרֵאִים
	רַבּוֹת	נוֹשְׂאוֹת	נוֹטוֹת	מַכּוֹת	יוֹצְאוֹת	יְרֵאוֹת
פָּעוּל	יָחִיד	נָשׂוּא	נָטוּי	מֻכֶּה		
	יְחִידָה	נְשׂוּאָה	נְטוּיָה	מֻכָּה		
	רַבִּים	נְשׂוּאִים	נְטוּיִם	מֻכִּים		
	רַבּוֹת	נְשׂוּאוֹת	נְטוּיוֹת	מֻכּוֹת		

מְרֻכָּבִים

נִפְעַל נָחֵי פ״י וְל״א	קַל נָחֵי פ״י וְל״ה	הִפְעִיל נָחֵי פ״י וְל״ה	קַל נָחֵי ע״ו ול״א	הִפְעִיל נָחֵי ע״ו ול״א
נוֹרֵאתִי	יָרִיתִי	הוֹרֵיתִי	בָּאתִי	הֵבֵאתִי
נוֹרֵאתָ	יָרִיתָ	הוֹרֵיתָ	בָּאתָ	הֵבֵאתָ
נוֹרֵאת	יָרִית	הוֹרֵית	בָּאת	הֵבֵאת
נוֹרָא	יָרָה	הוֹרָה	בָּא	הֵבִיא
נוֹרְאָה	יָרְתָה	הוֹרְתָה	בָּאָה	הֵבִיאָה
נוֹרֵאנוּ	יָרִינוּ	הוֹרֵינוּ	בָּאנוּ	הֵבֵאנוּ
נוֹרֵאתֶם	יְרִיתֶם	הוֹרֵיתֶם	בָּאתֶם	הֵבֵאתֶם
נוֹרֵאתֶן	יְרִיתֶן	הוֹרֵיתֶן	בָּאתֶן	הֵבֵאתֶן
נוֹרְאוּ	יָרוּ	הוֹרוּ	בָּאוּ	הֵבִיאוּ
נוֹרָא	יוֹרֶה	מוֹרֶה	בָּא	מֵבִיא
נוֹרָאָה	יוֹרָה	מוֹרָה	בָּאָה	מְבִיאָה
נוֹרָאִים	יוֹרִים	מוֹרִים	בָּאִים	מְבִיאִים
נוֹרָאוֹת	יוֹרוֹת	מוֹרוֹת	בָּאוֹת	מְבִיאוֹת
	יָרוּי	מוֹרֶה		מוּבָא
	יְרוּיָה	מוֹרָה		מוּבָאָה
	יְרוּיִם	מוֹרִים		מוּבָאִים
	יְרוּיוֹת	מוֹרוֹת		מוּבָאוֹת

		קַל חַסְרֵי פ״ נ״ וְנָחֵי ל״ א״	קַל חַסְרֵי פ״ נ״ וְנָחֵי ל״ ה״	הִפְעִיל חַסְרֵי פ״ נ״ וְנָחֵי ל״ ה״	קַל נָחֵי פ״ י״ ול״ א״	קַל עַל מִשְׁקַל פָּעֵל נָחֵי פ״ י״ ול״ א״
עָתִיד	אֲנִי	אֶשָּׂא	אֶטֶּה	אַכֶּה	אֵצֵא	אִירָא
	אַתָּה	תִּשָּׂא	תִּטֶּה	תַּכֶּה	תֵּצֵא	תִּירָא
	אַתְּ	תִּשְּׂאִי	תִּטִּי	תַּכִּי	תֵּצְאִי	תִּירְאִי
	הוּא	יִשָּׂא	יִטֶּה	יַכֶּה	יֵצֵא	יִירָא
	הִיא	תִּשָּׂא	תִּטֶּה	תַּכֶּה	תֵּצֵא	תִּירָא
	אֲנַחְנוּ	נִשָּׂא	נִטֶּה	נַכֶּה	נֵצֵא	נִירָא
	אַתֶּם	תִּשְּׂאוּ	תִּטּוּ	תַּכּוּ	תֵּצְאוּ	תִּירְאוּ
	הֵם	יִשְּׂאוּ	יִטּוּ	יַכּוּ	יֵצְאוּ	יִירְאוּ
	אַתֶּן – הֵן	תִּשֶּׂאנָה	תִּטֶּינָה	תַּכֶּינָה	תֵּצֶאנָה	תִּירֶאנָה
צִוּוּי	יָחִיד	שָׂא	נְטֵה	הַכֵּה	צֵא	יְרָא
	יְחִידָה	שְׂאִי	נְטִי	הַכִּי	צְאִי	יִרְאִי
	רַבִּים	שְׂאוּ	נְטוּ	הַכּוּ	צְאוּ	יִרְאוּ
	רַבּוֹת	שֶׂאנָה	נְטֶינָה	הַכֶּינָה	צֶאינָה (צֶאנָה)	יְרֶאנָה
מָקוֹר		נְשֹׂא	נְטֹה	הַכֵּה	יְצֹא	יְרוֹא

נִפְעַל נָחֵי פי״ וְלא״	קַל נָחֵי פי״ וְלה״	הִפְעִיל נָחֵי פי״ וְלה״	קַל נָחֵי עו״ ולא״	הִפְעִיל נָחֵי עו״ ולא״
אִוָּרֵא	אִירָה	אוֹרֶה	אָבוֹא	אָבִיא
תִּוָּרֵא	תִּירָה	תּוֹרֶה	תָּבוֹא	תָּבִיא
תִּוָּרְאִי	תִּירִי	תּוֹרִי	תָּבוֹאִי	תָּבִיאִי
יִוָּרֵא	יִירָה	יוֹרֶה	יָבוֹא	יָבִיא
תִּוָּרֵא	תִּירָה	תּוֹרֶה	תָּבוֹא	תָּבִיא
נִוָּרֵא	נִירָה	נוֹרֶה	נָבוֹא	נָבִיא
תִּוָּרְאוּ	תִּירוּ	תּוֹרוּ	תָּבוֹאוּ	תָּבִיאוּ
יִוָּרְאוּ	יִירוּ	יוֹרוּ	יָבוֹאוּ	יָבִיאוּ
תִּוָּרֶאנָה	תִּירֶינָה	תּוֹרֶינָה	תָּבֹאנָה	תָּבֵאנָה
הִוָּרֵא	יְרֵה	הוֹרֵה	בֹּא	הָבֵא
הִוָּרְאִי	יְרִי	הוֹרִי	בֹּאִי	הָבִיאִי
הִוָּרְאוּ	יְרוּ	הוֹרוּ	בֹּאוּ	הָבִיאוּ
הִוָּרֶאנָה	יְרֶינָה	הוֹרֶינָה	בֹּאנָה	הָבֵאנָה
הִוָּרֵא	יְרֹה	הוֹרוֹת	בֹּא	הָבֵא

المفعول المطلق والمفعول فيه — תֹּאַר הַפֹּעַל

المفعول المطلق

المفعول المطلق فى اللغة العبرية مصدر شاذ فى تركيبه يذكر قبل الفعل أو بعده لتأكيده أو لبيان نوعه أو عدده (אֵיכוּת אוֹ כַּמּוּת הַפְּעֻלָּה) مثـل :
אֱמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה (تكلم قليلا واعمل كثيرا) .

و إليك مجموعة من هذه الكلمـات مرتبة على ترتيب الحروف الأبجدية وطريقة استعمالهـا فى " العهد القديم " (الكتاب المقدّس) :

אוּלַי	(ربما)	:	אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה...	(تكوين ٢٤—٥)
אוּלָם	(لكن — غير أن)	:	אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ	(أيوب ١ — ١١)
אַיֵּה	(أين)	:	אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ ?	(تكوين ١٨—٩)
אֵי	(»)	:	אֵי הֶבֶל אָחִיךָ ?...	(تكوين ٤ —٩)
אֵיךְ	(كيف)	:	אֵיךְ אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִיא	(تكوين ٢٦—٩)
אֵיכָה	(»)	:	אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי ?	(تثنية ١ —١٢)
אֵיכָכָה	(»)	:	אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי ? ...	(استير ٨ — ٦)
אַךְ	(فقط)	:	אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל	(مزامير ٧٣—١)
אָכֵן	(حقا)	:	אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר	(خروج ٢ —١٤)
אַיִן	(ليس)	:	וּמַיִם אַיִן לִשְׁתּוֹת	(عدد ٢٠—٥)
אֵין כֹּל	(لا شيء)	:	נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל ...	(عدد ١١—٦)
אָמְנָם	(حقا — لكن)	:	אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי כֵן	(أيوب ٩ — ٢)

בָּדָד	(منعزلا)	:	בָּדָד יֵשֵׁב	(لاويين ١٣ — ٤٦)
בֶּטַח	(اطمئنانا)	:	וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח	(تثنية ٣٣ — ٢٨)
בַּל	(لم)	:	טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ	(مزامير ١٦ — ٢)
בְּלִי	(بلا)	:	בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם	(مزامير ١٩ — ٤)
גַּלְמוּד	(وحيدا)	:	יְהִי גַּלְמוּד	(أيوب ٣ — ٧)
דַּי	(كفاية)	:	בְּרָכָה עַד־בְּלִי־דָי	(ملاكي ٣ — ١٠)
הֲלֹא	(ألم)	:	הֲלֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם... ...	(تكوين ٤٢ — ٢٢)
הֵן	(ها)	:	הֶן־אֵל לֹא יִמְאַס־תָּם ...	(أيوب ٨ — ٢٠)
חִנָּם	(مجانا)	:	וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף ...	(خروج ٢١ — ١١)
טוֹב	(حسنا)	:	טוֹב עָשִׂיתָ עִם עַבְדְּךָ ...	(مزامير ١١٩ — ٦٥)
יֵשׁ	(موجود)	:	יֶשׁ לִי רָב	(تكوين ٣٣ — ٩)
כַּבִּיר	(قويا — كثيرا)	:	כַּבִּיר כֹּחַ לֵב	(أيوب ٣٦ — ٥)
כְּפַעַם־בְּ	(كعادته)	:	וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם	(عدد ٢٤ — ١)
כֹּל	(كل شيء)	:	בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל	(تكوين ٢٤ — ١)
כִּמְעַט	(سرعان ما)	:	כִּי יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ ...	(مزامير ٢ — ١٢)
לֹא	(لا)	:	לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ	(تكوين ٣ — ٣)
לְפִי	(بمقدار)	:	אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ	(خروج ١٦ — ١٦)
לָרִיק	(سدى)	:	וְתַם לָרִיק כֹּחֲכֶם	(لاويين ٢٦ — ٢٠)
לַשָּׁוְא	(باطلا)	:	אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא	(خروج ٢٠ — ٧)
מְאֹד	(جدا)	:	שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד	(تكوين ١٥ — ١)
מַדּוּעַ	(لماذا)	:	מַדּוּעַ לֹא בָא בֶן־יִשַׁי ...	(صموئيل الأول ٢٠ — ٢٧)

מְעַט	(قليلا)	: מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ	(خروج ٢٣ — ٣٠)
פֶּן	(لئلا)	: פֶּן תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמָמָה	(خروج ٢٣ — ٢٩)
רֵיקָם	(خاليا)	: כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי	(تكوين ٣١ — ٤٢)
שַׁאֲנָן	(مطمئنا)	: לַפִּיד בּוּז לְעַשְׁתּוֹת שַׁאֲנָן	(أيوب ١٢ — ٥)

المفعول فيـــه

المفعول فيه اسم يذكر لبيان زمن الفعل أو مكانه (זְמַן וּמְקוֹם הַפְּעֻלָּה) :

مثل : הַיּוֹם הִשְׁכַּמְתִּי לָקוּם מִשְּׁנָתִי (بكرتُ اليوم فى النهوض)

ومثل : אַל תִּקְרַב הֲלוֹם (لا تقترب من هنا)

و يسمى الأول ظرف زمان والثانى ظرف مكان .

و إليك مجموعة من هذه الكلمات بحسب ما وردت فى " العهد القديم " :

(١) ظرف زمان :

אָז	(حينئذ)	: אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה	(خروج ١٥ — ١)
אֶתְמוֹל	(بالأمس)	: כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר ...	(مزامير ٩٠ — ٤)
הַיּוֹם	(اليوم)	: גַּם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם	(خروج ٥ — ١٤)
טֶרֶם	(قبل أن)	: טֶרֶם יִצְמָח	(تكوين ٢ — ٥)
כְּבָר	(قد)	: כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים	(الجامعة ١ — ١٠)
כָּל־עוֹד	(طالما)	: כִּי כָל־עוֹד נִשְׁמָתִי בִי ...	(أيوب ٢٧ — ٣)
לְפָנִים	(من قبل)	: לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ	(مزامير ١٠٢ — ٢٦)
מֵאָז	(منذ القدم)	: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז	(مزامير ٩٣ — ٢)
מָחָר	(غدا)	: בְּיוֹם מָחָר	(تكوين ٣٠ — ٣٣)

מִנִּי־עַד (من القديم) : הֲזֹאת יָדַעְתָּ מִנִּי־עַד ... ... (أيوب ٢٠ — ٤)

מֵעוֹלָם (منذ القدم) : אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם (تكوين ٦ — ٤)

מִדֵּי (منذ) : מִדֵּי עֲלֹתָהּ ... ... (صموئيل الأول ١ — ٧)

מָתַי (متى) : מָתַי אֶעֱשֶׂה גַם אָנֹכִי ... (تكوين ٣٠ — ٣٠)

סֶלָה (إلى الأبد) : עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה (مزامير ٣ — ٩)

עַד־הֵנָּה (إلى الآن) : וְלֹא רְאִיתִיו עַד־הֵנָּה ... (تكوين ٤٤ — ٢٨)

עַד־כֹּה (إلى هنا) : נֵלְכָה עַד־כֹּה ... ... (تكوين ٢٢ — ٥)

עַד־עוֹלְמֵי עַד (الأبد) : לֹא תֵכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד (إشعيا ٤٥ — ١٧)

עַד־עָתָּה (إلى الآن) : וָאֵחַר עַד־עָתָּה ... ... (تكوين ٣٢ — ٥)

עֲדֵי־עַד (إلى الأبد) : בִּטְחוּ בַה״ עֲדֵי־עַד ... (إشعيا ٢٦ — ٤)

לְעוֹלָם (على الدوام) : וְאָכַל וָחַי לְעוֹלָם ... ... (تكوين ٣ — ٢٢)

עוֹלָם וָעֶד (إلى الأبد) : אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד ... (مزامير ٢١ — ٥)

פִּתְאֹם (بغتة) : אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם (أمثال ٣ — ٢٥)

שִׁלְשׁוֹם (أول أمس) : אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמֹל שִׁלְשֹׁם (خروج ٥ — ٨)

תָּמִיד (دائما) : כֵּן יִהְיֶה תָמִיד ... ... (عدد ٩ — ١٦)

תְּמוֹל (أمس) : גַּם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם ... ... (خروج ٥ — ١٤)

(٢) ظرف مكان :

אָן (أين) : אָן הֲלַכְתֶּם ... ... (صموئيل الأول ١٠ — ١٤)

אָנָה (») : וַאֲנִי אָנָה אֲנִי בָא ... ... (تكوين ٣٧ — ٣٠)

אָנֶה וָאָנָה (هنا وهناك) : וְלֹא תֵצֵא מִשָּׁם אָנֶה וָאָנָה (ملوك الأول ٢ — ٣٦)

הֲלוֹם (هنا) : אַל תִּקְרַב הֲלֹם ... ... (خروج ٣ — ٥)

הָלְאָה (هناك) : גֶּשׁ הָלְאָה ... ... (تكوين ١٩ — ٩)

הֵנָּה	(هنا)	:	מִי פֶתִי יָסוּר הֵנָּה ... ... (أمثال ٩ — ٤)
הֵנָּה וָהֵנָּה	(هنا وهناك)	:	וַיְהִי עַבְדְּךָ עֹשֶׂה הֵנָּה וָהֵנָּה (ملوك الأول ٢٠ — ٤٠)
כֹּה	(هكذا)	:	כֹּה אָמַר ה״ ... ... (إشعيا ٣١ — ١)
כֹּה וָכֹה	(هنا وهناك)	:	וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה ... ... (خروج ٢ — ١٢)
לְמַעְלָה	(من أعلى)	:	וְהָיִיתָ רַק לְמַעְלָה ... ... (تثنية ٢٨ — ١٣)
לְמַטָּה	(من أسفل)	:	וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה ... ... (تثنية ٢٨ — ١٣)
מַטָּה	(أسفل)	:	וְאַתָּה תֵרֵד מַטָּה מָּטָּה ... (تثنية ٢٨ — ٤٣)
מַעְלָה	(أعلى)	:	יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעְלָה מָּעְלָה (تثنية ٢٨ — ٤٣)
פֹּה	(هنا)	:	שְׁבוּ לָכֶם פֹּה ... ... (تكوين ٢٢ — ٥)
שָׁם	(هناك)	:	אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה ... (تكوين ١٣ — ٣)
שָׁמָּה	(ثم — هناك)	:	מַהֵר הִמָּלֵט שָׁמָּה ... ... (تكوين ١٩ — ٢٢)

ولا تغيير فى صيغة هذه الكلمات أى أنها لا تتبع العامل فى تأنيثه ولا فى جمعه ولا يستثنى إلا القليل منها مثل كلمة עוֹד (עוֹדֶם מְדַבְּרִים עִמּוֹ) وكلمة אַיֵּה (אַיֶּכָּה و אַיּוֹ) وكلمة דַּי (דַּיָּם و דַּיֶּךָ).

و يصاغ أحيانا المفعول المطلق والمفعول فيه بادخال حرف من حروف النسب ב و ל و מ على اسم معنى مثل :

וַאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן (وتأكلوه عجالى) .

ومثل : וְאַתָּה תָּבוֹא בְשָׁלוֹם (سوف تأتى سالما) .

ومثل : לֵךְ לְשָׁלוֹם (اذهب بالسلامة) .

ومثل : מִבַּיִת (داخلا — من الداخل) מִחוּץ (خارجا — من الخارج).

الحـــرف ـ מִלָּה

الحرف ما يدل على معنى غير مستقل بالفهم مثـــل : לֹא (لا) و פֶּן (لئلا) و אַךְ (فقط) . و يمتاز بتجرده عن خصائص الفعل والاسم ، فتقول :

הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה (هلم نحتال له لئلا ينمو) .

وتكون الحروف أحادية (كواو العطف ו وحروف النسب בְּכְלָם وهاء التعريف ה وحروف المضارعة אִיתָן وقد أتت فى محلها) وثنائية وثلاثية و رباعية وخماسية .

وتنقسم الحروف العبرية إلى تسعة أقسام :

(١) حروف النسب ـــ מִלּוֹת הַיַּחַס

حروف النسب هى :

עַל (على) ـــ מֵעַל (من أعلى) ـــ מִמַּעַל (فوق) ـــ תַּחַת (تحت) ـــ מִתַּחַת (فى أسفل) ـــ בֵּין (بين) ـــ נֹכַח (تجاه) ـــ נֶגֶד (أمام) ـــ מוּל (مقابل) ـــ לְעֻמַּת (مقارب ، طبقا) ـــ לִקְרַאת (نحو) ـــ אֵצֶל (بالقرب من ، عند) ـــ עִם (مع) ـــ בְּעַד (عن) ـــ לִפְנֵי (أمام ، لأجل) ـــ אָחוֹר (خلف) ـــ תּוֹךְ (ضمن) ـــ בְּתוֹךְ (داخل) ـــ חוּץ (خارج ، عدا) ـــ מִחוּץ (ما عدا) ـــ אַחַר ، אַחֲרֵי (بعد) ـــ מִן (من) ـــ אֶל (إلى) ـــ עַל פְּנֵי (فوق سطح) ـــ מִפְּנֵי (من أجل ، بسبب) وغيرها . . .

ملاحظة :

ويعتبر كل من هذه الأحرف ظرف زمان أو مكان غير أنه يمتاز عن الظرف باتصاله أحيانا بضمائر الجر اذ يمكننا أن نقول :

עַל : עָלַי ، עָלֶיךָ ، עָלָיו ، الخ و תַּחַת : תַּחְתַּי ، תַּחְתֶּיךָ ، תַּחְתָּיו ، الخ

בֵּין : בֵּינִי ، בֵּינְךָ ، בֵּינוֹ ، الخ و לְעֻמַּת : לְעֻמָּתִי ، לְעֻמָּתְךָ ، לְעֻמָּתוֹ ، الخ.

ويستثنى كلمة חוּץ (عدا) فهى لا تتصل مباشرة بضمير الجر بل يأتى بعدها حرف מִן فنقول :

חוּץ מִמֶּנִּי ، חוּץ מִמְּךָ ، חוּץ מִמֶּנּוּ ، חוּץ מִכֶּם ، חוּץ מֵהֶן الخ.

وحرف التعدية אֶת يعد من حروف النسب أيضا و بما أنه مشتق من كلمة אוֹת فيتصل بضمائر الجر و يعمل حينئذ كضمير نصب منفصل مثل :

אוֹתִי (إياى) אוֹתְךָ (إياكَ) אוֹתוֹ (إياه).

أما اذا كان هذا الحرف مستعملا بمعنى עִם (مع) فيكون مشتقا من فعل אָתַת ويتصرف كالآتى :

אִתִּי (معى) אִתְּךָ (معك) אִתּוֹ (معه) אִתָּם (معهم) الخ.

---

(٢) حروف العطف — מִלּוֹת הַחִבּוּר

حروف العطف هى :

אוֹ (أو) אוֹ ··· אוֹ (سواء ... أم) אִם ··· אִם (أ ... أم) אַף (حتى) גַּם (أيضا) אַף־גַּם (حتى إذا) אַף־כִּי (و إن كان) אַף־גַּם־זֹאת (إلا أن) אַף־עַל־גַּב (مع ذلك) אַף־עַל־פִּי־כֵן (مهما يكن) בְּכָל זֹאת (مع ذلك).

---

(٣) حروف الاستثناء — מִלּוֹת הַהִתְנַגְּדוּת

حروف الاستثناء هى :

אַךְ (إلا) אוּלָם (أما — غير أن) אֶפֶס (ليس إلا — البتة) בִּלְתִּי (دون أن) כִּי אִם (لكن).

---

(٤) حروف الشرط — מִלּוֹת הַתְּנַאי

حروف الشرط هى :

אִלּוּ (لو) אִם (إذا — إن) אִם ··· אָז (إذا ... فـ) כִּי (لأن) כִּי אִם (إلا إذا) כִּי עַל כֵּן (من حيث ان) לוּלֵא ··· אָז (لو لا) לוּ ··· כִּי (لو).

(٥) حروف السبب — מִלּוֹת הַטַּעַם

حروف السبب هى :

אַחֲרֵי (بموجب) אַחֲרֵי אֲשֶׁר (بما أن) בַּעֲבוּר (لأجل) כִּי (إذ — أن) יַעַן (بسبب) יַעַן כִּי — יַעַן אֲשֶׁר (لأن) לָכֵן (لذلك) עַל כֵּן (على ذلك) לְמַעַן (لأجل) פֶּן (لئلا).

(٦) حروف النفى — מִלּוֹת הַמְבַטְּלוֹת

حروف النفى هى :

חוּץ (ما عدا) לְבַד (وحده — فقط) מִלְּבַד (ما عدا — سوى) בִּלְבַד (لا غير) בִּלְתִּי (دون أن) בִּלְעֲדֵי (غير — خلاف) זוּלָתִי (ما عدا — خلاف) לֹא (لا — لم) בַּל (لن — لم).

(٧) حروف التشبيه — מִלּוֹת הַדִּמְיוֹן

حروف التشبيه هي :

כְּ (كاف التشبيه) כְּמוֹ (كما) כַּאֲשֶׁר ··· כֵּן (كما — مثل — كمثل) .

(٨) حرف الجواب — מִלַּת הַהַסְכָּמָה

حرف الجواب هو حرف واحد فقط : כֵּן (نعم — حقا) .

(٩) حروف النداء — מִלּוֹת הַקְּרִיאָה

حروف النداء منها ما يستعمل للتعبير عن الارتياح والسرور : הֶאָח ! (آها — آه) הֵידָד (هتاف الفرح) .

وللتأوه : אָח ! אָהּ ! אֲהָהּ ! אוֹי ! הוֹי ! אֲבוֹי ! אַלְלַי !

وللتعجب : מָה !

وللرجاء : בִּי ! נָא ! אָנָּא !

وللتنبيه : רְאֵה ! הֵן ! הִנֵּה ! הָבָה ! לְכָה ! לְכוּ !

وللتهدئة : הַס ! (اسكت) .

وللتمني : לוּ (ليت) מִי יִתֵּן (يا ليت) .

قاموس الأفعال العبرية

لقد آثرنا هنا وضع قاموس عام يشتمل على جميع الأفعال فى اللغة العبرية وما يقابلها فى اللغة العربية، تسهيلا للباحث فى المقارنة بين هاتين اللغتين الشقيقتين .

وإننا قد توخينا فى هذا القاموس العام ذكر المصدر أولا وأردفناه برقم أو أرقام للدلالة على مجيء الفعل المشتق من هذا المصدر على وزن واحد يدل عليه الرقم أو على عدة أوزان تدل عليها الأرقام، كما هو معروف فى عدد الأوزان وترتيبها * . ثم ذكرنا الفعل وما يقابله فى العربية . وقد يكون المقابل واحدا أو أكثر من واحد كما يكون من مادة الفعل العبرى دون قلب أو مع القلب أو يكون من مادة أخرى كما سيتضح لك بعد :

---

* والمعروف أن الفعل العبرى يأتى على سبعة أوزان أو أنواع :

(١) وزن פָּעַל
(٢) » נִפְעַל
(٣) » פִּעֵל
(٤) » פֻּעַל
(٥) وزن הִפְעִיל
(٦) » הָפְעַל
(٧) » הִתְפַּעֵל

قاموس الأفعال العبرية

א.

אָבֹד ١ ، ٣ ، ٥	אָבַד	ضَاعَ . هَلَكَ .
אָבֹה ١	אָבָה	أرادَ . شاءَ .
אָבֹל ١ ، ٥ ، ٧	אָבַל	حَزِنَ .
אָבֹק ٢	נֶאֱבַק	صَارَعَ . قاوَمَ .
אָבֹךְ ٧	הִתְאַבֵּךְ	خَلَطَ . شَبَكَ . أنشَبَ . تَلوى .
אָבֹר ٥	הֶאֱבִיר	طَارَ .
אָגֹר ١	אָגַר	جَمَعَ . قَطَفَ .
אָדֹב ٥	הֶאֱדִיב	أَسِفَ . حَزِنَ .
אָדֹם ١ ، ٤ ، ٥ ، ٧	אָדַם	أَحمَرَّ .
אָדֹר ٢ ، ٥	נֶאְדַּר	عَزَّزَ . أَكْرَمَ . قَوَّى .
אָהֹב ١ ، ٢ ، ٣	אָהַב ، אָהֵב	حَبَّ . أَحَبَّ . اِسْتَحْسَنَ .
אָהֹל ١ ، ٥	אָהַל	خَيَّمَ . ظَلَّلَ .
אָוֹה ٣ ، ٧	אִוָּה	شَهِيَ . رامَ . بَغَى .
און ٧	הִתְאוֹנֵן	حَزِنَ . شكا .

אוֹר ١ ، ٢ ، ٥	אוֹר ، הֵאִיר	أنارَ . أضاءَ .
אוּץ ١ ، ٥	אָץ	ضَغَطَ . عَجَّلَ . ألَحَّ .
אָזַל ١	אָזַל	نَفِدَ . ذَهَبَ . زالَ. نفَذَ .
אָזַן ٣ ، ٥	אִזֵּן	بَحَثَ . تأمَّلَ . أصْغَى .
אָזַר ٢ ، ٣ ، ٧	נֶאֱזַר	حَزَمَ . شَدَّدَ .
אָחַד ١ ، ٧ .	אִחֵד	أحَّدَ . وَحَّدَ . جَمَعَ .
אָחַז ١ ، ٢ ، ٣ ، ٦	אָחַז	أمْسَكَ . قَبَضَ . تعَلَّقَ . أخْفَى . أوْقَدَ .
אָחַר ٢	אִחַר	أخَّرَ .
אָטַם ١ ، ٥	אָטַם	أقْفَلَ . سَدَّ .
אָטַר ١	אָטַר	أقْفَلَ . سَدَّ .
אָיַב ١	אָיַב	عادَى . كَرِهَ . أبْغَضَ .
אוּשׁ ١	הִתְאוֹשֵׁשׁ	تقَوَّى . تَرَجَّلَ .
אָכַל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	אָכַל	أكَلَ . أحْرَقَ .
אָכַף ١	אָכַף	ضَغَطَ . أجْبَرَ .
אָלָה ١ ، ٥	אָלָה	لَعَنَ . أقْسَمَ .
אָלַח ٢	נֶאֱלַח	تَلِفَ . فَسَدَ .
אָלַם ٢ ، ٣	נֶאֱלַם	خَرِسَ . سَكَتَ . حَزَمَ . رَبَطَ .
אָלַף ١ ، ٣ ، ٥	אָלַף	تعَلَّمَ .

אָלֹץ ٣	נֶאֱלַץ	أُلْزِمَ . غَصَّبَ . ضَيَّقَ .
אָמֹל ٤	אֻמְלַל	ذَبُلَ . تَلِفَ .
אָמֹן ١ ، ٢ ، ٥	אָמַן	علَّمَ . اعْتَقَدَ . أَمُنَ .
אָמֹץ ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	אָמַץ	تَقَوَّى . تَشَدَّدَ .
אָמֹר ١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	אָמַר	قال . تكلَّم .
אָנֹה ١ ، ٣ ، ٤ ، ٧	אָנָה	حَزِنَ . تَحَزَّنَ . أَنَّ .
אָנֹחַ ٢	נֶאֱנַח	تَنَهَّدَ . تَحَسَّرَ .
אָנֹס ١	אָנַס	أَجْبَرَ . غَصَّبَ .
אָנֹף ١ ، ٧	אָנַף	غَضِبَ . سَخِطَ .
אָנֹק ١ ، ٢	אָנַק	تَنَهَّدَ . شَكَا .
אָנֹשׁ ١ ، ٢	אָנַשׁ	مَرِضَ . سَقِمَ . أُخْطِرَ بالمرض .
אָסֹף ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	אָסַף	جَمَعَ . قَطَفَ .
אָסֹר ١ ، ٢ ، ٤	אָסַר	أَسَرَ . رَبَطَ .
אָפֹד ١	אָפַד	زَيَّنَ اللبْسَ .
אָפֹה ١ ، ٢	אָפָה	خَبَزَ . انْخَبَزَ .
אָפֹס ١	אָפַס	زال . انقطع . تَمَّ .
אָפֹף ١	אָפַף	أَحاطَ .
אָפֹק ٧	הִתְאַפֵּק	كَفَّ . رَدَعَ . تَمالَكَ .

אָצֹל ١، ٢	אָצַל	فَصَلَ . قَسَمَ .
אָצֹר ١، ٢	אָצַר	جَمَعَ . كَنَزَ . خَزَنَ .
אָרֹב ١، ٣	אָרַב	كَمَنَ . تَرَصَّدَ . تَرَبَّصَ .
אָרֹג ١	אָרַג	نَسَجَ . غَزَلَ .
אָרֹה ١	אָרָה	قَطَفَ . جَمَعَ . جَنَى .
אָרֹחַ ١	אָרַח	سَارَ . مَشَى . سَافَرَ . بَرِحَ (رَاحَ).
אָרֹךְ ١، ٥	אָרַךְ	طال . أطال .
אָרֹר ١، ٢، ٣، ٦	אֵרַר	لَعَنَ . سَبَّ .
אָרֹשׂ ٣، ٤	אֵרַשׂ	خَطَبَ (الفتاة). دعاها إلى الزَّواج .
אָשֹׁם ١، ٢، ٥	אָשַׁם	أَذْنَبَ . أَثِمَ .
אָשֹׁר ٣، ٤	אִשֵּׁר	أَيَّدَ . مَدَحَ . أَثْبَتَ .
אָתֹה ١	אָתָה	أَتَى . قَدِمَ . حَضَرَ . جاء .

ב.

בָּאֹר ٣	בֵּאֵר	فَسَّرَ . أَوْضَحَ .
בָּאֹשׁ ١، ٢، ٥، ٧	בָּאַשׁ	نَتَنَ . تَعَفَّنَ . تَلِفَ .
בָּגֹד ١	בָּגַד	غَدَرَ . خَانَ .
בָּדֹא ١	בָּדָא	أَبْدَعَ . كَذَبَ.

בָּדַד ١	בָּדָד	انْفَرَدَ . اعْتَزَلَ .
בָּדַל ٢ ، ٥	נִבְדַּל	فَصَلَ . فَرَّقَ .
בָּדַק ١	בָּדַק	بَحَثَ . فَحَصَ . امْتَحَنَ .
בָּהַל ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	נִבְהַל	عَجِلَ . قَلِقَ . اضْطَرَبَ .
בּוֹא ١ ، ٥ ، ٦	בָּא	جاءَ . دَخَلَ .
בּוּז ١	בָּז	حَقَرَ . أَذَلَّ . أهانَ .
בּוּךְ ٢	נָבוֹךְ	ارْتَبَكَ . تَحَيَّرَ .
בּוּס ١ ، ٣ ، ٦ ، ٧	בָּס	داسَ . أَذَلَّ . حَقَّرَ .
בּוֹשׁ ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	בּוֹשׁ	خَجِلَ .
בָּזָה ١ ، ٢ ، ٥	בָּזָה	حَقَرَ . أهانَ .
בָּזַז ١ ، ٢ ، ٤	בָּזַז	نَهَبَ . سَلَبَ .
בָּזַר ١ ، ٣	בָּזַר	بَذَّرَ . بَدَّدَ .
בָּחַל ١	בָּחַל	كَرِهَ .
בָּחַן ١ ، ٢	בָּחַן	امْتَحَنَ . فَحَصَ .
בָּחַר ١ ، ٢	בָּחַר	انْتَخَبَ . اخْتارَ .
בָּטָא ١ ، ٣	בָּטָא	لَفَظَ . نَطَقَ .
בָּטַח ١ ، ٥	בָּטַח	وَثِقَ . اعْتَمَدَ . اتَّكَلَ .
בָּטַל ١	בָּטַל	كَفَّ . بَطَلَ .

בִּין ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	בָּן	فَهِمَ .
בָּכֹה ١ ، ٣	בָּכָה	بَكَى .
בָּכֹר ٣ ، ٤ ، ٥	בִּכֵּר	فَضَّلَ . نَضِجَ .
בָּלֹג ٥	הִבְלִיג	شَدَّدَ . أَيَّدَ .
בָּלֹה ١ ، ٣	בָּלָה	بُلِيَ . فَسَدَ .
בָּלֹל ١ ، ٧	בָּלַל	خَلَطَ . مَزَجَ .
בָּלֹם ١	בָּלַם	لَجَمَ . أَقْفَلَ .
בָּלֹעַ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	בָּלַע	بَلَعَ .
בָּלֹק ١ ، ٤	בָּלַק	أَتْلَفَ .
בָּנֹה ١ ، ٢	בָּנָה	بَنَى .
בָּעֹה ١ ، ٢	בָּעָה	غَلَى . سَالَ . فاضَ .
בָּעֹט ١	בָּעַט	رفسَ . ضَرَبَ بالرجل .
בָּעֹל ١ ، ٢	בָּעַל	مَلَكَ . تَزَوَّجَ .
בָּעֹר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	בָּעַר	أَحْرَقَ . جَهِلَ .
בָּעֹת ٢ ، ٣	נִבְעַת	خافَ . رَعِبَ . ذُعِرَ .
בָּצֹעַ ١ ، ٢	בָּצַע	قَطَعَ . كَسَرَ . نالَ .
בָּצֹק ١	בָּצַק	وَرِمَ . انْتَفَخَ .
בָּצֹר ١ ، ٢ ، ٣	בָּצַר	قَطَفَ (العِنَب) . قَلَّ . حَصَّنَ

בָּקַע ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	בִּקַּע	شَقَّق . فَتَح . انْفَجَر .
בָּקַק ١ ، ٢ ، ٣	בָּקַק	فَرَّغ . أقْفَر . أتْلَف .
בָּקַר ٣	בִּקֵּר	امْتَحَن . زَارَ . انْتَقَدَ .
בָּקַשׁ ٣ ، ٤	בִּקֵּשׁ	بَحَثَ . طَلَبَ . أرادَ .
בָּרָא ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	בָּרָא	خَلَق . كَوَّنَ . انْقَطَعَ . غَذَّى . سَلِمَ .
בָּרַד ١	בָּרַד	بَرَدَ . نَزَلَ البَرَدُ .
בָּרָה ١ ، ٥	בָּרָה	أَكَلَ . طَعِمَ .
בָּרַח ١ ، ٥	בָּרַח	هَرَبَ . أهْرَبَ . أخْفَى .
בָּרַךְ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	בֵּרֵךְ ، בֵּרַךְ	بَرَكَ . رَكَعَ . شَكَرَ . تَباهَى . بارَكَ .
בָּרַק ١	בָּרַק	أضاءَ . لَمَعَ . بَرَقَ .
בָּרַר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	בָּרַר ، בֵּרֵר	انْتَخَبَ . طَهَّرَ . فَحَصَ .
בָּשַׁל ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥	בָּשַׁל	طَبَخَ . نَضِجَ .
בָּשַׂר ٣ ، ٧	בִּשֵּׂר	بَشَّرَ . بَلَّغَ . خَبَّرَ .
בָּתַק ٣	בִּתֵּק	طَعَنَ . قَطَّعَ .
בָּתַר ١ ، ٣	בָּתַר	قَطَّعَ . جَزَّأَ .

ג .

גָּאֹה ١	גָּאָה	تَكَبَّرَ . زادَ .
גָּאֹל ١ و ٢ و ٣ و ٤	גָּאַל	افْتَدَى . فَكَّ . نَجَّسَ . لَوَّثَ .
גָּבֹהַּ ١ و ٥	גָּבַהּ	اعْتَلَى .
גָּבֹל ١ و ٥	גָּבַל	تَخَّمَ . أَحاطَ . جَبَلَ . عَجَنَ .
גָּבֹר ١ و ٣ و ٥ و ٧	גָּבַר	قَدَرَ . غَلَبَ . تَغَلَّبَ . قَهَرَ .
גָּדֹד ١ و ٧	גָּדַד	قَطَعَ . قَصَّ . جَرَحَ . شَرَطَ .
גָּדֹל ١ و ٣ و ٤ و ٥ و ٧	גָּדַל	كَبُرَ . عَظُمَ .
גָּדֹעַ ١ و ٢ و ٣ و ٤	גָּדַע	هَدَّ . هَدَمَ . حَطَّمَ .
גָּדֹף ٣	גִּדֵּף	جَدَّفَ . سَبَّ . كَفَرَ .
גָּדֹר ١	גָּדַר	سَدَّ . سَيَّجَ .
גָּהֹה ١	גָּהָה	شَفَى .
גָּהֹר ١	גָּהַר	حَنَى . تَمَدَّدَ .
גּוּז ١	גָּז	مَرَّ . نَقَلَ . جَلَبَ .
גּוֹחַ ١ و ٥	גָּח	جَرَحَ . تَحَرَّكَ . مَخَضَ .
גּוֹעַ ١	גָּוַע	مَاتَ . تُوُفِّيَ .
גּוּר ١ و ٧	גָּר	سَكَنَ . اسْتَوْطَنَ .

גָּזַז	١ ، ٢	גָּזַז	جَزَّ . قَصَّ .
גָּזַל	١ ، ٢	גָּזַל	نَهَبَ . خَطَفَ .
גָּזַר	١ ، ٢	גָּזַר	قَطَعَ . أمَرَ . أفْتَى .
גִּיל	١	גִּיל	فَرِحَ . سُرَّ .
גִּיף	٥	הֵגִיף	أقْفَلَ . أغْلَقَ .
גָּלָה	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦ ، ٧	גָּלָה	كَشَفَ . أجْلَى . تَغَرَّبَ .
גָּלַח	٣ ، ٤ ، ٧	גִּלַּח	حَلَقَ . أزالَ شَعْرَهُ .
גָּלַל	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	גָּלַל	أدارَ . دَحْرَجَ .
גָּלַם	١	גָּלַם	طَوَى .
גָּלַע	٧	הִתְגַּלַּע	تَدَفَّقَ . جَاوَزَ . تَعَدَّى .
גָּלַשׁ	١	גָּלַשׁ	نَزَلَ . ظَهَرَ .
גָּמָא	٣ ، ٥	גִּמֵּא	شَرِبَ . شَرَّبَ . أشْرَبَ .
גָּמַל	١ ، ٢	גָּמַל	نَضِجَ . فَطَمَ . تَمَّمَ .
גָּמַר	١	גָּמַר	أكْمَلَ .
גָּנַב	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	גָּנַב	سَرَقَ .
גָּנַן	١ ، ٥	גָּנַן	حَمَى . حَفَظَ . صَانَ .
גָּעָה	١	גָּעָה	جَأَرَ .
גָּעַל	١ ، ٢ ، ٥	גָּעַל	كَرِهَ . أسْقَطَتْ الجنينَ طَرَحَتْهُ .

גָּעַר ١	גָּעַר	زَعَقَ . صاحَ .
גָּעַשׁ ١ ، ٤ ، ٧	גָּעַשׁ	هَزَّ . زَعْزَعَ .
גָּרַד ٧	הִתְגָּרֵד	احْتَكَّ .
גָּרָה ٣ ، ٧	גֵּרָה	حَرَّضَ . أغْرى .
גָּרַם ١ ، ٣	גָּרַם	قَضَمَ . جَرَدَ العظام .
גָּרַס ١ ، ٥	גָּרַס	حَزِنَ . عِيلَ . كَسَّرَ .
גָּרַע ١ ، ٢ ، ٣	גָּרַע	نَقَصَ . قَطَعَ . حُذِفَ .
גָּרַף ١	גָּרַף	جَرَّ . جَرَفَ .
גָּרַר ٢ ، ٣ ، ٤	נִגְרַר	سَحَبَ . جَرَّ . كَشَطَ .
גָּרַשׁ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤	גֵּרַשׁ	طَرَدَ . طَلَّقَ .
גָּשַׁם ٤ ، ٥	גִּשֵּׁם	مَطَرَ . أمْطَرَ .
גָּשַׁשׁ ٣	גִּשֵּׁשׁ	تَجَسَّسَ . تَحَسَّسَ .

ד .

דָּאַב ١ ، ٥	דָּאַב	سَقِمَ . اغْتَمَّ . سالَتْ دموعه .
דָּאַג ١	דָּאַג	اهْتَمَّ . قَلِقَ .
דָּאָה ١	דָּאָה	طار .
דָּבַב ١	דָּבַב	حَرَّكَ (الشفهات) .

דָבֹק ١، ٤، ٥، ٦	דָּבַק	لَصِق . تَعَلَّقَ . أَدْرَكَ .
דָבֹר ١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٧	דִּבַּר، נִדְבַּר، דִּבֵּר	تَكَلَّمَ . خَاطَبَ . حَادَثَ .
דָגֹה ١	דָּגָה	زَادَ . كَثُرَ .
דָגֹל ١، ٢	דָּגַל	أَحْضَرَ العَلَمَ . مَثَّلَ .
דָגֹר ١	דָּגַר	فَقَّسَ .
דָדֹה ٧	הִדַּדֶּה	قَفَزَ . تَدَرَّجَ بالمَشِي .
דָהֹם ٢	נִדְהַם	دَهِشَ . تَحَيَّرَ .
דָהֹר ١	דָּהַר	رَكَضَ . قَفَزَ .
דָיֹג ١	דָּג	اصْطَادَ سَمَكًا .
דוֹחַ ٥	הֵדִיחַ	شَطَفَ . دَفَعَ .
דוּךְ ١	דָּךְ	دَقَّ . سَحَقَ .
דִין ١، ٢	דָּן	حَكَمَ . عَاقَبَ .
דוּץ ١	דָּץ	وَثَبَ . فَرِحَ .
דוּר ١	דָּר	سَكَنَ . أَحَاطَ .
דוּשׁ ١، ٢، ٦	דָּשׁ	دَرَسَ القَمْحَ . دَقَّ .
דָחֹה ١، ٢، ٤	דָּחָה	دَفَعَ . طَرَدَ .
דָחֹף ١، ٢	דָּחַף	دَفَعَ . حَرَّضَ .
דָחֹק ١	דָּחַק	ضَغَطَ . ضَيَّقَ .

דָּכָא ٣ ، ٤ ، ٧	נִדְכָּא	دَقَّ . حَطَّمَ . دَاسَ .
דָּלַג ١ ، ٣	דָּלַג ، דִּלֵּג	قَفَزَ . وَثَبَ . نَطَّ .
דָּלָה ١ ، ٣	דָּלָה	غَرَفَ . اسْتَطَاعَ (المَاء) .
דָּלַח ١ ، ٣	דָּלַח	عَكَّرَ (المَاء) .
דָּלַל ١ ، ٢	דָּלַל	نَقَصَ . افْتَقَرَ .
דָּלַף ١	דָּלַף	تَقَطَّرَ . نَزَلَ .
דָּלַק ١ ، ٥	דָּלַק	أَحْرَقَ . تَتَبَّعَ . الْتَهَبَ .
דָּמָה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	דָּמָה ، נִדְמָה	شَبَّهَ . مَثَّلَ . ظَنَّ .
דָּמַם ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	דּוֹם ، דָּמַם	سَكَتَ . سَكَنَ . انْقَطَعَ .
דָּמַע ١	דָּמַע	بَكَى . دَمَعَتْ عَيْنُهُ .
דָּעַךְ ١ ، ٢ ، ٤	דָּעַךְ	طَفِئَ . أَتْلَفَ .
דָּפַק ١ ، ٧	דָּפַק	دَقَّ . قَرَعَ .
דָּקַק ١ ، ٥ ، ٦	דָּקַק	سَحَقَ . دَقَّقَ .
דָּקַר ١ ، ٢ ، ٤	דָּקַר	طَعَنَ . ثَقَبَ .
דָּרַךְ ١ ، ٥	דָּרַךְ	دَاسَ . خَطَا . مَشَى . عَصَرَ .
דָּרַשׁ ١ ، ٢	דָּרַשׁ	فَحَصَ . طَلَبَ . شَرَحَ .
דָּשָׁא ١ ، ٥	דָּשָׁא	اخْضَرَّ .
דָּשַׁן ٣ ، ٤ ، ٦	דִּשֵּׁן	سَمِنَ . سَمَّنَ .

ה.

הָבֹל ١ ، ٥	הָבַל	نَفَخَ . جَنَّ . غَلِطَ . خَدَعَ .
הָגֹה ١ ، ٥ ، ٦	הָגָה	تفوَّهَ . هَدَرَ . لَهَجَ .
הָדֹה ١	הָדָה	مَدَّ . بَسَطَ .
הָדֹךְ ١	הָדַךְ	دَاسَ . سَحَقَ .
הָדֹף ١	הָדַף	دفعَ . رَدَّ . طَرَدَ .
הָדֹר ١ ، ٢ ، ٧	הָדַר	زَيَّنَ . زَخْرَفَ . أكْرَمَ .
הות ٣	הוֹתֵת	عَذَّبَ . ظَلَمَ .
הָוֹה ١	הָוָה	هَذَى . تكلَّمَ بغير معقول .
הָיֹה ١ ، ٢	הָיָה	كان . حَدَثَ . جرى .
הָיֹם ١ ، ٢	הָם ، הָמַם	أقْلَقَ . أزْعَجَ .
הָמֹן ٥	הֵמִין	تَجَهْوَرَ . تَجَمَّعَ . خَابَ أملُهُ .
הָכֹר ١	הָכַר	وَقَّحَ . تَعَجَّبَ . حَقَّرَ .
הָלֹךְ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	הָלַךְ	ذَهَبَ .
הָלֹל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	הָלַל ، הִלֵּל	غَنَّى . مَدَحَ . أنَارَ .
הָלֹם ١	הָלַם	ضَرَبَ . دَقَّ .
הָמֹה ١	הָמָה	زَأَرَ . زَمْجَرَ . غَضِبَ . هَاجَ .

הָמֹם ١	הָמַם	أزْعَجَ . أقْلَقَ .
הָסֹה ٣ ، ٥	הִסָּה	أسْكَتَ . سَكَّتَ .
הָפֹךְ ١ ، ٢ ، ٦ ، ٧	הָפַךְ	قَلَبَ . عَكَسَ .
הָרֹג ١ ، ٢ ، ٤	הָרַג	قَتَلَ . انْقَتَلَ .
הָרֹה ١ ، ٥	הָרָה	حَمَلَتْ .
הָרֹס ١ ، ٢ ، ٣	הָרַס	هَدَّ . هَدَمَ .
הָתֹל ٣ ، ٤	הִתֵּל	سَخِرَ . اسْتَهْزَأ .

ז .

זָבֹד ١	זָבַד	وَهَبَ . مَنَحَ .
זָבֹחַ ١ ، ٣	זָבַח	ذَبَحَ .
זָבֹל ١	זָבַל	سَكَنَ . قَطَنَ .
זָהֹם ٣	זָהַם	قَذِرَ .
זָהֹר ٣ ، ٥	זָהַר	بَرَقَ . لَمَعَ . تَحَفَّظَ .
זוֹב ١	זָב	سَالَ .
זוּד ١ ، ٥	זָד	طَغَى . ظَلَمَ . طَهى .
זוֹל ١ ، ٥	זָל	فَرَّقَ . أذَلَّ . حَقَّرَ .
זוּעַ ١ ، ٣	זָע	حَرَّكَ . زَعْزَعَ . عَرِقَ .

זוּר	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٦	זָר	عصر . مال عن . سحق .
זָחַל	١	זָחַל	زَحَفَ . رَعَبَ . رَهِبَ . خاف .
זָכָה	١ ، ٣ ، ٧	זָכָה	نَالَ . زَكّى . بَرَّأَ .
זָכַךְ	١ ، ٥	זָכַךְ	زَكِيَ . رَاقَ .
זָכַר	١ ، ٢ ، ٥ ، ٦	זָכַר	ذَكَرَ . تَذَكَّرَ . افْتكَرَ .
זָמַם	١	זָמַם	تَفكَّرَ . فكَّرَ . دَبَّرَ .
זָמַר	١ ، ٢ ، ٣	זָמַר ، זִמֵּר	قَطَعَ . غَنَّى .
זָנַב	٣	זִנֵּב	قَطَعَ . قَتَلَ .
זָנָה	١ ، ٤ ، ٥	זָנָה	زَنَى . سَلَّمَ الى العَهارَة .
זָנַח	١ ، ٥	זָנַח	تَرَكَ . رَفَضَ .
זָנַק	٣	זִנֵּק	قَفَزَ .
זָעַךְ	٢	נִזְעַךְ	انْطَفَى . هَمَدَ .
זָעַם	١ ، ٢	זָעַם	غَضَبَ .
זָעַף	١	זָעַף	نَازَعَ . غَضَبَ .
זָעַק	١ ، ٢ ، ٥	זָעַק	زَعَقَ . صَرَخَ .
זָקַן	١ ، ٥	זָקֵן	شَاخَ . هَرِمَ . كَهِلَ .
זָקַף	١	זָקַף	قَوَّمَ . عَدَّلَ .
זָקַק	١ ، ٣ ، ٤	זָקַק	سَالَ . رَشَحَ . طَهَّرَ الذَهَبَ . قَطَّرَ .

זָרב ٤	זָרַב	زَرِبَ . سَالَ . ذابَ .
זָרה ١، ٢، ٣، ٤	זָרָה	ذَرى . بَذَّرَ . شَتَّتَ .
זָרח ١	זָרַח	أضاءَ . أشْرَقَ .
זָרם ١، ٤	זָרַם	سَالَ . تَدَفَّقَ .
זָרע ١، ٢، ٤، ٥	זָרַע	زَرَعَ . بَذَرَ . بُذِرَ . حَبِلَتْ المرأة .
זָרק ١، ٤	זָרַק	رَمى . ألقى . رَشَّ . صَبَّ .

ח.

חָבא ١، ٢، ٤، ٥، ٦، ٧	חָבָא ، נֶחְבָּא	اخْتَبأ . أخْفَى .
חָבב ١	חָבַב	أحَبَّ . عَزَّزَ .
חָבט ١، ٢	חָבַט	خَبَطَ . ضَرَبَ . دَقَّ .
חָבל ١، ٢، ٣، ٤	חָבַל	أتْلَفَ . آذَى . رَهَنَ . حَبِلَت المرأة .
חָבק ١، ٣	חָבַק	حَضَنَ . ضَمَّ . تَحَاضَنَ . تَعَانَقَ .
חָבר ١، ٣، ٤، ٥، ٧	חָבַר	التَصَقَ . اجْتَمَعَ . ألْحَقَ . أضَافَ . اخْتَلَطَ .
חָבשׁ ١، ٣، ٤	חָבַשׁ	عَصَبَ . ضَمَدَ . مَنَعَ . أوْقَفَ .
חָגג ١	חָגַג	احْتَفَلَ . عَيَّدَ . رَقَصَ . ارْتَعَدَ .
חָגר ١	חָגַר	تَزَنَّرَ . رَبَطَ .
חָדד ١	חָדַד	سَنَّ السيف . خَفَّ . أسْرَعَ .

חָדָה ١ ، ٣	חָדָה	فَرِحَ . سُرَّ .
חָדַל ١ ، ٥	חָדַל	كَفَّ . امْتَنَعَ . انْقَطَعَ .
חָדַר ١	חָדַר	اخْتَرَقَ . دَخَلَ .
חָדַשׁ ٣ ، ٧	חִדֵּשׁ	جَدَّدَ . أَحْدَثَ .
חוּג ١	חָג	أَحَاطَ . حَدَّدَ . تَخَّمَ .
חוּד ١	חָד	حَزَرَ . قَدَّرَ . خَمَّنَ
חָוָה ٣	חִוָּה	بَلَّغَ . أَخْبَرَ .
חוּל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	חָל	تَحَرَّكَ . رَقَصَ . خَلَقَ . تَوَجَّعَ .
חוּס ١	חָס	شَفَقَ . عَطَفَ .
חָוַר ١	חָוַר	شَحَبَ . اصْفَرَّ .
חוּשׁ ١ ، ٥	חָשׁ	أَسْرَعَ . أَحَسَّ . خَافَ .
חָזָה ١	חָזָה	نَظَرَ . تَنَبَّأَ .
חָזַק ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	חָזַק	تَقَوَّى . شَدَّدَ . أَمْسَكَ . تَشَدَّدَ .
חָטָא ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	חָטָא	أَخْطَأَ . أَهْمَلَ . نَظَّفَ . ضَلَّلَ . تَطَهَّرَ .
חָטַב ١ ، ٤	חָטַב	قَطَعَ الخَشَبَ . شَقَّقَ . صَقَلَ .
חָטַם ١	חָטַם	سَكَّنَ . أَهْدَأَ . أَخْمَدَ . مَنَعَ .
חָטַף ١	חָטַף	اخْتَطَفَ . أَسْرَعَ فِى .
חִיל ١	חָל	ارْتَعَشَ . انْتَظَرَ . صَبَرَ . نَجَحَ .

חָוֹה ١ ، ٣ ، ٥	חַי ، חָיָה	عاشَ . شفَى . أحْيَا . أطْعَم .
חָכֹה ١ ، ٣	חָכָה ، חִכָּה	انْتَظَر . صَبَر .
חָכֹם ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	חָכַם	تَحَرَّزَ . تَحَكَّمَ ، تَبَحَّرَ في العلم . فَهَّمَ . تَعَقَّلَ .
חָלֹט ١	חָלַט	أكَّدَ . حَقَّقَ . صَمَّمَ على ....
חָלֹה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	חָלָה	مَرِضَ . مَرَّضَ . تَمارَضَ .
חָלֹל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦	חָלַל	حفَرَ . تَدَنَّسَ . خَرَقَ . ابْتَدَأَ .
חָלֹם ١ ، ٥	חָלַם	حَلم . قَوِىَ .
חָלֹף ١ ، ٣ ، ٥	חָלַף	مَرَّ . ذَهَبَ . غَيَّرَ .
חָלֹץ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	חָלַץ	رَفَعَ . خَلَّصَ . نَجَّى من . . . .
חָלֹק ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	חָלַק	قَسَّمَ . اعْتَرَضَ . تَسَاهَمَ . زَلِقَ .
חָלֹשׁ ١	חָלַשׁ	ضَعُفَ .
חָמֹד ١ ، ٢ ، ٣	חָמַד	أرَادَ . اشْتَهَى .
חָמֹל ١	חָמַל	شَفَقَ . رَقَّ . عَطَفَ .
חָמֹם ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	חָמַם	حَمَّى . سَخَّنَ .
חָמֹס ١ ، ٢	חָמַס	ظَلَمَ .
חָמֹץ ١ ، ٧	חָמַץ	أحْمَضَ . صَامَ . ظَلَمَ .
חָמֹק ١ ، ٧	חָמַק	فَرَّ . اخْتَفَى . تَسَكَّعَ .
חָמֹר ١	חָמַר	غَلَى . أحْرَقَ . اشْتَعَلَ .

חָמשׁ ٣	חִמֵּשׁ	أعدّ . سلّح .
חָנה ١	חָנָה	سكن . ضرب الخيام .
חָנט ١	חָנַט	حنّط . أحنط .
חָנךְ ١	חָנַךְ	درّب . علّم .
חָנן ١ ، ٢ ، ٣ ، ٦ ، ٧	חָנַן	أحسن . أنعم .
חָנף ١ ، ٥	חָנַף ، חָנֵף	ملّق . تملّق .
חָנק ٢ ، ٣	נֶחֱנַק	اختنق . خنق .
חָסד ٣ ، ٧	חִסֵּד	جاد . تكرّم . أحسن .
חָסה ١	חָסָה	لجأ . التجأ الى . . .
חָסל ١	חָסַל	فرض . كمّل . تمّم .
חָסם ١	חָסַם	كمّ . منع .
חָסן ٢	נֶחֱסַן	قوّى . مجّد . أثنى على ....
חָסף ، חַסְפֵּס ٤	חָסַף	قشر . قشّر .
חָסר ١ ، ٣ ، ٥	חָסֵר	نقص . قلّ . نقّص . منع .
חָפא ٣	חִפֵּא	نمّ . وشى . أتهم باطلا .
חָפה ١ ، ٢ ، ٣	חָפָה	غطّى . ستر .
חָפז ١ ، ٢	חָפַז	أسرع . خاف
חָפף ١	חָפַף	غطّى . ستر .

חָפֵץ ١	חָפֵץ	أَرادَ . رَغِبَ .
חָפַר ١ ، ٥	חָפַר	حَفَرَ . خَجِلَ . أخْجَلَ .
חָפַשׁ ٤	חֻפַּשׁ	عَتِقَ . تَحَرَّرَ العبد .
חָפַשׂ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	חָפַשׂ	بَحَثَ . افتَقَدَ . تنكَّرَ .
חָצַב ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥	חָצַב	قَطَعَ . نَقَرَ .
חָצָה ١ ، ٢	חָצָה	قَسَّمَ . تَقَسَّمَ .
חָצַץ ١ ، ٣ ، ٤	חָצַץ	قَسَّمَ . نَظَّمَ . نَظَّفَ .
חַצֵּר ٣	חִצְצֵר	بَوَّقَ .
חָקָה ٤ ، ٧	חֻקָּה	نَقَشَ . نَقَرَ . تَعَقَّبَ .
חָקַק ١ ، ٣	חָקַק	نَقَشَ . سَنَّ قانونا . صَوَّرَ .
חָקַר ١ ، ٢ ، ٣	חָקַר	فَحَصَ . امْتَحَنَ .
חָרֵב ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥ ، ٦	חָרֵב	يَبِسَ . أَبادَ . دَمَّرَ . خَرِبَ .
חָרַג ١	חָרַג	قَفَزَ . وَثَبَ .
חָרַד ١ ، ٥	חָרַד	فَزِعَ . انْزَعَجَ . أفزَعَ .
חָרָה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	חָרָה	احْتَرَقَ . سَخِطَ .
חָרַךְ ١	חָרַךְ	شَوَى . حَمَّصَ . قَلَى .
חָרַם ٥ ، ٦	הֶחֱרִים	سَبَّلَ . أتْلَفَ . صادَرَ . حَرَّمَ .
חָרַף ١ ، ٢ ، ٣	חֵרֵף	أهان . ذَمَّ . خاطَرَ .

חָרַץ ١، ٢	חָרַץ	قَطَعَ . سَنَّ حُكْمًا .
חָרַק ١	חָרַק	حَرَّقَ الأسنان من الغيظ .
חָרַר ١، ٢	חָרַר	احْتَرَقَ . تأجَّجَ . توهَّجَ .
חָרַשׁ ١، ٢، ٥، ٧	חָרַשׁ	حَرَثَ . قَطَعَ . نَقَشَ . ظَنَّ . تفكَّرَ . أصَمَّ .
חָרַת ١	חָרַת	نَقَشَ . نَقَرَ .
חָשַׁב ١، ٢، ٣، ٧	חָשַׁב	حَسَبَ . افْتَكَرَ . فَكَّرَ . اعْتَبَرَ . أحْصَى . عَدَّ .
חָשָׁה ١، ٥	חָשָׁה	سَكَتَ . صَمَتَ .
חָשַׁךְ ١، ٥	חָשַׁךְ	أظْلَمَ . عَتَّمَ .
חָשַׂךְ ١، ٢	חָשַׂךְ	مَنَعَ . امْتَنَعَ .
חָשַׁל ٢	נֶחֱשַׁל	طَرَّفَ .
חָשַׂף ١	חָשַׂף	كَشَفَ . قَشَرَ .
חָשַׁק ١، ٢، ٣، ٤	חָשַׁק	أحَبَّ . عَشِقَ . عَشَّقَ . مَكَّنَ .
חָתָה ١	חָתָה	جَمَعَ . جَرَفَ .
חָתַךְ ٢	נֶחְתַּךְ	قَطَعَ . تَقَطَّعَ .
חָתַל ٤، ٦	חִתֵּל	قَمَّطَ . لَفَّ . انْقَمَطَ .
חָתַם ١، ٢، ٣، ٥	חָתַם	خَتَمَ . قَفَلَ . انْخَتَمَ . انْقَفَلَ .
חָתַן ٧	הִתְחַתֵּן	تَصَاهَرَ . تأهَّلَ . تزوَّجَ .
חָתַף ١	חָתַף	اخْتَطَفَ .
חָתַר ١	חָתַר	حَفَرَ . نَقَبَ .
חָתַת ١، ٢، ٣، ٥	חָתַת	تَكَسَّرَ . خَافَ .

ט.

טַאטֵא ٣	טַאטֵא	كَنَسَ . كَسَحَ .
טָבַח ١	טָבַח	ذَبَحَ . قَتَلَ .
טָבַל ١، ٢	טָבַל	غَطَسَ . غاصَ . انْغَمَسَ بالماء .
טָבַע ١، ٤، ٦	טָבַע	غَرِقَ .
טָהֵר ١، ٣، ٤، ٧	טָהֵר	طَهَرَ . طَهُرَ . نَظُفَ .
טוֹב ١، ٥	הֵטִיב	طابَ . جادَ . حَسُنَ .
טָוָה ١	טָוָה	غَزَلَ . فَتَلَ .
טוּחַ ١، ٢	טָח	لَطَّخَ . طَلَى .
טוּל ٥، ٦	הֵטִיל	أَخَذَ . تَناوَلَ . رَمَى . قَلْقَلَ .
טוּשׂ ١	טָשׂ	طارَ . حَلَّقَ . وَثَبَ .
טָחַן ١	טָחַן	طَحَنَ .
טִלְטֵל ٣	טִלְטֵל	نَقَلَ . قَذَفَ . رَمَى .
טָלַל ٣	טִלֵּל	غَطَّى . سَتَرَ . نَدَّى . رَطَّبَ . بَلَّلَ .
טָמֵא ١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٧	טִמֵּא	دَنَّسَ . وَسَّخَ . تَدَنَّسَ .
טָמָה ٢	נִטְמָה	حَقَّرَ .
טָמַן ١، ٢، ٥	טָמַן	أَخْفَى . خَبَّأَ . اخْتَفَى .
טָנַף ٣	טִנֵּף	وَسَّخَ . قذر .

טָעֹה ٥	הִטְעָה	أَخْطأَ . ضَلَّلَ . غَشَّ .
טָעֹם ١	טָעַם	ذَاقَ .
טָעֹן ١، ٤	טָעַן	حَمَلَ . حَمَّلَ .
טָפֹחַ ٣	טִפַּח	قَاسَ . قَدَّرَ . رَبَّى .
טָפֹל ١	טָפַל	أَتْهَمَ . اخْتَرَعَ . ضَمَّ .
טָפֹף ١	טָפַף	خَطَرَ . تَمَيَّلَ فى مشْيَتِه .
טָפֹשׁ ١	טָפַשׁ	غَلُظَ . تَخَشَّنَ .
טָרֹד ١	טָרַד	طَرَدَ . سَاقَ . أَجْلَى .
טָרֹחַ ٥	הִטְרִיחַ	تَعِبَ . جَهَدَ .
טָרֹף ١، ٢، ٤، ٥	טָרַף	مَزَّقَ . افْتَرَسَ .

ي

יָאֹב ١	יָאַב	أَرادَ . اشتاقَ .
יָאֹל ٢، ٥	נוֹאַל	تَبَلَّهَ . تَبَلَّدَ . حَمُقَ .
יָאֹשׁ ٢، ٣	נוֹאַשׁ	يَئِسَ . قَنَطَ .
יָבֹב ٣	יִבֵּב	نَاحَ . وَلْوَلَ . نَدَبَ .
יָבֹל ٥، ٦	הוֹבִיל	نَظَّفَ العُشْبَ . قَادَ .
יָבֹם ٣	יִבֵּם	تَزَوَّجَ بأَرْمَلَةِ الأخ .

יָבֵשׁ	١ ، ٣ ، ٥	יָבֵשׁ	جَفَّ . يَبِسَ . ذَبُلَ . أَذْبَلَ .
יָגָה	٣ ، ٥	יָגָה ، הוֹגָה	أَحْزَنَ . كَدَّرَ .
יָגַע	١ ، ٣ ، ٥	יָגַע	كَدَّ . تَعِبَ . أَتْعَبَ .
יָגֹר	١	יָגוֹר	خافَ . خَشِيَ .
יָדָה	١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	יָדָה	رَمَى . أَلْقَى .
יָדַע	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	יָדַע	عَرَفَ . تَمَيَّزَ . عَرَّفَ .
יָהַב	١	יָהַב	أَعْطَى . وَهَبَ .
יָהַד	٧	הִתְיַהֵד	تَهَوَّدَ . صارَ يَهُودِيًّا .
יָזַם	١	יָזַם .	فَكَّرَ . دَبَّرَ .
יָחַד	١ ، ٣	יָחַד	لَحِقَ . وَحَّدَ . عاشا معا : الرجل مع المرأة .
יָחַל	٢ ، ٣ ، ٥	הוֹחִיל	اِنْتَظَرَ . صَبَرَ . خاب أمله .
יָחַם	١ ، ٣	יָחַם	سَخِنَ . تَوَحَّمَتْ . حَبِلَتْ .
יָחַס	٧	הִתְיַחֵס	نَسَبَ الى . دَلَّ على أصله .
יָטַב	١ ، ٥	יָטוֹב ، יָטַב	اِسْتَحْسَنَ طابَ . صَلُحَ .
יָכַח	٢ ، ٥ ، ٦ ، ٧	הוֹכִיחַ	جادَلَ . لامَ . حَكَمَ . وَبَّخَ .
יָכֹל	١	יָכֹל	قَدَرَ . استطاع .
יָלַד	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	יָלַד	وَلَدَ . وُلِدَ .
יָלַךְ	١ ، ٥	הָלַךְ	ذَهَبَ .

יָלַל	٥	הֵילִיל	بَكَى . نَاحَ . وَلْوَلَ .
יָמַן	٥	הֵימִין	يَامَنَ . ذهب به ذات اليمين .
יָמַר	٧	הִתְיַמֵּר	بَدَّلَ . غَيَّرَ . افتخر . تَبَاهَى .
יָנָה	١ ، ٥	יָנָה	ظَلَمَ . أساء . خَدَعَ .
יָנַק	١ ، ٥	יָנַק	مَصَّ . رَضَعَ . أَرْضَعَ .
יָסַד	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٦	יָסַד	أَسَّسَ . أقام . تَأَسَّسَ .
יָסַךְ	١	יָסַךְ	صَبَّ . سَكَبَ .
יָסַף	١ ، ٢ ، ٥	יָסַף	زَادَ . ضَمَّ . أضافَ .
יָסַר	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	יָסַר	أَدَّبَ . عَذَّبَ . تَأَدَّبَ . عُوقِبَ . رَبَطَ .
יָעַד	١ ، ٢ ، ٥ ، ٦	יָעַד	عَيَّنَ . تَشَاوَرَ . اسْتَدْعَى .
יָעָה	١	יָעָה	كَنَسَ .
יָעַט	١	יָעַט	غَطَّى . أَلْبَسَ .
יָעַל	٥	הוֹעִיל	سَاعَدَ . عَضَّدَ .
יָעַף	١ ، ٦	יָעַף	تَعِبَ . تَعَنَّى .
יָעַץ	١ ، ٢ ، ٧	יָעַץ	نَصَحَ . أشارَ على .
יָפָה	١ ، ٣ ، ٧	יָפָה	حَسُنَ . ظَرُفَ .
יָפַח	٧	הִתְיַפֵּחַ	تَنَهَّدَ . لَهَثَ .
יָפַע	٥	הוֹפִיעַ	بَرَقَ . أضاء . تَجَلَّى .

יָצָא ١ ، ٥ ، ٦	יָצָא	خَرَجَ . انْطَلَقَ . أَخْرَجَ . أَثْمَرَ .
יָצַב ٢ ، ٥ ، ٦ ، ٧	נִצַּב	وَقَفَ . تَوَقَّفَ .
יָצַג ٥ ، ٦	הִצִּיג	وَضَعَ . عَرَضَ . أَقامَ .
יָצַע ٥ ، ٦	הִצִּיעַ	بَسَطَ . فَرَشَ . عَرَضَ .
יָצַק ١ ، ٥ ، ٦	יָצַק	صَبَّ . سَبَكَ .
יָצַר ١ ، ٢ ، ٤ ، ٦	יָצַר	خَلَقَ . صَوَّرَ . تَضَيَّقَ . تَكَوَّنَ .
יָצַת ١ ، ٢ ، ٥	יָצַת	أَشْعَلَ . أَضْرَمَ .
יָקַד ١ ، ٦	יָקַד	أَحْرَقَ . احْتَرَقَ . أَوْقَدَ .
יָקַע ٥ ، ٦	הוֹקִיעַ	تَخَلَّعَ . عَلَّقَ . صَلَبَ .
יָקַף ٥	הִקִּיף	أحاطَ . دارَ .
יָקַץ ١	יָקַץ	اسْتَيْقَظَ . تَيَقَّظَ .
יָקַר ١ ، ٥	יָקַר	تَوَقَّرَ . وَقَّرَ . عَزَّزَ . أَكْرَمَ .
יָקַשׁ ١ ، ٢	יָקַשׁ	كادَ . كَمَنَ . أَوْقَعَ فى الشَّرَكِ .
יָרֵא ١ ، ٢ ، ٣	יָרֵא	خافَ . رَعَبَ . تَجَلَّلَ . كُرِّمَ .
יָרַד ١ ، ٥ ، ٦	יָרַד	نَزَلَ . انْحَدَرَ . وَقَعَ .
יָרָה ١ ، ٢ ، ٥	יָרָה	أَطْلَقَ . رَمَى . اطَّعَنَ .
יָרַט ١	יָרַט	نَحِسَ . شَأَمَ . انْدَفَعَ . هَجَمَ .
יָרַע ١	יָרַע	رَجَفَ . رَعَشَ . ارْتَعَدَ . خافَ .

יָרַק ١	יָרַק	بَصَقَ .
יָרַשׁ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	יָרַשׁ	وَرِثَ. أَعْدَمَ . مَلَكَ . افْتَقَرَ . اغْتَصَبَ .
יָשַׁב ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	יָשַׁב	جَلَسَ . سَكَنَ . تَوَطَّنَ . أَجْلَسَ .
יָשַׁט ٥	הוֹשִׁיט	مَدَّ . بَسَطَ .
יָשַׁם ١	יָשַׁם	اسْتَوْحَشَ . خَرِبَ . (ذهب الناس عنه) .
יָשַׁן ١ ، ٢ ، ٣	יָשֵׁן	نَامَ . رَقَدَ . قَدِيمٌ . أَرْقَدَ . أَنَامَ .
יָשַׁע ٢ ، ٥	נוֹשַׁע	خَلَصَ . تَخَلَّصَ . خَلَّصَ . سَاعَدَ .
יָשַׁר ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥	יָשַׁר	عَدَلَ . عَدَّلَ . سَوَّى . اعْتَدَلَ .
יָתַר ٢ ، ٥	נוֹתַר	تَبَقَّى . تَرَكَ .

כ.

כָּאַב ١ ، ٥	כָּאַב	وَجِعَ . أَلِمَ . أَوْجَعَ . حَزَّنَ .
כָּאָה ٢ ، ٥	נִכְאָה	ضَعُفَ . تَعَذَّبَ . تَأَلَّمَ .
כָּבַד ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	כָּבֵד	ثَقُلَ . تَعَظَّمَ . احْتَرَمَ . ثَقَّلَ . تَبَاهَى .
כָּבָה ١ ، ٣	כָּבָה	طَفِئَ . انْطَفَأَ .
כָּבַס ٣ ، ٤ ، ٦	כִּבֵּס	غَسَلَ . غُسِلَ . انْغَسَلَ .
כָּבַר ٥	הִכְבִּיר	نَخَلَ . غَرْبَلَ .
כָּבַשׁ ١ ، ٢ ، ٣	כָּבַשׁ	مَلَكَ . انْتَصَرَ . دَاسَ . أُخْضِعَ . أَخْضَعَ .

כָּהֹה ١ ، ٣	כָּהָה	ضَعُفَ . رَخِيَ .
כָּהֹן ٣	כִּהֵן	خَدَمَ الكاهن فى بيت المقدس .
כָּוֹה ٢	נִכְוָה	كَوَى . اكْتَوَى . احْتَرَقَ .
כּוּל ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥	כָּל	كَالَ . قَاسَ . احْتَوَى . شَمِلَ .
כּוּן ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	כֵּן	اسْتَعَدَّ . هَيَّأَ . كَوَّنَ . تَهَيَّأَ . عَدَّلَ . أحْضَرَ .
כָּזֹב ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	כָּזַב	كَذَبَ . خَدَعَ . انْخَدَعَ . نَشِفَ . كَذَّبَ .
כָּחֹד ٢ ، ٣ ، ٥	נִכְחַד	فَنِيَ . أخْفَى . أنْكَرَ .
כָּחֹל ١	כָּחַל	كَحَّلَ .
כָּחֹשׁ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	כָּחַשׁ	تَجَدَّدَ . ضَعُفَ . أنْكَرَ . مَاقَ .
כָּלֹא ١ ، ٢	כָּלָא	أبْقَى . مَنَعَ . زال . انْقَطَعَ . حَبَسَ .
כָּלֹה ١ ، ٣ ، ٤	כָּלָה	تَمَّ . تَمَّمَ . أكْمَلَ . أفْنَى .
כָּלֹל ١	כָּלַל	احْتَوَى . أكْمَلَ .
כָּלֹם ٢ ، ٥ ، ٦	נִכְלַם	تَحَشَّمَ . أخْجَلَ .
כָּמֹהַּ ١	כָּמַהּ	اشْتَهَى . تَمَنَّى . اشْتَاقَ .
כָּמֹס ١	כָּמַס	أخْفَى . سَتَرَ .
כָּמֹר ٢	נִכְמַר	سَخَّنَ . أحْمَى .
כָּנֹה ٢	כִּנָּה	سَمَّى . لَقَّبَ .
כָּנֹס ١ ، ٣ ، ٧	כָּנַס	جَمَعَ . اجْتَمَعَ .
כָּנֹעַ ٢ ، ٥	נִכְנַע	خَضَعَ . تَخَضَّعَ . طَاعَ . أخْضَعَ .

כָּנֹף	٢	נִכְנַף	خفِيَ . احْتَجَبَ .
כָּסֹה	١، ٢، ٣، ٤، ٧	כָּסָה	غَطَّى . تغطَّى .
כָּסֹל	١	כָּסַל	جَنَّ . جَهِلَ .
כָּסֹם	١	כָּסַם	قَصَّ الشعر . جَزَّ .
כָּסֹס	١	כָּסַס	عَدَّ . حَسَبَ .
כָּסֹף	١، ٢	כָּסַף	شَهِيَ . رَغِبَ .
כָּעֹס	١، ٣، ٥	כָּעַס	غَضِبَ . أغْضَبَ . غَضَّبَ .
כָּפֹה	١	כָּפָה	أَخْضَعَ . تَغَلَّبَ .
כָּפֹל	١، ٢	כָּפַל	طَوَى . لَفَّ . كَرَّرَ .
כָּפֹן	١	כָּפַן	جاعَ . لَوَى .
כָּפֹף	١، ٢	כָּפַף	حَنَى . الزَمَ . عَطَّفَ .
כָּפֹר	١، ٣، ٤، ٧	כָּפַר	غَطَّى . طَلَى . أنكَرَ . كَفَرَ . مَسَحَ . سامَحَ .
כָּפֹשׁ	٥	הִכְפִּישׁ	مَلأَ . ضَيَّقَ . غَطَّى .
כַּרְבֵּל	٤	כִּרְבֵּל	نَخَلَ . غَرْبَلَ .
כָּרֹה	١، ٢	כָּרָה	حَضَرَ . ابتاعَ . تجوَّفَ . أَوْلَمَ .
כַּרְכֵּר	٣	כִּרְכֵּר	رَقَصَ . وَثَبَ .
כַּרְסֵם	٣	כִּרְסֵם	قَضَمَ .
כָּרֹעַ	١، ٥	כָּרַע	رَكَعَ . سَجَدَ .

כָּרֹת ١، ٢، ٤، ٥، ٦	כָּרַת	قَطَعَ . هلكَ . انقطع . أعْدِمَ .
כָּשֹׁה ١	כָּשָׂה	سَمِنَ . ضَخُمَ .
כָּשֹׁל ١، ٢، ٥، ٦	כָּשַׁל	عَثَرَ . أخْطأ . ضَلَّلَ .
כָּשֹׁף ٣	כִּשֵּׁף	سَحَرَ . فَتَنَ .
כָּשֹׁר ١، ٥	כָּשֵׁר	عَدَلَ . سَعِدَ . حَضَّرَ .
כָּתֹב ١، ٢، ٣	כָּתַב	كتب . انكتب . رَسَمَ .
כָּתֹם ٢	נִכְתַּם	تَبَقَّعَ . توَسَّخَ .
כָּתֹר ٣، ٥	כִּתֵּר	أحاطَ . طَوَّقَ .
כָּתֹשׁ ١	כָּתַשׁ	دَقَّ . سَحَقَ .
כָּתֹת ١، ٣، ٤، ٧	כָּתַת	ضَرَبَ . داس . اتْلَفَ . قَهَرَ . خَرِبَ .

ל

לָאֹה ١، ٢، ٥	לָאָה	تَعِبَ . أتْعَبَ .
לָאֹט ١	לָאַט	غَطَّى . سَتَرَ . تَكَلَّمَ بهدُوءٍ .
לָבֹב ٢، ٣	נִלְבַּב	تَعَقَّلَ . غَضِبَ . سَحَرَ . سَلَبَ القلب . عَجَنَ .
לָבֹט ٢	נִלְבַּט	اتْعَبَ . سَقَطَ . زَعَجَ .
לָבֹן ١، ٥، ٧	לָבַן	لَبَّنَ . صَنَعَ اللبن . بَيَّضَ . غَسَلَ . طَهَّرَ .
לָבֹשׁ ١، ٤، ٥	לָבַשׁ	أَلْبَسَ . تَكَسَّى .

לָהֹה	١ ، ٧	לָהַהּ	خَرِبَ . حَمِقَ حَماقَةً .
לָהֹט	١ ، ٣	לָהַט	اشْتَعَلَ . أضرم النار .
לָהֹם	٧	הִתְלַהֵם	هَمَسَ .
לָוֹה	١ ، ٢ ، ٥	לָוָה	وَصَلَ . استعار . رافَقَ . أقْرَضَ . أعارَ .
לוּז	١ ، ٢ ، ٥	לָז	تَجَنَّبَ . بَعُدَ .
לוּט	١ ، ٥	לָט	غَطَّى . سَتَرَ .
לוּן	١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	לָן	بات . اشتكى . آوَى . تَشَكَّى .
לוּעַ	١ ، ٣ ، ٥	לָע	ابتَلَعَ . تَلَجلَجَ .
לוּץ	١ ، ٥	לָץ	سَخِرَ . ضَحِكَ .
לוּשׁ	١	לָשׁ	عَجَنَ .
לָחֹךְ	١ ، ٣	לָחַךְ	لَعَقَ . لَحِسَ .
לָחֹם	١ ، ٢	לָחַם	أَكَلَ . حارَبَ .
לָחֹץ	١ ، ٢	לָחַץ	ضايَقَ .
לָחֹשׁ	٣ ، ٧	לִחֵשׁ	هَمَسَ .
לָטֹשׁ	١ ، ٤	לָטַשׁ	طَرَقَ . سَنَّ السَّيْفَ وغيره .
לָכֹד	١ ، ٢ ، ٧	לָכַד	سَبَى . أَسَرَ . استولى . اشْتَبَكَ .
לָמֹד	١ ، ٣ ، ٤	לָמַד	تَعَلَّمَ . عَلَّمَ .
לָעֹב	٥	הִלְעִיב	سَخِرَ . ضَحِكَ .

לָעֹג ١ ، ٢ ، ٥	לָעַג	سَخِرَ . هَزِئَ .
לָעֹז ١	לָעַז	افترى على . تَهْتَهَ .
לָעֹט ٥	הִלְעִיט	أكل بشراهة .
לָפֹת ١ ، ٢	לָפַת	حَضَنَ . أحاط . تلوَّى . التفت .
לָקֹחַ ١ ، ٢ ، ٤ ، ٦ ، ٧	לָקַח	أَخَذَ . أُخِذَ . اشتَعَلَ .
לָקֹט ١ ، ٣ ، ٤ ، ٧	לָקַט	لَقَطَ . جَمَعَ . تَجَمَّعَ . اجْتَمَعَ .
לָקֹק ١ ، ٣	לָקַק	لَعِقَ .
לָקֹשׁ ٣	לִקֵּשׁ	جَمَعَ . تأخَّرَ .
לָשֹׁן ٣ ، ٥	לִשֵּׁן	افترى على . ثَلَبَ . تَشَكَّى .

מ.

מָאֹן ٣	מֵאֵן	رَفَضَ . أَبَى .
מָאֹס ١ ، ٢	מָאַס	حَقَّرَ . أهان . ذَلَّ .
מָאֹר ٥	הַמְאִיר	شَكَّ . عَفَّنَ .
מָגֹן ٣	מִגֵּן	سَلَّمَ . أعْطَى .
מָגֹר ٣	מִגֵּר	جَدَلَ . أعْدَمَ .
מָדֹד ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	מָדַד	قاسَ . مَدَّ . بَسَطَ . قِيسَ . تبَسَّطَ .
מָהֹל ١	מָהַל	مَزَجَ . خَلَطَ . طاهر . عَذَّرَ .

מַהֲמֵהַּ ٧	הִתְמַהְמֵהַּ	أبطأ . تمهّل .
מָהַר ١ ، ٢ ، ٣	מָהַר	أسرع . عجّل . أعجل .
מוּג ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	מָג	ذاب. ذوب. ضعف. رجف. أذاب .
מוּט ١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	מָט	تمايل . تحرّك . ألقى . تزعزع .
מוּךְ ١	מָךְ	احتاج . افتقر . خفّض .
מוּל ١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	מָל	ختن . اختتن . قطع . أهلك .
מוּשׁ ١ ، ٥	מָשׁ	سافر . لمس . شعر . ارتحل .
מוּת ١ ، ٣ ، ٥ ، ٦	מֵת	مات . توفّي . قتل . أعدم .
מָחָא ١	מָחָא	دقّ . صفّق .
מָחָה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	מָחָה	نشّف . محا . تمحّق .
מָחַץ ١	מָחַץ	جرح . ضرب .
מָחַק ١	מָחַק	طعن . قطع . محا .
מָטַר ٢ ، ٥	נִמְטַר	ارتوى . أمطر .
מָכַךְ ١ ، ٢ ، ٦	מָכַךְ	غاب . زال . خسف . انحطّ .
מָכַר ١ ، ٢ ، ٧	מָכַר	باع . انباع . سلّم نفسه .
מָלֵא ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	מָלֵא	ملأ . امتلأ . فاض . تمّم . ملئ .
מָלַח ١ ، ٢ ، ٤ ، ٦	מָלַח	ملح . أملح . تبدّد .
מָלַט ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	נִמְלַט	خلص من . خلّص . تخلّص .

מָלךְ ١ و ٢ و ٥ و ٦	מָלַךְ	مَلَكَ . تَمَلَّكَ . تَشاوَرَ . نَدِمَ .
מָלל ١ و ٢ و ٣ و ٧	מָלַל	حَكَّ . ذَبُلَ . تَكَلَّمَ .
מָלץ ٢	נִמְלַץ	نَعِمَ . لَذَّ . فَصُحَ .
מָלק ١	מָלַק	قَطَعَ الرأس لَوْيًا .
מָנה ١ و ٢ و ٣ و ٤	מָנָה	عَدَّ . وَظَّفَ . عُدَّ . عَيَّنَ .
מָנע ١ و ٢	מָנַע	مَنَعَ . امْتَنَعَ .
מָסה ٥	הִמְסָה	ذَوَّبَ .
מָסךְ ١	מָסַךְ	سَكَبَ . مَزَجَ .
מָסס ١ و ٢ و ٥	מָסַס	ذابَ . ذَوَّبَ . أرْعَبَ .
מָסר ١ و ٢	מָסַר	سَلَّمَ . أعْطى .
מָעד ١ و ٥	מָעַד	زَلِقَ . أزْلَقَ . تَمايَلَ .
מָעט ١ و ٣ و ٥	מָעַט	قَلَّ . نَقَصَ .
מָעךְ ١ و ٤	מָעַךְ	حَطَّمَ . سَحَقَ . رَضَّضَ .
מָעל ١	מָעַל	خالَفَ . أجْرَمَ .
מָצא ١ و ٢ و ٥	מָצָא	وَجَدَ . وُجِدَ . أوْجَدَ . قَدَّمَ .
מָצץ ١	מָצַץ	مَصَّ . امْتَصَّ .
מָקק ٢ و ٥	נָמַק	ذابَ . تَلِفَ .
מָרד ١	מָרַד	تَمَرَّدَ . ثارَ . عارَضَ .

מָרֹא ٠	הִמְרִיא	طارَ . ارتفعَ . سمنَ . علفَ .
מָרֹה ١ ، ٥	מָרָה	خالفَ . تمرَّدَ . عصى . خرج عن الطاعة .
מָרֹחַ ١	מָרַח	فركَ . دهنَ .
מָרֹט ١ ، ٢ ، ٤	מָרַט	نتفَ . نزعَ الريش وغيره . سنَّ . شحذَ . أحدَّ .
מָרֹץ ٢ ، ٥	נִמְרַץ	فسَّرَ . وضَّحَ . أجبرَ .
מָרֹק ١ ، ٤	מָרַק	صقلَ . فركَ . شحذَ . سنَّ . أحدَّ .
מָרֹר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٩	מָרַר	مرَّرَ . مرُرَ . غضبَ . أحزنَ .
מָשֹׁה ١ ، ٥	מָשָׁה	أخرجَ . سحبَ .
מָשֹׁחַ ١ ، ٢	מָשַׁח	دهنَ . مسحَ .
מָשֹׁךְ ١ ، ٢ ، ٤	מָשַׁךְ	جرَّ . شدَّ . سحبَ .
מָשֹׁל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	מָשַׁל	حكمَ . تسلَّطَ . شبَّهَ . تشابهَ . تمثَّلَ .
מָשֹׁשׁ ١ ، ٣ ، ٥	מָשַׁשׁ	حسَّ . لمسَ . مسَّ .
מָתֹחַ ١	מָתַח	مدَّ . بسطَ .
מָתֹק ١ ، ٥	מָתַק	حلا . طابَ . لذَّ .

נ.

נָאֹם ١	נָאַם	تكلَّمَ . خطبَ .
נָאֹף ١ ، ٣	נָאַף	زنى . فسقَ . فسُقَ .

נָאַץ ١ ، ٣ ، ٤	נָאַץ	كَرِهَ . شَتَمَ . حقّرَ .
נָאַק ١	נָאַק	تَنَهَّدَ .
נָאַר ٣	נֵאֵר	أَبْطَلَ .
נָבָא ٢ ، ٧	נִבָּא	تَنَبَّأَ . أَنْبَأَ .
נָבַח ١	נָבַח	نَبَحَ .
נָבַט ٣ ، ٥	נִבַּט	أَزْهَرَ . فرَّخَ . نَظَرَ .
נָבַל ١ ، ٣	נָבַל	ذَبُلَ . أَذْبَلَ . ضَعُفَ . نَجَّسَ .
נָבַע ١ ، ٥	נָבַע	فَاضَ . سالَ . نَبَعَ .
נָגַד ٥ ، ٦	הִגִּיד	أَخْبَرَ . قِيلَ . قاد .
נָגַה ١ ، ٥	נָגַה	أضاء . لَمَعَ . نَوَّرَ .
נָגַח ١ ، ٣ ، ٧	נָגַח	نَطَحَ . ضَرَبَ . تَشاجَرَ .
נָגַן ١ ، ٣	נָגַן ، נִגֵּן	غَنَّى .
נָגַע ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	נָגַע	لَمَسَ . ضَرَبَ . وَصَلَ . جاء .
נָגַף ١ ، ٢ ، ٧	נָגַף	ضَرَبَ . وَجِعَ . انْجَرَحَ .
נָגַר ٢ ، ٥ ، ٦	נִגַּר	هَطَلَ . نَزَلَ . بَسَطَ .
נָגַשׁ ١ ، ٢ ، ٥ ، ٦ ، ٧	נָגַשׁ	اقْتَرَبَ . قدم . قربَ .
נָגַשׂ ١ ، ٢	נָגַשׂ	ضَغَطَ . ظَلَمَ .
נָדַב ١ ، ٧	נָדַב	تبرَّعَ . دَفَعَ المالَ .

נָדַד ١ ، ٥ ، ٦	נָדַד	تحرّك . جال . نقل .
נָדָה ٣	נָדָה	أبعد . أحرم .
נָדַח ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥ ، ٦	נָדַח	دفع . انطرد . ضلّل .
נָדַף ١ ، ٢	נָדַף	شتّت . أبعد . طُرِد .
נָדַר ١	נָדַר	نذر . أعطى عهداً .
נָהַג ١ ، ٣	נָהַג	قاد . سيّر . تعوّد . اعتاد .
נָהָה ١ ، ٢	נָהָה	تأوّه . تنهّد .
נָהַל ٣ ، ٧	נִהֵל	قاد . دبّر . سار . سلك .
נָהַם ١	נָהַם	زمجر . زأر .
נָהַק ١	נָהַק	نهق (الحمار) . صرخ .
נָהַר ١	נָהַר	فاض . سال . أضاء . أنار .
נוֹא ٥	הֵנִיא	منع . أبطل .
נוֹב ١ ، ٣	נָב	لفظ . غنّى .
נוֹד ١ ، ٥ ، ٧	נָד	تمايل . ناح . لفظ .
נָוָה ١ ، ٥	נָוָה	سكن . تحسّن . حسن .
נוּחַ ١ ، ٥ ، ٦	נָח	استراح . سكن . أهدأ . حطّ .
נוּם ١	נָם	نام . نعس .
נוּן ٢	נָן	نبت . أثمر .

נוּס	١ ، ٥	נָס	هَرَبَ . فَرَّ . أَبْعَدَ .
נוּעַ	١ ، ٢ ، ٥	נָע	تَحَرَّكَ . حَرَّكَ . ارْتَعَشَ . جَالَ .
נוּף	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	נָף	هَزَّ . قَامَ .
נוּץ	٣ ، ٦	נִצֵּץ	لَمَعَ . زَهَّرَ . أَضَاءَ .
נָזָה	١ ، ٥	נָזָה	رَشَّ . ذَرَّ . بَذَّرَ .
נָזַח	١	נָזַח	تَنَحَّى . تَجَنَّبَ .
נָזַל	١ ، ٥	נָזַל	سَالَ . صَبَّ .
נָזַר	١ ، ٢ ، ٥	נָזַר	كَفَّ . أَبْعَدَ . فَصَلَ .
נָחָה	١ ، ٥	נָחָה	قَادَ . أَرْشَدَ . دَلَّ .
נָחַל	١ ، ٣ ، ٥ ، ٦ ، ٧	נָחַל	مَلَكَ . وَرِثَ . وَرَّثَ .
נָחַם	٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	נִחַם	نَدِمَ . تَابَ . عَزَّى . سَلَّى .
נָחַשׁ	٣	נִחֵשׁ	حَزَرَ . تَفَاءَلَ . أَنْبَأَ بِالسِّحْرِ .
נָחַת	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	נָחַת	نَزَلَ . نَزَّلَ . أَثَّرَ .
נָטָה	١ ، ٢ ، ٥	נָטָה	مَدَّ . مَالَ . امْتَدَّ .
נָטַל	١ ، ٣	נָטַל	أَخَذَ . وَضَعَ . حَطَّ .
נָטַע	١ ، ٢	נָטַע	غَرَسَ . مَكَّنَ . غُرِسَ .
נָטַף	١ ، ٥	נָטַף	تَقَطَّرَ . نَزَلَ . صَبَّ .
נָטַר	١	נָטַר	حَرَسَ . نَظَرَ .

נָטַשׁ ١، ٢، ٤	נָטַשׁ	تَرَكَ . رَحَبَ . وَسِعَ .
נָכָא ٢	נְכָא	مَضْرُوبٌ . مُصابٌ .
נָכָה ٢، ٣، ٤، ٥، ٦	נִכָּה	ضُرِبَ . نَقَصَ . ضَرَبَ .
נָכַל ١، ٣، ٧	נָכַל	خَتَلَ . احْتالَ .
נָכַר ٢، ٣، ٥، ٧	נִכַּר	ظَهَرَ . تَفَرَّدَ . أَخْفَى . عَرَفَ . تَنَكَّرَ .
נָלָה ٥	הִנְלָה	تَمَّمَ . أَكْمَلَ .
נָמַל ١، ٢	נָמַל	خَتَنَ .
נָסַג ١، ٥، ٦	נָסַג	تَقَهْقَرَ . نَقَلَ .
נָסָה ٣	נִסָּה	جَرَّبَ . تَجَرَّبَ .
נָסַח ١، ٢	נָסַח	قَلَعَ . خَرَّبَ . تَقَلَّعَ .
נָסַךְ ١، ٢، ٣، ٥، ٦	נָסַךְ	صَبَّ . سَيَّحَ . مُسِحَ .
נָסַס ٣، ٧	נִסֵּס	تَلِفَ . نَفَخَ . خَفَقَ (العَلَمَ) . لَمَعَ .
נָסַע ١، ٢، ٥	נָסַע	سَافَرَ . ارْتَحَلَ . قَلَعَ . رَحَّلَ .
נָסַק ١	נָסַק	طَلَعَ .
נָעַל ١، ٥	נָעַל	غَلَقَ . نَعَلَ . أَلْبَسَ الأحذية .
נָעַם ١	נָעַם	تَلَطَّفَ . تَلَذَّذَ . أَنْعَمَ .
נָעַר ١، ٢، ٣، ٧	נָעַר	زَمْجَرَ . زَأَرَ . حَرَّكَ . يَقِظَ .
נָפַח ١، ٤، ٥	נָפַח	نَفَخَ . أَبْعَدَ . غَمَّ .

נָפַל ١ ، ٥ ، ٧	נָפַל	سَقَطَ . رَمَى . كَفَّ . سَجَدَ . هَجَمَ .
נָפַץ ١ ، ٣ ، ٤	נָפַץ	تَشَتَّتَ . جَزَّأَ . تَحَطَّمَ .
נָפַשׁ ٢	נִפַּשׁ	اسْتَرَاحَ .
נָצָה ١ ، ٢ ، ٥	נָצָה	طَارَ . هَرَبَ .
נָצַח ٣	נִצַּח	غَلَبَ . انْتَصَرَ .
נָצַל ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦ ، ٧	נִצַּל ، נִצּוֹל	خَلَصَ . تَخَلَّصَ . هَرَبَ . سَلَبَ . قَلَعَ .
נָצַר ١	נָצַר	حَرَسَ . أَخْفَى .
נָקַב ١ ، ٢	נָקַב	نَقَبَ . لَعَنَ . نَقَّبَ .
נָקָה ٢ ، ٣	נִקָּה	بَرِيَ . ذَكِيَ . نَظَّفَ . تَبَرَّأَ .
נָקַם ١ ، ٢ ، ٦ ، ٧	נָקַם	نَقِمَ . أَخَذَ بالثأر . انْتَقَمَ .
נָקַע ١	נָקַע	دار . تَخَلَّعَ .
נָקַף ١ ، ٣ ، ٥	נָקַף	دار . قَطَعَ . أَحَاطَ .
נָקַר ١ ، ٣ ، ٤	נָקַר	نَقَرَ . نَقَبَ . نَقَشَ .
נָקַשׁ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	נָקַשׁ	نَصَبَ أُحْبُولَةً . قَبَضَ . ضَرَبَ . تَعَدَّى .
נָשָׁא ٢ ، ٥	נִשָּׁא	كَبَسَ . ضَغَطَ . أَقْرَضَ . خَدَعَ .
נָשָׂא ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	נָשָׂא	رَفَعَ . حَمَّلَ . ارتفعَ . تَكَبَّرَ .
נָשַׁב ١ ، ٥	נָשַׁב	نَفَخَ . هَبَّ . طَرَدَ . دَفَعَ .
נָשַׂג ٥	הִשִּׂיג	بَلَغَ . أَدْرَكَ .

נָשֹׁה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	נָשָׁה	أقْرَضَ . نَسِيَ . طَلَبَ . أنْسَى .
נָשֹׁךְ ١ ، ٣ ، ٥	נָשַׁךְ	عَضَّ . أقْرَضَ بفائدة .
נָשֹׁל ١ ، ٣	נָשַׁל	سَقَطَ . اسْتَخْرَجَ . طَرَدَ .
נָשֹׁם ١	נָשַׁם	تَنَسَّمَ . تَنَفَّسَ .
נָשֹׁף ١	נָשַׁף	نَفَخَ . تَنَسَّمَ .
נָשֹׁק ١ ، ٣ ، ٥	נָשַׁק	قَبَّلَ . تَسَلَّحَ . لَمَسَ .
נָשֹׁר ١	נָשַׁר	سَقَطَ . هَبَطَ .
נָשֹׁת ١ ، ٢	נָשַׁת	ضَعُفَ .
נָתֹחַ ٣	נִתַּח	قَطَعَ .
נָתֹךְ ١ ، ٢ ، ٥ ، ٦	נָתַךְ	سَالَ . جَرَى . سَيَّلَ . صَبَّ .
נָתֹן ١ ، ٢ ، (	נָתַן	أعطى . وَضَعَ . سَلَّمَ .
נָתֹס ١	נָתַס	هَدَّ . خَرَبَ .
נָתֹץ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٦	נָתַץ	خَرَبَ . هَدَمَ . هَدَّ . أتْلَفَ .
נָתֹק ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	נָתַק	قَطَعَ . خَلَعَ . انقلَعَ . كَسَرَ .
נָתֹר ١ ، ٣ ، ٥	נָתַר	تَحَرَّكَ . نَطَّ . وَثَبَ . حَلَّ . فَكَّ .
נָתֹשׁ ١ ، ٢ ، ٦	נָתַשׁ	قَلَعَ . خَرَبَ . هَدَمَ . انْقَلَعَ . أضْعَفَ .

ס.

סָאן	١	סָאַן	هَاجَ .
סָבָא	١	סָבָא	سَكِرَ .
סָבַב	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	סָבַב	دَارَ . أحاط . تَسَبَّبَ . سَبَّبَ .
סָבַךְ	١ ، ٤	סָבַךְ	حَبَكَ . شَبَكَ . جَدَلَ . عَقَدَ . تَشَبَّكَ .
סָבַל	١ ، ٤ ، ٧	סָבַל	حَمَلَ . قَاسَى . حَمَّلَ . ثَقُلَ .
סָגַד	١	סָגַד	سَجَدَ . رَكَعَ .
סָגַר	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	סָגַר	أقفل . أغلق . أُغْلِقَ . سَلَّمَ . مَلَّكَ .
סוּג	١ ، ٢ ، ٦	סָג	سَيَّجَ .
סוּךְ	١ ، ٥	סָךְ	مَسَحَ . دَهَنَ .
סוּף	١ ، ٥	סָף	انقطعَ . هَلَكَ . أتلفَ . أهْلَكَ .
סוּר	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	סָר	دَارَ . نَقَلَ . خَلَعَ . نَزَعَ .
סָחַב	١	סָחַב	سَحَبَ . جَرَّ .
סָחָה	٢	סִחֵה	وَسَّخَ .
סָחַף	١ ، ٢	סָחַף	رَفَعَ . كَنَّسَ .
סָחַר	١	סָחַר	دَارَ . طافَ . جالَ . تاجَرَ . باعَ واشْتَرَى .
סִית	١	הֵסִית	حَرَّضَ . أضلَّ .

סָכֹךְ ١، ٣، ٥، ٦	סָכַךְ	غَطَّى . سَتَرَ . ظَلَّلَ .
סָכֹל ٢، ٣، ٥	נִסְכַּל	جَهِلَ .
סָכֹן ١، ٢، ٥	סָכַן	أفادَ . نَفَعَ . تَعَوَّدَ . أَلِفَ .
סָכֹר ٢، ٣	נִסְכַּר	سَدَّ . أقفل .
סָכֹת ٥	הִסְכִּית	أَصْغَى . سَمِعَ .
סָלֹא ٤	סָלָא	قُدِّرَ .
סָלֹד ٣	סִלֵּד	إكْتَوَى . تَوَجَّعَ .
סָלֹה ١، ٣، ٤	סָלָה	دَاسَ . حَقَّرَ .
סָלֹחַ ١، ٢	סָלַח	سامَحَ . صَفَحَ . غَفَرَ .
סָלֹל ١، ٣، ٧	סָלַל	رَفَعَ . طَرَّقَ . دَاسَ . ظَلَمَ . تَعَدَّى . تَلاعَبَ .
סָלֹף ٣	סִלֵּף	أتْلَفَ . فَسَّدَ . أَضَلَّ .
סָמֹךְ ١، ٢، ٣	סָמַךְ	سَنَدَ . حَمَى . إعْتَمَدَ .
סָמֹן ٢	נִסְמַן	رُسِمَ . عُلِمَ .
סָמֹר ١، ٢	סָמַר	إرْتَجَّ . إزْبَأَرَّ . سَمَّرَ .
סָעֹד ١	סָעַד	ساعَدَ . عَضَدَ . قَوَّى .
סָעֹף ٣	סֵעֵף	رَمَى . هَدَّ . قَصَفَ . تَشَعَّبَ .
סָעֹר ١، ٢، ٤	סָעַר	عَصَفَ . غَضَبَ . رَمَى . شَتَّتَ .
סָפֹד ١، ٢	סָפַד	حَزِنَ . نَاحَ . نَدَبَ .

סָפָה ١ ، ٢ ، ٥	סָפָה	أضَافَ . أتْلَفَ . قَطَعَ . خَرَبَ . إنْقَطَعَ .
סָפַח ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	סָפַח	اضافَ . شارَكَ . إنضَمَّ . وَصَلَ .
סָפַן ١	סָפַן	غَطَّى . سَتَرَ .
סָפַף ٧	הִסְתּוֹפֵף	قَعَدَ (على عتبة الدار) .
סָפַק ١	סָפַק	دَقَّ . أقنَعَ . صَفَقَ . كَفَى . قَدَّمَ .
סָפַר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤	סָפַר	كَتَبَ . حَسَبَ . حَكَى . أخْبَرَ .
סָקַל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤	סָקַל	رَجَمَ .
סָרַח ١ ، ٢	סָרַח	إمْتَدَّ . فَسُدَ .
סָרַר ١	סָרַר	خالَفَ . غاصَ . خَلَعَ الطاعة .
סָתַם ١ ، ٢ ، ٣	סָתַם	سَدَّ . أخْفَى .
סָתַר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	סָתַר	هَدَّ . ضَرَبَ . أهْلَكَ . أخْفَى . إخْتَفَى .

ע .

עָבַד ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥	עָבַד	إشْتَغَلَ . خَدَمَ . فَلَحَ . زَرَعَ . حَرَثَ . شَغَّلَ .
עָבָה ١	עָבָה	دَسِمَ . سَخُمَ . غَلَّظَ .
עָבַט ١ ، ٣ ، ٥	עָבַט	رَهَنَ . اسْتَعَارَ . إنْعَطَفَ . أعَارَ .
עָבַר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	עָבַר	مَرَّ . ذَهَبَ . اقفل . نَقَّلَ . تَغَضَّبَ . سَخَطَ .
עָבַשׁ ١	עָבַשׁ	تَعَفَّنَ .
עָבַת ٣	עִבֵּת	عَرْقَلَ . أضَلَّ .

עָגַב	١	עָגַב	تحبب . تدلل .
עָגַן	٢	נֶעֱגַן	ربط . كتف . ترك .
עָגַם	١	עָגַם	تحزن .
עָדָה	١ ، ٥	עָדָה	مر . قدم . نقل . جمل . زين .
עָדַן	٧	הִתְעַדֵּן	دلل . تلذذ .
עָדַף	١ ، ٥	עָדַף	زاد .
עָדַר	٢ ، ٣	נֶעְדַּר	نظم . أهمل . عزق الأرض . منع .
עוב	٥	הֵעִיב	غيم .
עוד	٣ ، ٥ ، ٦ ، ٧	עִוֵּד	أحاط .
עִוֵּד	٣	עִוֵּד	أحاط . قوى . شجع . إنتهض .
עָוָה	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	עָוָה	أثم . أخطأ . قلب . أفسد .
עוז	٥	הֵעִיז	قوى .
עִוֵּל	٣	עִוֵּל	عوج . ظلم .
עון	٣	עוֹנֵן	غيم . سحر . تفاءل .
עוף	١ ، ٣ ، ٥ ، ٦ ، ٧	עָף	طار . رفرف .
עוק	٥	הֵעִיק	ضيق . ضغط .
עור	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	עָר	أيقظ . استيقظ . خوف . تنبه .
עוש	١	עָשׁ	استعجل . أسرع .

עות ١	עָת	تَكَلَّمَ . حَدَّثَ .
עוּת ٣ ، ٤ ، ٧	עִוֵּת	أَضَلَّ . لَوَى . رَجَّ . تَلِفَ .
עָזֹב ١ ، ٢ ، ٤	עָזַב	تَرَكَ . هَجَرَ . قَوَّى .
עָזֹז ١ ، ٢ ، ٥	עָזַז	عَزَّزَ . قَوَّى .
עָזֹק ٣	עִזֵּק	عَزَقَ . نَظَّفَ .
עָזֹר ١ ، ٢ ، ٥	עָזַר	ساعَدَ . عَضَّدَ .
עָטֹה ١ ، ٥	עָטָה	لَفَّ . غَطَّى .
עָטֹף ١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	עָטַף	غَطَّى . لَفَّ .
עָטֹר ١ ، ٣ ، ٥	עִטֵּר	أحاطَ . تَوَّجَ . كَلَّلَ .
עָיֹט ٥	הֵעִיט	أطارَ .
עָיֹן ١	עָיַן	كَرِهَ .
עָיֹף ١	עָיֵף	تَعِبَ .
עָכֹס ٣	עִכֵּס	شَخْشَخَ .
עָכֹר ١ ، ٢	עָכַר	عَكَّرَ . أقْلَقَ .
עָלֹה ١ ، ٢ ، ٥ ، ٦ ، ٧	עָלָה	طَلَعَ . قَدَّمَ . عَلَّى . أصْعَدَ . ارْتَفَعَ .
עָלֹז ١	עָלַז	فَرِحَ . طَرُبَ .
עָלֹל ٣ ، ٧	עֹלֵל	صَنَعَ . عَمِلَ . أهانَ . هَتَكَ . أضَرَّ .
עָלֹם ٢ ، ٥ ، ٧	נֶעֱלַם	إخْتَفَى . اخْفَى . إنْسَحَبَ .

עלס ١ ، ٢ ، ٧	עָלַס	فَرِحَ . سُرَّ . انْشَرَحَ .
עלע ٣	עִלְעַ	حَسَا . تَحَسَّا . شَرِبَ .
עלף ٤ ، ٧	עֻלַּף	سَقِمَ . غَشِيَ . أُغْمِيَ عليه .
עלץ ١	עָלַץ	فَرِحَ . سُرَّ .
עמד ١ ، ٥ ، ٦	עָמַד	وَقَفَ . أَوْقَفَ . أقام . قيَّمَ .
עמל ١	עָמַל	اشْتَغَلَ . تَعِبَ .
עמם ١ ، ٦	עָמַם	جَمَعَ .
עמס ١ ، ٥	עָמַס	حَمَلَ . تَحَمَّلَ . حَمَّلَ .
עמק ١ ، ٥	עָמַק	عَمُقَ . عَمَّقَ . تَعَمَّقَ .
עמר ٣ ، ٧	עִמֵּר	رَبَطَ . حَزَمَ . ضَمَّ .
ענג ٤ ، ٧	עִנֵּג	دَلَّلَ . سَلَّى . سُرَّ . تَلَذَّذَ .
ענד ١	עָנַד	رَبَطَ .
ענה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	עָנָה	جَاوَبَ . رَدَّ على . شَهِدَ . ضَايَقَ . صَامَ .
ענן ٣	עִנֵּן	تَفَاءَلَ . نَجَّمَ . غَيَّمَ .
ענק ١ ، ٥	עָנַק	أَحَاطَ . مَنَحَ . وَهَبَ .
ענש ١ ، ٢	עָנַשׁ	عَاقَبَ .
עסס ١	עָסַס	ضَغَطَ . عَصَرَ .
עפל ٤ ، ٥	עֻפַּל	جَسَرَ . تَجَاسَرَ .

עפר ٣	עִפֵּר	رَشَق بالتُّراب .
עצב ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	עָצַב	حَزِنَ . تكَدَّرَ . كَدَّرَ . تحَزَّنَ .
עצה ١	עָצָה	غَمَّضَ . أطْبَقَ (العيْن) .
עצל ٢	נֶעֱצַל	كَسِلَ .
עצם ١ ، ٣ ، ٥	עָצַם	أَغْلَقَ . قوّى . غَمَّضَ العين .
עצר ١ ، ٢	עָצַר	أَغْلَقَ . سَدَّ . مَنَعَ . سَجَنَ . إنْمَنَعَ .
עקב ١ ، ٣	עָקַב	وَعَرَ . أعْرَجَ .
עקד ١	עָקַד	رَبَطَ .
עקל ٤	עֻקַל	غَيَّبَ . لَوى .
עקר ١ ، ٢ ، ٣	עָקַר	خَلَعَ . قَلَعَ . انْقَلَعَ . أتلفَ . أَهْلَكَ .
עקש ١ ، ٢ ، ٣	עִקֵּשׁ	أضَلَّ . فَسَدَ .
ערב ١ ، ٥ ، ٧	עָרַב	تاجَرَ . كَفَلَ . تكَفَّلَ . ضَمِنَ . اختلط . رَهَنَ.
ערג ١	עָרַג	اشتاق .
ערה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	עָרָה	كَشَفَ . صَبَّ . تعَرّى . إنْتَشَرَ .
ערך ١ ، ٥	עָרַךְ	رَتَّبَ . أَعَدَّ . صَفَّ . قَدَّرَ . ثَمَّنَ .
ערל ١ ، ٢	עָרַל	غَلَقَ . قَفَلَ .
ערם ١ ، ٢ ، ٥	עָרַם	مَكَرَ . خَدَعَ . كَوَّمَ .
ערף ١	עָרַף	تكَدَّسَ . تكَوَّمَ . ماكَرَ .

עָרַץ ١،٢،٥	עָרַץ	خَوَّفَ . أرْعَبَ . جَلَّلَ . وَقَّرَ .
עָרַק ١	עָרַק	هَرَبَ . فَرَّ .
עַרְעֵר ٣،٧	עַרְעֵר	كَشَفَ . هَدَّ . خَرَّبَ . هَدَمَ .
עָשָׂה ١،٢،٣،٤	עָשָׂה	عَمِلَ . صَنَعَ . نَالَ . عَصَرَ . إنْفَعَلَ .
עָשַׁן ١	עָשֵׁן	دَخَّنَ .
עָשַׁק ١،٤	עָשַׁק	ظَلَمَ . نَهَبَ . غَدَرَ . إنْظَلَمَ .
עָשַׂק ٧	הִתְעַשֵּׂק	تَشَاجَرَ . تَخَاصَمَ .
עָשַׁר ١،٥،٧	עָשַׁר	تَغَنَّى . أثْرَى . مَوَّلَ . أغْنَى .
עָשַׂר ١،٣،٥	עִשֵּׂר	عَشَّرَ . دَفَعَ العُشْرَ .
עָשַׁשׁ ١	עָשַׁשׁ	خَسَفَ . ذَهَبَ نورهَ .
עָשַׁת ١،٧	עָשַׁת	لَمَعَ .
עָתַד ٣،٧	עִתֵּד	حَضَّرَ . جَهَّزَ . اسْتَعَدَّ . تأهَّبَ .
עָתַם ٢	נֶעְתַּם	احْتَرَقَ . إضْطَرَمَ .
עָתַק ١،٥	עָתַק	سَبَقَ . تَقَدَّمَ . شَابَ . انْتَقَلَ .
עָתַר ١،٢،٥	עָתַר	صَلَّى . التَمَسَ . أكْثَرَ . إسْتَجَابَ .

פ .

פָּאָה ٥	הַפְּאִיא	بَدَّدَ . شَتَّتَ .
פָּאַר ٣، ٧	פֵּאֵר	زَيَّنَ . حَسَّنَ . تباهى . التَقَطَ . تَفَخَّرَ .
פָּגַע ١، ٥	פָּגַע	قابَلَ . ضَرَبَ . التَمَسَ . قَتَلَ .
פָּגַשׁ ١، ٢، ٣	פָּגַשׁ	قابَلَ . التَقَى .
פָּדָה ١، ٢، ٥، ٦	פָּדָה	فَدَى . افْتَدَى . فَكَّ . بَاعَ .
פָּדַע ١	פָּדַע	فَدَى . فَكَّ .
פוּג ١، ٢	פָּג	ضَعُفَ . زالَ .
פוּחַ ١، ٥	פָּח	نَفَخَ . هَبَّ . تَكَلَّمَ . حَرَّضَ .
פוּן ١	פָּן	تَرَدَّدَ . تَشَكَّكَ .
פוּץ ١، ٢، ٣، ٥، ٧	פָּץ	تَشَتَّتَ . انفجرَ . شَتَّتَ . تَحَطَّمَ .
פוּק ١، ٥	פָּק	تَحَرَّكَ . أَخْرَجَ .
פוּר ١، ٣، ٥، ٦، ٧	פָּר	إرْتَجَّ . كَسَرَ . حَطَّمَ . أَلْغَى . تَحَطَّمَ .
פוּשׁ ١، ٢	פָּשׁ	نَشَرَ . زاد . فاضَ . رَقَصَ . وَثَبَ .
פָּזַז ١، ٣	פָּזַז	قَوِيَ . رَقَصَ . وَثَبَ .
פָּזַר ١، ٢، ٣، ٤	פִּזֵּר	بَدَّدَ . بَذَّرَ . شَتَّتَ . تَشَتَّتَ .
פָּחַד ١، ٣، ٥	פָּחַד	خافَ . أَزْعَجَ . رَهَبَ . خَوَّفَ . أَرْهَبَ .

פָּחֹז ١	פָּחַז	أَسْرَعَ . عَجَّلَ .
פָּטֹר ١ ، ٥	פָּטַר	بَدَأَ . إفْتَتَحَ . أطْلَقَ . تَكَلَّمَ .
פָּכֹה ٣	פִּכָּה	رَشَحَ . سَالَ . نَزَلَ .
פָּלֹא ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	נִפְלָא	صَعُبَ . فرَّقَ . أدْهَشَ . أعْجَبَ . تَعَجَّبَ .
פָּלֹג ٢ ، ٣	נִפְלַג	انْقَسَمَ . قَسَّمَ . جَزَّأَ .
פָּלֹה ٢ ، ٥	נִפְלָה	تَمَيَّزَ . مَيَّزَ .
פָּלֹחַ ١ ، ٣	פָּלַח	شَقَّ . نَقَبَ .
פָּלֹט ١ ، ٣ ، ٥	פָּלַט	خَلَصَ . نَجَا . أنْقَذَ . خَلَّصَ . وَضَعَ .
פָּלֹל ٣ ، ٧	פִּלֵּל	ظَنَّ . حَكَمَ . صَلَّى .
פָּלֹס ٣	פִּלֵּס	مَهَّدَ . وَزَنَ .
פָּלֹץ ٧	הִתְפַּלֵּץ	تَزَعْزَعَ . ارْتَجَّ .
פָּלֹשׁ ٧	הִתְפַּלֵּשׁ	تَمَرَّغَ .
פָּנֹה ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	פָּנָה	إلْتَفَتَ . دَارَ . فَرَّغَ . أخْلَى . دَوَّرَ .
פָּנֹק ٣	פִּנֵּק	دَلَّلَ . فَنَّقَ .
פָּסֹג ٣	פִּסֵּג	عَلَّا . رَفَعَ .
פָּסֹחַ ١ ، ٢ ، ٣	פָּסַח	تَخَطَّى . نَطَّ . عَرِجَ . قَفَزَ . عُرِّجَ .
פָּסֹל ١	פָּסַל	نَحَتَ . نَقَرَ .
פָּסֹס ١	פַּס	تَمَّ . كَمَلَ .

פָּעֹה ١	פָּעָה	صَاحَ . صَرَخَ .
פָּעֹל ١	פָּעַל	فَعَلَ . عَمِلَ .
פָּעֹם ٢ ، ٣ ، ٧	נִפְעַם	خَبَطَ . حَرَّكَ .
פָּעֹר ١	פָּעַר	انْزَعَجَ . رَجَّ .
פָּצֹה ١	פָּצָה	فَتَحَ . فَغَرَ فَمَهُ . أَنْقَذَ . خَلَّصَ .
פָּצֹחַ ١ ، ٣	פָּצַח	هَتَفَ . كَسَّرَ .
פָּצֹל ٣	פִּצֵּל	قَشَّرَ . جَرَدَ العود قشره .
פָּצֹם ١	פָּצַם	شَقَّ . كَسَرَ .
פָּצֹעַ ١	פָּצַע	جَرَحَ . شَقَّ اللَّحْمَ .
פָּצֹר ١ ، ٥	פָּצַר	أَلَحَّ .
פָּקֹד ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	פָּקַד	بَحَثَ . عَدَّ . نَظَّمَ . وَكَّلَ . أَمَرَ . وَهَبَ . حَشَدَ . افْتَقَدَ . عَاقَبَ . نَقَصَ . عُدَّ . حُسِبَ . أَوْدَعَ . انْحَسَبَ .
פָּקֹחַ ١ ، ٢	פָּקַח	فَتَحَ . تَفَتَّحَ .
פָּרֹא ٥	הִפְרִיא	أَثْمَرَ .
פָּרֹד ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	פָּרַד	قَسَّمَ . انْفَصَلَ . رَمَى .
פָּרֹה ١ ، ٥	פָּרָה	أَثْمَرَ . نَمَا . زَادَ .
פָּרֹחַ ١ ، ٥	פָּרַח	أَزْهَرَ . نَبَتَ . أَنْبَتَ .

פָּרֹט	١	פָּרַט	دَقَّ . قرَعَ .
פָּרֹם	١	פָּרַם	قَطَعَ . مَزَّقَ .
פָּרֹס	١ ، ٥	פָּרַס	قَطَعَ . قَسَمَ . قَسَّمَ . شَقَّ .
פָּרֹעַ	١ ، ٢ ، ٥	פָּרַע	فَكَّ . حَلَّ . كَشَفَ . قَطَعَ . أَبْطَلَ . فَسَدَ .
פַּרְפֵּר	٣	פִּרְפֵּר	تَحَطَّمَ .
פָּרֹץ	١ ، ٢ ، ٤ ، ٧	פָּרַץ	هَدَّ . كَسَرَ . انتَشَرَ . نَهَضَ . تَمَرَّدَ .
פָּרֹק	١ ، ٣ ، ٧	פָּרַק	نَزَعَ . فَدَى . كَسَرَ . نَسَفَ . ذُبِلَ .
פָּרֹשׁ	١ ، ٢ ، ٤ ، ٥	פָּרַשׁ	فَسَّرَ . أَوْضَحَ . مَيَّزَ . فَصَلَ .
פָּרֹשׂ	١ ، ٢ ، ٣	פָּרַשׂ	نَشَرَ . فَتَّتَ . فَرَشَ . تَشَتَّتَ . بَسَطَ .
פָּשֹׂה	١	פָּשָׂה	انْتَشَرَ .
פָּשֹׁחַ	٣	פִּשַּׁח	مَزَّقَ .
פָּשֹׁט	١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	פָּשַׁט	جَرَّدَ . سَلَخَ . نَشَرَ . مَدَّ . خَلَعَ .
פָּשֹׁעַ	١ ، ٢	פָּשַׁע	جَرَمَ . أَخْطَأَ .
פָּשֹׂעַ	١	פָּשַׂע	تَخَطَّى . دَاسَ . رَفَسَ .
פָּשֹׂק	١ ، ٣	פָּשַׂק	فَسَّجَ . فَرَّجَ . فَتَّحَ .
פָּתֹחַ	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	פָּתַח	فَتَحَ . بَدَأَ . أَطْلَقَ . نَقَشَ . انحَلَّ . انفَكَّ .
פָּתֹה	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	פָּתָה	أَغْرَى . اقنَعَ . خُتِلَ .
פָּתֹל	٢ ، ٧	נִפְתַּל	ضَفَرَ . فَتَلَ .
פָּתֹר	١	פָּתַר	فَسَّرَ .
פָּתֹת	١.	פָּתַת	فَتَّتَ . كَسَرَ .

צ.

צָבֹא ١، ٥	צָבָא	احتشد . اجتمع . حارب .
צָבֹה ١، ٥	צָבָה	ورم . انتفخ . نفخ . نفّخ .
צָבֹט ١	צָבַט	حزم .
צָבֹעַ ١	צָבַע	صبغ .
צָבֹר ١	צָבַר	كوّم .
צָדֹה ١، ٢	צָדָה	إصطاد . تعمّد .
צָדֹק ١، ٢، ٣، ٥، ٧	צָדַק	برئ . زكّى . برّأ . اعتذر . تنصّل .
צָהֹב ٦	הִצְהַב	لمع . إصفرّ . صار ذا صفرة .
צָהֹל ١، ٥	צָהַל	فرح . طرب . أضاء . أنار .
צָהֹר ٥	הִצְהִיר	عصر . برق .
צוֹד ١، ٣	צָד	حاد . قبض . أغوى .
צָוֹה ٣، ٤	צִוָּה	أمر . أمِر . أوحى . أوحي .
צָוֹחַ ١	צָוַח	صاح . صرخ .
צוֹם ١	צָם	صام .
צוֹף ١، ٥	צָף	عام . عوّم . غمر .
צוֹק ٥، ٦	הֵצִיק	صبّ . ضايق . لزّ .

צוּר ١ ، ٢ ، ٥	צָר	أحاطَ . ضايقَ . صَرَّ . رَبَطَ . لَزَّ . صَوَّرَ .
צָחַח ١	צָחַח	نَشِفَ . يَبِسَ . عَطِشَ .
צָחַק ١ ، ٣	צָחַק	ضَحِكَ . لَعِبَ .
צַיִד ٧	הִצְטַיֵּד	تَزَوَّدَ . اتَّخَذَ الزاد للسفر .
צִיץ ١ ، ٥	צָץ	أزْهَرَ . نَظَرَ . أنارَ . أبْرَقَ .
צַיָּר ٧	הִצְטַיֵּר	صَوَّرَ .
צִית ٥	הִצִּית	حَرَقَ . أوْقَدَ .
צָלָה ١	צָלָה	صَلَى . شَوَى .
צָלַח ١ ، ٥	צָלַח	نَجَحَ . تَيَسَّرَ . عَدَّى . مَرَّ . نَزَلَ . أوْحَى .
צָלַל ١ ، ٢ ، ٥	צָלַל	غَرِقَ . ظَلَّلَ .
צָלַע ١	צָלַע	عَرَجَ .
צָמֵא ١	צָמֵא	عَطِشَ .
צָמַד ٢ ، ٤ ، ٥	נִצְמַד	قفل . ألِقَ . شَدَّ . التَقَ . مَرَّنَ .
צָמַח ١ ، ٣ ، ٥	צָמַח	نَبَتَ .
צָמַק ١	צָמַק	يَبِسَ . جَفَّ . نَشِفَ .
צָמַת ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	צָמַת	قَطَعَ . أهْلَكَ .
צָנַח ١	צָנַח	مالَ . نَزَلَ .
צָנַם ١	צָנַם	نَشِفَ . ضَعُفَ .

צָנֹעַ ١، ٥	צָנַע	أخفى . إستتر . تواضع .
צָנֹף ١	צָנַף	لفّ .
צָעֹד ١، ٥	צָעַד	خطا . سار . مشى
צָעֹה ١، ٣	צָעָה	ترنّح . جال .
צָעֹן ١	צָעַן	سافر . زال . تقلقل .
צָעֹק ١، ٢، ٣، ٥	צָעַק	صاح . صرخ . زعق . اجتمع . جمع
צָעֹר ١	צָעַר	صغر .
צָפֹד ١	צָפַד	نشف . جفّ . لصق .
צָפֹה ١، ٣، ٤	צָפָה	نظر . إنتظر . رجا .
צָפֹן ١، ٢، ٥	צָפַן	كنز . أخفى .
צַפְצֵף ٣	צִפְצֵף	غرّد . صفّر .
צָפֹר ١	צָפַר	دار . التفت . رجع . بكّر.
צָרֹב ٢	נִצְרַב	احترق .
צָרֹחַ ١، ٥	צָרַח	صرخ .
צָרֹף ١، ٢، ٣	צָרַף	نظّف . طهّر .
צָרֹר ١، ٤، ٥	צָרַר	صرّ . ربط . ضايق . أحاط .

ק

קבב ١	קַב	لَعَنَ . سَبَّ .
קבל ٣، ٥	קִבֵּל	قَبِلَ . رَضِيَ . قابَلَ .
קבע ١	קָבַע	ضَرَبَ . نَهَبَ . ظَلَمَ .
קבץ ١، ٢، ٣، ٤، ٧	קָבַץ	جَمَعَ . اجتَمَعَ .
קבר ١، ٢، ٣، ٤	קָבַר	قَبَرَ . دَفَنَ .
קדד ١	קָדַד	رَكَعَ . سَجَدَ .
קדח ١	קָדַח	أحْرَقَ .
קדם ٣، ٥	קִדֵּם	سَبَقَ . تَقَدَّمَ . قابَلَ .
קדר ١، ٥، ٧	קָדַר	أظْلَمَ . غَيَّمَ .
קדש ١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٧	קָדַשׁ	قَدُسَ . تَقَدَّسَ . قَدَّسَ .
קהה ١، ٣	קָהָה	ضَعُفَ . أضْعَفَ .
קהל ١، ٢، ٥	קָהַל	جَمَعَ . تَجَمْهَرَ . اجْتَمَعَ . جَمَّعَ .
קוא ١، ٥	קָא	قاءَ .
קוה ١، ٢، ٣	קָוָה	رَجا . أمَلَ .
קוט ١، ٢، ٧	קָט	كَرِهَ . خاصَمَ . تَخاصَمَ .
קום ١، ٣، ٥، ٦، ٧	קָם	قامَ . وَقَفَ . انتَصَبَ . دامَ . انتَهَضَ . قاوَمَ .

קַיֵּם ٣	קַיֵּם	أثبتَ . أيّدَ .
קוֹן ٣	קוֹנֵן	ناحَ . حزنَ . ندبَ .
קוּץ ١ ، ٥	קָץ	كرِهَ . تضايقَ . استيقظَ . صحى .
קוּר ١ ، ٥	קָר	نقرَ . حفرَ . فاضَ . تدفّقَ .
קָטֹל ١ ، ٧	קָטַל	قتلَ . انْقتلَ .
קָטֹן ١ ، ٥	קָטַן	صغِرَ . صغّرَ .
קָטֹף ١ ، ٢	קָטַף	قطفَ . قلعَ .
קָטֹר ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦	קִטֵּר	بخّرَ . تبخّرَ . أحرقَ .
קָלֹה ١ ، ٢ ، ٥	קָלָה	شوى . انْحرقَ . حقّرَ . أهانَ .
קַרְקֵר ٣	קַרְקֵר	هدَّ . هدمَ . خرّبَ .
קָלֹל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	קַל	خفَّ . قلَّ . سبَّ . لعنَ . خفّفَ .
קָלֹס ٣ ، ٧	קִלֵּס	هزأ . سخرَ .
קָלֹעַ ١ ، ٢	קָלַע	قذفَ بالمقلاع .
קַלְקֵל ٣ ، ٧	קִלְקֵל	حرّكَ . هزَّ .
קָמֹט ١ ، ٤	קָמַט	تجعّدَ . انْقلعَ .
קָמֹל ١	קָמַל	يبسَ . ذبلَ . انْقطعَ .
קָמֹץ ١	קָמַץ	قبضَ .
קַנֹּא ٣ ، ٥	קִנֵּא	غارَ . كادَ . أغاظَ .

קָנֹה ١،٢،٥	קָנָה	اشْتَرى . كَوَّنَ . هيَّأ .
קָנֹן ٣	קִנֵּן	عَشَّشَ .
קָסֹם ١	קָסַם	سَحَرَ . تفاءَلَ
קָסֹס ٣	קִסֵּס	قَصَّ . قطَفَ .
קָעֹעַ ٣،٧	קִעְקַע	هدَمَ . قلَبَ رأسا على عقب. قَلَعَ . أَضَجَّ . صاحَ (الدِّيك) . انقلَعَ .
קָפֹא ١،٥	קָפָא	جمَدَ . تجمَّدَ .
קָפֹץ ١،٢،٣	קָפַץ	نطَّ . وَثَبَ . قفَزَ . أقفل . رقَّصَ .
קָצֹב ١	קָצַב	قَصَّ . قطَعَ .
קָצֹה ١،٣،٥	קָצָה	قطَعَ . قَصَّ . نَقَصَ . خَصَّصَ .
קָצֹעַ ٥	הִקְצִיעַ	قطَعَ .
קָצֹף ١،٥،٧	קָצַף	غَضِبَ . سَخِطَ . غاضَبَ . سَخَّطَ .
קָצֹץ ١،٣،٤	קָצַץ	قَصَّ . قطَعَ .
קָצֹר ١،٣،٥	קָצַר	قَصَّرَ . قطَعَ . حَصَدَ .
קָרֹא ١،٢،٤،٥	קָרָא	دَعا . نادى. سَمَّى . قرأ .
קָרֹב ١،٢،٣،٥	קָרַב ، קָרֵב	قَرُبَ . قدَّمَ . اقترَبَ .
קָרֹה ١،٢،٣،٥	קָרָה	حدَثَ . قابَلَ . تجَلَّى . أوْجَدَ .
קָרֹחַ ١،٢،٥،٦	קָרַח	قَصَّ . صَلَعَ . تَصَلَّعَ .
קָרֹם ١	קָרַם	غطَّى . كسى .

קָרֹן ١ ، ٥	קָרַן	بَرَقَ . أضاءَ .
קָרֹס ٢	קָרַס	حَنَى . رَكَعَ .
קָרֹעַ ١ ، ٢	קָרַע	مَزَّقَ . شَقَّ . انقطَعَ .
קָרֹץ ١ ، ٤	קָרַץ	شَقَّ . قَطَعَ . تَهَيَّأَ .
קָרֹר ٥	הֵקֵר	بَرَّدَ .
קָשֹׁב ١ ، ٥	קָשַׁב	أصْغَى . تَسَمَّعَ .
קָשֹׁה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	קָשָׁה	قَسَا . صَلُبَ . صَعُبَ . صَلَّبَ .
קָשֹׁחַ ٥	הִקְשִׁיחַ	قَسَّى .
קָשֹׁר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	קָשַׁר	رَبَطَ . شَدَّ .
קָשֹׁשׁ ١ ، ٣ ، ٧	קָשַׁשׁ	لَمَّ . جَمَعَ .

ر .

רָאֹה ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	רָאָה	رَأى . نَظَرَ . ظَهَرَ . أظْهَرَ . تَرَاءى .
רָבֹד ١	רָבַד	فَرَشَ .
רָבֹה ١ ، ٣ ، ٥	רָבָה	كَثُرَ . زاد . كَثَّرَ .
רָבֹב ١ ، ٤	רָבַב	رَمَى بالمقلاع أو السَّهْم .
רָבֹךְ ٦	הֻרְבַּךְ	لُتَّ . عُجِنَ .
רָבֹעַ ١ ، ٤ ، ٥	רָבַע	رَبَضَ . رَقَدَ . أَرْقَدَ . جامع .

רָבֹץ ١ ، ٥	רָבַץ	رَبَضَ . أَرْبَضَ .
רָגֹז ١ ، ٥ ، ٧	רָגַז	غَضِبَ . أَغْضَبَ . تغَضَّبَ .
רָגֹל ١ ، ٣ ، ٥	רָגַל	افترى على . تَجَسَّسَ . مَرَّنَ .
רָגֹם ١	רָגַם	رَجَمَ .
רָגֹן ١ ، ٢	רָגַן	تَذَمَّرَ . تَظَلَّمَ .
רָגֹעַ ١ ، ٢ ، ٥	רָגַע	زَعْزَعَ . هَدَأَ . اسْتَرَاحَ . هَدَّأَ .
רָגֹשׁ ١	רָגַשׁ	ارتَعَشَ . تَحَرَّكَ .
רָדֹד ١ ، ٥	רָדַד	ضَغَطَ . بَسَّطَ . طَرَّقَ .
רָדֹה ١ ، ٣ ، ٥	רָדָה	حَكَمَ . تَسَلَّطَ . أَدَّبَ .
רָדֹם ٢	נִרְדַּם	نامَ . نَعَسَ .
רָדֹף ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦	רָדַף	جَرَى . رَكَضَ . تَعَدَّى . اضْطَهَدَ .
רָהֹב ١ ، ٥	רָהַב	خَوَّفَ . شَجَّعَ . أَثارَ .
רָהֹה ١	רָהָה	خافَ .
רִיב ١	רָב	تَخاصَمَ . تَشاجَرَ .
רוּד ١ ، ٥	רָד	نَزَلَ . وقع تحت الحِمْلِ .
רָוֹה ١ ، ٣ ، ٥	רָוָה	شَرِبَ . رَوِيَ . أَرْوَى .
רָוֹחַ ١ ، ٤	רָוַח	اتَّسَعَ . رَحُبَ .
רוּם ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧	רָם	طَلَعَ . صَعِدَ . ارتَفَعَ .

רוֹעַ ٤، ٥، ٧	רֹעָע	صاحَ . هتَفَ .
רוֹף ٤	רוֹפָף	تحرَّكَ . رَفَّ .
רוּץ ١، ٣، ٥، ٧	רָץ	جرَى . رَكَضَ .
רוּשׁ ١، ٣، ٤، ٥	רָשׁ	ضَعُفَ . فقُرَ .
רָזֹה ١، ٢	רָזָה	قَلَّ . صَغُرَ .
רָזֹם ١	רָזַם	خَلَخَ .
רָחֹב ١، ٢، ٥	רָחַב	اتَّسعَ .
רָחֹם ١، ٣، ٤	רָחַם	رَحِمَ .
רָחֹף ١، ٣	רָחַף	هَزَّ . رَفْرَفَ .
רָחֹץ ١، ٤، ٧	רָחַץ	غسَلَ . اغْتَسَلَ .
רָחֹק ١، ٣، ٥	רָחַק	بعُدَ . ابتَعَدَ . بعَّدَ .
רָחֹשׁ ١	רָחַשׁ	همَسَ . رَجَّ .
רָטֹב ١	רָטַב	رَطِبَ .
רָטֹה ١	רָטָה	طَرَحَ .
רֻטְפֵּשׁ ٤	רֻטֲפַשׁ	رَطِبَ . طَرِى .
רָטֹשׁ ٣، ٤	רִטֵּשׁ	حطَّمَ . قَطَعَ .
רֵיחַ ٥	הֵרִיחַ	شَمَّ .
רִיק ٥، ٦	הֵרִיק	فرَّغَ .

רִיר ١	רָר	سَالَ .
רָכֹב ١ ، ٥	רָכַב	رَكِبَ . رَكَّبَ .
רָכֹךְ ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥	רָכַךְ	رَطِبَ . رَطَّبَ .
רָכֹס ١	רָכַס	رَبَطَ . أَلْحَقَ .
רָכֹשׁ ١	רָכַשׁ	اِكْتَسَبَ .
רָמֹה ١ ، ٣	רָמָה	رَمَى . غَشَّ .
רָמֹם ١ ، ٢ ، ٧	רָמַם	اِرْتَفَعَ .
רָמֹס ١ ، ٢	רָמַס	دَاسَ .
רָנֹה ١	רָנָה	صَلَّ . طَنَّ .
רָנֹן ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	רָנַן ، רַן	غَنَّى . مَجَّدَ .
רָסֹס ١	רָסַס	سَحَقَ . حَطَّمَ .
רָעֹב ١ ، ٥	רָעֵב	جَاعَ . جَوَّعَ .
רָעֹד ١ ، ٥	רָעַד	اِرْتَعَدَ .
רָעֹה ١ ، ٥ ، ٧	רָעָה	رَعَى . تَرَافَقَ . صَاحَبَ . تَصَاحَبَ .
רָעֹל ٦	הָרְעַל	سَمَّمَ . اِرْتَعَدَ .
רָעֹם ١ ، ٥	רָעַם	رَعَدَ . إِرْتَعَشَ .
רָעֹעַ ١ ، ٢ ، ٧	רַע	حَطَّمَ . ضَرَّ . تَحَرَّكَ .
רָעֹף ١ ، ٥	רָעַף	رَعَفَ . سَالَ . تَقَطَّرَ .

רָעֹץ	١	רָעַץ	كَسَّرَ . أهلَكَ .
רָעֹשׁ	١ ، ٢ ، ٥	רָעַשׁ	أَرْعَشَ . تَزَعْزَعَ .
רָפֹא	١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	רָפָא	شَفَى . شُفِيَ .
רָפֹד	١ ، ٣	רָפַד	فَرَشَ . بَسَطَ .
רָפֹה	١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٧	רָפָה	رَخِيَ . أَرْخَى . أَضْعَفَ . قَلَّ عَزْمُهُ .
רָפֹס	١ ، ٢ ، ٧	רָפַס	ضَرَبَ . دَاسَ . تَوَاضَعَ .
רָפֹק	٧	הִתְרַפֵּק	مَالَ .
רָצֹד	٣	רִצֵּד	رَقَصَ . نَطَّ .
רָצֹה	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	רָצָה	رَضِيَ . قَبِلَ . أَرْضَى . وَفَّقَ . وافَقَ .
רָצֹחַ	١ ، ٢ ، ٣	רָצַח	قَتَلَ .
רָצֹעַ	١	רָצַע	ثَقَبَ . (الأُذن) .
רָצֹף	١	רָצַף	رَصَّعَ .
רָצֹץ	١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	רָצַץ	كَسَّرَ . حَطَّمَ . تَصادَمَ . تَخاصَمَ .
רָקֹב	١	רָקַב	تَسَوَّسَ . تَعَفَّنَ .
רָקֹד	١ ، ٣ ، ٥	רָקַד	رَقَصَ . قَفَزَ . رَقَّصَ .
רָקֹחַ	١ ، ٤ ، ٥	רָקַח	مَزَجَ . خَلَطَ .
רָקֹם	١ ، ٤	רָקַם	طَرَّزَ . شَكَّلَ .
רָקֹעַ	١ ، ٣ ، ٤ ، ٥	רָקַע	مَدَّ . طَرَّقَ .

רָקַק ١	רָקַק	بَصَقَ .
רָשַׁם ١	רָשַׁם	كَتَبَ . رَسَمَ . عَلَّمَ .
רָשַׁע ١ ، ٥	רָשַׁע	أَذْنَبَ . اسْتَذْنَبَ .
רָתַח ٣ ، ٤ ، ٥	רִתַּח	غَلَى .
רָתַם ١	רָתַם	أَسْرَجَ . (الفرس) .
רָתַק ٢ ، ٤	נִרְתַּק	تَقَيَّدَ . تَكَبَّلَ .

ש , (יְמָנִית)

שָׁאַב ١	שָׁאַב	إسْتَقَى . سَحَبَ (ماء) . شَرِبَ .
שָׁאַג ١	שָׁאַג	زَأَرَ . صَرَخَ .
שָׁאָה ١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	שָׁאָה	خَرِبَ . اسْتَوْحَشَ . تَخَرَّبَ .
שָׁאַט ١	שָׁאַט שְׁאָט	كَرِهَ . حَقَّرَ .
שָׁאַל ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	שָׁאַל	سَأَلَ . طَلَبَ . اسْتَعَارَ . أَعَارَ . سَلَّفَ .
שָׁאַף ١	שָׁאַף	اسْتَنْشَقَ . اشْتَاقَ . اسْتَوْحَشَ .
שָׁאַר ١ ، ٢ ، ٥	שָׁאַר	بَقِيَ . ظَلَّ . تَرَكَ .
שָׁבָה ١ ، ٢	שָׁבָה	سَبَى . نَهَبَ . أَسَرَ .
שָׁבַח ٣ ، ٥ ، ٧	שִׁבַּח , שִׁבֵּחַ	سَبَّحَ . حَمَدَ . هَدَّأَ . سَكَّنَ . تَسَبَّحَ .
שָׁבַע ٢ ، ٥	נִשְׁבַּע	حَلَفَ . أَقْسَمَ . أَحْلَفَ .

שָׁבֹץ ٣ ، ٤	שִׁבֵּץ	رَصَّعَ . طَرَّزَ .
שָׁבֹר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	שָׁבַר	كَسَرَ . انْكَسَرَ . كَسَّرَ . تَكَسَّرَ .
שָׁבֹת ١ ، ٢ ، ٥	שָׁבַת	اسْتَرَاحَ . كَفَّ عن العمل . أبْطَلَ .
שָׁגֹג ١	שָׁגַג	أخْطَأَ .
שָׁגֹה ١ ، ٥	שָׁגָה	غَلِطَ . غالَطَ .
שָׁגֹחַ ٥	הִשְׁגִּיחַ	نَظَرَ . راقَبَ .
שָׁגֹל ١ ، ٢ ، ٤	שָׁגַל	اضْطَجَعَ . زَنَى .
שָׁגֹעַ ٤ ، ٧	שֻׁגַּע	جُنَّ . تَجَنَّنَ .
שָׁדֹד ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٦	שָׁדַד	نَهَبَ . افْتَرَسَ . قَتَلَ . خَرَّبَ . تَهَدَّمَ .
שָׁדֹף ١	שָׁדַף	لَفَحَ . ضَرَبَ .
שׁוּב ١ ، ٣ ، ٥ ، ٦؟	שָׁב	رَجَعَ . عادَ . أرْجَعَ . أجابَ .
שָׁוֹה ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	שָׁוָה	ساوَى . شَبَّهَ . تَشَبَّهَ .
שׁוּחַ ١	שָׁח	حَنَى . مالَ .
שׁוּט ١ ، ٣ ، ٧	שָׁט	طافَ . جالَ . الْتَفَتَ . دار .
שָׁוֹעַ ٣	שִׁוַּע	صَرَخَ . اسْتَغاثَ .
שׁוּף ١	שָׁף	سَحَقَ . ضَرَبَ .
שׁוֹק ٣ ، ٥ ، ٧	שָׁקַק	عَطِشَ . رَوَى . فاضَ . اشتاقَ .
שׁוּר ١ ، ٣	שָׁר	نَظَرَ . حَسَدَ . كَمَنَ .

שִׁיר ١ ، ٣ ، ٥ ، ٦	שָׁר	غَنَّى . رَنَّمَ . دارَ . أحاطَ .
שִׁית ١ ، ٦	שָׁת	وَضَعَ . جَعَلَ .
שָׁזַף ١	שָׁזַף	أحْرَقَ . شَوَّطَ . تأمَّلَ . نَظَرَ .
שָׁזַר ٦	הָשְׁזַר	بَرَمَ .
שָׁחַד ١	שָׁחַד	رَشَى .
שָׁחָה ١ ، ٥ ، ٧	שָׁחָה	انْحَنَى . حَنَّى . عَطَفَ . تَحَنَّى . سَجَدَ .
שָׁחַח ١ ، ٢ ، ٥ ، ٧	שָׁחַח	حَنَى . تَخَضَّعَ . تَوَجَّعَ .
שָׁחַט ١ ، ٢	שָׁחַט	ذَبَحَ .
שָׁחַק ١	שָׁחַק	سَحَقَ . دَقَّ .
שָׁחַר ١ ، ٣	שָׁחַר	تَسَوَّدَ . بَحَثَ . فَتَّشَ . سَوَّدَ .
שָׁחַת ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦	נִשְׁחַת	فَسَدَ . فَسُدَ . أتلفَ .
שָׁטַח ١ ، ٣	שָׁטַח	نَشَرَ . نَشَّرَ .
שָׁטַף ١ ، ٢ ، ٤	שָׁטַף	شَطَفَ . فاضَ . شُطِفَ .
שָׁכַב ١ ، ٢ ، ٤ ، ٥ ، ٦	שָׁכַב	نامَ . رَقَدَ . اضْطَجَعَ . أنامَ .
שָׁכַח ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧	שָׁכַח	نَسِيَ . نُسِيَ . نَسَّى . تناسَى .
שָׁכַךְ ١ ، ٥	שָׁכַךְ	خَنَى . هَدَأَ . اهْدَأ . سَكَتَ . سَكَّنَ .
שָׁכַל ١ ، ٣ ، ٥	שָׁכַל	ثَكِلَ . أثْكَلَ .
שָׁכַם ٥	הִשְׁכִּים	بَكَّرَ . (فى الصباح) .

שָׁכֹן ١ ، ٣ ، ٥	שָׁכַן	سَكَنَ . حَلَّ . (بالمكان) . سَكَّنَ . أسْكَنَ .
שָׁכֹר ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧	שָׁכַר	سَكِرَ . أسكَرَ . تَساكَرَ .
שָׁלֹב ٤	שֻׁלָּב	شَبَّكَ .
שָׁלֹג ٥	הִשְׁלִיג	بَيَّضَ . (كالثلج) . بَرَّقَ .
שָׁלֹה ١ ، ٢ ، ٥	שָׁלָה	سَكَنَ . هدَأَ . قَلَعَ . نَزَعَ .
שָׁלֹחַ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	שָׁלַח	أَرسَلَ . أُرسِلَ . مَدَّ . طَلَّقَ . ألقَى . أحْرَقَ .
שָׁלֹט ١ ، ٥	שָׁלַט	تَسَلَّطَ . حَكَمَ .
שָׁלֹךְ ٥ ، ٦	הִשְׁלִיךְ	رَمَى . ألقَى . رُمِيَ . طُرِحَ .
שָׁלֹל ١ ، ٢ ، ٧	שָׁלַל	نَهَبَ . سَلَبَ .
שָׁלֹם ١ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦	שָׁלֵם	تَمَّ . سَعِدَ . وَفَى . عَوَّضَ . كافأ . سَلَّمَ . سَالَمَ .
שָׁלֹף ١	שָׁלַף	سَحَبَ .
שָׁלֹשׁ ٢ ، ٤	שִׁלֵּשׁ	ثَلَّثَ . ثُلِّثَ .
שָׁמֹד ٢ ، ٥	נִשְׁמַד	فَنِيَ . أتْلِفَ . أَتْلَفَ .
שָׁמֹט ١ ، ٢ ، ٥	שָׁמַט	رَمَى . طَرَحَ . تَرَكَ . سَبَّبَ .
שָׁמֹם ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٦ ، ٧	שָׁמַם	خَرِبَ . خَوَّفَ . أتْلَفَ . استَوْحَشَ . استَغرَبَ .
שָׁמֹן ١ ، ٥	שָׁמֵן	سَمِنَ . تَسَمَّنَ .
שָׁמֹעַ ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥	שָׁמַע	سَمِعَ . فَهِمَ . سُمِعَ . سَمَّعَ . جَمَعَ . أَسْمَعَ .
שָׁמֹר ١ ، ٢ ، ٣ ، ٧	שָׁמַר	حَفِظَ . راقَبَ . حُفِظَ . إحترَسَ .

שָׁנָה ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٧	שָׁנָה	كَرَّرَ . تَعَلَّمَ . غَيَّرَ . تَغَيَّرَ .
שָׁנַן ١ ، ٣ ، ٧	שַׁן	حَدَّ . سَنَّ . دَرَسَ . عَلَّمَ .
שָׁנַס ٣	שִׁנֵּס	تَحَزَّمَ .
שָׁסָה ١	שָׁסָה	نَهَبَ . حَرَّضَ .
שָׁסַס ١ ، ٢ ، ٣	שָׁסַס	سَلَبَ .
שָׁסַע ١ ، ٣	שָׁסַע	شَقَّ .
שָׁסַף ٣	שִׁסֵּף	قَطَّعَ .
שָׁעָה ١ ، ٧	שָׁעָה	اِلتَفَتَ . نَظَرَ . خَافَ . تَبَصَّرَ .
שַׁעֲשַׁע ٣ ، ٤ ، ٧	שִׁעֲשֵׁעַ	فَرَّحَ . أَلْعَبَ . تَفَرَّحَ .
שָׁעַע ٥	שָׁעַע	أفرَحَ .
שָׁעַן ٢	נִשְׁעַן	اِستَنَدَ . اِعتَمَدَ .
שָׁעַר ١	שָׁעַר	قَدَّرَ . أَصَرَّ .
שָׁפָה ٢ ، ٤	נִשְׁפָּה	هَدَأَ . سَكَنَ . عَلَا . نَعِمَ .
שָׁפַט ١ ، ٢	שָׁפַט	حَكَمَ . قَضَى . اِنْحَكَمَ .
שָׁפַךְ ١ ، ٢ ، ٤ ، ٧	שָׁפַךְ	صَبَّ . سَكَبَ . سَفَكَ . تَصَبَّبَ .
שָׁפַל ١ ، ٥	שָׁפֵל	تَوَاضَعَ . وَطِئَ . سَفَلَ . نَزَلَ .
שָׁפַר ١ ، ٢	שָׁפַר	حَسُنَ . حَسَّنَ . جَمَّلَ .
שָׁפַת ١	שָׁפַת	وَضَعَ .

שָׁקַד ١ ، ٤	שָׁקַד	راقَبَ . سَهَرَ على .
שָׁקָה ٤ ، ٥	שָׁקָה	سَقَى . رَوَى .
שָׁקַט ١ ، ٥	שָׁקַט	هَدَأ . استَرَاحَ .
שָׁקַל ١ ، ٢	שָׁקַל	وَزَنَ .
שָׁקַע ١ ، ٢ ، ٥	שָׁקַע	غَرِقَ . غَرَّقَ . سَكَنَ .
שָׁקַף ٢ ، ٥	נִשְׁקַף	تَرَاءَى . ظَهَرَ . نَظَرَ .
שָׁקַץ ٣	שִׁקֵּץ ، שִׁקַּץ	كَرِهَ . دَنَّسَ .
שָׁקַק ١	שָׁקַק	دار . رَكَضَ . جاعَ . تَشَوَّقَ .
שִׁקְשֵׁק ٧	הִשְׁתַּקְשֵׁק	رَطَّبَ . بَلَّلَ . تصادَمَ .
שָׁרַץ ١	שָׁרַץ	كَثُرَ . دَبَّ . زَحَفَ .
שָׁרַק ١	שָׁרַק	صَفَرَ .
שָׁרַשׁ ٣ ، ٤ ، ٥	שֵׁרֵשׁ	قَلَعَ الشرش . شَرَّشَ .
שָׁרַת ٣	שֵׁרֵת	خَدَمَ .
שָׁשָׁא ٣	שִׁשֵּׁא	خَرَّبَ . دار .
שָׁתָה ١ ، ٢	שָׁתָה	شَرِبَ .
שָׁתַל ١	שָׁתַל	غَرَسَ .
שָׁתַן ٥	הִשְׁתִּין	بالَ . (شَخَّ) .
שָׁתַק ١	שָׁתַק	سَكَتَ .

שׂ، (שְׂמָאלִית)

שָׂבַע ١ ، ٣ ، ٥	שָׂבַע	شَبِعَ . أشْبَعَ . قاتَ .
שָׂבַר ١ ، ٣	שָׂבַר	تأمَّلَ . رَجا .
שָׂגָה ١ ، ٥	שָׂגָה	زاد . كَبُرَ . كَبَّرَ . أنْبَتَ .
שַׂגְשֵׂג ٣	שִׂגְשֵׂג	كَثُرَ .
שָׂגַב ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥	שָׂגַב	ارْتَفَعَ . حَمَى . قَوَّى .
שָׂדַד ٣	שִׂדֵּד	سَلَفَ الأرض . سواها للزرع . حَرَثَ .
שׂוּב ١	שָׂב	شاخَ . كَهُلَ . طَعَنَ فى السنّ .
שִׂיד ١	שָׂד	بَيَّضَ . كَلَّسَ البيت بالكِلس .
שׂוּחַ ١	שָׂח	تَمَشَّى . تَنَزَّهَ .
שִׂיחַ ١ ، ٣ ، ٥	שָׂח	حادث . خَبَّرَ .
שׂוּךְ ١	שָׂךְ	سَيَّجَ . سَدَّ . أحاط .
שִׂים ١ ، ٥ ، ٦	שָׂם	وَضَعَ . وَكَّلَ . وُضِعَ .
שׂוּר ١ ، ٥	שָׂר	حَكَمَ . تَسَلَّطَ . مَلَّكَ . وَظَّفَ .
שׂוּשׂ ١	שָׂשׂ	سَرَّ . فَرِحَ .
שָׂחָה ١ ، ٥	שָׂחָה	سَبَحَ . عامَ . أسْبَحَ .
שָׂחַט ١	שָׂחַט	عَصَرَ .

שָׂחק ١،٢،٣،٥	שָׂחַק	ضَحِكَ . هَزِئَ . لَعِبَ .
שָׂטה ١	שָׂטָה	تَجَنَّبَ . مالَ . تَحَوَّلَ .
שָׂטם ١	שָׂטַם	كَرِهَ . عادَى . خاصَمَ .
שָׂטן ١	שָׂטַן	عادَى . اتَّهَمَ .
שָׂכל ١،٢،٣،٥	שָׂכַל	تَبَصَّرَ . تَعَقَّلَ . نَظَرَ .
שָׂכר ١،٢،٣،٧	שָׂכַר	استأجَرَ . استكْرَى . اكْتَسَبَ .
שָׂמח ١،٢،٣،٥	שָׂמַח	فَرِحَ . فَرَّحَ .
שָׂמל ٥	הִשְׂמִיל ، הִשְׂמְאִיל	مال إلى اليسار .
שָׂנא ١،٢،٣	שָׂנֵא	كَرِهَ . عادَى .
שָׂער ١،٢،٣،٧	שָׂעַר	هَبَّ . نَفَخَ . خاف . هَجَمَ .
שָׂפק ٥	הִשְׂפִּיק	كَفَى . صَفَّقَ .
שָׂקד ٢	נִשְׂקַד	اشْتَبَكَ . تَعَلَّقَ .
שָׂקר ٣	שִׂקֵּר	خَلَجَ .
שָׂרג ٤،٧	שׂוֹרַג	شَبَّكَ . حَبَكَ .
שָׂרד ١	שָׂרַד	هَرَبَ .
שָׂרה ١	שָׂרָה	تَصارَعَ . بارَزَ .
שָׂרט ١،٢	שָׂרַט	خَدَشَ . شَرَّطَ .
שָׂרך ٣	שֵׂרֵךְ	عَوَّجَ مَشْيَه . جالَ . طافَ .

שָׂרַע ١، ٧	שָׂרַע	مَدَّ . وَسَّعَ . تَمَدَّدَ . امتدَّ .
שָׂרַף ١، ٢، ٤	שָׂרַף	حَرَقَ . تَحَرَّقَ .
שָׂרַר ١، ٧	שָׂרַר	سادَ . حَكَمَ .

ת.

תָּאַב ١، ٣	תָּאַב	تَشَوَّقَ . شَهِيَ . كَرِهَ .
תָּאָה ٣	תָּאָה	تَخَّمَ .
תָּאַם ٥	הִתְאִים	تَشابَهَ .
תָּאַר ١، ٢، ٤	תָּאַר	أحاطَ . صَوَّرَ . رَسَمَ .
תָּוָה ٣، ٥	תִּוָּה	عَلَّمَ (علامة) خَطَّطَ .
תּוּר ١، ٥	תָּר	جَسَّ . تَجَسَّسَ .
תָּזַז ٥	הֵתִיז	قَطَعَ .
תָּחַר ١، ٣	תָּחַר	غَرِيَ . أغْرَى .
תָּכָה ٤	תֻּכָּה	حَنَى . تَواضَعَ .
תָּכַן ١، ٢، ٣، ٤	תָּכַן	وَزَنَ . أيَّدَ . تأيَّدَ .
תָּלָה ١، ٢، ٣	תָּלָה	عَلَّقَ . عُلِّقَ .
תָּמַהּ ١، ٧	תָּמַהּ	تَعَجَّبَ . دَهِشَ . تَحَيَّرَ .
תָּמַךְ ١، ٢	תָּמַךְ	سَنَدَ . أسنَدَ .

תָּמֹם ١، ٢، ٥، ٧	תַּם	تَمَّ . كَمَلَ . صَلُحَ . تَمَّمَ . أَصْلَحَ . أَعَدَّ . اعْتَدَلَ .
תָּנָה ١، ٣، ٥	תָּנָה	وافَقَ .
תָּעֹב ٢، ٣، ٥	נִתְעַב	كَرِهَ . اشْمَأَزَّ .
תָּעֹה ١، ٢، ٥، ٧	תָּעָה	تاهَ . زَلَّ . ضَلَّ . أَغْلَطَ .
תַּעְתֵּעַ ٥	תִּעְתַּע	سَحَرَ . خَدَعَ .
תָּפֹף ١، ٣	תָּפַף	طَبَلَ . طَبَّلَ (ضرب الطبل) .
תָּפֹר ١، ٣	תָּפַר	خاطَ .
תָּפֹשׂ ١، ٢، ٣	תָּפַשׂ	قَبَضَ . صَعِدَ على .
תָּקֹן ١، ٣	תָּקַן	صَحَّحَ . أَصْلَحَ .
תָּקֹעַ ١، ٢	תָּקַע	صَفَقَ . بَوَّقَ . غَرَّزَ . تَكَفَّلَ .
תָּקֹף ١	תָּקַף	قَوِيَ . ضَغَطَ .

الجُزءُ الثّالثُ

مدارج القــراءة والانشـاء

חֵלֶק שְׁלִישִׁי

בְּסִיעוֹת הַמִּקְרָא וְתַרְגִּיל הַלָּשׁוֹן

السنة الأولى

جدول الحروف العبرية

الحروف العبرية	نطقها بالعربية	ما يماثلها بالعربية
א	أَلِفْ	ا
ב	بِيتْ	ب
ג	جِيمَلْ	ج
ג	غِيمَلْ	غ
ד	دَالِتْ	د
ה	هِي	ه
ו	ڤاڤ	و
ז	زَايِنْ	ز
ח	حِيتْ	ح
ט	طِيتْ	ط
י	يُودْ	ى
כ ך	كاف	ك
כ ך	خاف	خ
ל	لَمِدْ	ل
מ ם	مِيمْ	م
נ ן	نُونْ	ن
ס	سَمِخْ	س
ע	عايِنْ	ع
פ ף	پِي	پ
פ ף	فِي	ف
צ ץ	صَدِّقْ صادِى	ص
ק	قُوفْ	ق
ר	رِيشْ	ر
ש	شِينْ	ش
ש	سِينْ	س
ת	تاڤ	ت

تمرين على الحروف والحركات

١ — الفتحة

ָ قَمَصْ　　ַ پَتَاخْ　　ֲ حَطَفْ پَتَاخْ

בָּ ב　אַ אָ אֳ　פַּ פָּ פָּ　מַ מָ　וַ וַ וָ

פַּ בָּ ך　לַ לָ ל　כָ כָ כַ　כָּ כָּ כַּ ךָּ

דָ דַ דָ　דַּ דַּ דָּ ףּ　נַ נַ נָ　צָ צָ צַ ץ

גָּ גָּ גַּ גַּ　הָּ הַּ הַּ הֳ　טַ טָ טָ ט　ץ

זַּ זָּ זָּ זּ　סָ סַ סַ　רַ רַ רָ ר　קַ קָ ק

שָׁ שַׁ　יָ יָ יַ　ךָּ　חֳ חָ חַ　שָׂ שָׂ שַׂ

עָ עַ עֳ　בַּ בּ בָּ　תָּ תַּ תָּ תּ　ךּ　ם.

٢ – الكسرة المُمالة

ֵֵ צِيريه جَدُولْ   ֵ صِيريه قَطانْ   ֶ سِيجُولْ

ֱ حَطَفْ سِيجُولْ   ְ شِفْا ناعْ

לֵ לֶ לֵי לְ   בֵּי בֵ בֶ בֵּ   נְ נֶ נֵי נֵ   זֵי זֶ זְ זֵ   ם

חֶ חֵי חֱ חֵ   שֶׁ שֵׂ שֶׂ שֵׁי   סֵ סֶ סְ סֵי   צְ צֵי צֶ ן

כְּ כֵי כֵּ כֶ   אֱ אֵ אֵי אֶ   עֵי עֱ עֵ עֶ   רֶ רְ רֵ רֵי ר

גֵי גֶּ גְּ גֵ מֶ מֵ מְ מֵי פְּ פֵּ פֶּ פֵּי קֶ קֵ קְ קֵי ז הֱ הֶ הֵ הֵי

דֵּ דֶּ דְ דֵי   תֶ תְּ תֵּ תֵי   שֵׁ שֶׁ שֵׁי שֵׁ   ף   יְ יֶ יֵ יֵי

טֶ טְ טֵ טֵי   וֵי וְ וֶ וּ   אֲ בֵ ג גֶּ דָ הֲ עֲ   אֲ ב   אָב

אַ בָּא אַבָּא   אַ ף אַף   אַךְ אֵי ךְ אֵיךְ   אֵי ן אֵין

אֵ שׁ אֵשׁ   שְׁ בַע שְׁבַע   בְּ נֵי בְּנֵי   שָׁ בֵ ן שָׁבֵן

מַ טֶּה מַטֶּה   הֲ לָ כָה הֲלָכָה   צֶ דֶ ק צֶדֶק.

٣ – الكسرة المشبّعة

ִי حِرِيق جَدُول   ִ حرِيق قَطانْ

תִּי תִּ תִּי תִּ בִּי בִּ בִ עִי עִ עִ שִׁי שִׁ שִׁי שִׁ שִׁ

הִי הִ חִ יִי יִ יִ קִי קִ קִ רִי רִ רִ סִי סִ סִ זִי זִ זִ טִ טִ טִי

הִי הִ הִ גִי גִ גִּי גִּ צִ צִי צִ נִי נִ נִ ן דִ דִּ דִי ד

כִּי כִּ כִ כִי לִי לִי לִ פִּי פִּי פִּ פִי אִי אִי אִ ם אִם

בִּ בִּי בִּי בִּ בִּיךָ אָבִיךָ לְךָ קִ יר קִיר שִׁי ר שִׁיר

אִ כָּ ר אִכָּר בַּ יִ ת בַּיִת אָ ב אָב סַ ל סַל

יָ ד יָד סֵ פֶ ר סֵפֶר אִי שׁ אִישׁ עֵ ט עֵט

סַ פְּ סֶ ל סַפְּסֶל אַ נִי אֲנִי עָ נִי עָנִי.

ֹ — الضمّة الممالة

וֹ حُولَمْ جَدُولْ   ֹ حُولِمْ قَطانْ   ֳ حَطَفْ قَمَصْ

מוֹ מוֹ מֹ מֹ   וֹ וֹ וֹוֹ   פוֹ פוֹ פֹ פֹ פֹ פוֹ

אֹ אוֹ אוֹ אֳ אֹ   בוֹ בוֹ בֹ בֹ בֹ   הֹ דוֹ דֹ דוֹ   כוֹ כֹ כוֹ כֹ

לֹ לוֹ לֹ לֹ לֹ   טֹ טוֹ טוֹ   הוֹ הֹ הֹ   גוֹ גוֹ גֹ גֹ גֹ גוֹ

צוֹ צוֹ צֹ צֹ ץ   נֹ נוֹ נוֹ   יוֹ יֹ יֹ יוֹ   שֹׁ שׁוֹ שֹׁ שׁוֹ

שׂוֹ שׂוֹ שֹׂ   קוֹ קוֹ קֹ   רֹ רֹ רוֹ   סוֹ סֹ סֹ סוֹ

זוֹ זוֹ זֹ זֹ   תוֹ תֹ תֹ ךְ   עוֹ עוֹ עֹ עֳ עֳ עֹ

חֳ חֹ חוֹ חוֹ חֳ   דָּג דָּג   בּוֹשׁ   לֹ מֵד   לוֹמֵד

עֵ גֶ ל   עֵגֶל   יַלְ דָּה   יַלְדָּה   שׁוֹ ר   שׁוֹר

הַ מּוֹ רֶה   הַמּוֹרֶה   עוֹ לָם   עוֹלָם   מַס בִּיר   מַסְבִּיר

סֹ הַ ר   סֹהַר   אוֹ מֵר   וְ עֹשֶׂה   סִדּוּר   מַחְבֶּרֶת

כִּסֵּא.

---

٥ – الضمة المشبَّعة

וּ شُورُوق   ֻ قُبُّوص

דֻ דֻ דוּ דוּ   כוּ כֻ כוּ כֻ   לוּ לֻ לֻ לוּ   נוּ נוּ נֻ נֻ ן

מוּ מוּ מֻ מֻ   פוּ פּוּ פֻּ פֻּ   אוּ אֻ אֻ אוּ   בוּ בוּ בֻ בֻּ

טֻ טוּ טוּ טֻ   הוּ הוּ הֻ הֻ   גוּ גֻ גוּ גֻ   צֻ צֻ צוּ צוּ ץ

יוּ יוּ יֻ יֻ   שֻׁ שֻׁ שׁוּ שׁוּ   קוּ קוּ קֻ קֻ   רוּ רֻ רֻ רוּ

פֻּ ף   סוּ סוּ סֻ סֻ   זֻ זֻ זוּ זוּ זֻ   תּוּ תוּ תֻ תֻּ תוּ

עוּ עוּ עוּ עֻ   ףּ   שׁוּ שׁוּ שׁוּ שֻׁ שֻׁ שֻׁ   חוּ חוּ חֻ חֻ

פּוּ כּוּ לֻ נֻ בּוּ ךְ כֻּ לָּם כֻּלָּם סֻ לָּם סֻלָּם

שֻׁ ל חָ ן שֻׁלְחָן לוּ ל לוּל סֻ כָּה סֻכָּה שׁוּ רָה

שׁוּרָה לוּ עֻ.

---

٦ – للمراجعة

אָבִי נָתַן לִי סֵפֶר יָפֶה וְגַם עֵט יָפֶה –
מֹשֶׁה הָלַךְ לִקְנוֹת לֶחֶם וְגַם בָּשָׂר בַּשּׁוּק –
מִי יָשַׁב עַל הַסַּפְסָל – דָּוִד יָרַד מֵעַל הַשֻּׁלְחָן –
הַשֶּׁמֶשׁ בַּשָּׁמַיִם גַּם הַלְּבָנָה בַּשָּׁמַיִם – יֶלֶד
וְיַלְדָּה – סוּס וַחֲמוֹר – כִּסֵּא וְסַפְסָל – צִפּוֹר
עַל עֵץ מְזַמֶּרֶת זֶמֶר – הַצִּפּוֹר שׁוֹתָה מַיִם –
הָעוֹף מְעוֹפֵף בַּשָּׁמַיִם – בַּחֶדֶר יֵשׁ יְלָדִים רַבִּים –
הַמּוֹרֶה יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא – הַתַּלְמִידִים שׁוֹמְעִים
לוֹ – הַס יוֹסֵף אַל תְּדַבֵּר הַקְשֵׁב אֶל הַשִּׁעוּר.

مطالعة وترجمة

درس ١ — שִׁעוּר א.

المدرسة — בֵּית הַסֵּפֶר

נְיָר	ورق للكتابة	קֶסֶת	محبرة
סֵפֶר	كتاب	קִרְטוֹן	طباشير
מַחְבֶּרֶת	كراسة	מוֹרֶה	معلم
פִּנְקָס	دفتر	יֶלֶד	ولد
עֵט	سن ريشة	שֻׁלְחָן	مائدة — خوان
עִפָּרוֹן	قلم رصاص	כִּסֵּא	كرسي
סַרְגֵּל	مسطرة	סַפְסָל	مقعد
דְּיוֹ	حبر، مداد	בֵּית־סֵפֶר	مدرسة

הַיֶּלֶד קָרָא בְּסֵפֶר וְכָתַב בְּעֵט ، הַיֶּלֶד יָשַׁב עַל סַפְסָל ، שִׁמְעוֹן כָּתַב בְּעִפָּרוֹן עַל הַמַּחְבֶּרֶת ، הַמּוֹרֶה יָשַׁב עַל כִּסֵּא ، הַמּוֹרֶה כָּתַב בְּקִרְטוֹן ، מֹשֶׁה הָלַךְ אֶל בֵּית הַסֵּפֶר וְטֶרֶם כִּי יֵשֵׁב עַל הַסַּפְסָל אָמַר : שָׁלוֹם אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה .

תֶּן־לִי(1) שָׁאוּל אֶת סִפְרְךָ — הִנֵּה(2) סִפְרִי

קָחֶהוּ(3) . תֶּן־לִי גַּם(4) אֶת עֶטְךָ — הִנֵּה לְךָ

גַּם עֶטִי . תְּנִי־לִי שָׂרָה אֶת עֶטֵךְ — עֶטִי

נִשְׁבַּר(5) קַח לְךָ אֶת עִפָּרוֹנִי — אַיֵּה(6) מַחְבַּרְתֵּךְ ؟

מַחְבַּרְתִּי בְּבֵיתִי — וְאַיֵּה סִפְרֵךְ ؟ רָחֵל לְקָחָהּ(7)

אֶת סִפְרִי — מַה(8) שִׁמְךָ ؟ — שְׁמִי יִשְׁמָעֵאל —

וּמַה שֵׁם(9) אָבִיךָ(10) ؟ — שְׁמוֹ אַבְרָהָם —

טוֹב(11) שֵׁב.(12)

المفردات :

(١) أعطني . (٢) ها . (٣) خذه . (٤) أيضا . (٥) إنكسر . (٦) أين . (٧) أُخِذَتْ .
(٨) ما ، ماذا . (٩) اسم . (١٠) أبيكَ . (١١) حسن . (١٢) إِجلِسْ .

درس ٢ — שִׁעוּר ב .

الأدوات الدراسية — מַכְשִׁירֵי בֵּית הַסֵּפֶר

בַּיִת	بيت	גַּם	أيضا
יֵשׁ	يوجد	עוֹד	للآن ، بعد ، أيضا (עֲדַיִן)
אֵין	ليس (אַיִן)	וְ וָ וּ	(واو العطف)
פֹּה	هنا	לִי	لى
שָׁם	هناك	בְּ	بِـ ، فى

יֵשׁ לִי נְיָר ، וְלִי יֵשׁ נְיָר וּדְיוֹ ، גַּם לִי יֵשׁ דְּיוֹ . אֵין לְיִשְׁמָעֵאל פֹּה פִּנְקָס ، יֵשׁ לְשִׁמְעוֹן עִפָּרוֹן . יֵשׁ לְשִׁמְעוֹן גַּם עֵט ، יֵשׁ לִי עֵט וְעִפָּרוֹן וּמַחְבֶּרֶת ، יֵשׁ בְּבֵית הַסֵּפֶר כִּסֵּא וְשֻׁלְחָן . גַּם קַרְטוֹן יֵשׁ שָׁם ، פֹּה יֵשׁ כִּסֵּא וְשָׁם יֵשׁ סַפְסָל ، פֹּה יֵשׁ יְלָדִים וְשָׁם אַיִן .

אִישׁ[1] רָכַב עַל סוּסוֹ. הָאִישׁ הַזֶּה עָבַר לִפְנֵי[2] בֵּית הַסֵּפֶר. הַסּוּס צָהַל[3]. תַּלְמִידֵי בֵּית הַסֵּפֶר שָׁמְעוּ אֶת צַהֲלוֹתָיו. נְעָרִים[4] שׁוֹבָבִים[5] יָצְאוּ[6] מִבֵּית הַסֵּפֶר. הַנְּעָרִים הַשּׁוֹבָבִים הָאֵלֶּה[7] שָׁאֲלוּ אֶת הָאִישׁ: "הֲלִמַּדְתָּ[8] אָדוֹן אֶת הַסּוּס לָשִׁיר[9]?" וַיַּעַן[10] הָאִישׁ: "הַאֵינְכֶם רוֹאִים[11] כִּי סוּסִי שָׂמֵחַ[12] לִרְאוֹת אֶת חֲבֵרָיו[13]?"

(שפת ילדים)

المفردات :

[1] رجل . [2] أمام . [3] حَمْحَمَ (الحصان). [4] غلمان . [5] مُعربَدون . [6] خرجوا .
[7] هؤلاء . [8] هل عَلَّمتَ . [9] أن يُغنّي . [10] فأجاب . [11] ترون . [12] مسرور .
[13] زملاؤه .

درس ٣ ـ שִׁעוּר ג.

حجرة الدراسة ـ חֲדַר הַלִּמּוּדִים

חֶדֶר	حجرة
תִּקְרָה	سقف
רִצְפָּה	أرض الحجرة (جذوة)
קִיר	حائط
דֶּלֶת	باب
חַלּוֹן	نافذة
גַּג	سطح
תַּנּוּר	موقد
תְּמוּנָה	صورة
פִּנָּה	زاويةٌ ، ركن
אֵיפֹה	أين
שֶׁל	ملْك
שֶׁלִּי	ملكي ومتاعي
שֶׁלּוֹ	ملكه ، متاعه
מַפָּה	خريطة

מַה בַּבַּיִת? בַּבַּיִת חֶדֶר.

אֵיפֹה הַחֶדֶר? הַחֶדֶר בַּבַּיִת.

מַה בַּחֶדֶר? בַּחֶדֶר תִּקְרָה וְרִצְפָּה.

עַל הַבַּיִת גַּג. הַגַּג עַל הַבַּיִת.

מַה־יֵּשׁ עַל הַבַּיִת? עַל הַבַּיִת גַּג.

מָה עַל הַקִּיר? עַל הַקִּיר יֵשׁ מַפָּה וְגַם תְּמוּנָה.

אַיֵּה הַתַּנּוּר? הַתַּנּוּר בַּפִּנָּה.

לְדָוִד סֵפֶר، גַּם לְעָדָה סֵפֶר. דָּוִד לָמַד(١)

בַּסֵּפֶר، גַּם עָדָה לָמְדָה(٢) בַּסֵּפֶר. הַסֵּפֶר הַזֶּה

שֶׁל דָּוִד، מֹשֶׁה לוֹמֵד(٣) בַּסֵּפֶר שֶׁלִּי.

דָּוִד עָלָה(٤) עַל הַגַּג، הוֹ! דָּוִד، רֵד(٥)

מֵעַל הַגַּג، רֵד! דָּוִד נִכְנַס(٦) אֶל הַחֶדֶר

וְעָמַד(٧) עַל יַד הַתַּנּוּר. אֵיפֹה הוּא؟ הִנֵּה

דָּוִד! דָּוִד יֶלֶד טוֹב.

(שפת ילדים)

المفردات :

(١) تعلّم . (٢) تعلّمتْ . (٣) يتعلم مُتعلم . (٤) صَعَدَ . (٥) إنْزِلْ . (٦) دَخَلَ .
(٧) وَقَفَ .

درس [illegible] — שִׁעוּר ד׳

الصناعات والصناع — הַמְּלָאכוֹת וּבַעֲלֵי הַמְּלָאכָה

עברית	عربي	עברית	عربي	עברית	عربي
נַעַר	صبي	עֲרוּגָה	روضة	עֶבֶד	عبد
עֶלֶם	غلام	גַּנָּן	جنائني	מְשָׁרֵת	خادم
זָקֵן	شيخ	חַיָּט	خيّاط	אֲדָמָה	أرض ، أديمة
אִכָּר	فلاح	סַנְדְּלָר	إسكافي	שִׁפְחָה	جارية
עֵדֶר	قطيع	סַבָּל	شيال	אָדוֹן	سيد
רוֹעֶה	راعي	חָרַשׁ	حَرَثَ	גְּבִירָה	سيدة
סוֹחֵר	تاجر	עָשִׁיר	غني	גְּבֶרֶת	آنسة
גַּן	حديقة ، جنينة	עָנִי	فقير		

הָרוֹעֶה רוֹעֶה עֶדְרוֹ ׳ הָאִכָּר חוֹרֵשׁ אַדְמָתוֹ ׳ הַמּוֹרֶה מְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידוֹ ׳ הַחַיָּט תּוֹפֵר בְּגָדִים ׳ הַסַּנְדְּלָר תּוֹפֵר נְעָלִים ׳ הַגַּנָּן עוֹבֵד גַּנּוֹ ׳ לִי יֵשׁ עֲרוּגָה וּבָהּ פְּרָחִים ׳ הָאִישׁ הַזֶּה עָשִׁיר וְלוֹ הַרְבֵּה עֲבָדִים וְהַרְבֵּה מְשָׁרְתִים ׳ שָׁלוֹם גְּבִרְתִּי ׳ שָׁלוֹם אֲדוֹנִי .

עֲגָלָה[1] אַחַת[2] עוֹמְדָה עַל יַד בֵּית גָּד
הַשּׁוֹבָב. מַהֵר[3] גָּד וְעָלָה עַל הָעֲגָלָה וְהִכָּה[4]
אֶת הַסּוּס בַּשּׁוֹט[5]. הִכָּה אוֹתוֹ[6] הַרְבֵּה
מְאֹד[7]: הֶה! הֶה! סוּסִי! רָאָה[8] בַּעַל[9]
הָעֲגָלָה, גָּעַר[10] בְּגָד וְאָמַר[11]: חֲדַל[12], שׁוֹבָב
לְהַכּוֹת אֶת סוּסִי! אָסוּר[13] לְהַכּוֹת בְּהֵמָה[14].

(שפת ילדים)

المفردات :

(١) عَرَبَة . (٢) واحدة . (٣) أسرَعَ . (٤) ضَرَبَ . (٥) سَوْط . (٦) إياه ضمير مفعول .
(٧) جدا . (٨) رأى . (٩) ذو (صاحب) . (١٠) إنتهر صاح . (١١) قال . (١٢) كِفّ .
(١٣) ممنوع . (١٤) بهيمة .

درس ٥ – שִׁעוּר ה.

العائلة — הַמִּשְׁפָּחָה

אָב	أب	חָתָן	صِهر أو العريس عند الزفاف
אֵם	أم	כַּלָּה	كِنّة أو العروس عند زفافها
בֵּן	ابن	עָשִׁיר	غَنِيّ
בַּת	بنت	גָּדוֹל	كبير
אָח	أخ	קָטֹן	صغير
אָחוֹת	أخت، شقيقة	אֲנִי	أنا
דּוֹד	عم أو خال	אַתָּה	أنتَ
דּוֹדָה	عمّة او خالة	אַתְּ	أنت
יָתוֹם	يتيم	הוּא	هو
יְתוֹמָה	يتيمة	הִיא	هى
אָרוּס	خطيب	לֶחֶם	خبز
אֲרוּסָה	خطيبة		

הֲיֵשׁ בֵּן לְאַבְרָהָם ? – כֵּן יֵשׁ לְאַבְרָהָם בֵּן . –
מַה־שֵּׁם בֶּן־אַבְרָהָם ? – שֵׁם בֶּן־אַבְרָהָם יִצְחָק . –
מִי בֶּן־יִצְחָק ? – יַעֲקֹב – רִבְקָה אִשָּׁה לְיִצְחָק
וְכַלָּה לְאַבְרָהָם . יֵשׁ לִי אָחוֹת טוֹבָה וְהִיא הַכַּבָּה
גְּדוֹלָה וּשְׁמָהּ אֶסְתֵּר . יֵשׁ לִי דוֹדָה עֲשִׁירָה . הַנַּעַר
הַיָּתוֹם הַזֶּה חָכָם גָּדוֹל . הַנַּעֲרָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת
הִיא אֲרוּסָה לְאָחִי ، וְאָחִי הוּא אָרוּסָהּ . עוֹד שָׁנָה
הוּא יִהְיֶה חָתָן וְהִיא תִהְיֶה הַכַּלָּה .

הַנַּעַר שִׁמְשׁוֹן בָּא מִבֵּית הַסֵּפֶר וַתִּשְׁאָלֵהוּ [1] חַנָּה אֲחוֹתוֹ : – מָה רָאִיתָ הַיּוֹם בְּבֵית הַסֵּפֶר ? – וַיַּעַן שִׁמְשׁוֹן : רָאִיתִי סַפְסָלִים، שֻׁלְחָן، כִּסֵּא، וְלוּחַ גָּדוֹל . – שִׁמְשׁוֹן אָחִי، הֲ[2]יֵשׁ שָׁם גַּם מִטָּה [3] ? – לֹא אֲחוֹתִי הַקְּטַנָּה، מִטָּה אֵין בְּבֵית הַסֵּפֶר، הַמּוֹרֶה יָשֵׁן [4] בְּבֵיתוֹ . – טוֹב מְאֹד، אֲבָל [5] מִי הוּא הַשּׁוֹמֵר [6] אֶת שַׁעַר [7] בֵּית הַסֵּפֶר ? – הַשּׁוֹעֵר [8] שׁוֹמֵר אֶת שַׁעַר בֵּית הַסֵּפֶר – תּוֹדָה לְךָ [9] אָחִי .

المفردات :

(١)فسألته . (٢)هل . (٣)سرير . (٤)ينام . (٥)لكن . (٦)الحارس . (٧)بوابة . (٨)البواب . (٩)شكرا لك .

درس ٦ — שִׁעוּר ו.

الطعام — הָאֹכֶל

לֶחֶם	خبز	תַּרְנְגוֹלֶת	دجاجة	מַצָּה	فطيرة
בָּשָׂר	لحم	לוּל	قفص	דְּבָשׁ	عسل
מַיִם	ماء	חֶמְאָה	زبدة	מָרָק	حساء
דָּג	سمكة	גְּבִינָה	جبن	בֵּיצָה	بيضة
יָם	بحر	חָלָב	لبن حليب	שֶׁמֶן	زيت
תַּרְנְגוֹל	ديك	עֻגָּה	كعكة	זַיִת	زيتونة

תֵּן לִי, אָחִי, כּוֹס מַיִם — תְּנִי לִי, אֲחוֹתִי כּוֹס וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ מַיִם — הֵא לְךָ כּוֹס — וְהֵא לָךְ מַיִם.

תְּנִי לִי, אָבִי, בֵּיצָה — אֵין לִי הַיּוֹם בֵּיצִים, הֵא לְךָ חֶמְאָה — תְּנִי לִי מְעַט מָרָק — הַמָּרָק עַל הַשֻּׁלְחָן.

תְּנִי לִי, אֲחוֹתִי, עֻגָּה אַחַת — אֵין לָנוּ הַיּוֹם עֻגּוֹת — וּמַה־יֵּשׁ לָנוּ הַיּוֹם? יֵשׁ לָנוּ חָלָב חֶמְאָה וּגְבִינָה — אֵיפֹה הַתַּרְנְגוֹל? — הַתַּרְנְגוֹל וְהַתַּרְנְגוֹלֶת בַּלּוּל.

נְעָרִים שׁוֹבָבִים אֲחָדִים יָצְאוּ[١] מִבֵּית הַסֵּפֶר .
הַנְּעָרִים רָאוּ אִשָּׁה אַחַת נוֹהֶגֶת[٢] חֲמוֹרִים
הַנְּעָרִים אָמְרוּ[٣] לָהּ בִּצְחֹק[٤] : שָׁלוֹם עָלַיִךְ ,
אֵם הַחֲמוֹרִים . הָאִשָּׁה עָנְתָה[٥] בִּצְחֹק :
שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם בָּנָי

(י״ גרזובסקי)

المفردات :

[١]خرجوا . [٢]تسوق . [٣]قالوا . [٤]بضحك . [٥]أجابت .

درس ٧ – שִׁעוּר ד .

المباني والأواني — הַבִּנְיָנִים וְהַכֵּלִים

בֵּית־כְּנֶסֶת	كنيسة
בֵּית־סֵפֶר	مدرسة
הֵיכָל	قصر
אֹהֶל	منزل
רֶפֶת	اصطبل
אֻרְוָה	زريبة
מִטְבָּח	مطبخ
סֻכָּה	مظلة ، عشة
לִשְׁכָּה	غرفة
רְהִיטִים	أثاث
אָרוֹן	خزانة
מִטָּה	سرير
עֲרִיסָה	أرجوحة

כֵּלִים	أوانى
מֵיחָם	غلاية ، حلة
קְעָרָה	صينية
צַלַּחַת	صحفة
סִיר	قدر
כַּד	كوز ، دورق
כַּף	ملعقة
מַזְלֵג	شوكة
סַכִּין	سكين
טַס	طأس
מַחֲבַת	مقلاة
חָבִית	زير ، نوجد ، خابئة

הַיֶּלֶד יָשֵׁן בַּעֲרִיסָה וְהַנַּעַר בַּמִּטָּה ، הַתַּלְמִידִים יוֹשְׁבִים עַל הַסַּפְסָלִים וְהַמּוֹרֶה יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא ، בַּמַּיִם מְבַשְּׁלִים אֶת הַמַּיִם ، הַכַּף ، הַמַּזְלֵג וְהַסַּכִּין כֵּלִים ، גַּם הַקְּעָרָה כְּלִי ، הָאָרוֹן הַכִּסֵּא וְהַשֻּׁלְחָן רָהִיטִים ·

הַיְלָדִים יוֹשְׁבִים בַּבַּיִת ، מִתְפַּלְּלִים בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וְלוֹמְדִים בְּבֵית־הַסֵּפֶר· יֵשׁ אֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בְּאֹהֶל וְיֵשׁ הַיּוֹשְׁבִים בַּסֻּכָּה · הָרֶפֶת לַפָּרָה וְהָאֻרְוָה לַסּוּס · בַּיִת לָאִישׁ וְלִשְׁכָּה לַכֵּלִים ·

יוֹשְׁבִים[١] לָהֶם הַיְלָדִים בְּבֵית הַסֵּפֶר ، יוֹשְׁבִים וְעוֹבְדִים[٢]. אֵלֶּה מְצַיְּרִים[٣] וְאֵלֶּה מְכַיְּרִים[٤]. שִׁמְעוֹן מְצַיֵּר חַלּוֹן – שָׂרָה מְכַיֶּרֶת פָּרָה – פִּינְחָס מְצַיֵּר סוּס – צִפּוֹרָה מְכַיֶּרֶת מְנוֹרָה – אַבְרָהָם מְצַיֵּר בַּיִת – יְהוּדִית מְכַיֶּרֶת הַבַּיִת – זֶרַח מְצַיֵּר פֶּרַח[٥].

(שפת ילדים)

المفردات :

(١) جالسون . (٢) عاملون . (٣) يرسمون . (٤) ينحتون . (٥) زهرة .

درس ٨ – שִׁעוּר ה.

الملابس — הַבְּגָדִים

בֶּגֶד	ثوب ، لباس	סַנְדָּל	خُف ، (شبْشبْ)
כֹּבַע	قبعة ، طربوش ، برنيطة	גַּרְבַּיִם	جوربان
מְעִיל	معطف	לְבָנִים	بياضات
אֲפֻדָּה	سترة ، ميشرة	כֻּתֹּנֶת	قميص
חֲזִיָּה	صدرية ، (صديرى)	סָדִין	غطاء السرير ، (ملاية)
חֲגוֹרָה	منطقة	מִטְפַּחַת	مَشُوش
מִכְנָסַיִם	سروال ، (بنطلون)	מַפָּה	غطاء السفرة
נְעָלִים	أحذية	מַגֶּבֶת	قطيلة
נַעַל	حذاء	מִמְחָטָה	منديل

אַיֵּה נְעָלֶיךָ ? — אִמִּי נָתְנָה לְתַקֵּן אוֹתָן .

לְמִי נָתְנָה אִמְּךָ לְתַקֵּן אֶת הַנְּעָלִים ? — לְיוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר .

אֵיפֹה מְעִילְךָ ? — מְעִילִי בְּבֵיתִי כִּי אֵינֶנּוּ נָקִי .

הֲיֵשׁ לְךָ מִמְחָטָה ? — כֵּן , אֲדוֹנִי , יֵשׁ לִי מִמְחָטָה לְבָנָה .

אֵיפֹה קָנִיתָ אֶת הַכֹּבַע ? — אֶת הַכֹּבַע נָתַן לִי דוֹדִי הַטּוֹב .

הָעוֹרֵב[١] וְהַשּׁוּעָל[٢]

הָעוֹרֵב עָמַד עַל עֵץ.[٣] בְּפִי[٤] הָעוֹרֵב הָיָה נֵתַח[٥] בָּשָׂר. שׁוּעָל רָעֵב[٦] אֶחָד עָבַר עַל פְּנֵי הָעֵץ. הַשּׁוּעָל הֵרִיחַ[٧] אֶת רֵיחַ הַבָּשָׂר. הַשּׁוּעָל קָרַב אֶל הָעֵץ וַיֹּאמֶר[٨] אֶל הָעוֹרֵב: אַתָּה עוֹף[٩] טוֹב[١٠] אַתָּה עוֹף יָפֶה[١١] זַמֵּר[١٢] לִי מְעַט[١٣]. הָעוֹרֵב פָּתַח פִּיו לְזַמֵּר، הַבָּשָׂר נָפַל[١٤] לָאָרֶץ. הַשּׁוּעָל לָקַח אֶת הַבָּשָׂר וַיֵּלֶךְ[١٥] לוֹ.

(י' גרזובסקי)

المفردات :

(١) الغراب . (٢) والثعلب . (٣) شجر . (٤) بفم . (٥) قطعة . (٦) جائع .
(٧) شمّ رائحة . (٨) وقال . (٩) طير . (١٠) حسن . (١١) جميل . (١٢) أنشدْ .
(١٣) قليلا . (١٤) سقط . (١٥) وذهب .

درس ٩ – שִׁעוּר ט.

الحيـــوانات – הַבְּהֵמוֹת וְהַחַיּוֹת

בְּהֵמוֹת بهائم وحيوانات أليفة : סוּס ، סוּסָה حصان ، فرس – עֵגֶל عجل – אַיִל خروف – רָחֵל نعجة – כֶּבֶשׂ ، כִּבְשָׂה حمل – תַּיִשׁ تيس – עֵז معزة – חֲמוֹר حمار – אָתוֹן آتان – פֶּרֶד بغل – חָתוּל قط – כֶּלֶב كلب – גָּמָל جمل – פַּר ثور – פָּרָה بقرة .

חַיּוֹת وحوش وحيوانات مفترسة : אֲרִי ، אַרְיֵה أســد – דּוֹב دب – זְאֵב ذئب – שׁוּעָל ثعلب – נָמֵר نمر .

מַה נוֹתֶנֶת הַפָּרָה לָאָדָם ?

מַה נוֹתֶנֶת עוֹד הַכִּבְשָׂה ?

אֵיפֹה יְשֵׁנָה הַפָּרָה ? (רֶפֶת)

הֲיֵשׁ בְּבֵיתְךָ חָתוּל ?

מַה שֵּׁם הֶחָתוּל הַזֶּה ?

שָׁחֹר הוּא אוֹ לָבָן ?

לָמָּה שׁוֹחֲטִים אֶת הָעֵגֶל ?

צִפּוֹר חֲכָמָה

צִפּוֹר אַחַת הָיְתָה בַּשָּׂדֶה.[١] הַצִּפּוֹר הָיְתָה צְמֵאָה.[٢] בַּשָּׂדֶה לֹא הָיוּ מַיִם. הַצִּפּוֹר מָצְאָה[٣] כַּד מַיִם עַל הָאָרֶץ. בַּכַּד הָיָה מְעַט[٤] מַיִם. הַצִּפּוֹר לֹא יָכְלָה[٥] לִשְׁתּוֹת[٦] מִן הַמַּיִם, כִּי פִּי[٧] הַכַּד צַר[٨] וְלֹא יָכְלָה הַצִּפּוֹר לָבוֹא[٩] אֶל תּוֹךְ[١٠] הַכַּד. הַצִּפּוֹר לָקְחָה[١١] אֲבָנִים קְטַנּוֹת[١٢] וַתַּשְׁלֵךְ[١٣] אוֹתָן אֶל הַכַּד, וַיַּעֲלוּ הַמַּיִם וַתֵּשְׁתְּ[١٤] הַצִּפּוֹר.

(י' גרזובסקי)

المفردات :

(١) حقل . (٢) عطشان . (٣) وَجَدَ . (٤) قليل . (٥) استطاع . (٦) شُرْب . (٧) فم .
(٨) ضَيِّق . (٩) دخول . (١٠) وسط . (١١) أخذ . (١٢) صغيرة . (١٣) وألقتْ . (١٤) وشَربتْ .

درس ١٠ – שִׁעוּר י׳

الطيــور – הָעוֹפוֹת

עוֹפוֹת طيور : תַּרְנְגוֹל ديك – תַּרְנְגֹלֶת دجاجة – יוֹנָה حمامة – אַוָּז ذكر البط – בַּרְוָז بطة – תַּרְנְגוֹל־הֹדּוּ ديك رومى – טַוָּס طاؤوس – עוֹרֵב غراب – נֶשֶׁר نسر – תֻּכִּי ببغاء .

أصوات البهائم والحيوانات والطيور
קוֹלוֹת הַבְּהֵמוֹת ، הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת

הָאַרְיֵה נוֹהֵם – הַצִּפּוֹר מְצַפְצֶפֶת – הַתַּרְנְגוֹל קוֹרֵא – הַכֶּלֶב נוֹבֵחַ – הַפָּר גּוֹעֶה – הַפָּרָה גּוֹעָה – הַיּוֹנָה הוֹמִיָּה – הַחֲמוֹר נוֹעֵר – הַסּוּס צוֹהֵל – הַצְּפַרְדֵּעַ מְקַרְקֶרֶת – הַגָּמָל מְהַרְהֵר .

לוּל לַתַּרְנְגוֹל – אֲרֻבָּה לַיּוֹנָה – כְּלוּב וְקֵן לַצִּפּוֹר .

הַתַּפּוּחַ[1]

שְׁנֵי נְעָרִים מָצְאוּ תַּפּוּחַ אֶחָד. הָאֶחָד
אָמַר: אֲנִי מָצָאתִי אֶת הַתַּפּוּחַ וְהַשֵּׁנִי
אָמַר: אֲנִי מָצָאתִי אֶת הַתַּפּוּחַ. הָאֶחָד
אָמַר אֶל הַשֵּׁנִי: אַתָּה שַׁקְרָן[2]! הָאֶחָד
הִכָּה[3] אֶת הַשֵּׁנִי, הַתַּפּוּחַ נָפַל[4] עַל הָאָרֶץ
וַיִּרְמְסוּהוּ[5] בְּרַגְלֵיהֶם, הִבִּיטוּ[6] הַנְּעָרִים זֶה
בִּפְנֵי זֶה וַיִּתְחָרְטוּ[7] עַל מַה שֶּׁקָּרָה[8] בֵּינֵיהֶם.

(י' גרזובסקי)

المفردات :

(١) تفاحة — (٢) كاذب — (٣) ضَرَبَ — (٤) سَقَطَ — (٥) فداساها — (٦) نظرا — (٧) فندما — (٨) ما حَصَلَ .

درس ١١ – שִׁעוּר יא.

آلات الصناعة ــ כְּלֵי עֲבוֹדָה

מַחֲרֵשָׁה	محراث	מִשְׁפָּחָה	عائلة
אֵת	محفر	קַדְמוֹן	قديم
מַגָּל	منجل	צוּר	صخرة
מַזְמֵרָה	مشذب	יְסוֹד	أساس
גַּרְזֶן	فأس	קִיר	حائط
מַשּׂוֹר	منشار	תִּקְרָה	سقف
מַקֶּבֶת	قدوم	מְנוּחָה	راحة
מַחַט	إبرة	מַחְסֶה	ملجأ
מֶתֶג	لجام	קֹר	برد
רֶסֶן	زمام	חֹם	حرارة
עֹל	نير	הִזִּיק	أتى بضرر
מָעוֹן	مأوى		

מְעוֹן הַמִּשְׁפָּחָה

הָאֲנָשִׁים הַקַּדְמוֹנִים לֹא יָדְעוּ לִבְנוֹת לָהֶם בָּתִּים לְשִׁבְתָּם, וּבַמֶּה יָשָׁבוּ?

— הָאֲנָשִׁים הַקַּדְמוֹנִים יָשְׁבוּ בִּמְעָרוֹת צוּרִים, אַחֲרֵי כֵן יָשְׁבוּ בְּאֹהָלִים, כַּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב (עֲלֵיהֶם הַשָּׁלוֹם)·

וְאַחֲרֵי כֵן הֵחֵלּוּ הָאֲנָשִׁים לִבְנוֹת בָּתִּים וְהֵיכָלוֹת, וְעָשׂוּ אֶת הַיְסוֹדוֹת וְאֶת הַקִּירוֹת אֲבָנִים, וְאֶת הַתִּקְרָה וְאֶת הָרִצְפָּה־עֵץ·

וְהַבַּיִת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים בּוֹ בִּמְנוּחָה, מַחֲסֶה הוּא לָנוּ מִקֹּר וּמֵחֹם הַשֶּׁמֶשׁ וּמֵרוּחוֹת רָעוֹת הַיְכֹלוֹת לְהַזִּיק לָנוּ·

וְאֶת הָעֵצִים יַחְטְבוּ הַחוֹטְבִים בַּיַּעַר, וְנִשְּׂרוּ אֶת הָעֵצִים בְּמַשּׂוֹר וְעָשׂוּ מֵהֶם אֶת הַתִּקְרָה, אֶת הָרִצְפָּה, אֶת הַדְּלָתוֹת, אֶת מִסְגְּרוֹת הַחַלּוֹנוֹת וְאֶת רְהִיטֵי הַבַּיִת: אֶת הַכִּסְאוֹת, אֶת הַשֻּׁלְחָן וְאֶת הָאָרוֹן·

(י״ גרזובסקי)

אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי [1]

אֶת גַּנִּי עַל יַד בֵּיתִי
מָה אֹהַב מָה אֶחְמְדָה! [2]
סָבִיב [3] גְּפָנַי וְסָבִיב זֵיתַי
שָׁם אֶשְׂחַק [4] שָׁם אֶרְקְדָה! [5]

שָׁם אֶקְרָא עַל יַד תְּלָמַי [6]
וַעֲצֵי גַן הֵד [7] יָשִׁיבוּ [8]
בְּמֵי בְרֵכָה אַבִּיט [9] צְלָמַי [10]
וְהֵם פָּנִים לִי יֵיטִיבוּ

(ז״ יעבץ)

المفردات :

(١)وطني . (٢)أتمنّى . (٣)حول . (٤)ألعب . (٥)أقفز . (٦)خط محراثي . (٧)صدى .
(٨)يُرجِعون . (٩)أرى . (١٠)صورتي .

درس ١٢ - שִׁעוּר יב.

النبات — הַצְּמָחִים

צוֹמֵחַ נבات : עֵשֶׂב عشب — עֵץ شجر — חָצִיר برسيم — פֶּרַח زهرة — שִׂיחַ شجيرة — קוֹץ شوكة — תְּבוּאָה غلة ، محصول .

תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה محصول الحقل : חִטָּה قمح — שְׂעוֹרָה شعير — דּוּרָה ذرة — שֻׁמְשׁוּם سمسم — אֹרֶז أرز — צֶמֶר גֶּפֶן قطن .

פְּרִי הַגַּן ثمر البستان : כְּרוּב كرنب — חֲזֶרֶת خس — גֶּזֶר جزر — סֶלֶק ساق — פּוֹל فول — בָּצָל بصل — שׁוּם ثوم — אֲבַטִּיחַ بطيخ — תַּפּוּחַ אֲדָמָה بطاطس .

פְּרִי הָעֵץ ثمر الشجر : תַּפּוּחַ تفاح — עֵנָב عنب — זַיִת زيتونة — תְּאֵנָה تين — תָּמָר بلح — רִמּוֹן رمان — אֱגוֹז جوزة (عين الجمل) — אֲגָס كمثرة — תַּפּוּחַ זָהָב برتقال .

לֹא لا — כֵּן نعم — קוֹל صوت .

לָמָּה קוֹרְאִים צוֹמֵחַ ?

מַה הֵן תְּבוּאוֹת הַשָּׂדֶה ?

מַה הִיא הַיְקָרָה בַּתְּבוּאוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם ?

מַה אַתָּה אוֹכֵל מִפְּרִי הַגַּן בִּימֵי הַקַּיִץ ?

מַה הֵם הַפֵּרוֹת שֶׁאַתָּה אוֹכֵל בִּימֵי הַחֹרֶף ?

הַאוֹהֵב אַתָּה אֶת הַתַּפּוּחִים ?

הֲיֵשׁ תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמִצְרַיִם ?

מַה מּוֹצִיאִים מִן הַזֵּיתִים ?

הַנַּעַר וְהָאֱגוֹזִים

נַעַר אֶחָד נָתַן אֶת יָדוֹ אֶל תּוֹךְ כַּד אֱגוֹזִים וַיִּקַּח מְלֹא(١) יָדוֹ מֵהֶם וַיֹּאמֶר לְהוֹצִיא(٢) אֶת יָדוֹ הַמְּלֵאָה מִן הַכַּד וְלֹא יָכוֹל(٣) , כִּי פִּי הַכַּד צַר(٤) . וַיִּצְעַק(٥) הַנַּעַר קוֹל גָּדוֹל , וַתָּבֹא אִמּוֹ וַתֵּרֶא(٦) אֶת אֲשֶׁר(٧) בְּנָהּ עֹשֶׂה , וַתִּצְחַק וַתֹּאמַר : אִם(٨) תָּשִׁיב(٩) אֶת הָאֱגוֹזִים אֲשֶׁר גָּנַבְתָּ(١٠) וְיָכָלְתָּ לְהוֹצִיא אֶת יָדְךָ מִן הַכַּד .

(י״ גרזובסקי)

المفردات :

(١)مِلء . (٢)لإخراج . (٣)استطاع . (٤)ضيِّق . (٥)صرخ . (٦)ورأت . (٧)الذي .
(٨)إن ، إذا . (٩)تُرجع . (١٠) سرقتَ .

درس ١٣ — שִׁעוּר יג.

أعضاء الجسم — אֵבְרֵי הַגּוּף

עברית	عربي
רֹאשׁ	رأس
עַיִן	عين
אֹזֶן	أذن
אַף	أنف
פָּנִים	وجه
לְחִי	خد
פֶּה	فم
שָׂפָה	شفة
שָׂפָם	شارب
שֵׁן	سن
חֵךְ	سقف الحلق
לָשׁוֹן	لسان
מֵצַח	جبهة
סַנְטֵר	ذقن
זָקָן	لحية
עַפְעַף	جفن
רִיסִים	رموش الجفن
גַּבּוֹת הָעַיִן	حواجب العين
שֵׂעָר	شعر
צַוָּאר	عنق
גַּב	ظهر
כָּתֵף	كتف
חָזֶה	صدر
זְרוֹעַ	ذراع
יָד	يد
כַּף	كف
אֶצְבַּע	أصبع
בֶּטֶן	بطن
יָרֵךְ	فخذ
רֶגֶל	رِجل
בֶּרֶךְ	ركبة
מַרְפֵּק	مرفق ، كوع
גֵּו	جسم

כַּמָּה חֲלָקִים בְּגוּפְךָ ?

– בְּגוּפִי אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁלשָׁה חֲלָקִים : הָרֹאשׁ ، הַגֵּו וְהָאֵבָרִים ·

– אֵיפֹה נִמְצָא הַמֵּצַח ?

– הַמֵּצַח נִמְצָא בֵּין שְׁתֵּי הַצְּדָעַיִם · מֵאֲחוֹרֵי הַצְּדָעַיִם קְבוּעוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה שְׁתֵּי הָאָזְנַיִם ·

– מַה בֵּין הָעֵינַיִם ?

– בֵּין הָעֵינַיִם עוֹבֵר וְיוֹרֵד אַף בַּעַל שְׁתֵּי נְחִירַיִם ·

הָרֹאשׁ ، הַסַּנְטֵר וְהַשָּׂפָה הָעֶלְיוֹנָה מְכֻסִּים בִּשְׂעָרוֹת מִצְבָעִים שׁוֹנִים : יֵשׁ שֶׁהֵן שְׁחוֹרוֹת ، צְהֻבּוֹת וּלְעֵת זִקְנָה תֵּהָפַכְנָה לְבָנוֹת .

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ، הִיא אֶרֶץ טוֹבָה מְאֹד ، פּוֹרִיָּה וּמְבֹרָכָה[1] ·

וִירוּשָׁלַיִם הִיא בִּירָתָהּ[2] ، וְעָרֶיהָ הַגְּדוֹלוֹת הֵן : יָפוֹ ، תֵּל־אָבִיב ، חֵיפָה וְעַכּוֹ ، עַל שְׂפַת הַיָּם הַתִּיכוֹן[3] ، טְבֶרְיָה עַל שְׂפַת יָם כִּנֶּרֶת ·

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תִּצְמַח הַחִטָּה וְהַשְּׂעוֹרָה · בָּהּ תִּצְמַח הַגֶּפֶן ، אֲשֶׁר מֵעֲנָבֶיהָ יַעֲשׂוּ יַיִן[4] ، בָּהּ יִגְדַּל הַזַּיִת ، אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ שֶׁמֶן טוֹב ، בָּהּ יִגְדְּלוּ הַתְּאֵנָה וְהָרִמּוֹן ، תַּפּוּחִים וַאֲגַסִּים וְעוֹד עֲצֵי פְרִי רַבִּים[5] שׁוֹנִים[6] ·

תַּפּוּחֵי זָהָב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְפֻרְסָמִים[7] בְּכָל הָעוֹלָם[8] ·

المفردات :

(١)ومباركة . (٢)عاصمتها . (٣)البحر المتوسط . (٤)خمرة . (٥)كثيرة . (٦)مختلفة .

(٧)مشهورة . (٨)العالم .

درس ١٤ — שִׁעוּר יד.

الصفات — הַמִּדּוֹת

הַדָּבָר וְהֶפְכּוֹ الشيء وعكسه :

שַׁקְדָן	مجتهد	—	עָצֵל	كسول
עָנָו	متواضع	—	גֵּאֶה	متكبر
סַלְחָן	سميح	—	נוֹקֵם	حاقد
טוֹב־עַיִן	كريم ، سخي	—	רַע־עַיִן	حسود
אוֹהֵב	محب	—	שׂוֹנֵא	عدو
תָּם	سليم القلب	—	חָנֵף	ملق
צַדִּיק	صالح ، تقي	—	רָשָׁע	شرير
נָדִיב	كريم	—	כִּילַי	بخيل
שָׂמֵחַ	مسرور	—	עָצֵב	متكدر
טוֹב	طيب ، حسن	—	רַע	باطل ، شر
שָׁמֵן	سمين ، مخصب	—	רָזֶה	نحيف ، ضعيف
דַּק	رقيق	—	עָב	سميك ، غليظ
אָרוֹךְ	طويل	—	קָצָר	قصير
רַךְ	لين	—	קָשֶׁה	صلب ، عسير
נֶאֱמָן	صادق ، أمين	—	שַׁקְרָן	كاذب ، دجال
מָהִיר	سريع	—	נִרְפֶּה	بطيء

اقرأ الجمل الآتية وتمم كل منها بصفة بحيث تكون عكس ما قبلها :

הַיֶּלֶד הַזֶּה עָצֵל וְהַיַּלְדָּה הַזּאת ......

הָאִישׁ הַזֶּה נֶאֱמָן וְהָאִשָּׁה הַזּאת ......

אָבִיךָ שָׂמֵחַ וְאָחִיךָ ......

הֶחָתוּל שֶׁלָּנוּ שָׁמֵן וְהַכֶּלֶב שֶׁלָּכֶם ......

הֱיֵה אֹהֵב לַבְּרִיּוֹת וְאַל תִּהְיֶה ...... לְכָל אָדָם

הַמּוֹרֶה שֶׁלָּנוּ עָנָו וַאֲחוֹתוֹ הַקְּטַנָּה ......

הָאִישׁ הַצַּדִּיק הוּא טוֹב־עַיִן וְהָאִישׁ ...... הוּא ......

קֵרֵחַ מִכָּאן[1] וּמִכָּאן

לְאִישׁ אֶחָד הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים: אַחַת צְעִירָה[2] וְאַחַת זְקֵנָה. חָפְצָה[3] כָּל אַחַת כִּי[4] הַבַּעַל[5] יִדְמֶה[6] לָהּ. לִקְּטָה[7] הַצְּעִירָה מֵרֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ אֶת הַשְּׂעָרוֹת הַלְּבָנוֹת, וְהַזְּקֵנָה אֶת הַשְּׁחוֹרוֹת[8]. נִמְצָא[9] הָאִישׁ קֵרֵחַ[10] מִכָּאן וּמִכָּאן.

المفردات :

[1]من هنا . [2]صغيرة . [3]رغبت . [4]أن . [5]البعل ، الزوج . [6]يشبه . [7]لقطت ، قلعت . [8]السوداء . [9]وجد نفسه . [10]أصلع ، أقرع .

درس ١٥ — שִׁעוּר טו.

الزمن — הַזְּמַן

חֶלְקֵי הַיּוֹם أقسام اليوم : יוֹם نهار — לַיְלָה ليل — בֹּקֶר صباح — עֶרֶב مساء ، غروب — צָהֳרַיִם ظهر — חֲצוֹת הַלַּיְלָה منتصف الليل — שַׁחַר فجر .

תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה فصول السنة : אָבִיב ربيع — קַיִץ صيف — אָסִיף خريف — חֹרֶף ، סְתָו فصل الشتاء .

מָטָר	مطر	מָתַי	متى
שֶׁלֶג	ثلج	אֵיזֶה	أى ، من للاستفهام
שָׁעָה	ساعة	זְמַן	زمن
רֶגַע	دقيقة	עֵת	وقت
שָׁעוֹן	ساعة الجيب أو ساعة كبيرة	מִטְרִיָּה	شمسية للمطر
פַּעֲמוֹן	جرس	שִׁמְשִׁיָּה	شمسية (للشمس) ، مظلة
צִלְצוּל	دق الجرس	כַּמָּה	كم

כַּמָּה תְקוּפוֹת בַּשָּׁנָה? מַה־שֵּׁם הַתְּקוּפוֹת הָאֵלֶּה? בְּאֵיזוֹ שָׁעָה מְצַלְצֵל פַּעֲמוֹן בֵּית הַסֵּפֶר בַּחֹרֶף? – וּבַקַּיִץ? בְּאֵיזוֹ שָׁעָה אַתָּה בָא בְּכָל בֹּקֶר אֶל בֵּית הַסֵּפֶר? הֲיֵשׁ בֵּית סֵפֶר פָּתוּחַ אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם? מָתַי מִשְׁתַּמֵּשׁ אַתָּה בַּמִּטְרִיָּה שֶׁלְּךָ? וּמָתַי מִשְׁתַּמְּשִׁים אֲנַחְנוּ בַּשִּׁמְשִׁיָּה? כַּמָּה רְגָעִים בְּשָׁעָה אַחַת? וְכַמָּה שָׁעוֹת בְּיוֹם אֶחָד? הַבֵּט אֶל הַשָּׁעוֹן, אֵיזוֹ שָׁעָה הִיא עַכְשָׁו؟

אַמָּה מִדַּת הָאֹרֶךְ   الذراع مقياس الطول .

וְשָׁעָה מִדַּת הָעֵת   الساعة « الوقت (الزمن) .

יְקָרָה הָעֵת מִכֶּסֶף וּמִזָּהָב   الوقت ثمين اكثر من الفضة والذهب .

אִישׁ אֶחָד עִוֵּר הָלַךְ בַּלַּיְלָה בַּדֶּרֶךְ · בְּיַד הָעִוֵּר הָיָה פָּנָס (١) בַּדֶּרֶךְ פָּגַשׁ (٢) בּוֹ אִישׁ פִּקֵּחַ (٣) הַפִּקֵּחַ שָׁאַל אֶת הָעִוֵּר: לָמָּה לְךָ הַפָּנָס וְאַתָּה עִוֵּר? וַיַּעַן (٤) הָעִוֵּר: הַפָּנָס נָחוּץ (٥) לִי, אֲנָשִׁים פִּקְחִים יִרְאוּ אוֹתִי וְנָטוּ (٦) הַצִּדָּה (٧).

(שפת ילדים)

المفردات :

(١) فانوس . (٢) قابلَ . (٣) ذو بصر . (٤) فأجاب . (٥) ضروري . (٦) ويميلون . (٧) على جنبٍ .

درس ١٦ – שִׁעוּר טז.

الأيام والأعياد – הַיָּמִים וְהַחַגִּים

יְמֵי הַשָּׁבוּעַ أيام الأسبوع : יוֹם רִאשׁוֹן الأحد – יוֹם שֵׁנִי الاثنين – יוֹם שְׁלִישִׁי الثلثاء – יוֹם רְבִיעִי الأربعاء – יוֹם חֲמִישִׁי الخميس – יוֹם שִׁשִּׁי الجمعة – יוֹם שַׁבָּת السبت .

חַג	عيد
מוֹעֵד	ميعاد ، عيد
חֲגִיגָה	احتفال
יוֹם חֹפֶשׁ	يوم بطالة
חָדָשׁ	حديث ، جديد
תִּתְחַדֵּשׁ	تجدد (مبارك)
יָשָׁן	قديم، عتيق، مسن
חַג שָׂמֵחַ	عيد فرح
מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה	لتكن أعياد سرور
תִּזְכֶּה לְשָׁנִים רַבּוֹת	لتحى سنين عديدة (كل عام وأنتَ بخير)

הָאִכָּר וְהַתְּרוּפָה[1]

לְאִכָּר אֶחָד כָּאֲבָה[2] הַבֶּטֶן[3]. נָסַע[4] הָאִכָּר הָעִירָה וּבָא אֶל הָרוֹפֵא[5]. בָּדַק[6] הָרוֹפֵא בְּגוּפוֹ، דָּפַק[7] בְּאֶצְבָּעוֹ עַל בִּטְנוֹ، רָשַׁם לוֹ תְּרוּפָה עַל נְיָר וְאָמַר לוֹ: אֶת־זֶה תִּשְׁתֶּה[8] וְתִהְיֶה בָּרִיא[9].

בָּא הָאִכָּר הַבַּיְתָה וְשָׁתָה אֶת הַנְּיָר בַּמַּיִם، אֲבָל[10] כְּאֵבוֹ לֹא חָדַל[11]. תָּמַהּ[12] הָאִכָּר וְאָמַר: הֲלֹא אֶת הַתְּרוּפָה כְּבָר[13] שָׁתִיתִי וּמַדּוּעַ־זֶה בִּטְנִי עוֹד[14] כּוֹאֶבֶת؟...

المفردات :

(١)علاج ، دواء . (٢)ألمَتْ ، وجعتْ . (٣)البطن ، المعدة . (٤)سافَرَ . (٥)الطبيب .
(٦)اختبرَ ، فحصَ . (٧)ضربَ ، دقَّ . (٨)تشرب . (٩)بريء ، سليم ، صحيح الجسم . (١٠)لكن .
(١١)انقطع ، كف . (١٢)عَجِبَ ، دَهِشَ . (١٣)قد . (١٤)لا يزال ، للآن .

درس ١٧ – שִׁעוּר יד.

استُ – אִיבִּי

שְׁלֹמֹה וְנַעֲמָה אֲחוֹתוֹ צִחֲקוּ[١] בְּצִחוּק[٢] הַמַּחֲבוֹאִים[٣] נֶחְבָּא[٤] שְׁלֹמֹה עַל הַתַּנּוּר. הָלְכָה נַעֲמָה לְחַפְּשׂוֹ[٥]. חִפְּשָׂה בַּמִּטָּה וְתַחַת הַמִּטָּה, חִפְּשָׂה בְּכָל הַחֲדָרִים, וְלֹא יָכְלָה[٦] לִמְצֹא אֶת אָחִיהָ, עַד שֶׁיָּרַד מֵעַל הַתַּנּוּר.

אַחֲרֵי־כֵן[٧] הִתְחַבְּאָה נַעֲמָה בַּאֲרוֹן־הַסְּפָרִים וּשְׁלֹמֹה הָלַךְ[٨] לְחַפְּשָׂהּ. קָרְאָה[٩] הַקְּטַנָּה מִתּוֹךְ הַמַּחֲבוֹא[١٠]: אַל[١١] תְּחַפְּשֵׂנִי[١٢] בַּאֲרוֹן־הַסְּפָרִים, כִּי שָׁם אֵינֶנִּי.

(פסיעות קטנות)

المفردات :

[١] لعبوا . [٢] لعب . [٣] الاختباء . [٤] اختبأ . [٥] للبحث عنه . [٦] استطاعت .
[٧] بعد ذلك . [٨] ذهب . [٩] نادت . [١٠] المخبأ . [١١] لا . [١٢] تبحث عنى .

الرأس والطربوش — הָרֹאשׁ וְהַמִּגְבַּעַת

אִכָּרִים שְׁנַיִם בְּבֵית מַרְזֵחַ ،
שָׁתוּ יַיִן וְלִבָּם שָׂמֵחַ ،
וּכְטוֹב לִבָּם אָמַר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ :
— " מְכוֹנָה נִפְלָאָה הָאָדָם הִנֵּהוּ :
מְלָאכָה לַעֲשׂוֹת הֵן הַיָּדַיִם ;
לָלֶכֶת ، לָרוּץ ، לַעֲמוֹד — הָרַגְלַיִם ;
הָאַף — לִשְׁאֹף אֲוִיר אֶל קִרְבֵּנוּ ;
הַפֶּה — לֶאֱכֹל וּלְדַבֵּר דְּבָרֵינוּ ;
הַשִּׁנַּיִם — לִלְעֹס ، הַגָּרוֹן — לִבְלֹעַ ;
הָעֵינַיִם — לִרְאוֹת ، הָאָזְנַיִם — לִשְׁמֹעַ ;
אֲבָל הָרֹאשׁ ? בְּעֵינַי תָּמוּהַּ ،
לָמָּה אֵל בְּרָאוֹ ? מַדּוּעַ ? ".
— " מַה זֶּה תִּשְׁאַל ? הֲלֹא זוֹ מוּדַעַת ،
הָרֹאשׁ נִבְרָא בִּשְׁבִיל הַמִּגְבַּעַת • ".

(למדו עברית)

السنة الثانية

قـــراءة ومحادثة ـ קְרִיאָה וְשִׂיחָה

درس ۱۸ ـ שִׁעוּר יח.

חוֹבוֹת[1] הַתַּלְמִיד בַּבֹּקֶר

יִתְעוֹרֵר[2] הַתַּלְמִיד בַּבֹּקֶר מִשְּׁנָתוֹ[3], יִקַּח אֶת הַמַּגֶּבֶת[4] וְיֵלֵךְ אֶל בֵּית הַמֶּרְחָץ[5] יִתְרַחֵץ, אוֹ יִרְחַץ אֶת פָּנָיו אֶת רֹאשׁוֹ, אֶת יָדָיו וְאֶת רַגְלָיו, יְנַגֵּב[6] אוֹתָם־בַּמַּגֶּבֶת, יָשׁוּב אֶל חֲדַר שְׁנָתוֹ לְהִתְפַּלֵּל, אַחַר כַּךְ יִלְבַּשׁ אֶת בְּגָדָיו יִתֵּן שָׁלוֹם לְהוֹרָיו[7], יֹאכַל אֲרוּחַת[8] הַבֹּקֶר, וְאַחֲרֵי כֵן יָכִין אֶת סְפָרָיו וּמַכְשִׁירֵי[9] כְּתִיבָתוֹ, יָשִׂים אוֹתָם בַּיַּלְקוּט, יֵצֵא מִן הַבַּיִת וְיֵלֵךְ לְבֵית סִפְרוֹ רַגְלִי[10] אוֹ רוֹכֵב.

المفردات :

(۱) واجبات ومفرده חוֹבָה . (۲) يستيقظ . (۳) من نومه . (٤) قطيلة . (٥) حمّام .
(٦) يجفّف . (٧) والديه . (٨) فطور . (٩) أدوات . (۱۰) ماشي ، سائر على رجليه .

تمرين – תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מָתַי אַתָּה מִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתְךָ ?

(٢) לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַיְקִיצָה [١] ?

(٣) מָה אַתָּה עוֹשֶׂה שָׁמָּה ?

(٤) מַה הִיא חוֹבָתְךָ לְהוֹרֶיךָ בַּבֹּקֶר ?

(٥) מָה אַתָּה מֵכִין לִפְנֵי צֵאתְךָ מִן הַבַּיִת ?

(٦) בַּמֶּה אַתָּה שָׂם אֶת סְפָרֶיךָ וּמַכְשִׁירֶיךָ ?

(٧) אֵיךְ אַתָּה הוֹלֵךְ לְבֵית הַסֵּפֶר , רַגְלִי אוֹ רוֹכֵב (נוֹסֵעַ) [٢] ?

المفردات :

[١] اليقظة . [٢] مسافر .

درس ١٩ · שִׁעוּר יט ·

חוֹבוֹת הַתַּלְמִיד בָּעֶרֶב

הַפַּעֲמוֹן (١) מְצַלְצֵל (٢) בְּבֵית הַסֵּפֶר בְּסוֹף הַשָּׁעָה הָרְבִיעִית אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם (٣) הַתַּלְמִיד מֵכִין אֶת סְפָרָיו וְאֶת מַכְשִׁירֵי כְּתִיבָתוֹ הַנְּחוּצִים (٤) לוֹ, נוֹתֵן שָׁלוֹם לְמוֹרָיו · וְיוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר עִם חֲבֵירָיו , בַּדֶּרֶךְ יְשׂוֹחֵחַ (٥) אִתָּם עַל הַלִּמּוּדִים שֶׁלָּמְדוּ בְּבֵית הַסֵּפֶר · וּכְשֶׁיִּכָּנֵס לַבַּיִת יִתֵּן שָׁלוֹם לְהוֹרָיו אַחֲרֵי כֵן יִכָּנֵס אֶל חֶדְרוֹ · פּוֹשֵׁט (٦) אֶת בְּגָדָיו וְלוֹבֵשׁ אֶת שִׂמְלָתוֹ · (٧) יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא אוֹ עַל הַסַּפָּה (٨) לָנוּחַ · אַחֲרֵי כֵן יוֹצֵא אֶל הַגַּן לְשַׂחֵק עִם אֶחָיו · וּבְעֵת הָאֹכֶל יָבֹא אֶל חֲדַר הָאֹכֶל , וְיֵשֵׁב עַל יַד הַשֻּׁלְחָן, יֹאכַל עִם בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ אֶת אֲרוּחַת הָעֶרֶב ' וִישׂוֹחֵחַ אִתָּם זְמַן מָה · אַחֲרֵי כֵן יָקוּם וְיִרְחַץ אֶת יָדָיו וְיִשְׁטוֹף (٩) אֶת פִּיו , וְיֵלֵךְ לְהָכִין אֶת שִׁעוּרָיו וְכַאֲשֶׁר יִגְמוֹר (١٠) אֶת לִמּוּדָיו וְאֶת כְּתִיבָתוֹ , נוֹתֵן הוּא שָׁלוֹם לְהוֹרָיו וְהוֹלֵךְ לִישׁוֹן בַּחֲדַר הַמִּטּוֹת (١١) .

المفردات :

(١) الجرس . (٢) يدق . (٣) الظهر . (٤) اللازمة . (٥) يتحدث . (٦) يخلع . (٧) جلبابه . (٨) أريكة ، (كنبة) . (٩) يشطف ، يغسل . (١٠) يتم . (١١) غرفة النوم .

تمرين — תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מָתַי יְצַלְצֵל הַפַּעֲמוֹן בְּבֵית הַסֵּפֶר אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם ?

(٢) מָה אַתָּה עוֹשֶׂה לִפְנֵי צֵאתְךָ מִבֵּית הַסֵּפֶר ?

(٣) מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בַּדֶּרֶךְ ?

(٤) מָה אַתָּה אוֹמֵר לְהוֹרֶיךָ כְּשֶׁאַתָּה נִכְנָס לַבַּיִת ?

(٥) מָתַי אַתָּה סוֹעֵד אֲרוּחַת הָעֶרֶב ?

(٦) מָה אַתָּה עוֹשֶׂה אַחֲרֵי הָאֹכֶל ?

(٧) מָה אַתָּה עוֹשֶׂה אַחֲרֵי גָּמְרְךָ אֶת שִׁעוּרֶיךָ ?

(٨) בְּאֵיזֶה חֶדֶר אַתָּה יָשֵׁן ?

درس ٢٠ – שִׁעוּר כ.

הָאֶצְבַּע הָעֲשִׂירִית

יוֹסִי־פֶּתִי[١] לָמַד בְּבֵית הַסֵּפֶר תּוֹרַת הַחֶשְׁבּוֹן. אָמַר לוֹ הַמּוֹרֶה: „שְׁתֵּי פְּעָמִים חָמֵשׁ הֵן עֶשֶׂר". חָפֵץ[٢] הַקָּטָן לִרְאוֹת אִם אֱמֶת הַדָּבָר. מֶה עָשָׂה? מָנָה[٣] אֶת אֶצְבְּעוֹת יָדוֹ הָאַחַת שְׁתֵּי פְּעָמִים, יָשָׁר[٤] וְהָפוּךְ[٥], יָצְאוּ לוֹ רַק תֵּשַׁע.

שׁוּב[٦] הִתְחִיל לִמְנוֹת אוֹתָן וְקָרָא אוֹתָן בִּשְׁמוֹתָן, בַּעֲבוּר[٧] שֶׁלֹּא יִטְעֶה[٨]:

„בֹּהֶן[٩], אֶצְבַּע, אַמָּה, קְמִיצָה, זֶרֶת, קְמִיצָה, אַמָּה, אֶצְבַּע, בֹּהֶן" – שׁוּב יָצְאוּ רַק תֵּשַׁע.

כָּפַף[١٠] אֶת רֹאשׁוֹ, תָּמַהּ[١١] וְאָמַר: אַיֵּה הָאֶצְבַּע הָעֲשִׂירִית?

פִּתְאֹם[١٢] נִכְנְסָה אִמּוֹ וְרָאֲתָה אוֹתוֹ כָּפוּף, חָשְׁבָה שֶׁהוּא מְחַפֵּשׂ אֵיזֶה דָּבָר, אָמְרָה לוֹ: מָה אָבַד לְךָ, יוֹסִי?

– אֶת הָאֶצְבַּע הָעֲשִׂירִית אֲנִי מְבַקֵּשׁ – עָנָה יוֹסִי.

(פסיעות קטנות)

المفردات :

(١)غبي ، قليل الفطنة . (٢)رغب ، أراد . (٣)عد ، حسب . (٤)ترتيبيا . (٥)عكسا . (٦)ثم . (٧)كى ، لأجل . (٨)يغلط . (٩)الأصبع الأكبر ، الابهام . (١٠)طأطأ ، أحنى . (١١)تعجب ، استغرب . (١٢)فجأة .

تمرين — תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) כַּמָּה אֶצְבָּעוֹת בְּיָד אַחַת ?

(٢) וְכַמָּה אֶצְבָּעוֹת בִּשְׁתֵּי יָדַיִם ?

(٣) מַה שֵּׁם הָאֶצְבָּעוֹת ?

(٤) מַה בִּקֵּשׁ יוֹסִי ?

(٥) לָמָּה קָרְאוּ לוֹ יוֹסִי־פֶּתִי ?

(٦) מִי נִכְנַס אֶל הַחֶדֶר ?

(٧) מַה שָּׁאֲלָה אוֹתוֹ אִמּוֹ ?

درس ٢١ – שִׁעוּר כא.

שִׁיר

לְבֵית הַסֵּפֶר

אֶת לִמּוּדַי [١] כְּבָר שָׁנִיתִי [٢]

גַּם אָכַלְתִּי, גַּם שָׁתִיתִי,

הָבָה יַלְקוּט שֵׁב עַל שְׁכֶם [٣]

אֶקַּח אִתִּי גַּם פַּת לֶחֶם,

לְבֵית סִפְרִי אָרוּץ,

וְאֶהְיֶה תַּלְמִיד חָרוּץ [٤]

(שפת ילדים)

المفردات :

(١) دروسى . (٢) حفظتُ ، طالعتُ . (٣) بين الأكتاف . (٤) مجتهدا .

סֵדֶר הַיּוֹם שֶׁל משֶׁה הַהָרוֹין

אֶתְמוֹל בָּאתִי מִבֵּית הַסֵּפֶר הַבַּיְתָה , שִׂחַקְתִּי מְעַט עִם אָחִי , אַחֲרֵי כֵן אָכַלְתִּי , אַחֲרֵי הָאֹכֶל כָּתַבְתִּי אֶת שִׁעוּרַי , אָמַרְתִּי שָׁלוֹם לְהוֹרַי וְהָלַכְתִּי לִישׁוֹן , בַּבֹּקֶר קַמְתִּי , רָחַצְתִּי אֶת יָדַי וְאֶת פָּנַי בַּמַּיִם , שָׁטַפְתִּי אֶת פִּי · שָׂרַקְתִּי[1] אֶת שְׂעַר רֹאשִׁי בְּמַסְרֵק ·[2] לָבַשְׁתִּי אֶת בְּגָדַי , שָׁתִיתִי קָפֶה בֶּחָלָב , וְאָכַלְתִּי פְּרוּסַת[3] לֶחֶם · אָמַרְתִּי שָׁלוֹם לְהוֹרַי , וְהָלַכְתִּי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לִלְמוֹד ·

(שפת ילדים)

المفردات : [1] مشطتُ ، سرحتُ . [2] مشط . [3] كسرة .

تمرين — תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) עִם מִי שִׂחֵק משֶׁה ?

(٢) מֶה עָשָׂה אַחֲרֵי הָאֹכֶל ?

(٣) מָתַי קָם מִשְּׁנָתוֹ ?

(٤) בַּמֶּה שָׂרַק אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ ?

(٥) אָנָה הָלַךְ אַחֲרֵי כֵן ?

(٦) מָה עוֹשִׂים בְּבֵית הַסֵּפֶר ?

درس ٢٢ – שִׁעוּר כב.

הַמְּדִינָה

בַּמְּדִינָה יֵשׁ רְחוֹבוֹת(١) וְסִמְטָאוֹת(٢). הָרְחוֹבוֹת אֲרֻכִּים(٣) וּרְחָבִים(٤)، הַסִּמְטָאוֹת צָרוֹת(٥) וּקְצָרוֹת(٦).

– בַּמֶּה מְכֻסָּה אַדְמַת הָרְחוֹב ?

אַדְמַת הָרְחוֹב מְכֻסָּה בַּחֵמָר(٧).

– מָה רוֹאִים אָנוּ בָּרְחוֹב ?

בָּרְחוֹב אָנוּ רוֹאִים עֲגָלוֹת، כִּרְכָּרוֹת(٨)، עֶגְלוֹת מַשָּׂא(٩)، אוֹפַנַּיִם(١٠)، חַשְׁמַלִּיָּה(١١).

– מֶה עוֹשִׂים בָּעֲגָלוֹת וּבַכִּרְכָּרוֹת ?

בָּעֲגָלוֹת וּבַכִּרְכָּרוֹת נוֹסְעִים(١٢).

– מִי מוֹשֵׁךְ(١٣) אֶת הָעֲגָלָה ?

אֶת הָעֲגָלָה מוֹשֵׁךְ הַסּוּס.

– אֵיךְ קוֹרְאִים לָאִישׁ הַנּוֹהֵג אֶת הַסּוּס ?

לָאִישׁ הַנּוֹהֵג אֶת הַסּוּס קוֹרְאִים רַכָּב.

– בַּמֶּה נוֹהֵג הָרַכָּב אֶת הַסּוּס ?

הָרַכָּב נוֹהֵג אֶת הַסּוּס בַּמּוֹשְׁכוֹת[١٤] .

– וּמָה הוּא עוֹשֶׂה בַּשּׁוֹט[١٥] ?

בַּשּׁוֹט הוּא דוֹפֵק[١٦] אֶת הַסּוּס .

– אֵיפֹה יוֹשֵׁב הָרַכָּב ?

הָרַכָּב יוֹשֵׁב עַל הַדּוּכָן[١٧] .

– וְאֵיפֹה יוֹשְׁבִים הַנּוֹסְעִים ?

הַנּוֹסְעִים יוֹשְׁבִים עַל הַמּוֹשָׁב .

– וְאֵיךְ נוֹסַעַת הַחַשְׁמַלִּיָּה ?

הַחַשְׁמַלִּיָּה נוֹסַעַת בְּכֹחַ[١٨] הַחַשְׁמָל .

– עַל מָה נוֹסַעַת הַחַשְׁמַלִּיָּה ?

הַחַשְׁמַלִּיָּה נוֹסַעַת עַל פַּסֵּי בַרְזֶל[١٩] .

(ל' שפר)

المفردات :

[١]شوارع. [٢]زقاقات. [٣]مستطيلة. [٤]واسعة. [٥]ضيقة. [٦]قصيرة. [٧]الأسفلت [٨]عربات صغيرة. [٩]عربات للنقل. [١٠]درّاجات. [١١]مراكب كهربائية ، (ترامواى). [١٢]يسافرون. [١٣]يجرّ. [١٤]زمام ، عِنان. [١٥]سوط. [١٦]يكد الحصان. [١٧]مقعد الحوذى. [١٨]بقوة. [١٩]قضبان من حديد.

درس ٢٣ – שִׁעוּר כג.

הַחוּשִׁים (١)

חֲמִשָּׁה חוּשִׁים פִּתַּח (٢) אֱלֹהִים בָּאָדָם:

חוּשׁ הָרְאִיָּה. (٣)

חוּשׁ הַשֵּׁמַע. (٤)

חוּשׁ הָרֵיחַ. (٥)

חוּשׁ הַטַּעַם. (٦)

חוּשׁ הַמִּשּׁוּשׁ. (٧)

וְיִחֵד (٨) לָהֶם אֵבָרִים (٩) מְיֻחָדִים: הָעֵינַיִם – לִרְאוֹת; הָאָזְנַיִם – לִשְׁמֹעַ; הָאַף – לְהָרִיחַ; הַחֵךְ – לִטְעוֹם. לְחוּשׁ הַמִּשּׁוּשׁ אֵין אֵבֶר מְיֻחָד. יָכֹל הָאָדָם לְהַבְחִין (١٠) – בֵּין רַךְ (١١) לְקָשֶׁה (١٢), וּבֵין קַר (١٣) לְחַם (١٤) – גַּם בִּשְׁאָר (١٥) אֵבְרֵי גוּפוֹ, וּבְכָל־שֶׁטַח (١٦) עוֹר (١٧) בְּשָׂרוֹ, אַךְ יוֹתֵר מִכָּל־הַגּוּף מְסֻגָּלוֹת (١٨) הָאֶצְבָּעוֹת לְחוּשׁ זֶה.

י' שטינברג
ויב" לבנר

المفردات :

(١)الحواس. (٢)فتّح ، أنشأ . (٣)البصر. (٤)السمع . (٥)الشم. (٦)الذوق . (٧)اللمس .
(٨)خصص . (٩)أعضاء . (١٠)ليختبر. (١١)ليّن . (١٢)صلب . (١٣)بارد . (١٤)ساخن .
(١٥)بسائر. (١٦)سطح . (١٧)جلد . (١٨)مختصة .

تمرين – תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) כַּמָּה חוּשִׁים יֵשׁ לָאָדָם ?

(٢) בַּמֶּה אַתָּה רוֹאֶה ?

(٣) « « שׁוֹמֵעַ ?

(٤) « « מֵרִיחַ ?

(٥) « « טוֹעֵם ?

(٦) הֲיֵשׁ אֵבֶר מְיֻחָד לְחוּשׁ הַמִּשּׁוּשׁ : ?

(٧) אֵיזֶה אֵבֶר מְסֻגָּל יוֹתֵר לְחוּשׁ הַמִּשּׁוּשׁ ?

درس ٢٤ – שִׁעוּר כד.

הַתַּרְנְגוֹל וְאֶבֶן הַחֵן [1]

בָּאַשְׁפָּה [2] נִקֵּר [3] אַחַד הַתַּרְנְגוֹלִים, [4]

וַיִּמְצָא שָׁם אֶבֶן חֵן מִתְגּוֹלֶלֶת. [5]

מַה נּוֹאֲלוּ [6] בְּנֵי אִישׁ כַּקְּטַנִּים כַּגְּדוֹלִים!

– קָרָא – הַאֵין זֹאת סִכְלוּת [7] וְאִוֶּלֶת [8]

כִּי גַּרְגֵּר [9] נוֹצֵץ [10] כָּזֶה כֹּה יוֹקִירוּ [11]

וּבְשַׂק [12] מָלֵא חִטִּים [13] אוֹתוֹ לֹא יָמִירוּ; [14]

וַאֲנִי, חַי נַפְשִׁי, כִּי גָּדְלָה שִׂמְחָתִי,

לוּ גַּרְגֵּר שְׂעוֹרִים [15] בִּמְקוֹמוֹ מָצָאתִי;

הַשְּׂעוֹרָה אָמְנָם [16] לֹא תְנוֹצֵץ תּוֹפִיעַ, [17]

אוּלָם תַּחַת זֶה תְכַלְכֵּל [18] תַּשְׂבִּיעַ!"

(א" רוזנפלד)

المفردات :

(١)الجوهرة . (٢)فى المزبلة . (٣)نقر الحب . (٤)الديوك . (٥)تتدحرج . (٦)حمقوا . (٧)غباوة . (٨)جهل . (٩)حبة . (١٠)تبرق . (١١)يعزّون . (١٢)كيس . (١٣)حنطة ، قمح . (١٤)يبدّلون . (١٥)شعير . (١٦)حقيقة . (١٧)تلمع . (١٨)تُغذِّى .

تمرين — תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) אֵיפֹה נִקֵּר הַתַּרְנְגוֹל ?

(٢) מַה מָּצָא בָּאַשְׁפָּה ?

(٣) מַה קָּרָה אָז ?

(٤) אֶת מָה הוּא מְבַכֵּר עַל אֶבֶן הַחֵן ?

(٥) וּמַדּוּעַ ?

درس ٢٥ – שִׁעוּר כה.

הָרְחוֹב

– מָה עוֹמֵד מִשְּׁנֵי צִדֵּי(١) הָרְחוֹב ?

מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָרְחוֹב עוֹמְדוֹת שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל בָּתִּים.

– מַה יֵּשׁ בְּצִדֵּי הָרְחוֹב ?

בְּצִדֵּי הָרְחוֹב יֵשׁ מִדְרָכוֹת(٢).

– מָה עוֹשִׂים עַל הַמִּדְרָכָה ?

עַל הַמִּדְרָכָה הוֹלְכִים וּמְטַיְּלִים(٣).

– מַה יֵּשׁ עַל הַמִּדְרָכוֹת ?

עַל הַמִּדְרָכוֹת יֵשׁ שְׂדֵרוֹת(٤) עֵצִים, עַמּוּדֵי תֵּלֵפוֹן, תֵּלֶגְרָף, (מִבְרָק) וּפַנָּסִים(٥).

– לָמָּה הֵם הַפַּנָּסִים ?

הַפַּנָּסִים מְאִירִים אֶת הָרְחוֹב בַּלַּיְלָה.

– אֵי־אֵלּוּ פַּנָּסִים יֵשׁ בָּרְחוֹב ?

בָּרְחוֹב יֵשׁ פַּנָּסֵי חַשְׁמַל(٦), גַּז וְנֵפְטְ(٧).

– מַה יֵּשׁ בַּבָּתִּים ?

בַּבָּתִּים יֵשׁ מְעוֹנוֹת[٨] .

– מֶה עוֹשִׂים בַּמְּעוֹנוֹת ?

בַּמְּעוֹנוֹת דָּרִים[٩] .

– אֵיךְ קוֹרְאִים לָאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ בַּיִת ?

לְאִישׁ זֶה קוֹרְאִים דַּיָּר[١٠] .

– מִי הוּא הָאִישׁ, הַשּׁוֹמֵר אֶת הַבַּיִת וּמַשְׁגִּיחַ[١١] עָלָיו ?

לְאִישׁ זֶה קוֹרְאִים שׁוֹעֵר[١٢] .

(ל״ שפר)

المفردات :

[١]جانبي. [٢]طواران. [٣]يتنزهون. [٤]صفوف. [٥]مصابيح. [٦]كهرباء. [٧]نفط.
[٨]مساكن. [٩]يسكنون. [١٠]ساكن ، مؤجر. [١١]يراقب. [١٢]بواب.

درس ٢٦ – שִׁעוּר כו .

יְשַׁר לֵב [1]

הָרַב [2] הַגָּדוֹל, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח, קָנָה [3] חֲמוֹר מִנָּכְרִי [4] אֶחָד. כַּאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת הַחֲמוֹר אֶל חֲצֵרוֹ, [5] רָאוּ תַּלְמִידָיו וְהִנֵּה אֶבֶן יְקָרָה [6] תְּלוּיָה [7] בְּצַוָּארוֹ [8] שֶׁל הַחֲמוֹר, וַיָּרוּצוּ [9] אֶל רַבָּם וַיֹּאמְרוּ לוֹ: „בִּרְכַּת יְהֹוָה הֶעֱשִׁירָה [10] אוֹתְךָ" יִרְאֶה רַבֵּנוּ אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה שֶׁהָיְתָה עַל צַוַּאר הַחֲמוֹר שֶׁקָּנִיתָ הַיּוֹם. וַיַּעַן הָרַב רַבִּי שִׁמְעוֹן לְתַלְמִידָיו: לֹא! תַּלְמִידַי הַטּוֹבִים, רַק חֲמוֹר קָנִיתִי, וְאֶבֶן טוֹבָה לֹא קָנִיתִי לְכוּ וְהַחֲזִירוּ [11] אוֹתָהּ לִבְעָלֶיהָ. [12] וַיַּעֲשׂוּ כֵּן, הַנָּכְרִי הִתְפַּלֵּא [13] עַל יֹשֶׁר לִבּוֹ שֶׁל הָרַב וַיֹּאמֶר, בָּרוּךְ אֱלֹהֵי שִׁמְעוֹן.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١)الاستقامة ، الأمانة . (٢)الحبر الجليل . (٣)ابتاع ، اقتنى . (٤)من أجنبيّ . (٥)داره . (٦)ثمينة . (٧)مُعلَّقة . (٨)برقبته . (٩)وجروا . (١٠)أسعدتْ . (١١)أرجعوا . (١٢)لِصاحبها . (١٣)تعجّب .

تمرين – תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מַה קָּנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן ?

(٢) מִמִּי קָנָה אֶת הַחֲמוֹר ?

(٣) מָה רָאוּ הַתַּלְמִידִים עַל צַוַּאר הַחֲמוֹר ?

(٤) מָה אָמְרוּ לְרַבָּם ?

(٥) וּמֶה עָנָה לָהֶם ?

(٦) מָה אָמַר הַנָּכְרִי כַּאֲשֶׁר הֶחֱזִירוּ לוֹ אֶת הָאֶבֶן ?

درس ٢٧ – שִׁעוּר כז.

הֶחָכָם וְהַגַּנָּב [1]

בְּאַחַד הַלֵּילוֹת הָאֲפֵלִים[2], בָּא גַּנָּב אֶל בֵּית חָכָם אֶחָד לִגְנוֹב. הֶחָכָם הָיָה עָנִי, וְאֵין בְּבֵיתוֹ בִּלְתִּי[3] כִּסֵּא שֻׁלְחָן וּמְנוֹרָה, וְאֵי־אֵלּוּ[4] סְפָרִים, הַגַּנָּב חִפֵּשׂ[5] בְּכָל־הַבַּיִת לִמְצֹא אֵיזֶה כֶּסֶף, אוֹ דָבָר שֶׁשָּׁוֶה[6] כֶּסֶף, וְלֹא מָצָא. וַיִּפְנֶה[7] לָלֶכֶת. אָז פָּרַץ[8] שְׂחוֹק[9] מִפִּי הֶחָכָם. וְכַאֲשֶׁר שָׁמַע הַגַּנָּב אֶת שְׂחוֹק הֶחָכָם, שָׁב אֵלָיו וַיָּרֶם אֶת יָדוֹ לְהַכּוֹתוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ הֶחָכָם: יִסְלַח[10] נָא לִי אֲדוֹנִי. לֹא עָלֶיךָ אֲנִי מְשַׂחֵק. כִּי אִם עַל אֲשֶׁר בָּאתָ לְחַפֵּשׂ בְּבֵיתִי בְּחֶשְׁכַת[11] הַלַּיִל עַל דָּבָר שֶׁאֵין אֲנִי מוֹצֵא אוֹתוֹ גַּם בַּיּוֹם לְעֵת הַצָּהֳרַיִם. וַיֵּבוֹשׁ הַגַּנָּב וַיֵּלֶךְ לוֹ.

المفردات :

[1]واللص . [2]المظلمة . [3]إلا ، فقط . [4]وبعض . [5]فتش عن ، بحث عن . [6]مايساوى . [7]وهمّ ف . [8]انفجر ، فاض . [9]ضحكة . [10]عفوا . [11]ظلمة الليل .

تمرين – תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מָתַי הָלַךְ הַגַּנָּב לִגְנוֹב ?

(٢) אֶל בֵּית מִי בָּא הַגַּנָּב ?

(٣) מֶה הָיָה הֶחָכָם ?

(٤) הֲמָצָא הַגַּנָּב דָּבָר בְּבֵית הֶחָכָם ?

(٥) מֶה עָשָׂה הֶחָכָם ?

(٦) לָמָּה שָׁב הַגַּנָּב אֶל בֵּית הֶחָכָם ?

(٧) בַּמֶּה שִׁכֵּךְ הֶחָכָם אֶת רֹגֶז הַגַּנָּב ?

(٨) מֶה עָשָׂה אָז הַגַּנָּב ?

درس ٢٨ – שִׁעוּר כח.

הַשּׁוּעָל[1] וְהַכֶּרֶם

שׁוּעָל מָצָא כֶּרֶם. הַכֶּרֶם הָיָה גָּדוּר[2] מִכָּל־פִּנּוֹתָיו.[3] וְהָיָה שָׁם נֶקֶב[4] אֶחָד. בִּקֵּשׁ[5] הַשּׁוּעָל לָבֹא אֶל הַכֶּרֶם, דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב, וְלֹא יָכֹל[6]. מֶה עָשָׂה? צָם שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד שֶׁכָּחַשׁ[7] וְנִכְנַס[8] בְּאוֹתוֹ[9] נֶקֶב וְאָכַל וְשָׁמֵן,[10] בִּקֵּשׁ לָצֵאת וְלֹא יָכֹל. שָׁב וְצָם שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד שֶׁכָּחַשׁ וְנַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְיָצָא דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב שֶׁבָּא בוֹ. כְּשֶׁיָּצָא הָפַךְ[11] פָּנָיו וְהִבִּיט[12] בַּכֶּרֶם, וְאָמַר: כֶּרֶם, כֶּרֶם! מַה טּוֹב אַתָּה וּמַה טּוֹבִים פֵּרוֹתֶיךָ. אֲבָל מַה הֲנָאָה[13] מִמֶּךָּ?.

(י״ גרזובסקי)

المفردات:

[1]الثعلب. [2]محاط بجدار. [3]جوانبه. [4]ثقب. [5]رغب. [6]يستطيع. [7]ضعف [8]دخل. [9]فى ذلك. [10]وسمن. [11]قلب ، اتجه. [12]ونظر إلى. [13]فائدة.

تمرين — תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מַה מָּצָא הַשּׁוּעָל ?

(٢) מֶה הָיָה הַכֶּרֶם ?

(٣) דֶּרֶךְ מָה נִכְנַס הַשּׁוּעָל אֶל הַכֶּרֶם ?

(٤) מַדּוּעַ צָם ?

(٥) אֵיךְ נַעֲשָׂה הַשּׁוּעָל בַּכֶּרֶם ?

(٦) הֲיָכוֹל הָיָה לָצֵאת מִשָּׁם ?

(٧) מֶה עָשָׂה שֵׁנִית ?

(٨) מָה אָמַר הַשּׁוּעָל לַכֶּרֶם אַחֲרֵי שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ ?

درس ٢٩ – שִׁעוּר כט.

חָכְמַת יְלָדִים

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וּמָצָא יֶלֶד אֶחָד וּבְיָדוֹ כְּלִי(١) מְכֻסֶּה.(٢) שָׁאַל אוֹתוֹ: מַה בְּיָדְךָ מְכֻסֶּה בִּכְלִי זֶה? – עָנָה לוֹ הַיֶּלֶד: אִלּוּ(٣) רוֹצָה אִמִּי שֶׁתֵּדַע מַה בַּכֶּלִי, לֹא הָיְתָה מְכַסָּה אוֹתוֹ.

הָלַךְ מִשָּׁם וּמָצָא יַלְדָּה שׁוֹאֶבֶת(٤) מַיִם מִן הָעַיִן, אָמַר לָהּ: הַשְׁקִינִי(٥) מְעַט מַיִם. אָמְרָה לוֹ: לְךָ וְלַחֲמוֹרְךָ, אַחֲרֵי שֶׁשָּׁתָה אָמַר לָהּ: בִּתִּי, עָשִׂית כְּמַעֲשֵׂה רִבְקָה אִמֵּנוּ עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם, אָמְרָה לוֹ: אֲדוֹנִי! אֲנִי עָשִׂיתִי כְּמַעֲשֵׂה רִבְקָה, וְאַתָּה לֹא עָשִׂיתָ כְּמַעֲשֵׂה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١)إناء . (٢)مغطًّى . (٣)لو ، إذا . (٤)تملأ . (٥)اسقيني .

تمرين – תַּרְגִּיל

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) אֶת מִי מָצָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּדֶּרֶךְ ?

(٢) מֶה הָיָה בְּיַד הַיֶּלֶד ?

(٣) מַה שָּׁאַל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַיֶּלֶד ?

(٤) מֶה עָנָה לוֹ הַיֶּלֶד ?

(٥) הֲנָכוֹן הָיָה מַעֲנֵה הַיֶּלֶד ?

(٦) מֶה הָיְתָה עוֹשָׂה הַיַּלְדָּה ?

(٧) מֵאֵיפֹה הָיְתָה שׁוֹאֶבֶת אֶת הַמַּיִם ?

(٨) מָה דָּרַשׁ מִמֶּנָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ ?

(٩) מָה אָמְרָה לוֹ ?

(١٠) וּמָה אָמַר לָהּ ?

(١١) וּמָה עָנְתָה לוֹ אָז ?

(١٢) הֲנָכוֹן הָיָה הַמַּעֲנֶה שֶׁל הַיַּלְדָּה ?

درس ٣٠ — שִׁעוּר ל.

בְּבֵית מִסְחָר[1] (בְּחָנוּת)[2]

— מַה חֶפְצְךָ, אֲדוֹנִי? בַּמֶּה אוּכַל לְשָׁרֶתְךָ[3]?

— אֲנִי חָפֵץ לִקְנוֹת לִי גּוּחַ[4] לַחֲלִיפָה[5], הֲיֵשׁ בְּבֵית מִסְחָרְךָ גּוּחַ יָפֶה מוֹדֶרְנִי?

— יֵשׁ וְיֵשׁ, בְּבֵית מִסְחָרִי תִּמְצָא כָּל־מִינֵי אֶרֶג[6].

— אֶקְנֶה[7], כִּי לֹא תַרְבֶּה בִּמְחִיר[8] סְחוֹרָתְךָ[9].

— מְחִיר כָּל־סְחוֹרָה קָבוּעַ[10] אֶצְלִי. אֲנִי לֹא אַפְקִיעַ[11] אֶת הַשַּׁעַר[12].

— וּבְכֵן הוֹאֵל[13] נָא לְהַרְאוֹת לִי כַּמָּה מִינֵי גּוּחַ.

— בְּאֵיזֶה גּוּחַ אַתָּה רוֹצֶה? יֵשׁ לִי גּוּחַ שָׁחוֹר[14], חוּם[15], כָּחֹל[16] אוֹ בָּרֹד[17].

— יַרְאֶה לִי, אֲדוֹנִי, מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּחֲנוּתוֹ וַאֲנִי אֶבְחַר. הִנֵּה הַצֶּבַע הַזֶּה מוֹצֵא חֵן[18] בְּעֵינַי, מַה הוּא מְחִיר כָּל־מֶטֶר?

— שְׁלֹשִׁים גְּרוּשׁ.

— הַמְּחִיר רַב הוּא...

– אֲבָל הַגּוּחַ הוּא מֵהַמִּין הַמְּשֻׁבָּח[١٩] , הוּא רַךְ , חָזָק[٢٠] וְיָפֶה .

– יִגְזוֹר[٢١] לִי , אֲדוֹנִי , שְׁנֵי מֶטְרִים וָחֵצִי .

– בְּבַקָּשָׁה . (לַמְּשָׁרֶתֶת) מַר יוֹסֵף , גְּזֹר מֵחֲתִיכַת[٢٢] הַגּוּחַ שְׁנֵי מֶטְרִים וָחֵצִי . הַיְשַׁלֵּם[٢٣] , אֲדוֹנִי , תֵּכֶף[٢٤] ? אִם אֵין לוֹ כֶּסֶף , אֶתֵּן לוֹ בְּהַקָּפָה[٢٥] .

– אֵין לִי צֹרֶךְ[٢٦] בְּהַקָּפָה , יֵשׁ לִי , תּוֹדָה לָאֵל כָּסֶף .

– הַסְּחוֹרָה עוֹלָה בְּכֶסֶף שִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה גְּרוּשׁ . הֲיִקַּח , אֲדוֹנִי , אֶת הַצְּרוֹר בְּיָדוֹ , אִם אֲשַׁלְּחֶנּוּ לִכְבוֹדוֹ הַבַּיְתָה ?

– הַצְּרוֹר קַל , אֲנִי אֶקָּחֶנּוּ , שָׁלוֹם .

– שָׁלוֹם , יִזְכְּרֵנִי אֲדוֹנִי , גַּם בַּיָּמִים הַבָּאִים , יֵשׁ אֶצְלִי כָּל־מִינֵי סְחוֹרָה : קְטִיפָה[٢٧] , מֶשִׁי[٢٨] , כֻּתָּנָה[٢٩] , צֶמֶר[٣٠] .

אִם יִהְיֶה לִי צֹרֶךְ אָסוּר לְבֵית מִסְחָרוֹ .

– חֵן־חֵן לְךָ[٣١] , אֲדוֹנִי , לְהִתְרָאוֹת .

(ל״ שפר)

المفردات :

[١] محل تجارة . [٢] دكان ، حانوت . [٣] أن أخدمك . [٤] جوخ . [٥] حُلة . [٦] قماش نسيج . [٧] أتعشم . [٨] بثمن . [٩] تجارتك . [١٠] محدد . [١١] أرفع . [١٢] السعر . [١٣] تكرّمْ. [١٤] أسود . [١٥] بُنّى اللون . [١٦] أزرق، سماوى . [١٧] منقوط وله ألوان مختلفة . [١٨] يعجبنى، يرضينى . [١٩] الجيـد . [٢٠] متين . [٢١] يقطع . [٢٢] من قطعـة . [٢٣] أيسدد . [٢٤] فورا . [٢٥] بالديـن . [٢٦] لست فى حاجة . [٢٧] قطيفـة . [٢٨] حرير . [٢٩] كتّان . [٣٠] صوف . [٣١] شكرا لك .

درس ٣١ – שִׁעוּר לא.

חוֹשָׁם רַע הַמַּזָּל [1]

חוֹשָׁם רַע הַמַּזָּל, נוֹלַד בְּשָׁעָה רָעָה וּמָרָה. [2] מִן הַבֹּקֶר עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה רוֹדֵף אַחֲרָיו מַזָּלוֹ הָרַע. מִיָּד [3] כְּשֶׁהוּא קָם בַּבֹּקֶר וּפוֹקֵחַ אֶת עֵינָיו – נִכְנָס זְבוּב [4] קָטָן לְתוֹךְ עֵינוֹ. יוֹרֵד הוּא מִמִּטָּתוֹ – נִפְצָעָה [5] כַּף רַגְלוֹ הַיְחֵפָה [6] בְּמַסְמֵר חַד. יוֹשֵׁב הוּא לֶאֱכֹל אֶת אֲרֻחַת הַבֹּקֶר – מוֹצֵא הוּא אֶת הַקָּפֶה קַר. [7] מְעַשֵּׁן [8] הוּא סִיגָרָה – שָׂם אֶל פִּיו אֶת הַקָּצֶה [9] הַבּוֹעֵר [10] בָּאֵשׁ. מְפַצֵּחַ [11] הוּא אֱגוֹזִים – נִמְצָאִים הֵם כֻּלָּם רֵיקִים. [12] אוֹכֵל הוּא דָּגִים [13] – עוֹמֶדֶת לוֹ עֶצֶם בִּגְרוֹנוֹ. [14]

כּוֹתֵב חוֹשָׁם מִכְתָּב נָחוּץ [15] – שׁוֹפֵךְ הוּא עָלָיו אֶת הַדְּיוֹ בִּמְקוֹם חוֹל [16]. הוֹלֵךְ הוּא לְהִתְרַחֵץ – גּוֹנְבִים מִמֶּנּוּ אֶת מִכְנָסָיו. [17] שָׁב הוּא לְבֵיתוֹ, בְּשָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה, וְרוֹצֶה לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת – נִזְכָּר הוּא, כִּי שָׁכַח אֶת הַמַּפְתֵּחַ בְּבֵית חֲבֵרוֹ.

צָרוֹת [18] כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה סוֹבֵל [19] חוֹשָׁם רַע הַמַּזָּל בְּכָל־יוֹם מִן הַבֹּקֶר עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה.

(ל״ שפר)

المفردات :

(١)سيئ الحظ ، منحوس . مشؤوم . (٢)مرّة . (٣)حالا . (٤)ذبابة . (٥)انجرحت . (٦)حافيـة . (٧)بارد . (٨)يدخِّن . (٩)الطرف . (١٠)المشـتعل . (١١)يكسر . (١٢)فارغة . (١٣)السمك . (١٤)فى حلقـــه . (١٥)ضرورى . (١٦)رمل . (١٧)سرواله . (١٨)مصـائب . (١٩)يتحمل .

تمرين — תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) אֵי־אֵלּוּ צָרוֹת עָבְרוּ עַל חוּשָׁם רַע הַמַּזָּל ?

(٢) מַה נִּגְנַב מִמֶּנּוּ ?

(٣) מַה שָּׁכַח בְּבֵית חֲבֵרוֹ ?

(٤) בְּאֵיזוֹ שָׁעָה בָּא אֶל בֵּיתוֹ ?

(٥) מַה שָּׁפַךְ עַל הַמִּכְתָּב ?

(٦) לָמָּה שָׂמִים חוֹל עַל הַמִּכְתָּב ?

درس ٣٢ – שִׁעוּר לב.

עֹנֶשׁ[1] הַשַּׁקְרָן[2]

גָּד הַנּוֹכֵל[3] רִמָּה[4] תָּמִיד[5] אֶת אָחִיו הַקָּטָן, וַיְהִי הַיּוֹם וּרְאוּבֵן דּוֹדָם[6] בָּא מִירוּשָׁלַיִם וַיִּתֵּן לְיַעֲקֹב הַקָּטָן צַעֲצוּעַ,[7] וּלְגָד נָתַן רִיָאל. גָּד חָפֵץ גַּם הַפַּעַם לְרַמּוֹת אֶת אָחִיו הַקָּטָן וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם יִזְרְעוּ אֶת הָרִיָאל בָּאֲדָמָה, יִמְצְאוּ רִיָאלִים רַבִּים.

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לָקַח הַקָּטָן אֶת הָרִיָאל וַיִּטְמוֹן אוֹתוֹ בַּגָּן. בָּעֶרֶב פָּתַח גָּד אֶת אַרְגָּזוֹ[8] וְהִנֵּה הָרִיָאל אֵינֶנּוּ, וַיָּחֶל[9] לִבְכּוֹת, אָז נִגַּשׁ[10] אֵלָיו יַעֲקֹב הַקָּטָן וַיֹּאמֶר לוֹ: אַל תִּבְכֶּה אָחִי, עוֹד מְעַט וְהָיוּ לְךָ רִיָאלִים הַרְבֵּה, כִּי זָרַעְתִּי אֶת רִיָאלְךָ בַּגָּן. וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם אֶל הַגָּן לְחַפֵּשׂ אֶת הָרִיָאל וְלֹא מְצָאוּהוּ, כִּי שָׁכַח[11] הַקָּטָן אֶת הַמָּקוֹם שֶׁטְּמָנוֹ[12] בּוֹ.

(ל״ שפר)

المفردات :

(١)عقاب . (٢)الكاذب . (٣)غشاش، محتال . (٤)غشّ، خَدَعَ . (٥)دائما . (٦)عمهم.
(٧)ألعوبة . (٨)صوانه ، خزانته . (٩)وابتدأ . (١٠)اقترب . (١١)نسى . (١٢)الذى طمره .

تمرين – תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) אֶת מִי רִמָּה גָּד ؟

(٢) מַה נָּתַן לָהֶם דּוֹדָם ؟

(٣) אֵיפֹה טָמַן אֶת הָרְיָאל ؟

(٤) הֲמָצְאוּ אוֹתוֹ בַּגָּן ؟

(٥) מַדּוּעַ לֹא מְצָאוּהוּ ؟

درس ٣٣ – שִׁעוּר לג.

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וְהַדְּבוֹרִים (1)

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הָיָה חָכָם מִכָּל־אָדָם. פַּעַם אַחַת, אָמַר שְׁלֹמֹה: מִי חָכָם כָּמוֹנִי בְּכָל־הָחַי? וְאֵיזֶה דָּבָר נֶעְלָם (2) מִמֶּנִּי? אָמַר לוֹ נָתָן הַנָּבִיא: בְּרִיָּה (3) קְטַנָּה אַחַת יֵשׁ וּדְבוֹרָה שְׁמָהּ, הִיא עוֹשָׂה דְּבַשׁ (4) וְשַׁעֲוָה (5) וְאַתָּה אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵיךְ הִיא עוֹשָׂה אוֹתָם. מֶה עָשָׂה שְׁלֹמֹה? הֶעֱמִיד בְּגַנּוֹ (6) כַּוָּרוֹת (7) שֶׁל זְכוּכִית, (8) אָמַר בְּלִבּוֹ: „עַתָּה אֶרְאֶה אֶת כָּל עֲבוֹדָתָן"! מֶה עָשׂוּ הַדְּבוֹרִים? טָחוּ (9) אֶת קִירוֹת (10) הַכַּוָּרוֹת בְּשַׁעֲוָה, וְלֹא יָכוֹל שְׁלֹמֹה לִרְאוֹת מְאוּמָה. וּמֵאָז (11) לֹא הִתְגָּאָה (12) עוֹד בְּחָכְמָתוֹ.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(1) والنحل . (2) خفي ، مجهول . (3) مخلوقة ، كائنة . (4) عسل . (5) شمع . (6) في حديقته . (7) خلايا (ج خلية) . (8) زجاج . (9) طيّنوا ، طلوا . (10) جدران . (11) ومن ذلك الحين . (12) تكبّر .

تمرين — תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מֶה הָיָה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ؟

(٢) מָה אָמַר פַּעַם אַחַת ؟

(٣) מָה אָמַר לוֹ נָתָן הַנָּבִיא ؟

(٤) מֶה עָשָׂה שְׁלֹמֹה ؟

(٥) הֲיָכוֹל הוּא לִרְאוֹת אֶת עֲבוֹדַת הַדְּבוֹרִים ؟

(٦) וּמַדּוּעַ ؟

درس ٣٤ – שִׁעוּר לד.

הַתַּרְנְגוֹלֶת[١] וְאֶפְרוֹחֶיהָ[٢]

תַּרְנְגוֹלֶת דָּגְרָה[٣] שְׁנֵים עָשָׂר אֶפְרוֹחִים, וַתָּקָם לְגַדְּלָם וּלְחַנְּכָם[٤] ·
לִמְּדָה אוֹתָם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לִקּוּט · לִקְּטוּ הָאֶפְרוֹחִים כָּל־הַיּוֹם,
וּלְעֵת־עֶרֶב אָסְפָה אוֹתָם תַּחַת כְּנָפֶיהָ וַתְּיַשְּׁנֵם[٥] ·

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לִמְּדָה אוֹתָם נִקּוּר · נִקְּרוּ הָאֶפְרוֹחִים בָּאַשְׁפָּה כָּל־הַיּוֹם
וּמָצְאוּ שָׁם יַתּוּשִׁים[٦], וּלְעֵת־עֶרֶב קָרְאָה אוֹתָם הָאֵם אֶל תַּחַת כְּנָפֶיהָ
וַתְּיַשְּׁנֵם · בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לִמְּדָה אוֹתָם לְקַרְקֵר[٧], לֹא יָדְעוּ הָאֶפְרוֹחִים
לְקַרְקֵר, רַק לְצַפְצֵף[٨] יָדְעוּ · צִפְצְפוּ הָאֶפְרוֹחִים וְלִקְּטוּ, צִפְצְפוּ וְנִקְּרוּ,
צִפְצְפוּ וְלִקְלְקוּ[٩] מַיִם, וּלְעֵת־עֶרֶב בָּאוּ אֶל תַּחַת כַּנְפֵי הָאֵם לִישֹׁן ·

כְּשֶׁגָּדְלוּ הָאֶפְרוֹחִים לֹא הֵכִילוּ[١٠] הַכְּנָפַיִם לְכַסּוֹת אֶת כֻּלָּם יַחַד!
אֶחָד נִכְנָס מִצַּד[١١] זֶה, וּשְׁנַיִם יוֹצְאִים מִצַּד אַחֵר · תָּמְהָה הַתַּרְנְגוֹלֶת
וְאָמְרָה: עַל בֵּיצַי יָשַׁבְתִּי, מִקִּרְבִּי[١٢] יָצְאוּ וְאָנֹכִי דָּגַרְתִּי אוֹתָם,
וּמַדּוּעַ זֶה אֵין כְּנָפַי מְכַסּוֹת אוֹתָם? הַאִם אֲנִי קָטֹנְתִּי?

(פסיעות קטנות)

المفردات :

(١)الدجاجة . (٢)أفراخها . (٣)رنحمت . (٤)ولتربيتهم . (٥)وأنامتهم . (٦)بعوض . (٧)القرقرة . (٨)الصفير ، التصفير . (٩)وولغوا ، شربوا . (١٠)لم تسع . (١١)من جانب. (١٢)من أمعائى .

تمرين – תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) כַּמָּה אֶפְרוֹחִים דָּגְרָה הַתַּרְנְגוֹלֶת ؟

(٢) מַה לִמְּדָה אוֹתָם ؟

(٣) מַה מָּצְאוּ בָּאַשְׁפָּה ؟

(٤) אֵיפֹה יָשְׁנָה הַתַּרְנְגוֹלֶת אֶת אֶפְרוֹחֶיהָ ؟

(٥) מַדּוּעַ לֹא הֵכִילוּ הַכְּנָפַיִם אֶת כָּל הָאֶפְרוֹחִים ؟

(٦) מָה אָמְרָה הַתַּרְנְגוֹלֶת ؟

درس ٣٥ - שִׁעוּר לה.

שַׁבָּת[1] בְּמִצְרַיִם

כְּשֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ עֲבָדִים [2] בְּמִצְרַיִם, הָיוּ רוֹמְסִים [3] בְּחֹמֶר [4] כָּל־יְמוֹת־הַשָּׁבוּעַ [5] וְעוֹשִׂים לְבֵנִים [6] לְבִנְיְנֵי פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם; וְרַק [7] בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הָיוּ שׁוֹבְתִים [8] וְנָחִים [9] מֵעֲבוֹדָתָם; וּבְעֶרֶב שַׁבָּת יָרְדוּ [10] וְטָבְלוּ [11] בַּיְאוֹר [12] וְשָׁבוּ לְבָתֵּיהֶם.

הָיוּ הַנָּשִׁים יוֹצְאוֹת לִקְרָאתָם [13] מַכְנִיסוֹת אוֹתָם וּמַלְבִּישׁוֹת אוֹתָם בְּגָדִים [14] נְקִיִּים [15] וְיָפִים, יָשְׁבוּ הָאָבוֹת בֵּין בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּם [16] בְּשִׂמְחָה וְשָׁכְחוּ אֶת עָנְיָם [17].

נוֹדַע [18] הַדָּבָר לְפַרְעֹה, מֶה עָשָׂה? גָּזַר [19] שֶׁיַּעֲשׂוּ לְבֵנִים כִּפְלַיִם [20] בַּעֲבוּר [21] שֶׁיַּעַבְדוּ גַּם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, מֶה עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? בָּאוּ הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְעָבְדוּ בְּלֵיל הַשִּׁשִּׁי, לְמַלְאֹת [22] אֶת תֹּכֶן [23] הַלְּבֵנִים, וּבַשַּׁבָּת נָחוּ וְהִתְעַנְּגוּ [24] וְקָרְאוּ בַּמְּגִלּוֹת [25]. לְזֹאת, הִמְטִיר לָהֶם אֱלֹהִים מָן מִן הַשָּׁמַיִם אַרְבָּעִים שָׁנָה יוֹם יוֹם, אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ, וְרַק בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי יָרַד הַמָּן פִּי שְׁנַיִם, בַּעֲבוּר שֶׁלֹּא יֵצְאוּ לִלְקוֹט בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כִּי לֹא יָרַד בּוֹ הַמָּן.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١) يوم السبت . (٢) عبيد . (٣) يجبلون التراب بالماء . (٤) بالطين . (٥) الأسبوع . (٦) لبن ، أجر . (٧) وفقط . (٨) يكفون عن العمل . (٩) يرتاحون . (١٠) نزلوا . (١١) وغطسوا . (١٢) في النيل . (١٣) لمقابلتهم . (١٤) ثياب . (١٥) نظيفة . (١٦) عائلتهم . (١٧) ذلهم ، مشقاتهم . (١٨) علم ، عرف . (١٩) أمر ، قطع . (٢٠) ضعفين . (٢١) كي . (٢٢) يملأوا . (٢٣) عدد مقرراً . (٢٤) وتمتعوا . (٢٥) بالمجلات .

تمرين – תַּרְגִּיל

أجب عن الاسئلة الآتية :

(١) אֵיפֹה עָבְדוּ אֲבוֹתֵינוּ ?

(٢) מֶה הָיוּ עוֹשִׂים ?

(٣) בְּאֵיזֶה יוֹם הָיוּ שׁוֹבְתִים ?

(٤) מַה גָּזַר פַּרְעֹה עֲלֵיהֶם ?

(٥) מֶה עָשׂוּ אָז ?

(٦) מָה אָכְלוּ בַּמִּדְבָּר ?

درس ٣٦ – שִׁעוּר לו.

מִשְׁלֹחַ[1] מָנוֹת[2]

לְאַבְרָהָם בֶּן נֹחַ הֶעָשִׁיר[3] הָיוּ שְׁנֵי רֵעִים,[4] דָּוִד וְיוֹסֵף, הֵם הָיוּ בְּנֵי עֲנִיִּים.[5] בְּיוֹם הַפּוּרִים[6] קָנָה אַבְרָהָם שְׁלשָׁה תַּפּוּחֵי-זָהָב.[7] הָיָה אֶחָד רָקוּב,[8] וְאֶחָד פָּגוּם.[9] וְהַשְּׁלִישִׁי הָיָה שָׁלֵם,[10] אָכַל אֶת הַשָּׁלֵם, וְאֶת הָרָקוּב שָׁלַח לְרֵעוֹ דָּוִד, וְאֶת הַפָּגוּם – לְיוֹסֵף. יָשַׁב וְחִכָּה, שֶׁיִּשְׁלְחוּ לוֹ גַּם הֵם מָנוֹת.

וְדָוִד וְיוֹסֵף לֹא קָנוּ מְאוּמָה. כִּי עֲנִיִּים הָיוּ. מֶה עָשׂוּ? שָׁלַח דָּוִד אֶת תַּפּוּחוֹ הָרָקוּב לְרֵעוֹ יוֹסֵף, וְיוֹסֵף שָׁלַח אֶת תַּפּוּחוֹ הַפָּגוּם לְרֵעוֹ דָּוִד. וְאַבְרָהָם יָשַׁב וְחִכָּה וְאָמַר בְּלִבּוֹ: „מַה-יָּפוֹת וּמָה-נְּעִימוֹת[11] תִּהְיֶינָה הַמָּנוֹת, שֶׁיִּשְׁלְחוּ לִי חֲבֵרַי!" עַד שֶׁקִּבֵּל תַּפּוּחַ פָּגוּם מִדָּוִד, וְרָקוּב-מִיּוֹסֵף. יָשַׁב אַבְרָהָם עָצֵב.[12] תָּמַה וְאָמַר: אֵיךְ שָׁבוּ תַּפּוּחֵי הָרֵעִים אֵלַי?

(ספרנו)

المفردات :

[١]إرسال . [٢]هـدايا . [٣]الغنى . [٤]أصدقاء . [٥]فقراء. [٦]عيد عنـد الاسرائيليين يتبادلون فيه الهدايا . [٧]التفاح الذهبي أى البرتقال. [٨]مسوّس. [٩]قضم . [١٠]سالم، صحيح. [١١]لطيفة . [١٢]متكدر .

تمرين — תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) בֶּן מִי הָיָה אַבְרָהָם ?

(٢) כַּמָּה רֵעִים הָיוּ לוֹ ?

(٣) מַה קָּנָה אַבְרָהָם ?

(٤) אֵיךְ הָיוּ הַתַּפּוּחִים ?

(٥) לְמִי שָׁלַח אוֹתָם ?

(٦) מֶה עָשׂוּ חֲבֵרָיו ?

(٧) מַה קִּבֵּל לְבַסּוֹף מֵרֵעָיו ?

درس **37** – שִׁעוּר לז.

רַחֲמֵי[1] מֹשֶׁה רַבֵּנוּ[2] ע״ה

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה רוֹעֶה[3] אֶת צֹאן[4] יִתְרוֹ[5] חֹתְנוֹ[6] בַּמִּדְבָּר.[7] וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּרְא מֹשֶׁה וְהִנֵּה שֶׂה[8] אֶחָד נִפְרַד[9] מִן הָעֵדֶר,[10] וַיֵּלֶךְ לְבַדּוֹ[11] בַּמִּדְבָּר. וַיַּחְשׁוֹב מֹשֶׁה כִּי הוּא תֹעֶה,[12] וַיָּרָץ[13] אַחֲרָיו לַהֲשִׁיבוֹ אֶל הָעֵדֶר. וַיָּרָץ הַשֶּׂה עַד אֲשֶׁר בָּא אֶל מַעְיַן[14] מַיִם וַיַּעֲמֹד וַיֵּשְׁתְּ, וַיָּבֶן[15] מֹשֶׁה, כִּי צָמֵא[16] הָיָה הַשֶּׂה לַמַּיִם, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: שֶׂה מִסְכֵּן[17] אַךְ לַשָּׁוְא[18] רָדַפְתִּי[19] אַחֲרֶיךָ עַד כִּי יָגַעְתָּ,[20] וְלָכֵן אֶקָּחֲךָ עַל זְרוֹעוֹתַי, וְאַאַסְפְךָ[21] אֶל הָעֵדֶר, וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר אָמַר.

וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְהוָֹה, וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה: מַה רַבּוּ רַחֲמֶיךָ! רָאִיתִי אֶת טוּב[22] לִבְּךָ, עַל כֵּן אֶתֶּנְךָ לְרֹעֶה עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל, אַתָּה תוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, וְאַתָּה תוֹלִיכֵם בַּמִּדְבָּר עַד בּוֹאָם אֶל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אֶתֵּן לָהֶם.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

[١]رحمة ، رأفة . [٢]سيدنا موسى عليه السلام . [٣]راعى . [٤]غنم . [٥]شُعيب . [٦]حميه .
[٧]فى الصحراء . [٨]شاة ، حَمَـلٌ . [٩]انفرد . [١٠]القطيع . [١١]وحده . [١٢]تائه .
[١٣]وركض . [١٤]عين ماء ، ينبوع . [١٥]وأدرك . [١٦]عطشان ، ظمئ . [١٧]مسكين .
[١٨]باطلا . [١٩]جريتُ . [٢٠]تعبتَ . [٢١]وأحملكَ . [٢٢]طيبة ، جودة .

تمرين — תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מֶה עָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר ?

(٢) לְאָן הָלַךְ הַשֶּׂה ?

(٣) מֶה עָשָׂה הַשֶּׂה עַל הַמַּעְיָן ?

(٤) מָה אָמַר אָז מֹשֶׁה ?

(٥) וּמֶה עָשָׂה ?

(٦) מָה אָמַר יְהוָֹה לְמֹשֶׁה ?

درس ٣٨ - שִׁעוּר לח.

בְּבֵית הַדֹּאַר[١]

- רוֹצֶה אֲנִי לִשְׁלֹחַ אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְצָרְפַת[٢] , כַּמָּה בּוּלִים[٣] עָלַי לְהַדְבִּיק עָלָיו ?

- אֵיזֶה מִכְתָּב הוּא ? פָּשׁוּט[٤] אוֹ מֻבְטָח[٥] (אַחֲרָאִי) ?

- הוּא מֻבְטָח .

- לָמָּה לֹא הוֹסַפְתָּ[٦] עַל הַמַּעֲטָפָה[٧] גַּם אֶת הַמִּלָּה : מֻבְטָח ? עָלֶיךָ לְהַדְבִּיק שְׁנֵי בּוּלִים , שֶׁמְּחִירָם עוֹלֶה שְׁנֵי גְרוּשׁ !

- יֵשׁ לִי נְיָר בֶּן מֵאָה גְרוּשׁ , יִתֵּן לִי אֲדוֹנִי עֹדֶף[٨] מִמֶּנּוּ ,

- הִנֵּה הָעֹדֶף תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה גְרוּשׁ , וְהִנֵּה הַשּׁוֹבֵר[٩] .

- יוֹאֶל נָא אֲדוֹנִי לָתֵת לִי שָׁלֹשׁ גְּלוּיוֹת[١٠] .

- הַגְּלוּיוֹת נִמְכָּרוֹת[١١] בַּחַלּוֹן הַסָּמוּךְ[١٢] .

- אוּלַי[١٣] יֵשׁ בִּשְׁמִי מִכְתָּב . שְׁמִי מֹשֶׁה בֶּן יוֹסֵף .

- תֵּכֶף אֶרְאֶה . . . . יֵשׁ ! יַרְאֶה לִי אֲדוֹנִי תְּעוּדָה[١٤] רִשְׁמִית[١٥] , שֶׁאַתָּה הוּא מֹשֶׁה בֶּן יוֹסֵף .

– בְּבַקָּשָׁה הִנֵּה דַּרְכִּיָּתִי[١٦] , בְּצֵרוּף[١٧] תְּמוּנָתִי[١٨] ·
הִנֵּה הַמִּכְתָּב ·

– חָפֵץ אֲנִי לִשְׁלֹחַ מִבְרָק[١٩] · בְּכַמָּה יַעֲלֶה לִי מִבְרָק זֶה ?
– מוּטָב[٢٠] שֶׁתִּכְתֹּב אֶת תֹּכֶן[٢١] הַמִּבְרָק עַל הַטֹּפֶס[٢٢] הַזֶּה ·

– הִנֵּה כָּתַבְתִּי אֶת הַתֹּכֶן , כַּמָּה עָלַי לְשַׁלֵּם ?
– פֹּה עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם מִלִּים · רְיָאל אֶחָד וּשְׁנֵי גְּרוּשׁ עָלֶיךָ לְשַׁלֵּם ·

– יוֹאֶל נָא אֲדוֹנִי לִרְשׁוֹם אֶת כְּתָבְתִּי[٢٣] , מְחַכֶּה אֲנִי לְמַעֲנֶה[٢٤] עַל הַמִּבְרָק · וְהַבַּלְדָּר[٢٥] אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיפֹה אֲנִי דָּר , כִּי זֶה לִפְנֵי שָׁבוּעַ הִשְׁתַּקַּעְתִּי[٢٦] בָּעִיר הַזֹּאת ·

(ל״ שפר)

المفردات :

[١]مصلحة البريد. [٢]فرنسا . [٣]طوابع البريد. [٤]عاديّ. [٥]موصىً عليه. [٦]أضفتَ. [٧]الغلاف. [٨]الباقي ، الزائد. [٩]الايصال. [١٠]بطاقات للخطابات. [١١]تُباع . [١٢]المجاور، الرادف . [١٣]ربما . [١٤]شهادة . [١٥]رسمية . [١٦]تذكرة المرور . [١٧]باضافة. [١٨]صورتي الفوتوغرافية. [١٩]تلغراف . [٢٠]يستحسن. [٢١]موضوع . [٢٢]صيغة، صورة. [٢٣]عنواني. [٢٤]ردّ . [٢٥]والموزّع. [٢٦]توطّنتُ .

درس ٣٩ – שִׁעוּר לט.

הָאִכָּר [1] וְהַמִּשְׁקָפַיִם [2]

אִכָּר בָּא אֶל חֲנוּת [3] לִקְנוֹת מִשְׁקָפַיִם, נָתַן לוֹ הַחֶנְוָנִי [4] זוּג [5] מִשְׁקָפַיִם, שָׂם [6] הָאִכָּר אֶת הַמִּשְׁקָפַיִם עַל עֵינָיו, לָקַח סֵפֶר וְהִבִּיט [7] בּוֹ.

– לֹא טוֹבִים הֵם הַמִּשְׁקָפַיִם הָאֵלֶּה, אָמַר אֶל הַחֶנְוָנִי: תֵּן לִי אֲחֵרִים.

נָתַן לוֹ הַחֶנְוָנִי זוּג אַחֵר, הִבִּיט הָאִכָּר עוֹד פַּעַם בַּסֵּפֶר וְאָמַר: גַּם אֵלֶּה לֹא טוֹבִים.

נָתַן לוֹ הַחֶנְוָנִי עוֹד זוּגוֹת אֲחָדִים, הָאִכָּר הָפַךְ [8] וְהָפַךְ בַּסֵּפֶר, הִבִּיט בּוֹ הֵנָּה וָהֵנָּה וּלְסוֹף אָמַר: כָּל־הַמִּשְׁקָפַיִם לֹא יִצְלָחוּ [9].

שָׁאַל אוֹתוֹ הַחֶנְוָנִי:

– אֱמָר־לִי אֲדוֹנִי, הֲיוֹדֵעַ אַתָּה לִקְרֹא בַּסֵּפֶר?

– לוּ [10] יָדַעְתִּי לִקְרֹא, עָנָה הָאִכָּר, מִשְׁקָפַיִם לָמָּה לִי?

(ל״ שפר)

المفردات :

[1]الفلاح ، القروى . [2]والنظارات . [3]دكان ، حانوت . [4]الحانوتى ، صاحب المحل . [5]زوج ، اثنين . [6]وضع . [7]ونظر . [8]قَلَبَ . [9]لا تصلح . [10]لو .

تمرين — תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) לְאָן בָּא הָאִכָּר ?

(٢) לָמָּה בָּא אֶל הַחֲנוּת ?

(٣) מַה נָּתַן לוֹ הַחֶנְוָנִי ?

(٤) מֶה עָשָׂה הָאִכָּר ?

(٥) וּמָה אָמַר לַחֶנְוָנִי ?

(٦) מַה שָּׁאַל הַחֶנְוָנִי אֶת הָאִכָּר ?

(٧) וּמָה עָנָה הָאִכָּר ?

درس ٤٠ – שִׁעוּר מ.

הַמָּלוֹן[١]

— אוּלַי יָסוּר[٢] אֲדוֹנִי, לְמָלוֹן „מוֹדֶרְן” . לֹא רָחוֹק הוּא מֵהַתַּחֲנָה.[٣] יוֹאֶל נָא[٤] כְּבוֹדוֹ[٥] לָתֵת[٦] לִי אֶת הַמְּזוָּדָה.[٧] הֲיֵשׁ לַאדֹנִי עוֹד אֵיזוֹ[٨] כְּבוּדָה[٩] ?

— אֶת הַכְּבוּדָה אֲקַבֵּל מָחָר. הֲיֵשׁ בַּמָּלוֹן חֶדֶר פָּנוּי[١٠] לְמַעֲנִי[١١] ?

— יֵשׁ, אֲדוֹנִי אוּלַי יֵשֵׁב בָּאוֹטוֹמוֹבִּיל שֶׁלָּנוּ, הַמְחַכֶּה[١٢] פֹּה[١٣] אֵצֶל הַתַּחֲנָה.

— נֵשֵׁב בָּאוֹטוֹמוֹבִּיל.

— בַּמֶּה אוּכַל לְשָׁרֶתְךָ[١٤] ?

— יֵשׁ לִי צֹרֶךְ[١٥] בְּחֶדֶר פָּנוּי, אֶשְׁהֶה[١٦] בְּמִצְרַיִם שִׁשָּׁה יָמִים.

— יֵשׁ חֶדֶר פָּנוּי בַּקּוֹמָה[١٧] הָרְבִיעִית.

— בַּקּוֹמָה הָרְבִיעִית ? קָשֶׁה[١٨] לִי לַעֲלוֹת בַּמַּדְרֵגוֹת.[١٩]

— אֵין לְךָ צֹרֶךְ לַעֲלוֹת בַּמַּדְרֵגוֹת, כִּי יֵשׁ לָנוּ מַסֶּקָה.[٢٠]

— אִם כֵּן, הוֹלִיכֵנִי אֶל הַחֶדֶר.

— הִנֵּה הוּא הַחֶדֶר. חֶדֶר מְרֻוָּח[٢١] וּמְרֻהָט[٢٢]. חַלּוֹנוֹתָיו פְּנוּיִם[٢٣] לַגַּן. פֹּה יוּכַל, אֲדוֹנִי, לָנוּחַ[٢٤] מֵעָמָל[٢٥] הַדֶּרֶךְ[٢٦]. הֲרוֹצֶה[٢٧] אֲדוֹנִי לִטְעוֹם[٢٨] דְּבַר־מָה[٢٩].

— לֹא, אֲדוֹנִי, אֵינֶנִּי רָעֵב،[٣٠] אַךְ יָגֵעַ[٣١] אֲנִי מְאֹד.

— אֲנִי אֶשְׁלַח אֶת הַמְּשָׁרֶת וְיַעֲמִיד אֶת הַמִּטָּה[٣٢].

— יוֹאֶל אֲדוֹנִי, לִשְׁלֹחַ לִי בַּקְבּוּק[٣٣] גָּזוֹז. אֲנִי רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת[٣٤].

— אוּלַי חָפֵץ אֲדוֹנִי לִשְׁתּוֹת קָפֶה.

— תּוֹדָה, יִשְׁלַח לִי רַק גָּזוֹז.

(ל״ שפר)

المفردات :

(١) الفندق . (٢) يميل . (٣) من المحطة . (٤) يتفضل . (٥) حضرته . (٦) بأن يعطى . (٧) الحقيبة . (٨) أى . (٩) طرد . (١٠) فاضي . غير مشغول . (١١) لأجلى . (١٢) الذى ينتظر . (١٣) هنا . (١٤) أن أخدمك . (١٥) فى حاجة . (١٦) أمكث . (١٧) فى الطبقة . (١٨) صعب ، عسير . (١٩) بالسلالم . (٢٠) مصعد كهربائى . (٢١) واسع . (٢٢) مؤثث . (٢٣) يطلون . (٢٤) أن يرتاح . (٢٥) من مشقة . (٢٦) الطريق . (٢٧) أيرضى . (٢٨) يذوق ، يطعم ، يأكل . (٢٩) شيئا . (٣٠) جوعان . (٣١) تعبان . (٣٢) السرير . (٣٣) زجاجة . (٣٤) أن أشرب .

السنة الثالثة

قـــراءة وانشـــاء

درس ٤١ – שִׁעוּר מא.

הַטֶּבַע[١]

שָׁלֹשׁ מַמְלְכוֹת הַתּוֹלָדָה[٢]

בַּקַּיִץ[٣] יָשַׁבְנוּ כֻּלָּנוּ בְּבֵיתֵנוּ אֲשֶׁר בַּכְּפָר[٤]. שָׁם הָיָה לִי חֶדֶר מְיֻחָד[٥]. בְּחֶדְרִי הָיָה תָּלוּי[٦] כְּלוּב[٧] וּבוֹ זָמִיר[٨] קָטָן, אֲשֶׁר נָתַן לִי אָבִי מַתָּנָה[٩] לְיוֹם הֻלַּדְתִּי[١٠]. עַל הַחַלּוֹן עָמְדוּ טוּרֵי[١١] פְּרָחִים[١٢], וְעַל שֻׁלְחָנִי הָיוּ אֲבָנִים קְטַנּוֹת חֲלָקוֹת[١٣] וּשְׂרוּטוֹת[١٤], גַּם צְדָפוֹת[١٥] אֲשֶׁר אָסַפְתִּי בְּעֵת שֶׁהָלַכְתִּי לָשׂוּחַ[١٦] עַל שְׂפַת[١٧] הַיָּם.

בְּאַחַד הַיָּמִים בְּסוֹף[١٨] הַקַּיִץ אָמַר לִי אָבִי כִּי יוֹלִיכֵנִי מָחָר[١٩] אֶל הָעִיר[٢٠] לְהַכְנִיסֵנִי[٢١] שָׁם בְּאַחַד בָּתֵּי הַסֵּפֶר.

المفردات :

(١) الطبيعة. (٢) المواليد الثلاث. (٣) فى الصيف. (٤) فى القرية . (٥) خصوصىٌّ. (٦) مُعَلَّق.
(٧) قَفَصٌ. (٨) بُلبُلٌ. (٩) هديَّة . (١٠) ميلادى. (١١) صُفوف. (١٢) أزهار . (١٣) ناعمة ، ملساء .
(١٤) خَشِنة . (١٥) أصداف . (١٦) للنزهة . (١٧) ضِفَّة ، شاطئ . (١٨) فى نهـاية . (١٩) غداً .
(٢٠) البلدة . (٢١) ليُدخِلَنى.

אֲנִי אָמְנָם שָׂמַחְתִּי[١] מְאֹד לְדִבְרֵי אָבִי אֵלֶּה · אַךְ בְּכָל־זֹאת נִפְרַדְתִּי בְּעִצָּבוֹן מֵחֲדָרִי, מֵהַזָּמִיר וּמֵהַפְּרָחִים אֲשֶׁר אָהַבְתִּי ·

בַּחֹפֶשׁ[٢] שַׁבְתִּי[٣] אֶל בֵּית אֲבוֹתַי · בָּאתִי לְחֶדְרִי וְהִנֵּה מִכָּל־מַחֲמַדַּי[٤] לְפָנִים[٥] נִשְׁאֲרוּ[٦] לִי רַק הָאֲבָנִים, הַצִּדָּפוֹת וְהַכְּלוּב; הַזָּמִיר לֹא הָיָה בַּכְּלוּב · גַּם הַפְּרָחִים נָבְלוּ[٧] ·

— אֵיךְ[٨] נִהְיְתָה הַמַּהְפֵּכָה[٩] הַזֹּאת בְּחֶדְרִי! שָׁאַלְתִּי אֶת אֲחוֹתִי ·

— הַזָּמִיר מֵת, וְהַפְּרָחִים נָבְלוּ, עָנְתָה אֲחוֹתִי ·

— אַךְ מַדּוּעַ זֶה מֵת הַזָּמִיר וְנָבְלוּ הַפְּרָחִים?

וַאֲחוֹתִי עָנְתָה וְאָמְרָה:

— אֲנִי חָלִיתִי[١٠] וְשָׁכַבְתִּי עַל עֶרֶשׂ[١١] דְּוַי[١٢] שָׁבוּעוֹת אֲחָדִים · וְכָל־הָעֵת הָיוּ בְּנֵי הַבַּיִת עֲסוּקִים[١٣] כִּי וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת הַזָּמִיר וְלֹא נָתְנוּ לוֹ אֶת מַאֲכָלוֹ וּמַשְׁקֵהוּ; גַּם לֹא יָצְקוּ[١٤] מַיִם בַּעֲצִיצֵי[١٥] הַפְּרָחִים · לָכֵן מֵת הַזָּמִיר מֵרָעָב[١٦] וּמִצָּמָא, וְהַפְּרָחִים נָבְלוּ מֵחֹסֶר[١٧] לֵחוּת[١٨] הַנְּחוּצָה לְמִחְיָתָם[١٩] ·

المفردات :

(١) فرِحتُ ، سُرِرتُ . (٢) فى العُطلة المدرسية . (٣) رجَعتُ ، عُدتُ . (٤) تُحَفِى .
(٥) سابقا . (٦) بَقِيتُ . (٧) ذَبُلَتْ . (٨) كيف . (٩) الانقـلاب . (١٠) مرِضتُ .
(١١) سرير . (١٢) مَرَضِى . (١٣) مشغولين . (١٤) سكبوا ، صبوا . (١٥) أُصُص . (١٦) من الجوع .
(١٧) من عدمِ . (١٨) الرطوبة . (١٩) لمعيشتهم .

– וּמַדּוּעַ זֶה הָאֲבָנִים קַיָּמוֹת (١) ?

אֲחוֹתִי צָחֲקָה וַתֹּאמַר :

– לָאֲבָנִים אֵין צֹרֶךְ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה (٢) ; הֵן לֹא מֵתוּ כִּי לֹא חָיוּ ·

אָבִינוּ שָׁמַע אֶת שִׂיחָתֵנוּ (٣) וַיֹּאמֶר לִי :

— דַּע (٤) לְךָ , בְּנִי , שֶׁלְּכָל־חַי דָּרוּשׁ (٥) אֹכֶל וּמַשְׁקֶה , וְאִם יְחַסְּרוּהוּ אֶת מַאֲכָלוֹ וּמַשְׁקֵהוּ יָמוּת , וּלְכָל־צֶמַח (٦) דְּרוּשָׁה לֵחוּת ; וְאִם נְחַסֵּר מִמֶּנּוּ אֶת מֵימָיו יָמוּת גַּם הוּא , כִּי הַמַּיִם מְכַלְכְּלִים (٧) אֶת הַצֶּמַח · לְבַד (٨) זֹאת יָמוּתוּ הַחַי וְהַצֶּמַח גַּם מִמַּחֲלָה (٩) וּמִזִּקְנָה· (١٠) לֹא כֵן הָאֶבֶן , הִיא לֹא תֹאכַל וְלֹא תִשְׁתֶּה ; לֹא תִזְקַן וְלֹא תֶחֱלֶה וְלָכֵן לֹא תָמוּת · הַחַי יִוָּלֵד אוֹ הוּא יוֹצֵא מִבֵּיצָה; (١١) הַצֶּמַח צוֹמֵחַ מִגַּרְעִין (١٢) אֲשֶׁר יִזְרְעוּ בָּאֲדָמָה ; וְהָאֶבֶן לֹא תִוָּלֵד וְלֹא תִצְמָח ·

לָכֵן נֶחֱלָקִים (١٣) כָּל־הַגּוּפִים אֲשֶׁר בָּעוֹלָם לִשְׁלֹשָׁה מִינִים : חַיִּים (١٤) צוֹמְחִים (١٥) וְדוֹמְמִים· (١٦)

(ל״ שפר)

المفردات :

(١) لا تزال دائمة . (٢) وللشرب . (٣) محادثتنا . (٤) اعلم . (٥) مطلوب ، يلزم . (٦) نبات . (٧) يغذّون . (٨) ماعدا ، بلا . (٩) من مرض . (١٠) من شيخوخة . (١١) من بيضة . (١٢) من حبّة . (١٣) تنقسم . (١٤) أحياء . (١٥) نباتات . (١٦) جوامد .

تمرين ١ — תַּרְגִּיל א.

أكمل الجمل الآتية :

(١) בָּעוֹלָם יֵשׁ שְׁלֹשָׁה . . .

(٢) לְכָל־חַי . . . אֹכֶל . . .

(٣) בְּחֶדְרִי הָיָה . . . — . . . וּבוֹ . . .

(٤) בְּיוֹם הַהֻלֶּדֶת נוֹתְנִים . . . לַיֶּלֶד .

(٥) בְּעֵת שֶׁהָלַכְתִּי לָשׂוּחַ עַל שְׂפַת הַיָּם אָסַפְתִּי . . .

(٦) הַזָּמִיר מֵת מִפְּנֵי שֶׁ . . .

(٧) הַפְּרָחִים נוֹבְלִים מֵחֶסְרוֹן הַ . . .

تمرين ٢ — תַּרְגִּיל ב.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מַה הֵן שָׁלֹשׁ מַמְלְכוֹת הַתּוֹלָדָה ؟

(٢) חַבֵּר מִשְׁפָּט אֶחָד עַל שְׁלָשְׁתָּן ؟

(٣) הַאִם לָאֲבָנִים צֹרֶךְ בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה ؟

درس ٤٢ — שִׁעוּר מב.

בְּעַד[1] כַּסְפִּי[2]

אִישׁ אֶחָד נִכְנַס[3] אֶל מִסְעָדָה[4]. פָּנָה[5] אֶל הַמֶּלְצַר[6] וְשָׁאַל אוֹתוֹ:

— הַאֶפְשָׁר[7] לִי לִסְעוֹד פֹּה בְּעַד כַּסְפִּי?

— לָמָּה לֹא? עָנָה הַמֶּלְצַר. הֲלֹא כָל־אִישׁ סוֹעֵד בְּעַד כַּסְפּוֹ. שֵׁב נָא, אֲדוֹנִי, לַשֻּׁלְחָן וֶאֱמֹר מָה אַגִּישׁ לְךָ.

הָאִישׁ יָשַׁב לַשֻּׁלְחָן, עִיֵּן[8] בִּרְשִׁימַת[9] הַמַּאֲכָלִים וְצִוָּה[10] לְהַגִּישׁ[11] לוֹ דָּגִים,[12] צָלִי,[13] וּפֵרוֹת שׁוֹנִים.[14]

אַחַר הַסְּעוּדָה רָמַז[15] לַמֶּלְצַר וְנָתַן לוֹ גְּרוּשׁ אֶחָד.

הַלָּז תָּמַהּ וְשָׁאַל:

— מַה הוּא גְּרוּשׁ זֶה, שֶׁנָּתַתָּ לִי, אֲדוֹנִי? הֲלֹא סְעוּדָה זוֹ עוֹלָה בַּעֲשָׂרָה גְּרוּשִׁים.

— אָמְנָם[16] כֵּן, אֲדוֹנִי, עָנָה הָאִישׁ, אֲבָל הֲלֹא שָׁאַלְתִּי אוֹתְךָ, אִם אוּכַל[17] לִסְעוֹד בְּעַד כַּסְפִּי – וּגְרוּשׁ זֶה הוּא כָל־כַּסְפִּי.

(ל״ שפר)

المفردات :

(١) بموجب . (٢) فِضَّتى ، نُقودى . (٣) دَخَلَ . (٤) مَطْعَم . (٥) التفتَ . (٦) الخادم ، التابع .
(٧) أُمكِن . (٨) تأمَّل ، تبصَّر . (٩) فى القائمة . (١٠) وأوصى ، وأمر . (١١) بأن يُحضِر .
(١٢) سمك . (١٣) صلى ، لَحْم مشوِىٌّ . (١٤) مختلفة . (١٥) أشار . (١٦) حقاً . (١٧) أستطيعُ .

تمرين — תַּרְגִּיל .

(١) מַה שָּׁאַל הָאִישׁ אֶת הַמֶּלְצָר ?

(٢) מֶה עָנָה הַמֶּלְצָר ?

(٣) מַה צִוָּה הָאִישׁ לְהַגִּישׁ לוֹ ?

(٤) מַה נָּתַן הָאִישׁ לַמֶּלְצָר אַחֲרֵי הַסְּעֻדָּה ?

(٥) מָה אָמַר לוֹ הַמֶּלְצָר ?

(٦) וּמֶה עָנָה הָאִישׁ ?

درس ٤٣ – שִׁעוּר מג.

שִׂיחָה (תֵּאַטְרוֹן)

— בָּאתִי לְהַצִּיעַ[1] לְךָ, כִּי תֵּלֵךְ אִתִּי הָעֶרֶב לְתֵאַטְרוֹן.

— לִפְנֵי שָׁבוּעַ בִּקַּרְתִּי[2] אֶת הַתֵּאַטְרוֹן וְלֹא שָׂבַעְתִּי רָצוֹן[3] מִמֶּנּוּ. הִצִּיגוּ[4] אֵיזֶה מַחֲזֶה[5] מְשַׁעֲמֵם[6] בְּאַרְבַּע מַעֲרָכוֹת[7], לֹא יָכֹלְתִּי לָשֶׁבֶת עַד סוֹף הַמַּחֲזֶה וְעָזַבְתִּי אֶת הָאוּלָם[8].

— אֲבָל הַיּוֹם מַצִּיגִים מַחֲזֶה־שַׁעֲשׁוּעִים[9] חָדָשׁ, יְשַׂחֵק[10] הַלֵּיצָן[11] הַמְפֻרְסָם[12] שֶׁבָּא מִפָּרִיז. כְּדַאי[13] אֵיפוֹא[14] לִרְאוֹת.

— אִם כֵּן אֵלֵךְ גַּם אֲנִי, הַהֲכִינוֹתָ[15] לְךָ כַּרְטִיסֵי[16] כְּנִיסָה[17] ?

— אֵינֶנִּי זָקוּק[18] לְכַרְטִיסִים, בִּשְׁבִילִי הַכְּנִיסָה חָפְשִׁית[19], לִי יֵשׁ כַּרְטִיסֵי־חִנָּם[20]. אֶת הָאֶחָד אֶתֵּן לְךָ.

— תּוֹדָה, אֲבָל לֹא אֶשְׁתַּמֵּשׁ[21] בְּכַרְטִיס חִנָּם, מַצָּבִי[22] הַחָמְרִי[23] מַרְשֶׁה[24] לִי לִקְנוֹת כַּרְטִיס.

المفردات :

[1] لأعرِضَ . [2] زُرتُ . [3] أُعْجَبُ . [4] مَثَّلوا . [5] رواية . [6] مُمِلَّة . [7] فُصـول .
[8] القاعة . [9] مُضحكة . [10] يُمَثِّل ، يَلعَبُ . [11] المُمَثِّل الهزلِي . [12] المشهور . [13] يستحق ، يليق . [14] إذًا . [15] هل أحضرتَ ، أعْدَدْتَ . [16] بطاقات ، تذاكر . [17] دخول .
[18] مُضطرّ ، فى حاجة . [19] مباحة ، حُرَّة . [20] مَجّانية . [21] أستعملُ . [22] مركزى .
[23] المـادِّى . [24] يُبيح ، يسمحُ .

– אֲבָל אֲנִי הֲלֹא לֹא אֵלֵךְ אֶל הַשּׁוּק לְמָכְרוֹ (١) .

אֵיפֹה אַתָּה יוֹשֵׁב תָּדִיר (٢) ?

– אוֹהֵב אֲנִי לָשֶׁבֶת כְּלַפֵּי (٣) בָּמַת (٤) הַחִזָּיוֹן (٥) . יֵשׁ לִי מָקוֹם בַּשּׁוּרָה (٦) הַשְּׁבִיעִית מוּל (٧) הַבָּמָה (٨) .

– מָתַי (٩) יַתְחִילוּ (١٠) בְּהַצָּגַת (١١) הַחִזָּיוֹן ?

– לְפִי מוֹדָעַת (١٢) הָעִתּוֹנִים (١٣) בְּשֶׁבַע בְּדִיּוּק (١٤) .

– בָּעִתּוֹנִים הֵם תָּמִיד מוֹדִיעִים ، כִּי הַפְּתִיחָה תִּהְיֶה בְּשֶׁבַע בְּדִיּוּק ، וְתָמִיד יוּרַם (١٥) הַמָּסָךְ (١٦) בִּשְׁמֹנֶה .

– אֲבָל עָלֵינוּ לִהְיוֹת שָׁם בְּשֶׁבַע . הֲיֵשׁ לְךָ מַקְרֶבֶת (١٧) ? אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי קְצַר־רְאוּת (١٨) אֲנִי .

– אֶקַּח אִתִּי אֶת הַמַּקְרֶבֶת .

– אַל תִּשְׁכַּח ، וּבְכֵן בַּחֲצִי הַשְּׁבִיעִית הֱיֵה מוּכָן (١٩) .

(ל״ שפר)

المفردات :

(١) لأبيعَهُ . (٢) دائماً ، عادة . (٣) تجاه ، أمام . (٤) مسرح . (٥) التمثيل .
(٦) في الصفّ . (٧) تجاه ، أمام . (٨) المسرح . (٩) متى . (١٠) يبتدئون . (١١) في عرض .
(١٢) إعلان . (١٣) الجرائد . (١٤) بالضبط . (١٥) تُرفع . (١٦) السّتارة . (١٧) نظّارة .
(١٨) قصيرُ النظَر . (١٩) متجهّزا . مُستعِدًّا .

درس ٤٤ – שִׁעוּר מד.

בַּעֲלֵי מְלָאכָה (١)

הַחַיָּט (٢) תּוֹפֵר (٣) לָנוּ: חֲלִיפוֹת, (٤) פַּרְווֹת, (٥) גְּלִימוֹת, (٦) מַעֲפּוֹרוֹת (٧) כְּתֵפִיּוֹת (٨) וּקְפָשִׁים (٩)

הַסַּנְדְּלָר (١٠) תּוֹפֵר מֵעוֹר (١١): נְעָלִים, (١٢) מַגָּפַיִם, (١٣) סַנְדָּלִים, (١٤) מְסוּלַיִם, (١٥) מוֹקַיִם (١٦). כְּלֵי (١٧) מְלַאכְתּוֹ שֶׁל הַסַּנְדְּלָר הֵם: מַרְצֵעַ, (١٨) צְבָת، (١٩) סַכִּין، (٢٠) אִמּוּם، (٢١) מִבְרֶשֶׁת، (٢٢) חוּטִים (٢٣) זִפּוּתִים، (٢٤) מַסְמְרִים، פַּטִּישׁ. (٢٥)

הַסַּנְדְּלָר הַמְתַקֵּן (٢٦) וְהַמַּטְלִיא (٢٧) טְלָאִים עַל הַנְּעָלִים הַקְּרוּעוֹת (٢٨) נִקְרָא אֻשְׁכָּף. (٢٩)

المفردات :

(١)الصُّنّاع . (٢)الخيّاط . الحائك . (٣)يَخيط ، يَحيك (٤)حُلَلٌ . (٥)معاطف مُحلّاة بالفرو . (٦)جُبَبٌ . (٧)معاطف للسَفر . (٨)ميثرات قصيرة بلا أكمام توضع على الأكتاف . (٩)معاطف . (١٠)الحذّاء . (١١)من جلد . (١٢)أحذية . (١٣)أحذية طويلة ذات صلالة . (١٤)أخفاف ضاحكة (مُخرّقة) . سندل . (١٥)أكواث (شبشب فى العامية) . (١٦)غطاء الساق والحذاء يلبسه الصياد أو الضابط ويُصنع من الجلد المتين . (١٧)أدوات ، أواني . (١٨)مِخرَز . (١٩)منزعة . (٢٠)سكين . (٢١)قالب . (٢٢)فِرجون . (٢٣)خيوط . (٢٤)مُشمّعة . (٢٥)قدوم . (٢٦)المُصحّح . (٢٧)والمرقّع ، المرمّم . (٢٨)الممزّقة . (٢٩)إسكافُ .

הַנַּפָּח (١) עוֹשֶׂה פַּרְסוֹת (٢) – בַּרְזֶלִי (٣) גַּרְזִנִּים، (٤) פַּטִּישִׁים، (٥) מַעְדְּרִים (٦) · כְּלֵי מְלַאכְתּוֹ הֵם : פַּטִּישׁ ، קֻרְנָס، (٧) סַדָּן، (٨) מַפֻּחָה· (٩)

הַנַּגָּר עוֹשֶׂה רָהִיטִים : שֻׁלְחָן ، כִּסֵּא ، מִזְנוֹן، (١٠) אָרוֹן، (١١) מִסְגָּרוֹת، (١٢) שִׁדּוֹת (١٣) בַּעֲלוֹת (١٤) מְגֵרוֹת (١٥) וּבְלִי מְגֵרוֹת : הוּא חוֹטֵב (١٦) בַּגַּרְזֶן ، מְנַסֵּר (١٧) בְּמַשּׂוֹר، (١٨) מַקְצִיעַ (١٩) בְּמַקְצוּעָה ، קוֹדֵחַ (٢٠) בְּמַקְדֵּחַ ، פּוֹסֵל (٢١) בְּמַפְסֶלֶת، תּוֹקֵעַ (٢٢) מַסְמְרִים בְּפַטִּישׁ ، מוֹצִיא אוֹתָם בְּמֶלְקָחַיִם، (٢٣) מְדַבֵּק אֶת חֶלְקֵי הָרָהִיט בְּדֶבֶק· (٢٤) בֵּית מְלַאכְתּוֹ נִקְרָא נַגָּרִיָּה ·

הַפֶּחָח (٢٥) עוֹשֶׂה מִפַּח، (٢٦) מְחַמִּים، (٢٧) דְּלָיִים، (٢٨) נְטָלוֹת، (٢٩) מַחֲבוֹת ، (٣٠) מַרְחֲשׁוֹת ، (٣١) מַשְׁפְּכִים ، (٣٢) מְסַנְנוֹת ، (٣٣) פְּמְפִּיּוֹת، (٣٤) פַּנָּסִים، (٣٥) כַּפּוֹת ، מִזְלָגוֹת · הוּא מְצַפֶּה (٣٦) אֶת הַגַּגּוֹת (٣٧) בְּפַח ، וְעוֹשֶׂה מַרְזְבִים (٣٨) בִּקְצוֹתֵיהֶם، (٣٩) לְקַלּוֹחַ (٤٠) מֵי הַגֶּשֶׁם، (٤١)

المفردات :

(١) الحدّاد . (٢) نِعال . (٣) حديدية . (٤) فُئوس . (٥) قدائم . (٦) معازف .
(٧) الكتيفة لالتقاط الحديد السّاخن . (٨) سَنْدان . (٩) مِنفاخ . (١٠) صِوان يحفظ به الطعام .
(١١) صِوان تُحفظ به الملابس . (١٢) أطرُ (ج : إطار) . (١٣) أصِينة قليلة الارتفاع . (١٤) ذات .
(١٥) أدراج . (١٦) يَشُقّ . (١٧) يقطع بالمِنشار . (١٨) بمنشار . (١٩) يبري بالمِسحج . (٢٠) يخرق ،
يثقب بالمِقدح . (٢١) ينحت ، ينقر بالمِنقار . (٢٢) يغرِس . (٢٣) بمنزعةٍ . (٢٤) بغراء .
(٢٥) السبّاك . (٢٦) من صفيح . (٢٧) آنية يُغلى بها الماء . (٢٨) دلاء ، (ج : دلو) . (٢٩) دوارق .
(٣٠) مقالٍ (ج . مِقلاة) . (٣١) مقالٍ عديمة الأيدى . (٣٢) أقماع . (٣٣) مصافٍ (ج . مِصفاة) .
(٣٤) مِحكّات . (٣٥) فوانيس ، مصابيح . (٣٦) يُغطّى ، يكسو . (٣٧) السطوح . (٣٨) مزاريب .
(٣٩) بأطرافها . (٤٠) يَسيلُ . (٤١) المَطَر .

הַמַּסְגֵּר (١) עוֹשֶׂה מַנְעוּלִים, (٢) מַפְתְּחוֹת, (٣) בְּרִיחִים, (٤) הוּא עוֹבֵד בַּמַּסְגֵּרִיָּה ·

הַזַּגָּג (٥) קוֹבֵעַ (٦) שְׁמָשׁוֹת (٧) בַּחַלּוֹנוֹת · אֶת הַזְּכוּכִית (٨) הוּא גוֹזֵר (٩) בְּשָׁמִיר (١٠) וּמְדַבֵּק אֶל הַמִּסְגָּרוֹת בְּדֶבֶק · הוּא עוֹבֵד בְּזַגָּגִיָּה ·

הַזְּהָבִי, (١١) עוֹשֶׂה וּמְתַקֵּן כְּלֵי זָהָב ·

הַסַּכָּךְ, (١٢) מְסַכֵּךְ אֶת הַגַּג (١٣) בְּגַבִּים, (١٤) בְּפַח וּבִרְעָפִים· (١٥)

הַבֻּרְסִי, (١٦) מְעַבֵּד (١٧) עוֹרוֹת· (١٨)

הַבַּנַּאי, (١٩) בּוֹנֶה בָּתִּים (٢٠) מִלְּבֵנִים ׳ מֵאֲבָנִים· (٢١)

הַצַּבָּע, (٢٢) צוֹבֵעַ אֶת הַבִּנְיָנִים (٢٣) בְּצֶבַע · (٢٤)

(ל״ שפר)

المفردات :

(١) صانع الأقفال . (٢) أقفال . (٣) مفاتيح . (٤) مزاليج . (٥) الزجاجى . (٦) يُثبِّتُ . (٧) زجاج . (٨) الزجاجة . (٩) يقطع . (١٠) بألماسةٍ . (١١) الجوهرى . (١٢) صانع السطوح . (١٣) السطح . (١٤) بألواح خشبيةٍ . (١٥) قِرميد ، آجر ، طوب أحمر . (١٦) الدبّاغ . (١٧) يعمل . (١٨) جلود . (١٩) البنّاء . (٢٠) بيوت . (٢١) من حجارة . (٢٢) النقّاش . (٢٣) المبانى . (٢٤) بألوان .

درس ٥٦ – שִׁעוּר מ״ו.

מִכְתָּבִים[1]

(١)

קָהִיר, ח׳ אדר ה׳תרצד״

אָדוֹן נִכְבָּד.[2]

בָּטוּחַ[3] בְּטוּב[4] לִבָּבוֹ, מֵעִיז[5] אֲנִי לְבַקֵּשׁ אֶת כְּבוֹדוֹ לְהַשְׁאִילֵנִי[6] סְפָרִים אֲחָדִים מִסִּפְרִיָּתוֹ.[7] זֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים כָּלוּא[8] אֲנִי בְּחַדְרִי מִפְּנֵי מַחֲלַת צִנָּה[9] קַלָּה, וְהַשִּׁעֲמוּם פֹּה בַּקִּיטָנָה[10] גָּדוֹל מְאֹד. וּסְפָרִים לִקְרֹא אֵין לִי כָּעֵת. בְּתִקְוָתִי,[11] כִּי אֲדוֹנִי לֹא יָשִׁיב[12] אֶת פָּנַי רֵיקָם,[13] הִנְנִי שֶׁלּוֹ בְּכָבוֹד גָּמוּר.

אַבְרָהָם עוֹבַדְיָה

المفردات :

(١) خطابات . (٢) السيد المحترم . (٣) واثق . (٤) بطيبة . (٥) أجتسر ، أتشجّع . (٦) أن يعيرني . (٧) من مكتبته . (٨) محجوز . (٩) برودة ، رطوبة . (١٠) فى المصيف . (١١) أملي . (١٢) يرجع . (١٣) خائبا .

(٢)

אָדוֹן נִכְבָּד ·

קָרָאתִי בָּעִתּוֹנִים,(١) כִּי אֲדוֹנִי, מְבַקֵּשׁ לְבֵית מִסְחָרוֹ פִּנְקְסָן,(٢) מִתְכַּבֵּד אֲנִי לְבַקֵּשׁ אֶת אֲדוֹנִי לְהוֹדִיעֵנִי אֶת הַתְּנָאִים,(٣) וְאִם יִהְיוּ נוֹחִים(٤) וּרְצוּיִים(٥) בִּשְׁבִילִי, נָכוֹן אֲנִי לְקַבֵּל אֶת הַמִּשְׂרָה·(٦) הִנְנִי שׁוֹלֵחַ לִכְבוֹדוֹ תְּעוּדוֹת(٧) וְהַמְלָצוֹת(٨) בִּדְבַר שֵׁרוּתִי(٩) עַד עַתָּה, הַמְּעִידוֹת(١٠) עַל יָשְׁרִי,(١١) חֲרִיצוּתִי(١٢) וּמְסִירוּתִי(١٣) לַעֲבוֹדָתִי· הִנְנִי עוֹבֵד בְּאוֹתוֹ הַמִּקְצוֹעַ(١٤) זֶה שֵׁשׁ שָׁנִים וּכְבָר הִתְמַחֵיתִי(١٥) בּוֹ ·

אֲדוֹנִי יִהְיֶה בָּטוּחַ, כִּי אֲשָׁרְתֵהוּ(١٦) בֶּאֱמוּנָה(١٧) וּבְכָל־כֹּחִי אֶשְׁתַּדֵּל(١٨) לִרְכֹּשׁ(١٩) – לִי אֵמוּנוֹ(٢٠) וּשְׂבִיעַת רְצוֹנוֹ·

בְּרִגְשֵׁי(٢١) כָּבוֹד . . .(٢٢)

(ל״ ש״)

المفردات :

(١) فى الجرائد . (٢) موظّف لمسك الدفاتر ، وأصلها פִּנְקָס أى دفتر . (٣) الشروط .
(٤) موافقة . (٥) مرضية . (٦) الوظيفة . (٧) شهادات . (٨) توصيات . (٩) خدمتى .
(١٠) التى تشهد . (١١) استقامتى . (١٢) جدّى . (١٣) إخلاصى . (١٤) المادّة . (١٥) تدرّبتُ .
(١٦) سوف أخدُمه . (١٧) بأمانةٍ . (١٨) أجتهدُ . (١٩) أن أكتسبَ ، أنالَ . (٢٠) ثقته . (٢١) بشعور .
(٢٢) احترام .

درس ٤٦ – שִׁעוּר מו.

הַכְּפָר(١)

בַּכְּפָר אֵין רְחוֹבוֹת(٢) רַבִּים, וְהַבָּתִּים קְטַנִּים וּנְמוּכִים.(٣) בָּתֵּי הַכְּפָר בְּנוּיִם עֵץ; הַגַּגּוֹת מְכֻסִּים תֶּבֶן(٤) אוֹ קְרָשִׁים,(٥) עַל יַד כָּל־בַּיִת יֵשׁ גַּן יָרָק.(٦) בַּכְּפָר יֵשׁ גַּנִּים, מֵאֲחוֹרֵי הַבָּתִּים יֵשׁ שָׂדוֹת(٧) שֶׁעֲלֵיהֶם צוֹמְחִים חִטִּים, שְׂעוֹרִים,(٨) דּוּרָה, תַּפּוּחֵי – אֲדָמָה(٩) וְעוֹד.

הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בַּכְּפָר הֵם אִכָּרִים.(١٠) הָאִכָּר עוֹבֵד אֶת הָאֲדָמָה. בֵּיתוֹ שֶׁל הָאִכָּר קָטָן וְנָמוּךְ; רַק חֶדֶר אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם יֵשׁ בְּבֵיתוֹ. שָׁם הוּא יוֹשֵׁב עִם כָּל־בְּנֵי בֵּיתוֹ וְעוֹשֶׂה אֶת כָּל־עֲבוֹדוֹתָיו. בְּמָקוֹם זֶה יֵשׁ לוֹ בִּנְיָנִים אֲחָדִים בַּחֲצֵרוֹ: אָסָם(١١) לַתְּבוּאָה,(١٢) אֻרְוָה(١٣) לַסּוּס, רֶפֶת(١٤) לַפָּרָה, וּמְלוּנָה(١٥) לַכֶּלֶב. בַּחֲצֵרוֹ עוֹמֶדֶת עֲגָלָה לִנְסֹעַ בַּקַּיִץ,(١٦) עֶגְלַת – חֹרֶף(١٧) (גְּרָדָה) לִנְסֹעַ בַּחֹרֶף, וּכְלֵי זְרִיעָה: מַחֲרֵשָׁה,(١٨) מַשְׂדֵּדָה,(١٩)

المفردات :

(١)القَرْيَة. (٢)شوارِع، طُرُق. (٣)ومُنخَفِضة. (٤)تِبْن. (٥)ألواح خَشَبيَّة. (٦)خُضَر.
(٧)حُقول. (٨)شعير. (٩)تفَّاح الأرض، (بطاطس). (١٠)فلّاحون. (١١)مَخْزَن. (١٢)للغَلَّة.
(١٣)مِذْوَد. (١٤)زَريبة. (١٥)مرقد الكلب. (١٦)في الصيف. (١٧)شِتاء. (١٨)مِحراث.
(١٩) زحافة (زعافة).

אֶת [1] וּמוֹרִיגִים • [2] בַּמַּחֲרֵשָׁה הוּא חוֹרֵשׁ אֶת הָאֲדָמָה • אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה מוֹשְׁכִים הַשְּׁוָרִים אוֹ הַסּוּסִים •

הָאִכָּר חוֹרֵשׁ לִזְרֹעַ, הוּא חוֹרֵשׁ אֶת הָאֲדָמָה, לְמַעַן עֲשׂוֹת אוֹתָהּ רַכָּה • אַחֲרֵי כֵן הוּא זוֹרֵעַ : זוֹרֵק [3] גַּרְגְּרִים בָּאֲדָמָה, מִן הַגַּרְגְּרִים צוֹמְחוֹת שִׁבֳּלִים • [4] בַּשִּׁבֳּלִים יֵשׁ גַּרְגְּרִים •

בַּקַּיִץ קוֹצֵר [5] הָאִכָּר אֶת הַשִּׁבֳּלִים בְּמַגָּל, [6] אַחֲרֵי הַקָּצִיר הוּא מְאַלֵּם [7] אֲלֻמִּים וּמוֹבִיל [8] אוֹתָן בָּעֲגָלָה אֶל הַגֹּרֶן • [9] בַּגֹּרֶן דָּשִׁים [10] אֶת הַשִּׁבֳּלִים בְּמוֹרִיגִים •

אֶת הַגַּרְגְּרִים טוֹחֵן [11] הָאִכָּר בְּטַחֲנָה [12] וְעוֹשֶׂה מֵהֶם קֶמַח ; [13] מִקֶּמַח אוֹפִים [14] לֶחֶם •

المفردات :

(١) معزف . (٢) نَوْرَجٌ . (٣) يذرى . (٤) سنابل . (٥) يحصد . (٦) منجل .
(٧) يحزم حزما . (٨) يُوصل . (٩) الجَرِين . (١٠) يَدوسون . (١١) يَطْحَنُ . (١٢) في المطحن .
(١٣) الدقيق . (١٤) يخبزون .

تمرين — תַּרְגִּיל.

(١) מַה הֵם הַבָּתִּים בַּכְּפָר ?

(٢) מַה יֵּשׁ עַל יַד כָּל־בַּיִת ?

(٣) אֵיפֹה הֵם הַשָּׂדוֹת :

(٤) מַה צּוֹמֵחַ עַל הַשָּׂדוֹת ?

(٥) לָמָּה מְשַׁמֵּשׁ הָאָסָם ?

(٦) בַּמֶּה קוֹצְרִים אֶת הַשִּׁבֳּלִים ?

(٧) אֵיפֹה טוֹחֲנִים אֶת הַגַּרְגְּרִים ?

درس ٤٧ – שִׁעוּר מז׳

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עַל הַר[1] סִינָי

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא חֹדֶשׁ סִיוָן, בָּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַר סִינָי.

וְהַר סִינַי כֻּלּוֹ בּוֹעֵר בָּאֵשׁ. יָרַד אֱלֹהִים עַל הָהָר. וּמֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם עָלָה עַל הָהָר. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם, נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם עוֹמְדִים בְּתַחְתִּית[2] הָהָר לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל אֱלֹהִים.

בָּרַק הַבָּרָק – וְנִפְקְחוּ[3] עֵינֵי הָעִוְרִים,[4] רָעַם[5] הָרַעַם – וְנִפְתְּחוּ אָזְנֵי הַחֵרְשִׁים.[6]

וְרוּחַ נָשְׁבָה[7] מִגַּן־הָעֵדֶן,[8] וְטָהַר[9] כָּל־הָעוֹלָם מִכָּל־טֻמְאָה.[10] וְכָל־הַחוֹלִים[11] נַעֲשׂוּ בְּרִיאִים.[12]

المفردات :

(١) جبل (ويشير هنا الى طور سيناء). (٢) في أسفلِ . (٣) تفتّحت . (٤) العُمى . (٥) رعَدَ . (٦) الصُّمان . (٧) هَبَّتْ . (٨) جَنَّة عَدن أي الجنّة ، الفردوس . (٩) تَطَهَّر . (١٠) نجاسة . (١١) المَرْضى . (١٢) برِئوا من المرض .

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים ···

וּבְרֶגַע (١) הַהוּא צִפּוֹר (٢) לֹא צִפְצְפָה, (٣) עוֹף לֹא פָּרַח· (٤) מַלְאָכִים (٥) לֹא עָפוּ, רוּחַ לֹא נָשַׁב ، יָם לֹא זָע· (٦) בְּרִיּוֹת (٧) לֹא דִּבְּרוּ، יוֹשְׁבִים לֹא קָמוּ، עוֹמְדִים לֹא יָשְׁבוּ، חַיָּה לֹא הִשְׁמִיעָה קוֹלָהּ· כָּל־הָעוֹלָם שָׁמַע ، שָׁתַק וְהִמְתִּין ... (٨)

יָצָא קוֹל אֱלֹהִים ، וְהַקּוֹל הוֹלֵךְ וְחָזֵק וּמְמַלֵּא אֶת כָּל־הָעוֹלָם :

— אָנֹכִי ה׳ אֱלֹהֶיךָ ، אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם ! ·

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١) وفي تلك اللحظة . (٢) عصفورة . (٣) غَرَّدَتْ . (٤) طار . (٥) ملائكة . (٦) تحرّكَ . (٧) مخلوقات . (٨) وانتظرَ .

درس ٤٨ – שִׁעוּר מח.

قصيدة فى الغزل – שִׁיר יְדִידוּת[1]

מַה לָּךְ צְבִיָּה[2] תִּמְנְעִי צִירַיִךְ[3]
מְדוּד[4] צְלָעַי[5] הֲלָאו צִירַיִךְ[6]?

לֹא תֵדְעִי כִּי אֵין לְדוֹדֵךְ מִזְמָן
בִּלְתִּי שְׁמֹעַ קוֹל שְׁלוֹמוֹתַיִךְ.

אִם הַפְּרִידָה[7] עַל שְׁנֵינוּ נִגְזְרָה[8],
עִמְדִי מְעַט עַד אֶחֱזֶה פָּנַיִךְ.

לֹא אֵדְעָה אִם בֵּין צְלָעַי נֶעֱצַר[9]
לִבִּי, וְאִם יֵלֵךְ לְמַסָּעַיִךְ.

חֵי אַהֲבָה! זִכְרִי יְמֵי חִשְׁקֵךְ[10], כְּמוֹ
אֶזְכֹּר אֲנִי לֵילוֹת – תְּשׁוּקוֹתַיִךְ[11].

כַּאֲשֶׁר דְּמוּתֵךְ[12] בַּחֲלוֹמִי יַעֲבוֹר,
כֵּן אֶעְבְּרָה נָא בַּחֲלוֹמוֹתַיִךְ.

المفردات :

(١)غزَل . (٢)ظَبْية . (٣)رِسالاتك . (٤)عن حبيبٍ (٥)أضلاعه . (٦)مراسيلك، سِهامُك، أوجاعُك . (٧)فِراق . (٨)تحتّمتْ . (٩)حُجِزَ . (١٠)عِشقِك . (١١)أشواقِك . (١٢)طَيْفُـك .

בֵּינִי וּבֵינֵךְ יַם דְּמָעוֹת, יֶהֱמוּ (١)
גַּלָּיו (٢)، וְלֹא אוּכַל עֲבוֹר אֵלַיִךְ؛

אַךְ לוּ פְּעָמַיִךְ (٣) לְעָבְרוֹ קָרְבוּ
אָז נִבְקְעוּ (٤) מֵימָיו לְכַף רַגְלַיִךְ ...

מֵימֵי דְמָעוֹת לָחֲכָה (٥) אִשֵּׁךְ (٦)، וְגַם
אַבְנֵי לְבָבוֹת שָׁחֲקוּ (٧) מֵימַיִךְ.

בָּאתִי בְּאֵשׁ חִשְׁקֵךְ וּמֵי בִכְיִי، אֲהָהּ
לִבִּי בְדִמְעוֹתַי וְגֶחָלַיִךְ (٨) ! ...

מַרְאֶה דְמוּת אֹדֶם (٩) עֲלֵי סַפִּיר (١٠) בְּעֵת
אֶרְאֶה שְׂפָתַיִךְ עֲלֵי שִׁנַּיִךְ.

שֶׁמֶשׁ בְּפָנַיִךְ، וְלַיִל תִּפְרְשִׂי (١١)
עַל זָהֳרֵי עָבִי (١٢) קְוֻצּוֹתַיִךְ (١٣).

מֶשִׁי (١٤) וְרִקְמָה (١٥) הֵם כְּסוּת גּוּפֵךְ، אֲבָל
הַחֵן וְהַיֹּפִי כְּסוּת עֵינַיִךְ:

מַשְׂכִּית (١٦) עֲלָמוֹת (١٧) מַעֲשֵׂה יַד אִישׁ، וְאַתְּ
הַהוֹד (١٨) וְהַחֶמְדָּה (١٩) שְׂכִיּוֹתַיִךְ (٢٠)...

المفردات :

(١) تهيج. (٢) أمواجه. (٣) أقدامكِ. (٤) شُقَّتْ. (٥) لَحَسَتْ، التهمتْ. (٦) نارُكِ.
(٧) سَحَقَتْ، طَحَنَتْ. (٨) وجمرُكِ. (٩) ياقوت. (١٠) مهو، لؤلؤ. (١١) تبسطين، تنشرين.
(١٢) كثافة. (١٣) خصائل شعركِ، ضفائركِ. (١٤) حرير. (١٥) الثياب المنقّشة، المطرّزة.
(١٦) زِيّ. (١٧) فتيات. (١٨) البهاء. (١٩) الجمال الفاتن. (٢٠) زيناتكِ.

הִנֵּה כְּבוֹד נָשִׁים תְּהִלָּתָן (١) וְאַתְּ
בָּךְ נִכְבְּדוּ הַיּוֹם תְּהִלּוֹתַיִךְ ...

לֹא אֶשְׁמְעָה קוֹלֵךְ, אֲבָל אֶשְׁמַע עֲלֵי
סִתְרֵי לְבָבִי קוֹל צְעָדוֹתַיִךְ (٢)

פָּקְדִי (٣) בְּיוֹם פָּקְדֵךְ לְחַיּוֹת חֲלָלַי (٤)
חֻשְׁקֵךְ, וְיוֹם בּוֹ יִחְיוּ מֵתַיִךְ ·

נַפְשִׁי לְהָשִׁיב אֶל גְּוִיָּה (٥), כִּי בְּיוֹם
נָסְעֵךְ בְּצֵאתֵךְ יָצְאָה אַחֲרַיִךְ ...

(ר׳ יהודה הלוי)

المفردات :

(١) مَدْحُهُنَّ . (٢) خطواتك . (٣) اذكرى . (٤) قتالى . (٥) جثّة .

أبو الحَسَن اللّاوِى

هو السيد يَهُوذا اللّاوِى الملقبُ بأبى الحَسن اللّاوى. وُلدَ فى مَدينةِ طُلَيْطلة بالأندلُس سنة ١٠٨٠م وهو أكبَرُ الشُّعراءِ العِبْريِّين فى القُرونِ الوُسْطَى ، وقـد أنشَدَ الشِّعْرَ فى الغزَلِ والإخاء وكُلّ نواحِى الاجتماع . و يمتاز شِعرُهُ عن شِعْر مُعاصِريه بشِدةِ العواطِف وقُوّةِ الخَيالِ وسَلاسَةِ الأُسْلوب وجَزالَةِ اللَّفظ ، وَهُو مع ذَلِك فَيلَسُوفٌ عظيمٌ وَلَه فى الفَلْسَفَةِ الدِّينِيَّةِ مُؤلَّفٌ مشهور بالكتاب الخُوزَرِى ، أَلَّفَهُ باللُّغةِ العَرَبِيَّةِ وتَرْجَمَهُ عنه ابنُ تابُون إلى العِبْرِيَّة .

وما يلى ترجمة لقصيدة له عبرية فى الغزل :

يا ظبيـــة ملأت فؤادى لوعة — لا تصرمى حبل الهوى بجفاك

إن تقطعى عنى الرسائل لم أبت — إلا كما بات السليم الشاكى

إنى أقلب فى خيالك ناظرى — وأبثـه شكواى بعـد نواك

قلبى ! أباق لا يزال مكانه ، — أم فارق الأضلاع كى يلقاك ؟

فتذكرى . بالحب أيام الهوى — وتعـلمى أنى أسـير هواك

إن نمت مر خيالها فى خاطرى — هـلا رأيت خيـاله ورآك

إن الدموع وقـد تكاثر ماؤها — بحر خضم حال دون لقاك

لكن إذا شئت العبور لقيتـه — فرقين فارتاحت له قـدماك

أجريت دمعا فى الصبابة آنيا — وأذبت قلبا لم يذبه سـواك

*
* *

يفتر ثغرك عن لآلئ فوقها — شفتان كالياقوت . ما أبهاك !

ولقـد أرتنى الليل منك غدائر — سـود ومصباح الدجى خداك

ولقد سموت على الحرير ملاسة — وقـد ارتدت خلع البها عيناك

*
* *

إن يبعد الترحال صوتك والنوى — فلقد أحس القلب همس خطاك

إن آن أن تهى الحياة لهالك — أودى به برح الهوى الفتـاك

فلترجعى روحى إلى فإنها — يوم الفـراق تتبعت مسعـاك

نظمها بالعربية : أحمد أبو بكر ابراهـيم

طالب بدار العلوم العليا

درس ٤٩ ـ שִׁעוּר מ״ט .

البحر الهائج ـ יָם סוֹעֵר[1]

הָמוּ[2] גַּלִּים[3]
בְּרוּץ[4] גַּלְגַּלִּים[5]
וְעָבִים[6] וְקַלִּים
עַל פְּנֵי הַיָּם .

קָדְרוּ[7] שָׁמָיו
וַיֶּחֶמְרוּ[8] מֵימָיו
וְעָלוּ תְהוֹמָיו
וְנָשְׂאוּ דָּכְיָם[9] .

וְסִיר[10] יַרְתִּיחַ[11]
וְקוֹל יַצְרִיחַ[12]
וְאֵין מַשְׁבִּיחַ[13]
לַהֲמוֹן קָשְׁיָם[14] .

וְרָפוּ[15] חֲזָקִים
וְנֶחְלְקוּ[16] אֲפִיקִים[17]
חֲצָיָם[18] עֲמָקִים[19]
וְהָרִים חֶצְיָם .

וְהָאֳנִי[20] חוֹלָה[21]
יוֹרְדָה וְעוֹלָה
וְעַיִן תּוֹלָה[22]
לְחוֹבְלִים[23] אַיָּם[24] .

וְלִבִּי מַחְשָׁה[25]
אֲקַוֶּה[26] לְמַמְשֶׁה[27]
כְּעַל יַד־מֹשֶׁה
אַהֲרֹן וּמִרְיָם .

אֶקְרָא אֲדֹנָי
וְאִירָא עֲוֹנַי[28]
פֶּן[29] תַּחֲנוּנַי[30]
יִהְיוּ טֹרַח[31] . . .

שָׁחָה[32] קַרְנָם[33]
וְנִבְהַל[34] סַרְנָם[35]
וְנִלְאָה[36] תָּרְנָם[37]
לִפְרוֹשׂ[38] כְּנָפָיו .

יִרְתַּח(٣٩) בְּלִי אֵשׁ(٤٠)
וְלֵב מִתְיָאֵשׁ(٤١)
בְּעֵת(٤٢) הִתְבָּאֵשׁ(٤٣)
בְּמָשׁוֹט(٤٤) מְנִיפָיו(٤٥) .

וְהָאֲנִי כְּשִׁכּוֹר(٤٦)
יִתְעַתַּע(٤٧) וַיַּהֲכוֹר(٤٨)
בְּלִי הוֹן(٤٩) יִמְכּוֹר(٥٠)
שׁוֹכְנֵי כְתֵפָיו

וְזֶה לִוְיָתָן(٥١)
בְּעַד יָם אֵיתָן(٥٢)
יַקְדִּישׁ(٥٣) כְּחָתָן(٥٤)
לְמִשְׁתֶּה(٥٥) אֲסוּפָיו(٥٦) .

וְיַד אֹקְיָנוֹס
תֶּאֱהַב לִכְנוֹס(٥٧)
וְאָבַד(٥٨) מָנוֹס(٥٩)
וְאָפֵס(٦٠) מִבְרָח(٦١) . . .

(ר' יהודה הלוי)

المفردات :

(١)هائج . (٢)هاجَتْ . (٣)الأمواج . (٤)بسُرْعَةٍ . (٥)الدَّواليب . (٦)وكثيفة. (٧)اكفَهَرَّتْ . (٨)وَغَلَتْ . (٩)تلاطُم الأمواج . (١٠)وحلَّة . (١١)تَغْلِي . (١٢)يَصْرُخ . (١٣)مُسَكَّن. (١٤)قَسْوتها. (١٥)وضَعُفَتْ . (١٦)وانقشعت . (١٧)تيَّارات البحر . (١٨)نصفها . (١٩)أعماق . (٢٠)والسفينة . (٢١)ترتجُّ . (٢٢)مُتعلِّقة. (٢٣)الملاَّحون. (٢٤)أين. (٢٥)يَصْمُتُ. (٢٦)أنتظرُ . (٢٧)المُنْجِد . (٢٨)ذنوبي . (٢٩)ربما . (٣٠)تَضَرُّعي . (٣١)تَعَبٌ . (٣٢)طأطأتْ . (٣٣)رءوسها . (٣٤)وفَزِع . (٣٥)ربَّانها . (٣٦)وعَجَزَت . (٣٧)قلوعها . (٣٨)أن تبسط . (٣٩)يَغْلِي . (٤٠)نار . (٤١)يائسٌ . (٤٢)عند . (٤٣)الكره . (٤٤)مجذاف . (٤٥)مُحَرِّكوه. (٤٦)كالسكران . (٤٧)تَسخَرُ . (٤٨)تهزأ . (٤٩)مالٍ . (٥٠)تبيع . (٥١)حوت البحر . (٥٢)شديد القوَّة . (٥٣)يدعو . (٥٤)كالعريس . (٥٥)للوليمة . (٥٦)مدعوِّين . (٥٧)أن تجتمع بهم ، أن تبتلعهم . (٥٨)وضاع . (٥٩)المناص . (٦٠)وزال ، وانقطع . (٦١)المفرّ .

نَشِيدُ الْبَحْرِ الْهَائِجِ

بِحَارٌ تَهِيجُ وَمَوْجٌ يَثُورُ ‏ ‏ ‏ ‏ مِنَ السُّفُنِ الْمَاخِرَاتِ تَسِيرْ

فَيَارَبِّ إِنَّ السَّمَاءَ اكْفَهَرَّتْ ‏ ‏ ‏ ‏ وَأَزْبَدَ مَاءٌ وَأَضْحَى يَفُورْ

وَهَا هُوَ عُمْقُ الْمِيَاهِ يَبِينُ ‏ ‏ ‏ ‏ وَرَغْوَتُهَا فِي الْفَضَاءِ تَطِيرْ

وَفَارَ وَضَجَّ الْمُحِيطُ بِصَوْبٍ ‏ ‏ ‏ ‏ وَمَا مِنْ مُغِيثٍ لِذَاكَ يُجِيرْ

تَلَاشَتْ قُوَى وَالْمِيَاهُ تُشَقُّ ‏ ‏ ‏ ‏ فَنِصْفٌ جِبَالٌ وَنِصْفٌ يَغُورْ

وَتَهْوِي وَتَعْلُو السَّفِينَةُ فِيهَا ‏ ‏ ‏ ‏ وَلَيْسَ لَهَا مُنْقِذٌ أَوْ مُجِيرْ

بِقَلْبِي سُكُوتٌ يُرِيدُ نَجَاةً ‏ ‏ ‏ ‏ وَمُوسَى وَهَارُونُ نِعْمَ النَّصِيرْ

وَمَرْيَمُ أَسْعَفَتْ الْمُسْتَجِيرَ ‏ ‏ ‏ ‏ فَقَرَّ فُؤَادٌ يَكَادُ يَطِيرْ

إِلَهِي أَخَافُ صَلَاتِي تَضِيعُ ‏ ‏ ‏ ‏ فَرُحْمَاكَ ذَنْبِي إِلَيْكَ كَبِيرْ

وَمَالَتْ رُءُوسُ الْقُلُوعِ تَخَارَ ‏ ‏ ‏ ‏ رَئِيسُ السَّفِينَةِ وَهْوَ قَدِيرْ

وَتَغْلِي الْمِيَاهُ وَلَا نَارَ فِيهَا ‏ ‏ ‏ ‏ فَتَكْسِرُ مِجْدَافَ مَنْ يَسْتَجِيرْ

وَمَالَ السَّفِينُ وَصَارَ الْهَلَاكُ ‏ ‏ ‏ ‏ يَحُوطُ النُّفُوسَ وَجَاءَ النَّذِيرْ

وَقَدْ فَرِحَ "اللَّوِيَتَانُ" بِهَذَا ‏ ‏ ‏ ‏ فَأَطْعَمَهَا لِلْوُحُوشِ الْأَمِيرْ

وَمَدَّ الْمُحِيطُ يَدَيْهِ إِلَيْنَا ‏ ‏ ‏ ‏ رَأَيْنَا الْقَرَارَ فَكَانَ الْمَصِيرْ

نظمها بالعربية : حسن عبد الله الجبار

طالب بدار العلوم العليا

درس ٥٠ – שִׁעוּר נ.

قصيدة البؤس – שִׁיר תּוּגָה עַל רֹעַ מַזָּלוֹ

(א) אִלּוּ לְפִי [١] אֵידִי [٢] דְּמָעַי יִזָּלוּן [٣]
לֹא דָּרְכָה [٤] רֶגֶל אֱנוֹשׁ יַבֶּשֶׁת ;
אַךְ [٥] לֹא לְמֵי נַחַ לְבַד כֹּרַת [٦] בְּרִית [٧]
כִּי גַם לְדִמְעִי נִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת. [٨]

(ב) גַּלְגַּל [٩] וּמַזָּלוֹת [١٠] בְּמַעֲמָדָם [١١]
נָטוּ [١٢] בְּמַהֲלָכָם לְמוֹלַדְתִּי ;
לוּ יִהְיוּ נֵרוֹת [١٣] סְחוֹרָתִי, [١٤]
לֹא יֶאֱסוֹף [١٥] שֶׁמֶשׁ עֲדֵי מוֹתִי

(ג) אִיגַע לְהַצְלִיחַ וְלֹא אוּכַל ،
כִּי עִוְּתוּנִי [١٦] כֹּכְבֵי [١٧] שָׁמָי ;
לוּ אֶהְיֶה סוֹחֵר [١٨] בְּתַכְרִיכִים، [١٩]
לֹא יִגְוְעוּן [٢٠] אִישִׁים בְּכָל־יָמָי ;

المفردات :

(١) بِحسب . (٢) بؤسى ، بَليَّتى . (٣) تَهْطِلُ . (٤) داستْ . (٥) فقط . (٦) قُطِعَ . (٧) عَهْدٌ .
(٨) قوس قزح . (٩) عَجَلٌ . (١٠) والبروج (الفلكية) . (١١) فى دَوَرانِها . (١٢) مالوا ، انحرفوا .
(١٣) أنوار ، شمعات . (١٤) تِجارتى . (١٥) تَغْرُبُ . (١٦) عَوَّجَتْنِي . (١٧) كواكب . (١٨) تاجر .
(١٩) بِأكفانٍ . (٢٠) يموتون .

(ד) אַשְׁכִּים [1] לְבֵית הַשָּׂר, [2]
אוֹמְרִים: כְּבָר [3] רָכָב;
אָבֹא לְעֵת עֶרֶב –
אוֹמְרִים: כְּבָר שָׁכָב. [4]
אוֹ יַעֲלֶה מֶרְכָּב,
אוֹ יַעֲלֶה מִשְׁכָּב –
אוֹיָה [5] לְאִישׁ עָנִי,
נוֹלַד [6] בְּלִי כוֹכָב.

(ר׳ אברהם אבן עזרא)

المفردات :

[1]أبكّر. [2]الرئيس المحسن. [3]قد. [4]رقد، نام. [5]الويل. [6]وُلِدَ.

السيد ابراهيم بن عزرا

وُلِدَ بمدينة طُليطلة في الأندلس سنة اثنتين وتسعين وألف بعد الميلاد، ثم قضى شطرا كبيرا من حياته الأولى في مدينة قرطبة التي كانت تموج في ذلك الوقت بالعلماء والكتّاب والمؤلفين، وهناك درس أصول الدين وتشبع بعلوم الحكمة فلم يلبث أن خرج على الناس بأفكار تتضارب مع أفكار معاصريه. وكان طبيعيا أن يصطدم بهم، وأن يقفوا له وقفة عداء دَفَعَتْ به إلى الرحيل عن وطنه فلم يقرّ له بعد ذلك قرار، بل كنتَ تراه دائما على سفر، لا ينزل يومه ببلد الا ليرتحل في غده الى سواه كَأَنَّهُ مُوَكَّلٌ بفضاء الأرض يَذْرَعُهُ فبينما تجده يحل بايطاليا إذا به يرحل الى فرنسا ثم الى بلاد اليونان، وفي آخر عهده بالحياة نزل بريطانيا العظمى واتخذ لندن مقرا له حتى وافته منيته سنة الف ومائة وسبع وستين بعد الميلاد (١١٦٧ م).

وقد أذاقته هذه الحياة المتنقلة المتقلبة كثيرا من أنواع الشقاء وألوان البؤس ، بيد أنه على الرغم من ذلك لم تذل نفسه ولم تنطفئ جذوة النشاط التى كانت تغمر جسمه وتلهب فكره وتلهم وجدانه ومشاعره . بل لقد كانت تزيده عواصف آلامه قوة وصلابة ، فظل يعمل بجد ونشاط ما بين كتب يؤلفها وأشعار يمتدح بها ذوى الأريحية ممن يهزهم الأدب الرقيق الى الندى ، ولكن إذا علمنا أن الكرام قليل فى كل زمان وفى كل مكان استطعنا أن ندرك مقدار بؤسه وكيف أن عيشته كانت غاضبة لا ترضى الا بقدر ، ولعلنا لا نجد مرآة لها أصفى من تلك المعانى الشعرية التى أتيح لى صوغها فى هذا الأسلوب العربى :

عَلَى قَدْرِ بُؤْسِي لَوْ تَفِيضُ عَلَى نَحْرِي ... دُمُوعِي ! جَعَلْنَ الْبَرَّ أَشْبَهَ بِالْبَحْرِ

وَأَطْلَعْنَ قَوْسًا فِى السَّمَاءِ مُمَاثِلًا ... لِمَا عَاقَبَ الطُّوفَانَ فِى غَابِرِ الدَّهْرِ

*
* *

كَأَنَّ بُرُوجَ الْكَوْنِ يَوْمَ وِلَادَتِى ... تَسِيرُ بِلَا رُشْدٍ ، فَتُخْطِئُ فِى السَّيْرِ

أُحَاوِلُ جُهْدِى النُّجْحَ ، لَوْلَا كَوَاكِبٌ ... أَضَلَّتْ رَشَادِى ، بَيْنَمَا أَرْشَدَتْ غَيْرِى

*
* *

فَلَوْ أَنَّنِى بِالشَّمْعِ كُنْتُ مُتَاجِرًا ... أَقَامَتْ عَلَى الْفُلْكِ الْغَزَالَةُ لَا تَجْرِى

وَإِنْ غَدَتِ الْأَكْفَانُ فِى السُّوقِ سِلْعَتِى ... لَعَاشَ جَمِيعُ النَّاسِ أَطْوَلَ مِنْ عُمْرِى

*
* *

طَرَقْتُ بُيُوتَ الْخَيِّرِينَ مُبَكِّرًا ... نُخَبَّرْتُ أَنْ قَدْ فَارَقُوا الْبَيْتَ فِى الْفَجْرِ

وَعِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ أَسْرَعْتُ نَحْوَهُمْ ... فَأَلْفَيْتُهُمْ نَامُوا ، فَبِتُّ عَلَى جَمْرِ

عَجِبْتُ لِدُنْيَا أَسْرَفَتْ فِى إِسَاءَتِى ... وَنَحْسٍ إِذَا أَخْطُو يُسَارِعُ فِى إِثْرِى

إِذَا كَانَ حَظِّى فِى الْحَيَاةِ كَمَا أَرَى ... فَمَا حِيلَتِى ! وَالْعَصْرِ إِنِّى لَفِى خُسْرِ

نظمها بالعربية : أحمد أحمد عبد المجيد

طالب بدار العلوم العليا

درس ٥١ - שִׁעוּר נא .

فى محاسن الطبيعة فى مصر

עַל הֲדַר[١] הַטֶּבַע[٢] בְּמִצְרַיִם

הֲהִפְשִׁיט[٣] הַזְּמַן בִּגְדֵי חֲרָדוֹת[٤]
וְלָבַשׁ . אֶת בְּגָדָיו הַחֲמוּדוֹת[٥] ?

וְלָבְשָׁה הָאֲדָמָה שֵׁשׁ וְרִקְמָה[٦]
וְעָשְׂתָה מִשְׁבְּצוֹת[٧] זָהָב רְפִידוֹת[٨] ;

וְכָל מִזְרַע[٩] יְאוֹר[١٠] תַּשְׁבֵּץ[١١] , כְּאִלּוּ[١٢]
נְאוֹת[١٣] גֹּשֶׁן[١٤] בְּחֹשֶׁן[١٥] הֵן אֲפוּדוֹת[١٦] ;

וּמַרְבַדֵּי[١٧] נְאוֹת מִדְבָּר[١٨] חֲטוּבוֹת[١٩]
וְרַעְמְסֵס[٢٠] וּפִתֹם[٢١] פָּז[٢٢] רְבוּדוֹת[٢٣] .

المفردات :

[١]بهجة . [٢]الطَّبيعة . [٣]أَخلَعَ . [٤]الاضطراب . [٥]الجميلة . [٦]الملابس المصنوعة من الكتّان المطرَّز . [٧]نسيج . [٨]بُسط ، طنافِس. [٩]مزرعة . [١٠]نهر النيل . [١١]نسيج مزخرف . [١٢]كأنه. [١٣]واحات. [١٤]منطقة جُوشِن (لربما كانت الجيزة). [١٥]بالصدرِ . [١٦]زينة ، حلية . [١٧]وطنافس . [١٨]الصحراء . [١٩]مُقسَّمة . [٢٠]مدينة رعمسيس . [٢١]والفيوم . [٢٢]لؤلؤ . [٢٣]مفروشة .

וְלֵב יִפְתֶּה (١) וְיִשְׁכַּח אֶת זְקוּנָיו (٢)
וְיִזְכֹּר עוֹד יְלָדִים אוֹ יְלָדוֹת .

כְּגַן־עֵדֶן (٣) בְּמִצְרַיִם בְּפִישׁוֹן (٤) ,
בְּנָוּוֹת עַל שְׂפַת נָהָר וְשָׂדוֹת (٥) .

וְהַקָּמוֹת (٦) יְרַקְרַקּוֹת אֲדֻמּוֹת
וְלִרְקָמוֹת מְלֻבָּשׁוֹת בְּגָדוֹת ;

וְרוּחַ יָם תְּנִיפֵמוֹ , וְנִרְאוּ
כְּמוֹ מִשְׁתַּחֲוֹת (٨) אֶל־אֵל וּמוֹדוֹת (٩) .

(ר׳ יהודה הלוי)

المفردات :

(١) يخدع ، يفتن . (٢) شيخوخته . (٣) كالجنة . (٤) بنهر النيل . (٥) وحقول .
(٦) والسنابل . (٧) صفراء . (٨) ساجدة . (٩) تسبح (خالقها) .

درس ٥٢ – שִׁעוּר נב.

فصل الربيع – עַל הָאָבִיב [١]

כֻּתֳּנוֹת [٢] פַּסִּים [٣] לָבַשׁ הַגַּן
וּכְסוּת רִקְמָה מַדָּיו [٤] דִּשְׁאוֹ [٥] ,

וּמְעִיל תַּשְׁבֵּץ עָטָה [٦] כָּל־עֵץ
וּלְכָל־עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ [٧] ;

כָּל־צִיץ [٨] חָדָשׁ [٩] לִזְמַן חָדָשׁ
יָצָא שׂוֹחֵק [١٠] לִקְרַאת בּוֹאוֹ

אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן [١١] עָבַר
מֶלֶךְ עַל כֹּל הוּרַם כִּסְאוֹ ·

יָצָא מִבֵּין מִשְׁמָר [١٢] עָלָיו [١٣]
וַיְשַׁנֶּה [١٤] אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ [١٥] ·

מִי לֹא יוֹדֶה [١٦] לָאֵל עָלָיו
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא [١٧] חֶטְאוֹ [١٨] ·

(ר׳ משה אבן עזרא)

المفردات :

(١)الربيع . (٢)قمصان . (٣)مختلفة الألوان. (٤)ملابس . (٥)كلأه . (٦)لَبِسَ. (٧)بهاءه. (٨)بُرعم . (٩)حديث . (١٠)يضحك . (١١)الورد . (١٢)حراسة . (١٣)أوراقه . (١٤)وغيَّر . (١٥)سجنه . (١٦)يُسبِّح . (١٧)يَتحمَّل . (١٨)ذَنبَهُ .

موسى ابن عزرا

فى سنة ١٠٧٠ م ولد السيد موسى بن عزرا بمدينة غرناطة من أسرة عريقة ذات شأن ، وكان والده يشغل منصبا هاما فى الحكومة .

هجر موسى موطنه وظل يتنقل فى البلاد و يضرب فى الأرض ، ولقد عاش عزبا طول حياته لأن أخاه أبى أن يزوجه من ابنته التى هام بها ، فراح يقول فيها الشعر و يرى العزاء فى ترديد ما ينشد ولقد ضم إلى مهارته فى الشعر حذقه لكثير من العلوم والفنون، فكان بذلك عالما ضليعا وشاعرا بليغا ، منح دقة فى الحس وصفاء فى الشعور ، فأنت تراه فى بكاه وفى فرحه وفى غزله وفى وصفه للطبيعة صادق الوجدان . ولقد خلف كثيرا من الشعر فى شتى الأغراض ولكن الكثير منه لا يزال مخطوطا فى المكاتب والمطبوع منه قليل .

وله مؤلف مشهور فى تاريخ النظم والنثر فى اللسانين العبرى والعربى والموازنة بينهما فى اللغتين ، وله مع ذلك مؤلفات فى الفلسفة وتوفى سنة ١١٣٩ . وما يلى ترجمة لأبيات له فى وصف الربيع :

الربيـــع

هَذِى الحَدَائِقُ قَدْ لَبِسْنَ بَدَائِعاً ... صُـنْعَ الرَّبِيعِ عديدةَ الأَلْوَانِ

وَكَأَنَّ أَشْجَارَ الرِّيَاضِ عَرَائِسٌ ... لَبِسَتْ أَجَلَّ كُسًى لِيَوْمِ قِرَانِ

مَلأَتْ عُيُونَ النَّاظِرِينَ بَشَاشَةً ... كَالمَـاءِ مِلْءَ نَوَاظِـرِ الظَّمْآنِ

وَبَرَاعِمٍ جُدُدٍ لِجِدَّةِ فَصْلِهَا ... بَرَزَتْ بِوَجْهٍ ضَاحِكٍ فَتَّانِ

وَالوَرْدُ فِى تِلْكَ الزُّهُورِ كَأَنَّهُ ... مَلِكٌ أَمَامَ الجُنْـدِ فِى مَيْـدَانِ

طَلَعَتْ رُءُوسُ النَّوْرِ مِنْ أَكْمَامِهَا ... مِثْلَ السَّجِينِ نَضَا ثِيَابَ هَوَانِ

فَكَسَاهُ أَهْلُوهُ أَعَزَّ ثِيَابِهِ ... فِى يَوْمِ تَكْرِيمٍ وَبِشْرٍ هَانِ

يَا مُبْدِعَ الأَكْوَانِ مَنْ لَمْ يَعْتَرِفْ ... بِبَدِيعِ صُنْعِكَ نَاءَ بِالخُسْرَانِ

نظمها بالعربية : ابراهيم عبد الفتاح

الطالب بدار العلوم العليا

مختارات
من كتاب العهد القـــديم

العهد القديم وأقسامه

ينقسم العهد القديم إلى ثلاثة أقسام وهى :

(١) التوراة — תּוֹרָה

(٢) الأنبياء — נְבִיאִים

(٣) المكتوبات — כְּתוּבִים

ويجمع هذه الأقسام كلمة תנך (تَنَخْ) التى يستعملها الاسرائيليون لتسمية الكتاب المقدس إذ كل حرف من هذه الكلمة يُرمز به إلى قسم من هذه الأقسام الثلاثة .

التـــوراة — תּוֹרָה

التوراة ومعناها فى العبرية الشريعة ، وهى التى أنزلت على سيدنا موسى عليه السلام ، وتنقسم إلى خمسة أسفار معروفة عند الاسرائيليين بـ חוּמָשִׁים (أخماس) . ويطلق على كل سِفر منها اسم חוּמָשׁ (خُمس) وتسميتها كالآتى :

(١) سِفر בְּרֵאשִׁית أى سِفر التكوين :

يحتوى هذا السفر على تكوين العالم وخلق آدم وحواء عليهما السلام وعلى تاريخ سيدنا نوح عليه السـلام والطوفان وعلى حياة ابراهيم الخليل وولديه اسماعيل واسحق عليهم السلام وعلى تاريخ سـيدنا يعقوب بن اسحق عليه السلام وحياة أبناء يعقوب الاثنى عشر الذين كوّنوا فيما بعد أسباط بنى اسرائيل . وينتهى هذا السفر عند وفاة سيدنا يوسف عليه السلام فى مصر بعد نزول الاسرائيليين اليها .

(ب) سِفر שְׁמוֹת أى سِفر الخروج :

ويحتوى هـذا السفر على نشأة سيدنا موسى عليه السلام فى بلاد مصر وعلى توليته قيادة بنى اسرائيل عند خروجهم من مصر بعد أن أقاموا فيها أربعمائة سنة كعبيد لفرعون مصر . ويحتوى أيضا على الشرائع الدينية والمدنية التى أنزلت على النبى موسى عليه السلام فى طور سيناء وعلى الوصايا العشر التى أعطيت له والتى تعتبر كأساس الديانة التوحيدية .

(ج) سِفر וַיִּקְרָא أى سِفر اللاويين :

يحتوى هذا السفر على الوصايا والشرائع الخاصة بالعبادة والصلوات والقرابين التى كان يقوم بهـا جماعة الكهنة واللاويّين فى بيت المقدس [1] .

(د) سِفر בְּמִדְבַּר أى سِفر العدد :

وفيه تاريخ بنى اسرائيل حين كانوا تائهين فى صحراء سيناء .

(هـ) سِفر דְּבָרִים أى سفر التثنية :

وفيه عدة وصايا وأحكام أعطاها سـيدنا موسى عليه السلام لبنى اسرائيل حين جمعهم فى الصحراء قبل دخولهم بلاد فلسطين وذلك قبل وفاته بزمن قليل .

---

(١) واللاويون ينسبون لسبط لاوى من أولاد يعقوب .

الأنبياء — נְבִיאִים

ينقسم هذا الجزء إلى قسمين :

(١) נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים أى الأنبياء الأولين .

(٢) נְבִיאִים אַחֲרוֹנִים أى الأنبياء المتأخرين .

يشمل القسم الأول أربعة أسفار :

(ا) יְהוֹשֻׁעַ (سِفر يشوع) :

يحتوى هذا السفر على تاريخ بنى اسرائيل فى أيام يشوع وهو الذى خلف موسى وقاد بنى اسرائيل فى فتح فلسطين وتقسيمها على الأسباط .

(ب) שׁוֹפְטִים (سِفر القضاة) :

ويحتوى على تاريخ بنى إسرائيل فى عهد القضاة الذين كانوا يحكمون الشعب بعد وفاة القائد يشوع .

(ج) שְׁמוּאֵל א׳ (سِفر صموئيل الأول) و שְׁמוּאֵל ב׳ (سِفر صموئيل الثانى) :

ويحتوى هذا السفر على تاريخ حياة صموئيل النبى عليه السلام والملك شاؤل الذى كان أول ملوك بنى إسرائيل والملك داود عليهما السلام .

(د) מְלָכִים א׳ (سِفر الملوك الأول) و מְלָכִים ב׳ (سِفر الملوك الثانى) :

وفيهما تاريخ بنى إسرائيل فى عهد الملوك . وينتهيان عند تخريب بيت المقدس على يد بختنصر ملك بابل الذى حارب الاسرائيليين وخرب بلادهم وسباهم فى بابل .

أما القسم الثانى فهو يحتوى على كلام الأنبياء المتأخرين الثلاثة :

(أ) יְשַׁעְיָה (إشعيا) .

(ب) יִרְמְיָה (أرميا) .

(ج) יְחֶזְקֵאל (حزقيال) .

كما أنه يحتوى على اثنى عشر سفراً لأنبياء آخرين .

المكتوبات — כְּתוּבִים

يحتوى هذا الجزء على مزامير داود (תְּהִלִּים) وعلى أمثال سليمان بن داود (מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה) وعلى قصة أيوب عليه السلام (אִיּוֹב) .

وفيه أيضا خمسة أسفار تدعى مجلات (מְגִלּוֹת) :

(١) שִׁיר הַשִּׁירִים (نشيد الأناشيد) .

(٢) רוּת (راعوت) .

(٣) אֵיכָה (مراثى أرميا) .

(٤) קֹהֶלֶת (الجامعة) .

(٥) אֶסְתֵּר (أستير) .

وثلاثة أسفار أخرى : דָּנִיֵּאל (دانيال) — עֶזְרָא (عزرا) و נְחֶמְיָה (نحميا) وأخيرا يوجد فى هذا الجزء كتابان تاريخيان : דִּבְרֵי הַיָּמִים א״ (أخبار الأيام — جزء أول) و דִּבְרֵי הַיָּמִים ב״ (أخبار الأيام — جزء ثانى) اللذان يحتو يان على تاريخ الاسرائيلين بالاختصار منذ تكو ين العالم إلى عهد كورش ملك الفرس الذى صرح للاسرائيليين بتشييد بيت المقدس للمرة الثانية .

בְּרִיאַת הָעוֹלָם

בראשית א׳

(١) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ (٢) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם (٣) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃ (٤) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ (٥) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃

(٦) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ (٧) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃ (٨) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃

(٩) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ (١٠) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ (١١) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ (١٢) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ (١٣) וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃

تكوين العالم

سِفر التكوين — الإصحاح الأول

(١) فى البدء خلق الله السموات والأرض . (٢) وكانت الأرض خَرِبةً وخاليةً وعلى وجه الغَمر ظلمةٌ وروح الله يَرِفُّ على وجه المياه . (٣) وقال الله ليكن نورٌ فكان نورٌ . (٤) ورأى الله النور أنه حسن . وفصل الله بين النور والظُلمة . (٥) ودعا الله النور نهارا والظُلمة دعاها ليلا . وكان مساء وكان صباحٌ يوما واحدا .

(٦) وقال الله ليكن جَلَدٌ فى وسط المياه . وليكن فاصلا بين مياه ومياه . (٧) فعمل الله الجَلَد وفصل بين المياه التى تحت الجَلَد والمياه التى فوق الجَلَد . وكان كذلك . (٨) ودعا الله الجَلَد سماءً . وكان مساء وكان صباح يوما ثانيا .

(٩) وقال الله لتجتمع المياه تحت السماء الى مكان واحد ولتظهر اليابسة . وكان كذلك . (١٠) ودعا الله اليابسة أرضا. ومُجتمع المياه دعاه بحارا . ورأى الله ذلك أنه حسن . (١١) وقال الله لتنبتَ الأرض عُشبا و بقلا يُبزر بَزرا وشجرا ذاثمرٍ يعمل ثمرا كجنسه بزره فيه على الأرض. وكان كذلك. (١٢) فأخرجت الأرض عُشبا و بقلا يُبزر بَزرا كجنسه وشجرا يعمل ثمرا بَزره فيه كجنسه. ورأى الله ذلك أنه حسن . (١٣) وكان مساء وكان صباح يوما ثالثا .

(١٤) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים׃ (١٥) וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ (١٦) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים׃ (١٧) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ׃ (١٨) וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ (١٩) וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃

(٢٠) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃ (٢١) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ (٢٢) וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ׃ (٢٣) וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃

(٢٤) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן׃ (٢٥) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ (٢٦) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃ (٢٧) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃ (٢٨) וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ׃

(١٤) وقال الله لتكن أنوار فى جَلَد السماء لتفصلَ بين النهار والليل . وتكون لآيات وأوقات وأيام وسنين . (١٥) وتكون أنوارا فى جَلَد السماء لتُنيرَ على الأرض. وكان كذلك . (١٦) فعمل الله النورين العظيمين . النور الأكبر لحكم النهار والنور الأصغر لحكم الليل والنجوم . (١٧) وجعلها الله فى جَلَد السماء لتنيرَ على الأرض (١٨) ولتحكمَ على النهار والليل ولتفصلَ بين النور والظُّلمة . ورأى الله ذلك أنه حسن . (١٩) وكان مساء وكان صباح يوما رابعا .

(٢٠) وقال الله لِتَفِض المياه زحّافات ذات نفس حية وليَطِرطيرٌ فوق الأرض على وجه جَلَد السماء (٢١) فخلق الله التنانين العظام وكل ذوات الأنفس الحية الدبّابة التى فاضت بها المياه كأجناسها وكل طائر ذى جناح بجنسه . ورأى الله ذلك أنه حسن . (٢٢) و باركها الله قائلا اثمرى واكثرى واملاءى المياه فى البحار . وليكثر الطير على الأرض . (٢٣) وكان مساء وكان صباح يوما خامسا .

(٢٤) وقال الله لِتُخرج الأرض ذوات أنفس حية بجنسها . بهائم ودبابات ووحوش أرض كأجناسها . وكان كذلك . (٢٥) فعمل الله وحوش الأرض كأجناسها والبهائم كأجناسها و جميع دبّابات الأرض كأجناسها . ورأى الله ذلك أنه حسن . (٢٦) وقال الله نعمل الانسان على صورتنا كشبهنا . فيتسلطون على سمك البحر وعلى طير السماء وعلى البهائم وعلى كل الأرض وعلى جميع الدبّابات التى تدبُّ على الأرض . (٢٧) فخلق الله الانسان على صورته . على صورة الله خَلَقَهُ . ذكرا وأنثى خَلَقَهُم . (٢٨) و باركهم الله وقال لهم اثمروا واكثروا واملأوا الأرض واخضعوها وتسلطوا على سمك البحر وعلى طير السماء وعلى كل حيوان يدب على الأرض .

(٢٩) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְרִי־עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה:
(٣٠) וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ
נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן: (٣١) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי:

(٢٩) وقال الله انى قد أعطيتكم كل بَقْل يَبْزُر بزرا على وجه كل الأرض وكل شجر فيه ثمر شجر يبزر بزرا . لكم يكون طعاما. (٣٠) ولكل حيوان الأرض وكل طير السماء وكل دابة على الأرض فيها نفس حية أعطيتُ كل عشب أخضر طعاما . وكان كذلك . (٣١) ورأى الله كل ماعمله فاذا هو حسن جدا . وكان مساء وكان صباح يوما سادسا .

יְצִירַת אָדָם וְחַוָּה ע״הש

בראשית ב׳

(١) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃ (٢) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ (٣) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

(٤) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ (٥) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה׃ (٦) וְאֵד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ (٧) וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה׃ (٨) וַיִּטַּע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן־בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר׃ (٩) וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע׃ (١٠) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים׃ (١١) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר־שָׁם הַזָּהָב׃ (١٢) וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם׃ (١٣) וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ׃ (١٤) וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְרָת׃

خلق آدم وحواء عليهما السلام

سِفر التكوين — الإصحاح الثانى

(١) فأُكملت السموات والأرض وكلُّ جُندِها . (٢) وفرغ الله فى اليوم السّابع من عمله الذى عَمِلَ (٣) و بارَك الله اليوم السابع وقدّسه . لأنه فيه استراحَ من جميع عَمَله الذى عَمل الله خالقا .

(٤) هذه مبادئ السّموات والأرض حين خُلقتْ. يومَ عمل الرب الإلٰه الأرض والسموات (٥) كل شجر البرّيّة لم يكن بعد فى الأرض وكل عشب البرّيّة لم يَنْبُتْ بعد . لأن الرب الإلٰه لم يكن قد أَمطر على الأرض . ولا كان إنسانٌ ليعملَ الأرض . (٦) ثم كان ضَباب يطلع من الأرض و يسقى كل وجه الأرض . (٧) وجَبَلَ الرب الإلٰه آدم تُرابا من الأرض . ونَفَخَ فى أنفه نسمة حيوة فصار آدم نفسا حيَّة. (٨) وغَرَسَ الرب الإلٰه جنّة فى عَدن شرقا . ووضَعَ هناك آدم الذى جَبَله . (٩) وأنبتَ الرب الإلٰه من الأرض كل شجرة شهية للنظر وجيّدة للأكل. وشجرة الحيوة فى وسط الجنّة وشجرة معرفة الخير والشر . (١٠) وكان نهر يخرج من عَدن ليسقى الجنّة. ومن هناك ينقسم فيصير أر بعة رؤُوس . (١١) اسم الواحد فِيشُون . وهو المحيط بجميع أرض الحُوِيْلَة حيث الذهب. (١٢) وذهب تلك الأرض جيّد . هناك المُقْلُ وحجر الجَزْع . (١٣) واسم النهر الثانى جِيحُون . وهو المحيط بجميع أرض كُوش . (١٤) واسم النهر الثالث حِدَّاقل . وهو الجارى شرقى أشور. والنهر الرابع الفُرات .

(١٥) וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ:
(١٦) וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל:
(١٧) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת
תָּמוּת: (١٨) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא־טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־
לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: (١٩) וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת
כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מַה־יִּקְרָא־לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־
לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: (٢٠) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה
וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: (٢١) וַיַּפֵּל
יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר
תַּחְתֶּנָּה; (٢٢) וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה
וַיְבִאֶהָ אֶל־הָאָדָם: (٢٣) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי
לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקֳחָה־זֹּאת: (٢٤) עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת אָבִיו
וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: (٢٥) וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ:

---

(١٥) وأخذ الرب الاله آدم ووضعه فى جنّة عدن . ليعملها ويحفظها . (١٦) وأوصى الرب الاله آدم قائلا من جميع شجر الجنة تأكل أكلا. (١٧) وأما شجرة معرفة الخير والشرّ فلا تأكل منها. لأنك يوم تأكل منها موتا تموت . (١٨) وقال الرب الاله ليس جيّدا أن يكون آدم وحده . فاصنع له معينا نظيره . (١٩) وجَبَلَ الرب الإله من الأرض كل حيوانات البرّيّة وكل طيور السماء. فأحضرها الى آدم ليرى ماذا يدعوها . وكل ما دعا به آدم ذات نفس حيّة فهو اسمها . (٢٠) فدعا آدم بأسماء جميع البهائم وطيور السماء وجميع حيوانات البرّيّة . وأما لنفسه فلم يجد معينا نظيره . (٢١) فأوقع الرب الاله سباتا على آدم فنام . فأخذ واحدة من أضلاعه وملأ مكانها لحما . (٢٢) وبنى الرب الاله الضلع التى أخذها من آدم امرأة واحضرها الى آدم . (٢٣) فقال آدم هذه الآن عظم من عظامى ولحم من لحمى . هذه تدعى امرأة لأنها من امرءٍ أخذتْ . (٢٤) لذلك يترك الرجل أباه وأمه ويلتصق بامرأته ويكونان جسدا واحدا . (٢٥) وكانا كلاهما عريانين آدم وامرأته وهما لا يخجلان .

בראשית ג.

(١) וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָֹה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן׃ (٢) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל׃ (٣) וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן־תְּמֻתוּן׃ (٤) וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן׃ (٥) כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע׃ (٦) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל׃ (٧) וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת׃ (٨) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָֹה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָֹה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן׃ (٩) וַיִּקְרָא יְהוָֹה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה׃ (١٠) וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא׃ (١١) וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ׃ (١٢) וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל׃ (١٣) וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל׃ (١٤) וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃ (١٥) וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃ (١٦) אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה

سِفر التكوين — الإصحاح الثالث

(١)وكانت الحيةُ أَحْيَل جميع الحيوانات البرِّية التي عمَلَها الرب الإله . فقالتْ للمرأة أَحقًّا قال الله لا تأكلا من كل شجر الجنّة . (٢)فقالت المرأة للحيَّة من ثمر شجر الجنة نأكل . (٣)وأما ثمر الشجرة التي في وسط الجنّة فقال الله لا تأكلا منه ولا تمسّاه لئلّا تموتا . (٤)فقالت الحية للمرأة لن تموتا . (٥) بل الله عالم أنه يوم تأكلان منه تنفتِحُ أعينكما وتكونان كالله عارفين الخير والشر . (٦)فرأَت المرأة أن الشجرة جيِّدة للأكل وأنها بهجة للعيون وأن الشجرة شهية للنظر . فأخذتْ من ثمرها وأَكلتْ وأَعطتْ رَجُلَهَا أيضا معها فأكل . (٧) فانفتحتْ أعينهما وعلما أنهما عريانان . فخاطا أوراق تينٍ وصنعا لأنفسهما مآزر . (٨) وسمعا صوت الرب الإله ماشيًا في الجنَّة عند هبوب ريح النهار . فاختبأ آدم وامرأته من وجه الرب الإله في وسط شجر الجنَّة . (٩)فنادى الرب الإله آدم وقال له أين أنتَ . (١٠) فقال سمعتُ صوتَكَ في الجنَّة فخشيتُ لأني عريان فاختبأْتُ . (١١)فقال من أعلمكَ أنكَ عريانٌ . هل أكلتَ من الشجرة التي أوصيتُكَ أن لا تأكل منها . (١٢)فقال آدم المرأة التي جعلتَهَا معي هي أعطتْني من الشجرة فأكلتُ . (١٣)فقال الرب الإله للمرأة ما هذا الذي فعلتِ . فقالتْ المرأة الحيَّة غرَّتْني فأكلتُ . (١٤) فقال الرب الإله للحيَّة لأنكِ فعلتِ هذا ملعونةٌ من جميع البهائم ومن جميع وحوش البرِّيَّة . على بطنكِ تَسْعين وترابًا تأكلين كل أيام حياتكِ . (١٥)وأَضَعُ عداوة بينكِ و بين المرأة و بين نسلكِ ونسلها . هو يسحقُ رأسكِ وأنتِ تسحقين عقبَهُ . (١٦)وقال للمرأة تكثيرًا

עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ : (١٧) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ : (١٨) וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה : (١٩) בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב : (٢٠) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִיא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי : (٢١) וַיַּעַשׂ יְהוָֹה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם :

(٢٢) וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם : (٢٣) וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָֹה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם : (٢٤) וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ־הַחַיִּים :

أكثرُ أتعاب حَبَلِكِ . بالوَجع تلدين أولادًا . والى رَجُلِكِ يكون اشتياقُكِ وهو يسودُ عليكِ .
(١٧)وقال لآدم لأنكَ سمعتَ لقول امرأتكَ وأكلتَ من الشجرة التى أوصيتكَ قائلا لا تأكلْ منها
ملعونةٌ الأرض بسببكَ . بالتعب تأكُل منها كل أيام حياتكَ . (١٨)وشوكًا وحسكًا تُنبتُ لكَ
وتأكُل عشب الحقل . (١٩)بعرق وَجْهكَ تأكُل خبزا حتى تعود الى الأرض التى أُخِذتَ منها .
لأنك ترابٌ والى ترابٍ تعودُ . ودعا آدم اسم امرأته حَوَّاءَ لأنها أم كل حَيٍّ . (٢١)وصنع الرب
الإله لآدم وامرأته أقمصة من جلد وألبسهما .

(٢٢)وقال الرب الإله هو ذا الإنسان قد صار كواحد منا عارفا الخير والشر . والآن لعله يمدُّ
يده ويأخذ من شجرة الحيٰوة أيضا ويأكل ويحيا الى الأبد . (٢٣)فأخْرَجَهُ الرب الإله من جنَّة
عَدْنٍ ليعمل الأرض التى أُخِذَ منها . (٢٤)فطرد الإنسان وأقام شرق جنَّة عَدْنٍ الكروبيم ولهيب
سَيْفٍ متقلِّب لحراسة طريق شجرة الحيوة .

יְמֵי חַיֵּי נֹחַ וְהַמַּבּוּל

בראשית ו׳

(1) וַיְהִי כִּי־הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם׃ (2) וַיִּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ׃ (3) וַיֹּאמֶר יְהֹוָה לֹא־יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה׃ (4) הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בְּנוֹת הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם׃

(5) וַיַּרְא יְהֹוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל־יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל־הַיּוֹם׃ (6) וַיִּנָּחֶם יְהֹוָה כִּי עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ׃ (7) וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶמְחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִם׃ (8) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהֹוָה׃

(9) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ׃ (10) וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃ (11) וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃ (12) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי־הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ׃

قصة سيدنا نوح عليه السلام والطوفان

سِفر التكوين — الإصحاح السادس

(١)وحَدَثَ لما ابتدأ الناس يكثُرون على الأرض وَوُلِدَ لهم بنات . (٢)أن أبناء الله رأوا بنات الناس أنّهن حَسَنَاتٌ . فاتخذوا لأنفسهم نساء من كل ما اختاروا . (٣)فقال الرب لا يدِينُ رُوحى فى الإنسان إلى الأبد . لِزَيَغَانِهِ هو بَشَر وتكون أيامه مئة وعشرين سنة . (٤) كان فى الأرض طُغاة فى تلك الأيام . و بعد ذلك أيضا إذ دخل بنو الله على بنات الناس وولدنَ لهم أولاداً. هؤلاء هم الجبابرة الذين منذ الدهر ذَوُو اْسْمٍ .

(٥)ورأى الرب أن شرّ الإنسان قد كثُرَ فى الأرض . وأن كل تصوُّر أفكار قلبه إنما هو شِرّ كل يوم . (٦)فحزن الرب أنه عمل الإنسان فى الأرض. وتأسّف فى قلبه . (٧)فقال الرب أمحو عن وجه الأرض الإنسان الذى خلقتُهُ . الإنسانَ مع بهائمَ ودبّابات وطيور السماء . لأنى حَزِنتُ أنى عملتُهم . (٨)وأما نوح فوجد نعمة فى عينى الرب .

(٩)هذه مواليد نوح . كان نوح رجلا بارًا كاملا فى أجياله . وسار نوح مع الله. (١٠)وخلّفَ نوح ثلاثة بنين سامًا وحامًا و يافِثَ . (١١)وفَسُدَتْ الأرض أمام الله وامتلأت الأرض ظلمًا . (١٢)ورأى الله الأرض فإذا هى قد فَسُدَتْ . إذ كان كل بشر قد أفسد طريقه على الأرض .

(١٣) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס
מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ : (١٤) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים
תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר : (١٥) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה
קוֹמָתָהּ : (١٦) צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְּכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה
בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִיִּם וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ : (١٧) וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת־הַמַּבּוּל
מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל
אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ יִגְוָע : (١٨) וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ אֶל־הַתֵּבָה אַתָּה
וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ : (١٩) וּמִכָּל־הָחַי מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא
אֶל־הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ : (٢٠) מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן הַבְּהֵמָה
לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת : (٢١)
וְאַתָּה קַח־לְךָ מִכָּל־מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ וְלָהֶם
לְאָכְלָה : (٢٢) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה :

(١٣)فقال الله لنوح نهايةُ كلِّ بَشَرٍ قد أَتَتْ أمامى . لأن الأرض امتلأَتْ ظلماً منهم . فها أنا مُهلكهم مع الأرض . (١٤)إصنعْ لنفسك فُلكا من خشبِ جُفْرٍ . تجعلُ الفلك مساكن . وتُطليه من داخل ومن خارج بالقار . (١٥)وهكذا تصنعه . ثلاث مئة ذراع يكون طول الفلك وخمسين ذراعا عرضه وثلاثين ذراعا ارتفاعه . (١٦)وتصنع كَوًّا للفلك وتكمِّله إلى حد ذراع من فوق . وتضع باب الفلك فى جانبه . مساكن سفلية ومتوسطة وعلوية تجعله . (١٧)فها أنا آت بطوفان الماء على الأرض . لأهلك كل جسد فيه روح حيوة من تحت السماء . كل ما فى الأرض يموت . (١٨) ولكن أقيمُ عهدى معكَ . فتدخلُ الفلك أنتَ و بنوكَ وامرأَتكَ ونساء بنيكَ معكَ . (١٩) ومن كل حىّ من كل ذى جسد اثنين من كلٍّ تدخلُ إلى الفلك لاستبقائها معك . تكون ذَكَراً وأنثى . (٢٠)من الطيور كأجناسها ومن البهائم كأجناسها ومن كل دبَّابات الأرض كأجناسها . اثنين من كلٍّ تُدْخِلُ إليكَ لاستبقائها . (٢١)وأنتَ خُذْ لنفسكَ من كل طعام يؤكلُ واجمعه عندكَ . فيكون لك ولها طعاما . (٢٢) ففعلَ نوح حسب كل ما أَمَرَهُ به الله . هكذا فَعَلَ .

בראשית ז׳

(1) וַיֹּאמֶר יְהוָֹה לְנֹחַ בֹּא־אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־הַתֵּבָה כִּי־אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה׃ (2) מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח־לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִיא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ׃ (3) גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃ (4) כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ (5) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָֹה׃ (6) וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃ (7) וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל׃ (8) מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר־רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה׃ (9) שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת נֹחַ׃

(10) וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ עַל־הָאָרֶץ׃ (11) בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ׃ (12) וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃ (13) בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם־וְחָם וָיֶפֶת בְּנֵי־נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־הַתֵּבָה׃ (14) הֵמָּה וְכָל־הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־הָעוֹף לְמִינֵהוּ כָּל־צִפּוֹר כָּל־כָּנָף׃ (15) וַיָּבֹאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־

سِفر التكوين — الإصحاح السابع

(١)وقال الرب لنوح ادخلْ أنتَ وجميع بيتكَ الى الفُلك . لأنى إياكَ رأيتُ باراً لدىَّ فى هذا الجيل . (٢)من جميع البهائم الطاهرة تأخذ معكَ سبعة سبعة ذكرًا وأنثى . ومن البهائم التى ليست بطاهرة اثنين ذكرًا وأنثى . (٣)ومن طيور السماء أيضا سبعة سبعة ذكرًا وأنثى . لاستبقاء نَسْلٍ على وجه كل الأرض . (٤)لأنى بعد سبعة أيام أيضا أُمطرُ على الأرض أربعين يوما وأربعين ليلة وأمحو عن وجه الأرض كل قائمٍ عملتُهُ . (٥)ففعل نوح حسب كل ما أمَرَهُ به الرب . (٦)ولما كان نوح ابن ست مئة سنة صار طوفان الماء على الأرض. (٧)فدخل نوح وبنوه وامرأته ونساء بنيه معه الى الفلك من وجه مياه الطوفان. (٨)ومن البهائم الطاهرة والبهائم التى ليست بطاهرة ومن الطيور وكل ما يدبُّ على الأرض. (٩)دخل اثنان اثنان الى نوح الى الفلك ذكرا وأنثى . كما أمر الله نوحا . (١٠)وحَدَثَ بعد السبعة الأيام أن مياه الطوفان صارتْ على الأرض . (١١)فى سنة ست مئة من حيوة نوح فى الشهر الثانى فى اليوم السابع عشر من الشهر فى ذلك اليوم انفجرتْ كل ينابيع الغمر العظيم وانفتحتْ طاقات السماء .

(١٢)وكان المطر على الأرض أربعين يوما وأربعين ليلة . (١٣)فى ذلك اليوم عينه دَخَلَ نوح وسام وحام ويافث بنو نوح وامرأة نوح وثلاث نساء بنيه معهم الى الفلك . (١٤)هم وكل الوحوش كأجناسها وكل البهائم كأجناسها وكل الدبَّابات التى تدبُّ على الأرض كأجناسها وكل الطيور كأجناسها كل عصفور كل ذى جناح . (١٥)ودخلتْ الى نوح الى الفلك اثنين اثنين من

הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים׃ (١٦) וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ׃ (١٧) וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־
הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ׃ (١٨) וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ (١٩) וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד
מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַיְכֻסּוּ כָּל־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר־תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃ (٢٠)
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ הֶהָרִים׃ (٢١) וַיִּגְוַע כָּל־בָּשָׂר
הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ
וְכֹל הָאָדָם׃ (٢٢) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה
מֵתוּ׃ (٢٣) וַיִּמַח אֶת־כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה
עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֶר אַךְ־נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ
בַּתֵּבָה׃ (٢٤) וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם׃

جسد فيه روح حيوة . [١٦]والداخلات دخلتْ ذكراً وأنثى من كل ذى جسد كما أَمَرَهُ الله . وأغلق الرب عليه. [١٧]وكان الطوفان أربعين يوما على الأرض. وتكاثرتْ المياه ورفعتْ الفلك . فارتفع عن الأرض. [١٨]وتعاظمتْ المياه وتكاثرتْ جدا على الأرض. فكان الفلك يسير على وجه المياه. [١٩]وتعاظمتْ المياه كثيرا جدا على الأرض . فتغطتْ جميع الجبال الشامخة التى تحت كل السماء . [٢٠]خمس عشرة ذراعا فى الإرتفاع تعاظمتْ المياه. فتغطتْ الجبال . [٢١]فماتَ كل ذى جسد كان يدبُّ على الأرض. من الطيور والبهائم والوحوش وكل الزحافات التى كانتْ تزحفُ على الأرض وجميع الناس . [٢٢]كل ما فى أنفه نسمة روح حيوة من كل ما فى اليابسة ماتَ . [٢٣]فمحا الله كل قائمٍ كان على وجه الأرض . الناس والبهائم والدبابات وطيور السماء . فانمحت من الأرض . وتَبَقَّى نوح والذين معه فى الفلك فقط . [٢٤] وتعاظمتْ المياه على الأرض مئة وخمسين يوما .

בראשית ח·

(١) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם : (٢) וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם : (٣) וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וָשׁוֹב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם : (٤) וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט : (٥) וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים :

(٦) וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה : (٧) וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ : (٨) וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה : (٩) וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה : (١٠) וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה : (١١) וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה־זַיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ : (١٢) וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד :

(١٣) וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסַר נֹחַ אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה : (١٤) וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ :

سِفر التكوين — الإصحاح الثامن

(١)ثم ذَكَرَ الله نوحا وكل الوحوش وكل البهائم التى معه فى الفلك. وأجازَ الله ريحا على الأرض فهدأتْ المياه . (٢)وانسدَّتْ ينابيع الغمر وطاقات السماء . فامتنعَ المطر من السماء . ورجعتْ المياه عن الأرض رجوعًا متواليًا. و بعد مئة وخمسين يوما نقصتْ المياه. (٤)واستقرَّ الفلك فى الشهر السابع فى اليوم السابع عشر من الشهر على جبال أراراط . (٥) وكانت المياه تنقُص نقصا متواليا إلى الشهر العاشر . وفى العاشر فى أول الشهر ظهرتْ رؤوس الجبال .

(٦)وحدث من بعد أربعين يوما أن نوحا فَتَحَ طاقة الفلك التى كان قد عَمَلَها . (٧)وأرسلَ الغراب . فخرج متردِّدا حتى نشفتْ المياه عن الأرض . (٨)ثم أرسلَ الحمامة من عنده ليرى هل قَلَّتْ المياه عن وجه الأرض . (٩)فلم تجد الحمامة مقرًّا لرجلها . فرجعتْ إليه إلى الفلك . لأن مياها كانت على وجه كل الأرض . فمدَّ يده وأخذها وأدخلها عنده إلى الفلك . (١٠)فلبثَ أيضا سبعة أيام أخر وعاد فأرسل الحمامة من الفلك. (١١)فأتتْ إليه الحمامة عند المساء و إذا ورقة زيتون خضراء فى فمها . فَعَلِمَ نوح أن المياه قد قَلَّتْ عن الأرض . (١٢)فلبثَ أيضا سبعة أيام أخر وأرسل الحمامة فلم تعد ترجع إليه أيضا .

(١٣)وكان فى السنة الواحدة والست مئة فى الشهر الأول فى أول الشهر أن المياه نشفتْ عن الأرض . فَكَشَفَ نوح الغطاء عن الفلك ونظر فإذا وجه الأرض قد نشفَ. (١٤)وفى الشهر الثانى فى اليوم السابع والعشرين من الشهر جَفَّتْ الأرض .

(١٥) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר: (١٦) צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ: (١٧) כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ הַיְצֵא אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרָבוּ עַל־הָאָרֶץ: (١٨) וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ: (١٩) כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן־הַתֵּבָה:

(٢٠) וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ: (٢١) וַיָּרַח יְהוָה אֶת־רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי: (٢٢) עֹד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ:

(١٥)وكلم الله نوحا قائلا . (١٦)أخرجْ من الفلك أنتَ وامرأتكَ و بنوكَ ونساء بنيكَ معكَ . (١٧)وكل الحيوانات التى معكَ من كل ذى جسدٍ الطيور والبهائم وكل الدبّابات التى تدبُّ على الأرض أخْرِجْها معــكَ . ولتتوالد فى الأرض وتثمر وتكثر على الأرض . (١٨)فخرج نوح و بنوه وامرأته ونساء بنيه معه . (١٩)وكل الحيوانات كل الدبّابات وكل الطيور كل مايدبُّ على الأرض كانوا عليها خرجتْ من الفلك .

(٢٠) وبَنَى نوح مذبحا للرب . وأخذَ من كل البهائم الطاهرة ومن كل الطيور الطاهرة وأصعدَ محرقات على المذبح . (٢١)فتنسَّمَ الرب رائحة الرضى . وقال الرب فى قلبه لا أعود أَلعنُ الأرض أيضا من أجل الإنسان لأن تصوّر قلب الإنسان شرّير منــذ حداثته . ولا أعود أيضا أميتُ كل حىّ كما فعلتُ . (٢٢) مدة كل أيام الأرض زرع وحصاد و برد وحر وصيف وشتاء ونهار وليل لا تزال .

בראשית ט·

(١) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ : (٢) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמָיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה וּבְכָל־דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ : (٣) כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל : (٤) אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ : (٥) וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם : (٦) שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם : (٧) וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ :

(٨) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר : (٩) וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זַרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם : (١٠) וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בָּעוֹף בַּבְּהֵמָה וּבְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכֹּל יֹצְאֵי הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ : (١١) וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ : (١٢) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם : (١٣) אֶת־קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ :

سِفر التكوين — الإصحاح التاسع

[١]وباركَ الله نوحا و بنيه وقالَ لهم أثمروا وأكثروا واملأوا الأرض . [٢]ولتكنْ خشيتكم ورهبتكم على كل حيوانات الأرض وكل طيور السماء . مع كل مايدبُّ على الأرض و كل أسماك البحر قد دفعتُ الى أيديكم . [٣]كل دابةٍ حيّة تكون لكم طعاما . كالعشب الأخضردفعتُ اليكم الجميع . [٤]غير أن لحما بحياته دمه لاتأكلوه . [٥]وأطلبُ أنا دمكم لأنفسكم فقط . من يد كل حيوان أطلُبه . ومن يد الإنسان أطلبُ نفس الإنسان . من يد الإنسان أخيه . [٦]سافك دم الإنسان بالإنسان يُسفك دمه . لأن الله على صورته عمل الإنسان . [٧]فأثمروا أنتم وأكثروا وتوالدوا فى الأرض وتكاثروا فيها .

[٨]وكلم الله نوحا و بنيه معه قائلا . [٩]وها أنا مقيم ميثاق معكم ومع نسلكم من بعدكم . [١٠]ومع كل ذوات الأنفس الحيَّة التى معكم . الطيور والبهائم وكل وحوش الأرض التى معكم من جميع الخارجين من الفلك حتى كل حيوان الأرض. [١١]أقيمُ ميثاق معكم فلا ينقرض كل ذى جسد أيضا بمياه الطوفان . ولا يكون أيضا طوفان ليخرب الأرض . [١٢]وقال الله هذه علامة الميثاق الذى أنا واضعه بينى و بينكم و بين كل ذوات الأنفس الحيّة التى معكم الى أجيال الدهر . [١٣]وضعتُ قوسى فى السحاب فتكون علامة ميثاق بينى و بين الأرض .

(١٤) וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן : (١٥) וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר : (١٦) וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ : (١٧) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר הֲקִמֹתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ :

(١٤)فيكون متى أنشرُ سحابا على الأرض وتظهرُ القوس فى السحاب . (١٥)انى أذكر ميثاقى الذى بينى و بينكم و بين كل نفس حيّـة فى كل جسد . فلا تكون أيضا المياه طوفانا لتُهلِك كُل ذى جسد . (١٦)فمتى كانت القوس فى السحاب أبصُرُها لأذكرَ ميثاقا أبديا بين الله و بين كل نفس حيّة فى كل جسـد على الأرض . (١٧)وقال الله لنوح هذه علامة الميثاق الذى أنا أقمتُهُ بينى و بين كل ذى جسد على الأرض .

תּוֹלְדוֹת בְּנֵי־נֹחַ שֵׁם חָם וָיָפֶת

בראשית נח ט — י·

(١٨) וַיִּהְיוּ בְנֵי־נֹחַ הַיֹּצְאִים מִן־הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וָיָפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן : (١٩) שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי־נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָל־הָאָרֶץ : . . . .

. . . .

(١) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת בְּנֵי־נֹחַ שֵׁם חָם וָיָפֶת וַיִּוָּלְדוּ לָהֶם בָּנִים אַחַר הַמַּבּוּל : (٢) בְּנֵי יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבָל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס : (٣) וּבְנֵי גֹּמֶר אַשְׁכְּנַז וְרִיפַת וְתֹגַרְמָה : (٤) וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים : (٥) מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אִיֵּי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֹתָם אִישׁ לִלְשֹׁנוֹ לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּגוֹיֵהֶם :

(٦) וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפוּט וּכְנָעַן : (٧) וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא וּדְדָן : (٨) וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּר בָּאָרֶץ : (٩) הוּא הָיָה גִבֹּר־צַיִד לִפְנֵי יְהוָֹה עַל־כֵּן יֵאָמַר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְהוָֹה : . . . .

. . . .

(٢١) וּלְשֵׁם יֻלַּד גַּם־הוּא אֲבִי כָּל־בְּנֵי־עֵבֶר אֲחִי יֶפֶת הַגָּדוֹל : (٢٢) בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם : (٢٣) וּבְנֵי אֲרָם עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמַשׁ : (٢٤) וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר : (٢٥) וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יָקְטָן :

أنساب نوح عليه السلام

وتقسيم الأسرة البشرية إلى آل سام وحام ويافث

سِفر التكوين — الإصحاح التاسع والعاشر

---

(١٨)وكان بنو نوح الذين خرجوا من الفلك ساماً وحاماً و يافث . وحام هو أبو كنعان . (١٩)هؤلاء الثلثة هم بنو نوح ومن هؤلاء تشعّبتْ كل الأرض . . . .

. . . .

(١)وهذه مواليد بنى نوح . سام وحام و يافث . ووُلِدَ لهم بنون بعد الطوفان . (٢)بنو يافث جُومَر وماجُوج ومادای و ياوان وتُوبال وماشَك وتيراس . (٣)و بنو جُومَر أَشْكِناز ورِيفَاث وتُوجَرْمَة . (٤)و بنو ياوان أَلِيشَة وتَرْشِيش وكِتّيم ودُودَانيم . (٥) من هؤلاء تفرّقتْ جزائر الأمم بأراضيهم كل إنسان كلسانه حسب قبائلهم بأممهم .

(٦)و بنو حام كُوش ومِصْرَايِم وفُوط وكَنْعان . (٧)و بنو كُوش سَبَا وحَوِيلَة وسَبْتَة ورَعْمَة وسَبْتَكَا . و بنو رَعْمَة شَبَا ودَدَان . (٨)وكُوش وَلَدَ نِمْرُود الذى ابتدأ يكون جبّارا فى الأرض . (٩)الذى كان جبّار صيد أمام الرب . لذلك يقال كَنِمْرُود جبّار صيد أمام الرب . . . . .

. . . .

(٢١)وسام أبو كل بنى عابر أخو يافث الكبير وُلِدَ له أيضا بنون . (٢٢)بنو سام عِيلام وأَشُور وأَرْفَكْشاد ولُود وأرام . (٢٣)و بنو أرام عُوص وحُول وجَاثَر وماش . (٢٤)وأَرْفَكْشَاد وَلَدَ شالَحَ وشالَحَ وَلَدَ عابِر . (٢٥)ولعابِر وُلِد ابنان . اسم الواحد فَالَج لأن فى أيامه قسمت الأرض . واسم أخيه يَقْطان .

(٢٦)וְיָקְטָן יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שָׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־יָרַח׃ (٢٧)וְאֶת־הֲדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה׃ (٢٨)וְאֶת־עוֹבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־שְׁבָא׃ (٢٩)וְאֶת־אוֹפִר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יָקְטָן׃ (٣٠)וַיְהִי מוֹשָׁבָם מִמֵּשָׁא בֹּאֲכָה סְפָרָה הַר הַקֶּדֶם׃ (٣١)אֵלֶּה בְנֵי־שֵׁם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם לְגוֹיֵהֶם׃ (٣٢)אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיֵהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם בָּאָרֶץ אַחַר הַמַּבּוּל׃

(٢٦)وَيَقْطان وَلَدَ أَلْمُوداد وشَالَف وحَضَرْمَوْت و يارَحْ . (٢٧) وهَدُورام وأوزَال ودِقْلَة . (٢٨)وعُوبَال وأبِمايِل وشَبَا. (٢٩)وأوفير وحَوِيلَة و يُوباب . جميع هؤلاء بنو يَقطان . (٣٠)وكان مسكنهم من مِيشا حينما تجيء نحو سَفَار جبلِ المشرق . (٣١)هؤلاء بنو سام حسب قبائلهم كألسنتهم بأراضيهم حسب أممهم . (٣٢)هؤلاء قبائِل بنى نوح حسب مواليدهم بأممهم . ومن هؤلاء تفرَّقتْ الأمم فى الأرض بعد الطوفان .

בראשית יא·

(١) וַיְהִי כָל־הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים׃ (٢) וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ (٣) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים וְנִשְׂרְפָה לִשְׂרֵפָה וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה לְאָבֶן וְהַחֵמָר הָיָה לָהֶם לַחֹמֶר׃ (٤) וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נָפוּץ עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃ (٥) וַיֵּרֶד יְהֹוָה לִרְאֹת אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם׃ (٦) וַיֹּאמֶר יְהֹוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם וְזֶה הַחִלָּם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת׃ (٧) הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ׃ (٨) וַיָּפֶץ יְהֹוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר׃ (٩) עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהֹוָה שְׂפַת כָּל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְהֹוָה עַל־פְּנֵי כָּל־הָאָרֶץ׃

(١٠) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שֵׁם שֵׁם בֶּן־מְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אַרְפַּכְשָׁד שְׁנָתַיִם אַחַר הַמַּבּוּל׃ (١١) וַיְחִי־שֵׁם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ (١٢) וְאַרְפַּכְשַׁד חַי חָמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שָׁלַח׃ (١٣) וַיְחִי אַרְפַּכְשַׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֶׁלַח שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ (١٤) וְשֶׁלַח חַי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־עֵבֶר׃ (١٥) וַיְחִי שֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־עֵבֶר שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ (١٦) וַיְחִי עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־פָּלֶג׃ (١٧) וַיְחִי־עֵבֶר

سِفر التكوين — الإصحاح الحادى عشر

[١]وكانت الأرض كلها لسانا واحدا ولغة واحدة . [٢]وحدث فى ارتحالهم شرقا أنهم وجدوا بقعة فى أرض شِنْعَار وسكنوا هناك . [٣]وقال بعضهم لبعض هَلُمَّ نصنع لَبِنًا ونشويه شيًا . فكان لهم اللَّبِن مكان الحجر وكان لهم الْحُمَرُ مكان الطين . [٤]وقالوا هلم نبن لأنفسنا مدينة و برجا رأسه بالسماء ونصنع لأنفسنا اسما لئلا نتبدَّد على وجه كل الأرض . [٥]فنزل الرب لينظر المدينة والبرج اللذين كان بنو آدم يبنونهما . [٦]وقال الرب هو ذا شعب واحد ولسان واحد لجميعهم وهذا ابتداؤهم بالعمل . والآن لايمتنع عليهم كل ماينُوون أن يعملوه . [٧]هلم ننزل ونُبَلْبِلُ هناك لسانهم حتى لايسمع بعضهم لسان بعض . [٨]فبدَّدهم الرب من هناك على وجه كل الأرض . فكفُّوا عن بنيان المدينة . [٩]لذلك دعى اسمها بابل . لأن الرب هناك بَلْبَلَ لسان كل الأرض. ومن هناك بدَّدهم الرب على وجه كل الأرض .

[١٠] هذه مواليد سام . لما كان سام ابن مئة سنة وَلَدَ ارفكشاد بعد الطوفان بسنتين . [١١]وعاش سام بعد ماولد ارفكشاد خمس مئة سنة ووَلَدَ بنين و بنات . [١٢]وعاش ارفكشاد خمسا وثلثين سنة وولد شالَحَ . [١٣]وعاش ارفكشاد بعد ماوَلَدَ شالَحَ أربع مئة وثلث سنين ووَلَدَ بنين و بنات . [١٤]وعاش شالَحَ ثلثين سنة وولد عابِر . [١٥]وعاش شالَحَ بعد ماوَلَدَ عابِر أربع مئة وثلث سنين ووَلَدَ بنين و بنات . [١٦]وعاش عابِر أربعا وثلثين سنة وولد فالَجَ . [١٧]وعاش عابِر

אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (١٨) וַיְחִי־פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־רְעוּ : (١٩) וַיְחִי פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־רְעוּ תֵּשַׁע שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (٢٠) וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שְׂרוּג : (٢١) וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שְׂרוּג שֶׁבַע שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (٢٢) וַיְחִי שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־נָחוֹר : (٢٣) וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (٢٤) וַיְחִי נָחוֹר תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־תָּרַח : (٢٥) וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־תֶּרַח תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (٢٦) וַיְחִי תֶרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן :

(٢٧) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת תֶּרַח תֶּרַח הוֹלִיד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד אֶת־לוֹט : (٢٨) וַיָּמָת הָרָן עַל־פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ בְּאוּר כַּשְׂדִּים : (٢٩) וַיִּקַּח אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אֵשֶׁת־אַבְרָם שָׂרָי וְשֵׁם אֵשֶׁת־נָחוֹר מִלְכָּה בַּת־הָרָן אֲבִי מִלְכָּה וַאֲבִי יִסְכָּה : (٣٠) וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד :

بعد ماولَدَ فالَجَ أربع مئة وثلثين سنة وولَدَ بنين و بنات . [١٨]وعاش فالَجَ ثلثين سنة وولَدَ رِعُو .
[١٩]وعاش فالَجَ بعد ماولَدَ رِعُو مئتين وتسع سنين وولد بنين و بنات. [٢٠]وعاش رِعُو اثنتين وثلثين
سنة وولد سِرُوج . [٢١]وعاش رِعُو بعد ماولَدَ سِرُوج مئتين وسبع سنين وولد بنين و بنات .
[٢٢]وعاش سِرُوج ثلثين سنة وولد ناحُور . [٢٣]وعاش سِرُوج بعد ماولَدَ ناحُور مئتى سنة وولَدَ
بنين و بنات . [٢٤]وعاش ناحُور تسعا وعشرين سنة وولد تارَحُ . [٢٥]وعاش ناحُور بعد ماولد
تارَحَ مئة وتسع عشرة سنة وولد بنين و بنات . [٢٦]وعاش تارَحُ سبعين سنة وولد أَبْرَام
وناحُور وهارَانَ .

[٢٧]وهذه مواليد تارَح . ولَدَ تارَح أبرام وناحُور وهاران . وولَدَ هاران لوطاً . [٢٨]ومات
هاران قبل تارَح أبيه فى أرض ميلاده فى أُور الكلدانيين . [٢٩] واتّخذ أبرام وناحور لأنفسهما
امرأتين . اسم امرأة ابرام ساراى واسم امرأة ناحُور مِلْكَة بنت هاران أبى مِلْكَة وأبى يِسْكَة .
[٣٠]وكانت ساراى عاقرا ليس لها ولد .

הֻלֶּדֶת יִשְׁמָעֵאל וְשִׁבְתּוֹ בַּמִּדְבָּר

בראשית טז.

(١) וְשָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם לֹא יָלְדָה לוֹ וְלָהּ שִׁפְחָה מִצְרִית וּשְׁמָהּ הָגָר : (٢) וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרַנִי יְהוָֹה מִלֶּדֶת בֹּא־נָא אֶל־שִׁפְחָתִי אוּלַי אִבָּנֶה מִמֶּנָּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרָי : (٣) וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת־אַבְרָם אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשֶׁבֶת אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ לְאִשָּׁה : (٤) וַיָּבֹא אֶל־הָגָר וַתַּהַר וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וַתֵּקַל גְּבִרְתָּהּ בְּעֵינֶיהָ : (٥) וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אָנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְּחֵיקֶךָ וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָֹה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ : (٦) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שָׂרַי הִנֵּה שִׁפְחָתֵךְ בְּיָדֵךְ עֲשִׂי־לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינָיִךְ וַתְּעַנֶּהָ שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ :

(٧) וַיִּמְצָאָהּ מַלְאַךְ יְהוָֹה עַל־עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר עַל־הָעַיִן בְּדֶרֶךְ שׁוּר : (٨) וַיֹּאמַר הָגָר שִׁפְחַת שָׂרַי אֵי־מִזֶּה בָאת וְאָנָה תֵלֵכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שָׂרַי גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בֹּרַחַת : (٩) וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָֹה שׁוּבִי אֶל־גְּבִרְתֵּךְ וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ : (١٠) וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָֹה הַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֵךְ וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב : (١١) וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָֹה הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהוָֹה אֶל־עָנְיֵךְ : (١٢) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַּכֹּל

قصة سيدنا إسماعيل عليه السلام — نشأته ورحلته

سِفر التكوين — الإصحاح الخامس عشر

(١) وأما ساراى امرأة أَبْرَام فلم تلد له . وكانتْ لها جارية مصرية اسمها هَاجَرَ . (٢)فقالتْ ساراى لأَبرام هو ذا الرب قد أمْسكَنى عن الولادة . آدْخُلْ على جاريتى . لعلّى أُرزق منها بنين . فسمع أبرام لقول ساراى . (٣)فأخذت ساراى امرأة أَبرام هاجر المصرية جاريتها من بعد عشر سنين لإقامة أَبرام فى أرض كنعان وأعطتها لابرام رجلِها زوجة له . (٤)فدخل على هاجر فحبِلَتْ . ولما رأت أنها حبِلَتْ صغُرَتْ مولاتها فى عينيها . (٥)فقالت ساراى لأَبرام ظلمى عليك . أنا دفعتُ جاريتى إلى حِضنكَ . فلما رأتْ أنها حبِلَتْ صغُرْتُ فى عينيها . يقضى الرب بينى و بينكَ . (٦)فقال أَبرام لساراى هو ذا جاريتكِ فى يدكِ . آفعلى بها ما يحسن فى عينيكِ . فأذلّتها ساراى . فهربتْ من وجهها .

(٧)فوجدها ملاك الرب على عين الماء فى البرّية . على العين التى فى طريق شُور . (٨)وقال ياهاجر جاريةَ ساراى من أين أتيتِ والى أين تذهبين . فقالت أنا هاربة من وجه مولاتى ساراى . (٩)فقال لها ملاك الرب آرجعى الى مولاتكِ وآخضعى تحت يديها . (١٠)وقال لها ملاك الرب تكثيرا أكثر نسلكِ فلا يُعَدّ من الكثرة . (١١)وقال لها ملاك الرب ها أنت حبلى فتلدين آبنا . وتدعين اسمه إسمعيل لأن الرب قد سمع لمذلتكِ . (١٢)وأنه يكون إنسانا وحشيا . يده على كل واحد

וְיַד כֹּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכֹּן : (١٣) וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רֳאִי כִּי אָמְרָה הֲגַם הֲלֹם רָאִיתִי אַחֲרֵי רֹאִי : (١٤) עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר בְּאֵר לַחַי רֹאִי הִנֵּה בֵין־קָדֵשׁ וּבֵין בָּרֶד :

(١٥) וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֶׁם־בְּנוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה הָגָר יִשְׁמָעֵאל : (١٦) וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת־הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם :

ويد كل واحد عليه . وأمام جميع اخوته يسكن . (١٣)فدعتِ اسمَ الرب الذى تكلم معها أنتَ إيلُ رُئِى . لأنها قالتْ أَهٰهُنا أيضا رأيتُ بعدَ رؤيةٍ . (١٤)لذلك دُعِيتْ البئر بئرَ لَحَىْ رُئِى . ها هى بين قادَش وبارَد .

(١٥) فولدتْ هاجر لأبرام ابنا . ودعا أبرام اسم ابنه الذى ولدته هاجر إسمعيل . (١٦)وكان أبرام ابن ست وثمانين سنة لما ولدتْ هاجرُ اسمعيلَ لأبرام .

בראשית כא.

(٩) וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק׃ (١٠) וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק׃ (١١) וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ׃ (١٢) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע׃ (١٣) וְגַם אֶת בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא׃

(١٤) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע׃ (١٥) וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִים׃ (١٦) וַתֵּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ׃ (١٧) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם׃ (١٨) קוּמִי שְׂאִי אֶת הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ (١٩) וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ אֶת־הַנָּעַר׃ (٢٠) וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃ (٢١) וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

سفر التكوين — الإصحاح الحادى والعشرون

[٩]ورأت سارة ابن هاجر المصرية الذى ولدته لابراهيم يمزح. [١٠]فقالت لابراهيم اطرد هذه الجارية وابنها . لأن ابن هـذه الجارية لا يرث مع ابنى اسحق . [١١]فقبح الكلام جدا فى عينى ابراهيم لسبب ابنه . [١٢]فقال الله لابراهيم لا يقبح فى عينيك من أجل الغلام ومن أجل جاريتك. فى كل ما تقول لك سارة اسمع لقولها . لأنه باسحق يُدعى لك نسل . [١٣]وابن الجارية أيضا سأجعله أمةً لأنه نسلكَ .

[١٤]فبكَّر ابراهيم صباحا وأخذ خبزا وقربة ماء وأعطاهما لهاجر واضعا إياهما على كتفها والولدَ وصرفها . فمضتْ وتاهتْ فى برّية بئر سَبْعٍ . [١٥]ولما فرغ الماء من القربة طرحتْ الولد تحت إحدى الأشجار . [١٦]ومضتْ وجلستْ مقابله بعيدا نحو رمية قوس . لأنها قالتْ لاأنظر موت الولد . فجلست مقابله ورفعت صوتها و بكت . [١٧]فسمع الله صوت الغلام . ونادى ملاك الله هاجر من السماء وقال لها مالكِ يا هاجر . لا تخافى لأن الله قد سمع لصوت الغلام حيث هو . [١٨]قومى احملى الغلام وشدّى يدك به . لأنى سأجعله أمة عظيمة . [١٩]وفتح الله عينيها فأبصرتْ بئر ماء . فذهبتْ وملأتِ القربة ماء وسقتِ الغلام . [٢٠]وكان الله مع الغلام فكبر . وسكن فى البرّية وكان ينمو رامىَ قوسٍ . [٢١]وسكن فى برّية فاران . وأخذتْ له أمه زوجةً من أرض مصر .

דִּבַּר ה׳ לְאַבְרָם לְקַיֵּם מִצְוַת הַמִּילָה

בראשית יז׳

(١) וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים׃ (٢) וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד׃ (٣) וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר׃ (٤) אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם׃ (٥) וְלֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃ (٦) וְהִפְרֵתִי אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ׃ (٧) וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ׃ (٨) וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֵת כָּל־אֶרֶץ כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים׃

(٩) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם׃ (١٠) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר׃ (١١) וּנְמַלְתֶּם אֵת בְּשַׂר עָרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם׃ (١٢) וּבֶן־שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת־כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר לֹא מִזַּרְעֲךָ הוּא׃ (١٣) הִמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם׃ (١٤) וְעָרֵל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת־בְּרִיתִי הֵפַר׃

وحى الله سبحانه وتعالى إلى سيدنا ابراهيم عليه السلام وأمره له بعمل الختان

سِفر التكوين — الإصحاح السابع عشر

(١)ولما كان أبرام ابن تسع وتسعين سنة ظهر الرب لأبرام وقال له أنا الله القدير . سر أمامى وكن كاملا . (٢)فأجعلُ عهدى بينى و بينكَ وأ كثركَ كثيرا جدا . (٣)فسقط أبرام على وجهه . وتكلم الله معه قائلا . (٤)أما أنا فهو ذا عهدى معكَ وتكون أبًا لجمهور من الأمم . (٥)فلا يُدعى اسمكَ بعدُ أبرام بل يكون اسمك ابرهيم . لأنى أجعلكَ أبًا لجمهور من الأمم . (٦)وأُثمركَ كثيرا جدا وأجعلكَ أممًا . وملوك منكَ يخرجون . (٧)وأُقيم عهدى بينى و بينكَ و بين نسلكَ من بعدكَ فى أجيالهم عهدًا أبديًا . لأ كون إلها لكَ ولنسلكَ من بعدكَ . (٨)وأُعطى لكَ ولنسلكَ من بعدكَ أرض غربتكَ كل أرض كنعان ملكًا أبديًا . وأ كون إلههم .

(٩)وقال الله لابرهيم وأما أنتَ فتحفظ عهدى . أنتَ ونسلكَ من بعدكَ فى أجيالهم . (١٠)هذا هو عهدى الذى تحفظونه بينى و بينكم و بين نسلكَ من بعدكَ . يُختن منكم كل ذكر . (١١)فتختنون فى لحم غرلتكم . فيكون علامة عهد بينى و بينكم . (١٢)ابن ثمانية أيام يُختن منكم كل ذكر فى أجيالكم . وليد البيت والمبتاع بفضة من كل ابن غريب ليس من نسلك . (١٣)يُختن ختانا وليد بيتكَ والمبتاع بفضتكَ . فيكون عهدى فى لحمكم عهداً أبديًا . (١٤)وأما الذكر الأغلف الذى لا يُختن فى لحم غرلته فتُقطع تلك النفس من شعبها . انه قد نكثَ عهدى .

(טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי
שָׂרָה שְׁמָהּ׃ (טז) וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם
מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ׃ (יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ
הַלְּבֶן מֵאָה־שָׁנָה יִוָּלֵד וְאִם־שָׂרָה הֲבַת־תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד׃ (יח) וַיֹּאמֶר
אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוּ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ׃ (יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבָל
שָׂרָה אִשְׁתְּךָ יֹלֶדֶת לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ
לִבְרִית עוֹלָם לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו׃ (כ) וּלְיִשְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בֵּרַכְתִּי אֹתוֹ
וְהִפְרֵיתִי אֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ בִּמְאֹד מְאֹד שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם יוֹלִיד וּנְתַתִּיו
לְגוֹי גָּדוֹל׃ (כא) וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לַמּוֹעֵד
הַזֶּה בַּשָּׁנָה הָאַחֶרֶת׃ (כב) וַיְכַל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם׃

(כג) וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־מִקְנַת
כַּסְפּוֹ כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵּית אַבְרָהָם וַיָּמָל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ אֱלֹהִים׃ (כד) וְאַבְרָהָם בֶּן־תִּשְׁעִים וָתֵשַׁע שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ
בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃ (כה) וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ בֶּן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ אֵת
בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃ (כו) בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ׃
(כז) וְכָל־אַנְשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת־כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן־נֵכָר נִמֹּלוּ אִתּוֹ׃

(١٥) وقال الله لابرهيم ساراى امرأتك لا تدعو اسمها ساراى بل اسمها سارة . (١٦)وأباركها وأعطيك أيضا منها ابنًا . أُباركها فتكون أُمما وملوك شعوب منها يكونون . (١٧)فسقط ابرهيم على وجهه وضحك . وقال فى قلبه هل يولد لابن مئة سـنة وهل تلد سارة وهى بنت تسعين سنة . (١٨) وقال ابرهيم لله ليت اسمعيل يعيش أمامك . (١٩)فقال الله بل سارة امرأتك تلد لك ابنا وتدعو اسمه اسحق . وأقيم عهدى معـه عهدا أبديا لنسله من بعده . (٢٠)وأما اسمعيل فقد سمعت لك فيـه . ها أنا أباركه وأثمره وأكثره كثيرا جدا . اثنى عشر رئيسا يلد واجعله أمة كبيرة . (٢١)ولكن عهدى أقيمه مع اسحق الذى تلده لك سارة فى هذا الوقت فى السنة الآتية . (٢٢)فلما فرغ من الكلام معه صعد الله عن أبرهيم .

(٢٣)فأخذ ابرهيم اسمعيل ابنه وجميع ولدان بيته و جميع المبتاعين بفضته كل ذكر من أهل بيت ابرهيم وختن لحم غرلتهم فى ذلك اليوم عينه كما كلّمه الله . (٢٤) وكان ابرهيم ابن تسع وتسعين سنة حين خُتن فى لحم غرلته . (٢٥)وكان اسمعيل ابنه ابن ثلث عشرة سنة حين خُتن فى لحم غرلته . (٢٦) فى ذلك اليوم عينه خُتن ابرهيم واسمعيل ابنه . (٢٧)وكل رجال بيته ولدان البيت والمبتاعين بالفضة من ابن الغريب خُتنوا معه .

הֻלֶּדֶת יִצְחָק אָבִינוּ ע״ה

בראשית כא.

(١) וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר׃
(٢) וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים׃
(٣) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֶׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק׃
(٤) וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים׃
(٥) וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ׃ (٦) וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי׃ (٧) וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לִזְקֻנָיו׃ (٨) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־יִצְחָק׃

ميلاد سيدنا اسحق عليه السلام

سِفر التكوين — الإصحاح الحادى والعشرون

(١)وافتقد الرب سارة كما قال . وفعل الرب لسارة كما تكلم . (٢)فحبلتْ سارة وولدت لابراهيم ابنا فى شيخوخته . فى الوقت الذى تكلم الله عنه. (٣)ودعا ابراهيم اسم ابنه المولود له الذى ولدته له سارةُ إسحق . (٤)وختن ابراهيمُ إسحقَ ابنَـه وهو ابن ثمانية أيام كما أمره الله . (٥)وكان إبراهيم ابن مئة سـنة حين وُلد له اسحق ابنه . (٦)وقالت سارة قـد صنع إلىَّ الله ضحكا . كل من يسمع يضحك لى . (٧)وقالت مَنْ قال لابراهيم سارة ترضع بنين . حتى ولدتْ ابنـا فى شيخوخته . (٨)فكبر الولد وفُطم . وصنع إبراهيم وليمة عظيمة يوم فطام إسحق .

יוֹסֵף וְאֶחָיו ע"ה

בראשית לז׳

(١) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : (٢) אֵלֶּה תֹּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֶחָיו בַּצֹּאן וְהוּא נַעַר אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דִּבָּתָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם : (٣) וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת־יוֹסֵף מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זְקֻנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת פַּסִּים : (٤) וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם :

(٥) וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֶחָיו וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ : (٦) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתִּי : (٧) וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם־נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי : (٨) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל־חֲלֹמֹתָיו וְעַל־דְּבָרָיו : (٩) וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי : (١٠) וַיְסַפֵּר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה : (١١) וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר :

قصة سيدنا يوسف عليه السلام

سِفر التكوين — الإصحاح السابع والثلاثون

(١) وسكن يعقوب فى أرض غربة أبيه فى أرض كنعان . (٢) هذه مواليد يعقوب . يوسف إذ كان ابن سبع عشرة سنة كان يرعى مع إخوته الغنم وهو غلام عند بنى بِلْهة و بنى زِلْفة امرأتى أبيه. وأتى يوسف بنميمتهم الرديئة الى أبيهم . (٣) وأما اسرائيل فأحب يوسف أكثر من سائر بنيه لأنه ابن شيخوخته . فصنع له قميصا ملوّنا . (٤) فلما رأى اخوته أن أباهم أحبه أكثر من جميع إخوته أبغضوه ولم يستطيعوا أن يكلموه بسلام .

(٥) وحلم يوسف حلما وأخبر إخوته . فازدادوا أيضا بغضا له . (٦) فقال لهم اسمعوا هذا الحلم الذى حلمت . (٧) فها نحن حازمون حزما فى الحقل. واذا حزمتى قامت وانتصبت فاحتاطت حزمكم وسجدت لحزمتى. (٨) فقال له اخوته ألعلّك تملك علينا ملكا أم تتسلط علينا تسلطا . وازدادوا أيضا بغضا له من أجل أحلامه ومن أجل كلامه . (٩) ثم حلم أيضا حلما آخر وقصه على اخوته . فقال إنى قد حلمت حلما أيضا واذا الشمس والقمر وأحد عشر كوكبا ساجدة لى . (١٠) وقصه على أبيه وعلى إخوته . فانتهره أبوه وقال له ماهذا الحلم الذى حلمت. هل نأتى أنا وأمك و إخوتك لنسجد لك الى الأرض ؟ (١١) فحسده إخوته . وأما أبوه فحفظ الأمر .

(١٢) וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לִרְעוֹת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בִּשְׁכֶם : (١٣) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אַחֶיךָ רֹעִים בִּשְׁכֶם לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּנִי : (١٤) וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וַהֲשִׁבֵנִי דָּבָר וַיִּשְׁלָחֵהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׁכֶמָה : (١٥) וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה־תְּבַקֵּשׁ : (١٦) וַיֹּאמֶר אֶת־אַחַי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה־נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים : (١٧) וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים נֵלְכָה דֹּתָיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחַר אֶחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן :

(١٨) וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מֵרָחֹק וּבְטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ אֹתוֹ לַהֲמִיתוֹ : (١٩) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה בַּעַל הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא : (٢٠) וְעַתָּה לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הַבֹּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ וְנִרְאֶה מַה־יִּהְיוּ חֲלֹמֹתָיו : (٢١) וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ : (٢٢) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וְיָד אַל־תִּשְׁלְחוּ־בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לַהֲשִׁיבוֹ אֶל־אָבִיו : (٢٣) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כֻּתָּנְתּוֹ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלָיו : (٢٤) וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם :

(٢٥) וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה : (٢٦) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אֶחָיו מַה־בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ : (٢٧) לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו : (٢٨) וַיַּעַבְרוּ אֲנָשִׁים מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה : (٢٩) וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו : (٣٠) וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי־בָא :

(١٢) ومضى إخوته ليرعوا غنم أبيهم عند شِكيم . (١٣) فقال اسرائيـل ليوسف أليس إخوتك يرعون عند شِكيم . تعال فأُرسلك اليهم . فقال له هانذا . (١٤) فقال له اذهبْ انظُرْ سلامة إخوتك وسلامة الغنم وردّ لى خبرا . فأرسـله من وَطاء حِبْرون فأتى الى شِكيم . (١٥) فوجده رجل واذا هو ضال فى الحقل . فسأله الرجل قائلا ماذا تطلب ؟ (١٦) فقال أنا طالب إخوتى . أخبرنى أين يرعون ؟ (١٧) فقال الرجل قد ارتحلوا من هنا . لأنى سمعتُهم يقولون لنذهب الى دُوثان . فذهب يوسف وراء إخوته فوجدهم فى دُوثان .

(١٨) فلما أبصروه من بعيد قبلما اقتربَ اليهم احتالوا له ليميتوه. (١٩) فقال بعضهم لبعض هوذا هـذا صاحب الأحلام قادم . (٢٠) فالآن هلم نقتله ونطرحه فى إحدى الآبار ونقول وحش ردىء أكله . فنرى ماذا تكون أحلامه . (٢١) فسمع رأوبَين وأنقـذه من أيديهم وقال لا نقتله . (٢٢) وقال لهم رأوبين لا تسفكوا دما . اطرحوه فى هذه البئر التى فى البرية ولا تمدّوا اليه يدا . لكى ينقـذه من أيديهم ليردّه الى أبيه . (٢٣) فكان لمـا جاء يوسف الى إخوته أنهم خلعوا عن يوسف قميصه القميص الملوّن الذى عليـه . (٢٤) وأخذوه وطرحوه فى البئر . وأما البئر فكانت فارغة ليس فيها ماء .

(٢٥) ثم جلسوا ليأكلوا طعـاما . فرفعوا عيونهم ونظروا واذا قافلة اسمعيليين مقبلة من جِلْعاد وجمالهم حاملة كثيراءَ وبَلَساناً ولاَذَناً ذاهبين لينزلوا بها الى مصر . (٢٦) فقال يهوذا لاخوته ما الفائدة أن نقتل أخانا ونخفى دمه . (٢٧) تعالوا فنبيعه للاسمعيليين ولا تكن أيدينـا عليه لأنه أخونا ولحمنا . فسمع له إخوته . (٢٨) واجتاز رجال مديانيون تجار . فسحبوا يوسف وأصعـدوه من البئر وباعوا يوسف للاسْمعيليين بعشرين من الفضة فأتوا بيوسف الى مصر . (٢٩) ورجع رأوبَين الى البئر واذا يوسف ليس فى البئر فمزق ثيابه . (٣٠) ثم رجع الى إخوته وقال الولد ليس موجودا . وأنا الى أين أذهبُ .

(٣١) וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם: (٣٢) וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר־נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם־לֹא: (٣٣) וַיַּכִּירָהּ וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף: (٣٤) וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק בְּמָתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל־בְּנוֹ יָמִים רַבִּים: (٣٥) וַיָּקֻמוּ כָל־בָּנָיו וְכָל־בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־אֵרֵד אֶל־בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה וַיֵּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו:

(٣٦) וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרָיִם לְפוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים:

(٣١) فأخذوا قميص يوسف وذبحوا تيسا من المعزى وغمسوا القميص فى الدم . (٣٢) وأرسلوا القميص الملوّن وأحضروه إلى أبيهم . وقالوا وجدنا هذا . حَقِّقْ أقميص ابنكَ هو أم لا . (٣٣) فتحَقَّقَهُ وقال قميص ابنى . وَحْشٌ ردىءٌ أكَلَهُ . افترسَ يوسف افتراسا . (٣٤) فمزّق يعقوب ثيابه ووضع مِسْحًا على حَقْوَيْهِ وناح على ابنه أياما كثيرة . (٣٥) فقام جميع بنيه وجميع بناته ليعزُّوه . فأبى أن يتعزَّى وقال إنى أنزل إلى ابنى نائحا إلى الهاوية . وبكى عليه أبوه .

(٣٦) وأما المديانيون فباعوه فى مصر لفوطيفار خَصِىِّ فرعون رئيس الشُّرَطِ .

בראשית לט.

(١) וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים
אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרִדֻהוּ שָׁמָּה : (٢) וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף
וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי :

(٣) וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ :
(٤) וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ עַל־בֵּיתוֹ וְכָל־יֶשׁ־לוֹ נָתַן
בְּיָדוֹ : (٥) וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה
אֶת־בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ בַּבַּיִת
וּבַשָּׂדֶה : (٦) וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אִתּוֹ מְאוּמָה כִּי אִם־
הַלֶּחֶם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה־תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה :

(٧) וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־יוֹסֵף
וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי : (٨) וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא־יָדַע
אִתִּי מַה בַּבָּיִת וְכֹל אֲשֶׁר־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדִי : (٩) אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה
מִמֶּנִּי וְלֹא־חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה
הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים : (١٠) וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל־יוֹסֵף יוֹם
יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ :

(١١) וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי
הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת : (١٢) וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ
בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה : (١٣) וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי־עָזַב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס
הַחוּצָה : (١٤) וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ
עִבְרִי לְצַחֶק בָּנוּ בָּא אֵלַי לִשְׁכַּב עִמִּי וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל : (١٥) וַיְהִי כְשָׁמְעוֹ
כִּי־הֲרִימֹתִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה :

سِفر التكوين — الإصحاح التاسع والثلاثون

(١) واما يوسف فأُنزل إلى مصر واشتراه فوطيفار خَصِيُّ فرعون رئيس الشُّرَط رجل مصرى من يد الاسمعيليين الذين أنزلوه إلى هنالك . (٢) وكان الرب مع يوسف فكان رجلا ناجحا . وكان فى بيت سيده المصرى .

(٣) ورأى سيده أن الرب معه وأن كل ما يصنع كان الرب ينجحه بيده . (٤) فوجد يوسف نعمة فى عينيه وخدمه. فوكّله على بيته ودفع إلى يده كل ما كان له . (٥) وكان من حين وكّله على بيته وعلى كل ما كان له أن الرب بارك بيت المصرى بسبب يوسف . وكانت بركة الرب على كل ما كان له فى البيت وفى الحقل . (٦) فترك كل ما كان له فى يد يوسف . ولم يكن معه يعرف شيئا إلا الخبز الذى يأكل . وكان يوسف حسن الصورة وحسن المنظر .

(٧) وحدث بعد هذه الأمور أن امرأة سيده رفعت عينيها إلى يوسف وقالت اضطجع معى . (٨) فأبى وقال لامرأة سيده هو ذا سيدى لا يعرف معى ما فى البيت وكل ماله قد دفعه إلى يدى . (٩) ليس هو فى هذا البيت أعظم منى . ولم يمسك عنى شيئا غيركِ لأنكِ امرأته . فكيف أصنع هذا الشر العظيم وأخطئ إلى الله . (١٠) وكان إذ كلّمتْ يوسف يوما فيوما أنه لم يسمع لها أن يضطجع بجانبها ليكون معها .

(١١) ثم حدث نحو هذا الوقت أنه دخل البيت ليعمل عمله ولم يكن إنسان من أهل البيت هناك فى البيت . (١٢) فأمسكتْهُ بثوبه قائلة اضطجع معى . فترك ثوبه فى يدها وهرب وخرج إلى خارج . (١٣) وكان لما رأت أنه ترك ثوبه فى يدها وهرب إلى خارج . (١٤) أنها نادتْ أهل بيتها وكلّمتهم قائلة انظروا . قد جاء الينا برجل عبرانى ليداعبنا . دخل إلىَّ ليضطجع معى فصرختُ بصوت عظيم . (١٥) وكان لما سمع أنى رفعتُ صوتى وصرختُ أنه ترك ثوبه بجانبى وهرب وخرج إلى خارج .

(١٦) וַתַּנַּח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ : (١٧) וַתְּדַבֵּר אֵלָיו
כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעִבְרִי אֲשֶׁר־הֵבֵאתָ לָּנוּ לְצַחֶק בִּי :
(١٨) וַיְהִי כַּהֲרִימִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס הַחוּצָה : (١٩) וַיְהִי
כִשְׁמֹעַ אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
עָשָׂה לִי עַבְדֶּךָ וַיִּחַר אַפּוֹ : (٢٠) וַיִּקַּח אֲדֹנֵי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית
הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר־אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר :

(٢١) וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חָסֶד וַיִּתֵּן חִנּוֹ בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר :
(٢٢) וַיִּתֵּן שַׂר בֵּית הַסֹּהַר בְּיַד־יוֹסֵף אֵת כָּל־הָאֲסִירִם אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֹּהַר
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה : (٢٣) אֵין שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר רֹאֶה
אֶת־כָּל־מְאוּמָה בְּיָדוֹ בַּאֲשֶׁר יְהוָה אִתּוֹ וַאֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ :

---

(١٦) فوضعت ثوبه بجانبها حتى جاء سيده إلى بيته . (١٧) فكلمته بمثل هذا الكلام قائلة دخل إليَّ العبد العبراني الذى جئتَ به الينا ليداعبنى . (١٨) وكان لما رفعتُ صوتى وصرختُ أنه ترك ثوبه بجانبي وهرب إلى خارج . (١٩) فكان لما سمع سيده كلام امرأته الذى كلمته به قائلة بحسب هذا الكلام صنع بى عبدكَ أن غضبه حمى . (٢٠) فأخذ يوسفَ سيدُهُ ووضعه فى بيت السجن المكان الذى كان أسرى الملك محبوسين فيه . وكان هناك فى بيت السجن .

(٢١) ولكن الرب كان مع يوسف وبسط اليه لطفا وجعل نعمة له فى عيني رئيس بيت السجن . (٢٢) فدفع رئيس بيت السجن إلى يد يوسف جميع الأسرى الذين فى بيت السجن . وكل ما كانوا يعملون هناك كان هو العامل . (٢٣) ولم يكن رئيس بيت السجن ينظر شيئا البتة مما فى يده . لأن الرب كان معه ومهما صنع كان الرب ينجحه .

בראשית מ׳

(١) ויהי אחר. הדברים האלה חטאו משקה מלך־מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים: (٢) ויקצף פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים: (٣) ויתן אתם במשמר בית שר הטבחים אל־בית הסהר מקום אשר יוסף אסור שם: (٤) ויפקד שר הטבחים את־יוסף אתם וישרת אתם ויהיו ימים במשמר:

(٥) ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון חלמו המשקה והאפה אשר למלך מצרים אשר אסורים בבית הסהר: (٦) ויבא אליהם יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים: (٧) וישאל את־סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום: (٨) ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף הלוא לאלהים פתרנים ספרו־נא לי:

(٩) ויספר שר־המשקים את־חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה־גפן לפני: (١٠) ובגפן שלשה שריגם והיא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים: (١١) וכוס פרעה בידי ואקח את־הענבים ואשחט אתם אל־כוס פרעה ואתן את־הכוס על־כף פרעה: (١٢) ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השרגים שלשת ימים הם: (١٣) בעוד שלשת ימים ישא פרעה את־ראשך והשיבך על־כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו: (١٤) כי אם־זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית־נא עמדי חסד והזכרתני אל־פרעה והוצאתני מן־הבית הזה: (١٥) כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם־פה לא־עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור:

سِفر التكوين — الإصحاح الأربعون

(١) وحدث بعد هذه الأمور أن ساقى ملك مصر والخباز أذنبا الى سيدهما ملك مصر . (٢) فسخط فرعون على خصييه رئيس السقاة ورئيس الخبازين. (٣) فوضعهما فى حبس بيت رئيس الشُّرَط فى بيت السجن المكان الذى كان يوسف محبوسا فيه . (٤) فأقام رئيس الشُّرَط يوسف عندهما فخدمهما . وكانا أياما فى الحبس .

(٥) وحلما كلاهما حلما فى ليلة واحدة كل واحد حلمه كل واحد بحسب تعبير حلمه . ساقى ملك مصر وخبازه المحبوسان فى بيت السجن . (٦) فدخل يوسف اليهما فى الصباح ونظرهما واذا هما مغتمان . (٧) فسأل خصيى فرعون اللذين معه فى حبس بيت سيده قائلا لماذا وجهاكما مكمَّدان اليوم . (٨) فقالا له حلمنا حلما وليس من يعبّره . فقال لهما يوسف أليست لله التعابير . قصّا علىَّ .

(٩) فقصّ رئيس السقاة حلمه على يوسف وقال له كنتُ فى حلمى واذا كرمة أمامى . (١٠) وفى الكرمة ثلٰثة قضبان . وهى اذ أفرختْ طلع زهرها وأنضجتْ عناقيدها عنبا . (١١) وكانت كاس فرعون فى يدى . فأخذتُ العنب وعصرتُه فى كاس فرعون وأعطيتُ الكاس فى يد فرعون . (١٢) فقال له يوسف هذا تعبيره . الثلٰثة القضبان هى ثلٰثة أيام. (١٣) فى ثلٰثة أيام أيضا يرفع فرعون رأسك ويردّك الى مقامك . فتعطى كاس فرعون فى يده كالعادة الأولى حين كنتَ ساقيه . (١٤) وانما اذا ذكرتَنى عندكَ حينما يصير لكَ خير تصنعُ الىّ إحسانا وتذكرنى لفرعون وتخرجنى من هذا البيت . (١٥) لأنى قد سُرقتُ من أرض العبرانيين . وهنا أيضا لم أفعل شيئا حتى وضعونى فى السجن .

(١٦) וַיַּרְא שַׂר־הָאֹפִים כִּי־טוֹב פָּתָר וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹסֵף אַף־אֲנִי בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי עַל רֹאשִׁי : (١٧) וּבַסַּל הָעֶלְיוֹן מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף אֹכֵל אֹתָם מִן־הַסַּל מֵעַל רֹאשִׁי : (١٨) וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסַּלִּים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם : (١٩) בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְתָלָה אוֹתְךָ עַל־עֵץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרְךָ מֵעָלֶיךָ :

(٢٠) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הֻלֶּדֶת אֶת־פַּרְעֹה וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא אֶת־רֹאשׁ שַׂר הַמַּשְׁקִים וְאֶת־רֹאשׁ שַׂר הָאֹפִים בְּתוֹךְ עֲבָדָיו: (٢١) וַיָּשֶׁב אֶת־שַׂר הַמַּשְׁקִים עַל־מַשְׁקֵהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה : (٢٢) וְאֵת שַׂר הָאֹפִים תָּלָה כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף : (٢٣) וְלֹא־זָכַר שַׂר־הַמַּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ :

(١٦) فلما رأى رئيس الخبازين أنه عبَّر جيدا قال ليوسف كنتُ أنا أيضا فى حلمى واذا ثلثة سلال حوارى على رأسى . (١٧) وفى السل الأعلى من جميع طعام فرعون من صنعة الخباز . والطيور تأكله من السل عن رأسى . (١٨) فأجاب يوسف وقال هذا تعبيره . الثلثة السلال هى ثلاثة أيام . (١٩) فى ثلثة أيام أيضا يرفع فرعون رأسكَ عنكَ ويعلّقُكَ على خشبة وتأكل الطيور لحمكَ عنكَ .

(٢٠) فحدث فى اليوم الثالث يوم ميلاد فرعون أنه صنع وليمة لجميع عبيده ورفع رأس رئيس السقاة ورأس رئيس الخبازين بين عبيده . (٢١) وردَّ رئيس السقاة الى سقيه . فأعطى الكاس فى يد فرعون . (٢٢) وأما رئيس الخبازين فعلّقه كما عبَّر لهما يوسف . (٢٣) ولكن لم يذكر رئيس السقاة يوسف بل نسيهُ .

בראשית מא·

(١) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיְאֹר: (٢) וְהִנֵּה מִן־הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאֹת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ: (٣) וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת הַיְאֹר: (٤) וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמַּרְאֶה וְדַקֹּת הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת הַמַּרְאֶה וְהַבְּרִיאֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה:

(٥) וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת: (٦) וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת וּשְׁדוּפֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: (٧) וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם: (٨) וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמֶיהָ וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם לְפַרְעֹה:

(٩) וַיְדַבֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר הַיּוֹם: (١٠) פַּרְעֹה קָצַף עַל־עֲבָדָיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֵת שַׂר הָאֹפִים: (١١) וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וָהוּא אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ חָלָמְנוּ: (١٢) וְשָׁם אִתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים וַנְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּפְתָּר־לָנוּ אֶת־חֲלֹמֹתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמוֹ פָּתָר: (١٣) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֵשִׁיב עַל־כַּנִּי וְאֹתוֹ תָלָה:

سِفر التكوين — الإصحاح الحادى والأربعون

[١] وحدث من بعد سنتين من الزمان أن فرعون رأى حلما . واذا هو واقف عند النهر . [٢]وهو ذا سبع بقرات طالعة من النهر حسنة المنظر وسمينة اللحم . فارتعت فى روضة . [٣] ثم هوذا سبع بقرات أخرى طالعة وراءها من النهر قبيحة المنظر ورقيقة اللحم . فوقفت بجانب البقرات الأولى على شاطئ النهر . [٤]فأكلتْ البقرات القبيحة المنظر والرقيقة اللحم البقرات السبع الحسنة المنظر والسمينة . واستيقظ فرعون .

[٥] ثم نام فحلم ثانية . وهو ذا سبع سنابل طالعة فى ساق واحد سمينة وحسنة . [٦] ثم هوذا سبع سنابل رقيقة وملفوحة بالريح الشرقية نابتة وراءها . [٧]فابتلعت السنابل الرقيقة السنابل السبع السمينة الممتلئة . واستيقظ فرعون واذا هو حلم . [٨]وكان فى الصباح أن نفسه انزعجتْ . فأرسل ودعا جميع سحرة مصر وجميع حكمائها وقصّ عليهم فرعون حلمه . فلم يكن من يعبّره لفرعون .

[٩]ثم كلّم رئيس السقاة فرعون قائلا أنا أتذكر اليوم خطاياى . [١٠]فرعون سخط على عبديه فجعلنى فى حبس بيت رئيس الشرط أنا ورئيس الخبازين . [١١]فحلمنا حلما فى ليلة واحدة أنا وهو . حلمنا كل واحد بحسب تعبير حلمه . [١٢]وكان هناك معنا غلام عبرانى عبد لرئيس الشرط فقصصنا عليه . فعبّر لنا حلمينا . عبّر لكل واحد بحسب حلمه . [١٣]وكما عبّر لنا هكذا حدث . ردّنى أنا الى مقامى وأما هو فعلّقه .

(١٤) וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֻהוּ מִן־הַבּוֹר וַיְגַלַּח וַיְחַלֵּף
שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא אֶל־פַּרְעֹה׃ (١٥) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חָלַמְתִּי וּפֹתֵר
אֵין אֹתוֹ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתֹּר אֹתוֹ׃ (١٦) וַיַּעַן
יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר בִּלְעָדָי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פַּרְעֹה׃

(١٧) וַיְדַבֵּר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף בַּחֲלֹמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ (١٨) וְהִנֵּה
מִן־הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת בְּרִיאוֹת בָּשָׂר וִיפֹת תֹּאַר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ׃

(١٩) וְהִנֵּה שֶׁבַע־פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דַּלּוֹת וְרָעוֹת תֹּאַר מְאֹד
וְרַקּוֹת בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כָהֵנָּה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרֹעַ׃ (٢٠) וַתֹּאכַלְנָה
הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת׃ (٢١) וַתָּבֹאנָה
אֶל־קִרְבֶּנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבֶּנָה וּמַרְאֵיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה
וָאִיקָץ׃ (٢٢) וָאֵרֶא בַּחֲלֹמִי וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלֹת בְּקָנֶה אֶחָד מְלֵאֹת
וְטֹבוֹת׃ (٢٣) וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת שְׁדֻפוֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶם׃
(٢٤) וַתִּבְלַעְןָ הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקֹּת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבוֹת וָאֹמַר אֶל־הַחַרְטֻמִּים
וְאֵין מַגִּיד לִי׃ (٢٥) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה אֶחָד הוּא אֵת
אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִגִּיד לְפַרְעֹה׃ (٢٦) שֶׁבַע פָּרֹת הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים
הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא׃ (٢٧) וְשֶׁבַע
הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעֹת הָעֹלֹת אַחֲרֵיהֶן שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים
הָרֵקוֹת שְׁדֻפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב׃ (٢٨) הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הֶרְאָה אֶת־פַּרְעֹה׃ (٢٩) הִנֵּה שֶׁבַע שָׁנִים
בָּאוֹת שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ (٣٠) וְקָמוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן

(١٤)فأرسل فرعون ودعا يوسف . فأسرعوا به من السجن . فحلق وأبدل ثيابه ودخل على فرعون . (١٥) فقال فرعون ليوسف حلمتُ حلما وليس من يعبّره . وأنا سمعتُ عنكَ قولا انكَ تسمع أحلاما لتعبِّرها . (١٦)فأجاب يوسف فرعون قائلا دُونى الله يجيب بسلامة فرعون .

(١٧)فقال فرعون ليوسف انى كنتُ فى حلمى واقفا على شاطئ النهر . (١٨) وهوذا سبع بقرات طالعة من النهر سمينة اللحم وحسنة الصورة . فارتعتْ فى روضة . (١٩) ثم هوذا سبع بقرات أخرى طالعة وراءها مهزولة وقبيحة الصورة جدا ورقيقة اللحم. لم أنظر فى كل أرض مصر مثلها فى القباحة. (٢٠) فأكلتْ البقرات الرقيقة والقبيحة البقرات السبع الأولى السمينة . (٢١) فدخلتْ أجوافهـا ولم يُعلم أنها دخلتْ فى أجوافها ومنظرها قبيحا كما فى الأول واستيقظتُ . (٢٢) ثم رأيتُ فى حلمى وهوذا سبع سنابل طالعة فى ساق واحد ممتلئة وحسنة . (٢٣) ثم هوذا سبع سنابل يابسة رقيقـة ملفوحة بالريح الشرقية نابتـة وراءها . (٢٤) فابتلعتْ السنابل الرقيقـة السنابل السبع الحسنة فقلتُ للسحرة ولم يكن من يخبرنى .

(٢٥)فقال يوسف لفرعون حلم فرعون واحد . قد أخبر الله فرعون بما هو صانع .(٢٦) البقرات السبع الحسنة هى سبع سنين. والسنابل السبع الحسنة هى سبع سنين . هوحلم واحد.(٢٧)والبقرات السبع الرقيقة القبيحة التى طلعتْ وراءها هى سـبع سنين . والسنابل الفارغة الملفوحة بالريح الشرقية تكون سبع سنين جوعا. (٢٨)هو الأمر الذى كلمتُ به فرعون. قد أظهر الله لفرعون ما هو صانع .(٢٩)هو ذا سبع سنين قادمة شبعا عظيما فى كل أرض مصر .(٣٠)ثم تقوم بعدها سبع سنين

וְנִשְׁכַּח כָּל הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־הָאָרֶץ : (٣١) וְלֹא־יִוָּדַע הַשָּׂבָע בָּאָרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד : (٣٢) וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם כִּי־נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים וּמְמַהֵר הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ :

(٣٣) וְעַתָּה יֵרֶא פַרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם וִישִׁיתֵהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם : (٣٤) יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע: (٣٥) וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ : (٣٦) וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב :

(٣٧) וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי כָּל־עֲבָדָיו : (٣٨) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ : (٣٩) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־נָבוֹן וְחָכָם כָּמוֹךָ ; (٤٠) אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשַּׁק כָּל־עַמִּי רַק הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ : (٤١) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: (٤٢) וַיָּסַר פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־צַוָּארוֹ : (٤٣) וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם : (٤٤) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא־יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם :

جوعا فينسى كل الشبع فى أرض مصر ، ويتلف الجوع الأرض .(٣١)ولا يُعرف الشبع فى الأرض من أجل ذلك الجوع بعده . لأنه يكون شديدا جدا .(٣٢)وأما عن تكرار الحلم على فرعون مرتين فلأن الأمر مقرر من قبل الله والله مسرع ليصنعه .

(٣٣) فالآن لينظر فرعون رجلا بصيرا وحكيما و يجعله على أرض مصر . (٣٤)يفعل فرعون فيوكّل على الأرض و يأخذ خُمس غلّة أرض مصر فى سبع سنى الشبع . (٣٥) فيجمعون جميع طعام هذه السنين الجيدة القادمة ويخزنون قمحا تحت يد فرعون طعاما فى المدن ويحفظونه . (٣٦) فيكون الطعام ذخيرة للأرض لسبع سنى الجوع التى تكون فى أرض مصر . فلا تنقرض الأرض بالجوع .

(٣٧)فحسن الكلام فى عينى فرعون وفى عيون جميع عبيده . (٣٨) فقال فرعون لعبيده هل نجد مثل هذا رجلا فيه روح الله . (٣٩) ثم قال فرعون ليوسف بعد ما أعلمك الله كل هذا ليس بصير وحكيم مثلك. (٤٠) أنت تكون على بيتى وعلى فمك يقبل جميع شعبى إلا أن الكرسى أكون فيه أعظم منك . (٤١) ثم قال فرعون ليوسف انظر . قد جعلتك على كل أرض مصر . (٤٢) وخلع فرعون خاتمه من يده وجعله فى يد يوسف . وألبسه ثياب بوص ووضع طوق ذهب فى عنقه . (٤٣) وأركبه فى مركبته الثانية ونادوا أمامه اركعوا . وجعله على كل أرض مصر . (٤٤) وقال فرعون ليوسف أنا فرعون فبدونك لا يرفع انسان يده ولا رجله فى كل أرض مصر .

(٤٥) וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם־יוֹסֵף צָפְנַת פַּעְנֵחַ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: (٤٦) וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:

(٤٧) וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע לִקְמָצִים: (٤٨) וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל שֶׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־אֹכֶל בֶּעָרִים אֹכֶל שְׂדֵה־הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ: (٤٩) וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כְּחוֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין מִסְפָּר:

(٥٠) וּלְיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אוֹן: (٥١) וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עֲמָלִי וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִי: (٥٢) וְאֵת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרָיִם כִּי־הִפְרַנִי אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי:

(٥٣) וַתִּכְלֶינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: (٥٤) וַתְּחִלֶּינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב לָבוֹא כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לָחֶם: (٥٥) וַתִּרְעַב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־פַּרְעֹה לַלָּחֶם וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְכָל־מִצְרַיִם לְכוּ אֶל־יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ: (٥٦) וְהָרָעָב הָיָה עַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרַיִם וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: (٥٧) וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֶל־יוֹסֵף כִּי־חָזַק הָרָעָב בְּכָל־הָאָרֶץ:

---

(٤٥) ودعا فرعون اسم يوسف صَفِنَاتُ فَعْنِيَحْ . وأعطاه أسنات بنت فُوطى فِرَع كاهن أون زوجة . فخرج يوسف على أرض مصر . (٤٦) وكان يوسف ابن ثلاثين سنة لما وقف قدام فرعون ملك مصر . فخرج يوسف من لدن فرعون واجتاز فى كل أرض مصر .

(٤٧) وأثمرتْ الأرض فى سبع سنى الشبع بحزم . (٤٨) فجمع كل طعام السبع سنين التى كانت فى أرض مصر وجعل طعاما فى المدن . طعام حقل المدينة الذى حواليها جعله فيها . (٤٩) وخزن يوسف قمحا كرمل البحر كثيرا جدا حتى ترك العدد إذ لم يكن له عدد .

(٥٠) وولد ليوسف ابنان قبل أن تأتى سنة الجوع . ولدتهما له أسنات بنت فُوطى فِرَع كاهن أُون . (٥١) ودعا يوسف اسم البكر مَنَسَّى قائلا لأن الله أنسانى كل تعبى وكل بيت أبى . (٥٢) ودعا اسم الثانى أفرايم قائلا لأن الله جعلنى مثمرا فى أرض مذلتى .

(٥٣) ثم كملتْ سبع سنى الشبع الذى كان فى أرض مصر . (٥٤) وابتدأتْ سبع سنى الجوع تأتى كما قال يوسف . فكان جوع فى جميع البلدان . وأما جميع أرض مصر فكان فيها خبز . (٥٥) ولما جاعت جميع أرض مصر وصرخ الشعب الى فرعون لأجل الخبز قال فرعون لكل المصريين اذهبوا الى يوسف . والذى يقول لكم افعلوا . (٥٦) وكان الجوع على كل وجه الأرض . وفتح يوسف جميع ما فيه طعام وباع للمصريين . واشتدّ الجوع فى أرض مصر . (٥٧) وجاءت كل الأرض الى مصر الى يوسف لتشترى قمحا . لأن الجوع كان شديدا فى كل الأرض .

הֻלֶּדֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע״ה בְּמִצְרָיִם

וּמִשְׁרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּבֹאוֹ אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵבָה

שמות ב׳

(١) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת־בַּת־לֵוִי׃ (٢) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים׃ (٣) וְלֹא־יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח־לוֹ תֵּבַת גֹּמֶא וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת וַתָּשֶׂם בָּהּ אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ (٤) וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדֵעָה מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ׃

(٥) וַתֵּרֶד בַּת־פַּרְעֹה לִרְחֹץ עַל־הַיְאֹר וְנַעֲרֹתֶיהָ הֹלְכֹת עַל־יַד הַיְאֹר וַתֵּרֶא אֶת־הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת־אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ׃ (٦) וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וְהִנֵּה־נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה׃ (٧) וַתֹּאמֶר אֲחֹתוֹ אֶל־בַּת־פַּרְעֹה הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מֵינֶקֶת מִן־הָעִבְרִיֹּת וְתֵינִק לָךְ אֶת־הַיָּלֶד׃ (٨) וַתֹּאמֶר־לָהּ בַּת־פַּרְעֹה לֵכִי וַתֵּלֶךְ הָעַלְמָה וַתִּקְרָא אֶת־אֵם הַיָּלֶד׃ (٩) וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת־פַּרְעֹה הֵילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהֵינִקִהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שְׂכָרֵךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתְּנִיקֵהוּ׃ (١٠) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ לְבַת־פַּרְעֹה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתִהוּ׃

قصة سيدنا موسى عليه السلام

نشأته فى مصر والمهمة الميمونة التى أوحى بها إليه الرب عزّ وجلّ عند جبل حُريب فى الصحراء

سِفر الخروج — الإصحاح الثانى

(١) وذهب رجل من بيت لاوى وأخذ بنت لاوِى . (٢) فحبلت المرأة وولدت ابنا . ولما رأته أنه حسن خبأته ثلاثة أشهر . (٣) ولما لم يمكنها أن تخبئه بعد أخذتْ له سفطا من البردى وطَلَتْهُ بالحمر والزفت ووضعتْ الولد فيه ووضعته بين الحلفاء على حافة النهر . (٤) ووقفتْ أخته من بعيد لتعرف ماذا يُفعل به .

(٥) فنزلتْ ابنة فرعون الى النهر لتغتسل وكانت جواريها ماشيات على جانب النهر . فرأت السفط بين الحلفاء فأرسلتْ أمتها وأخذته . (٦) ولما فتحته رأت الولد واذا هو صبى يبكى . فرقّتْ له وقالت هذا من أولاد العبرانيين . (٧) فقالت اخته لابنة فرعون هل أذهب وأدعو لكِ امرأة مرضعة من العبرانيات لترضع لكِ الولد ؟ (٨) فقالت لها ابنة فرعون اذهبى. فذهبت الفتاة ودعتْ أم الولد . (٩) فقالت لها ابنة فرعون اذهبى بهذا الولد وارضعيه لى وأنا أعطى أجرتكِ . فأخذت المرأة الولد وأرضعته . (١٠) ولما كبر الولد جاءت به الى ابنة فرعون فصار لها ابنا . ودعت اسمه موسى وقالت انى انتشلته من الماء .

(١١) וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי מֵאֶחָיו: (١٢) וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל: (١٣) וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ: (١٤) וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר: (١٥) וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל־הַבְּאֵר:

(١٦) וּלְכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה וַתִּדְלֶנָה וַתְּמַלֶּאנָה אֶת־הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן: (١٧) וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁקְ אֶת־צֹאנָם: (١٨) וַתָּבֹאנָה אֶל־רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ מִהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם: (١٩) וַתֹּאמַרְןָ אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים וְגַם־דָּלֹה דָלָה לָנוּ וַיַּשְׁקְ אֶת־הַצֹּאן: (٢٠) וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֹתָיו וְאַיּוֹ לָמָּה זֶּה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קִרְאֶן לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם: (٢١) וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צִפֹּרָה בִתּוֹ לְמֹשֶׁה: (٢٢) וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה:

(٢٣) וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבֹדָה: (٢٤) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב: (٢٥) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים:

---

(١١) وَحَدَثَ فى تلك الأيام لما كبر موسى أنه خرج الى اخوته لينظر فى أثقالهم . فرأى رجلا مصريا يضرب رجلا عبرانيا من اخوته . (١٢) فالتفتَ الى هنا وهناك ورأى أن ليس أحد . فقتل المصرى وطمره فى الرمل . (١٣) ثم خرج فى اليوم الثانى واذا رجلان عبرانيان يتخاصمان . فقال للمذنب لماذا تضرب صاحبكَ . (١٤) فقال من جعلكَ رئيسا وقاضيا علينا . أمفتكر أنتَ بقتلى كما قتلتَ المصرى . فخاف موسى وقال حقا قد عُرف الأمرُ . (١٥) فسمع فرعون هذا الأمر فطلب أن يقتل موسى . فهرب موسى من وجه فرعون وسكن فى أرض مَدْيان وجلس عند البئر .

(١٦) وكان لكاهن مديان سبع بنات . فأتين واستقين وملأن الأجران ليسقين غنم أبيهن . (١٧) فأتى الرعاة وطردوهن . فنهض موسى وأنجدهن وسقى غنمهن . (١٨) فلما أتين الى رعوئيل أبيهن قال ما بالكن أسرعتن فى المجيء اليوم . (١٩) فقلن رجل مصرى أنقذنا من أيدى الرعاة وأنه استقى لنا أيضا وسقى الغنم . (٢٠) فقال لبناته وأين هو . لماذا تركتن الرجل . ادعونه ليأكل طعاما . (٢١) فارتضى موسى أن يسكن مع الرجل . فأعطى موسى صَفُّورة ابنته . (٢٢) فولدتْ ابنا فدعا اسمه جِرْشوم . لأنه قال كنتُ نزيلا فى أرض غريبة .

(٢٣) وحدثَ فى تلك الأيام الكثيرة أن ملك مصر مات . وتنهَّد بنو اسرائيل من العبوديّة وصرخوا . فصعد صراخهم الى الله من أجل العبودية . (٢٤) فسمع الله أنينهم فتذكر الله ميثاقه مع ابراهيم واسحق ويعقوب . (٢٥) ونظر الله بنى اسرائيل وأشفق قلب الله .

שמות ג.

(١) וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה : (٢) וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל : (٣) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסְּנֶה : (٤) וַיַּרְא יְהוָה כִּי־סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי : (٥) וַיֹּאמֶר אַל־תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל־נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת־קֹדֶשׁ הוּא :

(٦) וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל־הָאֱלֹהִים : (٧) וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֹבָיו : (٨) וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִיא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי : (٩) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם : (١٠) וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל־פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם :

(١١) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל־פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם : (١٢) וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת כִּי אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה :

سِفر الخروج ــ الإصحاح الثالث

(١) واما موسى فكان يرعى غنم يَثْرُون حميه كاهن مديان . فساق الغنم الى وراء البرّية وجاء الى جبل الله حوريب. (٢) وظهر له ملاك الرب بلهيب نار من وسط علّيقة. فنظر و إذا العلّيقة تتوقد بالنار والعلّيقة لم تكن تحترق . (٣) فقال موسى أميل الآن لأنظر هذا المنظر العظيم . لماذا لا تحترق العلّيقة . (٤) فلما رأى الرب أنه مال لينظر ناداه الله من وسط العلّيقة وقال موسى موسى . فقال هأنذا . (٥) فقال لا تقترب الى ههنا . اخلع حذاءك من رجليك . لأن الموضع الذى أنتَ واقف عليه أرض مقدّسة .

(٦) ثم قال أنا إله أبيكَ إله إبراهيم و إله إسحق و إله يعقوب . فغطّى موسى وجهه لأنه خاف أن ينظر الى الله . (٧) فقال الرب إنى قد رأيتُ مَذَلّة شعبى الذى فى مصر وسمعتُ صراخهم من أجل مسخّريهم . إنى علمتُ أوجاعهم . (٨) فنزلتُ لأنقذهم من أيدى المصريين وأصعدهم من تلك الأرض الى أرض جيّدة وواسعة . إلى أرض تفيض لبنا وعسلا . إلى مكان الكنعانيين والحِثّيين والأموريّين والفِرزيّين والحِوّيّين واليَبُوسيّين . (٩) والآن هوذا صراخ بنى اسرائيل قد أتى إلىّ ورأيت أيضا الضيقة التى يضايقهم بها المصريون (١٠) فالآن هلم فأرسلكَ إلى فرعون وتخرج شعبى بنى إسرائيل من مصر .

(١١) فقال موسى لله مَن أنا حتى أذهب إلى فرعون وحتى أخرج بنى إسرائيل من مصر . (١٢) فقال إنى أكون معك وهذه تكون لك العلامة أنى أرسلتك . حينما تخرج الشعب من مصر تعبدون الله على هذا الجبل .

(١٣) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה אָנֹכִי בָא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי
לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ מָה אֹמַר אֲלֵהֶם:
(١٤) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם:

(١٥) וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם
זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר: (١٦) לֵךְ וְאָסַפְתָּ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם יְהוָֹה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר
פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם: (١٧) וָאֹמַר אַעֲלֶה אֶתְכֶם
מֵעֳנִי מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל־
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:

(١٨) וְשָׁמְעוּ לְקֹלֶךָ וּבָאתָ אַתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַאֲמַרְתֶּם
אֵלָיו יְהוָֹה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נֵלְכָה־נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ: (١٩) וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא־יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ
מִצְרַיִם לַהֲלֹךְ וְלֹא בְּיָד חֲזָקָה: (٢٠) וְשָׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְהִכֵּיתִי אֶת־מִצְרַיִם
בְּכֹל נִפְלְאֹתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם: (٢١) וְנָתַתִּי אֶת־
חֵן הָעָם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרָיִם וְהָיָה כִּי תֵלֵכוּן לֹא תֵלְכוּ רֵיקָם: (٢٢) וְשָׁאֲלָה
אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וּמִגָּרַת בֵּיתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת וְשַׂמְתֶּם עַל־
בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם:

(١٣) فقال موسى لله ها أنا آتى إلى بنى إسرائيل وأقول لهم إله آبائكم أرسلنى إليكم . فاذا قالوا لى ما اسمه فماذا أقول لهم . (١٤) فقال الله لموسى أَهْيَه الذى أَهْيَهْ . وقال هكذا تقول لبنى إسرائيل أَهْيَهْ أرسلنى إليكم .

(١٥) وقال الله أيضا لموسى هكذا تقول لبنى إسرائيل يَهْوَهْ إله آبائكم إله إبراهيم وإله إسحق وإله يعقوب أرسلنى إليكم. هذا إسمى إلى الأبد وهذا ذكرى الى جيل فجيل . (١٦) اذهبْ واجمعْ شيوخ إسرائيل وقل لهم الرب إله آبائكم إله إبراهيم واسحق ويعقوب قال لى إنى قد افتقدتكم وما صنع بكم فى مصر . (١٧) فقلتُ أصعدكم من مذلة مصر إلى أرض الكنعانيّين والحثّيين والأموريّين والفرزيّين والحوّيين واليَبُوسيّين إلى أرض تفيض لبنا وعسلا .

(١٨) فاذا سمعوا لقولك تدخل أنت وشيوخ بنى إسرائيل إلى ملك مصر وتقولون له الرب إله العبرانيين التقانا . فالآن نمضى سفر ثلثة أيام فى البريّة ونذبح للرب إلهنا. (١٩) ولكنى أعلم أن ملك مصر لا يدعكم تمضون ولا بيد قوية . (٢٠) فأمدّ يدى وأضرب مصر بكل عجائبى التى أصنع فيها . وبعد ذلك يطلقكم . (٢١) وأعطى نعمة لهذا الشعب فى عيون المصريين . فيكون حينما تمضون أنكم لا تمضون فارغين. (٢٢) بل تطلب كل امرأة من جارتها ومن نزيلة بيتها أمتعة فضة وأمتعة ذهب وثيابا وتضعونها على بنيكم وبناتكم . فتسلبون المصريين .

שמות ד׳

(١) וַיַּ֤עַן מֹשֶׁה֙ וַיֹּ֔אמֶר וְהֵן֙ לֹא־יַאֲמִ֣ינוּ לִ֔י וְלֹ֥א יִשְׁמְע֖וּ בְּקֹלִ֑י כִּ֣י יֹֽאמְר֔וּ לֹא־נִרְאָ֥ה אֵלֶ֖יךָ יְהוָֽה׃ (٢) וַיֹּ֧אמֶר אֵלָ֛יו יְהוָ֖ה מַזֶּ֣ה בְיָדֶ֑ךָ וַיֹּ֖אמֶר מַטֶּֽה׃ (٣) וַיֹּ֙אמֶר֙ הַשְׁלִיכֵ֣הוּ אַ֔רְצָה וַיַּשְׁלִכֵ֥הוּ אַ֖רְצָה וַיְהִ֣י לְנָחָ֑שׁ וַיָּ֥נָס מֹשֶׁ֖ה מִפָּנָֽיו׃ (٤) וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה שְׁלַח֙ יָֽדְךָ֔ וֶאֱחֹ֖ז בִּזְנָב֑וֹ וַיִּשְׁלַ֤ח יָדוֹ֙ וַיַּ֣חֲזֶק בּ֔וֹ וַיְהִ֥י לְמַטֶּ֖ה בְּכַפּֽוֹ׃ (٥) לְמַ֣עַן יַאֲמִ֔ינוּ כִּֽי־נִרְאָ֥ה אֵלֶ֛יךָ יְהוָ֛ה אֱלֹהֵ֥י אֲבֹתָ֖ם אֱלֹהֵ֧י אַבְרָהָ֛ם אֱלֹהֵ֥י יִצְחָ֖ק וֵאלֹהֵ֥י יַעֲקֹֽב׃

(٦) וַיֹּאמֶר֩ יְהוָ֨ה ל֜וֹ ע֗וֹד הָֽבֵא־נָ֤א יָֽדְךָ֙ בְּחֵיקֶ֔ךָ וַיָּבֵ֥א יָד֖וֹ בְּחֵיק֑וֹ וַיּ֣וֹצִאָ֔הּ וְהִנֵּ֥ה יָד֖וֹ מְצֹרַ֥עַת כַּשָּֽׁלֶג׃ (٧) וַיֹּ֗אמֶר הָשֵׁ֤ב יָֽדְךָ֙ אֶל־חֵיקֶ֔ךָ וַיָּ֥שֶׁב יָד֖וֹ אֶל־חֵיק֑וֹ וַיּֽוֹצִאָהּ֙ מֵֽחֵיק֔וֹ וְהִנֵּה־שָׁ֖בָה כִּבְשָׂרֽוֹ׃ (٨) וְהָיָה֙ אִם־לֹ֣א יַאֲמִ֣ינוּ לָ֔ךְ וְלֹ֣א יִשְׁמְע֔וּ לְקֹ֖ל הָאֹ֣ת הָרִאשׁ֑וֹן וְהֶֽאֱמִ֔ינוּ לְקֹ֖ל הָאֹ֥ת הָאַחֲרֽוֹן׃ (٩) וְהָיָ֡ה אִם־לֹ֣א יַאֲמִ֡ינוּ גַּם֩ לִשְׁנֵ֨י הָאֹת֜וֹת הָאֵ֗לֶּה וְלֹ֤א יִשְׁמְעוּן֙ לְקֹלֶ֔ךָ וְלָקַחְתָּ֙ מִמֵּימֵ֣י הַיְאֹ֔ר וְשָׁפַכְתָּ֖ הַיַּבָּשָׁ֑ה וְהָי֤וּ הַמַּ֙יִם֙ אֲשֶׁ֣ר תִּקַּ֣ח מִן־הַיְאֹ֔ר וְהָי֥וּ לְדָ֖ם בַּיַּבָּֽשֶׁת׃

(١٠) וַיֹּ֨אמֶר מֹשֶׁ֣ה אֶל־יְהוָה֮ בִּ֣י אֲדֹנָי֒ לֹא֩ אִ֨ישׁ דְּבָרִ֜ים אָנֹ֗כִי גַּ֤ם מִתְּמוֹל֙ גַּ֣ם מִשִּׁלְשֹׁ֔ם גַּ֛ם מֵאָ֥ז דַּבֶּרְךָ אֶל־עַבְדֶּ֑ךָ כִּ֧י כְבַד־פֶּ֛ה וּכְבַ֥ד לָשׁ֖וֹן אָנֹֽכִי׃ (١١) וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֜ה אֵלָ֗יו מִ֣י שָׂ֣ם פֶּה֮ לָֽאָדָם֒ א֚וֹ מִֽי־יָשׂ֣וּם אִלֵּ֔ם א֣וֹ חֵרֵ֔שׁ א֥וֹ פִקֵּ֖חַ א֣וֹ עִוֵּ֑ר הֲלֹ֥א אָנֹכִ֖י יְהוָֽה׃ (١٢) וְעַתָּ֖ה לֵ֑ךְ וְאָנֹכִי֙ אֶֽהְיֶ֣ה עִם־פִּ֔יךָ וְהוֹרֵיתִ֖יךָ אֲשֶׁ֥ר תְּדַבֵּֽר׃ (١٣) וַיֹּ֖אמֶר בִּ֣י אֲדֹנָ֑י שְֽׁלַֽח־נָ֖א בְּיַד־תִּשְׁלָֽח׃ (١٤) וַיִּֽחַר־אַ֨ף יְהוָ֜ה בְּמֹשֶׁ֗ה וַיֹּ֙אמֶר֙ הֲלֹ֨א אַהֲרֹ֤ן אָחִ֙יךָ֙ הַלֵּוִ֔י יָדַ֕עְתִּי כִּֽי־דַבֵּ֥ר יְדַבֵּ֖ר ה֑וּא וְגַ֤ם הִנֵּה־הוּא֙ יֹצֵ֣א לִקְרָאתֶ֔ךָ וְרָאֲךָ֖ וְשָׂמַ֥ח בְּלִבּֽוֹ׃ (١٥) וְדִבַּרְתָּ֣ אֵלָ֔יו וְשַׂמְתָּ֥ אֶת־הַדְּבָרִ֖ים בְּפִ֑יו וְאָנֹכִ֗י אֶֽהְיֶ֤ה עִם־פִּ֙יךָ֙ וְעִם־פִּ֔יהוּ וְהוֹרֵיתִ֣י אֶתְכֶ֔ם אֵ֖ת אֲשֶׁ֥ר תַּעֲשֽׂוּן׃

سِفر الخروج — الإصحاح الرابع

(١) فأجابَ موسى وقال ولكن هاهُم لا يُصدِّقوننى ولا يسمعون لقولى بل يقولون لم يظهر لك الرب. (٢) فقال له الرب ما هـذه فى يدكَ. فقال عَصَا. (٣) فقال اطْرَحها الى الأرض. فطَرَحَها الى الأرض فصارت حَيَّة. فهَرَبَ موسى منها. (٤) ثم قال الرب لموسى مُدَّ يدكَ وامسكْ بذَنبِها. فمدَّ يده ومسكَ به فصارتْ عصا فى يده. (٥) لكى يصدّقوا أنه قد ظهر لكَ الرب إله آبائهم إله ابراهيم وإله اسحق وإله يعقوب.

(٦) ثم قال له الرب أيضا أَدْخِل يدكَ فى عُبِّكَ. فأدخلَ يده فى عُبِّـه. ثم أَخْرَجَهـا واذا يده برصاء مثل الثلج. (٧) ثم قال له رُدَّ يدكَ إلى عُبِّكَ. فردَّ يده إلى عُبِّه. ثم أَخْرَجَها من عُبِّه واذا هى قد عادت مثل جسده. (٨) فيكون اذا لم يصدّقوك ولم يسمعوا لصوتِ الآية الأولى أنهم يُصدِّقون صوت الآية الأخيرة. (٩) ويكون اذا لم يُصدِّقوا هاتين الآيتين ولم يسمعوا لقولكَ أنكَ تأخذ من ماء النهر وتسكب على اليابسة فيصير الماء الذى تأخذه من النهر دما على اليابسة.

(١٠) فقال موسى للرب استمع أيها السيد. لستُ أنا صاحب كلام منذ أمس ولا أول من أمس ولا من حين كَلَّمتَ عبدكَ. بل أنا ثقيل الفم واللسان. (١١) فقال له الرب مَنْ صَنَعَ للانسان فما أو مَن يصنع أخرس أو أصم أو بصيرا أو أعمى. أما هو أنا الرب. (١٢) فالآن اذهب وأنا أكون مع فمك واعلِّمك ما تتكلَّم به. (١٣) فقال استمع أيها السيد. أرسل بيد مَن ترسل. (١٤) فحمى غضب الرب على موسى وقال أليس هارون اللاوى أخاك. أنا أعلم أنه هو يتكلَّم. وأيضا ها هو خارج لاستقبالك. فحينما يراك يفرح بقلبه. (١٥) فتكلمه وتضع الكلمات فى فمه. وأنا أكون مع فمك ومع فمه وأعلِّمكما ماذا تصنعان.

(١٦) וְדִבֶּר־הוּא לְךָ אֶל־הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה־לְּךָ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לֵאלֹהִים : (١٧) וְאֶת־הַמַּטֶּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת הָאֹתֹת :

(١٨) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל־יֶתֶר חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה נָּא וְאָשׁוּבָה אֶל־אַחַי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם וְאֶרְאֶה הַעוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם :

(١٩) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב מִצְרָיִם כִּי־מֵתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ : (٢٠) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל־הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ :

(٢١) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּלֶכְתְּךָ לָשׁוּב מִצְרַיְמָה רְאֵה כָּל־הַמֹּפְתִים אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְיָדֶךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פַרְעֹה וַאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת־לִבּוֹ וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם : (٢٢) וְאָמַרְתָּ אֶל־פַּרְעֹה כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל : (٢٣) וָאֹמַר אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת־בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג אֶת־בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ :

(٢٤) וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהוָה וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ : (٢٥) וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת־עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דָּמִים אַתָּה לִי : (٢٦) וַיִּרֶף מִמֶּנּוּ אָז אָמְרָה חֲתַן דָּמִים לַמּוּלֹת :

(٢٧) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן לֵךְ לִקְרַאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשַּׁק־לוֹ : (٢٨) וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ וְאֵת כָּל־הָאֹתֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ : (٢٩) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (٣٠) וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֹתֹת לְעֵינֵי הָעָם: (٣١) וַיַּאֲמֵן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת־עָנְיָם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ :

(١٦) وهو يكلّم الشعب عنكَ . وهو يكون لك فماً وأنت تكون له إلهاً . (١٧) وتأخذ فى يدك هذه العصا التى تصنع بها الآيات .

(١٨) فمضى موسى ورجع الى يثرون حميه وقال له أنا أذهب وأرجع الى إخوتى الذين فى مصر لأرى هل هم بعد أحياء . فقال يثرون لموسى اذهب بسلام .

(١٩) وقال الرب لموسى فى مديان اذهب ارجع الى مصر . لأنه قد مات جميع القوم الذين كانوا يطلبون نفسك . (٢٠) فأخذ موسى امرأته و بنيه وأركبهم على الحمير و رجع الى أرض مصر . وأخذ موسى عصا الله فى يده .

(٢١) وقال الرب لموسى عند ما تذهب لترجع الى مصر انظر جميع العجائب التى جعلتها فى يدك واصنعها قدام فرعون . ولكننى أشدّد قلبه حتى لا يطلق الشعب . (٢٢) فتقول لفرعون هكذا يقول الرب . اسرائيل ابنى البكر . (٢٣) فقلتُ لك اطلق ابنى ليعبدنى فأبيتَ أن تطلقه . ها أنا أقتل ابنَكَ البكر .

(٢٤) وحدث فى الطريق فى المنزل أن الرب التقاه . وطلب أن يقتله . (٢٥) فأخذتْ صِفُّورة صوانة وقطعتْ غرلة ابنها ومسّت رجليه ، فقالت انكَ عريس دمٍ لى . (٢٦) فانفكَّ عنه ، حينئذ قالتْ عريس دم من أجل الختان .

(٢٧) وقال الرب لهرون اذهب الى البرّيّة لاستقبال موسى ، فذهب والتقاه فى جبل الله وقبّله . (٢٨) فأخبر موسى هارون بجميع كلام الرب الذى أرسله و بكل الآيات التى أوصاه بها . (٢٩) ثم مضى موسى وهارون وجمعا جميع شيوخ بنى اسرائيل . (٣٠) فتكلّم هارون بجميع الكلام الذى كلّم الرب موسى به وصنع الآيات أمام عيون الشعب . (٣١) فآمن الشعب . ولما سمعوا أن الرب افتقد بنى اسرائيل وأنه نظر مذلّتهم خرّوا وسجدوا .

עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת

שמות יט׳

(١) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי׃ (٢) וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר׃

(٣) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָֹה מִן־הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (٤) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי׃ (٥) וְעַתָּה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ׃ (٦) וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

(٧) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָֹה׃ (٨) וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָֹה נַעֲשֶׂה וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָֹה׃ (٩) וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָֹה׃ (١٠) וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ (١١) וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָֹה לְעֵינֵי כָל־הָעָם עַל־הַר

الوصايا العشر

سِفر الخروج — الإصحاح التاسع عشر

(١)فى الشهر الثالث بعد خروج بنى اسرائيل من أرض مصر فى ذلك اليوم جاءوا الى برّيّة سيناء . (٢)ارتحلوا من رِفيديم وجاءوا الى برّية سيناء فنزلوا فى البرّيّة . هناك نزل اسرائيل مقابل الجبل .

(٣)وأما موسى فصعد الى الله . فناداه الرب من الجبل قائلا هكذا تقول لبيت يعقوب وتخبر بنى اسرائيل . (٤)أنتم رأيتم ماصنعتُ بالمصريين . وأنا حملتُكُم على أجنحة النسور وجئتُ بكم الىّ . (٥)فالآن ان سمعتم لصوتى وحفظتم عهدى تكونون لى خاصة من بين جميع الشعوب . فان لى كل الأرض . (٦)وأنتم تكونون لى مملكة كهنة وأمة مقدسة . هذه هى الكلمات التى تُكلم بها بنى اسرائيل .

(٧)فجاء موسى ودعا شيوخ الشعب ووضع قدامهم كل هذه الكلمات التى أوصاه بها الرب . (٨)فأجاب جميع الشعب معا وقالوا كل ماتكلم به الرب نفعل . فردّ موسى كلام الشعب الى الرب . (٩)فقال الرب لموسى ها أنا آت اليك فى ظلام السحاب لكى يسمع الشعب حينما أتكلم معك فيؤمنوا بك أيضا الى الأبد . وأخبر موسى الرب بكلام الشعب . (١٠)فقال الرب لموسى اذهب الى الشعب وقدسهم اليوم وغدا . وليغسلوا ثيابهم . (١١)ويكونوا مستعدين لليوم الثالث . لأنه فى اليوم

סִינָי : (١٢) וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר מוֹת יוּמָת : (١٣) לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר :

(١٤) וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם : (١٥) וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה : (١٦) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה : (١٧) וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר : (١٨) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָֹה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר מְאֹד : (١٩) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל :

(٢٠) וַיֵּרֶד יְהוָֹה עַל־הַר סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָֹה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה :

الثالث ينزل الرب أمام عيون جميع الشعب على جبل سيناء . [١٢] وتقيم للشعب حدودا من كل ناحية قائلا احترزوا من أن تصعدوا الى الجبل أو تمسّوا طرفه . كل من يمسّ الجبل يُقتل قتلا . [١٣] لاتمسّه يد بل يُرجم رجما أو يُرمى رميا . بهيمة كان أم انسانا لايعيش . أما عند صوت البوق فهم يصعدون الى الجبل .

[١٤] فانحدر موسى من الجبل الى الشعب وقدّس الشعب وغسلوا ثيابهم . [١٥] وقال للشعب كونوا مستعدين لليوم الثالث . لاتقربوا امرأة . [١٦] وحدث فى اليوم الثالث لما كان الصباح أنه صارتْ رعود و بروق وسحاب ثقيل على الجبل وصوت بوق شديد جدا . فارتعد كل الشعب الذى فى المحلة . [١٧] وأخرج موسى الشعب من المحلة لملاقاة الله . فوقفوا فى أسفل الجبل . [١٨] وكان جبل سيناء كله يدخّن من أجل أن الرب نزل عليه بالنار . وصعد دخانه كدخان الأتون وارتجف كل الجبل جدا . [١٩] فكان صوت البوق يزداد اشتدادا جدا وموسى يتكلم والله يجيبه بصوت .

[٢٠] ونزل الرب على جبل سيناء الى رأس الجبل . ودعا الله موسى الى رأس الجبل . فصعد موسى .

שמות כ·

(١) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃ * (٢) אָנֹכִי יְהֹוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ * (٣) לֹא־יִהְיֶה לְךָ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃ (٤) לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ (٥) לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה
לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבֹת עַל־בָּנִים
עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ (٦) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי
מִצְוֹתָי׃ * (٧) לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהֹוָה
אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ * (٨) זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ (٩) שֵׁשֶׁת
יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃ (١٠) וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ
לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ׃ (١١) כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהֹוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהֹוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת
וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ * (١٢) כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ * (١٣) לֹא תִרְצָח׃ * (١٤) לֹא
תִנְאָף׃ * (١٥) לֹא תִגְנֹב׃ * (١٦) לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ * (١٧) לֹא
תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל
אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃

سفر الخروج — الإصحاح العشرون

(١) ثم تكلم الله بجميع هذه الكلمات قائلاً * (٢) أنا الربُّ إلهك الذى أخرجَكَ من أرض مصرَ من بيتِ العُبوديَّةِ * (٣) لا يكنْ لكَ آلهةٌ أُخرى أمامى . (٤) لا تصنعْ لكَ تمثالاً منحوتاً ، ولا صورةً مّا ممَّا فى السماءِ من فوقُ وما فى الأرضِ من تحتُ وما فى الماءِ من تحتِ الأرضِ . (٥) لا تسجدْ لهنَّ ولا تعبدهنَّ . لأنى أنا الربَّ إلهكَ إلهٌ غيورٌ أفتقدُ ذنوبَ الآباءِ فى الأبناءِ فى الجيلِ الثالثِ والرابعِ من مُبغِضِيَّ . (٦) وأصنعُ إحساناً إلى أُلوفٍ من محُبِّيَّ وحافظِى وصاياىَ * (٧) لا تنطقْ باسمِ الربِّ إلهكَ باطلاً . لأن الربَّ لا يبرِئُ مَنْ نطَقَ باسمِهِ باطلاً * (٨) أذكُرْ يوم السبتِ لِتقدِّسَهُ (٩) ستةَ أيامٍ تعملُ وتصنعُ جميعَ عملكَ . (١٠) وأما اليومُ السابعُ ففيهِ سبتٌ للربِّ إلهكَ. لا تصنعْ عملاً مّا أنتَ وابنُكَ وابنتُكَ وعبدُكَ وأمَتُكَ وبهيمتكَ ونزيلكَ الذى داخلَ أبوابكَ. (١١) لأن فى ستةِ أيامٍ صنعَ الربُّ السماءَ والأرضَ والبحرَ وكلَّ ما فيها . واستراحَ فى اليومِ السابعِ . لذلكَ باركَ الربُّ يومَ السبتِ وقدَّسَهُ * (١٢) أكرِمْ أباكَ وأُمَّكَ لكى تطولَ أيَّامُكَ على الأرض التى يُعطيكَ الربُّ إلهُكَ * (١٣) لا تقتُلْ * (١٤) لا تزْنِ * (١٥) لا تسْرِقْ * (١٦) لا تشْهدْ على قريبِكَ شهادةَ زورٍ * (١٧) لا تشْتهِ بيتَ قريبِكَ . لا تشتهِ امرأةَ قريبِكَ ولا عبدَهُ ولا أمتَهُ ولا ثورَهُ ولا حمارَهُ ولا شيئًا ممَّا لِقريبِكَ .

שמות כ.

(١) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃ ✻ (٢) אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ ✻ (٣) לֹא־יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃ (٤) לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ (٥) לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֺן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ (٦) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֺתָי׃ ✻ (٧) לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ ✻ (٨) זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ (٩) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃ (١٠) וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ (١١) כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ ✻ (١٢) כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ ✻ (١٣) לֹא תִרְצָח׃ ✻ (١٤) לֹא תִנְאָף׃ ✻ (١٥) לֹא תִגְנֹב׃ ✻ (١٦) לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ ✻ (١٧) לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃

سفر الخروج — الإصحاح العشرون

(١) ثم تكلم الله بجميع هـذه الكلمات قائلًا * (٢) أنا الربُّ إلهك الذى أخرجكَ من أرض مصرَ من بيتِ العُبوديَّةِ * (٣) لا يكنْ لكَ آلهةٌ أُخرى أمامى . (٤) لا تصنعْ لكَ تمثالاً منحوتاً ، ولا صورةً مّا ممَّا فى السماءِ من فوقُ وما فى الأرضِ من تحتُ وما فى الماءِ من تحتِ الأرضِ . (٥) لا تسجدْ لهنَّ ولا تعبدهنَّ . لأنى أنا الربَّ إلهكَ إلهٌ غيورٌ أفتقدُ ذنوبَ الآباءِ فى الأبناءِ فى الجيلِ الثالثِ والرابعِ من مُبغِضِىَّ . (٦) وأصنعُ إحساناً إلى أُلوفٍ من مُحِبِّىَّ وحافظِى وصاياىَ * (٧) لا تنطقْ باسمِ الربِّ إلهكَ باطلاً . لأن الربَّ لا يُبرِئُ مَنْ نطقَ باسمِهِ باطلاً * (٨) اذكُرْ يومَ السبتِ لتقدِّسهُ (٩) ستةَ أيامٍ تعملُ وتصنعُ جميعَ عملكَ . (١٠) وأما اليومُ السابعُ ففيهِ سبتٌ للربِّ إلهكَ . لا تصنعْ عملاً مّا أنتَ وابنُكَ وابنتُكَ وعبدُكَ وأَمَتُكَ وبهيمتكَ ونزيلكَ الذى داخلَ أبوابكَ . (١١) لأن فى ستةِ أيامٍ صنعَ الربُّ السماءَ والأرضَ والبحرَ وكلَّ ما فيها . واستراحَ فى اليومِ السابعِ . لذلكَ باركَ الربُّ يومَ السبتِ وقدَّسهُ * (١٢) أكرِمْ أباكَ وأُمَّكَ لكى تطولَ أيامُكَ على الأرضِ التى يُعطيكَ الربُّ إلهُكَ * (١٣) لا تقتُلْ * (١٤) لا تزنِ * (١٥) لا تسرِقْ * (١٦) لا تشهدْ على قريبِكَ شهادةَ زورٍ * (١٧) لا تشتهِ بيتَ قريبِكَ . لا تشتهِ امرأةَ قريبِكَ ولا عبدهُ ولا أَمَتهُ ولا ثورهُ ولا حمارهُ ولا شيئًا ممَّا لقريبِكَ .

חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים

שמות כא.

(١) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם: . . . .

. . . .

(١٢) מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת: (١٣) וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: (١٤) וְכִי־יָזִד אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת: (١٥) וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: (١٦) וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת: (١٧) וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: (١٨) וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: (١٩) אִם־יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא: (٢٠) וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ בַּשֵּׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ נָקֹם יִנָּקֵם: (٢١) אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא יֻקַּם כִּי כַסְפּוֹ הוּא: (٢٢) וְכִי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: (٢٣) וְאִם־אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: (٢٤) עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רָגֶל: (٢٥) כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פֶּצַע תַּחַת פָּצַע חַבּוּרָה תַּחַת חַבּוּרָה: (٢٦) וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ־אֶת־עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ: (٢٧) וְאִם־שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ־שֵׁן אֲמָתוֹ יַפִּיל לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ:

شرائع وأحكام

سِفر الخروج — الإصحاح الحادى والعشرون

(١) وهذه هى الأحكام التى تضع أمامهم . . . .

. . . .

(١٢) مَنْ ضَرَبَ إنساناً فمات يُقتلُ قتلاً . (١٣) ولكن الذى لم يتعمَّدْ بل أوقعَ اللهُ فى يده فأنا أجعلُ لكَ مكاناً يهربُ إليه . (١٤) و إذا بَغَى إنسانٌ على صاحبه ليقتلَه بِغدرٍ فمن عند مذبحى تأخذه للموت . (١٥) ومَنْ ضَرَبَ أباه أو أمَّه يُقتَلُ قتلًا . (١٦) ومَنْ سَرَقَ إنساناً و باعَه أو وُجد فى يده يُقتَلُ قتلاً . (١٧) ومَنْ شَتَمَ أباه أو أمَّه يُقتَلُ قتلاً . (١٨) و إذا تخاصم رجلان فضَرَبَ أحدهما الآخر بِحَجَرٍ أو بِلَكْمَة ولم يُقتلْ بل سقط فى الفِراش (١٩) فإن قام وتمشَّى خارجاً على عُكَّازه يكون الضاربُ بريئاً . إلَّا أنه يُعوِّض عُطْلَتَه و يُنفقُ على شِفائه . (٢٠) و إذا ضَرَبَ إنسانٌ عبدَه أو أمَتَه بالعصا فماتَ تحت يده يُنتَقمُ منه . (٢١) لكن إن بَقِىَ يوما أو يومين لا يُنتقَم منه لأنه مالُهُ . (٢٢) و إذا تخاصَمَ رِجالٌ وصَدَموا امرأةً حُبْلَى فسقطَ ولدُها ولم تحصل أذيَّةٌ يُغرمُ كما يَضَعُ عليه زوجُ المرأة و يَدْفَعُ عن يد القضاة . (٢٣) و إن حَصَلَتْ أذيَّةٌ تُعطى نفساً بنفس . (٢٤) وعيناً بعينٍ وسِنًّا بِسنٍّ و يدًا بيدٍ و رِجْلاً برِجْلٍ . (٢٥) وكَيًّا بِكَىٍّ وجُرحًا بجرحٍ و رَضًّا برَضٍّ . (٢٦) و إذا ضَرَبَ إنسانٌ عَيْنَ عبدِهِ أو عَيْنَ أمتهِ فأتلفها يُطْلِقُهُ حُرًّا عِوضًا عن عينهِ . (٢٧) و إن أسْقَطَ سِنَّ عبدِهِ أو سِنَّ أمَته يطْلِقُهُ حُرًّا عِوضًا عن سِنِّه .

(٢٨) וְכִֽי־יִגַּח שׁוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא
יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי׃ (٢٩) וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם
וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם־בְּעָלָיו
יוּמָת׃ (٣٠) אִם־כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־יוּשַׁת עָלָיו׃
(٣١) אוֹ־בֵן יִגָּח אוֹ־בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לּוֹ׃ (٣٢) אִם־עֶבֶד יִגַּח
הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל׃ (٣٣) וְכִֽי־
יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי־יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָֽפַל־שָׁמָּה שּׁוֹר אוֹ
חֲמוֹר׃ (٣٤) בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ׃ (٣٥) וְכִֽי־
יִגֹּף שׁוֹר־אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת־כַּסְפּוֹ
וְגַם אֶת־הַמֵּת יֶחֱצוּן׃ (٣٦) אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא
יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה לּוֹ׃

שמות כב.

(١) כִּי יִגְנֹב־אִישׁ שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת
הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע־צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה׃ (٢) אִם־בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְהֻכָּה וָמֵת
אֵין לוֹ דָּמִים׃ (٣) אִם־זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם־אֵין
לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ׃ (٤) אִם־הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר
עַד־שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם׃

(٥) כִּי יַבְעֶר־אִישׁ שָׂדֶה אוֹ־כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת־בְּעִירֹה וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר
מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם׃ (٦) כִּי־תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל
גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת־הַבְּעֵרָה

משלי כו ·

(١) כַּשֶּׁלֶג בַּקַּיִץ וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר כֵּן לֹא־נָאוֶה לִכְסִיל כָּבוֹד : (٢) כַּצִּפּוֹר לָנוּד כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן קִלְלַת חִנָּם לֹא תָבֹא : (٣) שׁוֹט לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו כְּסִילִים : (٤) אַל־תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־תִּשְׁוֶה־לּוֹ גַם־אָתָּה : (٥) עֲנֵה כְסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו : (٦) מְקַצֶּה רַגְלַיִם חָמָס שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד־כְּסִיל : (٧) דַּלְיוּ שֹׁקַיִם מִפִּסֵּחַ וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים : (٨) כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה כֵּן־נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד : (٩) חוֹחַ עָלָה בְיַד־שִׁכּוֹר וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים : (١٠) רַב מְחוֹלֵל כֹּל וְשֹׂכֵר כְּסִיל וְשֹׂכֵר עֹבְרִים : (١١) כְּכֶלֶב שָׁב עַל־קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְאִוַּלְתּוֹ : (١٢) רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ :

(١٣) אָמַר עָצֵל שַׁחַל בַּדָּרֶךְ אֲרִי בֵּין הָרְחֹבוֹת : (١٤) הַדֶּלֶת תִּסּוֹב עַל־צִירָהּ וְעָצֵל עַל־מִטָּתוֹ : (١٥) טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת נִלְאָה לַהֲשִׁיבָהּ אֶל־פִּיו : (١٦) חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם : (١٧) מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי־כָלֶב עֹבֵר מִתְעַבֵּר עַל־רִיב לֹא־לוֹ : (١٨) כְּמִתְלַהְלֵהַּ הַיֹּרֶה זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת : (١٩) כֵּן־אִישׁ רִמָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְאָמַר הֲלֹא־מְשַׂחֵק אָנִי : (٢٠) בְּאֶפֶס עֵצִים תִּכְבֶּה־אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָּן יִשְׁתֹּק מָדוֹן : (٢١) פֶּחָם לְגֶחָלִים וְעֵצִים לְאֵשׁ וְאִישׁ מִדְיָנִים לְחַרְחַר־רִיב : (٢٢) דִּבְרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן :

سِفر الامثال — الإصحاح الخامس

(١)يا إبنى أصغ إلى حِكمتى. أمِلْ أذنك إلى فهمى. (٢)لحفظ التدابير ولتحفظ شفتاك معرفة. (٣)لأن شفتى المرأة الأجنبيّة تقطران عسلًا وحنكها أنعم من الزيت . (٤)لكن عاقِبتها مُرّة كالأَفْسَنْتِين حادّة كسيف ذى حدّين. (٥)قدماها تنحدِران إلى الموت. خطواتها تمسك بالهاوية . (٦)لئلا تتأمل طريق الحيٰوة تمايلتْ خطواتُها ولا تشعرُ .

(٧)والآن أيها البنون اسمعوا لى ولا ترتدّوا عن كلمات فمى. (٨)أبعِدْ طريقَك عنها ولا تقرَبْ إلى باب بيتها . (٩)لئلا تُعطى زَهركَ لآخرين وسنينكَ للقاسى . (١٠)لِئلا تشبع الأجانب من قوتك وتكون أتعابك فى بيت غريب. (١١)فتنوح فى أواخركَ عند فناء لحمكَ وجسمكَ. (١٢)فتقول كيف أنى أبغضت الأدب ورذَلَ قلبى التوبيخ. (١٣)ولم أسمع لصوت مرشدىَّ ولم أمِلْ أذنى إلى معلمىَّ . (١٤)لولا قليل لكنتُ فى كل شرٍّ فى وسط الزُمرة والجماعة .

(١٥)اشربْ مياهًا من جُبّكَ ومياهًا جاريةً من بئركَ. (١٦)لاتفضْ ينابيعكَ إلى الخارج سَواقى مياهٍ فى الشوارع . (١٧)لتكن لكَ وحدكَ وليس لأجانب معكَ . (١٨)ليكن ينبوعك مباركا وافرحْ بامرأة شبابِكَ. (١٩)الظبية المحبوبة والوعلة الزهيّة. لِيُروِكَ ثدْيَاهَا فى كل وقت وبمحبتها اسكَرْ دائما. (٢٠)فلم تُفْتَنْ يا إبنى بأجنبية وتحتضن غريبة . (٢١)لأن طُرق الإنسان أمام عينى الرب وهو يزن كل سُبله . (٢٢)الشّرير تأخذه آثامه وبحبال خطِيّته يُمسك . (٢٣)إنه يموت من عدم الأدب وبِفَرْطِ حمقه يتهوَّرُ .

מִשְׁלֵי ה.

(١) בְּנִי לְחָכְמָתִי הַקְשִׁיבָה לִתְבוּנָתִי הַט־אָזְנֶךָ : (٢) לִשְׁמֹר מְזִמּוֹת וְדַעַת שְׂפָתֶיךָ יִנְצֹרוּ : (٣) כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וְחָלָק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ : (٤) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת : (٥) רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ : (٦) אֹרַח חַיִּים פֶּן־תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ לֹא תֵדָע :

(٧) וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ־לִי וְאַל־תָּסוּרוּ מֵאִמְרֵי־פִי : (٨) הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַרְכֶּךָ וְאַל־תִּקְרַב אֶל־פֶּתַח בֵּיתָהּ : (٩) פֶּן־תִּתֵּן לַאֲחֵרִים הוֹדֶךָ וּשְׁנֹתֶיךָ לְאַכְזָרִי : (١٠) פֶּן־יִשְׂבְּעוּ זָרִים כֹּחֶךָ וַעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נָכְרִי : (١١) וְנָהַמְתָּ בְאַחֲרִיתֶךָ בִּכְלוֹת בְּשָׂרְךָ וּשְׁאֵרֶךָ : (١٢) וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׂנֵאתִי מוּסָר וְתוֹכַחַת נָאַץ לִבִּי : (١٣) וְלֹא־שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל מוֹרָי וְלִמְלַמְּדַי לֹא־הִטִּיתִי אָזְנִי : (١٤) כִּמְעַט הָיִיתִי בְכָל־רָע בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה :

(١٥) שְׁתֵה־מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ : (١٦) יָפֻצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה בָּרְחֹבוֹת פַּלְגֵי־מָיִם : (١٧) יִהְיוּ־לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ : (١٨) יְהִי־מְקוֹרְךָ בָרוּךְ וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶךָ : (١٩) אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת־חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֻּךָ בְכָל־עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד : (٢٠) וְלָמָּה תִשְׁגֶּה בְנִי בְזָרָה וּתְחַבֵּק חֵק נָכְרִיָּה : (٢١) כִּי נֹכַח עֵינֵי יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ וְכָל־מַעְגְּלֹתָיו מְפַלֵּס : (٢٢) עֲווֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת־הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ : (٢٣) הוּא יָמוּת בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה :

سِفر الأمثـــال

الإصحاح الأول

(١) أمثالُ سُلَيمان بن داوُدَ ملك إسرائيل . (٢) لمعرفـةِ حِكمَةٍ وأدبٍ لإدراكِ أقوالِ الفَهم . لقبولِ تأْديبِ المعرفةِ والعدلِ والحق والإستقامة . (٤) لِتعطىَ الجهالَ ذكاءً والشابَّ معرفةً وتدبُّراً . (٥) يَسمعُها الحكيمُ فيزدادُ علماً والفهيمُ يكتسبُ تدبيراً . (٦) لفهمِ المثلِ واللُّغزِ أقوالِ الحكماء وغوامِضهم . (٧) مخافةُ الربِّ رأسُ المعرفة . أمّا الجاهلون فيحتقرون الحكمةَ والأدبَ .

(٨) إسمع يا إبنى تأْديبَ أبيكَ ولا ترفض شريعة أمّكَ . (٩) لأنهما إكليلُ نعمة لرأسكَ وقلائدُ لعنقكَ .

(١٠) يا إبنى إن تملَّقكَ الخطاة فلا ترضَ . (١١) إن قالوا هلمَّ معنا لنكمنَ للدّم لِنختفِ للبرىء باطلا . (١٢) لنبتلعهم أحياء كالهاوية وصِحاحا كالهابطين فى الجبّ . (١٣) فنجد كل قنية فاخرة نملأ بيوتنا غنيمة . (١٤) تُلقِى قرعتَكَ وسطنا . يكون لنا جميعا كيسٌ واحدٌ . (١٥) يا إبنى لا تسلك فى الطريق معهم . إمنعْ رجلك من مسالكهم . (١٦) لأن أرجلهم تجرى إلى الشر وتسرع إلى سفك الدم . (١٧) لأنه باطلا تنصب الشبكة فى عينى كل ذى جناح . (١٨) أمّا هم فيكمنون لدم أنفسهم يختفون لأنفسهم . (١٩) هكذا طُرُق كل مُولَع بكسبٍ . يأخذ نفس مُقْتنيه .

(٢٠) الحكمةُ تنادى فى الخارج . فى الشوارع تُعطى صوتَها . (٢١) تدعو فى رؤُوس الأسواق فى مداخل الأبواب فى المدينـة تُبدى كلامَها . (٢٢) قائلة إلى مَتَى أيها الجهال تحبُّون الجهل والمستهزئون يُسَرُّون بالاستهزاء والحمق يبغضون العلم . (٢٣) ارجعوا عند توبيخى . هأنذا أُفيضُ لكم رُوحِى . أُعلّمكم كلماتى .

סֵפֶר מִשְׁלֵי

מִשְׁלֵי א׳

(א) מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ (ב) לָדַעַת חָכְמָה וּמוּסָר לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה׃ (ג) לָקַחַת מוּסַר הַשְׂכֵּל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמֵשָׁרִים׃ (ד) לָתֵת לִפְתָאיִם עָרְמָה לְנַעַר דַּעַת וּמְזִמָּה׃ (ה) יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח וְנָבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה׃ (ו) לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתָם׃ (ז) יִרְאַת יְהוָה רֵאשִׁית דָּעַת חָכְמָה וּמוּסָר אֱוִילִים בָּזוּ׃

(ח) שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃ (ט) כִּי לִוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ׃

(י) בְּנִי אִם־יְפַתּוּךָ חַטָּאִים אַל־תֹּבֵא׃ (יא) אִם־יֹאמְרוּ לְכָה אִתָּנוּ נֶאֶרְבָה לְדָם נִצְפְּנָה לְנָקִי חִנָּם׃ (יב) נִבְלָעֵם כִּשְׁאוֹל חַיִּים וּתְמִימִים כְּיוֹרְדֵי בוֹר׃ (יג) כָּל־הוֹן יָקָר נִמְצָא נְמַלֵּא בָתֵּינוּ שָׁלָל׃ (יד) גּוֹרָלְךָ תַּפִּיל בְּתוֹכֵנוּ כִּיס אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּנוּ׃ (טו) בְּנִי אַל־תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ אִתָּם מְנַע רַגְלְךָ מִנְּתִיבָתָם׃ (טז) כִּי רַגְלֵיהֶם לָרַע יָרוּצוּ וִימַהֲרוּ לִשְׁפָּךְ־דָּם׃ (יז) כִּי־חִנָּם מְזֹרָה הָרָשֶׁת בְּעֵינֵי כָּל־בַּעַל כָּנָף׃ (יח) וְהֵם לְדָמָם יֶאֱרֹבוּ יִצְפְּנוּ לְנַפְשֹׁתָם׃ (יט) כֵּן אָרְחוֹת כָּל־בֹּצֵעַ בָּצַע אֶת־נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח׃

(כ) חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה בָּרְחֹבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ׃ (כא) בְּרֹאשׁ הֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בָּעִיר אֲמָרֶיהָ תֹאמֵר׃ (כב) עַד־מָתַי פְּתָיִם תְּאֵהֲבוּ פֶתִי וְלֵצִים לָצוֹן חָמְדוּ לָהֶם וּכְסִילִים יִשְׂנְאוּ־דָעַת׃ (כג) תָּשׁוּבוּ לְתוֹכַחְתִּי הִנֵּה אַבִּיעָה לָכֶם רוּחִי אוֹדִיעָה דְבָרַי אֶתְכֶם׃

(٢٤)ما أعظم أعمالكَ يارب. كلها بحكمة صنعتَ. ملآنة الأرض من غناكَ. (٢٥)هذا البحر الكبير الواسع الأطراف. هناك دبّابات بلا عدد. صغار حيوان مع كبار. (٢٦)هناك تجرى السفن. لو ياثان هذا خلقتهُ ليلعب فيه. (٢٧)كلها إياك تترجى لترزقها قوتها فى حينه. (٢٨)تعطيها فتلتقط تفتح يدكَ فتشبعُ خيرا . (٢٩)تحجب وجهكَ فترتاع . تنزع أرواحها فتموت وإلى ترابها تعود . (٣٠)ترسل روحك فتخلق . وتجدّد وجه الأرض .

(٣١)يكون مجد الرب إلى الدهر . يفرح الرب بأعماله . (٣٢)الناظر إلى الأرض فترتعد . يمسّ الجبال فتدخن . (٣٣)أُغنّى للرب فى حياتى . أرنّم لإلٰهى ما دمتُ موجودا. (٣٤)فيلذ له نشيدى وأنا أفرح بالرب . (٣٥)لتبد الخطاة من الأرض والأشرار لا يكونوا بعد . باركى يانفسى الرب . هلِلُويَا .

(٢٤) מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ : (٢٥) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם־רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדֹלוֹת : (٢٦) שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ : (٢٧) כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ : (٢٨) תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב : (٢٩) תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל־עֲפָרָם יְשׁוּבוּן :
(٣٠) תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה :

(٣١) יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו : (٣٢) הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ : (٣٣) אָשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי : (٣٤) יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה : (٣٥) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה הַלְלוּ־יָהּ :

المزمور المئة والرابع

(١) باركى يانفسى الرب . يارب إلهى قد عظمتَ جدّا مجدا وجلالا لبستَ . (٢) اللابس النور كثوب الباسط السموات كشقّة . (٣) المسقِّف علاليه بالمياه الجاعل السحاب مركبته الماشى على أجنحة الريح . (٤) الصانع ملائكته رياحا وخدامه نارا ملتهبة . (٥) المؤسّس الأرض على قواعدها فلا تتزعزع إلى الدهر والأبد. (٦) كسوتَها الغمرَ كثوب. فوق الجبال تقفُ المياه. (٧) من انتهارك تهرب من صوت رعدك تفر . (٨) تصعدُ إلى الجبال . تنزلُ إلى البقاع إلى الموضع الذى أسّستهُ لها . (٩) وضعتَ لها تخما لا تتعدّاه . لا ترجع لتغطّى الأرض .

(١٠) المفجّر عيونا فى الأودية . بين الجبال تجرى . (١١) تسق كل حيوان البر . تكسر الفراء ظمأها . (١٢) فوقها طيور السماء تسكن . من بين الأغصان تسمع صوتا . (١٣) الساقى الجبال من علاليه . من ثمر أعمالك تَشْبَعُ الأرض . (١٤) المنبت عشبا للبهائم وخضرة لخدمة الإنسان لإخراج خبز من الأرض . (١٥) وخمر تفرّح قلب الإنسان لإلماع وجهه أكثر من الزيت وخبز يسند قلب الإنسان . (١٦) تشبعُ أشجار الرب أرز لبنان الذى نَصَبه . (١٧) حيث تعشّش هناك العصافير . أما اللقلق فالسرو بيته . (١٨) الجبال العالية للوعول الصخور ملجأ للوبار .

(١٩) صنع القمر للمواقيت الشمس تعرف مغربها . (٢٠) تجعل ظلمة فيصير ليل . فيه يدبّ كل حيوان الوعر . (٢١) الأشبال تزمجر لتخطف ولتلتمس من الله طعامها . (٢٢) تشرق الشمس فتجتمع وفى مآويها تربض . (٢٣) الإنسان يخرج إلى عمله وإلى شغله إلى المساء .

מזמור קד׳

(١) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃
(٢) עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה׃ (٣) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו
הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃ (٤) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו
אֵשׁ לֹהֵט׃ (٥) יָסַד־אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃ (٦) תְּהוֹם
כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל־הָרִים יַעַמְדוּ־מָיִם׃ (٧) מִן־גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן־קוֹל רַעַמְךָ
יֵחָפֵזוּן׃ (٨) יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם׃ (٩) גְּבוּל־
שַׂמְתָּ בַּל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃

(١٠) הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן׃ (١١) יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ
שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם׃ (١٢) עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן מִבֵּין עֳפָאיִם
יִתְּנוּ־קוֹל׃ (١٣) מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ׃
(١٤) מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃
(١٥) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ יִסְעָד׃
(١٦) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ (١٧) אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ
חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃ (١٨) הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים׃

(١٩) עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ׃ (٢٠) תָּשֶׁת־חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה
בּוֹ־תִרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר׃ (٢١) הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם׃
(٢٢) תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן׃ (٢٣) יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ
וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי־עָרֶב׃

المزمور الثـانى

(١)لمـاذا ارتجّت الأمم وتفكّرَ الشعوبُ فى الباطل . (٢)قام ملوك الأرض وتآمر الرؤساء معا على الرب وعلى مسيحه قائلين . (٣)لنقطع قيودهما ولنطرح عنا رُبُطَهُمَا .

(٤)السا كن فى السموات يضحك . الرب يستهزئ بهم . (٥) حينئذ يتكلم عليهم بغضبه ويُرجِفُهُم بغَيْظِهِ . (٦)أما أنا فقد مسحتُ مَلِكى على صهيون جَبَلِ قُدْسِى .

(٨)إنى أُخبرُ من جهة قضاء الرب . قال لى أنت ابنى . أنا اليوم ولدتُكَ. (٨)اسألنى فأُعطيكَ الأمم ميراثا لك وأقاصى الأرض مُلكاً لكَ . (٩)تُحَطِّمهم بقضيب من حديد . مثل إناء خَزَّاف تُكَسِّرُهُم .

(١٠) فالآن يا أيها الملوك تَعقَّلوا . تأدّبوا ياقضاة الأرض . (١١)اعبدوا الرب بخوف واهتفوا برعدة . (١٢)قبلوا الابن لئلا يغضب فتبيدوا من الطريق لأنه عن قليل يَتَّقِدُ غضبُهُ . طو بى لجميع المتّكلين عليه .

מזמור ב·

(١) לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ־רִיק׃ (٢) יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ־יָחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ׃ (٣) נְנַתְּקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ׃

(٤) יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי יִלְעַג־לָמוֹ׃ (٥) אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ׃ (٦) וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל־צִיּוֹן הַר־קָדְשִׁי׃

(٧) אֲסַפְּרָה אֶל חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ׃ (٨) שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃ (٩) תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם׃

(١٠) וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ (١١) עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה׃ (١٢) נַשְּׁקוּ־בַר פֶּן־יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶרֶךְ כִּי־יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ אַשְׁרֵי כָּל־חוֹסֵי בוֹ׃

سِفر المــــزامير

المزمور الأوّل

(١) طُوبَى للرجل الذى لم يسلك فى مشورَةِ الأشرار وفى طريقِ الُخطاةِ لم يقفْ وفى مجلس المستهزئين لم يجلس . (٢) لكن فى ناموس الرب مَسَرَّته وفى ناموسه يلهج نهارا وليــلا . (٣) فيكون كشجرة مغروسة عند مجارى الميـاه . التى تُعطِى ثمرَها فى أوانه . وورقُها لا يذبل وكل مايصنعه ينجح .

(٤) ليس كذلك الأشرار لكنهم كالعُصافة التى تذروها الريح . (٥) لذلك لا تقوم الأشرار فى الدين ولا الخطـاة فى جماعة الأبرار . (٦) لأن الرب يَعلَمُ طريق الأبرار . أما طريقُ الأشرار فتهلِك .

סֵפֶר תְּהִלִּים

מזמור א׳

(١) אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב : (٢) כִּי אִם־בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה : (٣) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ :

(٤) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ : (٥) עַל־כֵּן לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים : (٦) כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד :

(١٢) وإن كان رجلا فقيرا فلا تَنَمْ فى رهنه . (١٣) رد إليه الرهنَ عند غروب الشمس لكى ينامُ فى ثوبه ويباركك فيكون لك بِرٌّ لدى الرب إلهك .

(١٤) لا تظلم أجيرًا مسكينًا وفقيرًا من إخوتك أو من الغرباء الذين فى أرضك فى أبوابك . (١٥) فى يومه تعطيه أجرَتَهُ ولا تغرب عليه الشمس لأنه فقير وإليها حاملٌ نفسَهُ لئلا يصرخ عليك إلى الرب فتكون عليك خطيَّة .

(١٦) لا يُقتل الآباء عن الأولاد ولا يُقتل الأولاد عن الآباء . وكل إنسان بخطيَّته يُقتَلُ .

(١٧) لا تُعَوِّجْ حُكم الغريب واليتيم ولا تسترهن ثوبَ الأرملة . (١٨) واذكر أنك كنتَ عبدا فى مصر ففداكَ الربُّ إلهك من هناكَ . لذلك أنا أوصيك أن تعمل هذا الأمر .

(١٩) إذا حصدتَ حصيدَك فى حقلك ونسيتَ حزمة فى الحقل فلا ترجع لتأخذها . للغريب واليتيم والأرملة تكون لكى يباركك الرب إلهك فى كل عمل يديك . (٢٠) وإذا خبطتَ زيتونكَ فلا تراجع الأغصان وراءكَ . للغريب واليتيم والأرملة يكون . (٢١) إذا قطفتَ كرمكَ فلا تُعلّله وراءكَ . للغريب واليتيم والأرملة يكون . (٢٢) واذكر أنك كنتَ عبدًا فى أرض مصر . لذلك أنا أوصيكَ أن تعمل هذا الأمر .

(١٢) וְאִם־אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ׃ (١٣) הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת־הָעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרְכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

(١٤) לֹא תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ (١٥) בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃

(١٦) לֹא־יוּמְתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ׃

(١٧) לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה׃ (١٨) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃

(١٩) כִּי תִקְצֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא־תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ (٢٠) כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ לֹא תְפַאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃ (٢١) כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃ (٢٢) וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃

سِفر التثنية — الإصحاح الرابع والعشرون

(١) إذا أخَذَ رجلٌ امرأةً وتزوَّج بها فان لم تجد نعمة فى عينيه لأنه وجَدَ فيها عيبَ شىءٍ وكتب لها كتاب طلاقٍ ودَفعهُ إلى يدها وأطلقها من بيتِهِ . (٢) ومتى خرجتْ من بيته ذهبتْ وصارتْ لرجل آخر . (٣) فان أبغضَها الرجلُ الأخير وكتب لها كتابَ طلاقٍ ودفعهُ إلى يدها وأطلقها من بيته أو إذا مات الرجل الأخير الذى اتخذها له زوجةً . (٤) لا يقدر زوجُها الأول الذى طلَّقها أن يعود يأخذها لتصيرَ له زوجةً بعد أن تنجَّست . لأن ذلك رجسٌ لدى الرب . فلا تجلب خَطيَّةً على الأرض التى يعطيكَ الرب إلهك نصيباً .

(٥) إذا اتخذ رجل امرأة جديدة فلا يَخرج فى الجند ولا يُحمَّل عليه أمرٌ ما . حراً يكون فى بيته سنةً واحدة ويسرُّ امرأتَهُ التى أخذها .

(٦) لا يسترهن أحد رحىً أو مرداتها لأنه إنما يسترهن حيوةً .

(٧) إذا وُجِدَ رجلٌ قد سَرقَ نفسا من اخوتِهِ بنى اسرائيل واسترقه و باعَهُ يموت ذلك السارق فتنزع الشرَّ من وسطكَ .

(٨) احرص فى ضربة البَرَص لِتحفظ جدا وتعمل حسب كل ما يعلمك الكهنة اللاويون . كما أمرتهم تحرصون أن تعملوا. (٩) اذكر ما صَنعَ الربُّ إلهك بِمرْيَمَ فى الطريق عند خروجكم من مصر.

(١٠) إذا أقرضتَ صاحبَكَ قرضاً ما فلا تدخل بيته لكى ترتهن رهناً منهُ . (١١) فى الخارج تَقِفُ والرجلُ الذى تقرضُهُ يُخرجُ إليكَ الرهنَ إلى الخارج .

דברים כד.

(1) כִּֽי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: (2) וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר: (3) וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר־לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: (4) לֹא־יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמָּאָה כִּי־תוֹעֵבָה הִיא לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא תַחֲטִיא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:

(5) כִּֽי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקָח:

(6) לֹא־יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל:

(7) כִּֽי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֶּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:

(8) הִשָּׁמֶר בְּנֶגַע־הַצָּרַעַת לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת: (9) זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

(10) כִּֽי־תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ: (11) בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת־הָעֲבוֹט הַחוּצָה:

(٩) إذا خرجتَ فى جيشٍ على أعدائكَ فاحترز من كل شىء ردىء . (١٠) إن كان فيكَ رجلٌ غير طاهرٍ مِن عارِض الليل يخرجُ إلى خارج المحلّة لايدخل إلى داخل المحلّة . (١١) ونحـو إقبال المساء يغتسل بمـاء وعند غروب الشمس يدخل إلى داخل المحلة . (١٢) ويكون لكَ موضعٌ خارج المحلّة لتخرُجَ اليه خارجاً . (١٣) ويكون لك وَتَدٌ مع عُدَّتِكَ لتحفرَ به عندما تجلس خارجا وترجع وتُغطّى بِرازَكَ . (١٤) لأن الرب إلهٰك سائر فى وسـط محلّتكَ لكى يُنقذكَ ويدفع أعداءكَ أمامكَ . فلتكن محلّتك مُقدّسة لئلا يرى فيكَ قَذَرَ شىء فيرجع عنكَ .

(١٥) عبدًا أَبَقَ إليكَ من مولاه لا تُسلِّم إلى مولاه . (١٦) عندكَ يقيم فى وسطكَ فى المكان الذى يختاره فى أحد أبوابك حيث يطيبُ له . لا تَظْلِمهُ .

(١٧) لا تكن زانيةٌ من بنات إسرائيل ولا يكن مأبونٌ من بنى إسرائيل . (١٨) لا تُدْخِلْ أجرةَ زانيـةٍ ولا ثمنَ كلبٍ إلى بيت الرب إلهٰكَ عن نذرٍ مّا لأنهما كليهما رِجْسٌ لدى الرب إلهٰكَ .

---

(٩) כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע : (١٠) כִּי־יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה־לָיְלָה וְיָצָא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה : (١١) וְהָיָה לִפְנוֹת־עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם וּכְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה : (١٢) וְיָד תִּהְיֶה לְךָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ שָׁמָּה חוּץ: (١٣) וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה בָהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צֵאָתֶךָ : (١٤) כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ :

(١٥) לֹא־תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו : (١٦) עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בַּטּוֹב לוֹ לֹא תּוֹנֶנּוּ:

(١٧) לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (١٨) לֹא־תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם :

(٢٦) وأما الفتاة فلا تفعلْ بها شيئا . ليس على الفتاة خَطيّة للموت بل كما يقوم رجل على صاحبه ويقتله قتلا هكذا هــذا الأمر . (٢٧) أنه فى الحــقل وَجَدَها فصرختْ الفتاة المخطوبة فلم يكن من يُخلِّصها .

(٢٨) إذا وَجَدَ رجلٌ فتاة عذراء غير مخطوبة فأمسكها واضطجعَ معها فوُجِدا . (٢٩) يعطى الرجلُ الذى اضطجعَ معها لأبى الفتاة خمسين من الفضّة وتكون هى له زوجة من أجل أنه قد أذلّها . لا يقدر أن يطلّقها كل أيامه .

(٣٠) لا يتخذ رجل امرأة أبيه ولا يكشف ذيل أبيهِ .

سِفر التثنية — الإصحاح الثالث والعشرون

(١) لا يدخل مخصِيّ بالرضّ أو مجبوب فى جماعة الرب .

(٢) لا يدخل ابن زِنًى فى جماعة الرب . حتى الجيل العاشر لا يدخل منه أحد فى جماعة الرب . (٣) لا يدخل عَمُّونىٌّ ولا مُوآبىٌّ فى جماعة الرب . حتى الجيل العاشر لا يدخل منهم أحد فى جماعة الرب إلى الأبد . (٤) من أجل أنهم لم يُلاقوكم بالخبز والماء فى الطريق عند خروجكم من مصر ولأنهم استأجروا عليكَ بِلْعامَ بن بِعُور من فَتور آرام النَّهرَين لكى يلعنكَ . (٥) ولكن لم يشإ الربُّ إلٰهكَ أن يسمع لِبِلْعام فحوّلَ لأجلكَ الربُّ إلٰهكَ اللعنة إلى بَركَةٍ لأن الرب إلٰهكَ قد أحبّكَ . (٦) لا تلتمس سلامهم ولا خيرهم كل أيامك إلى الأبد . (٧) لا تكره أدومِياً لأنه أخوكَ . لا تكره مصريا لأنك كنتَ نزيلاً فى أرضه . (٨) الأولاد الذين يُولدون لهم فى الجيل الثالث يدخلون منهم فى جماعة الرب .

(٢٦) וְלַנַּעֲרָה לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעֲרָה חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃ (٢٧) כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ צָעֲקָה הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ׃

(٢٨) כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ׃ (٢٩) וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא־יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃

(٣٠) לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו׃

דברים כג׳

(١) לֹא־יָבֹא פְצוּעַ־דַּכָּה וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל יְהוָה׃

(٢) לֹא־יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְהוָה׃ (٣) לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה עַד־עוֹלָם׃ (٤) עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמַּיִם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ׃ (٥) וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ (٦) לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ לְעוֹלָם׃ (٧) לֹא־תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא־תְתַעֵב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ׃ (٨) בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה׃

(١٣) إذا اتخذ رجلٌ امرأةً وحين دخل عليها أبْغَضها . (١٤) ونَسَبَ اليها أسباب كلام وأشاعَ عنها اسماً رديًا وقال هذه المرأة اتخذتُها ولما دَنَوْتُ منها لم أجد لها عُذرة . (١٥) يأخذ الفتاةَ أبوها وأمها ويُخرِجان علامة عذرتها إلى شيوخ المدينة إلى الباب . (١٦) ويقول أبو الفتاة للشيوخ أعطيتُ هذا الرجل ابنتى زوجةً فأبغَضها . (١٧) وها هو قد جعل أسباب كلام قائلا لم أجد لبنتكَ عُذرةً وهذه علامة عذرة ابنتى ويبسطان الثوب أمام شيوخ المدينة . (١٨) فيأخذ شيوخ تلك المدينة الرجل ويؤدّبونه . (١٩) ويغرمونه بمئة من الفضّة ويعطونها لأبى الفتاة لأنه أشاع اسمًا رديًا عن عذراء من اسرائيل . فتكون له زوجة . لا يقدر أن يطلقها كل أيامه .

(٢٠) ولكن إن كان هذا الأمر صحيحا لم توجد عذرة للفتاة (٢١) يُخرجون الفتاة الى باب بيت أبيها ويرجمها رجال مدينتها بالحجارة حتى تموت لأنها عملتْ قباحة فى اسرائيل بزناها فى بيت أبيها . فتنزع الشرَّ من وسطكَ .

(٢٢) اذا وُجِد رجلٌ مضطجعًا مع امرأة زوجة بعل يُقتَل الاثنان الرجل المضطجع مع المرأة والمرأة . فتنزع الشرَّ من اسرائيل .

(٢٣) اذا كانت فتاة عذراء مخطوبة لرجل فوجدها رجل فى المدينة واضطجع معها (٢٤) فأخرجوهما كليهما الى باب تلك المدينة وارجموهما بالحجارة حتى يموتا الفتاة من أجل أنها لم تصرخ فى المدينة والرجل من أجل أنه أذَلَّ امرأة صاحبه . فتنزع الشر من وسطكَ . (٢٥) ولكن ان وَجَدَ الرجلُ الفتاةَ المخطوبة فى الحقل وأمسكها الرجلُ واضطجع معها يموتُ الرجل الذى اضطجع معها وحده .

(١٣) כִּֽי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ: (١٤) וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים : (١٥) וְלָקַח אֲבִי הַנַּעֲרָה וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָה אֶל־זִקְנֵי הָעִיר הַשָּׁעְרָה : (١٦) וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל־הַזְּקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ : (١٧) וְהִנֵּה־הוּא שָׂם עֲלִילֹת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי לְבִתְּךָ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר : (١٨) וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהִוא אֶת־הָאִישׁ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ : (١٩) וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו :

(٢٠) וְאִם־אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־נִמְצְאוּ בְתוּלִים לַנַּעֲרָה : (٢١) וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָה אֶל־פֶּתַח בֵּית־אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ :

(٢٢) כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם־אִשָּׁה בְעֻלַת־בַּעַל וּמֵתוּ גַּם־שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל :

(٢٣) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ : (٢٤) וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר הָעִיר הַהִוא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־הַנַּעֲרָה עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־צָעֲקָה בָעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עִנָּה אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ : (٢٥) וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת־הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק־בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ :

سِفر التثنية — الإصحاح الثانى والعشرون

(١) لا تنظر ثورَ أخيك أو شاتَهُ شاردا وتتغاضى عنه بل تردُّه إلى أخيك لا محالةَ . (٢) و إن لم يكن أخوك قريبا منك أو لم تعرفه فَضُمَّهُ إلى داخل بيتكَ و يكون عندكَ حتى يطلبه أخوك حينئذ تَردُّه إليه . (٣) وهكذا تفعل بحماره وهكذا تفعل بثيابه . وهكذا تفعل بكل مفقود لأخيكَ يُفقد منه وتجدُهُ . لا يحلُّ لكَ أن تتغاضَى . (٤) لا تنظر حمار أخيكَ أو ثورَهُ واقعاً فى الطريق وتتغافلُ عنه بل تقيمه معه لا محالَةَ .

(٥) لا يَكُنْ مَتَاعُ رجلٍ على امرأةٍ ولا يلبس رجلٌ ثوبَ امرأةٍ لأن كل من يعمل ذلك مكروهٌ لدى الرب إلٰهك .

(٦) إذا اتفق قُدَّامَكَ عش طائرفى الطريق فى شجرة ما أو على الأرض فيه فراخ أو بيض والأم حاضِنة الفراخ أو البيض فلا تأخذ الأم مع الأولاد . (٧) أطلقْ الأم وخذ لنفسكَ الأولاد لكى يكون لك خيروتطيل الأيام .

(٨) إذا بنيتَ بيتا جديدا فاعمل حائطا لسطحك لئلاَّ تجلبُ دما على بيتكَ إذا سقط عنه ساقطٌ .

(٩) لا تزرع حقلَكَ صنفَين لئلا يتقدَّس المِلْءُ الزرع الذى تزرع ومحصول الحقل . (١٠) لا تحرث على ثور وحمار معاً . (١١) لا تلبس ثوبا مختلطاً صُوفاً وكتَّاناً معاً . (١٢) إعمل لنفسكَ جدائل على أربعة أطراف ثوبكَ الذى تتغطّى به .

דברים כב·

(١) לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ׃ (٢) וְאִם־לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יְדַעְתּוֹ וַאֲסַפְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ׃ (٣) וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם׃ (٤) לֹא־תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ׃

(٥) לֹא־יִהְיֶה כְלִי־גֶבֶר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה׃

(٦) כִּי יִקָּרֵא קַן־צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל־עֵץ אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל־הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל־הַבֵּיצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־הַבָּנִים׃ (٧) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים׃

(٨) כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא־תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי־יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ׃

(٩) לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם׃ (١٠) לֹא־תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר־וּבַחֲמֹר יַחְדָּו׃ (١١) לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו׃ (١٢) גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה־בָּהּ׃

سِفر التثنية — الإصحاح الحادى والعشرون

(١٠) إذا خَرجتَ لمحاربة أعدائِكَ ودَفَعَهُم الربُّ إلٰهك إلى يدك وسَبَيْتَ منهم سَبْياً . (١١) ورأيتَ فى السَّبي امرأة جميلة الصورة والْتصقتَ بها واتخذتها لكَ زوجة . (١٢) فحين تُدخلها إلى بيتكَ تَحلقُ رأسَها وتُقلِّمُ أظافرها . (١٣) وتنزعُ ثياب سَبْيِها عنها وتقعدُ فى بيتكَ وتبكى أباها وأمها شهرا من الزمان ثم بعد ذلك تدخُلُ عليها وتتزوَّجُ بها فتكون لك زوجةً . (١٤) وإن لم تُسرَّ بها فأطلِقْها لنفسها . لا تَبِعْها بيعا بفضّة ولا تسترقَّها من أجل أنك قد أذللتها .

(١٥) إذا كان لرجل امرأتان إحداهما محبوبة والأخرى مكروهة فولدتا له بنين المحبوبة والمكروهةُ . فان كان الابنُ البكر للمكروهة (١٦) فيوم يقسمُ لَبَنيه ما كان له لا يَحِلُّ له أن يُقَدِّمَ ابن المحبوبة بكرا على ابن المكروهة البكر . (١٧) بل يعرف ابن المكروهة بكراً ليعطيه نصيب اثنين من كل ما يوجد عنده لأنه هو أول قُدرته له حق البكوريّة .

(١٨) إذا كان لرجل ابن معاند ومارد لا يسمع لقول أبيه ولا لقول أمه ويؤدبانه فلا يسمع لهما . (١٩) يمسكه أبوه وأمه ويأتيان به إلى شيوخ مدينته وإلى باب مكانه . (٢٠) ويقولان لشيوخ مدينته . ابننا هذا مُعاند ومارد لا يسمع لقولنا وهو مُسرف وسِكير . (٢١) فيرجمه جميع رجال مدينته بحجارة حتى يموت . فتنزع الشر من بينكم ويسمع كل إسرائيل ويخافون .

(٢٢) وإذا كان على إنسان خطيَّة حَقُّها الموتُ فَقُتِلَ وعلَّقْتَهُ على خشبة . (٢٣) فلا تَبِتْ جثَّته على الخشبة بل تدفنه فى ذلك اليوم . لأن المعلَّق ملعون من الله . فلا تنجِّس أرضكَ التى يُعطيكَ الرب إلٰهك نصيباً .

דברים כא׳

(י) כִּֽי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ׃ (יא) וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת־תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה׃ (יב) וַהֲבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ׃ (יג) וְהֵסִירָה אֶת־שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה׃ (יד) וְהָיָה אִם־לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־תִמְכְּרֶנָּה בַּכָּסֶף לֹא־תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ׃

(טו) כִּֽי־תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָֽלְדוּ־לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לַשְּׂנִיאָה׃ (טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת־בָּנָיו אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר׃ (יז) כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֶת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה׃

(יח) כִּֽי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם׃ (יט) וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מְקֹמוֹ׃ (כ) וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹבֵא׃ (כא) וּרְגָמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ׃

(כב) וְכִֽי־יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט־מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל־עֵץ׃ (כג) לֹא־תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּֽי־קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּֽי־קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃

(٢٨) لا تَسُبَّ اللهَ. ولا تلعنْ رئيساً فى شعبكَ. (٢٩) لا تؤخِّر ملء بيدرِكَ وقطرِ معصرتِكَ. وأبكارَ بنيكَ تُعطينى. (٣٠) كذلك تفعل ببقركَ وغنمكَ. سبعةَ أيامٍ يكون مع أمّه وفى اليوم الثامن تُعطينى إيّاه. (٣١) وتكونون لى أناساً مقدّسين. ولحمَ فريسةٍ فى الصحراء لا تأكلوا. للكلاب تطرحونه.

سِفر الخروج — الإصحاح الثالث والعشرون

(١) لا تقبلْ خبراً كاذباً. ولا تضعْ يدَكَ مع المنافق لتكون شاهدَ ظلمٍ. (٢) لا تتبع الكثيرين إلى فعل الشرّ. ولا تُجب فى دَعْوَى مائلاً وراء الكثيرين للتحريف. (٣) ولا تُحاب مع المسكين فى دَعْواه. (٤) إذا صادفتَ ثورَ عدوِّكَ أو حماره شارداً تردُّهُ إليه. (٥) إذا رأيتَ حمار مُبغضكَ واقعا تحت حِمْلِهِ وعدلتَ عن حَلِّهِ فلابد أن تَحُلَّ معه. (٦) لا تُحرِّف حقَّ فقيركَ فى دَعْواه (٧) ابتعدْ عن كلام الكذب. ولا تقتل البرىء والبارَّ. لأنى لا أُبرِّرُ المذنب. (٨) ولا تأخذ رشوةً. لأن الرشوة تعمى المبصرين وتعوّج كلام الأبرار. (٩) ولا تضايق الغريب فانكم عارفون نفس الغريب. لأنكم كنتم غرباء فى أرض مصر. (١٠) وست سنين تزرع أرضكَ وتجمع غلّتهاَ. (١١) وأما فى السابعة فتريحها وتتركها ليأكل فقراء شعبكَ. وفضلتهم تأكلها وحوش البرّية. كذلك تفعلُ بكرمكَ وزيتونكَ. (١٢) ستة أيام تَعملُ عملكَ. وأما اليوم السابع ففيه تستريح لكى يستريح ثوركَ وحماركَ ويتنفّس ابن أمتكَ والغريب.

---

(٢٨) אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר : (٢٩) מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי : (٣٠) כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי : (٣١) וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ :

שמות כג·

(١) לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ עִם־רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס : (٢) לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת : (٣) וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ : (٤) כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ חֲמֹרוֹ תֹּעֶה הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ : (٥) כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ : (٦) לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט אֶבְיֹנְךָ בְּרִיבוֹ : (٧) מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק אַל־תַּהֲרֹג כִּי לֹא־אַצְדִּיק רָשָׁע : (٨) וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים : (٩) וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם : (١٠) וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת־אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ : (١١) וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל חַיַּת הַשָּׂדֶה כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ : (١٢) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן־אֲמָתְךָ וְהַגֵּר :

(٧) إذا أعطَى إنسانٌ صاحبَهُ فِضَّةً أو أمتعةً للحفظ فسُرِقتْ من بيت الانسان فان وُجِدَ السارقُ يُعوِّضُ باثنين . (٨) وإن لم يُوجد السارقُ يُقدَّمُ صاحبُ البيت إلى الله ليحكم هل لم يمدَّ يده إلى مُلك صاحبه. (٩) فى كل دعْوَى جِنايةٍ من جهة ثورٍ أو حمارٍ أو شاةٍ أو ثوبٍ مفقودٍ ما يُقال ان هــذا هو تقــدَّم إلى الله دعواهما . فالذى يَحكُمُ الله بذنبه يُعوِّضُ صاحبُهُ باثنين. (١٠) إذا أعطَى انسانٌ صاحبَهُ حماراً أو ثوراً أو شاةً أو بهيمةً ما للحفظ فمــات أو انكسر أو نُهِبَ وليس ناظر. (١١) فيمين الرب تكون بينهما هل لم يمدّ يده إلى مُلك صاحبِهِ . فيقبل صاحبه . فــلا يُعوِّضُ . (١٢) وإن سُرِقَ من عنده يُعوِّضُ صاحبُهُ . (١٣) إن افترس يحضرهُ شهادةً . لا يُعوِّضُ عن المفترس . (١٤) وإذا استعارَ إنسانٌ من صاحبه شيئاً فانكسرَ أو ماتَ وصاحبُهُ ليس معه يُعوِّضُ . (١٥) وإن كان صاحبه معه لا يُعوِّضُ . إن كان مستأجَراً أتى بأجرته .

(١٦) وإذا راوَدَ رجلٌ عذراء لم تُخطبْ فاضطجعَ معها يمهرها لنفسه زوجةً . (١٧) إن أبَى أبوها أن يُعطيه إيَّاها يَزِنُ له فِضَّةً كمهر العذارى . (١٨) لا تدع ساحرةً تعيشُ . (١٩) كل منْ اضطجع مع بهيمةٍ يُقتل قتلاً . (٢٠) مَنْ ذبح لآلهة غير الرب وحده يُهْلَكَ .

(٢١) ولا تضطهد الغريب ولا تضايقه . لأنكم كنتم غرباء فى أرض مصر . (٢٢) لا تسئ إلى أرملة ما ولا يتيم . (٢٣) إن أسأْتَ اليه فانى إن صَرَخَ إلىَّ أسمعُ صراخَهُ . (٢٤) فيحمى غَضَبى وأقتُلُكُم بالسيف . فتصير نساؤكم أرامل وأولادكم يتامى . (٢٥) إن أقْرضتَ فضَّةً لشعبى الفقير الذى عندكَ فلا تكون له كالمرابى . لا تضعوا عليه رِباً . (٢٦) إن ارتهنتَ ثوب صاحبك فالى غروب الشمس تردّه له . (٢٧) لأنه وحده غطاؤه . هو ثوبه لجلده . فى ماذا ينام . فيكون إذا صرخ إلىَّ أنى أسمع . لأنى رَؤُوفٌ .

(٧) כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם׃ (٨) אִם־לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל־הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ׃ (٩) עַל־כָּל־דְּבַר־פֶּשַׁע עַל־שׁוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שֶׂה עַל־שַׂלְמָה עַל־כָּל־אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ׃ (١٠) כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וְכָל־בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ־נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה׃ (١١) שְׁבֻעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם׃ (١٢) וְאִם־גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו׃ (١٣) אִם־טָרֹף יִטָּרֵף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם׃ (١٤) וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ־מֵת בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃ (١٥) אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם־שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ׃

(١٦) וְכִי־יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה׃ (١٧) אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת׃ (١٨) מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה׃ (١٩) כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת׃ (٢٠) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַיהוָה לְבַדּוֹ׃

(٢١) וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ (٢٢) כָּל אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן׃ (٢٣) אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ׃ (٢٤) וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים׃ (٢٥) אִם־כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ׃ (٢٦) אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ (٢٧) כִּי הִיא כְסוּתֹה לְבַדָּהּ הִיא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חַנּוּן אָנִי׃

(٢٨) و إذا نَطَحَ ثورٌ رجلاً أو امرأةً فمات يُرجَمُ الثورُ ولا يؤكل لحمُه . وأما صاحبُ الثورِ فيكونُ بريئًا . (٢٩) ولكن إن كان ثورا نطَّاحًا من قبلُ وقد أُشهِدَ على صاحبِهِ ولم يضبطه فقتَلَ رجلًا أو امرأةً فالثورُ يُرجَمُ وصاحبه أيضا يُقتَل . (٣٠) إن وُضِعَتْ عليه فِدْيةٌ يدفعُ فداءَ نفسه كل ما يُوضَعُ عليه . (٣١) أو إذا نَطَحَ ابناً أو نَطَحَ ابنةً فبحسب هذا الحُكم يُفعل به . (٣٢) إن نَطَحَ الثورُ عبدًا أو أَمَةً يُعطِى سيده ثلاثين شاقِل فِضَّة والثور يُرجَم . (٣٣) و إذا فتَحَ إنسانٌ بئراً أو حَفَرَ إنسانٌ بئراً ولم يُغطِّها فوقع فيها ثورٌ أو حمارٌ (٣٤) فصاحبُ البئرِ يعوِّضُ و يردُّ فِضَّة لصاحبه والمَيْتُ يكون له . (٣٥) و إذا نَطَحَ ثور إنسان ثورَ صاحبه فمات يبيعان الثور الحيَّ و يقتسمان ثمنه . والمَيْتُ أيضا يقتسمانه . (٣٦) لكن إذا عُلِمَ أنه ثورٌ نطَّاحٌ من قبل ولم يضبطهُ صاحبُهُ يعوِّضُ عن الثور بثورٍ والميتُ يكون له .

سِفر الخروج — الإصحاح الثانى والعشرون

(١) إذا سَرَقَ إنسانٌ ثورا أو شاةً فذبَحَهُ أو باعهُ يعوِّضُ عن الثور بخمسة ثيران وعن الشاة بأربعة من الغنم . (٢) إن وُجِد السارق وهو ينقبُ فضُرِبَ ومات فليس له دمٌ . (٣) ولكن ان أشرقتْ عليه الشمسُ فله دمٌ . إنه يعوِّضُ . إن لم يكن له يُبع بسرقته . (٤) إن وُجِدَت السرقة فى يده حيَّةً ثورًا كانت أم حماراً أم شاةً يعوِّضُ باثنين .

(٥) إذا رَعَى إنسانٌ حقلاً أو كرماً وسَرَّحَ مواشيهُ فرعتْ فى حقل غيرِهِ فمن أجْوَدِ حقلهِ وأجْوَدِ كرمه يُعوِّضُ . (٦) إذا خرجتْ نارٌ وأصابتْ شوكاً فاحترقتْ أكداسٌ أو زرعٌ أو حقلٌ فالذى أوقَدَ الوقيد يعوِّضُ .

سفر الأمثال ـــ الإصحاح السادس والعشرون

(١) كالثَّلج فى الصيف وكالمَطرِ فى الحصاد هكذا الكرامةُ غيرُ لائقةٍ بالجاهل . (٢) كالعصفور للفرار وكالسُّنونة للطَّيران كذلك لعنة بلا سبب لا تأتى . (٣) السَّوْط للفرس واللجام للحمار والعصا لظهر الجهّال . (٤) لا تجاوب الجاهل حسب حماقته لئلا تَعْدِلُهُ أنتَ . (٥) جاوب الجاهل حسب حماقته لئلا يكون حكيما فى عينى نفسه . (٦) يقطع الرجلين يشرب ظلما من يُرسل كلاما عن يد جاهل. (٧) ساقا الأعرج متدلدلتان وكذا المثل فى فم الجهال. (٨) كصرَّة حجارةٍ كريمةٍ فى رُجمةٍ هكذا المُعطى كرامة للجاهل. (٩) شَوْك مرتفع بيد سكران مِثل المثل فى فم الجاهل. (١٠) رام يطعن الكل هكذا من يستأجر الجاهل أو يستأجر المحتالين . (١١) كما يعود الكلب الى قيئه هكذا الجاهل يعيد حماقته . (١٢) أرأيت رجلا حكيما فى عينى نفسه . الرجاء بالجاهل أكثر من الرجاء به .

(١٣) قال الكسلان الأسد فى الطريق الشبل فى الشوارع. (١٤) الباب يدور على صائره والكسلان على فراشه. (١٥) الكسلان يخفى يده فى الصفحة و يشقّ عليه أن يردّها الى فمه. (١٦) الكسلان أوفر حكمة فى عينى نفسه من السبعة المجيبين بعقل . (١٧) كمُمسِك أذنى كلب هكذا من يَعبُرُ و يتعرّض لمشاجرة لا تعنيه. (١٨) مِثل المجنون الذى يَرمى نارًا وسِهاما وموتا. (١٩) هكذا الرجل الخادع قريبه و يقول ألم ألعب أنا . (٢٠) بعدم الحطب تنطفئ النار وحيث لا نمّام يهدأ الخصام . (٢١) فحم للجمر وحطب للنار هكذا الرجل المخاصم لتهييج النزاع . (٢٢) كلام النمّام مثل لقم حُلوة فينزل الى مخادع البطن .

(٢٣) כֶּסֶף סִיגִים מְצֻפֶּה עַל־חָרֶשׂ שְׂפָתַיִם דֹּלְקִים וְלֶב־רָע׃ (٢٤) בִּשְׂפָתָיו יִנָּכֵר שׂוֹנֵא וּבְקִרְבּוֹ יָשִׁית מִרְמָה׃ (٢٥) כִּי־יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל־תַּאֲמֶן־בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ׃ (٢٦) תִּכַּסֶּה שִׂנְאָה בְּמַשָּׁאוֹן תִּגָּלֶה רָעָתוֹ בְקָהָל׃ (٢٧) כֹּרֶה שַּׁחַת בָּהּ יִפֹּל וְגֹלֵל אֶבֶן אֵלָיו תָּשׁוּב׃ (٢٨) לְשׁוֹן־שֶׁקֶר יִשְׂנָא דַכָּיו וּפֶה חָלָק יַעֲשֶׂה מִדְחֶה׃

---

(٢٣) فِضَّـة زَغَلٍ تُغَشَّى شقفة هكذا الشَّفتان المتوقّدتان والقلب الشرّير. (٢٤) بشفتيه يتنكّر المبغض وفى جوفه يضع غشّا. (٢٥) إذا حَسَّنَ صوته فلا تأتمنه. لأن فى قلبه سبع رجاسات. (٢٦) من يغطّى بغضه بمكر يكشف خبثه بين الجماعة. (٢٧) من يحفر حفرة يسقط فيها ومن يدحرج حجرا يرجع عليه. (٢٨) اللسان الكاذب يُبغِضُ مُنسحقيه والفم الملق يُعِدُّ خرابا.

משלי לא.

(١٠) אֵשֶׁת־חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ׃ (١١) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ
וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר׃ (١٢) גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ׃ (١٣) דָּרְשָׁה
צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ׃ (١٤) הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא
לַחְמָהּ׃ (١٥) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ׃ (١٦) זָמְמָה
שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה כָּרֶם׃ (١٧) חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ
זְרוֹעֹתֶיהָ׃ (١٨) טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ׃ (١٩) יָדֶיהָ שִׁלְּחָה
בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ׃ (٢٠) כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן׃
(٢١) לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים׃ (٢٢) מַרְבַדִּים
עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ׃ (٢٣) נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־
אָרֶץ׃ (٢٤) סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי׃ (٢٥) עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ
וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן׃ (٢٦) פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת־חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ׃ (٢٧) צוֹפִיָּה
הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל׃ (٢٨) קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ
וַיְהַלְלָהּ׃ (٢٩) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה׃ (٣٠) שֶׁקֶר הַחֵן
וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת־יְהוָה הִיא תִתְהַלָּל׃ (٣١) תְּנוּ־לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ
וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ׃

سفر الأمثال — الإصحاح الواحد والثلاثون

(١٠)امرأةٌ فاضلةٌ من يجدها لأن ثمنها يفوق اللآلىء . (١١)بها يثق قلبُ زوجها فلا يحتاج إلى غنيمة . (١٢)تصنعُ له خيرا لا شرًّا كل أيام حياتها . (١٣)تطلب صوفا وكتانا وتشتغل بيدين راضيتين . (١٤)هى كسفن التاجر. تجلب طعامها من بعيد . (١٥)وتقوم إذ الليل بعد وتعطى أكلا لأهل بيتها وفريضة لفتياتها . (١٦)تتأمل حقلا فتأخذه و بثمر يديها تغرس كرما . (١٧)تُنَطِّقُ حَقْوَيْها بالقوة وتشدد ذراعيها . (١٨)تشعر أن تجارتها جيدة . سراجها لاينطفئ فى الليل . (١٩)تمدّ يديها إلى المغزل وتمسك كفّاها بالفلكة. (٢٠)تبسطُ كفّيها للفقير وتمدّ يديها إلى المسكين. (٢١)لاتخشى على بيتها من الثلج لأن كل أهل بيتها لابسون حللا . (٢٢)تعمل لنفسها مُوَشَّيات . لبسها بوص وأرجوان . (٢٣)زوجها معروف فى الأبواب حين يجلس بين مشايخ الأرض . (٢٤)تصنع قمصانا وتبيعها وتعرض مناطق على الكنعانى . (٢٥)العِزُّ والبهاء لباسها وتضحك على الزمن الآتى . (٢٦)تفتح فمها بالحكمة وفى لسانها سُنَّة المعروف . (٢٧)تراقب طُرق أهل بيتها ولا تأكل خبز الكسل. (٢٨)يقوم أولادها و يطوّبونها . زوجها أيضا فيمدحها . (٢٩)بنات كثيرات عملن فضلا أما أنتِ ففقت عليهن جميعا . (٣٠)الحسن غشّ والجمال باطل . أما المرأة المتّقية الرب فهى تُمدح . (٣١)أعطوها من ثمر يديها ولتمدحها أعمالها فى الأبواب .

סֵפֶר אִיּוֹב

איוב א׳

(١) אִישׁ הָיָה בְאֶרֶץ־עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע׃ (٢) וַיִּוָּלְדוּ לוֹ שִׁבְעָה בָנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת׃ (٣) וַיְהִי מִקְנֵהוּ שִׁבְעַת אַלְפֵי־צֹאן וּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי גְמַלִּים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד־בָּקָר וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲתוֹנוֹת וַעֲבֻדָּה רַבָּה מְאֹד וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכָּל־בְּנֵי־קֶדֶם׃ (٤) וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת אַחְיֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם׃ (٥) וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיְקַדְּשֵׁם וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וְהֶעֱלָה עֹלוֹת מִסְפַּר כֻּלָּם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוּלַי חָטְאוּ בָנַי וּבֵרֲכוּ אֱלֹהִים בִּלְבָבָם כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל־הַיָּמִים׃

(٦) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהֹוָה וַיָּבוֹא גַם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם׃ (٧) וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהֹוָה וַיֹּאמַר מִשּׁוּט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ׃ (٨) וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע׃ (٩) וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהֹוָה וַיֹּאמַר הַחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים׃ (١٠) הֲלֹא־אַתָּה שַׂכְתָּ בַעֲדוֹ וּבְעַד־בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מִסָּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בֵּרַכְתָּ וּמִקְנֵהוּ פָּרַץ בָּאָרֶץ׃ (١١) וְאוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ אִם־לֹא עַל־פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ׃ (١٢) וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנֵּה כָל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיָדֶךָ רַק אֵלָיו אַל־תִּשְׁלַח יָדֶךָ וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵעִם פְּנֵי יְהֹוָה׃

سفر أيّوب

الإصحاح الأول

(١) كان رجل فى أرض عُوص اسمه أيّوب . وكان هذا الرجل كاملا ومستقيما يتّق الله ويحيد عن الشر . (٢) وَوُلِدَ له سبعة بنين وثلاث بنات . (٣) وكانت مواشيه سبعة آلاف من الغنم وثلثة آلاف جمل وخمس مئة زوج بقر وخمس مئة أتان وخدمة كثيرين جدا . فكان هذا الرجل أعظم كل بنى المشرق. (٤) وكان بنوه يذهبون ويعملون وليمة فى بيت كل واحد منهم فى يومه ويرسلون ويستدعون أخواتهم الثلث ليأكلن ويشربن معهم . (٥) وكان لما دارت أيام الوليمة أن أيوب أرسل فقدّسهم وبكّر فى الغد وأصعد مُحرقات على عددهم كلّهم . لأن أيوب قال ربما أخطأ بنى وجدّفوا على الله فى قلوبهم . هكذا كان أيوب يفعل كل الأيام .

(٦) وكان ذات يوم أنه جاء بنو الله ليمثلُوا أمام الرب وجاء الشيطان أيضا فى وسطهم . (٧) فقال الرب للشيطان من أين جئتَ. فأجاب الشيطانُ الربَّ وقال من الجَوَلان فى الأرض ومن التمشّى فيها. (٨) فقال الرب للشيطان هل جعلتَ قلبكَ على عبدى أيوب . لأنه ليس مثله فى الأرض. رجل كامل ومستقيم يتّق الله ويحيد عن الشر . (٩) فأجاب الشيطانُ الربَّ وقال هل مجانا يتّق أيوبُ الله . (١٠) أليس أنكَ سَيَّجتَ حوله وحول بيته وحول كل ماله من كل ناحية . باركتَ أعمال يديه . فانتشرتْ مواشيه فى الأرض . (١١) ولكن ابسطْ يدكَ الآن ومسَّ كل ماله فانه فى وجهكَ يجدف عليكَ. (١٢) فقال الرب للشيطان هوذا كل ماله فى يدكَ. وانما اليه لا تمدّ يدكَ. ثم خرج الشيطان من أمام وجه الرب .

(١٣) וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבְנֹתָיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר: (١٤) וּמַלְאָךְ בָּא אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמַר הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל־יְדֵיהֶם: (١٥) וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקָּחֵם וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי־חָרֶב וָאִמָּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: (١٦) עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר אֵשׁ אֱלֹהִים נָפְלָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכְלֵם וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: (١٧) עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל־הַגְּמַלִּים וַיִּקָּחוּם וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי־חָרֶב וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: (١٨) עַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר: (١٩) וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל עַל־הַנְּעָרִים וַיָּמוּתוּ וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: (٢٠) וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת־מְעִלוֹ וַיָּגָז אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: (٢١) וַיֹּאמֶר עָרֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָה יְהוָה נָתַן וַיהוָה לָקָח יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ: (٢٢) בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב וְלֹא־נָתַן תִּפְלָה לֵאלֹהִים:

(١٣)وكان ذات يوم وأبناؤه و بناته يأكلون و يشربون خمرا فى بيت أخيهم الأكبر . (١٤)أن رسولا جاء الى أيوب وقال . البقر كانت تحرث والأتن ترعى بجانبها . (١٥)فسقط عليها السبئيّون وأخذوها وضربوا الغلمان بحدّ السيف ونجوتُ أنا وحدى لأخبرك . (١٦)و بينما هو يتكلّم إذ جاء آخر وقال. نار الله سقطتْ من السماء فأحرقتْ الغنم والغلمان وأكلتْهم ونجوتُ أنا وحدى لأخبركَ. (١٧)و بينما هو يتكلّم إذ جاء آخر وقال . الكلدانيّون عيّنوا ثلاث فرق فهجموا على الجمال وأخذوها وضربوا الغلمان بحدِّ السيف ونجوتُ أنا وحدى لأخبركَ . (١٨)و بينما هو يتكلّم إذ جاء آخر وقال. بنوكَ و بناتكَ كانوا يأكلون و يشربون خمرا فى بيت أخيهم الأكبر. (١٩)واذا ريح شديدة جاءتْ من عِبَر القَفْر وصدمتْ زوايا البيت الأربع فسقط على الغلمان فماتوا ونجوتُ أنا وحدى لأخبركَ . (٢٠)فقام أيوب ومزّق جبّته وجزَّ شعر رأسه وخرَّ على الأرض وسجد . (٢١)وقال عريانا خرجتُ من بطن أمى وعريانا أعودُ الى هناك . الرب أعطى والرب أخذَ فليكن اسم الرب مباركا . (٢٢)فى كل هذا لم يخطئ أيوب ولم ينسب لله جهالة .

איוב ב׳

(١) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה וַיָּבֹא גַם־הַשָּׂטָן בְּתֹכָם
לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה : (٢) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן
אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר מִשֻּׁט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ : (٣) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן
הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא
אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ וַתְּסִיתֵנִי בוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם : (٤) וַיַּעַן
הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר עוֹר בְּעַד־עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ :
(٥) אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע אֶל־עַצְמוֹ וְאֶל־בְּשָׂרוֹ אִם־לֹא אֶל־פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ :
(٦) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת־נַפְשׁוֹ שְׁמֹר :

(٧) וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיַּךְ אֶת אִיּוֹב בִּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ
וְעַד קָדְקֳדוֹ : (٨) וַיִּקַּח־לוֹ חֶרֶשׂ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ־הָאֵפֶר :
(٩) וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֹדְךָ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתֶךָ בָּרֵךְ אֱלֹהִים וָמֻת : (١٠) וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת־הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים
וְאֶת־הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו :

(١١) וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת רֵעֵי אִיּוֹב אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ
אִישׁ מִמְּקֹמוֹ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי וְצוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיִּוָּעֲדוּ יַחְדָּו
לָבוֹא לָנוּד־לוֹ וּלְנַחֲמוֹ : (١٢) וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירֻהוּ וַיִּשְׂאוּ
קוֹלָם וַיִּבְכּוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל־רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה :
(١٣) וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין דֹּבֵר אֵלָיו דָּבָר
כִּי רָאוּ כִּי־גָדַל הַכְּאֵב מְאֹד :

سِفر أيوب — الإصحاح الثانى

[١]وكان ذات يوم أنه جاء بنو الله ليمثلوا أمام الرب وجاء الشيطان أيضا فى وسطهم ليمثل أمام الرب . [٢]فقال الرب للشيطان من أين جئتَ . فأجاب الشيطان الرب وقال من الجَوَلان فى الارض ومن التمشّى فيها . [٣]فقال الرب للشيطان هل جعلتَ قلبكَ على عبدى أيوب . لأنه ليس مثله فى الأرض . رجل كامل ومستقيم يتّقى الله ويحيد عن الشر . والى الآن هو متمسك بكماله وقد هيّجتنى عليه لأبتلعه بلا سبب . [٤]فأجاب الشيطان الرب وقال . جلد بجلد وكل ما للانسان يعطيه لأجل نفسه . [٥]ولكن ابسطْ الآن يدكَ ومسّ عظمه ولحمه فانه فى وجهكَ يجدّف عليكَ . [٦]فقال الرب للشيطان ها هو فى يدكَ ولكن إحفظ نفسه .

[٧]فخرج الشيطان من حضرة الرب وضرب أيوب بقرح رديء من باطن قدمه الى هامته . [٨]فأخذ لنفسه شقفة ليحتكّ بها وهو جالس فى وسط الرماد . [٩]فقالت له امرأته أنت متمسك بعد بكمالكَ . باركْ الله ومتْ . [١٠]فقال لها تتكلمين كلاما كاحدى الجاهلات . الخير نقبل من عند الله والشر لا نقبل . فى كل هذا لم يخطئ أيوب بشفتيه .

[١١]فلما سمع أصحاب أيوب الثلاثة بكل الشر الذى أتى عليه جاءوا كل واحد من مكانه . أليفاز التيمانى وبِلْدَد الشُوحِى وصُوفَر النَّعْمانى وتواعدوا أن يأتوا ليرثوا له ويعزّوه . [١٢]ورفعوا أعينهم من بعيد ولم يعرفوه فرفعوا أصواتهم وبكوا ومزّق كل واحد جبّته وذروا ترابا فوق رؤوسهم نحو السماء . [١١]وقعدوا معه على الأرض سبعة أيام وسبع ليال ولم يكلّمه أحد بكلمة لأنهم رأوا أن كآبته كانت عظيمة جدا .

אִיּוֹב מב׃

(ז) וַיְהִי אַחַר דִּבֶּר יְהֹוָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי חָרָה אַפִּי בְךָ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב׃ (ח) וְעַתָּה קְחוּ־לָכֶם שִׁבְעָה־פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים וּלְכוּ אֶל־עַבְדִּי אִיּוֹב וְהַעֲלִיתֶם עוֹלָה בַּעַדְכֶם וְאִיּוֹב עַבְדִּי יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אִם־פָּנָיו אֶשָּׂא לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְבָלָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב׃ (ט) וַיֵּלְכוּ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי צֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם יְהֹוָה וַיִּשָּׂא יְהֹוָה אֶת־פְּנֵי אִיּוֹב׃ (י) וַיהֹוָה שָׁב אֶת־שְׁבוּת אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רֵעֵהוּ וַיֹּסֶף יְהֹוָה אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנֶה׃ (יא) וַיָּבֹאוּ אֵלָיו כָּל־אֶחָיו וְכָל־אַחְיֹתָיו וְכָל יֹדְעָיו לְפָנִים וַיֹּאכְלוּ עִמּוֹ לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיָּנֻדוּ לוֹ וַיְנַחֲמוּ אֹתוֹ עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־הֵבִיא יְהֹוָה עָלָיו וַיִּתְּנוּ־לוֹ אִישׁ קְשִׂיטָה אֶחָת וְאִישׁ נֶזֶם זָהָב אֶחָד׃ (יב) וַיהֹוָה בֵּרַךְ אֶת־אַחֲרִית אִיּוֹב מֵרֵאשִׁתוֹ וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף צֹאן וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים גְּמַלִּים וְאֶלֶף צֶמֶד בָּקָר וְאֶלֶף אֲתוֹנוֹת׃ (יג) וַיְהִי־לוֹ שִׁבְעָנָה בָנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת׃ (יד) וַיִּקְרָא שֵׁם־הָאַחַת יְמִימָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית קְצִיעָה וְשֵׁם הַשְּׁלִישִׁית קֶרֶן הַפּוּךְ׃ (טו) וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים יָפוֹת כִּבְנוֹת אִיּוֹב בְּכָל־הָאָרֶץ וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃ (טז) וַיְחִי אִיּוֹב אַחֲרֵי־זֹאת מֵאָה וְאַרְבָּעִים שָׁנָה וַיַּרְא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֵי בָנָיו אַרְבָּעָה דֹּרוֹת׃ (יז) וַיָּמָת אִיּוֹב זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים׃

ת״ו״ש״ל״ב״ע״

سِفر أيوب — الإصحاح الثانى والأربعون

(٧)وكان بعد ما تكلم الرب مع أيوب بهذا الكلام أن الرب قال لأليفاز التيمانِى قد احتمى غضبي عليكَ وعلى كلا صاحبيكَ لأنكم لم تقولوا فى الصّواب كعبدى أيوب . (٨) والآن فخذوا لأنفسكم سبعة ثيران وسبعة كباش واذهبوا إلى عبدى أيوب وأصعدوا محرقة لأجل أنفسكم وعبدى أيوب يصلّى من أجلكم لأنى أرفع وجهه لئلا أصنع معكم حسب حماقتكم لأنكم لم تقولوا فى الصواب كعبدى أيوب . (٩)فذهب أليفاز التيمانى و بِلْدَد الشُوحِى وصُوفَر النَّعْمانِى وفعلوا كما قال الرب لهم ورفع الرب وجه أيوب . (١٠)وردّ الرب سَبْيَ أيوب لمّا صلّى لأجل أصحابه وزاد الرب على كل ما كان لأيوب ضعفا . (١١)فجاء إليه كل إخوته وكل أخواته وكل معارِفه من قبل وأ كلوا معه خبزا فى بيته ورثَوْا له وعزُّوه عن كل الشر الذى جلبه الرب عليه وأعطاه كل منهم قسيطة واحدة وكل واحد قرطا من ذهب. (١٢)و بارك الرب آخرة أيوب أ كثر من أولاه وكان له أر بعة عشر ألفاً من الغنم وستة آلاف من الإبل وألف فدان من البقر وألف أتان . (١٣)وكان له سبعة بنين وثلاث بنات . (١٤)وسمّى اسم الأولى يَمِيمَة واسم الثانية قَصِيعَة واسم الثالثة قَرْن هَفُّوكَ .

(١٥)ولم توجد نساء جميلات كبنات أيوب فى كل الأرض وأعطاهن أبوهن مِيراثاً بين إخوتهن .

(١٦)وعاش أيوب بعد هذا مئة وأر بعين سنة ورأى بنيه و بنى بنيه إلى أر بعة أجيال. (١٧)ثم مات أيوب شيخا وشبعان الأيام .

انتهى بعون الله تعالى

مراجع عبرية وعربيـــة

בֵּית סֵפֶר עִבְרִי	ي. جرزوبسق .
הַדִּקְדּוּק הָעִבְרִי	ل. شاصق .
מוֹרֵה הַלָּשׁוֹן	حايم صبي لرنر .
תּוֹרַת הַנִּקּוּד	ي. ح. طبيوب .
מִלּוֹן עִבְרִי עֲרָבִי	ا. الماـلح .
הַדִּקְדּוּק הַמַּעֲשִׂי	م. م. منسوڤيتش .
פְּסִיעוֹת קְטַנּוֹת	ي. شطينبرج .
אוֹצַר הַשִּׁירָה וְהַמְּלִיצָה	ي. ح. طبيوب .
תּוֹרַת הַלָּשׁוֹן	ي. ل. طيلر .
הַמּוֹרֶה הָעִבְרִי	م. ب. فرج .
הַמַּטְמוֹן	م. ب. بدر .
לִמְדוּ עִבְרִית	ل . شفر
שְׂפַת יְלָדִים	بركوز .
تاريخ اللغات السامية	اسرائيل ولفنسون .
ترجمة العهد القديم	ڤان ديك .

נדפס בבית הדפוס של הממשלה

وقعت الأخطاء المذكورة بعد فنرجو تصحيحها كما يأتى :

صفحة	سطر	خطأ	صواب	صفحة	سطر	خطأ	صواب
١٠١	٢	هو	هى	٤١٣	١١	יְהוּדִית	יְהוּדִית
١٠١	٢	ويسمى	وتسمى	٤١٤	١٢	נְתַנָה	נְתַנָּה
١٢٠	٢	كالعربية	تحذف هذه الكلمة	٤١٤	١٦	אָת	אֶת
١٢٢	١٢	יְהִי	יְהִי	٤١٥	٣	נְתַה	נְתַח
١٣٧	١٦	ومسبوق	ومسبوقا	٤٢٠	١٣	הַזִּיק	הִזִּיק
١٣٧	١٧	الامرأة	المرأة	٤٢٢	٤	שִׂיחַ	שִׂיחַ
٢٠٢	٦	פּעַל	פָּעַל	٤٢٥	٨	וְהַשָּׂפָה	וְהַשָּׂפָה
٢٠٣	١٠	הָיָה	הָיָה	٤٨٩	٢١	יָסִיל	לִסִיל
٢١٨	٦	אָמַר	אמַר	٥١٦	٤	וּרְוּחַ	וְרוּחַ
٢٣٦	٩	الفعل السالم	الفعل الأجوف	٥٢٢	١٤	הַדֵעַת	הַדַּעַת
٢٥٨	٤	تشكل	يشكل	٥٢٨	[illegible]	לְדַעַת	לָדַעַת
٢٦٣	٢	זְכָרָה	זָכְרָה	٥٣٠	١٥	הִתְהַלֵּךְ	הִתְהַלֵּךְ
٢٦٥	٢	שְׁמַרְתּוֹ .	שְׁמַרְתּוֹ . أو	٥٣٣	١١	רֶמֶשׂ	רֶמֶשׂ
٢٧٠	٩	קְנָתָה	קְנָתָהּ	٥٣٨	٩	עָשָׂה	עָשָׂה
٢٨١	١٤	חשבו	חשבי	٥٨٠	٥	הַפֵּרוֹת	הַפָּרוֹת

مراجع عبرية وعربيـــة

בֵּית סֵפֶר עִבְרִי	ى. جرزوبسق .
הַדִּקְדּוּק הָעִבְרִי	ل. شاصق .
מוֹרֶה הַלָּשׁוֹן	حايم صبي لزر .
תּוֹרַת הַנִּקּוּד	ى. ح. طبيوب .
מִלּוֹן עִבְרִי עֲרָבִי	ا. المـالح .
הַדִּקְדּוּק הַמַּעֲשִׂי	م. م. منسوڤيتش .

נדפס בבית הדפוס של הממשלה
בבולק — בקהיר
יום י׳ לח״ אִיָר ש״ התרצ״ה

מנהל ב״ ד״ הממשלה
מחמד א״ בהגת

تم طبع هذا الكتاب بالمطبعة الأميرية ببولاق
فى يوم ٩ من صفر سنة ١٣٥٤
(١٣ من مايو سنة ١٩٣٥) م

مدير المطبعة الأميرية

محمد أمين بهجت

المطبعة الأميرية ١١٤٩٨-١٩٣٣-١٠٠٠